ŽURNALO *VOGUE* METŲ KNYGA ◆ OPRAH WINFREY KLUBO NR.1 KNYGA

laukinė

KELIONĖ, KURI IŠLAISVINS MOTERS SIELĄ

Išleista 28 šalyse

Cheryl Strayed

Cheryl Strayed

laukinė

Iš anglų kalbos vertė
VAIDA JĖČIENĖ

UDK 821.111(73)-94
St271

Versta iš: Cheryl Strayed
Wild
Alfred A. Knopf, 2012

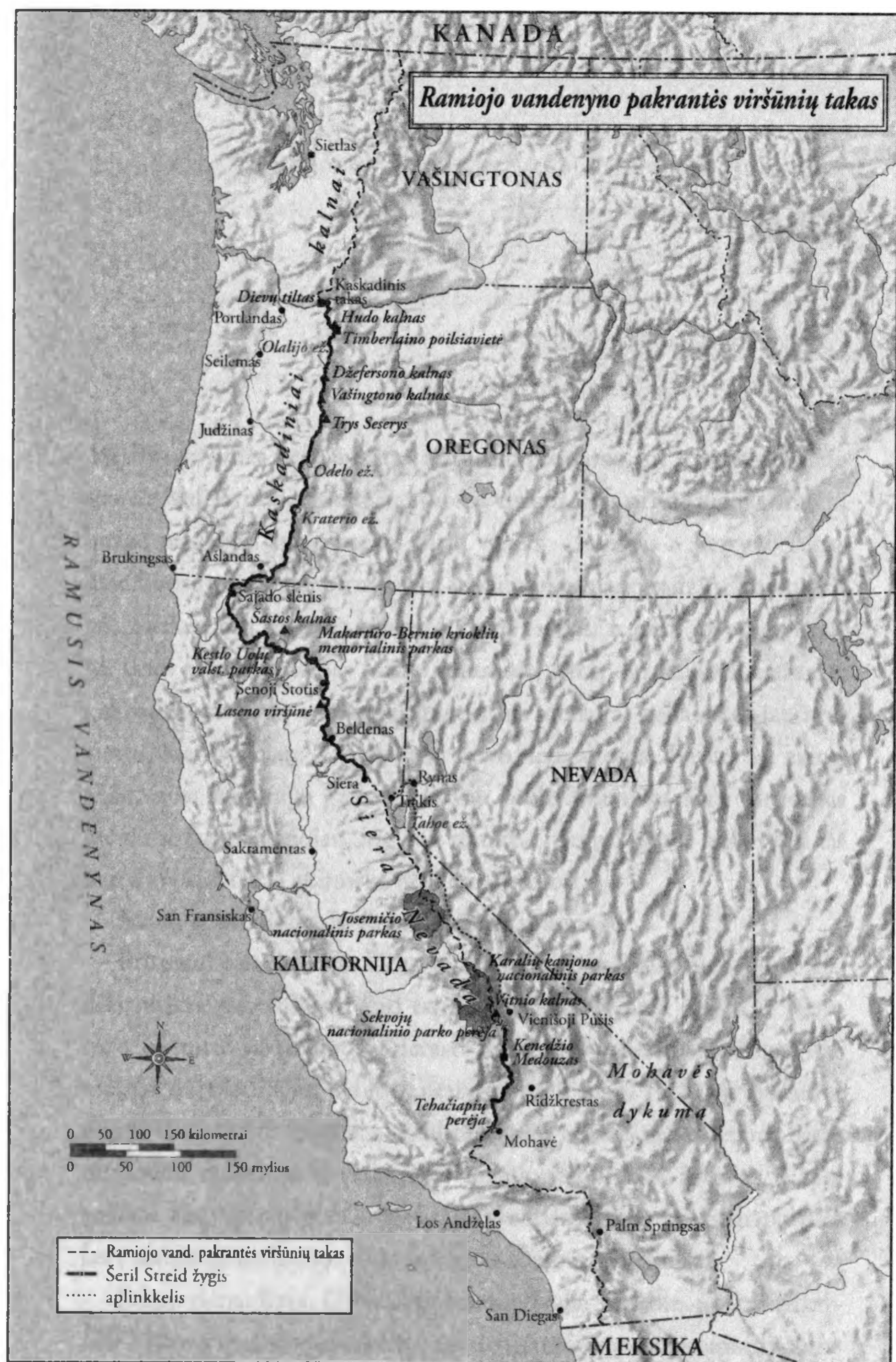
ISBN 978-609-403-774-0

Brajanui Lindstriomui

ir mūsų vaikams –
Karveriui ir Bobi

AUTORĖS PASTABA

Rengdama šią knygą, rėmiausi asmeniniais užrašais, kiek įmanydama stengiausi patikrinti faktus moksliniuose šaltiniuose, konsultavausi su asmenimis, pasirodžiusiais šios knygos puslapiuose, galų gale pasitikėjau savo prisiminimais apie įvykius ir aprašomą gyvenimo tarpsnį. Daugelio, tačiau ne visų veikėjų vardus tekste pakeičiau, kai kuriais atvejais, nenorėdama atskleisti žmogaus tapatybės, šiek tiek improvizavau aprašydama juos išduoti galinčias savybes ar bruožus. Išgalvotų įvykių ar žmonių šioje knygoje neaprašiau – vieną kitą, tiesa, praleidau, tačiau nepaminėti liko tik tie nutikimai ar asmenys, kurie nebuvo būtini įtikinamai ir svariai atpasakoti istoriją.

KANADA
Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas
Sietlas
VAŠINGTONAS
Kaskadiniai kalnai
Kaskadinis takas
Dievų tiltas
Portlandas
Hudo kalnas
Timberlaino poilsiavietė
Olalijo ež.
Seilemas
Džefersono kalnas
Vašingtono kalnas
Trys Seserys
Judžinas
OREGONAS
Odelo ež.
Kraterio ež.
RAMUSIS VANDENYNAS
Brukingsas
Ašlandas
Sajado slėnis
Šastos kalnas
Makartūro-Bernio krioklių memorialinis parkas
Kestlo Uolų valst. parkas
Senoji Stotis
Laseno viršūnė
Beldenas
Siera
Rynas
Trukis
Tahoe ež.
NEVADA
Siera Nevada
Sakramentas
San Fransiskas
Josemičio nacionalinis parkas
KALIFORNIJA
Karalių kanjono nacionalinis parkas
Vitnio kalnas
Vienišoji Pušis
Sekvojų nacionalinio parko perėja
Kenedžio Medouzas
Mohavės dykuma
Ridžkrestas
Tehačiapių perėja
Mohavė
0 50 100 150 kilometrai
0 50 100 150 mylios
Los Andželas
Palm Springsas
San Diegas
MEKSIKA
Ramiojo vand. pakrantės viršūnių takas
Šeril Streid žygis
aplinkkelis

ĮŽANGA

Medžių viršūnės siekė aukštai, tačiau stypsodama ant stataus skardžio šiaurės Kalifornijoje žvelgiau į juos iš viršaus. Vos prieš keletą minučių buvau nusiavusi žygio batus, kurių vienas – kairysis – netruko tuose medžiuose pradingti: pirmiausia, užkliudytas mano milžiniškos kuprinės, išlėkė į orą, tuomet nusirito žvyro takeliu ir nėrė už uolos krašto. Prieš pat išnykdamas miško žalumoje, batas dar kelissyk atsimušė į akmenuotas uolų atodangas, plytinčias metru ar keliais žemiau nuo vietos, kur stovėjau, – pasiekti jį buvo neįmanoma. Nustėrusi aiktelėjau, nors laukinėje gamtoje buvau praleidusi trisdešimt aštuonias dienas ir jau neabejojau, jog gali nutikti (ir nutiks) bet kas. Visgi tai nereiškė, kad tokią akimirką negaliu apstulbti.

Mano batas dingo. It skradžiai žemę prasmego.

Prispaudžiau man dar likusį jo bičiulį prie krūtinės nelyginant kūdikį puikiai suvokdama, kad tai beprasmiška. Kokia nauda iš vieno bato, jei antro nė su žiburiu nerasi? Jokios... Šis našlaitis amžiams liks niekam nereikalingas, tad jo gailėti neverta ir man. Tai buvo didžiulis, nemažai sveriantis griozdas – aulinis rudos odos *Raichle* firmos batas raudonais raišteliais ir sidabriško metalo kabliukais. Iškėliau jį taip aukštai, kaip tik pajėgiau, ir iš visų jėgų sviedusi tolyn žvilgsniu palydėjau į sodrią girios lapiją – kuo toliau nuo mano gyvenimo.

Likau viena. Basa. Dvidešimt šešerių. Ir dar našlaitė. „Tikra paklydėlė“, kaip pastebėjo prieš keletą savaičių sutiktas nepažįstamasis, išgir-

dęs mano pavardę (*strayed* – anglų k. paklydęs – *vert. past.*) ir išklausęs prisipažinimą, jog su pasauliu manęs tvirtai nesieja jokie ryšiai. Tėvas iš mano gyvenimo išnešė kudašių, kai man buvo šešeri. Motiną palaidojau sulaukusi dvidešimt dvejų. Jos mirties akivaizdoje mano patėvis iš žmogaus, kurį laikiau tikru tėvu, staiga virto žmogysta, kuriame labai retai atpažindavau vieną kitą pažįstamą bruožą. Kad ir kaip stengiausi išlaikyti tvirtą bendrystę su broliu ir seserimi, juodu palaužė sielvartas, kai nuleidau rankas, ta pati širdgrauža pasiglemžė ir mane.

Daugelį metų iki dienos, kai ant skardžio praganiau batą, pati klaidžiojau už deramo gyvenimo ribos. Pėsčiomis ir traukiniais klajojau nuo Minesotos iki Niujorko ir Oregono, tuomet skersai išilgai išmaišiau žemyno Vakarus – kol 1995-ųjų vasarą pagaliau suvokiau basomis kojomis stovinti pasaulyje, su kuriuo visgi esu labiau susijusi, nei pasiklydusi.

Į tokį pasaulį dar niekada nebuvau įkėlusi kojos, nors visada žinojau, kad jis egzistuoja. Galų gale, genama širdgėlos, abejonių, baimės ir vilties, įsvirduliavau į pasaulį, kuris, tvirtai tikėjau, pavers mane tokia moterimi, kokia galiu tapti, ir tuo pat metu padės išlikti ta mergiūkšte, kuria kažkada buvau. Šis vos pusmetrio pločio pasaulis driekėsi 4 285 kilometrus.

Jis vadinosi Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku.

Pirmąsyk apie jį išgirdau prieš septynis mėnesius, dar gyvendama Mineapolyje, Minesotos valstijoje: tuo metu skyriausi su vis dar mylėtu vyru, todėl liūdesys ir neviltis neapleido nė akimirkai. Kai stypsojau eilėje prie kasos lauko darbams ir pramogoms skirtų prekių parduotuvėje rankose spausdama sulankstomą kastuvą, mano žvilgsnis užkliuvo už gretimoje lentynoje kyšančios knygos „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija“. Čiupau ją ir įnikau skaityti aprašymą ant nugarėlės. Šis nenutrūkstamas kelias, anot autoriaus, vedė tiesiai per laukinę gamtą nuo Meksikos pasienio Kalifornijoje iki

Kanados pasienio Vašingtono valstijoje, neaplenkdamas nė vienos iš devynių kalnų grandinių – Lagūnos, Šv. Jacinto, Šv. Bernardino, Šv. Gabrieliaus, Librės (Kiškio akies), Tehačiapio, Siera Nevados, Klamato ir Kaskadinių kalnų – viršūnių. Žemėlapyje brėžiant tiesią liniją, pirmą ir galutinį kelionės taškus skyrė maždaug 1609 kilometrai, tačiau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas yra daugiau nei du kartus ilgesnis. Nusidriekęs per Kalifornijos, Oregono ir Vašingtono valstijas, kelias taip pat vedė per nacionalinius parkus ir laukines dykvietes, per valdžios vyrų, laukinių genčių ir privačių asmenų valdas, per dykumas, kalnus ir atogrąžų girias, upes ir greitkelius... Apvertusi knygą nužvelgiau jos viršelį – iš po žydrutėliu dangumi stūksančių uolų apsupto ežero nosis kišo didžiuliai akmenys, – tada padėjau ją atgal į lentyną, sumokėjau už kastuvą ir nukūriau sau.

Vis dėlto netrukus sugrįžau ir nusipirkau tą knygą. Tada Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas man dar nereiškė atskiro pasaulio – tai tebuvo blausi atskalūnė mintis, žadanti viltį ir manęs laukiančias paslaptis. Pirštu vedžiodama netolygią liniją žemėlapyje, pajutau kažką viduje pražystant.

Įveiksiu šia linija pažymėtą atstumą, nusprendžiau – bent jau tiek, kiek spėsiu per maždaug šimtą dienų. Studijos tipo bute Mineapolyje gyvenau viena, skyriausi su vyru, o duonai užsidirbau aptarnaudama kavinės klientus. Dar niekada manęs nebuvo purtęs toks slogutis ir nekankino šitiek dvejonių, kaip tada – rodės, į gyvenimą žvelgiau iš gilaus šulinio dugno. Visgi būtent tūnodama tame šulinyje nutariau viena žingsniuoti laukiniais takais. Kodėl gi ne? Gyvenime man jau buvo tekę atlikti keletą vaidmenų. Mylinčios žmonos ir svetimautojos. Dievinamos dukters, šiandien sutinkančios šventes vienumoje. Ambicingos darboholikės, trokštančios išgarsėti kaip rašytojos, tačiau kol kas nuo vieno menkaverčio darbelio puolančios prie kito, o laisvu laiku žaidžiančios rusišką ruletę su kvaišalais ir virstančios į lovą su

gerokai per daug vyrų. Buvau Pensilvanijos angliakasio anūkė ir prekeiviu tapusio plieno apdirbėjo dukra. Tėvams išsiskyrus, su motina, broliu ir seserimi apsistodavome tai viename, kai kitame daugiabutyje, kimšte prikimštame vienišų motinų ir jų atžalų. Paauglystėje kurį laiką gyvenau Minesotos girių glūdumoje, kur tualetas kėpsojo lauke, o apie elektrą ir vandentiekį galėjome tik pasvajoti – atgal į gamtą! Nepaisant to, priklausiau vidurinės mokyklos sportininkų palaikymo komandai, buvau išrinkta išleistuvių vakaro karaliene ir sėkmingai įstojau į koledžą, kur netrukus prisijungiau prie radikalių kairiųjų pažiūrų feminisčių sambūrio.

Tačiau visiškai vienai nužingsniuoti 1 770 kilometrų? Šis vaidmuo man kol kas buvo nepažįstamas. Tiesa, neturėjau ko prarasti jo imdamasi.

Dabar, kai stovėjau stačioje įkalnėje Kalifornijoje, diena, kai tvirtai (nors ir visiškai nepagrįstai) apsisprendžiau viena keliauti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, kad išsaugočiau savo gyvenimą, rodėsi išaušusi prieš amžių amžius. Tada dar tikėjau, kad visi ankstesni vaidmenys mane neprastai parengė šiam žygiui. Deja, pasirengusi nebuvau – tam paruošti negalėjo niekas. Kiekviena kelyje praleista diena tapdavo vieninteliu įmanoma būdu pasirengti kitai. Kartais to, kas ištikdavo einant, nepalengvindavo nė jau ištvertos dienos.

Pavyzdžiui, tokios dienos, kai nusiritę nuo skardžio it skradžiai žemę prasmenga batai.

Tiesą sakant, nelabai jų gailėjau. Šešetą savaičių apsiavusi jais kulniavau per dykumas ir speigą, medžius, krūmynus ir žolę, įvairiausių spalvų, formų ir dydžių gėles, kopiau į kalnus ir nuo jų leidausi, dūlinau per laukus, miško aikšteles ir lygumas, kurias sunku netgi apibūdinti žodžiais – galiu išduoti tik tai, jog ten nusibeldžiau, perėjau keliu ir nusigavau iki kitos vietovės. Visą laiką ant mano pėdų viena po kitos kilo pūslės, o batai nesibodėjo nutrinti kojų iki kraujo. Keturi kojų na-

gai pajuodo ir nukrito, sukeldami klaikų pirštų skausmą. Tą akimirką, kai praradau batus, jie buvo įgrisę man iki gyvo kaulo – aš jiems, ko gero, taip pat. Vis dėlto negaliu meluoti – spėjau juos pamilti: iš negyvų daiktų mano akyse jie buvo tapę tam tikru mano tęsiniu, lygiai kaip ir kiti tą vasarą gabenti daiktai: kuprinė, palapinė, miegmaišis, vandens filtras, lengvutė viryklė ir mažytis oranžinis švilpukas, kurį laikiau ginklo vietoje. Visus juos tariausi gerai pažįstanti ir galinti jais pasitikėti – be šių daiktų tikriausiai būčiau pražuvusi.

Nužvelgiau šiltame vėjyje ramiai siūbavusias medžių viršūnes. *Lai pasilieka tuos batus*, pamaniau, žvilgsniu aprėpdama prieš mane plytėjusią erdvę. Šią vietą poilsiui buvau pasirinkusi dėl neįtikėtino vaizdo. Atslinko vėlyva popietė, pats liepos vidurys, o civilizacijos daugelio kilometrų spinduliu nebuvo nei matyti, nei girdėti. Iki vienišo pašto poskyrio, kuriame atsiimsiu kitą atsargų dėželę, reikės kulniuoti dar bent keletą dienų. Galbūt kelyje sutiksiu kokį keliautoją, tačiau taip nutikdavo nedažnai. Paprastai dienų dienas žingsniuodavau nepastebėdama nė gyvos dvasios. Galų gale, man kiti keliautojai nerūpėjo – šį kelią ėjau viena.

Apžiūrėjau basas, nuo kelionės nuvargusias pėdas ir benutrupančius nagelių likučius. Vaiduokliškas kojų baltumas siekė keletą centimetrų virš čiurnos – būtent tokio ilgio vilnones kojines paprastai mūvėjau. Aukštėliau akį traukė išryškėję blauzdų raumenys, auksaspalvis įdegis, purvu apkibę plaukai ir galybė kraujosruvų ir nubrozdinimų. Žingsniuoti pradėjau Mohavės dykumoje, ir sustoti ketinau ne anksčiau, nei atsiremsiu į tilto, nutiesto per Kolumbijos upę ir jungiančio Oregono ir Vašingtono valstijas, turėklus. Šis tiltas dar žinomas labai nekukliu Dievų tilto pavadinimu.

Įsispitrijau ten, kur žinojau jį stūksant – šiaurės kryptimi: vien mintis apie tiltą tapo vaiskiu vilties spindulėliu. Atsigręžusi nužvelgiau pietus, iš kurių atėjau: laukinę žemę, kuri, nors per kančias, tiek daug

mane išmokė. Apmąsčiau, kaip elgsiuos toliau... Nors puikiai žinojau, jog galimybė tėra viena, visuomet tik viena.

Eiti toliau.

PIRMA DALIS

DEŠIMT TŪKSTANČIŲ DVASIŲ

Kritimas šitokio galiūno
Turėtų sudrebint visą žemę.

VILJAMAS ŠEKSPYRAS,
„Antonijus ir Kleopatra“ (vertė A. Churginas)

1

DEŠIMT TŪKSTANČIŲ DVASIŲ

Tris mėnesius trukęs mano vienišas žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku turėjo daugiau nei vieną pradžią: spontanišką pirmąją, uždegusią mane it degtuką, sekė antroji – sprendimas *iš tikrųjų* įgyvendinti šį planą, ir kiek užtrukusi trečioji – kelias savaites pirkau ir dėjau į krepšius įvairius reikmenis bei kitais būdais rengiausi kelionei. Turėjau atsisakyti darbo kavinėje, užbaigti skyrybų procesą, išparduoti kone visą per gyvenimą sukauptą turtelį, atsisveikinti su draugais ir paskutinįsyk aplankyti motinos kapą. Reikėjo automobiliu iš Mineapolio nukakti į Portlandą Oregono valstijoje, po keleto dienų šokti į lėktuvą, skrendantį į Los Andželą, iš ten nusigauti į Mohavės kaimelį ir galų gale pasiekti tikslų tašką, kuriame Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas kertasi su greitkeliu.

Būtent čia pagaliau iš tikrųjų prasidėjo mano žygis, kurį netruko atsivyti klaikus suvokimas, ką iš tikrųjų reiškia šis planas, ir staigus sprendimas viską mesti, nes tai beviltiška, beprasmiška, siaubingai sunku, daug sunkiau, nei tikėjausi, o aš nė kruopelės tam nepasirengusi.

Tik tada mano ketinimai pagaliau ėmė virsti darbais.

Likau čia ir nepaisydama jokių kliūčių veikiau pagal planą. Manęs neišmušė iš vėžių nei lokiai, nei barškuolės ir nei pumų išmatos – pačių žvėrių nė sykio neišvydau, nei pūslės, šašai, nubrozdinimai ir nuolatinis niežulys. Ištvėriau nuovargį ir nepriteklius, speigą ir kaitrą, nuolatinę monotoniją ir skausmą, alkį ir troškulį, didžiavausi savimi net kamuojama praeities dvasių, kurios nė akimirkai nesitraukė nuo manęs visus 1 770 Mohavės dykumą ir Vašingtono valstiją skiriančių kilometrų, kuriuos įveikiau viena.

Galų gale pasiryžusi, nuvykusi ir pradėjusi kelionę, per dienų dienas žingsniuodama dešimtis kilometrų netikėtai susizgribau, jog viskas prasidėjo visai ne tą akimirką, kurią laikiau pradžia. Iš tiesų mano žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku prasidėjo ne tada, kai pasižadėjau jį įveikti. Šis ketinimas užsimezgė tuomet, kai dar pati nesuvokiau: jei visiškai tiksliai – prieš ketverius metus, septynis mėnesius ir tris dienas, kai stypsodama mažučiame Mėjo klinikos kabinete Ročesteryje, Minesotos valstijoje, sužinojau, jog mano motinos dienos suskaičiuotos.

Tądien vilkėjau žaliai. Žalios kelnės, žali marškinėliai, netgi plaukuose ryšėjau žalsvą kaspiną. Šiuos drabužius man pasiuvo mama – nuo galvos iki kojų rengdavo mane nuo kūdikystės. Kartais sukurpdavo tokius apdarus, apie kokius maniausi galinti tik pasvajoti, kartais – ne visai. Žalsvu kelnių kostiumu pernelyg nesižavėjau, tačiau nešiojau jį – nelyginant naštą, auką ar amuletą.

Visa žaliojo kostiumėlio diena praslinko mums su mama ir patėviu Edžiu kulniuojant Mėjo klinikos koridoriais ir laipiojant iš vieno aukšto į kitą: rodės, tyrimams, kuriuos teko iškęsti mamai, nebus galo. Visą tą laiką mano mintyse nenumaldomai sukosi malda – nors „malda“ šiuo atveju nėra pats tinkamiausias žodis. Aš nepuoliau priešais Viešpatį ant kelių – apskritai netikėjau Dievu. Meldžiausi kiek kitais žodžiais nei „Viešpatie, pasigailėk mūsų“.

Malonės prašyti neketinau – jos nereikėjo. Keturiasdešimt penkerių tesulaukusi motina atrodė puikiai. Jau prieš daugelį metų iš savo valgiaraščio ji buvo išbraukusi mėsą, užuot baidžiusi sodo vabzdžius pesticidais, prisodindavo serenčių (astrinių šeimos augalas – *vert. past.*), o peršalusius mane, brolį ir seserį versdavo ryti žalio česnako skilteles. Tokių, kaip mano mama, vėžys nepasiglemžia. Mėjo klinikos specialistų atlikti tyrimai tai patvirtins, kad ir ką būtų tauziję gydytojai Dulute – nė neabejojau tuo. Kokie šundaktariai dirba tame Dulute? Kas išvis tas Dulutas? Dulutas! Skylių skylė! Dulutas tėra vargo pelių kaimelis, kur šaltis akimirksniu suries į ožio ragą, o nė žalio supratimo apie mediciną neturintys gydytojai česnakus kemšančiai, nuo visų ligų natūraliomis priemonėmis besiginančiai ir nerūkančiai keturiasdešimt penkerių metų vegetarei nustatys vėlyvos stadijos plaučių vėžį. Štai.

Velniop juos.

Tokią maldą ir kartojau mintyse: *velniopjuosvelniopvelniopvelniop...*

Vis dėlto prieš mano akis Mėjo klinikoje stovėjo motina, kuri pervargdavo, jei prisėsti negaudavo ilgiau nei trejetą minučių.

– Norėtum vežimėlio? – pasiūlė Edis, kai ilgame kilimu išklotame koridoriuje pasirodė eilė ratukų.

– Jai vežimėlio nereikia, – paprieštaravau.

– Tik minutėlei, – sukuždėjo mama, kone susmukdama į vežimėlį. Prieš pat Edžiui stumtelint jį lifto link, mudviejų žvilgsniai susitiko.

Sekiau juodu atkakliai stengdamasi guiti iš galvos bet kokias mintis. Dabar pasimatysime su paskutiniuoju gydytoju – *tikruoju,* kaip vis kartojome. Tuo, kuris surinkęs ir apibendrinęs visus surinktus mamos duomenis pasakys mums tiesą. Liftui pajudėjus iš vietos, mama ištiesė ranką ir švelniai peštelėjusi mano kelnes šeimininkiškai patrynė tarp pirštų žalsvą medvilnę.

– Nuostabu, – sukuždėjo.

Buvau dvidešimt dvejų – tokio amžiaus mama susilaukė manęs. „Paliks mane tokiu pat metu, kokiu pas ją atėjau“ – dingtelėjo man. Nežinia kaip ir kodėl šis visiškai aiškus teiginys staiga įsitvirtino mano galvoje, akimirkai prarėkdamas „Velniop juos“ mantrą. Vos susitvardžiau neužkaukusi iš siaubo, vos neužspringau žinia, kurią įsisąmoninau dar jos neišgirdusi. Man dar likusiame gyvenimo kelyje motinos nebus... Stengiausi nustumti šią mintį ir jos bičiules kuo toliau. Negalėjau leistis jų įtikinama ir toliau ramiai kvėpuoti, stypsodama tame lifte, tad karštligiškai ieškojau ko nors, kuo galėčiau patikėti. Pavyzdžiui, tuo, kad išgirsti žinios apie artėjančią mirtį gydytojas pacientus atsiveda į kabinetą, kurio viduryje stūkso saulės spindulius švelniai atspindintis medinis stalas.

Taip nenutiko.

Mūsų trijulė buvo palydėta į procedūrų kabinetą, kuriame seselė liepė mamai nusivilkti palaidinukę ir apsisiausti medvilniniais marškiniais, nuo kurių kraštų karojo virvelės. Persirengusi ji atsigulė ant paminkštinto stalo, užtiesto baltutėliu popieriumi. Kaskart sujudėjus, kabinetą it liepsna užtvindydavo plyštančio ir lamdomo popieriaus čežėjimas. Mačiau nuogą jos nugarą – siaurutę odos juostelę žemiau juosmens. Mama nemirs – nuoga jos nugara rodės kaip įrodymas. Tikrajam gydytojui įėjus į kabinetą ir pranešus mamai, jog, jei nusišypsos laimė, išgyvensianti dar metus, negalėjau atplėšti nuo jos akių. Vyras aiškino, jog išgydyti mamos jų kolektyvas nė nemėgins: liga neišgydoma, medicina bejėgė. Plaučių vėžys gana dažnai diagnozuojamas tik tokioje vėlyvoje stadijoje.

– Juk ji nerūko, – įsiterpiau aš, lyg būtų bent menkiausia tikimybė atkalbėti jį nuo paskelbtos diagnozės, tartum su vėžiu būtų galima derėtis, ir jis išties paisytų išsakytų argumentų. – Rūkė tik jaunystėje, jau metų metus nė dūmo nėra įtraukusi.

Gydytojas tik liūdnai papurtė galvą ir tęsė ką pradėjęs – juk atėjo čia dirbti darbo. Jis pasiūlė mamai pamėginti nugaros skausmą susil-

pninti švitinimo seansais, kurių metu galbūt susitrauktų per visą stuburą plintantys augliai.

Aš neverkiau – tik kvėpavau. Klaikiai, per prievartą. Tuomet staiga užmiršau. Vienąsyk jau buvau taip praradusi sąmonę: būdama trejų – per maža, kad pati prisiminčiau – sulaikiau kvapą iš įsiūčio, nenorėdama lipti iš vonios. *Ką tada darei? Ką darei?* – visą vaikystę klausinėjau mamos, reikalaudama vis iš naujo pasakoti šią istoriją, apstulbinta ir susižavėjusi savo nepalaužiama valia. Motina visuomet primindavo tąsyk tiesiog ištiesusi rankas ir ramiai stebėjusi mane mėlynuojant, kai galų gale vaikiškas veidelis atsirėmė jai į delnus, staiga įkvėpiau ir atsigavau.

Įkvėpiau.

– Ar galėsiu ir toliau jodinėti? – pasiteiravo gydytojo mama. Ji kiūtojo ant stalo tvirtai sukryžiavusi rankas ir čiurnas, tarytum užsirakinusi savyje.

Atsakydamas vyriškis paėmė pieštuką, atrėmė stačią į kriauklės kraštą ir stipriai trinktelėjo per jo paviršių.

– Štai toks po švitinimų bus jūsų stuburas, – paaiškino jis. – Užteks vieno stipresnio krestelėjimo, ir jūsų kaulai sutrupės kaip sudžiūvęs sausainis.

Mudvi nudūlinome į moterų tualetą ir ašarodamos užsirakinome atskirose kabinose. Viena kitai netarėme nė žodelio – ne todėl, kad būtume troškusios kęsti vienumoje: priešingai, jautėmės suvienytos šios kančios, sujungusios mūsų sielas į vieną. Jutau motiną remiantis į duris ir lėtai jas daužant delnais – virpėjo visas tualeto kabinų karkasas. Vėliau, išnirusios iš kabinų nusiprausti rankų ir veidų, nužvelgėme ryškiai apšviestus viena kitos atspindžius veidrodyje.

Buvome paraginti palūkėti vaistinėje. Vilkėdama žaliu kostiumėliu – stebuklas, kad plaukuose vis dar margavo kaspinas – klestelėjau tarp mamos ir Edžio. Ant senuko kelių sėdėjo ūgtelėjęs plikagalvis ber-

niukas. Vienos moters ranka žemiau alkūnės pašėlusiai trūkčiojo, tad ji stipriai prilaikė ją kita ranka, stengdamasi sutūrėti, ir laukė. Laukėme ir mes. Neįgaliojo vežimėlyje netoliese sėdėjo stulbinamai graži tamsiaplaukė moteris su violetine skrybėlaite. Jos rankas puošė krūva žiedų su deimantais. Nė vienas nepajėgėme atitraukti nuo jos žvilgsnio. Dama ispaniškai kalbėjosi su ją supančiais žmonėmis – šeima ir, ko gero, sutuoktiniu.

– Kaip manai, jai irgi vėžys? – garsiai sukuždėjo mama.

Edis kiūtojo mano pašonėje, tačiau nesiryžau į jį dirstelėti. Nė neabejojau: susižvalgę abu palūšime it sudžiūvę sausainiai. Mąsčiau apie vyresniąją seserį Karen ir jaunesnįjį brolį Leifą. Apie savo vyrą Paulių ir apie motinos tėvus bei seserį, nuo kurios mus skyrė tūkstančiai kilometrų. Ką jie pasakys, išgirdę naujienas? Kaip šluostysis ašaras? Mano maldą pakeitė kita: *metai, metai, metai...* Regis, net širdis mano krūtinėje plakė šių dviejų skiemenų ritmu.

Tiek laiko teliko mano mamai.

– Apie ką galvoji? – paklausiau jos. Iš laukiamajame kėpsančių kolonėlių sklido dainos melodija. Žodžių nebuvo girdėti, bet mama puikiai juos mokėjo – užuot atsakiusi, ji tyliai uždainavo.

– Popierinės rožės, popierinės rožės – ak, kokios tikros jos man atrodė... – niūniavo ji. Suėmusi delnu manąjį, ji sukuždėjo: – Jaunystėje dažnai klausydavausi šios dainos. Keista, kai pagalvoji... Keista, kad ją išgirdau būtent dabar. Nė nebūčiau pagalvojusi...

Kažkas pašaukė mamą pavarde – jos laukė paruošti vaistai.

– Paimk juos už mane, – paprašė ji. – Pasakyk, kas esi. Pasakyk, kad mano dukra...

Iš tikrųjų: buvau jos dukra, tačiau ne tik. Buvau Karen, Šeril ir Leifas. Karen Šeril Leifas. Karenšerileifas. Mūsų vardai motinos lūpose visą gyvenimą skambėjo it vienas, kurį kuždėjo ir šaukė, šnypštė ir niūniavo... Buvome jos atžalos, bičiuliai, jos pradžia ir pabaiga. Važiuodami

automobiliu, vis keisdavomės, kad kiekvienas gautų progą pasėdėti priekyje, jos pašonėje.

– Ar myliu jus štai tiek? – klausdavo ji, ištiesusi delnus kokių penkiolikos centimetrų atstumu.

– Ne, – atšaudavome, gudriai vypsodami.

– Ar *šitiek*? O gal *šitiek*? – dar ilgai nenurimdavo ji, kaskart vis plačiau išskėsdama rankas, bet niekada neišgaudama teigiamo atsakymo. Kad ir kiek būtų tiesusi rankas, to būtų per maža: motinos meilė mums buvo neaprėpiama. Niekas nebūtų įstengęs jos sučiupti ir įvertinti. Jos meilė buvo dešimt tūkstančių daoizmo dvasių (pagal daoistų „Šventojo rašto apie gyvenimą ir dorybę“ motyvą – *vert. pa*st.) ir dar dešimt tūkstančių – greta pirmųjų. Jos meilė buvo sodri, tyra ir visa apimanti. Kiekvieną vakarą ji guldavo miegoti, išdalinusi mums paskutines jėgas.

Ji gimė karininko šeimoje, kur buvo auklėjama katalikiška dvasia. Iki penkioliktojo gimtadienio buvo jau spėjusi pagyventi penkiose skirtingose valstijose ir dviejose šalyse. Ji dievino žirgus, Henką Viljamsą (amerikiečių rokenrolo ir kantri muzikantas – *vert. past.*) ir turėjo geriausią bičiulę, vardu Bebs. Devyniolikos pastojo ir sumainė žiedus su mano tėvu. Po trijų dienų šis taip jai trenkė, kad mama prisiplojo prie sienos. Ji išėjo ir sugrįžo – vieną, antrą sykį... Lyg ir negalėjo taikstytis su tokiu elgesiu, bet visada nusileisdavo. Tėvas sulaužė jai nosį ir šukėmis pavertė indus, o kelius iki kraujo nubrozdino vidury je baltos dienos už plaukų vilkdamas ją šaligatviu. Vis dėlto nepavyko jos sugniuždyti, ir sulaukusi dvidešimt aštuonerių mama pagaliau susiėmė ir paliko jį paskutinį kartą.

Liko viena su dėl vietos priekyje besivaržančiu Karenšerileifu automobilyje.

Tada apsistojome nedideliame miestelyje, kėpsančiame už geros valandos kelio nuo Mineapolio – tai viename, tai kitame daugiabučių kvartale. Po skambiais pavadinimais – „Malūnininkų tvenkinys“, „Ber-

berų kalva", „Namelis medyje", „Maloningojo ežero dvaras" – slėpėsi pilka kasdienybė, o vieną motinos darbą be atvangos keitė kitas. Kurį laiką ji aptarnavo vakarieniaujančiuosius „Norvego" užkandinėje, vėliau – „Amžinybe" pavadintoje skylėje, kur vietoje uniformos privalėjo dėvėti juodus marškinėlius su blizgučiais žėruojančiu užrašu „Varyk!" ant krūtinės, dienomis plušėdavo itin korozijai atsparios plastikinės taros gamykloje ir brokuotų gaminių parnešdavo namo. Įskilusios, įpjautos ar neteisingai į aparatą įdėtos dėžės ir padėklai tapdavo mūsų žaislais: lėlių lovelėmis ir automobiliukų rampomis. Mama dirbo šviesios dienos neregėdama, tačiau to nepakako, kad išbristume iš skurdo. Iš seniūnijos gaudavome sūrio ir pieno miltelių, maisto produktų ir apsilankymų pas gydytoją kuponų, o per Kalėdas dovanų atnešdavo nepažįstami geradariai. Laukdami čekių, gaudynių bei statulų žaisti ir šaradų spėlioti susirinkdavome prie rakinamų daugiabučio gyventojų pašto dėžučių.

– Mes nesame vargetos, – kartodavo mums mama. – Mes turime daug meilės.

Sumaišiusi maistiniais dažais pasaldintą vandenį, ji priversdavo mus patikėti, jog tai – ypatingas gėrimas: *Sarsaparilla*, *Orange Crush* ar limonadas. „Ar geidautumėte dar puodelyčio, gerbiamoji ponia?" – klausdavo snobišku britišku akcentu, ir mes prapliupdavome kvatotis. Ji tiesdavo rankas ir žaidimui niekada nebūdavo galo. Mus mama dievino labiau nei bet ką pasaulyje. Ji visuomet išlaikė ramų optimizmą – išskyrus keletą kartų, kai trūkus kantrybei prilupo mus mediniu šaukštu. Tiesa, dar tą sykį, kai garsiai nusikeikė „Užsikruškit" ir apsipylė ašaromis, nes nenorėjome susitvarkyti kambario. Motina buvo atlaidi, dosni, naivi ir geraširdė. Ji susitikinėjo su vyrukais, prisistatančiais Kileriu, Cizu, Denu ant ratų, dar – tokiu Viktoru, mėgstančiu šliuožti nuo šlaitų slidėmis. Vyrai įkišdavo mums po penkinę, kad dumtume į parduotuvę nusipirkti saldumynų, kol jie bute dviese pasiliks su mama.

– Apsidairykite, prieš bėgdami per gatvę! – surikdavo ji pavymui, kai skuosdavome it alkani šunys.

Kai susipažino su Edžiu, motina buvo šventai įsitikinusi, kad iš to nieko doro neišeis – vyras buvo net aštuoneriais metais jaunesnis už mamą. Vis dėlto juodu užklupo meilė. Karen, Leifas ir aš taip pat netrukome jį pamilti. Kai susipažinome, auksarankiui dailidei Edžiui buvo dvidešimt penkeri, kai vedė mamą ir prisiekė atstoti mums tėvą – dvidešimt septyneri. Atsisveikinę su skambiai besivadinančiais daugiabučių kvartalais, mes įsikėlėme į jo nuomojamą lūšnelę, kurios sienos iš lauko pusės buvo nudažytos bent keturiais skirtingais atspalviais, o rūsio grindis atstojo sutrypta žemė. Pirmą po vestuvių atėjusią žiemą Edis darbe nusirito nuo stogo ir susilaužė stuburą. Po metų jiedu su mama už darbo metu patirtą traumą gavo dvylikos tūkstančių dolerių kompensaciją, už kurią Eitkino miestelyje, esančiame už pusantros valandos kelio į Vakarus nuo Duluto, nusipirko šešiolika hektarų žemės, vienu ypu grynais sumokėdami visą prašytą kainą.

Namo sklype nebuvo. Toje vietoje išvis niekada nestovėjo joks namas. Mūsų šešiolika hektarų tebuvo tobulas kvadratas, pilnas medžių, krūmų ir sumedėjusių žolynų, o kur ne kur tamsuojančios pelkės ir raistai buvo užžėlę švendrais. Nebuvo jokių skiriamųjų ženklų, padedančių atskirti mūsų žemes nuo kitų medžių, krūmynų, pievų ir pelkių, kurių, kiek tik akys užmato, knibždėte knibždėjo aplink. Pirmaisiais mėnesiais visi kartu, kaip tikri savininkai, dūlinome savojo kvadrato riba, nors dvi su keliu nesiribojančios jo kraštinės reikalavo brautis per laukinę pievą. Pėdinome, tarsi žingsniavimas būtų kaip nors padėjęs atsieti sklypą nuo likusio pasaulio ir iš tikrųjų paversti jį mūsų namais. Laikui bėgant taip ir nutiko: medžius, kurių dar visai neseniai nebūčiau atskyrusi nuo bet kurių kitų, ėmiau pažinti it senų bičiulių veidus minioje, jų šakos mojo man, tarsi norėdamos kažką pasakyti, o lapai it plaštakos švelniai kvietė prieiti. Žolės kupstai ir dabar jau savų raistelių

kraštai tapo gerai pažįstamais vaizdais, ženklais, simboliais, tikrąją savo prasmę atskleidžiančiais tik mums.

Kol dar gyvenome miestelyje už valandos kelio nuo Mineapolio, naująjį sklypą vadinome „ten, šiaurėje". Šešis mėnesius šiaurėje lankėmės tik savaitgaliais, kuomet plušėdavome iš paskutiniųjų siekdami prisijaukinti šį sulaukėjusios žemės plotelį ir iš tolio (dervuotas neperšlampamas kartonas – *vert. past.*) susiręsti bent kokią pašiūrę – vos vieno kambarėlio, kuriame penkiese galėtume sudėti bluostą. Buvau trylikos, kai ankstyvą birželį ten persikraustėme – aš, mama, Leifas ir Karen, du mūsų žirgai, katės, šunys ir dešimt dėželėje cypsinčių viščiukų, kuriuos mama, pirkdama 11 kilogramų lesalo, gavo kaip priedą. Edis visą vasarą atkurnėdavo savaitgaliais – atsikraustė tik atėjus rudeniui. Jo stuburas pagaliau sugijo tiek, kad vyras pajėgtų dirbti, o vasara dailidei – pats darbų įkarštis, kurio nevalia praleisti.

Karenšerileifas ir vėl liko su mama – lygiai taip, kaip jos vienišavimo metais. Tą vasarą nei dieną, nei naktį nedingdavome vienas kitam iš akių, o svetimą žmogų pamatydavome retai: nuo dviejų artimiausių miestelių, kėpsančių priešingomis kryptimis nuo mūsų sklypo – Briedžių Ežero rytuose ir Makgregoro šiaurės vakaruose, – buvome nutolę per daugiau nei trisdešimt kilometrų. Atėjus rudeniui, išsiruošdavome į mokyklą mažesniajame iš jų – Makgregore, skaičiuojančiame vos keturis šimtus nuolatinių gyventojų, tačiau vasaromis, jei nepaisysime vieno kito tolimo kaimyno, retsykiais įkišančio nosį į mūsų valdas prisistatyti, likdavome vieni su mama. Laiką leidome pykdamiesi, plepėdami, išsigalvodami vis naujų juokų ir užsiėmimų.

– Atspėk kas? – vis klausinėdavome vienas kito: šio žaidimo vedėjas turėdavo sugalvoti kokį nors asmenį, įžymų arba ne, o kiti stengdavosi atspėti, apipildami vedėją klausimų lavina, bet į juos galima atsakyti tik „taip" arba „ne".

– Ar tu vyras?

– Ar amerikietis?

– Ar vis dar gyvas?

– Ar tu – Čarlzas Mensonas (vienas žymiausių JAV nusikaltėlių – *vert. past.*)?

Šį žaidimą prisimindavome kaskart amžių amžius laisvai želti paliktoje dirvoje kasdami ir apsodindami per žiemą mus išmaitinti privalėsiantį daržą bei kitoje sklypo pusėje atkakliai ręsdami namą, kurį vylėmės užbaigti sulig paskutinėmis vasaros dienomis. Plušančius mus kamavo uodai, bet motina griežtai draudė naudoti, anot jos, smegenis naikinančius, planetą teršiančius ir ateities kartoms siaubingai pakenksiančius cheminius purškalus: vietoje jų privalėjome terliotis pipirmėtės ar taškuotosios mėtos aliejais. Vakarais pasišviesdami žvakėmis varžydavomės, kuris ant kūno ras daugiau įkandimų žymelių. Tokie skaičiai, kaip septyniasdešimt devyni, aštuoniasdešimt šeši ar šimtas trys, nebestebino nė vieno.

– Jūs dar už tai padėkosite, – atšaudavo motina kaskart man, seseriai ar broliui pasiskundus stoka ko nors, ką anksčiau turėjome. Niekada nebuvome turtuoliai – netgi viduriniajai klasei vargiai galėjome būti priskirti, tačiau šiuolaikiniai patogumai mums niekuomet nebuvo svetimi. Namuose, kuriuose gyvenome, visuomet stovėdavo televizorius, ką jau kalbėti apie tualetą, kuriame galima nuleisti vandenį, ir čiaupą, iš kurio kada panorėjęs gali įsipilti stiklinę vandens. Šis naujas pionieriškas mūsų gyvenimas reiškė, jog net paprasčiausiems poreikiams patenkinti reikės tiksliai atlikti daugybę varginančių užduočių. Virtuvę mums atstojo stovyklautojams skirta *Coleman* viryklėlė, teturinti vieną degiklį, senoviškas Edžio sumontuotas šaldytuviukas, kurį, norint išlaikyti produktus bent jau vėsius, reikėdavo nuolat papildyti ledu, prie lauko sienos pritaisyta kriauklė ir dangčiu užvožtas kibiras vandens. Kiekvienas iš šių daiktų reikalavo daugiau, nei davė pats – juos nuolat reikėjo prižiūrėti: pripildyti ir ištuštinti, nešioti ir dėlioti, pumpuoti, taisyti ir saugoti.

Mudvi su Karen dalijomės ant platformos palubėje įrengta lova, kurioje vietos vargiai užteko atsisėsti. Leifas pūtė į ūsą ant kitos, mažesnės platformos, įtaisytos vos už metro, o motina ir savaitgaliais atkurnėjęs Edis susirangydavo apačioje, ant žemės kėpsančioje lovoje. Kasnakt, tarsi dalyvaudami pižamų vakarėlyje, pliurpdavome, iki suimdavo miegas. Lubose virš mudviejų su Karen gulto buvo įtaisytas trumputis stoglangis, kurio skaidrus paviršius žėrėjo metru aukštėliau mūsų. Juodutėlis dangus ir ryškios žvaigždės palaikė man neįtikėtiną kompaniją. Kartais jų grožis ir puošnumas taip užimdavo kvapą, kad it žaibas sąmonę nutvieksdavo suvokimas, jog mama neklydo. Vieną dieną aš *tikrai* už tai padėkosiu, tiesą sakant, dėkinga buvau jau dabar, jusdama širdyje pražystant tokį stiprų ir tyrą jausmą.

Būtent jį prisiminsiu po daugelio metų, kai mano dienas užklos širdgėla. Būtent jis paragins mane tikėti, jog žingsniuodama Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku vėl tapsiu tokia, kokia buvusi.

Visų šventųjų nakties išvakarėse mes įsikraustėme į trobesį, suręstą iš rąstų ir medienos atplaišų. Čia nebuvo nei elektros, nei vandentiekio, nei telefono linijos, išvietė buvo lauke, o apie kambario duris galėjome tik pasvajoti. Visą mano paauglystę mama ir Edis nepailsdami rentė, taisė, tobulino šiuos namus. Mama įveisė daržą, kuriame užaugintas daržoves rudenį konservuodavo, marinuodavo ir šaldydavo žiemai. Įsukusi į medžius čiaupelius, ji ruošdavo klevų sirupą, kepdavo duoną ir šukuodavo vilną, o iš pienių ir brokolių lapų mitriai pasigamindavo natūralių dažų audiniams.

Užaugusi įstojau mokytis į Šv. Tomo koledžą Tvin Sityje (Mineapolio ir Sent Polo aglomeracija – *vert. past.*), tačiau mama iš mano gyvenimo niekur nedingo. Pranešdami, jog esu priimta mokytis koledže, darbuotojai laiške paminėjo, jog studentų tėvams paskaitų leidžiama klausytis be papildomo mokesčio. Nors motina mėgavosi savo moderniai pionierišku gyvenimu, ji niekada nepamiršo savo senos svajonės –

įgyti išsilavinimą. Pirmiausia pasijuokėme iš tokios minties, bet vėliau pasvarstėme rimčiau. Mamai buvo keturiasdešimt – regis, per daug, kad pradėtų lankyti koledžą. Jai tai ištarus garsiai, nesutikti negalėjau, be to, iki Šv. Tomo koledžo – geras trejetas valandų kelio. Vis kalbėjomės apie tai, kol galų gale priėmėme sprendimą: ji lankys koledžą, tačiau mudvi gyvensime atskirai, ir valdžia bus mano rankose. Jei susidursime koledžo patalpose ar kieme, mama negalės parodyti mane pažįstanti, nebent pati parodyčiau iniciatyvą.

– Ko gero, visas vargas – veltui, – atsiduso ji, mums aptarus planą. – Tikriausiai vis tiek būsiu išmesta dar nespėjusi įsibėgėti.

Norėdama kuo geriau pasirengti studijoms, paskutiniuosius mėnesius vidurinėje ji kartojo kiekvieną mano žingsnį ir stiprino savo įgūdžius, kruopščiai atlikdama visas man skirtas užduotis. Ji nusikopijuodavo mano užduotis, rengdavo referatus tokiomis pat temomis, kokios buvo užduotos man, nepraleido nė vienos svarbios knygos. Vadovaudamasi savo mokytojos vertinimo sistema, pati rašydavau motinai pažymius. Mano nuomone, ji vargiai būtų baigusi vidurinę.

Pradėjusi mokytis koledže, ji tempė namo vieną dešimtuką po kito.

Kartais, sutikusi ją koledžo kieme, džiugiai puldavau į glėbį, bet nestigo ir tokių dienų, kai praslinkdavau pro ją nelyginant pro tuščią vietą.

Kai sužinojome, kad mama serga vėžiu, mokytis abiem buvo likę mažiau nei metai, bet kasdien mynėme jau ne Šv. Tomo koledžo koridorius. Po pirmojo kurso mums abiem pavyko sėkmingai pereiti į Minesotos universitetą – ji pasirinko Duluto fakultetą, aš – Mineapolio. Pačios to nesitikėdamos pasirinkome tą pačią studijų kryptį. Ji krimto istorijos ir lyčių studijų mokslus, aš – lyčių studijų ir anglų filologijos. Vakarais telefonu pliurpdavome po gerą valandą. Aš tuomet jau buvau ištekėjusi už puikaus vyriškio, vardu Polas. Sumainėme žiedus mums priklausančiame sklype plytinčioje giraitėje, aš vilkėjau mamos pasiūta balto satino nėriniuota suknele.

Ligai užklupus mamą, savo gyvenimą man teko pastūmėti į šalį. Įspėjau Polą pernelyg manimi nepasitikėti, nes motinai prireikus bet kada galiu išeiti ir vėl sugrįžti. Norėjau mesti mokslus, tačiau mama neleido nė svarstyti apie tokią galimybę ir maldavo, kad ir kas nutiktų, įgyti išsilavinimą. Pati pasiėmė, kaip vadino, pertraukėlę – kad gautų diplomą, jai tereikėjo išklausyti keletą kursų, ir ji karštai žadėjo pasistengti. „Tapsiu bakalaure, nors ir paskutinį kvapą teks išleisti", – tikindavo ji, ir nusijuokusios mudvi liūdnai susižvalgydavome. Užduotis ji rengdavo gulėdama patale: diktuodavo man žodžius, aš rašydavau. Mama nė akimirką neabejojo, jog tuoj sustiprės pakankamai, kad pajėgtų išklausyti du likusius kursus. Aš tęsiau studijas, bet teko paprašyti dėstytojų, kad leistų man lankyti paskaitas tik porą dienų per savaitę. Po paskaitų skubėdavau namo, pas motiną. Priešingai nei Leifas ir Karen, kurie nuo pat tos dienos, kai išgirdo apie mamos ligą, sunkiai galėjo ištverti šalia jos, aš nepajėgiau būti atskirai. Negana to, čia buvau reikalinga: žinoma, mama turėjo Edį, bet jam reikėjo dirbti – kažkas juk turėjo apmokėti sąskaitas...

Gaminau patiekalus, kuriuos mama mėgindavo valgyti, bet jai retai pavykdavo. Nors alkį jusdavo, bet priešais padėjus lėkštę su maistu taip ir likdavo sėdėti it kalinė, nudelbusi akis.

– Atrodo skaniai, – sakydavo. – Vėliau tikriausiai pajėgsiu suvalgyti.

Šveičiau jų namuose grindis, tvarkiau spinteles ir klojau jas nauju popieriumi, o mama tuo metu miegojo, dejavo, skaičiavo tabletes ir rijo jas vieną po kitos. Šviesesnėmis dienomis ji įsitaisydavo kėdėje ir su manimi kalbėdavosi.

Deja, pasakyti nelabai buvo ką. Motina buvo tokia atvira ir lengvai perprantama, o aš – tokia smalsi, kad, rodos, jau buvome aptarę viską, apie ką galima kalbėti. Jau žinojau, kad jos meilė man buvo platesnė už dešimties tūkstančių dvasių, ir dar dešimties tūkstančių – greta pirmųjų. Žinojau vardus žirgų, kuriuos ji dievino vaikystėje – Bičiulis,

Draugužis ir Bachas. Žinojau, kad nekaltybę prarado septyniolikos su jaunuoliu, vardu Maikas. Žinojau, kad vos po metų ji susipažino su mano tėvu, ir koks šis jai pasirodė pirmųjų pasimatymų metu. Žinojau, jog, jai prisipažinus tėvams, kad laukiasi – nesulaukusi pilnametystės ir be santuokos, – mano seneliui iš rankos iškrito šaukštas. Žinojau, kad ji negalėjo pakęsti išpažinties bažnyčioje, taip pat žinojau nuodėmes, kurias išpažino: keiksnojimą ir atsikalbinėjimą, niurzgėjimą, kad privalanti padėti dengti stalą, kol mažoji sesuo nerūpestingai žaisdavo, dar – kad pakeitė sukneles, kuriomis vilkėdama išdundėdavo pro duris, į kuprinę susigrūstais džinsais... Visą vaikystę ir paauglystę vis įkyriai jos apie tai klausinėjau, prašydama pasakoti šiuos ir kitus įvykius, trokšdama žinoti, kas ir kaip ištarė kokius žodžius, kaip tuo metu jautėsi mama, kur stovėjo vienas ar kitas asmuo, koks paros metas buvo už lango... Ir ji pasakodavo – norėdama to ar ne, bet visada kvatodamasi ir klausinėdama, kam, po galais, man reikia viską žinoti. Tiesiog troškau to – nė pati negalėčiau pasakyti kodėl.

Užtat dabar, jai mirštant, žinojau viską. Mama buvo tapusi dalimi manęs – ne tik tie jos bruožai, kuriuos pažinojau, bet ir tie, kurie žydėjo kur kas anksčiau, nei į pasaulį atėjau aš.

Laikotarpis, kurį blaškiausi tarp Mineapolio ir namų, netruko prabėgti. Tai užtruko vos daugiau nei mėnesį, ir mintis, kad mama išgyvens dar metus, greitai pasirodė esanti ne tvirtesnė už liūdną sapną. Mėjo klinikoje lankėmės vasario dvyliktąją, o kovo trečiąją dėl nepakeliamo skausmo mamą teko paguldyti į Duluto ligoninę už daugiau nei šimto kilometrų. Rengdamasi važiuoti mama suprato neturinti jėgų nė kojinių apsimauti, tad pasikvietė mane ir paprašė padėti. Ji sėdėjo ant lovos, o aš klūpėjau priešais. Niekada iki tol nebuvau avusi kojinių kitam žmogui – užduotis pasirodė esanti sunkesnė, nei tikėjausi. Kojinės neslydo mamos oda, kliuvo, raitėsi... Ėmiau tūžti ant motinos, tarsi ši būtų tyčia laikiusi kojas taip, kad negalėčiau deramai atlikti, ko pa-

prašyta. Ji atsilošė, pasirėmė į lovą rankomis ir užsimerkė: mano ausis tepasiekė gilus ir lėtas jos alsavimas.

– Po velnių, – sušukau. – *Padėk gi man!*

Mama nudelbė žvilgsnį į mane ir akimirką patylėjo.

– Mieloji, – galų gale išlemeno ji, žvelgdama į akis ir tiesdama ranką paglostyti man viršugalvį. Kai buvau maža, šį žodį tokiu niekam kitam nebūdingu balsu ji kartojo ne sykį. „Nenorėjau, kad taip nutiktų, – sakė tas tylus *mieloji*, – deja, tai – ne mano valioje." Būtent šis motinos bruožas mane labiausiai ir erzino – besąlygiškas kančios priėmimas, begalinis optimizmas ir šypsena.

– Eime, – sumurmėjau, šiaip taip apavusi ją batais.

Vilkdamasi paltą mama judėjo lėtai ir nerangiai, žingsniuodama koridoriais, ramstėsi į sienas. Porelė mylimų šunų sekė kiekvieną jos žingsnį, nosytėmis baksnodami į jos delnus ir kojas. Stebėjau, kaip mama glosto jų galveles, bet malda mano mintyse jau buvo nutilusi. *Velniop juos* tapo dviem karčiomis piliulėmis ant liežuvio.

– Sudie, brangieji, – atsisveikino ji su šunimis. – Sudie, trobesy, – sukuždėjo man iš paskos kiūtindama į kiemą.

Niekada nebuvau susimąsčiusi apie tai, jog vieną dieną mano motina išleis paskutinį kvapą. Tokia mintis neatklydo iki pat dienos, kai mirtis ėmė juntamai alsuoti jai į pakaušį. Mama atrodė esanti neįveikiama, nepajudinama, tvirčiausia mano gyvenimo atrama. Nė neabejojau, kad ji sulauks žilos senatvės, o tada ir toliau kapstysis savo numylėtame darže. Šis vaizdinys mano galvoje buvo įsišaknijęs taip pat tvirtai, kaip ir jos vaikystės prisiminimai, kuriuos įkyriai klausinėdama buvau privertusi išpasakoti taip nuodugniai, kad atsiminiau ne blankiau nei savuosius. Mama turėjo tapti žavia senute – kaip Džordžija O¢Kyf (XX a. amerikiečių tapytoja – *vert. past.*) nespalvotoje nuotraukoje, kurią sykį jai siunčiau. Pirmąsias kelias savaites po vizito Mėjo klinikoje dar stipriai laikiausi šios minties, deja, paguldžius mamą į Duluto ligoninės

Slaugos skyrių viltis išsprūdo iš rankų, užleisdama vietą kitiems, labiau tikėtiniems vaizdiniams. Įsivaizdavau savo motiną, sulaukiančią spalio – atkakliai piešiau savo sąmonėje tokį paveikslą. Spalį viltyse greit pakeitė rugpjūtis, tada – gegužė... Kiekviena prabėganti diena nusinešdavo dar vieno gyventi likusio mėnesio svają.

Pirmąją dieną ligoninėje slaugė pasiūlė suleisti mamai morfino, tačiau ji atsisakė.

– Morfiną leidžia tiems, kurių lovos galūgalyje jau stypso giltinė, – tikino mama. – Morfinas reiškia, jog vilties nebėra.

Deja, motinos tvirtybė išseko jau kitą dieną. Ji tai užmigdavo, tai vėl nubusdavo, tai kalbėjo ir juokėsi, tai raudojo iš skausmo... Budėjau prie jos dienomis – naktimis mane pakeisdavo Edis. Leifas ir Karen laikėsi atokiau, regzdami miglotus ir mane siutinusius pasiteisinimus, tačiau jų nebuvimas, regis, visai neskaudino mamos. Visą jos laiką užėmė bandymai nugalėti kančią: tarp dviejų morfino dozių tai atrodė neįmanoma. Mums niekaip nepavykdavo tinkamai išpurenti pagalvių. Vieną popietę gydytojas, kurio nebuvau nė akyse regėjusi, pasirodė palatoje ir paaiškino, kad mano motina *gęsta akyse.*

– Juk praėjo tik mėnuo, – įtūžusi atšoviau aš. – Anas gydytojas žadėjo metus!

Jis nė neprasižiojo. Buvo jaunutis, gal trisdešimties. Stypsodamas greta mamos lovos su plaukuota ranka kišenėje, jis nudelbė akis į ligonę.

– Nuo šiandien mes galime stengtis, tik kad jai būtų kuo patogiau.

Patogiau – slaugės stengėsi nesuleisti jai nė lašeliu daugiau morfino, nei buvo paskirta. Vienas iš slaugų buvo vyriškis – per aptemptas baltas darbines kelnes galėjau aiškiausiai matyti jo penio kontūrus. Klaikiai troškau įsitempti jį į mažutėlį vonios kambarį per žingsnį nuo motinos lovos ir pasiūlyti jam savo kūną, pažadėti viską, kad tik sutiktų mums pagelbėti. Negana to, troškau, kad jis suteiktų man malonumą, geidžiau pajusti jo kūną prislegiant manąjį, o lūpas panyrant į mano

plaukus, svajojau girdėti jį vis kartojant mano vardą, troškau priversti, kad mane pastebėtų, susirūpintų šia padėtimi, o širdyje pajustų gailestį mūsų šeimai.

Kai mama prašydavo daugiau morfino, jos balsas skambėdavo taip, kaip niekada nebuvau girdėjusi ko nors prašant. Tarytum pasiutusio šuns. Prašomas slaugas nė nežvilgtelėdavo į mamą – jo žvilgsnis buvo įsmeigtas į laikrodį. Kad ir koks būtų buvęs atsakymas, vyro veido išraiška nieko neišduodavo. Kartais jis nė neprasižiodamas duodavo ko prašomas, kartais atsisakydavo balsu, ne ką tvirtesniu už penį jo kelnėse. Tuomet motina inkšdama maldaudavo, o ašaros riedėdavo ne ten, kur turėtų: ne išbalusiais jos skruostais žemyn, link lūpų kampučių, bet į šalis nuo akių link ausų – tiesiai ant pagalvės, į išsidraikiusius plaukų kuokštus.

Metų ji neišgyveno. Nesulaukė nei spalio, nei rugpjūčio ar net gegužės. Ji pagyveno keturiasdešimt devynias dienas nuo tos akimirkos, kai pirmasis gydytojas Dulute prisipažino aptikęs jos plaučiuose vėžį, ir trisdešimt keturias nuo diagnozę patvirtinusio vizito Mėjo klinikoje. Visgi kiekviena diena prailgdavo iki amžinybės, kurios kaupėsi krūvon, gilioje migloje įprasmindamos šaltą suvokimą.

Leifas nepasirodė ligoninėje. Karen atėjo vienąsyk, kai šiaip taip ją įtikinau, jog tai būtina. Graužiama širdgėlos ir įtūžio, nepajėgiau tikėti jos žodžiais. „Man nemalonu ją tokią matyti“, – tepajėgdavo išlementi sesuo, prieš puldama į ašaras. Pakalbinti brolio neturėjau galimybės – kur jis leido tas savaites, mudu su Edžiu nė nenumanėme. Vienas draugas tikino, esą jis apsistojęs su mergiote, vardu Sju, kažkur Sent Klaude, kitas tvirtino regėjęs jį žvejojantį prie eketės, iškirstos Šerifo ežere. Neturėjau laiko gilintis – per daug jėgų atimdavo kasdieniai vargai prie mamos patalo: laikydavau plastikinius indus, prie kurių palinkusi ji žiaukčiodavo, vis taisinėdavau pagalves, kurių, regis, buvo neįmanoma sudėlioti taip, kad būtų patogu, užkeldavau ir nukeldavau ją

nuo slaugių šalia lovos pastatyto basono ir vis maloniai įkalbinėdavau suvalgyti bent kąsnelį, nors žinojau, jog nepraėjus nė dešimt minučių mama viską išvems. Didžiumą laiko stebėdavau ją miegančią: regėti motiną besiilsinčią skausmo nuolat iškreiptu veidu buvo pati sunkiausia užduotis. Kaskart jai sujudėjus aplink kadaruojantys prie lašelinių prijungti vamzdeliai imdavo siūbuoti ore, o mano širdis kone šokdavo iš krūtinės, bijojau, jog bus ištrauktos adatos, jungiančios vamzdelius su ištinusiais jos riešais ir plaštakomis.

– Kaip jautiesi? – viltingai klausdavau mamai nubudus, pirštais prasibraudama pro vamzdelių pynes ir atsargiai glostydama išsidraikiusias jos garbanas.

– O, mieloji, – dažniausiai teįstengdavo atsakyti prieš nusigręždama.

Mamai sudėjus bluostą klajodavau ligoninės koridoriais, o praeidama pro svetimas palatas, kurių durys būdavo plačiai atlapotos, žvilgsniu vis nuklysdavau vidun, kur pastebėdavau šiurpiai kosinčius senukus, violetinį atspalvį įgavusios odos lopinėlius ir moteris, kurių riebius kelius dengė tvarsčiai.

– Kaip tu? – užjaučiamai klausdavo slaugės.

– Laikomės, kiek išgalim, – atsakydavau, tarsi kalbėčiau už du.

Deja, bėdoje buvau viena. Tiesa, mano vyras Polas kiek įmanydamas stengėsi išblaškyti mano vienatvę. Jis tebebuvo tas švelnus geraširdis, kurį pamilau prieš keletą metų, kurį dievinau taip, kad visus pribloškiau ištekėdama vos spėjusi įkopti į trečiąją dešimtį, tačiau kai motinos gyvybė ėmė gesti, tai, ką jaučiau Polui, manyje geso kartu – negelbėjo nei žodžiai, nei veiksmai. Visgi jo numerį rinkdavau kiekvieną dieną – jei ne prailgusią popietę ligoninės taksofonu, tai vakarop mamos ir Edžio namuose. Kalbėdavomės ilgai, dejuodavau ir pasakodavau jam viską, kas užeidavo ant seilės, o jis, raudodamas drauge, visomis išgalėmis stengdavosi bent kiek palengvinti mano naštą. Deja, visos pastangos

ėjo perniek – jo žodžiai nuo manęs nutekėdavo it vanduo nuo žąsies, tarsi nė nebūčiau jų išgirdusi. Ką jis išmanė apie netektį? Jo tėvai vis dar buvo gyvi, sveiki ir laimingai skaičiavo santuokos metus. Ryšys su Polu ir nepriekaištingai žvilgančiu, be menkiausio įskilimo jo gyvenimu, regis, tik stiprino mano kančią. Tai nebuvo jo kaltė. Būti su Polu atrodė nepakeliama – kaip ir su bet kuo kitu. Vienintelis žmogus, šalia kurio galėjau tverti, buvo tas, kurį pakęsti atrodė sunkiausia – mano mama.

Rytais įsitaisydavau greta jos lovos ir mėgindavau jai skaityti. Turėjau pasiėmusi dvi knygas: Keitės Šopen „Pabudimą“ ir Judoros Velti „Optimisto dukterį“. Šias knygas buvome skaičiusios studijoms ir nuoširdžiai pamilome. Taigi, pradėdavau skaityti, bet tęsti nebuvo nei jėgų, nei prasmės: tarytum kiekvienas iš mano burnos ištrūkęs žodis tuojau netektų bet kokios reikšmės.

Kai mėgindavau melstis, pavykdavo ne ką geriau. Karštos ir skubrios mano maldos buvo skirtos Dievui – bet kokiam, nes niekada neatradau nei jokio Viešpaties, nei ryšio su juo. Keikiau motiną, neužsiėmusią doriniu mano ugdymu. Pykdama dėl to, kad kadaise buvo auginta katalikiška dvasia, suaugusi ji stengėsi laikytis atokiau nuo bažnyčios – užtat dabar, jai mirštant, negalėjau atsigręžti nė į Dievą. Meldžiausi visai plačiai visatai vildamasi, kad kažkur joje tūnantis Viešpats mane išklausys. Meldžiausi ir meldžiausi, kol galų gale palūžau: ne todėl, kad nebūčiau užčiuopusi Dievo esybės, priešingai – būtent todėl, kad jį atradau. Suvokiau, jog Dievas yra, bet priversti ką nors įvykti ar išgelbėti mano motinos gyvybę jam rūpi mažiausiai. Dievas – ne norus pildantis stebukladarys. Veikiau negailestingas šiknius.

Paskutiniąsias gyvenimo dienas mama praleido be džiugesio, giliai panirusi į skausmą. Morfinas iš skaidraus maišelio į jos organizmą plūdo lėtai, bet jau nepertraukiamai: prie motinos riešo dieną naktį buvo pritvirtintas plonytis vamzdelis. Pabudusi iš snaudulio ji tik sudejuodavo – „oi, oi“ – arba atsargiai atsidusdavo. Mamai dirstelėjus į mane, jos

žvilgsnyje kartais sužibdavo meilė, tačiau pasitaikydavo dienų, kai ji ramiai užmigdavo, tarsi manęs palatoje nė nebūtų buvę. Pasitaikydavo, kad akis pramerkusi motina nesuvokdavo, kur esanti, ir reikalaudavo paplotėlių su įdaru bei obuolių tyrės. Ji šventai tikėjo, jog visi gyvūnai, kuriuos gyvenime mylėjo – tokių buvo gyvas galas, – budėjo šalia jos palatoje. „Tas žirgas vos ant manęs neužlipo“, – skųsdavosi mama, piktai dairydamasi išsiblaškėlio. Būdavo, kad delnais imdavo glostyti nematomą katiną, susirangiusį jai ant kelių. Šiuo metu troškau, kad motina bent kartą pavadintų mane geriausia dukra visame pasaulyje: nenorėjau apie tai svajoti, deja, ši mintis niekaip neišdulkėjo man iš galvos, nelyginant būtų kankinusi siaubinga karštinė, kurią numalšinti galėjo tik šie žodžiai. Alkau jų taip, kad galų gale neištvėriau tiesiai nepaklaususi mamos:

– Ar buvau tau geriausia dukra visame pasaulyje?

– Taip, žinoma, taip, – linksėdavo ji.

Man to buvo per maža. Troškau, kad šie žodžiai į vientisą prasmingą frazę susinertų motinos sąmonėje ir tuomet šviežutėliai, nuoširdūs pasiektų mane.

Aš beprotiškai alkau meilės.

Mama mirė greit, bet ne staiga – užgeso tarytum pamažėle dūmais virstanti, o galų gale ir visiškai ore išsisklaidanti laužo liepsna. Laiko neužteko nežmoniškai suliesėti: žinoma, išvaizda pakito, tačiau ji nepriminė mirtinos ligonės – veikiau jau moterį, kurios gyvenimas ramiai teka sava vaga. Plaukai taip pat nenuslinko, tik išgulėjus lovoje keletą savaičių rusvos sruogos nutriušo ir neteko švelnumo.

Tūnodama palatoje, kurioje motina išleido paskutinį kvapą, per langą mačiau Aukštutinį ežerą. Šis ežeras – ne tik didžiausias, bet ir šalčiausias pasaulyje. Norėdama jį išvysti, turėdavau gerai pasistengti: skruostą tekdavo stipriai prispausti prie šalto lango stiklo – tik tuomet žvilgsnis pasiekdavo iki pat horizonto nusidriekusio ežero kraštelį.

– Kambarys su vaizdu! – pasidžiaugė mama. Na ir kas, kad jėgų pakilti iš patalo ir savo akimis pamatyti ežerą jai nepakako? Kiek patylėjusi ji sukuždėjo: – Visą gyvenimą svajojau apie tokį...

Mirti ji troško sėdėdama, todėl iš visų pagalvių, kurias pavyko gauti, sutaisiau šiokį tokį atlošą. Pačią motiną užklojau skiautine antklode, kurią pati kadaise sudurstė iš mūsų senų drabužių.

– Nešk šitą lauk, – it laukinė urzgė ji, mėgindama nusimesti apklotą neramiomis it plaukikės pėdomis.

Nenuleidau akių nuo motinos. Šaligatviai ir apledėję pusnynai už lango žibėjo saulėje. Buvo šv. Patriko diena, tad slaugės mamą pavaišino ryškiai žalių drebučių kubeliu, dabar vos pastebimai virpėjusiu ant stalelio greta jos lovos. Ši diena taps jai paskutiniąja, o didžiumą laiko mama praleis atmerktomis, į niekur spoksančiomis akimis, nei miegodama, nei sąmoninga, tarytum paskendusi jai vienai regimose haliucinacijose.

Tą vakarą, nors nenoromis, palikau ją vieną. Slaugės ir gydytojai mudu su Edžiu patikino, kad *jau viskas.* Iš šių žodžių supratau, kad ji mirs artimiausiomis savaitėmis: maniau, jog vėžys žudo palengva. Karen ir Polas viena mašina atvyks iš Mineapolio jau rytojaus rytą, o po kelių dienų pasirodys ir mamos tėvai iš Alabamos valstijos, užtat apie Leifą nebuvo nė girdėti. Mudu su Edžiu skambinome jo bičiuliams ir jų tėvams, palikome ne vieną maldaujančią žinutę jų atsakikliuose, prašėme paskambinti, tačiau atsako taip ir nesulaukėme. Pasiryžau vienai nakčiai ištrūkti iš ligoninės, kad pagaliau jį rasčiau ir atsigabenčiau čia.

– Rytui išaušus jau būsiu čia, – patikinau mamą ir atsigręžiau į Edį, pusiau gulomis įsitaisiusį ant mažutės vinilinės sofos. – Grįšiu drauge su Leifu.

Išgirdusi sūnaus vardą, motina atsimerkė: žydros jos akys blizgėjo ne blausiau nei visuomet. Visa ši kančia, regis, jas vieninteles paliko nepalietusi.

– Kaip gali negriežti ant jo danties? – karčiai nusistebėjau velniažin kelintą sykį.

Paprastai mama atsakydavo „kraujo iš ropės neišspausi" arba šyptelėdavo „Et, Šeril, jam tik aštuoniolika...", tačiau šįsyk švelniai paglosčiusi mane žvilgsniu ji teišlemeno „mieloji" – lygiai taip, kaip tuomet, kai įsiutau maudama jai kojines. Lygiai taip, kaip kiekvienąsyk, regėdama mane kenčiant dėl kažko, kas, mano galva, turėtų klostytis kitaip. Tuo vieninteliu žodžiu ji stengdavosi patikinti mane, jog su kai kuriais dalykais lemta susitaikyti.

– Rytoj visi būsime kartu, – nusišypsojau. – Ir visi liksime greta tavęs, gerai? Nė vienas nenutolsime nė per žingsnį.

Praskyrusi pirštais vamzdelius, kuriais apraizgyta gulėjo mama, švelniai paglosčiau jos petį.

– Myliu tave, – sukuždėjau ir pasilenkiau pabučiuoti į skruostą. Motina atsargiai išsisuko: skausmas buvo per stiprus, kad pakeltų net bučinį.

– Myliu, – sukuždėjo ji, jau per silpna pridurti „tave". – Myliu, – darsyk pakartojo man išeinant.

Nusileidusi liftu, išnirau į šaltą gatvę ir nužingsniavau šaligatviu. Sliūkindama pro barą, pro didžiulio lango stiklą dirstelėjau vidun, kur šurmuliavo gyvas galas žmonių, visi pasidabinę iš blizgaus žalio popieriaus sulipdytomis kepurėlėmis, žaliais marškinėliais ir žaliomis petnešomis, o bokaluose teliūskavo žalias alus. Vienas iš lėbautojų, sugavęs mano žvilgsnį, bakstelėjo pirštu į mano pusę ir prapliupo kvatotis, tačiau juokas mano ausų nepasiekė.

Parvykau namo, pašėriau žirgus, palesinau vištas ir susirangiau prie telefono, dėkingiems šunims niekaip nerimstant laižyti mano delnų. Ant kelių netruko įsitaisyti katė. Skambinau visiems, kurie galėjo bent numanyti, kur mano brolis. Kai kurie išdavė, jog šis be saiko gėrė, kiti patvirtino, jog trankėsi su mergiote iš Sent Klaudo, vardu Sju. Apie vidurnaktį suskambo telefonas, patikinau brolį, kad *jau viskas*.

Kai po gero pusvalandžio Leifas pasibeldė į duris, troškau aprėkti jį, tuomet čiupti ir gerai papurtyti, išlieti ant jo visą širdyje susikaupusį įniršį ir suversti kaltę, tačiau pamačiusi brolio veidą tepajėgiau priglausti jį ir pulti į ašaras. Tąnakt jis man atrodė vienusyk ir beviltiškai susenęs, ir dar visai pipiras. Pirmąsyk aiškiai suvokiau, kad Leifas – jau suaugęs vyras, bet tuo pat metu – ir bejėgis berniūkštis. *Mano* berniūkštis, kuriuo motiniškai rūpinausi visą gyvenimą: mamai vis išvykstant dirbti, kito pasirinkimo neturėjau. Nuo Karen mane skyrė treji metai, bet auginamos buvome tarsi dvynukės, todėl už Leifą, kol dar buvo mažutis, buvome atsakingos vienodai.

– Aš nepajėgsiu, – kartojo jis, paplūdęs ašaromis. – Nepajėgsiu gyventi be mamos... Negaliu, negaliu, ne...

– Privalome, – raminau brolį, pati netikėdama savo žodžiais. Susiglaudę jo siaurutėje lovelėje mudu kalbėjomės ir šluostėme vienas kitam ašaras iki pat aušros, tik tada pagaliau pajėgėme sudėti bluostą.

Po kelių valandų nubudusi neskubėjau žadinti Leifo: pirmiausia pašėriau gyvulius ir suruošiau pilnus krepšius maisto, kad ligoninėje šeimai nieko nepritrūktų. Apie aštuonias mes jau dardėjome į Dulutą – už vairo gerokai per stipriai spausdamas greičio pedalą sėdėjo brolis, o iš kolonėlių dainą „Joshua Tree“ plyšavo grupė *U2*. Abu sąmoningai klausėmės muzikos netardami nė žodelio, o abiejose kelio pusėse nusidriekę sniego patalai atspindėjo akinamai ryškius kylančios saulės spindulius.

Prisiartinę prie motinos palatos, ant uždarytų jos durų radome ženklą, prašantį prieš žengiant vidun užsukti į slaugės kabinetą. Anksčiau tokio nebuvau regėjusi, bet pagalvojau, jog tai susiję su kokiomis nors procedūromis. Žingsniuodami link kabineto slaugę sutikome koridoriuje. Man nespėjus nė prasižioti, ji išbėrė:

– Ant akių laikome ledą – ji buvo išreiškusi norą paaukoti ragenas, todėl reikia šaldyti ledu...

– *Ką?* – sušukau taip spigiai, kad moteris net stryktelėjo.

Nelaukdama atsakymo, skuoste nuskuodžiau į motinos palatą. Brolis nuo manęs neatsiliko. Man pravėrus duris, Edis pakilo nuo kėdės ir ištiesė mūsų link rankas, bet aš, nusigręžusi nuo jo, puoliau tiesiai prie mamos. Šaltos it vaškinės jos rankos mirgėjo geltona, balta, juoda ir melsva spalvomis. Adatėlių nei vamzdelių nebebuvo. Motinos akis dengė dvi ledukų prikimštos chirurginės pirštinės, kurių stori pirštai kvailai sviro nuo jos veido. Kai čiupau motiną, pirštinės nuslydo šalin – pirmiausia nukrito į patalus, tuomet tekštelėjo ant grindų.

Spausdama negyvą jos kūną prie savęs, staugiau tarsi žvėris. Paskutinį kvapą mama buvo išleidusi prieš gerą valandą, tad galūnės jau buvo spėjusios atšalti, bet ties juosmeniu dar laikėsi gyvybės šiluma. Priglaudusi prie jos veidą, kaukiau kiek išgalėdama.

Sapnuodavau mamą kasnakt, ir kiekvieną kartą jai mirštant būdavau šalia. Pati ją ir pribaigdavau – dar ir dar sykį... Motina liepdavo taip pasielgti, aš, suklupusi ant kelių, puldavau į ašaras, maldaudama neversti manęs, tačiau ji nenusileisdavo, ir kiekvieną naktį, kaip gerai dukrai privalu, galų gale paklusdavau. Sykį pririšau ją prie mūsų kieme besistiebiančio medžio, apliejau benzinu ir padegiau. Kitą kartą liepiau jai bėgti purvinu pro mūsų susiręstą trobelę vedančiu keliu ir pervažiavau ją sunkvežimiu. Tempiau prie automobilio apačios prikibusį kūną tol, kol pagaliau šis šleptelėjo ant kelio, o tada, įjungusi atbulinę pavarą, pervažiavau darsyk. Kartą mirtinai prikūliau ją miniatiūrine beisbolo lazda: lėtai ir sielvartingai, tačiau negailėdama jėgų. Vieną naktį sugrūdau ją į duobę, kurią pati iškasiau, spardydama ten akmenis ir žemes palaidojau ją gyvą. Šie sapnai nepriminė fantastikos: veiksmas vyko tarytum visiškai įprastą dieną. Tai buvo dokumentiniai filmai, užgimę mano pasąmonėje, ir jie man atrodė ne mažiau tikri už tai, ką išgyvendavau pabudusi. Sunkvežimis, kurį vairavau sapne, iš tikrųjų priklausė man, sapno kiemas niekuo nesiskyrė nuo mūsiškio, o mažoji beisbolo lazda mūsų spintoje mėtėsi greta skėčių.

Iš šių sapnų pabusdavau ne ašarodama, o bliaudama balsu. Polas čiupdavo mane į glėbį ir spausdavo tol, kol pagaliau nurimdavau. Šaltu vandeniu sudrėkinęs rankšluostėlį, uždėdavo man ant veido kompresą. Deja, motinos iš mano sapnų nebūtų išplovęs nė pats drėgniausias skuduras...

Niekas, niekas negalėjo sugrąžinti man motinos ar bent jau priversti susitaikyti su mintimi, kad jos nebėra. Niekas negalėjo pakeisti praeities taip, jog mirties akimirką būčiau budėjusi greta jos lovos. Šios mintys daužė mane į šipulius, o širdis nenumaldomai vartėsi.

Prireikė ne vienerių metų, kad naujai atrasčiau savo vietą tarp dešimties tūkstančių dvasių ir vėl tapčiau ta, kurią užaugino mano motina. Kad pajėgčiau mintyse girdėti jos „mieloji" ir tiksliai prisiminti šį žodį lydėjusį žvilgsnį. Svajodama, kad viskas būtų įvykę kitaip, kenčiau nuolatinę širdgėlą: mano troškimai priminė laukinę girią, iš kurios turėjau išeiti be niekieno pagalbos. Šiam tikslui įgyvendinti man prireikė ketverių metų, septynių mėnesių ir trijų dienų. Kol ten nukakau, nė nežinojau kur einanti.

Toji vieta vadinosi Dievų tiltu.

2

SKYRYBOS

Jei tą daugiau nei ketverius metus trukusį laikotarpį nuo mamos mirties iki pirmųjų mano žingsnių Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku reikėtų pažymėti žemėlapyje, tektų nubraižyti begalę visomis įmanomomis kryptimis nusidriekusių linijų, ir piešinys galų gale imtų panėšėti į liepos ketvirtąją įžiebiamą šaltąją ugnelę, kurios kibirkščiuojantį vidurėlį atstoja Minesota. Į Teksasą ir atgal. Į Niujorką ir atgal. Į Naująją Meksiką, tada į Arizoną, Nevadą, Kaliforniją, Oregoną ir atgal. Į Vajomingą ir atgal. Į Portlandą Oregono valstijoje ir atgal. Darsyk į Portlandą. Atgal. Ir darsyk... Deja, šios linijos iš tikrųjų nieko neatskleistų. Žemėlapyje būtų pažymėtos vietos, į kurias skubėjau, bet liktų nematomos žūtbūtinės mano pastangos būti ten, kur privalėjau. Jame neįžiūrėtumėte nė to, kaip pirmaisiais mėnesiais po motinos laidotuvių nesėkmingai mėginau išlaikyti šeimą vieningą it kumštis – taip, kaip anksčiau gebėjo ji. Kaip iš paskutiniųjų stengiausi išsaugoti santuoką, nors savo melagystėmis pati ją grioviau. Žemėlapis teprimintų nelygią žvaigždę, kurios kiekvienas ryškus spindulys atkakliai neša kudašių iš centro, kuriame užgimė.

Mano kelionė į Mohavę Kalifornijos valstijoje, kur nusibeldžiau žygio Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku išvakarėse, tapo paskutiniuoju mano išvykimu iš Minesotos. Tą prisipažinau ir motinai, nepaisydama to, kad manęs nebeišgirs. Kiūtodama ant gėlių pakloto mūsų sklype stūksančioje giraitėje, kur Edis, Polas, mano brolis, sesuo ir aš prieš kurį laiką sumaišėme motinos pelenus su žeme ir pastatėme antkapį, paaiškinau jai, jog kurį laiką manęs čia nebus, todėl kapo aplankyti negalėsiu. Vadinasi, čia nepasirodys nė gyva dvasia. Galų gale man neliko nieko kita, kaip leisti jos amžinojo poilsio vietai užželti laukine žole ir pradingti po nulūžusiomis medžių šakomis ir krentančiais pušų kankorėžiais. Vėliau ją užklos sniegas, o ką čia veiks skruzdės, elniai, juodieji lokiai ir vapsvos – tik jiems patiems žinoti. Išsitiesusi tarp krokų, dygstančių su motinos pelenais sumišusioje žemėje, raminau ją, jog viskas bus gerai. Prisipažinau, jog nuleidau rankas, nes po jos mirties viskas apsivertė aukštyn kojomis – netgi tie dalykai, apie kurių kitimą anksčiau nė mintis nebūtų šovusi. Tylomis beriami žodžiai vyte vijo kits kitą. Buvau tokia liūdna, kad pastangos kalbėti mane, regis, smaugte smaugė, tačiau tuo pat metu atrodė, kad jei žodžiai neišsprūs iš mano lūpų – mirsiu pati. Patikinau ją, kad ji visuomet liks mano mylima motina, tačiau atėjo laikas pakelti sparnus. Paaiškinau, jog tame gėlių paklote jos vis vien nebebuvo: įkurdinau atminimą kitoje vietoje – ten, kur galėčiau bet kada jį pasiekti. Savyje.

Jau kitą dieną amžiams palikau Minesotą, tvirtai apsisprendusi įveikti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką.

Buvo pirmoji birželio savaitė. Į Portlandą išdardėjau savo 1979-ųjų nedideliu pikapu *Chevrolet LUV*, kroviniui skirtą vietą užkrovusi dėžėmis su ilgai galiojančiais maisto produktais ir kitais kelionei reikalingais rakandais. Šiems paketams suruošti sugaišau keletą pastarųjų savaičių: rūšiavau ir dėliojau reikmenis, adresuodama paketus sau, tik nurodydama vis kitą, niekada anksčiau nelankytą vietą. Tai buvo įvai-

rios Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje išsibarsčiusios stotelės, dauguma – vos išgirdus širdį suvirpinančiais pavadinimais, pavyzdžiui, Eko ežeras (liet. Aido ežeras – *vert. past.*) ir Soda Springsas (liet. Limonado šaltinis – *vert. past.*), Bernio kriokliai (liet. Liepsnojantys kriokliai – *vert. past.*) ir Sajado slėnis. Automobilį su visomis dėžėmis palikau bičiulei Lizai, gyvenančiai Portlande: visą vasarą ji kartkartėmis išsiųs man po dėžę. Pati įlipau į lėktuvą, skubantį į Los Andželą, iš kurio, sėdusi į draugo brolio automobilį, pajudėjau link Mohavės.

Miestelyje sustojome jau temstant: Vakarų pusėje gerus dvidešimt kilometrų mums už nugaros saulė iš lėto leidosi į Tehačapių kalnus – tuos pačius, kuriais ketinau žingsniuoti jau rytoj. Mohavės gyvenvietė kėpsojo kone 850 metrų virš jūros lygio, tačiau jaučiausi it pačiame šulinio dugne: kelią į degalines, restoranus ar viešbutukus rodantys ženklai stiebėsi aukščiau už aukščiausius medžius.

– Gali sustoti štai čia, – tarstelėjau vyrukui, atvežusiam mane iš Los Andželo, ir rankos mostu parodžiau į senamadišką neoninį ženklą „Vaito svečių namai". Virš pavadinimo gelsva spalva žybsėjo žodis „Televizija", kiek žemėliau rausvai mirgėjo „Yra vietų". Nužvelgusi nutriušusį pastatą, tuojau sumečiau pigiau nerasianti. Puiku!

– Dėkui, kad pavėžėjai, – šyptelėjau, automobiliui sustojus aikštelėje.

– Nėra už ką, – burbtelėjo vairuotojas ir dirstelėjo į mane. – Esi tikra, jog viskas gerai?

– Taip, – atšoviau su apsimestiniu pasitikėjimu savimi. – Ne sykį keliavau viena.

Išlipau nešina kuprine ir dviem didžiuliais įvairių daiktų kimšte prikimštais plastikiniais maišais. Viską, kas gulėjo juose, ketinau sutalpinti į kuprinę dar prieš išvykdama iš Portlando, bet laiko vis pristigdavo, tad galų gale atsigabenau pilnus krepšius. Susiruošiu viską jau įsikūrusi kambaryje.

– Sėkmės,– palinkėjo vaikinas.

Nulydėjau jo automobilį žvilgsniu. Karštas oras ant lūpų paliko dulkių skonį, o sausas vėjas plakė plaukų sruogas į veidą. Stovėjimo aikštelė tebuvo nedidelis smulkiais balsvais akmenėliais išgrįstas plotelis, o svečių namus išdavė ilga durų ir nutriušusiomis užuolaidėlėmis pridengtų langų eilė. Persimetusi kuprinę per petį, čiupau maišus. Turėdama su savimi tik tiek, jaučiausi kiek neįprastai – tarytum netikėtai apnuoginta, nė perpus ne tokia energinga, kokia tikėjausi būti. Pastarąjį pusmetį mintyse nuolat piešiau šią akimirką, tačiau dabar, kai pagaliau atvykau – nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako mane skyrė keliolika kilometrų, – rodėsi, jog mano vaizduotėje šis planas buvo kur kas tikresnis. Žengiau tarytum per sapną, mano mintys tekėjo lėtai, stumiamos labiau valios nei instinkto mąstyti. Prieš žengdama per svečių namų administracijos slenkstį, privalėjau sau įsakyti – *eik vidun. Paprašyk išnuomoti kambarį.*

– Aštuoniolika dolerių, – burbtelėjo pusamžė moteris, stypsanti prie stalelio. Piktdžiugiškai pabrėždama kiekvieną žodį, ji dirstelėjo už stiklinių durų, pro kurias buvau ką tik įsmukusi. – Nebent būsite ne viena. Dviem kaina didesnė.

– Ne, apsistosiu viena, – nuraudau: net keista, kad, tik sakydama gryniausią tiesą, drovėdavausi it riesdama pasakėles. – Tas jaunuolis mane tik atvežė.

– Tuomet kol kas aštuoniolika, – nukirto ji. – Jei draugas prisijungs, turėsite primokėti.

– Draugas neprisijungs, – ramiai atsakiau ir išsitraukusi iš šortų kišenės dvidešimtinę stumtelėjau ją ant stalelio. Paėmusi pinigus, administratorė ištiesė du dolerius grąžos ir kortelę, kurią turėjau užpildyti grandinėle prie stalo prikabintu rašikliu.

– Keliauju pėsčiomis, todėl automobilio duomenų įrašyti negalėsiu, – perspėjau rodydama į šią formos dalį. Šyptelėjau, bet moteris

šypsena neatsakė. – Be to, adreso, galima sakyti, irgi neturiu. Šiuo metu keliauju, tad...

– Nurodykite tos vietos adresą, į kurią ketinate sugrįžti, – burbtelėjo ji.

– Matote, čia ir problema. Nežinau, kur apsistosiu grįžusi, kadangi...

– Tada tėvų, – sušniaurojo ji. – Bet kokių namų adresą.

– Gerai, – sumurmėjau ir brūkštelėjau Edžio adresą, nors, tiesą pasakius, per pastaruosius ketvertą metų, prabėgusių nuo motinos mirties, mano ryšį su juo nutvilkė tiek skausmo ir svetimumo, kad būčiau dusyk pagalvojusi, prieš vadindama jį patėviu. „Namų" neturėjau – na ir kas, kad mūsų rankomis suręstas namas tvirtai riogsojo ant žemės? Be abejonės, Leifą, Karen ir mane siejo tvirtas ryšys, tačiau susitikdavome ir nuoširdžiai pasikalbėdavome nedažnai – mūsų gyvenimai tekėjo visiškai skirtingomis vagomis. Mudviejų su Polu skyrybų procesą teismas užbaigė prieš mėnesį, nors kartu negyvenome jau ištisus metus. Turėjau mylimų bičiulių, kuriuos kartais laikydavau savo šeima, bet prisiimti įsipareigojimai buvo netvirti ir kintantys, labiau išreiškiami žodžiais nei nuoširdžia atsakomybe. *Kraujas tirštesnis už vandenį,* kartodavo mama, kai augome. Atkakliai šiam prisiminimui priešinausi, tačiau galų gale pasirodė, jog nebesvarbu, klydo ji ar ne: tiek vienas, tiek kitas iš mano rieškučių netruko išbėgti.

– Prašom, – stumtelėjau tarnautojos link užpildytą formą. Keletą akimirkų į mane nesureagavo – buvo įsmeigusi žvilgsnį į mažutėlį už stalelio pasislėpusį televizoriuką. Rodė vakarines naujienas, diktorė kažką pasakojo apie O. Dž. Simpsono (amerikiečių futbolininkas; minima garsi buvusios jo žmonos ir jos draugo nužudymo byla, kurioje sportininkas 1995 m. buvo pripažintas nekaltu, – *vert. past.*) teismą.

– Manai, jis kaltas? – paklausė manęs, neatitraukdama žvilgsnio nuo ekrano.

– Panašu, jog taip, bet tvirtai spręsti kol kas ankstoka. Juk visa reikiama informacija dar nesurinkta.

– Be abejonės, jo darbas! – suriko moteris.

Kai ji pagaliau įteikė kambario raktą, nudūlinau skersai automobilių stovėjimo aikštelę prie pačių paskutinių pastatų, atsirakinau duris, įžengiau vidun, pasidėjau daiktus ir prisėdau ant minkštos lovos. Nors buvau Mohavės dykumoje, viduje buvo drėgna ir šalta, o kvapas priminė šlapią kilimą ir baldų valiklį. Balta metalinė dėžutė – vandeniu aušinamas oro kondicionierius – kambario kampe staiga pratrūko riaumoti, o keletą minučių papūtęs ledinį orą dramatiškai caktelėjęs vėl išsijungė, tik dar labiau apsunkindamas nelengvą mano vienatvę.

Susimąsčiau: juk galėčiau išsiruošti į miestelį ir susirasti, su kuo praleisti laiką. Tai padaryti – vienas juokas: pastaruosius keletą metų gardžiavausi vienos, dviejų ar trijų naktų nuotykiais. Dabar mintis apie tai kėlė tik juoką – šitiek intymumo su nieko nereiškiančiais žmonėmis. Troškau tik justi prisiglaudusį kūną, kurio šiluma užgniaužtų bet kokias mano mintis, bet noras taip ir liko nepatenkintas. Pašokau nuo lovos, geisdama nusipurtyti tą alkį ir numalšinti irzlų zyzimą galvoje: *Juk galėčiau nukulniuoti į barą. Galėčiau leistis pavaišinama gėrimu... Čia sugrįžti neužtruktų nė valandėlės.*

Visai greta mano geidulių nerimo troškimas pakelti telefono ragelį ir surinkti Polo numerį. Taip, mudu jau buvome išsiskyrę, tačiau geresnio draugo neturėjau. Nors po motinos mirties visais būdais stengiausi nuo jo atitolti, tuo pat metu negalėjau jo paleisti. Kartais ilgai patyliukais kamuodamasi dėl nenusisekusios santuokos, negalėjau paneigti, jog būta ir puikių akimirkų – gal ir savaip, tačiau mes buvome laiminga pora.

Metalinė dėžutė kambario kampe įsijungė darsyk. Atsistojusi priešais ją, leidau vėsiam vėjeliui glostyti nuogas mano kojas. Dėvėjau tuos pačius drabužius, kuriais vilkėdama vakar išvykau iš Portlando – visi

naujutėliai. Buvau juos įsigijusi specialiai žygiui, todėl kol kas juos dėvėdama jaučiausi it nesava – tarytum kažkas, kuo dar nebuvau tapusi. Ant vilnonėmis kojinėmis apmautų kojinių avėjau odinius žygio batus metaliniais kabliukais raišteliams. Tamsiai mėlynų šortų kišenės, be abejonės, itin svarbios, buvo užspaudžiamos lipdukais, o apatiniai pasiūti iš specialios greitai džiūstančios medžiagos. Ant sportinės liemenėlės buvau užsivilkusi paprasčiausius baltus marškinėlius.

Drabužiai – tik keletas daiktų, kuriems įsigyti visą žiemą ir pavasarį taupiau pinigus, uždirbtus plušant kiek tik įmanoma daugiau pamainų restorane, kurio stalelius aptarnaudavau. Vos nusipirkti jie neatrodė svetimi: nors pastaruoju metu ir buvau labiau panirusi į madingą didmiesčio gyvenimą, visuomet buvau ta, kurią galėtum apibūdinti kaip mėgstančią leisti laiką toliau nuo namų. Galų gale, juk visą paauglystę grūdinausi Minesotos giriose! Atostogos, į kurias leisdavomės su šeima, Polu ar bičiuliais, visuomet apimdavo ir stovyklavimą: nė pati negalėčiau suskaičiuoti, kiek kartų teko sudėti bluostą kroviniui skirtoje automobilio dalyje ar ręstis palapinę kuriame nors parke ar miške. Vis dėlto dabar, turėdama su savimi tik šiuos drabužius, jaučiausi nelyginant apsimetėlė. Per tą pusmetį, kuris prabėgo nutarus eiti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, mažiausiai tuziną sykių gavau aiškinti savo pašnekovams, kokia puiki mintis ši kelionė ir kaip puikiai tinku šiam iššūkiui. Deja, dabar, vieniša tūnodama savo numeryje Vaito svečių namuose, negalėjau sau meluoti: žemės po kojomis tvirtai nejutau.

– Galbūt vertėtų pradėti nuo trumpesnio žygio? – pasiūlė Polas prieš keletą mėnesių, išgirdęs apie mano planus per vieną mudviejų pokalbių, skirtų nuspręsti, skirtis mudviem ar ne.

– Kodėl turėčiau? – susierzinau. – Manai, kad nepajėgsiu?

– Ne todėl, – sumurmėjo jis. – Tiesiog, kiek žinau, niekada nesi žygiavusi nešina visa savo manta.

– Žinoma, esu! – nervingai atšoviau, nors jis, žinoma, buvo teisus – tokios patirties neturėjau. Nepaisant visų mano išbandytų dalykų, kuriuos mintyse tuojau susiejau su žygiu, niekada nebuvau viena išsiruošusi į laukinę gamtą su kuprine ant pečių ir praleidusi ten bent vieną naktį. Nė sykio.

Niekada anksčiau nesu leidusis į žygį! – susimąsčiau. Juokas pro ašaras... Staiga nudelbiau žvilgsnį į kuprinę ir plastikinius maišus, kuriuos buvau atsivilkusi iš Portlando, vis dar pilnutėlius nė neišpakuotų smulkmenų. Žaliai juoda mano kuprinė buvo padalyta į tris didesnius skyrius, o šonuose it didelės ausys pūpsojo putlios iš nailono ir tinklelio pasiūtos kišenės. Kuprinė tvirtai stovėjo ant grindų, atremta į unikalią iš apačios ištraukiamą plastikinę atramėlę. Užuot dribusi ant šono, ji tvirtai riogsojo kambaryje ir netikėtai šiek tiek nuramino mane. Priėjusi arčiau, paliečiau jos viršų it mažo vaiko galvytę. Vos prieš mėnesį vienas žmogus man buvo primygtinai siūlęs susikrauti kuprinę tarsi žygiui ir užsimesti ją ant pečių bandomajam ėjimui. Ketinau tai padaryti dar Mineapolyje, vėliau – vos nukakusi į Portlandą, tačiau taip ir neįvykdžiau pažado. Pirmasis kuprinės išbandymas bus ryt – pirmąją mano žygio dieną.

Ištiesusi ranką iš vieno maišo ištraukiau oranžinį švilpuką, kurio pakuotė drąsiai skelbė jį „garsiausiu visame pasaulyje“. Praplėšusi pakuotę, čiupau geltoną dirželį ir užsikabinau švilpuką ant kaklo it sportinės komandos treneris. Ar žygio metu turėčiau jį taip ir nešioti? Atrodė kvailokai, bet iš kur man žinoti? Pirkdama garsiausią pasaulio švilpuką, visko atidžiai neapmąsčiau – kaip ir daugelio kitų atvejų. Nusiėmusi pamėginau dirželį pritvirtinti prie kuprinės taip, kad žygiuojant kadaruotų palei pečius. Jei prireiktų, galėčiau lengvai jį pasiekti.

Įdomu, ar prireiks? – ramiai sudvejojau, virsdama ant lovos. Jau seniai buvo metas vakarieniauti, tačiau viduje spurdėjo per daug nerimo, kad pajėgčiau bent pagalvoti apie maistą, tarytum skrandį būtų visiškai užpildęs nemalonus vienatvės gumulas.

– Pagaliau gavai, ko norėjai, – pripažino Polas mudviem atsisveikinant Mineapolyje prieš dešimt dienų.

– Ką? – nusistebėjau aš.

– Vienatvę, – šyptelėjo jis. Aš pajėgiau tik pritariamai linktelėti.

Tiesa, aš troškau likti viena, tačiau *vienatve* tai pavadinti neapsiverstų liežuvis. Rodės, to, apie ką svajojau, kai kalbama apie meilę, net nusakyti neįmanoma... Mūsų santuoka į šipulius ėmė byrėti į pašto dėžutę patekus vienam laiškui. Tai nutiko prabėgus savaitei po motinos mirties, nors pamatai šiam įvykiui buvo padėti jau kur kas anksčiau.

Laiškas buvo adresuotas ne man – Polui. Kad ir kokios dar šviežios buvo mano širdies žaizdos, pastebėjusi siuntėjo adresą džiugiai įskriejau į mudviejų miegamąjį ir ištiesiau vyrui voką. Laiškas buvo iš mokyklos Niujorke. Regis, visai kitame gyvenime (nors išties – vos prieš tris mėnesius, maždaug tomis dienomis, kai mamai buvo diagnozuotas vėžys) pati buvau pagelbėjusi jam užpildyti prašymą siekti politinės filosofijos mokslų daktaro laipsnio. Tuomet, sausiui vos spėjus persiristi į antrąją pusę, vien mintis apie gyvenimą Niujorke atrodė neįtikėtinai nuostabi. Deja, šiandien, kai besibaigiant kovui mano vyras atplėšė voką ir garsiai perskaitė, jog yra priimtas, apkabinusi jį ir visaip stengdamasi švęsti džiugią žinią, jaučiausi skylanti į dvi dalis. Dabar egzistavo ta moteris, kuria buvau prieš užgęstant motinos gyvybei, ir ta, kuri esu šiandien. Mano praeitis slėgė mane it skaudi kraujosruva. Tikroji aš slėpėsi po viskuo, ką iki šiol maniausi puikiai žinanti: kaip birželį baigsiu bakalauro studijas, kaip po keleto mėnesių susiruošime išvykti, kaip išsinuomosime butą Ist Vilidže ar Park Sloupe – kurioje nors vietoje, kol kas pažįstamoje tik iš nuogirdų ir fantazijų. Kaip dėvėsiu linksmus pončus ir mielas megztas kepuraites, avėsiu šauniais auliniais batais ir po truputį tapsiu rašytoja – ne mažiau romantiškai ir skurdžiai, kaip dešimtys mano numylėtų knygų veikėjų.

Deja, kad ir kokią žinią būtų atnešęs laiškas, šiandien visa tai rodėsi neįmanoma. Motina mirė, mirė, mirė... Viskas, ką apie save žinojau,

visa ateitis, kurią piešiau svajonėse, regis, išsisklaidė su paskutiniu jos iškvėpto oro gurkšniu.

Negalėjau nė kojos kelti iš Minesotos: buvau reikalinga šeimai. Kas padės Leifui tapti suaugusiu, savarankišku vyru? Kas palaikys Edį vienatvės akimirkomis? Kas ruoš Padėkos dienos vakarienę ir tęs šeimos tradicijas? Kažkas juk privalėjo pasiaukoti ir visomis išgalėmis stengtis išlaikyti šeimą kartu. Tuo kažkuo turėjau tapti aš – bent jau tiek motinai tikrai jaučiausi skolinga.

– Turėtum vykti be manęs, – pasiūliau Polui, dar nespėjusiam iš rankų paleisti laiško. Šiuos žodžius dar kelias savaites mudviem kalbantis vis kartojau, kaskart vis tvirčiau jais įtikėdama. Dalis manęs klaikiai bijojo, jog Polas mane paliks, tačiau kita beviltiškai trośko, kad jis būtent taip ir pasielgtų. Jei mano vyras išvyks, santuokos durys užsitrenks negrįžtamai, nebus jokio reikalo stengtis jas sulaikyti koja. Būsiu laisva tiek nuo santykių, tiek ir nuo bet kokios kaltės graužaties. Mylėjau Polą, tačiau kai ištekėjau, buvau karštakošė devyniolikmetė, visiškai nepasirengusi aukoti gyvenimą kitam žmogui, kad ir kokia meile jam būtų degusi mano širdis. Nors iškart po vestuvių ne sykį buvau pajuntanti trauką kitiems vyriškiams, visuomet ją suvaldydavau – deja, dabar jaučiausi to nepajėgsianti padaryti. Kančia sunaikino mano gebėjimą tvardytis, o geriau pagalvojus, tai nebuvo vienintelis mane apleidęs įgūdis. Kam neigti savo troškimus?

Prabėgus gerai savaitei po motinos mirties, pirmąsyk leidausi bučiuojama svetimo vyro. Po savaitės – dar vieno. Su šiais dviem ir dar keletu vėliau mano gyvenime pasirodžiusių vyriškių tik bučiavausi – lova man vis dar buvo neperžengiama riba, bet nė neabejojau, jog svetimaudama ir meluodama elgiuosi nederamai. Jaučiausi kalinama savo negebėjimo pasirinkti viena – arba palikti Polą, arba laikytis padorumo, todėl laukiau, kol jis paliks mane ir išvyks siekti daktaro laipsnio. Žinoma, jam toks sprendimas netiko.

Polas atidėjo studijų pradžią vieneriems metams ir mudu likome Minesotoje, kad man nereikėtų pernelyg nutolti nuo šeimos. Deja, mano artumas pirmuosius metus po motinos mirties nedavė vaisių: pasirodė, jog išlaikyti šeimos kartu nepajėgsiu. Aš nebuvau mama. Tik po jos mirties iš tikrųjų suvokiau, kokia ji buvo – nelyginant magiška jėga, veikianti šeimos viduryje, laikanti mus visus it stipriu ryšiu su ja tarsi orbitos centru susijusias planetas ir verčianti nepastebimai suktis... Be jos Edis greitai tapo visiškai svetimu mums žmogumi, Leifas, Karen ir aš panirome į savo asmeninius gyvenimus. Kad ir kaip stengiausi viską pakeisti, galų gale turėjau pripažinti: be motinos mes nebebuvome tokie, kaip anksčiau. Šiandien mes, keturi žmonės, tiesiog plūduriavome gyvenimo vandenyne, įsikibę į drauge iškęsto skausmo duženas, o mus dar jungianti virvė galėjo nutrūkti bet kurią akimirką. Padėkos dienos vakarienės taip ir nesuruošiau. Kai nuo motinos mirties prabėgo aštuoni mėnesiai ir atėjo Padėkos diena, apie *savo šeimą* jau kalbėjau būtuoju laiku.

Trumpai tariant, kai po metų mudu su Polu pagaliau persikėlėme į Niujorką, aš mielai sutikau kraustytis. Naujoje vietoje tariausi galėsianti pradėti viską iš naujo. Nebekvailioti su svetimais vyrais, taip aršiai negedėti motinos, negriežti danties ant subyrėjusios šeimos... Turėjau tapti Niujorke gyvenančia rašytoja, po miestą vaikštinėjančia šauniais auliniais batais ir mūvinčia mielą megztą kepuraitę.

Likimas susiklostė kitaip. Buvau tokia pat, kokia ir lig tol: ta pati moteris, apsigobusi sunkia praeities drobule, tik įsikūrusi kitoje vietoje.

Dienomis rašiau, vakarais aptarnavau kavinės klientus ir glamonėjausi tai su vienu, tai su kitu vyru – būta dviejų, su kuriais tuo pat metu *neperžengvinėjau ribos*. Kai Niujorke buvome praleidę vos mėnesį, Polas metė mokslus, nutaręs, jog verčiau pragyvenimui užsidirbs skambindamas gitara. Po pusės metų palikome miestą visam laikui ir trumpam

grįžome į Minesotą, kur pradėjome ne vieną mėnesį trukusią kelionę po Vakarus vis padirbėdami tai šen, tai ten. Apsukome didžiulį ratą, aprėpiantį Didįjį Kanjoną, Mirties Slėnį, Didįjį Surą ir San Fransiską. Kelionę baigėme vėlyvą pavasarį Portlande, kur įsidarbinome restoranuose ir įsikūrėme: pirmiausia mažutėliame mano bičiulės Lizos bute, tuomet – ūkyje už keliolikos kilometrų nuo miesto. Už tai, kad rūpinomės ožka, katinu ir saujele egzotiškų mėsinių vištų jauniklių, šeimininkai leido mums visą vasarą nemokėti nuomos. Išsivilkę iš furgono čiužinį, miegui jį pasitiesėme svetainėje, po didžiuliu plačiu langu, už kurio plytėjo žemės riešutų laukas. Išsiruošdavome į ilgus pasivaikščiojimus, rinkome uogas ir daug mylėjomės. *Aš galiu,* maniau sau. *Galiu likti Polo žmona.*

Deja, ir šįsyk suklydau – negalėjau pasirinkti, kokia būsiu. Dabar to nepajėgiau netgi labiau nei kada nors anksčiau. Nė neprisiminiau tos, kuria buvau prieš mano asmenybei skylant į dvi dalis. Prabėgus keletui mėnesių nuo antrųjų motinos mirties metinių, dar tebegyvendama mažajame ūkyje Portlando kraštelyje nustojau rūpintis dėl ribų peržengimo. Kai Polui pasiūlė darbą Mineapolyje, dėl kurio mums įpusėjus savo egzotinių vištų saugojimo linksmybes jam teko grįžti į Minesotą, likau Oregone ir pasidulkinau su buvusiu vištų savininkės vaikinu. Atsidaviau restorano, kurio stalelius aptarnavau, virėjui. Krušausi su masažistu, kuris už tai nepagailėjo man pyragėlio su bananiniu kremu ir nemokamo masažo. Trys – per penketą dienų.

Man rodėsi, jog panašiai tikriausiai jaučiasi žalojantieji savo kūną: vaizdelis nekoks, tačiau sielai lengviau. Geru elgesiu to nepavadinsi, tačiau atgailos nejauti. Stengiausi išgydyti savo žaizdas, išstumti iš organizmo visą blogį, kad galėčiau naujai persisunkti gėriu. Troškau išgyti pati nuo savęs, ir vasarai besibaigiant, kai grįžau į Mineapolį gyventi su Polu, jau maniau tai įstengusi. Vyliausi esanti kitokia – geresnė, užbaigusi tai, ko nevertėjo nė pradėti... Kurį laiką taip ir buvo: ramiausiai

išgyvenau rudenį ir sulaukiau Naujųjų. Tuomet leidausi į dar vieną romaną. Žinojau stovinti ties riba, kurią peržengusi negalėsiu savęs daugiau pakęsti. Privalėjau pagaliau pasiryžti ištarti Polui žodžius, kurie, žinojau, sudaužys jo gyvenimą. Ne prisipažinti jo nebemylinti, o patikinti, jog turiu likti viena, nors nė pati dar tvirtai nežinojau, kodėl.

Mano mamos tarp gyvųjų nebuvo jau trejus metus.

Kai pagaliau išbėriau visus manyje nebeįsitekusius žodžius ir frazes, abu susmukome ant grindų ir prapliupome raudoti. Jau kitą dieną Polas susirinko daiktus ir išsikėlė. Laikui bėgant, apie pertrauką pranešėme ir draugams, tikindami juos, jog dar viliamės viską išspręsti ir bent jau kol kas tikrai nesame pasiryžę oficialiai skirtis. Iš pradžių daugelis netikėjo – juk atrodėme, anot jų, tokie *laimingi!* Po to juos apėmė įniršis, nukreiptas ne į mudu, bet į mane. Viena artimiausių mūsų bičiulių ištraukė mano nuotrauką iš rėmelių, kuriuos buvo pasistačiusi namuose, perplėšė perpus ir paštu išsiuntė man. Kita netruko pasiglamonėti su Polu. Kai sužinojusi apie tai pasijutau įskaudinta ir ėmiau pavydėti, trečia draugė mane patikino, esą būtent to ir nusipelniau – kad su manimi pasielgtų taip, kaip su vyru elgiausi pati. Nors tvirtai paprieštarauti negalėjau, mano širdis dužo į šipulius. Tysodama ant mudviejų čiužinio iš skausmo jaučiausi kone besvorė.

Prabėgus trejetui pertraukos mėnesių, vis dar sukomės užburtame kankinimų rate. Nenorėjau nei taikytis su Polu, nei padėti taško. Troškau tapti dviem žmonėmis, kurių kiekvienas pasirinktų kitą kelią. Polas susitikdavo tai su viena, tai su kita moterimi, o mano lytinis potraukis staiga dingo kaip į vandenį. Dėl sekso sugriuvus santuokai, būtent lytinis gyvenimas man rūpėjo mažiausiai.

– Tau reikia žūtbūt nešti kudašių iš Mineapolio, – pasiūlė mano bičiulė Liza per vieną mudviejų pokalbį vėlyvą vakarą. – Aplankyk mane Portlande.

Nepraėjus nė savaitei jau buvau metusi padavėjos darbą, susikrovusi daiktus į automobilį ir nurūkusi į Vakarus – tuo pat maršrutu, kuriuo

lygiai po metų pajudėsiu link Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako.

Pasiekusi Montaną suvokiau pasielgusi teisingai. Platūs žali laukai driekėsi, kiek tik akys užmatė, o žydrutėlis dangus, regis, netgi toliau... Tolumoje man pasisveikindamas mojo dar nematomas Portlando miestas. Čia aš rasiu išsvajotą prieglobstį ir atokvėpį – na ir kas, jei tai truks trumpą valandėlę? Buvau tikra, jog būtent čia nusimesiu nuo pečių savo nesėkmių naštą.

Deja, čia jų užsikroviau dar daugiau.

3

SULINKUSI STAČIOMIS

Kitą rytą nubudusi savo numeryje „Vaito svečių namuose" išsimaudžiau po dušu ir nuogutėlė stypsodama priešais veidrodį stebėjau dantis kruopščiai besišveičiantį savo atspindį. Nors stengiausi pajusti bent menkiausią džiaugsmelį, širdyje budo tik liūdnas nerimas. Retsykiais, iš tikrųjų gerai įsižiūrėjus į save, galvą žaibo greičiu persmelkdavo kokia nors frazė: šįsyk, nužvelgus atvaizdą nutriušusiame veidrodyje, man dingtelėjo – ***moteris, kurios širdyje žioji tuštuma***. Tai aš. Būtent todėl vakar troškau susirasti bendramintį nakčiai. Būtent todėl nuogutėlė tūnojau čia, svečių namuose, užvaldyta absurdiškos minties tris mėnesius visiškai viena žygiuoti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Padėjusi dantų šepetėlį palinkau prie veidrodžio ir įsispitrijau sau į akis. Manoji būtis po truputėlį menko – it seniai nužydėjęs gėlės žiedas vėjui pučiant. Kaskart, sujudėjus nors raumenėliui, likdavo vienu žiedlapiu mažiau. *Prašau,* maldavau mintyse. *Prašau.*

Nudūlinusi prie lovos, nužvelgiau savo žygio drabužius. Prieš eidama į dušą buvau juos rūpestingai išsidėsčiusi ant patalo – lygiai taip, kaip pirmąją naujų mokslo metų dieną suruošdavo mama. Užsisegus liemenėlę ir jau velkantis marškinėlius, mažutėliai mano naują

tatuiruotę dengiantys šašiukai prikibo prie rankovės. Atsargiai juos nukrapščiau. Ši tatuiruotė ant mano kūno buvo vienintelė – melsvas žirgas ant kairiojo žasto. Tokią pat turėjo ir Polas. Pasidarėme jas kartu, norėdami pažymėti skyrybas, oficialiai įteisintas vos prieš mėnesį. Nors santuoka mūsų nebesiejo, tatuiruotės buvo amžino ryšio įrodymas.

Paskambinti Polui troškau dar labiau nei vakar, bet to negalėjau sau leisti. Jis pažinojo mane kaip nuluptą, todėl būtų išgirdęs liūdesio ir abejonių gaideles mano balse ir perpratęs, jog čia esama šio to daugiau nei jaudulys prieš žygį. Jis išsyk suvoktų, jog nutyliu kažką, ko slėpti neturėčiau.

Apsiavusi kojines ir susivarsčiusi batus priėjau prie lango, atitraukiau užuolaidą. Baltutėliai akmenys, kuriais buvo išgrįsta automobilių stovėjimo aikštelė, puikiai atspindėjo saulės šviesą. Kitoje gatvės pusėje riogsojo degalinė – geresnės vietos susistabdyti pakeleivingą automobilį, kurio vairuotojas sutiktų pamėtėti mane iki Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako pradžios, nebūtum nė išgalvojęs. Vos paleidau iš pirštų užuolaidą, kambarys akimirksniu aptemo. Taip man netgi labiau patiko: kambaryje jaučiausi saugi it kokone, iš kurio niekuomet neprivalėčiau nė nosies iškišti. Deja, puikiai žinojau, jog tikrovė kiek kitokia. Buvo devinta valanda ryto, už lango jau svilino karštis. Baltoji dėžutė kambario kampe vėsiu riaumojimu pasiskelbė jau nubudusi. Kad ir kiek pasaulis būtų stengęsis įteigti, jog mano gyvenimas teka į niekur, dabar turėjau kai kur būti: išaušo pirmoji žygio Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku diena.

Atsegusi kuprinės užtrauktukus, ištraukiau daiktus ir išmėčiau ant lovos. Čia pat iškračiusi plastikinius maišelius nužvelgiau daiktų krūvą. Visa tai artimiausius tris mėnesius teks nešiotis ant kupros.

Čia buvo mėlynas vakuuminis maišas, kuriame laikiau tuo metu nedėvimus drabužius: šiuo metu ten gulėjo vilnonio audinio kelnės, šilti ilgarankoviai marškinėliai, sportinė pūkinė striukė su gobtuvu, po keletą porų vilnonių kojinių ir apatinių, plonų pirštinaičių pora, kepu-

rė nuo saulės, vilnonė kepurė ir neperšlampančios kelnės. Kitas, tvirtesnis, drėgmės nepraleidžiantis maišas buvo pripildytas maisto, kurio turės užtekti dvi savaites, kol pasieksiu pirmąją savo atsargų papildymo stotelę Kenedžio Medouze. Dar čia buvo miegmaišis, stovyklautojo kėdutė, išsilankstanti į miegamąjį kilimėlį, ant galvos tvirtinama lemputė, kokias nešioja kalnakasiai, penkios elastinės virvės, vandens filtras ir mažutėlė sudedamoji viryklė, aukštas aliumininis dujų balionėlis ir nedidukas rausvas žiebtuvėlis. Didesniame puode tūnojo mažesnis, o greta šio – perpus sulenkiami stalo įrankiai ir pigūs sportiniai sandalai, kuriuos ketinau apsiauti kiekvienos dienos pabaigoje kur nors laikinai įsikūrusi. Dar turėjau greit džiūstantį rankšluostį, raktų pakabuką-termometrą, brezento ir smūgiams atsparų plastikinį puodelį su rankena. Užtrauktuku segamame dirbtinės odos dėkliuke turėjau pasiruošusi pirmosios pagalbos rinkinuką, jeigu įkąstų gyvatė, šveicarišką kišeninį peilį ir miniatiūrinius žiūronus. Dar – tamsoje švytinčiais dažais nudažytos virvės ritę, kompasą, kuriuo neišmokau naudotis, ir knygą, kurią skaitydama turėjau išmokti naudotis kompasu. Knygą „Būti surastam“ ketinau perskaityti skrydžio į Los Andželą metu, žinoma, neperskaičiau. Tarp kitų reikmenų gulėjo tvirtai užspaudžiama švarutėlės raudonos drobės vaistinėlė, tualetinio popieriaus rulonėlis sandariai uždaromame maišelyje ir nerūdijančio plieno kastuvėlis juodame dėkliuke su užrašu *U Dig It* (dviprasmiškas posakis – liet. Tu kasi / Tau patinka – *vert. past.*). Nedideliame atskirame krepšelyje gulėjo kosmetikos ir higienos priemonės, kurių, maniau, prireiks: plaukų šampūnas ir balzamas, muilas, kūno losjonas, dezodorantas, žirklutės, purškikliai nuo uodų ir saulės spindulių, šepetys, menstruacinė kempinėlė ir tūbelė vandeniui atsparaus nuo ultravioletinių spindulių apsaugančio lūpų balzamo. Stovėjo du plastikiniai vieno litro vandens buteliai, dar kone dešimties litrų talpa ir pora kumščio dydžio gniužulėlių, kurių pirmasis, nailoninis, reikalui esant išsivyniodavo ir virsdavo nuo lietaus mantą saugančiu apdangalu, o antrasis – odai kvėpuoti leidžian-

čiu lietpalčiu. Keletą niekučių – elementų, neperšlampamą degtukų dėžutę, terminę antklodėlę ir jodo tablečių buteliuką – pasirengiau tam atvejui, jei kiti daiktai neveiktų taip, kaip pridera. Pasiėmiau du rašiklius ir, be minėtosios „Būti surastam“, dar tris knygas: „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija“ (tą patį kelionės gidą, kuris, netikėtai patekęs į rankas, užkrėtė mane mintimi apie žygį; keturi autoriai ramiu, užtikrintu tonu pasakojo apie kelionėje iškilsiančias kliūtis ir atpildus jas įveikus), Viljamo Folknerio „Kai aš gulėjau mirties patale“ ir Adrijanos Rič „Svajonė apie kalbos vienovę“. Dar – dviejų šimtų puslapių A4 formato bloknotą kietu viršeliu, kurį ketinau pildyti kaip dienoraštį, ir užspaudžiamą maišelį su vairuotojo pažymėjimu, nedideliu pluošteliu grynųjų, kuokštu pašto ženklų ir nedidele spirale sutvirtinta užrašų knygele, kurios pirmuosius puslapius užpildė bičiulių adresai. Turėjau ir didelį, sunkų, užtat profesionaliam darbui tinkamą fotoaparatą *Minolta X-700* su dviem objektyvais – 35 mm ir stipriai priartinančiu vaizdą, atskirai tvirtinama išorine blykste ir mažutį sulankstomą trikojį. Visi priedai buvo sukišti į fotoaparato dėklą, tad šis išsipūtė iki futbolo kamuolio dydžio.

Tiesa, fotografė buvau nekokia.

Įsigyti visų šių niekučių į aktyvaus laisvalaikio reikmenų parduotuvę *Rei*, veikiančią Mineapolyje, per pastaruosius keletą mėnesių buvau užsukusi mažiausiai tuziną kartų, ir retai tepasitaikydavo, kad šis vizitas neužtruktų. Greit išmokau, jog net vandens buteliuko nevalia pirkti pirmiausia gerai neapsvarsčius naujausių mokslo laimėjimų pritaikytų vandens buteliukų rinkoje. Būtinai reikėjo gerai įvertinti skirtingų medžiagų privalumus ir trūkumus, o ką jau kalbėti apie dizaino patogumą! Vis dėlto tai vienas smulkiausių ir paprasčiausių daiktų, kuriuos turėjau įsigyti: likusieji reikmenys, be kurių išsiversti niekaip nebūčiau pajėgusi, pasirodė esą kur kas sudėtingesni. Netrukau tai suvokti ilgų konsultacijų su *Rei* plušančiais vyrais ir merginomis metu:

šie specialistai niekuomet nepraeidavo pro mane, klaidžiojančią lengvučių kaitlenčių ar palapinių skyreliuose, viltingai nepasiūlę pagelbėti. Nors darbuotojai skyrėsi kalba, manieromis, išmanė skirtingas aktyvaus laisvalaikio sritis, kiekvienas jų galėjo su neslepiamu susidomėjimu ir smulkiausiais niuansais valandų valandas kalbėti apie įvairius reikmenis, burte užburdamas mane žiniomis ir entuziazmu. Jiems nuoširdžiai *rūpėjo*, ar mano miegmaišio užtrauktukai turėjo apsaugėles nuo medžiagos įtraukimo, o mova veidui netrukdė užsimauti gobtuvą ir deramai kvėpuoti. Jie *džiūgavo* dėl klostuotos stiklo pluošto detalės mano vandens filtre, dėl kurios vandenį iškart gali veikti didesnis valančio paviršiaus plotas. Jų žinios po truputį persmelkė ir mane, kol priėmiau sprendimą, kokią kuprinę įsigyti – pasirinkau aukščiausios klasės *Gregory* su išoriniu rėmu, kritikų išliaupsintą kaip pasižyminčią ne menkesniu stabilumu ir patogumu nei kuprinės su vidiniu rėmu, – ėmiau jaustis kone tikra aktyvaus laisvalaikio žinove.

Vis dėlto tik stypsodama priešais šūsnį rūpestingai išsirinktų žygio reikmenų, sukrautų ant svečių namų lovos Mohavėje, kukliai suvokiau esanti į tokią nė nepanaši.

Po truputėlį perrinkau visą kalną daiktų, vieną po kito kraudama, sprausdama ir grūsdama juos į kuprinę, kol vietos viduje neliko nė šapeliui. Maisto krepšį, palapinę, brezentą, drabužių pamainą ir kilimėliu miegui lengvai tampančią stovyklautojo kėdę planavau elastiniais lynais pritvirtinti prie kuprinės, kur ant išorinio rėmo tam specialiai buvo palikta vietos, tačiau dabar buvo akivaizdu, jog teks pritaisyti ir daugiau rakandų. Elastinėmis virvėmis prispaudusi prie kuprinės tuos daiktus, kuriuos buvau iš anksto suplanavusi tvirtinti išorėje, ties mažiau įtemptomis lyno vietomis įspraudžiau dar vieną kitą niekutį: prisegiau sandalų ir fotoaparato dėklo dirželius, puodelio ąselę ir žibintą. Metalinį kastuvėlį su visu dėkliuku prisisegiau prie kuprinės diržo, o raktų pakabutį-termometrą prisegiau prie vieno iš užtrauktukų.

Pagaliau užbaigusi darbą suprakaitavusi susmukau ant grindų ir ramiausiai įsispitrijau į kuprinę. Tuomet dingtelėjo dar vienas dalykas – vanduo.

Žygio pradžiai šią vietą pasirinkau manydama, jog iš čia iki Ašlando Oregono valstijoje nukakti pajėgsiu per maždaug šimtą dienų. Buvau girdėjusi puikių atsiliepimų apie šį miestelį, todėl ketinau ten ne tik užbaigti žygį, bet įsikurti tolesniam gyvenimui. Prieš keletą mėnesių pirštu braukdama per žemėlapį pietų kryptimi ir mintyse skaičiuodama dienas bei kilometrus stabtelėjau ties Tehačapių perėja: ties Mohavės dykumos šiaurės vakarų dalimi, visai greta Mohavės miestelio, Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas kirto 58-ąjį greitkelį. Deja, tai, kad žygį užsimojau pradėti vienoje sausiausių kelio vietų, kur net sparčiausi, geriausiai fiziškai pasirengę ir užsigrūdinę žygeiviai sunkiai pajėgdavo per dieną nukeliauti atstumą nuo vieno vandens šaltinio iki kito, suvokiau tik prieš keletą savaičių. Toks išbandymas tikrai buvo ne mano jėgoms. Spėjau, jog iki pirmojo šaltinio, kurį turėčiau pasiekti nužingsniavusi kone 30 kilometrų, kiūtinčiau geras dvi dienas. Vadinasi, reikėjo pasirūpinti vandens atsargomis bent jau tokiam laikotarpiui.

Vonios kambario kriauklėje prisipylusi vandens į litrinius butelius, įstačiau po vieną į kiekvieną šoninę kuprinės kišenę. Lanksčiąją vandens talpą šiaip taip iškrapščiau iš didžiojo kuprinės skyriaus ir pripyliau, kiek tik tilpo – kone dešimt litrų vandens. Litras vandens, kaip sužinojau vėliau, sveria maždaug kilogramą. Nė neįsivaizduoju, kiek pirmąją dieną svėrė visa mano manta, bet galiu tiksliai pasakyti, kad vien tik vandens būta kone dvylika kilogramų – dvylika griozdiškų kilogramų. Vandens talpa priminė didžiulį plokščią balioną. Iš visų jėgų stengiausi pritaisyti ją prie kuprinės, bet ji vis vartėsi, linko ir slydo man iš rankų, ne sykį šleptelėdama ant žemės. Kuprinės šonuose, visai greta fotoaparato dėklo, sandalų, sandaraus puodelio ir žibinto, buvo kilpučių, per kurias iš paskutiniųjų stengiausi verti elastines virves, jomis veržsaid vandens talpą prie kuprinės. Viskas rodės taip beviltiška, jog

galų gale, trūkus kantrybei, nulupau nuo kuprinės puodelį ir sviedžiau į kambario sieną.

Kai viskas, ką ketinau neštis ant pečių, pagaliau atsidūrė savo vietose, mane persmelkė jaudulys. Buvau pasirengusi žygiui. Užsisegiau laikrodį, užsikabinau ant kaklo rausvą prie akinių kojelių pritvirtintą sintetinį dirželį, užsimaukšlinau kepurėlę ir nužvelgiau savo mantą. Vienusyk ji atrodė ir milžiniška, ir visai nedidukė, beprotiškai miela ir netgi keistai savarankiška. Pastatyta ant žemės siekė man iki juosmens. Čiupau rankeną ir pasilenkiau kelti.

Nė iš vietos.

Pritūpiau ir iš visų jėgų įsikibusi į kuprinės rėmą dar sykį pasistengiau kilstelėti. Nė krust. Nė poros centimetrų. Mėginau pakelti abiem rankomis, stipriai įtempusi kojas ir stengdamasi stipriai kuprinę apglėbti su visa valia, galia ir jėgomis – viskuo, kas glūdėjo manyje. Vis tiek – nė iš vietos. Tarsi būčiau kėlusi *Volkswagen Beetle*: kuprinė atrodė tokia miela, rodos, imk ir užsimesk ant pečių, o iš tikrųjų – neįmanoma.

Šleptelėjau ant grindų šalia krepšio ir ėmiau svarstyti apie situaciją, į kurią pakliuvau. Kaipgi tempsiu savo mantą daugiau nei 1 770 kilometrų per grublėtus kalnus ir sausutėles dykumas, jei net svečių namų kambarėlyje su oro kondicionieriumi nesugebu jos pakrutinti? Mano planas buvo absurdiškas, bet neturėjau pasirinkimo, dabar *privalėjau* kaip nors išjudinti tą krepšį. Man nė į galvą nebuvo atėję, kad to neįstengsiu. Kažkodėl maniau, kad, sudėjusi visų daiktų, kuriuos privalau gabentis, svorius, gausiu tokį, kokį pajėgiu pakelti. *Rei* darbuotojai savo monologuose svorį minėjo ne kartą ir ne du, bet aš į tai kreipiau gerokai per mažai dėmesio – rodės, jog esama daug svarbesnių problemų. Pavyzdžiui, ar mova veidui netrukdys kvėpuoti ir patogiai užsimauti gobtuvą.

Svarsčiau, ką galėčiau išimti iš kuprinės, tačiau kiekvienas rakandas atrodė reikalingas – jei ne kasdienai, tai kritiniu atveju – ranka nekilo atsisakyti nė vieno. Teks tempti tokią mantą, kokią susikroviau.

Atsiklaupusi ant kilimo priešais kuprinę, užsimečiau petnešas ant pečių ir užsisegiau per krūtinę einantį dirželį. Giliai įkvėpusi ėmiau linguoti pirmyn atgal, kad mano judesiai įgautų pagreitį, ir pagaliau sukaupusi visas jėgas stumtelėjau save į priekį. Stovėjau keturpėsčia, o kuprinė nebetysojo ant žemės. Ji iš tikrųjų buvo pritvirtinta prie manęs. Tiesa, vis dar priminė *Volkswagen Beetle*, bet *vabalas* jau kėpsojo ant mano nugaros. Nesijudinau iš vietos dar keletą akimirkų – stengiausi išlaikyti pusiausvyrą. Tuomet po truputėlį atsistojau ant kojų, tuo pat metu rankomis lėtai ramstydamasi į metalinį oro kondicionierių – vis aukščiau ir aukščiau, kol galų gale buvau pakankamai išsitiesusi svoriui pakelti nesiremdama. Kuprinės rėmas subraškėjo nuo didžiulio svorio – ne man vienai jis pasirodė nepakeliamas! Kai tvirtai atsistojau ant žemės – nors tiksliau būtų sakyti, sulinkau stačiomis, – suvokiau rankose laikanti metalinę oro kondicionieriaus detalę. Pasirodo, stengdamasi išsitiesti netyčiomis ją išplėšiau.

Apie jos pritaisymą negalėjo būti nė kalbos. Nors pasiekti reikiamą vietą ranka trūko keliolikos centimetrų, bet to jau buvo per daug. Nebūčiau pajėgusi. Atrėmusi detalę į sieną, užsisegiau klubus juosiantį kuprinės dirželį ir šiaip taip ėmiau svirduliuoti po kambarį. Nesvarbu, į kurią pusę būčiau bent per plauką palinkusi, visata, regis, iš visų jėgų traukė mane jos link. Nuo svorio kuprinės petnešos skaudžiai įsirėžė į pečius, stengdamasi kaip įmanoma geriau subalansuoti kūnui tenkančią naštą, veržiau klubų dirželį vis stipriau, o šis mano kūną jau spaudė taip, kad iš abiejų pusių it balionėliai pūpsojo odos raukšlės. Keliolika centimetrų virš galvos pakilusi manta priminė didžiulę mantiją, it spaustuvai apglėbiančią mane iki pat uodegikaulio. Jausmas buvo ne iš maloniųjų. Galbūt žygeiviai taip ir turi jaustis?

Aš juk nežinojau.

Žinojau tik tai, jog atėjo laikas pradėti. Atvėriau duris ir žengtelėjau į šviesą.

ANTRA DALIS

ŽYGIS

Žodžiai – tai tikslai.
Žodžiai – tai žemėlapiai.

ADRIJANA RIČ,
„Paknopstom į griuvėsius"

Ar priimsi mane tokią, kokia esu?
Ar priimsi?

DŽONI MIČEL,
„California"

4

RAMIOJO VANDENYNO PAKRANTĖS VIRŠŪNIŲ TAKAS, 1 SKYRIUS: KALIFORNIJA

Į kvailus ir pavojingus nuotykius buvau leidusis ne sykį, tačiau keliavusi autostopu – niekada. Žinojau, jog į nepažįstamųjų automobilius lipantiems keliautojams, ypač vienišoms moterims, geruoju nesibaigia. Jas išprievartauja ir nupjauna galvas. Nukankina ir palieka mirti... Vis dėlto žingsniuodama nuo „Vaito svečių namų“ artimiausios degalinės link, tokias mintis stengiausi vyti šalin. Jei netryškau noru kone dvidešimt kilometrų kulniuoti kaitriu greitkelio pakraščiu, privalėjau susistabdyti automobilį.

Be to, pakeleivingais automobiliais Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku žygiuojantys keliautojai prireikus tikrai naudojasi. O aš dabar irgi jiems priklausau, tiesa? *Tiesa?*

Tiesa.

Knygoje „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija“ apie tai buvo pasakojama, kaip įprasta, ramiu tonu. Pasitaiko vietų, kuriose Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas susikerta su gatve, kuria pajudėjusi po kelių kilometrų pasiektumei pašto skyrių, kuriame laukia maisto ir kitų reikmenų dėžė tolesnei kelio at-

karpai įveikti. Pakeleivingi automobiliai – praktiškiausias būdas ilgai negaištant pasiimti siuntinį ir tęsti žygį.

Atsistojau greta gazuotų gėrimų automato priešais pagrindinį degalinės pastatą ir stebėjau atvykstančius bei išvykstančius žmones, stengdamasi sukaupti pakankamai drąsos prie kurio nors prieiti ir vildamasi, jog pamačiusi tinkamą žmogų pajusiu būsianti su juo saugi. Žvilgsniu nulydėjau senus pražilusius dykumų gyventojus kaubojiškomis skrybėlėmis, šeimas, kurių automobiliai ir be manęs buvo perpildyti, bei jaunuolius, per kurių plačiai atvertus langus liejosi garsi muzika. Nė vienas iš jų nepriminė žudiko ar seksualinio maniako, bet nebuvo ir tokių, už kurių padorumą galėtumei galvą padėti. Nusipirkusi kolos skardinę, ėmiau gurkšnoti gėrimą su apsimestiniu nerūpestingumu – taip tikėjausi nuslėpti faktą, jog dėl neįtikėtino ant mano nugaros pūpsančio svorio vargiai tegaliu išsitiesti. Galų gale privalėjau ko nors griebtis. Artėjo vienuolikta valanda, birželio karštis dykumos viduryje kone alsavo į nugarą.

Greta sustojo minivenas su Kolorado valstijos numeriais, iš kurio išsirioglino du vyriškiai. Vienas – maždaug mano amžiaus, kitas atrodė jau perkopęs penkiasdešimt. Pricimpinusi artyn paprašiau, kad pavėžėtų. Suabejoję jiedu susižvalgė: rodės, jog tylomis bandė rasti priežastį atsisakyti, todėl nesilioviau kalbėti, vis užsimindama apie žygį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku.

– Žinoma, – atsakė vyresnysis, aiškiai pernelyg dėl to nedžiūgaudamas.

– Ačiū, – cyptelėjau it mergiotė. Man prisiartinus prie didžiulių miniveno durelių, jaunesnysis vyras jas atidarė. Deja, nužvelgusi automobilio vidų staiga suvokiau nė neįsivaizduojanti, kaip patekti vidun. Įlipti su kuprine ant pečių tikrai nepavyks, ją reikės nusiimti, tačiau kaip? Jei atsisegsiu diržėlius, juosiančius mano liemenį ir pečius, niekaip nesulaikysiu mantos. Nuo šleptelėjimo žemyn su tokia jėga nuplėštos mano rankos nulėks kartu.

– Reikia pagalbos? – pasisiūlė jaunesnysis.

– Ne, viskas gerai, – atšoviau apsimestinai ramiai. Vienintelė į galvą atėjusi išeitis buvo atsukti automobiliui nugarą, pritūpti, kad pirštais vis dar įsikibusi į stumdomąsias šonines duris kone atsisėsčiau ant grindų, ir kuprinės naštą perkelti joms. Jausmas – nepakartojamas. Atsisegusi kuprinės diržėlius, atsargiai, kad nenuversčiau kuprinės, išsinėriau iš petnešų ir pasisukau lipti į automobilį ir įsitaisyti greta savo nešulio.

Leidusis į kelią, vedantį į vakarus pro išdžiūvusį sausų medžių ir išbalusių, regis, iki pat horizonto besidriekiančių kalnų peizažą, vyrai ėmė elgtis kur kas draugiškiau. Pasirodo, jiedu – tėvas ir sūnus iš kažkurio Denverio priemiesčio, keliaują į diplomų teikimo ceremoniją San Luiso vyskupijoje. Ilgai netrukus mums prieš akis išniro Tehačapių perėją žymintis ženklas, ir vyresnysis, sulėtinęs automobilį, sustabdė jį šalikelėje. Jaunėlis išlipo ir atidarė man stumdomąsias duris. Tikėjausi mantą ant pečių užsikrauti taip pat, kaip ir nusiėmiau – atsitūpusi ir pasinaudodama automobilio grindimis, tačiau man nespėjus nė kojos iškelti lauk, vyriškis čiupo mano kuprinę ir sunkiai šleptelėjo ją ant purvino kelkraščio žvyro. Manta nudribo taip sunkiai, kad akimirką išsigandau, jog vandens talpa sutrūks. Išlipusi paverčiau ją stačiomis ir nubraukiau kelio dulkes.

– Tu tikra, kad pakelsi? – suabejojo vyras. – Man vargiai pavyko.

– Žinoma, pakelsiu, – patikinau.

Vyras stypsojo greta, tarsi laukdamas įrodymų.

– Dėkui, kad pavėžėjote, – padėkojau, nebyliai ragindama jį paskubėti, kad netektų stebėti mano siaubingos kuprinės užsikrovimo procedūros.

Jis tik linktelėjo ir užtrenkė miniveno dureles.

– Pasisaugok.

– Būtinai, – sumurmėjau, stebėdama jį lipant į automobilį.

Išsitiesusi tyliame kelkraštyje nulydėjau jį akimis. Ryškioje vidudienio saulės šviesoje raičiojosi nedideli dulkių debesėliai. Buvau 1,15

kilometro virš jūros lygio, iš visų pusių apsupta rusvų, nederlingų kalnų, kur ne kur žaliuojančių šalavijų, trumpalapių jukų ir juosmenį siekiančių kreosočių kupstelių. Stovėjau pačiame Mohavės dykumos vakarų paribyje, pietinėje Siera Nevados kalnų dalyje. Ši kalnų grandinė driekėsi kone pusseptinto tūkstančio kilometrų iki pat Lasen Vulkaniko nacionalinio parko, kur susijungė su Kaskadiniais kalnais. Šie tęsėsi nuo šiaurės Kalifornijos ir siekė netgi toliau Kanados pasienio, pakeliui neaplenkdami Oregono ir Vašingtono valstijų. Šios dvi kalnų grandinės artimiausius tris mėnesius taps mano pasauliu, o jų viršūnės – mano namais. Ant greta griovio kėpsančio stulpo pastebėjau už delną ne ką didesnę metalinę plokštelę su užrašu „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas".

Pagaliau atvykau. Pagaliau galiu pradėti žygį.

Sumečiau, jog būtų puiku šią akimirką įamžinti nuotraukoje, tačiau tam, kad išsitraukčiau fotoaparatą, būtų tekę atsagstyti nuo kuprinės tiek daiktų ir atraizgalioti tiek elastinių virvių, kad nuleidau rankas nė nemėginusi. Negana to, kad nufotografuočiau save, būčiau turėjusi rasti ką nors pakankamai stabilaus fotoaparatui pastatyti, įjungti laikmatį ir skubėti į kadrą – deja, aplink nesimatė nieko pakankamai patikimo. Netgi tvoros stulpas su pritaisytu kelią žyminčiu ženklu buvo pernelyg išdžiūvęs ir plonas. Užuot vargusi, klestelėjau į pakelės dulkes priešais kuprinę – lygiai taip, kaip viešbučio kambaryje, – šiaip taip užsikoriau ją ant pečių, atsistojau keturpėsčia ir galų gale išsitiesiau.

Sulinkusi stačiomis su džiugesiu bei nerimu užsisegiau ir tvirtai suveržiau kuprinės diržus, tada šiaip taip nusvyravau prie rudos metalinės dėžutės, prikabintos ant tolesnio stulpelio. Pakėlusi dangtelį, išvydau užrašų knygelę ir rašiklį. Kelio registracijos knyga – buvau apie tokias skaičiusi. Įškeverzojusi savo vardą ir datą peržvelgiau kitų, gerokai anksčiau šiuo keliu kulniavusių žygeivių vardus ir kitus įrašus: daugiausia keliavo vyrai po du – neaptikau nė vienos moters, kuri būtų leidusis į kelią viena it pirštas. Kurį laiką nė nekrustelėjau, užvaldy-

ta akimirkos jausmingumo, tačiau netrukus suvokiau, jog kito kelio nėra – tik eiti. Pradėjau žingsniuoti.

Kelias driekėsi rytų link, kurį laiką – visai šalia greitkelio, tai nusileisdamas žemyn akmenuotų upių pakrančių link, tai vėl pakildamas aukštėliau. *Žygiuoju!* – pamaniau. *Žygiuoju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku.* Juk būtent šis veiksmas – žygiavimas – buvo mano tikėjimo, jog ši kelionė – protingas žingsnis, pagrindas. Kas galų gale yra žygiavimas, jei ne paprasčiausias ėjimas? *Eiti juk galiu!* – tikinau Polą, kai šis sunerimo, jog niekada iš tikrųjų nesu leidusis į žygį. Juk kulniuodavau nuolat. Dirbdama padavėja ant kojų praleisdavau ištisas dienas. Apeidavau visus miestus, kuriuose teko gyventi ar bent apsilankyti. Vaikštinėdavau tiek su tikslu, tiek vien dėl malonumo. Taip, visa tai tiesa, tačiau po pirmojo ketvirčio valandos Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje tapo akivaizdu, jog niekuomet ankstyvą birželį nežingsniavau dykumos kalnais, nešina gerokai daugiau nei pusę mano svorio sveriančia manta ant pečių.

Tai, pasirodo, vaikštinėjimo nė kiek neprimena. Atvirai kalbant, veikiau primena pragarą nei pasivaikščiojimą.

Kone akimirksniu ėmiau šnopuoti ir apsipyliau prakaitu. Netrukus kelias pasuko šiaurėn ir, užuot vingiavęs, ėmė kilti aukštyn, o mano batus ir kulkšnis nusėjo storas dulkių sluoksnis. Kiekvienas žingsnis tapo nepakeliamas, bet kopti reikėjo vis aukščiau. Nors retsykiais ir pasitaikydavo nedidelė nuokalnė, jos liežuvis neapsivertė vadinti pertraukėle nuo pragaro kančių – veikiau nauju, dar nepatirtu pragaru: prieš žengdama bent menkutį žingsnelį privalėjau susikaupti, kadangi nešama didžiulio, nevaldomo svorio jėgos galėjau bet kada būti parblokšta į priekį ir ištėkšta ant žemės. Atrodė, jog ne manta pritaisyta prie manęs, o aš prie jos. Svyravau per laukinę gamtą it pastatas su galūnėmis, kažkaip atkirstas nuo savojo pamato.

Prabėgus vos keturiasdešimčiai minučių, balsas mano galvoje ėmė klykti: *Kurgi aš įsivėliau?* Stengiausi nekreipti į jį dėmesio ir žingsniuo-

dama niūniuoti melodiją, tačiau šnopuojant, dejuojant iš skausmo, stengiantis išlikti nors sulinkusiai, tačiau vis dar stačiomis ir dar bandant judėti į priekį, jaučiantis milžinišku pastatu su kojytėmis, niūniuoti pasirodė per sunku. Nutariau verčiau visą dėmesį sutelkti į aplinkinius garsus – kojų dunksėjimą į sausą, akmenimis nusėtą kelią, išdžiūvusių žemų krūmų lapų ir šakelių čežėjimą kaitriame vėjyje, bet nesisekė nė tai. Triukšmingo *kurgi aš įsivėliau* protesto užgožti nepavyko niekam. Tai nebuvo vienas tų garsų, kurie pranyksta kitų aiduose. Vienintelis dalykas, į kurį dar pajėgiau sutelkti dėmesį, buvo dairymasis, ar neišvysiu kur gyvatės barškuolės. Tikėjausi jų išnyrant už kiekvieno kelio linkio, kiekvieno posūkio, pasirengus nedelsiant pulti. Rodės, jog ši dykynė buvo sukurta specialiai joms. Dar – pumoms ir laukinę gamtą it penkis savo pirštus pažįstantiems žudikams maniakams.

Tiesa, dėl jų nesukau galvos.

Prieš keletą mėnesių buvau kai ką nutarusi – susitarusi su savimi, dėl šio sprendimo leidausi į kelionę viena it pirštas. Puikiai žinojau, kad, jei leisiuos užvaldoma baimės, kelionė nueis velniop. Daugeliu atvejų baimę sukelia istorija, kurią pasakojame patys sau, todėl nutariau įsiteigti ką kita, nei paprastai kartojama moterims. Įtikinau save, jog esu saugi. Stipri. Narsi. Nenugalima. Įsikibusi į tokias mintis tam tikra prasme valdžiau savo mąstymą, ir dažniausiai tai padėdavo pasiekti trokštamų rezultatų. Kaskart išgirdusi neaiškų garsą ar pajutusi atsliūkinant baikščią nuojautą, stengdavausi vyti abejones šalin. Tiesiog negalėjau sau leisti bijoti. Baimė gimdo baimę, galia gimdo galią. Linkėjau sau tik pastarosios. Ilgai netruko, kol iš tikrųjų *nustojau* būgštauti.

Per daug stengiausi, kad dabar išsigąsčiau.

Žingsnis, dar vienas... Rodės, jog ne einu, o šliaužiu. Nesitikėjau, kad pereiti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką bus paprasta, puikiai suvokiau, kad reikės laiko prisitaikyti. Deja, atsibeldusi čia, jau abejojau, ar tikrai pajėgsiu tai padaryti. Realus žygiavimas gerokai skyrėsi nuo mano susikurtos vizijos. Netgi pati nebuvau tokia, kokia maniausi

esanti. Nė neprisiminiau, kokius paveikslus mano vaizduotė tapė gruodį, prieš gerą pusmetį, kai pirmąsyk dingtelėjo ryžtis šiai kelionei.

Ši idėja pirmąsyk kilo tuomet, kai skriejau ištįsusiu greitkeliu kiek į rytus nuo Su Folso Pietų Dakotoje. Diena anksčiau buvome su bičiule Eime nurūkusios iš Mineapolio į Su Folsą atsiimti mano automobilio, kuris ten pasiliko, kai vienam mano draugų jį vairuojant kažkas sugedo.

Kol mudvi su Eime nusitrenkėme iki Su Folso, automobilis jau buvo nutemptas nuo gatvės ir kėpsojo tinkline tvora aptvertoje aikštelėje vos pastebimas iš po sniego dėl prieš keletą dienų praūžusios audros. Būtent dėl šios pūgos man teko rėplinti į *Rei* parduotuvę kastuvo. Lūkuriuodama eilėje prie kasos, pastebėjau kelionių knygelę, kurioje buvo aprašomas kažkoks Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas. Čiupusi leidinuką, nužvelgiau viršelį, perskaičiau aprašymą ant nugarėlės ir padėjau atgal į lentyną.

Kai tądien mudviem su Eime pagaliau pavyko išsikasti automobilį iš sniego pusnies, nedelsdama įšokau vidun ir pasukau raktelį. Tikėjausi, jog vienintelis mano ausis pasieksiąs garselis bus tas negyvas klaktelėjimas, kuriuo automobiliai prisipažįsta neturį ko tau pasiūlyti, tačiau maniškis užsivedė išsyk. Galėjome nors ir iškart nurūkti atgal į Mineapolį, bet nusprendėme praleisti naktį viešbutyje. Džiūgaudamos dėl netikėtai palengvėjusios kelionės ankstyvos vakarienės užsukome į meksikiečių restoranėlį. Dorojant traškučius su aštriu padažu ir siurbčiojant „Margaritos“ kokteilius, mane apėmė keistas jausmas.

– It būčiau rijusi traškučius nekramtydama, – patikinau Eimę. – Tarsi nenulūžinėję kampučiai baksnotų mane iš vidaus.

Jaučiausi pasisotinusi ir keistai džiugi, nelyginant saugočiau kokią paslaptį. Tokia jausena nebuvo apėmusi jau kurį laiką.

– Gal laukiuosi, – papokštavau ir staiga suvokiau, jog nejuokauju.

– Laukiesi? – perklausė Eimė.

– Galėčiau, – atsakiau netikėtai persigandusi. Prieš keletą savaičių pasidulkinau su vaikinu, vardu Džo. Susipažinome praėjusią vasarą Por-

tlande, kai, tikėdamasi ištrūkti iš savo bėdų, ten lankiau Lizą. Kai mieste buvau praleidusi keletą dienų, jis prisliūkino bare ir suėmė mano riešą.

– Daili, – burbtelėjo, pirštais braukdamas per aštrias skardinės mano apyrankės briaunas.

Ryškiai dažyti jo plaukai buvo nukirpti visai trumpai, o neskoningai marga tatuiruotė dengė daugiau nei pusę rankos, užtat veidas visiškai nepritiko šiai maskuotei. Prieraišus ir švelnus – it pieno reikalaujantis kačiukas. Jam buvo dvidešimt ketveri, man – dvidešimt penkeri. Paskutinis vyras, su kuriuo santykiavau, buvo Polas, su kuriuo išsiskyrėme prieš tris mėnesius. Tąnakt mudu mylėjomės ant grubaus Džo čiužinio, numesto ant grindų, ir beveik nesumerkėme akių iki pat saulėlydžio: vis kalbėjomės, daugiausia – apie jį. Vaikinas pasakojo apie savo gudragalvę motiną ir girtuoklį tėvą, dar – apie brangią, tačiau griežtą aukštąją mokyklą, kurioje prieš metus įgijo bakalauro laipsnį.

– Kada nors vartojai heroiną? – paklausė jis ryte.

Papurčiau galvą ir tingiai nusijuokiau:

– O turėčiau?

Juk galėjau tiesiog pakeisti temą. Kai susipažinome, Džo buvo tik pradėjęs vartoti. Tuo jis užsiimdavo tuomet, kai manęs nebūdavo šalia, su bičiulių, kurių nepažinojau, kompanija. Galėjau tiesiog nusukti nuo to akis, tačiau kažkas privertė mane stabtelėti. Susidomėjau. Buvau laisva it vėjas, ir mano jaunystė bei sielvartas leido be jokios sąžinės graužaties save žaloti.

Ne tik sutikau pamėginti heroino. Čiupau jį abiem rankomis.

Pirmąsyk heroiną išmėginau prabėgus savaitei nuo pažinties su Džo, po sekso glaustydamasi prie jo ant nutriušusios sofos. Paeiliui iš folijos susuktu vamzdeliu mudu traukėme į plaučius juodo, dervą primenančio heroino gabalo dūmus. Prabėgus vos keletui dienų man ėmė atrodyti, jog į Portlandą atvykau ne Lizos lankyti ir ne bėgti nuo sielvarto: čia aš klimpau į narkotikų palaikomą pusiau meilę Džo. Įsikėliau į jo butą virš apleistos vaistinės, didžiąją vasaros dalį svaiginomės

pašėlusiu seksu ir heroinu: pirmiausia kelissyk per savaitę, vėliau – kas porą dienų, kol galų gale be kvaišalų neprabėgdavo nė viena diena. Iš pradžių jį rūkėme, vėliau ėmėme uostyti. *Bet leistis – tai jau niekada!* – tvirtinome abu. Jokiu būdu.

Tada pradėjome leistis.

Jausmas buvo puikus. Tarytum išgyventumei kažką neįtikėtinai gražaus, nebūdingo šiam pasauliui. Tarytum būčiau radusi visiškai naują planetą, apie kurios egzistavimą nė nenutuokiau. Planetą, pavadintą Heroinu. Čia nebuvo nė ženklo skausmo. Tai, kad mano motinos gyvybė užgeso, biologinis tėvas iš mano gyvenimo išnešė kudašių, šeima subyrėjo, o aš nepajėgiau išsaugoti santuokos su mylimu žmogumi, atrodė esą tik nemalonūs, tačiau iš esmės ne blogi įvykiai.

Na, bent jau taip jaučiausi apsvaigusi.

Tiesa, rytais mano kančios sustiprėdavo tūkstanteriopai. Rytais tai, kas mano gyvenime buvo beviltiška, neapsiribojo šiais faktais – prie jų dar prisidėdavo suvokimas, jog tapau tik mėšlo krūva. Pramerkusi akis skurdžiame Džo kambarėlyje jausdavausi tyliai smerkiama kiekvieno banaliausio daiktelio – lempos, stalo, nukritusios ir dabar atverstos ant žemės drybsančios knygos plonyčiais susilamdžiusiais puslapiais. Nusipraususi vonioje veidą trumpai padejuodavau, panarinusi galvą į delnus, ir imdavau rengtis darbui pusryčių užkandinėje, kur aptarnaudavau lankytojų staliukus. Svarsčiau mintyse: *Tai ne aš. Aš visai ne tokia. Privalau nustoti. Gana.* Deja, popiet parsirasdavau su pluošteliu pinigų dar gabalėliui heroino ir tikindavau save: *Taip, taip man ir reikia. Turiu paleisti vėjais gyvenimą. Mano lemtis – būti narkomane.*

Vis dėlto tokio likimo galų gale išvengiau. Vieną dieną man paskambinusi Liza pareiškė norinti susitikti. Mudvi vis dar bendravome – leisdavau jos namuose prailgstančias popietes, ręsdama bičiulei pasakaites apie tai, kuo užsiimu ir ką planuoju. Visgi šįsyk vos peržengusi slenkstį suvokiau, kad kažkas pasikeitė.

– Na, papasakok apie heroiną, – liepė ji.

– Heroiną? – ramiai perklausiau. Ką dar galėjau atsakyti? Nė pati sau nebūčiau galėjusi to paaiškinti. – Neketinu tapti narkomane, jei dėl to laužai galvą.

Atsirėmusi į virtuvės spintelę nenuleidau akių nuo grindis šluojančios draugės.

– Būtent dėl to ją ir laužau, – it kirviu nukirto ji.

– Nevark, – trūktelėjau pečiais. Paaiškinau jai viską taip racionaliai ir žaismingai, kaip tik pajėgiau. Juk vartojame vos keletą mėnesių. Greitai mesime. Mudu su Džo tiesiog kvailiojame, ieškome pramogų.

– Juk vasara! – sušukau. – Prisimeni, kaip įtikinėjai mane ištrūkti iš savo bėdų ir atkakti čia? Nagi, ištrūkau!

Kvatojausi iš širdies, tačiau draugei nebuvo linksma. Priminiau jai, jog košės su kvaišalais niekada nebuvau prisivirusi, o alkoholiu mėgavausi atsakingai ir su saiku. Prisipažinau tiesiog mėgstanti eksperimentuoti, išbandyti naujus dalykus. Vadinau save menininke, kuri, užuot atsisakiusi, gyvenimą sėmė pilna sauja.

Liza prieštaravo kiekvienam mano teiginiui, kibo prie kiekvieno argumento, vis šlavė, šlavė ir šlavė grindis, kol mudviejų pokalbis galų gale virto atviru ginču. Pagaliau bičiulė taip įsiuto, kad ėmė tvatyti mane šluota.

Nieko nelaukusi parsivilkau pas Džo, mudu sutarėme, kad nieko ta Liza nesupranta.

Po dviejų savaičių paskambino Polas.

Jis troško mane pamatyti tuojau pat: Liza jau buvo viską išpliurpusi apie Džo ir heroino pinkles. Polas nedelsdamas sėdo į automobilį, kuriuo nurūkęs daugiau nei 2 700 kilometrų tikėjosi pasikalbėti su manimi. Neprabėgus nė valandai nuo skambučio, susitikome Lizos bute. Buvo šilta ir saulėta diena, viena rugsėjo paskutiniųjų. Vos prieš savaitę man buvo sukakę dvidešimt šešeri. Džo, žinoma, to neprisiminė. Tai buvo pirmieji metai mano gyvenime, kai gimtadienio dieną nesulaukiau nė vieno sveikinimo.

– Su gimtadieniu, – sušuko Polas, man įžengus pro duris.

– Ačiū, – atšoviau kiek per šaltai.

– Norėjau tave pasveikinti anksčiau, bet neturėjau tavo, tai yra Džo, numerio...

Linktelėjau. Atrodė keista jį čia regėti. Savo vyrą. Dvasią iš tikrojo mano gyvenimo. Realiausią kada nors pažinotą žmogų. Susėdome apie virtuvės stalą. Į langą plakėsi figmedžio šakelės, o šluota, kuria visai neseniai Liza man stengėsi įkrėsti proto, kėpsojo atremta į sieną.

– Atrodai kitaip. Atrodai lyg... Net nežinau, kaip pasakyti. Lyg būtum *ne čia*, – suglumo jis.

Puikiai žinojau, ką jis turi omenyje. Jo žvilgsnis pasakė man viską, ko nenorėjau girdėti iš Lizos lūpų. Iš tikrųjų buvau kitokia. *Ne čia.* Dėl heroino. Ir vis dėlto mintis mesti narkotikus atrodė neįmanoma. Dėbsodama Polui tiesiai į akis suvokiau nepajėgianti blaiviai mąstyti.

– Tiesiog paaiškink man, kodėl taip su savimi elgiesi, – pareikalavo jis, vyras tokiu švelniu žvilgsniu, tokiu pažįstamu man veidu. Ištiesęs rankas per stalą jis suėmė mano delnus, ir taip, įsikibę vienas į kitą, mudu žvelgėme vienas kitam į akis: pirmiausia ašaros paplūdo mano skruostais, tuomet – ir jo. Polas aiškiai pasakė norįs, kad tą pačią popietę keliaučiau su juo namo. Ne tam, kad susitaikyčiau, o tam, kad ištrūkčiau. Ne iš Džo glėbio – iš heroino.

Atsakiau jam privalanti apie tai pagalvoti. Grįžusi į Džo butą susirangiau saulėkaitoje kėpsančioje lauko kėdėje, kurią Džo buvo pastatęs kieme. Nuo heroino mano mąstymas atbuko, tarytum atitolau nuo savęs. Vos spėjusi užgimti mintis išsisklaidydavo it dūmas. Netgi neapsvaigusi nepajėgiau susikaupti. Man besėdint priėjo vyriškis ir prisistatė esąs Timas. Čiupęs mano ranką, smagiai ją pakratė ir patikino, jog galiu juo pasitikėti. Pirmiausia jis paprašė paskolinti tris dolerius vaiko sauskelnėms, tuomet – leisti pasinaudoti bute esančiu telefonu, tada pasitikslino, ar netyčia neturiu daugiau, glumindamas klausimais

ir viena apgailėtina istorija po kitos jis privertė mane atsistoti ir išsitraukti iš džinsų kišenės paskutinius dešimt dolerių.

Vos akies krašteliu pastebėjęs pinigus, vyrukas išsitraukė iš užančio peilį, prirėmė man prie krūtinės ir sušnypštė:

– Atiduok pinigėlius, mažute.

Susirinkusi daiktus, brūkštelėjau Džo trumpą raštelį, prilipdžiau lipnia juosta prie vonios veidrodžio ir surinkau Polo numerį. Kai jo automobilis išniro už gatvės kampo, nedelsdama šokau vidun.

Automobiliui zvimbiant skersai šalį, sėdėjau keleivio vietoje svarstydama, jog mano tikrasis gyvenimas visai greta manęs, bet nenumanau, kaip jį pasiekti. Savo įtūžiu, ginčais ir ašaromis mudu su Polu purtėme automobilį. Nors pabaisiško žiaurumo nestigo nė vienam iš mūsų, nurimę pradėjome maloniai šnekučiuotis, nustebindami patys save. Pirmiausia nutarėme skirtis, paskui – likti kartu. Vienu sykiu jo nekenčiau ir mylėjau. Jaučiausi pakliuvusi į spąstus, pasisavinta, laikoma prievarta, tačiau sykiu – mylima. Nelyginant dukra.

– Neprašiau tavęs važiuoti ir manęs parsivežti, – šaukiau ant jo eilinio ginčo metu. – Atvykai, nes pats turėjai tam priežastį. Troškai pasirodyti esąs šaunuolis išgelbėtojas.

– Galbūt, – nesiginčijo jis.

– Kodėl tiek kelio sukorei vien dėl manęs? – klausiau jo, kūkčiodama iš sielvarto.

– Todėl, – sumurmėjo jis, tvirtai spausdamas delnais vairą ir pro langą dėbsodamas į žvaigždžių nusėtą dangų. – Todėl.

Po kelių savaičių, kai Džo atvyko aplankyti manęs Mineapolyje, mudu vėl susitikome. Nors nebuvome pora, netrukome atgaivinti senų įpročių – svaiginomės ir mylėjomės po kelissyk kiekvieną dieną, tačiau jam išvykus, man buvo gana. Tiek jo, tiek ir heroino. Nė minties apie jį neprisileidau iki pat vakaro, kurį sėdėdama su Eime Su Folse pajutau

keistą jausmą – nelyginant vidurius baksnotų aštrūs nesukramtytų traškučių krašteliai.

Iškiūtinusios iš meksikiečių restorano, mudvi patraukėme į akimis neaprėpiamą prekybos centrą ieškoti nėštumo testo. Mudviem žingsniuojant per ryškiai apšviestą parduotuvę, nebyliai stengiausi save įtikinti, kad nesu nėščia. Juk šitiek kartų per plauką pavyko nuo to išsisukti, šitiek kartų be reikalo rūpinausi ir nerimavau, pati įsikalbėdama nėštumo simptomus, ir dar taip atkakliai, jog nustebdavau sulaukusi menstruacijų. Visgi dabar buvau dvidešimt šešerių, o sekso mano gyvenime pasitaikydavo taip retai, kad neketinau pasiduoti dar vienam panikos priepuoliui.

Grįžusi į viešbutį užsirakinau tualete ir nusišlapinau ant testo lazdelės. Eimė lūkuriavo už durų, susirangiusi ant lovos. Dvi tamsiai mėlynos juostelės ant mažutės lazdelės išryškėjo akimirksniu.

– Laukiuosi, – išlemenau pravėrusi duris, visa apsiašarojusi. Įsitaisiusios ant lovos mudvi su Eime kalbėjomės gerą valandą, nors pasakyti iš esmės nebuvo ką – faktas, kad nėštumą nutrauksiu, buvo toks akivaizdus, kad atrodė kvaila net apie tai šnekėti.

Nuo Su Folso iki Mineapolio – keturios valandos automobiliu. Kitą rytą, man išsirengus į kelią, Eimė sekė mane savo automobiliu, kad maniškiui sugedus nereikėtų toli ieškoti pagalbos. Vairuodama nesiklausiau radijo – mintyse sukosi tik nėštumas. Vaisius tebuvo ryžio grūdelio dydžio, bet rodės, kad jau stipriai jaučiu jį savo gelmėje, verčiantį mane mažiau rūpintis savimi, verčiantį aukštyn kojom visą mano pasaulėžiūrą, ir tie virpesiai, regis, ritosi ne tik mano viduje. Kažkur ties Minesotos pietvakarių ganyklomis pratrūkau raudoti, blioviau taip stipriai, kad vos pajėgiau vairuoti, ir ne tik dėl nėštumo, kurio nenorėjau. Apverkiau viską, visą nesveiką mėšlą, kuriuo po motinos mirties paverčiau savo gyvenimą, visą egzistenciją, kurią paverčiau kvailesne už kvailą. Neturėjau būti tokia ir taip gyventi, neketinau taip siaubingai suklysti.

Būtent tą akimirką prisiminiau knygelę – kelionės gidą, prieš keletą dienų pastebėtą parduotuvės lentynoje, su kastuvu rankoje belaukiant eilėje prie kasos. Mintis apie stūksančių uolų apsuptą ežerą, iš kurio vandenų nosis kišo didžiuliai akmenys, ir žydrą dangų, taip pat vaizdas, kurį išvydau viršelyje, regis, kažką manyje išlaisvino, žiebė sąžiningai it kumštis į marmūzę. Paėmusi į rankas tą knygą, maniausi tiesiog kuo nors užsiimti, kad greičiau bėgtų laikas, tačiau dabar atrodė, kad būta šio to daugiau – tikro ženklo. Ženklo, nurodančio ne tik tai, ką galėčiau – veikiau tai, ką privalau daryti.

Kai mudvi su Eime pasiekėme Mineapolį, pamojau jai, sukančiai iš greitkelio reikalingu keliu, o pati, užuot nurūkusi savuoju, nuskubėjau į *Rei* ir nusipirkau knygą „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija“, kurią grįžusi į butą skaitinėjau visą naktį. Per artimiausius keletą mėnesių perskaičiau kiekvieną puslapį gal tuziną kartų. Nutraukiau nėštumą, išmokau susidžiovinti tuno dribsnių ir kalakutienos gabalėlių, atnaujinau pirmosios pagalbos žinias ir virtuvės kriauklėje pasimokiau naudotis vandens filtru. Turėjau pasikeisti. *Privalau pasikeisti* – būtent ši mintis planavimo mėnesiais stūmė mane į priekį. Netroškau tapti kitu žmogumi, ne – turėjau vėl susigrąžinti save, tapti tokia, kokia buvau anksčiau: stipri, atsakinga, blaiviai mąstanti ir entuziastinga, bet visuomet besielgianti etiškai ir teisingai. Tokia mane paversti turėjo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas. Žygiuodama aš permąstysiu savo gyvenimą. Nutolusi nuo visko, kas mano gyvenimą pavertė tikra kvailyste, iš naujo atrasiu savyje stiprybę.

Dabar stypsojau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje, nors ir jausdamasi kitaip, bet kvailai, kūprindama sulinkusi stačiomis, kiek tik pajėgiau, jau pirmąją kelionės dieną.

Po gerų trijų valandų netikėtai priėjau greta jukų ir kadagių krūmelių nusidriekusią lygumėlę, kur stabtelėjau atgauti kvapo. Didžiuliam mano džiaugsmui, čia riogsojo milžiniškas akmuo, ant kurio galėjau prisėsti ir nusiimti nuo pečių kuprinę taip, kaip pavyko automobilyje Mohavė-

je. Slampinėdama aplink ir negalėdama atsidžiaugti laisve po klaikaus mantos svorio, netyčia prisiliečiau prie trumpalapės jukos, kurios aštrūs spygliai skaudžiai įkirto į odą. Iš trijų durtinių žaizdelių akimirksniu pasipylė kraujas. Stiprus vėjas ūžė taip, kad, vos spėjus iš kuprinės išsitraukti ir atsidaryti vaistinėlę, visi pleistrai nuplasnojo pavėjui. Veltui mėginau vytis tuos popierėlius, jie nerūpestingai skriejo virš plokščios dykynės, kol nulėkė į kitą kalno pusę ir galų gale visai dingo iš akių. Atsisėdusi ant purvinos žemės, užspaudžiau žaizdas marškinėlių rankove ir trūktelėjau keletą vandens gurkšnių iš buteliuko.

Dar niekada nesijaučiau tokia pervargusi. Iš dalies taip nutiko todėl, kad kūnas nebuvo spėjęs prisitaikyti prie fizinio krūvio ir aukščio: buvau daugiau nei pusantro kilometro virš jūros lygio, 360 metrų aukščiau nei žygio pradžioje, ties Tehačapių perėja, tačiau kalčiausia dėl mano išsekimo buvo nežmoniško svorio manta. Žvelgiau į ją be menkiausios vilties. Privalėjau tempti šią kuprinę, juk pati šitaip absurdiškai susikroviau daiktus, bet dabar rodės, jog nė nenumanau, kaip vilksiu ją toliau. Susiradau knygelę ir peržvelgiau vėjo taršomus puslapius vildamasi, jog pažįstami žodžiai ir žemėlapiai nuramins augantį nerimą, o knyga švelnia savo keturių dalių darna mane įtikins, jog sugebėsiu – lygiai taip, kaip tikino visus plano rezgimo mėnesius. Keturių „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos“ autorių nuotraukų ant viršelio nebuvo, tačiau kiekvieną įsivaizdavau kaip gyvą. Džefris P. Šaiferis, Tomas Vinetas, Benas Šifrinas ir Rubė Dženkins. Protingi ir geraširdžiai, visa žinantys ir išmanantys. Jie ves mane šiuo keliu. Privalo vesti.

Rei daugybė keliautojų man pasakojo apie savo žygių patirtis, tačiau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku nebuvo keliavęs nė vienas, o man nė nedingtelėjo surasti ką nors, kas savomis kojomis būtų nukulniavęs šį taką. Buvo 1995-ųjų vasara, interneto akmens amžius. Dabar internete Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako žygeivių dienoraščių ir apskritai informacijos apie kelią knibždėte knibžda, bet tada apie tai negalėjau nė pasvajoti. Turėjau tik „Ramiojo vandenyno pakran-

tės viršūnių taką, 1 skyrių: Kaliforniją". Tai buvo mano Šventasis Raštas. Mano šiaudas. Vienintelė knyga apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, kurią perskaičiau, – jei atvirai, apskritai vienintelis šaltinis.

Deja, dabar, pirmąsyk šią knygelę vartant kelyje, laimingą pabaigą ji žadėjo kur kas vangiau, nei vyliausi. Pastebėjau vieną kitą frazę, į kurią anksčiau nekreipiau dėmesio – pavyzdžiui, jaunuolio, vardu Čarlis Longas, teiginį šeštajame puslapyje, kuriam karštai pritarė visi leidinio autoriai: „Kaipgi knygoje įmanoma aprašyti psichologinius išbandymus, kuriems privalo pasirengti žygeivis... Neviltį, susvetimėjimą, nerimą, ypač kančią – tiek fizinę, tiek ir psichinę, įsirėžiančią į pačią keliautojo valios šerdį? Juk būtent tam pasirengti svarbiausia, o nusakyti to neįmanoma jokiais žodžiais..."

Sėdėjau išvertusi akis, po truputį suvokdama, jog tai tiesa – tam paruošti *negalėjo* jokie žodžiai. To ir nereikėjo – dabar, regis, visus tuos jausmus patyriau savo kailiu. Pažinau juos nužygiavusi dykumos kalnais kiek daugiau nei penketą kilometrų, iš paskos tempdamasi kuprinę, iš pirmo žvilgsnio primenančią automobilį *Volkswagen Beetle*. Skaičiau toliau, ypatingą dėmesį kreipdama į pastabas, jog prieš leidžiantis į kelią reikėtų kiek įmanoma sustiprinti kūną, jei galima – specialiai treniruotis žygiui. Žinoma, dabar jau pastebėjau įspėjimus apie kuprinės svorį, pasiūlymus susilaikyti netgi nuo minties neštis visą knygą, nes ji ir sunki, ir nereikalinga visa vienu metu: protingiau nusikopijavus arba išsiplėšus reikiamus skyrius įsidėti lapus į reikmenų dėžę, kurią atsiimsi pašte. Užverčiau knygą.

Kodėl *man* nešovė tokia mintis? Suplėšyti knygą skyriais?

Nes buvau didžiausia kvaiša ir nė nenumaniau, į ką veliuosi. Štai kodėl! O dabar tai išsiaiškinau viena kaip pirštas kėpsodama laukinėje gamtoje su žvėriškai sunkia manta, kurią kažkaip turėsiu gabenti.

Apkabinusi rankomis kelius, atrėmiau į juos veidą ir užsimerkusi susisukau į kamuoliuką, nerimastingam vėjui taršant pečius siekiančius plaukus.

Kai po kelių minučių pagaliau pramerkiau akis, suvokiau sėdinti šalia pažįstamo augalo. Nors šis šalavijas buvo ne toks žalias kaip tie, kuriuos sode metų metus augino motina, jo kvapas ir lapų forma buvo tokia pati. Ištiesusi ranką nuskabiau saujelę lapų, sutryniau juos tarp delnų ir giliai įkvėpiau – taip, kaip mokė mama. *Šalavijai suteikia gūsį jėgų*, – tikindavo ji, ragindama mane, brolį ir seserį sekti jos pavyzdžiu tomis ilgomis dienomis, kai plušant prie statomos gryčiukės mūsų kūnai ir dvasios imdavo silpti.

Dabar traukdama į save šį aštrų, žemišką dykumų šalavijo kvapą jutau ne tiek jį, kiek ryškų prisiminimą apie motiną. Pakėliau žvilgsnį į dangų, jusdama išties užplūstantį jėgų gūsį, tačiau dar stipriau – motinos artumą ir prisimindama, dėl ko pasijutau pajėgsianti nueiti šį kelią. Iš visų dalykų, kurie vertė mane nebijoti šios kelionės, iš visų dalykų, kurie tikino mane, jog pajėgsiu įveikti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, būtent motinos mirtis tapo akimirka, kai ėmiau išties tikėti esanti saugi: nieko blogo atsitikti nebegali. Blogiausia – jau praeityje.

Pakilau, leidau vėjui nusinešti mano delnuose spaustus šalavijų lapus ir nužingsniavau iki laukymės krašto. Priešais plytinti nuokalnė tebuvo akmenuota uolienų atodanga. Mačiau daugybę kilometrų priešais mane stūksančius kalnus, lėtai besileidžiančius į platų dykumos slėnį. Horizonto ribas žymėjo baltutėlės kampuotos vėjo jėgainės. Knygelėje buvo rašoma, jog jų gaminamos elektros pakanka žemėliau įsikūrusių miestų ir miestelių gyventojams, tačiau nuo to jaučiausi beviltiškai nutolusi. Nuo miestų ir miestelių. Nuo elektros. Netgi nuo Kalifornijos, nors stypsojau pačioje jos širdyje – tikrosios Kalifornijos, kurioje nerimo siautulingi vėjai, žaliavo trumpalapės jukos, o užkampiuose, į kuriuos dar neįžengiau, lūkuriavo barškuolės.

Stoviniuodama ten nusprendžiau, kad šiandien man pakaks, nors iš pradžių stabtelėjau tik ketindama atsipūsti. Neturėdama jėgų nei dujinei viryklei įsijungti, nei kaip reikiant pajusti alkį, susirenčiau pala-

pinę nepaisydama, jog tebuvo ketvirta popiet. Nukabinusi kai kuriuos daiktus nuo kuprinės, sumečiau juos į palapinę, kad nenupūstų vėjas, tuomet įstūmiau į vidų kuprinę ir įsliuogiau pati. Akimirksniu pasijutau geriau vien dėl to, kad buvau viduje, – na ir kas, kad vietoje sienų mane supo siaurutis žalio nailoninio audeklo gabalas? Išsilanksčiau stovyklautojo kėdutę ir atsisėdau vienintelėje palapinės vietoje, kur mano galva nesirėmė į audeklą. Tuomet ėmiau naršyti kuprinėje, ieškodama knygos. Kuičiausi ne dėl „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos“, kurią dabar turėjau skaitinėti, kad kuo geriau pasiruoščiau antrajai žygio dienai, ir net ne „Būti surastam“, kurią turėjau perskaityti dar prieš leisdamasi į kelionę, – man prisireikė Adrijanos Rič poezijos rinktinės „Svajonė apie kalbos vienovę“.

Puikiai žinojau, kad šis sunkus nešulys nepateisinamas. Mano vaizduotė akimirksniu nupiešė nepatenkintus „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos“ autorių veidus. Netgi Viljamo Folknerio romanas turėjo daugiau teisių atsidurti šiame krepšyje: jo dar nebuvau skaičiusi, tad galima šią knygą priskirti pramogai, atsipalaidavimui. „Svajonę apie kalbos vienovę“ buvau perskaičiusi tiek sykių, kad kone mintinai mokėjau kiekvieną eilutę. Per keletą pastarųjų metų kai kurios A. Rič eilėraščių eilutės man buvo ėmusios prilygti mantroms, kurias kartojau kiekvieną širdgėlos ir sumaišties akimirką. Ši knyga atstojo užjaučiančiojo petį ir seną bičiulį. Kai pirmąjį žygio vakarą paėmiau ją į rankas, nė trupučio nesigailėjau ją pasiėmusi su savimi – na ir kas, kad nuo mantos svorio teko be perstojo kūprintis. „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija“ buvo mano Šventasis Raštas, o „Svajonė apie kalbos vienovę“ reiškė visą mano tikėjimą.

Atvertusi knygą, balsu perskaičiau pirmąjį eilėraštį, prarėkdama palapinės sienas brazdinantį vėją. Skaičiau vėl, tada dar ir dar sykį.

Eilėraštis vadinosi „Galia“.

5

PĖDSAKAI

Galima sakyti, jog už Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką esu vyresnė lygiai penkiolika dienų. Gimiau 1968-aisiais, rugsėjo septynioliktąją, o kelio egzistavimas JAV Kongreso aktu buvo patvirtintas tų pačių metų spalio antrąją. Žinoma, pats kelias vienaip ar kitaip gyvavo ir iki tol, kai kurios jo dalys buvo pradėtos jungti jau ketvirtajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje. Žygeivių ir laukinės gamtos mylėtojų būrys pirmąsyk užsikrėtė idėja sukurti vientisą nuo Meksikos iki Kanados pasienio vedantį taką, tačiau šis planas negalėjo būti laikomas užbaigtu, kol 1968-aisiais galų gale buvo patvirtintas kaip geografinis reiškinys, o 1993-iaisiais galutinai užbaigtas įrengti. Paskutiniai darbai buvo baigti kone lygiai pora metų prieš pirmąjį rytą, kai nubudau tarp mane subadžiusių trumpalapių jukų. Vis dėlto man neatrodė, jog keliui vos dveji, neatrodė, kad jis bent jau mano bendraamžis. Rodės, kad driekėsi nuo amžių amžinųjų, visa regintis, žinantis ir absoliučiai abejingas man.

Nubudau su aušra, bet gerą valandą, užuot prisivertusi bent atsisėsti, tysojau miegmaišyje skaitinėdama kelionės gidą. Jaučiausi vis dar apsnūdusi, nors miegojau dvylika valandų – na, bent jau tiek laiko

drybsojau palapinėje. Sutemus mane kelissyk pažadino vėjo gūsiai, iš visų jėgų besiplakantys į nailoninį audinį, ištemptą virš galvos. Vėjas nurimo likus keletui valandų iki saulėtekio, tačiau dabar mane būdrauti vertė kas kita – tyla. Neginčytinas triuškinamos mano vienatvės įrodymas.

Šliaužte iššliaužiau iš palapinės ir lėtai išsitiesiau, nors po vakarykščio žygio raumenys vis dar buvo gerokai įsitempę, o basos kojos – jautrios dulkėtiems kelio akmenims. Alkio vis dar nejutau, bet šiaip taip prisiverčiau papusryčiauti: iškabinusi du šaukštus sojos miltelių „Geriau nei pienas", įmaišiau juos į vandenį ir paskaninau saldžiais dribsniais su priedais. Skonis nepasirodė geresnis nei pieno. Ir ne blogesnis. Skonio išvis nejutau. Su tokiu pat pasimėgavimu būčiau galėjusi kramsnoti žolę. Atrodė, kad mano skonio receptoriai visiškai atbuko, bet šaukštą prie lūpų atkakliai kėliau toliau. Manęs laukė ilga diena, tad maisto medžiagų tikrai prireiks. Išgėriau paskutinį buteliuose likusį vandenį ir pripildžiau juos atsargų iš vandens talpos, sunkiai šlepsinčios rankose. Pasak „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos", nuo artimiausio vandens šaltinio – Auksinio ąžuolo šaltinio – mane skyrė maždaug dvidešimt kilometrų, kuriuos, nepaisydama prastokų vakardienos rezultatų, tikėjausi nužingsniuoti iki sutemų.

Susikroviau mantą taip pat, kaip vakar svečių namuose – viską, kas tik tilpo, susigrūdau į kuprinę, o likusius daiktus šiaip taip elastinėmis virvėmis pritaisiau išorėje. Stovyklavietei išardyti ir pasirengti žygiuoti man prireikė kone valandos. Vos žengusi žingsnį, pastebėjau nedidukę išmatų krūvelę vos per metrą ar du nuo ten, kur miegojau. Tikėjausi, jog ją paliko kojotas. O gal puma? Apžiūrėjau kelio dulkes, tikėdamasi aptikti gyvūno pėdsakų, tačiau veltui. Nužvelgiau laukymę, mintimis rengdamasi tarp akmenų ir šalavijų šakų išvysti plėšrūno snukį.

Pradėjau žingsniuoti sukaupusi daugiau patirties nei vakar, nebe tokia paranojiškai atsargi – nepaisant nė tos išmatų krūvelės – ir kur

kas stipresnė su kuprine ant pečių. Tiesa, ėmus kopti į nesibaigiančią uolėtą įkalnę, išmargintą vienu staigiu posūkiu po kito, toji stiprybė žlugo per ketvirtį valandos. Kaskart žengdama į priekį išgirsdavau kuprinės rėmą girgždant nuo absurdiško svorio. Menčių ir pečių raumenys priminė karštus įtemptus mazgus. Ištaikiusi laiką, stengiausi vis stabtelėti ir palinkusi į priekį įsiremti įtemptomis rankomis į kelius. Prieš pajudėdama toliau, atsipalaidavimo akimirką nusimesdavau nuo pečių mantos naštą.

Iki pietų jau buvau užkopusi apie 1,8 kilometro. Oras, saulei pasislėpus už debesų, gerokai atvėso. Vakar svilino it dykumoje, bet dabar, kramsnodama baltyminį batonėlį ir džiovintus abrikosus, šiek tiek drebėjau, prakaitu permirkusi mano marškinėlių nugara stiro į ledą. Susiradau drabužių krepšyje pūkinę striukę ir užsivilkusi ją priguliau ant brezento keletą minučių pailsėti. Nė neketinau miegoti, tačiau snaudulys suėmė neatsiklausęs.

Pažadinta į veidą papsinčių lietaus lašelių, dirstelėjau į rankinį laikrodį. Pramiegojau geras dvi valandas. Ne tik nieko nesapnavau, bet ir apskritai nesuvokiau mieganti – nelyginant kas būtų priėjęs iš nugaros ir vožęs akmeniu į pakaušį taip, kad nudribau paslika. Atsisėdusi sumojau esanti apsupta debesies – migla buvo tokia tiršta, jog vargiai galėjau matyti tai, kas dėjosi ištiestos rankos atstumu. Užsiveržiau kuprinės dirželius ir leidausi kulniuoti per dulksną, nors jausmas priminė yrimąsi visu kūnu per gilų vandenį, žingsnelis po žingsnelio... Sulanksčiusi marškinėlius ir šortus, pamėginau jais paminkštinti labiausiai nuo kuprinės svorio ir trinties kenčiančias klubų, pečių ir nugaros vietas, bet padariau kūnui meškos paslaugą – skausmas sustiprėjo.

Vėlyvą popietę ir vakarop žingsniavau nesustodama, nepaisydama to, kad įžiūrėti galiu tik tai, kas styro tiesiai prieš mane. Priešingai nei vakar, nemąsčiau apie gyvates. Negalvojau, jog *žygiuoju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku*, nė nesusimąsčiau, *kurgi aš įklimpau*. Visos mano mintys sukosi tik apie judėjimą į priekį. Mano protas pri-

minė tyro krištolo vazą, saugančią vieną vienintelį troškimą. Užtat kūnas – atvirkščiai – buvo it stiklo šukių pripildytas krepšys, skaudantis nuo kiekvieno, net menkiausio, judesio. Geisdama išstumti iš galvos skausmą, ėmiau skaičiuoti žingsnius, patyliukais mintyse artėdama prie šimto ir vėl pradėdama iš pradžių. Skaičių krūvelės žygį pavertė kiek lengviau pakeliamu: rodės, gana bus įveikti tik dar vieną.

Kopdama aukštyn suvokiau, jog nesu visiškai tikra, kas yra kalnas, – netgi nesupratau, ar einu vienu kalnu, ar keletu susispietusių krūvelėn. Ten, kur užaugau, kalnų nebuvo. Man buvo tekę vaikštinėti po kalnus, tačiau tai būdavo dienos žygiai puikiai įrengtais pėsčiųjų takais. Tie kalnai atrodė tesą aukštesnės kalvos, bet dabar netrukau sumoti, jog yra kiek kitaip: sluoksniuoti ir sudėtingai išsidėstę, jie nepriminė nieko, ką iki šiol buvau regėjusi ar patyrusi. Kaskart, kai jau manydavau pasiekusi kalno – ar kelių susijungusių kalnelių – viršūnę, tuojau suprasdavau klydusi: visuomet buvo kur kilti dar aukščiau, net jei pirmiausia ir apsigaudavai, pamatęs nedidukę nuokalnę, taip viliokiškai gundančią leistis žemyn. Taigi kopiau aukštyn, kol pasiekiau tai, kas iš tikrųjų buvo viršūnė. Suvokiau pagaliau ją pasiekusi, kai pamačiau sniegą – ne ant žemės, o lėtai krentantį iš dangaus smulkutėmis snaigėmis, pasikinkiusiomis vėją ir beprotiškai zujančiomis apie mane.

Nesitikėjau, kad dykumoje lis, juo labiau nemaniau susidurti su pūga. Lygiai kaip kalnų, dykumų ten, kur augau, nebuvo. Nors buvau keletą mačiusi dienos žygių metu, gerai nė nesuvokiau, kas jos per vienos. Mano vaizduotė jas piešė sausas, svilinamai karštas, pilnas smėlio, gyvačių, skorpionų ir kaktusų. Dykumos buvo kitokios – tiksliau, tokios, bet kartu apėmė dar begales dalykų. Sluoksniuotos ir sudėtingai išsidėsčiusios, jos nepriminė nieko, ką iki šiol buvau regėjusi ar patyrusi. Jau antrąją žygio dieną suvokiau, kad naujasis mano gyvenimas bus nesulyginamas su niekuo.

Atsidūriau visiškai kitokioje aplinkoje, nei buvau įpratusi.

Kalnų ir dykumų tikrovė buvo ne vieninteliai visiškai man netikėti dalykai. Nė nenumaniau, jog ties uodegikauliu, klubais ir pečiais manta mano odą pratrins iki kraujo. Nesitikėjau, jog vidutinis mano greitis tesieks mažiau nei pusantro kilometro per valandą: naudojantis informatyviai kelią aprašančia knyga ir skaičiuojant ne tik visą laiką, kurį praleidau kelyje, bet ir visas poilsio pertraukėles, vidurkis išeidavo būtent toks. Tuomet, kai žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku tebuvo mano galvoje užgimusi idėja, maniau per vieną žygio dieną įveiksianti vidutiniškai dvidešimt du kilometrus. Kadangi įskaičiavau ir poilsio dienas kas savaitę ar dvi, kurių metu nė kiek nepajudėčiau į priekį, didžiumą žygio dienų būčiau turėjusi nukulniuoti dar daugiau. Deja, kol atsidūriau kelyje, deramai neįvertinau nei šiurkščių jo sąlygų, nei savo fizinės būklės.

Šiek tiek nerimaudama ėmiau leistis žemyn, sniegas po truputį vėl virto migla, o ši – aiškiais prislopintais žalsvais ir rusvais atspalviais išmargintais mane iš visų pusių supančių kalnų vaizdais. Nuožulnūs jų šlaitai ir smailios viršūnės ryškiai kontrastavo su nublyškusiu dangumi. Vieninteliai žingsniuojant ausis pasiekiantys garsai buvo žvyro girgždėjimas po mano batų padais ir įkyrus kuprinės rėmo girgždėjimas, po truputį varantis mane iš proto. Stabtelėjau, nusiėmiau kuprinę, lūpų balzamu sutepiau tą rėmo vietą, kuri, maniau, skleidė garsą, – deja, vėl leidusis į kelią, paaiškėjo, jog visos mano pastangos buvo veltui. Norėdama prasiblaškyti, ištariau keletą žodžių garsiai. Nuo tada, kai atsisveikinau su pavėžėjusiais vyriškiais, nebuvo spėjusios praeiti nė dvi paros, tačiau rodės, jog tai įvyko ne anksčiau kaip prieš savaitę, o vienišas balsas skambėjo velniškai keistai. Kažkodėl dingojosi, jog greit turėčiau sutikti kitą keliautoją. Stebėjausi, kad su niekuo nesusidūriau iki šiol, kita vertus, po geros valandos vienatvė pravertė prispaudus reikalui padaryti tai, ką mintyse nesąmoningai vadinau *ėjimu į tualetą*, nors tualetas čia buvo išsikasta duobė, virš kurios į nieką nesiremdama

turėjau pritūpti ir išsituštinti. Būtent tam su savimi ir nešiausi elastiniu diržu prie kuprinės pritvirtintą nerūdijančio plieno kastuvėlį dėkle su užrašu *U Dig It*.

Kad ir kaip man tai būtų nepatikę, kitos išeities keleiviai su kuprinėmis ant pečių neturėjo, tad rinktis negalėjau. Žingsniavau tol, kol priėjau tinkamą vietą keliais žingsniais nukrypti nuo maršruto, nusiėmiau nuo pečių kuprinę, išsitraukiau iš dėklo kastuvėlį ir nuskubėjau už didžiulio šalavijo kasti duobės. Deja, uolėta plytos raudonumo žemė buvo kieta it akmuo. Iškasti duobę joje buvo galima taip pat sėkmingai, kaip granitiniame virtuvės stalviršyje, nubarstytame smėlėtu žvyru. Įveikti šią žemę galėjo tik gręžimo kūjis. *Na, arba vyras,* – svarsčiau įsiutusi, iš visų jėgų baksnodama kastuvo galu tol, kol ėmiau rimtai nuogąstauti susilaužysianti riešus. Veltui gremžiau žvyrą, kūnui net tviskant nuo šalto prakaito. Galų gale teko išsitiesti vien tam, kad neprikraučiau į kelnes. Pasirinkimo neliko: teko trūktelėti jas žemyn – apatinių tuo metu nedėvėjau, nes klubai nuo siūlių trinties įskausdavo dar labiau, – pritūpti ir tuštintis tiesiog šitaip. Palengvėjus taip atsipalaidavau, kad vos neįsėdau tiesiai į dar šiltą pačios ką tik sukrautą krūvelę.

Baigusi apsukau ratelį rinkdama akmenis. Po negrabiai suręsta piramide paslėpusi įkalčius, nužingsniavau sau.

Maniau artėjanti prie Auksinio ąžuolo šaltinio, tačiau septintą valandą vakaro miestelio vis dar nebuvo matyti. Visgi man tai mažiausiai rūpėjo. Pernelyg pavargusi justi alkį darsyk atsisakiau vakarienės, taip išsaugodama vandens, kurį būčiau sunaudojusi jai pagaminti, ir susiradau lygesnį plotelį palapinei. Nedidelis nuo kuprinės krašto kadaruojantis termometras rodė penkis laipsnius šilumos. Prieš įsliuogdama į palapinę, plėšte nusiplėšiau nuo kūno prakaitu permirkusius drabužius ir pakabinau juos ant krūmo išdžiūti.

Kad ryte juos apsivilkčiau, teko gerai paplušėti. Per naktį apdarai sustiro į ledą ir kietumu prilygo lentoms.

Auksinio ąžuolo šaltinį pasiekiau trečiąją dieną, pakulniavusi vos keletą valandų. Vos pamačius kvadrato formos cementinį įrenginį mano nuotaika pakilo iki padebesių – ne tiek dėl to, kad iš šaltinio tryško vanduo, kiek dėl to, jog šis buvo akivaizdžiai sukurtas žmogaus. Įmerkiau rankas į vandenį ir nubaidžiau kelis ant jo paviršiaus čiuožinėjusius vabzdžius. Išsitraukiau vandens filtrą, įmerkiau į šaltinį vamzdelį jam pripildyti ir ėmiau pumpuoti taip, kaip mokiausi virtuvės kriauklėje Mineapolyje. Tiesa, dabar tai atrodė sunkiau, nei prisiminiau – gal dėl to, kad namuose spustelėjau pompą vos keletą kartų? Dabar tinkamai ją suspausti prireikė daugiau raumenų jėgos. Kai pajėgdavau pumpuoti pakankamai stipriai, vamzdelis vis išnirdavo į vandens paviršių, tad filtrą pasiekdavo tik oras. Pumpavau tiek, kiek leido jėgos, tuomet akimirką atsikvėpusi pamėginau darsyk. Galų gale man pavyko prisipildyti abu butelius ir lanksčiąją vandens talpą. Iššvaisčiau visą valandą, bet neatlikusi šio darbo niekaip nebūčiau galėjusi judėti toliau. Nuo kito šaltinio mane skyrė trisdešimt bauginančių kilometrų.

Nors tądien buvau nusiteikusi skubėti, pasistačiau greta šaltinio stovyklavimo kėdutę ir įsitaisiau. Oras pagaliau atšilo, saulės spinduliai ėmė glostyti nuogas mano rankas ir kojas. Nusivilkau marškinėlius, nusismaukiau šortus ir tysojau nė nekrustelėdama, užmerktomis akimis, nebyliai vildamasi, kad saulė padės užsitraukti žaizdoms, kurias ant mano juosmens iki kraujų nutrynė kuprinės diržai. Prasimerkusi pastebėjau ant gretimo akmens besikaitinantį nedidelį driežiuką. Rodės, lyg darytų atsispaudimus.

– Sveikas, drieže, – sumurmėjau, ir mažylis, nutraukęs mankštą, suakmenėjo ir akimirksniu dingo iš akių.

Privalėjau laimėti laiko. Buvau gerokai atsilikusi nuo mintyse susidaryto kelionės plano, tačiau negalėjau prisiversti palikti mažučio gyvais Auksinio ąžuolo šaltinį supančiais ąžuolais žaliuojančio lopinėlio už nugaros. Mane kankino ne tik nutrinta oda, nuo ėjimo gėlė raume-

nis ir kaulus, o pėdas margino viena po kitos kylančios pūslės. Apžiūrinėjau jas sėdėdama ant žemės ir puikiai žinodama, jog esu bejėgė prieš pūslelių kilimą, gausėjimą ir padėties blogėjimą. Švelniai perbraukiau jas pirštu, neaplenkdama nė sidabrinės dolerio monetos dydžio kraujosruvos, juoduojančios ant kulkšnies. Tai nebuvo Ramiojo vandenyno pakrantės kelyje patirtas sumušimas – veikiau jau mano priešžyginio kvailumo liudijimas.

Būtent dėl šios mėlynės negalėjau skambinti Polui, kai Mohavės svečių namų numeryje iš vienatvės kone kaukiau vilku. Ši mėlynė tamsavo centre istorijos, kurią, puikiai žinojau, Polas pajus besislapstančią mano balse. Kaip paskutiniąsias dvi Portlande prieš lipant į lėktuvą praleistas dienas stengiausi nesimatyti su Džo, tačiau nesusilaikiau. Kaip galų gale susišvirkščiau su juo heroino, išstūmusi iš minčių faktą, jog nuo paskutinio mudviejų susitikimo Mineapolyje, kur prieš pusmetį buvo atkakęs aplankyti manęs, narkotikų nebuvau nė piršteliu palietusi.

– Mano eilė, – nekantriai sušukau jam nuleidus adatą nuo venos Portlande. Nors iki žengimo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku buvo likusios keturiasdešimt aštuonios valandos, kažkodėl jis staiga pasirodė esąs toli ateityje.

– Duok kulkšnį, – pasiūlė Džo, nesugebėdamas surasti mano rankų venų.

Dieną praleidau prie Auksinio ąžuolo šaltinio su kompasu rankoje, skaitinėdama „Būti surastam“. Atradau šiaurę, pietus, rytus ir vakarus. Pečių neslegiant kuprinei, džiūgaudama cimpinau džipų išvažinėtu keliu, besidriekiančiu nuo pat šaltinio, norėdama išvysti, kokie vaizdai atsivers. Žingsniuoti be mantos atrodė neįtikėtina – netgi tokios būklės pėdomis, netgi tokiais geliančiais raumenimis. Aš ne tik galėjau visiškai išsitiesti: jaučiausi pakilusi virš žemės, nelyginant prie mano

pečių būtų prikabinta pora elastinių virvių. Kiekvienas žingsnis priminė lengvutėlį it oras šuolį į priekį.

Pasiekusi tašką, nuo kurio atsivėrė plati panorama, stabtelėjau ir nužvelgiau priešais besidriekiantį vaizdą. Prieš mane, kaip ir lig šiol, plytėjo savo paprastumu žavūs dykumos kalnai, o tolumoje sukosi jau matytos baltos kampuotos vėjo jėgainės. Grįžau į stovyklavietę, įsijungiau viryklę ir pamėginau pasiruošti karšto maisto – pirmąsyk per tris žygio dienas. Deja, kad ir kaip stengiausi, niekaip nesugebėjau išsaugoti liepsnos. Išsitraukiau instrukciją, perskaičiau skyrelį, mokantį spręsti galinčias iškilti problemas. Sužinojau, jog viryklės talpą pripildžiau ne tų dujų, kurių reikėjo. Užuot įsigijusi specialių bespalvių dujų, pripildžiau bešvinio kuro, todėl generatorius užsikimšo. Begalinėmis pastangomis pasiekiau tik tiek, kad mažutis kepimo paviršius pasidengtų suodžiais.

Valgyti šiaip ar taip nenorėjau. Mano alkis priminė nutirpusį pirštą, vos pajėgiantį funkcionuoti kaip pridera. Prarijau saują džiovinto tuno dribsnių ir užsnūdau ketvirtis po šeštos valandos.

Prieš ketvirtąją dieną išsirengdama į kelią apsižiūrėjau žaizdas. *Rei* darbuotojas buvo įkalbėjęs mane įsigyti dėžutę *Spenco 2nd Skin* – gelinių pleistrų nudegimams, kurie, pasirodo, puikiai tiko ir pūslėms. Apklijavau jais visas nuo kraujo, pūslių ar bėrimų raudonuojančias kūno vietas: pirštų galus ir užkulnius, tiesiai virš klubų kaulų, priekinėje pečių dalyje ir nugaros apačioje. Baigusi čiupau kojinių porą ir gerai ją papurčiau, kad prieš apsimaunant bent kiek sušvelnėtų. Į žygį buvau pasiėmusi dvi poras, bet nuo purvo ir sudžiūvusio prakaito abi buvo sukietėjusios ir šiurkščios, veikiau primenančios kartonines nei nunertas iš siūlų. Stengiausi jas keisti kas keletą valandų, kol vieną porą mūvėdavau, antroji džiūdavo kadaruodama ant elastinės virvės prie kuprinės.

Tą rytą toldama nuo šaltinio su dvylika kilogramų sveriančiomis vandens atsargomis netrukau pajusti keisto, žodžiais nenusakomo

retrospektyvaus džiugesio. Tarp įvairiopų kančių akimirkų ėmiau pastebėti grožį, didelių ir mažučių dalykų žavesį: dykumos gėlelės spalvą, žiedlapius, paglosčiusius mane kelyje, begalinį dangų, kurio kraštelyje virš kalnų švelniai spindėjo saulė. Paskendusi mintyse slystelėjau ant glotnių kelio akmenėlių ir tėškiausi veidu į šiurkštų gruntą tokia jėga, kad net žadą atėmė. Gulėjau nė nekrustelėdama gerą minutę – tiek dėl klaikaus kojos skausmo, tiek dėl milžiniško kuprinės svorio, prislėgusio mane prie žemės. Šiaip taip iššliaužusi iš po didžiulės naštos ir įvertinusi patirtą žalą, pastebėjau gilią žaizdą blauzdoje, iš kurios srūte sruvo kraujas, o kiek žemėliau buvo bekyląs kumščio dydžio gumbas. Perliejau žaizdą šlakeliu neįkainojamo vandens, kaip įmanydama kruopščiau nuvaliusi purvą ir žvyrą prispaudžiau prie žaizdos gabalėlį marlės. Kraujavimui pagaliau nuslopus, susiruošiau keliauti į priekį.

Likusią popietės dalį kulniavau neatitraukdama akių nuo priešais besidriekiančio kelio – baiminausi neapsižiūrėjusi vėl nugriūti. Būtent tuomet pastebėjau tai, ko dairiausi jau keletą dienų – pumos pėdsakus. Keliu ta pačia kryptimi, kuria pūškavau, žvėris buvo šlepsėjęs visai neseniai: pėdų įspaudai buvo aiškiai matyti dulkėse kelis šimtus metrų į priekį. Kas keletą minučių vis stabtelėdavau apsižvalgyti. Jei ne mažučiai žalumos lopinėliai, mane supusi aplinka būtų mirgėjusi vien gelsvais ir rusvais tonais, tokiais panašiais į pumos kailį. Žingsniuodama mąsčiau apie neseniai skaitytą straipsnį laikraštyje – žurnalistas pasakojo trijų per pastaruosius metus skirtingose situacijose sudraskytų moterų istorijas – ir prisiminiau visas vaikystėje matytas laidas apie laukinę gamtą, kad plėšrūnai jose visuomet pasirinkdavo pulti tą būrio narį, kuris pasirodydavo silpniausias. Čia buvo akivaizdu, kad silpniausioji buvau aš, – pumoms būtų vienas juokas stvėrus už galūnių perplėšti mane perpus. Visa gerkle vieną po kitos plėšiau įvairiausias į galvą šovusias dainas – „Žibėk, žvaigždele“ ir „Grįžtu namo“ – vilda-

masi, jog persigandęs mano balsas nubaidys žvėrį, ir tuo pat metu būgštaudama, kad įspės apie mano buvimą, tarytum ant kojos sukrešėjusio kraujo ir keletą dienų neprausto kūno smarvės nepakaktų plėšrūnui manimi susidomėti.

Kruopščiai apžiūrinėdama aplinką, netrukus sumojau nužingsniavusi pakankamai toli, kad kraštovaizdis pamažėle imtų mainytis. Nors aplink vis dar buvo sausa, o žaliavo daugiausia tie patys šalavijai ir kiti sausrai bei svilinančiai kaitrai atsparūs krūmokšniai, kaip pirma, Mohavės dykumai tokios būdingos trumpalapės jukos pasirodydavo tik kur ne kur. Vis dažniau žvilgsnis užkliūdavo už kadagių, kedrinių pušų ir nykštukinių ąžuolų, o retsykiais pasitaikydavo perbristi tankias žaliuojančias pievas. Žolė ir palyginti aukšti medžiai mane ramino, reiškė vandenį ir gyvybę, nebyliai tikino mane, jog galiu įveikti šią užduotį.

Deja, tik tol, kol vienas medis nutarė pastoti man kelią. Užvirtęs ant tako išpampęs jo kamienas rėmėsi ant šakų, per trumpų pralįsti pro apačią ir pernelyg ilgų, kad pajėgčiau perlipti medį – bent jau ne su tokia manta ant nugaros! Apeiti išvartą taip pat buvo neįmanoma: vienoje pusėje kelias pavojingai smuko žemyn, kitoje žaliavo pernelyg tankūs krūmynai. Kurį laiką tiesiog stypsojau svarstydama, kaipgi nusigauti kitapus medžio. Privalėjau tai padaryti, nors ir atrodė neįmanoma. Turėjau rinktis: galiu įveikti medį arba atsukti jam nugarą ir žygiuoti atgal į svečių namus Mohavėje. Su svaiginamu ilgesiu prisiminusi mažąjį savo kambarėlį už aštuoniolika dolerių pajutau troškimą parsirasti ten. Atsirėmiau į medį nugara, atsisegiau kuprinės diržus ir stumtelėjau kitapus šiurkštaus kamieno, stengdamasi nutupdyti ją kiek įmanydama švelniau, kad nuo smūgio netrūktų vandens talpa. Tuomet iš paskos krepšiui perlipau per medį, nusibrozdindama vis dar po kritimo jautrias rankas. Per artimiausius pusantro kilometro aptikau dar tris vėjo nuverstus medžius. Persiropštus per paskutinįjį, šašas, dengęs mano blauzdos žaizdą, pratrūko ir kraujas ištryško šviežutėle srove.

Penktosios dienos popietę kulniuodama siaura stačia įkalne kilstelėjau žvilgsnį nuo kelio ir išvydau link manęs risnojantį milžinišką rudą raguotą gyvulį.

– Briedis! – suklikau gerai žinodama, kad tai joks briedis. Šoko ištiktos smegenys negalėjo dorai suvokti, ką regėjau, gyvulys, matyt, pasirodė panašiausias į briedį.

– Briedis! – surikau darsyk, padarui artėjant. Puoliau į pakelėje želusius meškauogių krūmynus ir nykštukinius ąžuolus, nesukdama galvos dėl aštrių šakų, į kurias įsibraklinau taip giliai, kiek tik leido gigantiška kuprinė.

Įpuolusi šalikelėn pagaliau suvokiau, kas ten per pabaisa, ir tuojau sumečiau, kad netruks nė akimirkos, kai būsiu subadyta ilgaragio Teksaso jaučio.

– Brieeeeeeedis! – klykiau dar garsiau, aklai grabinėdama kuprinės rėmą ir ieškodama geltonu raišteliu pritvirtinto garsiausio pasaulyje švilpuko. Pagaliau jį užčiuopusi, prisidėjau prie lūpų, užsimerkiau ir ėmiau pūsti iš visų jėgų – nustojau tik visiškai pristigusi kvapo.

Kai atsimerkiau, jautis buvo prapuolęs.

Taip pat nebebuvo ir mano dešiniojo rodomojo piršto pagalvėlės odos, kurią skubėdama slėptis pakrūmėje užkabinau už spygliuotos meškauogės šakelės.

Žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnėmis pasižymėjo kai kuo ypatingu, ko tą vasarą man žūtbūt reikėjo (kaip daugelis svarbių dalykų, tas ypatingas dalykas buvo be galo paprastas), – stebėtinu galimybių pasirinkti nebuvimu ir tuo, kad dažniausiai tekdavo rinktis tai, ko norėjau mažiausiai. Neigti faktus ar nuo jų pabėgti nebuvo kur. Negalėjau užsimiršti nei su taure martinio, nei puldama su kuo nors dulkintis. Tądien tupėdama sausuose pakelės krūmynuose, mėgindama kaip nors aptvarstyti kruviną pirštą ir krūpčiodama nuo kiekvieno garselio – jei pabaisa sugrįš? – svarsčiau apie likusias galimybes. Negana, kad jų buvo tik dvi, abi žadėjo kone tą patį: galėjau grįžti iš kur

atėjusi arba kėblinti toliau. Jautis, niūriai suvokiau, galėjo lūkuriuoti bet kurioje pusėje – užsimerkusi nemačiau, kur link jis nukūrė. Dabar galėjau rinktis tarp jaučio, parvilksiančio mane atgalios, ir jaučio, pastūmėsiančio kurnėti į priekį.

Taigi pajudėjau tolyn.

Penkiolikai kilometrų per dieną įveikti prireikė visų mano jėgų. Penkiolika kilometrų per dieną buvo fizinis pasiekimas, įspūdingesnis už bet ką, ką buvau patyrusi iki tol. Gėlė visą kūną – tik ne širdį. Nieko nesutikau, tačiau, kad ir kaip būtų keista, nieko nepasigedau. Iki visiškos laimės man trūko tik maisto, vandens ir galimybės nusimesti nuo pečių mantą. Vis dėlto tempiau ją su savimi. Aukštyn, žemyn ir aplink išdžiūvusius kalnus, takais, iš abiejų pusių žaliuojančiais Žefrėjo pušimis ir juodaisiais ąžuolais, keliais, kertamais didžiulių sunkvežimių vėžių, nors pačių transporto priemonių nebuvo justi nė kvapo.

Aštuntosios žygio dienos rytą, išalkusi ir netikėtai klaikiai užsigeidusi karšto patiekalo, išsidėliojau ant žemės visą man likusį maistą, kad galėčiau deramai įvertinti padėtį. Kad ir kaip mane kamavo nuovargis, pajėgus gerokai užgožti alkį, jau buvau suvalgiusi didžiumą maisto, kuriam paruošti nereikėjo ugnies: dribsnius, riešutus, džiovintus vaisius, džiovintus kalakuto ir tuno gabalėlius, baltyminius batonėlius, šokoladą ir miltelius „Geriau nei pienas“. Didžiąją dalį dar likusių maisto atsargų buvo būtina termiškai apdoroti, o mano viryklė nė nemanė veikti. Maisto produktų papildymas laukė tik Kenedžio Medouze ties 217-uoju keliu. Gerai pasirengęs žygeivis per tiek laiko, kiek užtrukau kelyje, jau būtų nužingsniavęs į vietą. Deja, tebuvau pasistūmėjusi pusę tiek. Galų gale, netgi jei būčiau išsivertusi su dar likusiu maistu ir pasiekusi Kenedžio Medouzą, man vis tiek būtų reikėję sutaisyti viryklę ir pripildyti ją tinkamo kuro. Vargu ar būčiau galėjusi tai padaryti Kenedžio Medouze, veikiau primenančiame kalnuose įsikūrusią medžiotojų, žvejų ir keliautojų stovyklą nei miestelį. Kėpsodama ant žemės tarp

išmėtytų užsegamų maišelių, pilnų džiovinto maisto, kurio šiaip ar taip negalėjau paruošti, nutariau kiek nukrypti nuo maršruto. Ne taip jau toli nuo ten, kur sėdėjau, Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką kirto įvairiomis kryptimis vedantys džipų išvažinėti keliai.

Nutarusi, jog anksčiau ar vėliau susidursiu su civilizacija – gerų 32 kilometrų į rytus atstumu paraleliai mano maršrutui nutiestu greitkeliu, nudūlinau vienu iš kelių. Šlepsėjau tiksliai nė nežinodama, kuriuo keliu einu, drąsindama save mintimi, jog žingsniuodama po svilinamai karšta saule anksčiau ar vėliau vis vien kažką sutiksiu. Judėdama aiškiai užuodžiau save. Krepšyje turėjau dezodorantą ir kiekvieną rytą tepdavausi juo pažastis, tačiau iš to nebuvo jokios naudos. Buvau daugiau nei savaitę nesipraususi. Mano kūną dengė kraujo ir purvo sluoksnis, o plaukai nuo dulkių ir išdžiūvusio prakaito po kepuraite buvo kibte prikibę prie galvos odos. Su kiekviena nauja diena jutau raumenis stiprėjant, tačiau tuo pat metu panašiu greičiu silpo sąnariai ir sausgyslės. Kojas gėlė tiek iš vidaus, tiek ir iš išorės – nesuskaičiuojamos pūslės kur ne kur sutrūko, apnuogindamos kruviną mėsą, o kaulai ir raumenys kilometras po kilometro vis labiau vargo. Kelias buvo maloniai lygus arba švelniai leidosi – puikus atokvėpis po nuolatinio kopimo aukštyn žemyn, tačiau kančia nepaliko manęs ramybėje. Kartais ilgesnį laiką ištverdavau tik tikindama save, jog pėdų iš tikrųjų nė neturiu – tik neįveikiamas, bet kokiam aplinkos poveikiui atsparias mechanines galūnes.

Po gerų keturių valandų ėmiau po truputį gailėtis dėl savo sprendimo. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje galėjau mirti badu ar būti užbadyta akiplėšų ilgaragių jaučių, tačiau bent jau tvirtai žinojau, kur esanti. Suabejojusi, ar tikrai žingsniuoju vienu iš kelionės gide pasviru šriftu aprašytų kelių, darsyk perskaičiau tekstus. Norėdama įvertinti savo padėtį, kas valandą išsitraukdavau žemėlapį ir kompasą. Darsyk čiupau „Būti surastam“, kad paskaitinėčiau, kaip tiksliai reikia jais naudotis. Stebėjau saulės padėtį. Praėjau nedidelę neaptvertą karvių bandą – nors nė viena nepajudėjo manęs link, vien jas išvydus

širdis, regis, akimirkai nusirito į kulnus. Gyvuliai paprasčiausiai nustojo kramsnoti ir kilstelėję galvas nusekė mane, patyliukais murmančią „karvės, karvės, karvės", žvilgsniu.

Kraštas, per kurį driekėsi kelias, kur ne kur stulbino žaluma, kitose vietose atrodė sausas ir akmenuotas. Praėjau du traktorius, niūriai kėpsančius tyliose pakelėse. Nors žingsniuodama žavėjausi grožiu ir ramybe, pavakariu gerklę ėmė gniaužti nuogąstavimas.

Ėjau keliu, tačiau jau aštuonias dienas nebuvau sutikusi nė vieno žmogaus. Tai buvo civilizuotas kraštas, tačiau vieninteliai apie tai bylojantys ženklai pasirodė esą laisvai auginamos karvės, pora pamirštų traktorių ir pats kelias. Jaučiausi it fantastinio filmo herojė, vienintelė planetoje išlikusi žmonių padermės atstovė. Pirmąsyk per visą žygį pasijutau galinti pravirkti. Giliai įkvėpiau, stengdamasi užgniaužti ašaras, ir atsisegusi kuprinės diržus nutupdžiau ją į kelio dulkes, kad galėčiau ramiai permąstyti situaciją. Priešais artėjo kelio posūkis, tad palikusi mantą nucimpinau pasižvalgyti, kas manęs laukia už jo.

Išvydau ne ką kita, kaip tik vyrų trijulę, įsitaisiusią geltono sunkvežimuko kabinoje.

Vienas buvo baltasis. Kitas – juodaodis. Trečiasis priminė lotynų amerikietį.

Pasiekti juos pėsčiomis tetruko minutę. Mane artėjančią stebintys vyrai atrodė taip, kaip tikriausiai atrodžiau aš prieš dieną akis į akį susidūrusi su ilgaragiu jaučiu. Rodės, jie bet kurią akimirką sušuks: „Briedis!" Sunku net apsakyti, kaip man palengvėjo juos išvydus. Lekiant jų link visas mano kūnas dilgčiojo nuo šiaip taip įsisavintos žinios: nebuvau vienintelė filmo apie išmirusią žmonių planetą žvaigždė. Dabar vaidinau pagal visai kitą scenarijų: buvau viena kaip pirštas moterėlė, kurią iš gelsvo sunkvežimio metamo šešėlio stebi trijulė vyrų, kurių neaiškus nei būdas, nei kilmė, nei siekiai.

Kai pro atvirą automobilio langą ėmiau aiškinti jiems apie savo padėtį, jie stebėjo mane tylomis, tačiau jų žvilgsniai mainėsi iš nustebusių

į apstulbusius, tuomet – į pašaipius, kol galų gale visi trys prapliupo nuoširdžiai kvatotis.

– Ar bent žinai, kur atrėplinai, mieloji? – paklausė šiaip taip nusiraminęs baltasis.

Papurčiau galvą. Baltasis ir juodaodis atrodė jau perkopę šešiasdešimt, užtat lotynų amerikietis, panašu, tik vakar buvo įžengęs į suaugusiųjų pasaulį.

– Matai šitą kalną? – paklausė jis, iš vairuotojo vietos pirštu baksnodamas tiesiai pro priekinį automobilio langą. – Mes čia rengiamės paleisti jį į orą!

Vyras paaiškino man, jog teises į šį žemės lopinėlį įsigijusi kalnakasybos kompanija pasamdė juos suruošti sprogimą – atskilusios uolienos bus panaudotos dekoratyviniams akmenėliams, kuriuos žmonės perka sodams puošti.

– Aš vardu Frenkas, – prisistatė jis, pirštų galiukais tapšnodamas per kaubojiškos skrybėlės kraštą. – Iš tikrųjų, mergyt, tu įžengei į privačią teritoriją, bet mes dėl to neįskųsim, – jis dirstelėjo man į akis ir suokalbiškai mirktelėjo. – Mes – tik kalnakasiai. Jei ši žemė priklausytų mums, turėtume tave nušauti, vos peržengusią sklypo ribą.

Jis darsyk nusikvatojo ir mostelėjęs viduryje sėdinčio lotynų amerikiečio link pristatė jį Karloso vardu.

– Aš Valteris, – pridūrė keleivio vietoje kiūtąs juodaodis.

Tai buvo pirmieji žmonės, kuriuos sutikau po išsiskyrimo su tais dviem vyriškiais, minivenu su Kolorado valstijos numeriais prieš savaitę mane pavėžėjusiais ir išleidusiais pakelėje. Kalbėdama stebėjausi savo balsu – jis atrodė aukštesnis, o žodžius bėriau greičiau nei įprastai. Rodės, lyg nepajėgčiau deramai jų valdyti, it mažų paukštelių, taip ir besitaikančių nuo manęs pasprukti. Vyrai pasiūlė šokti ant galinės sėdynės, ir mes truputį pajudėjome į priekį paimti mano nešulių. Frenkui sustabdžius automobilį, visi išsirioglinome lauk. Valteris čiupo mano kuprinę. Nuo svorio jam kone akys išsprogo.

– Tarnavau Korėjoje, – prisipažino jis, šiaip taip keldamas kuprinę į metalinę kroviniui skirtą sunkvežimio dalį. – Šitokios sunkios mantos nė ten neteko tampyti. Nors gal kartą ir teko, bet tąsyk buvau nusipelnęs bausmės.

Netrukus beveik be mano įsikišimo į pokalbį buvo nutarta, jog namo keliausiu su Frenku: jo žmona paruoš man prideramą vakarienę, po kurios galėsiu išsimaudyti ir išsimiegoti lovoje. Kitą rytą jis pažadėjo nugabensiąs mane kur nors, kur galėsiu susitaisyti viryklę.

– O dabar paaiškink dar sykį, – vis prašė Frenkas. Kiekvienąsyk, man stengiantis viską kruopščiai nupasakoti, trijulė nustebusi ištempdavo ausis. Nors gyveno vos už trisdešimt kelių kilometrų nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, nė vienas nebuvo apie jį nė girdėjęs, nė vienas nesuvokė, kurių galų moteriai šitaip keliauti vienai it pirštas, – taip linksmai, bet neįžeidžiamai mane patikino Frenkas ir Valteris.

– Man regis, tai gana šaunu, – po kiek laiko prasitarė Karlosas. Jis išsiplepėjo esąs vos aštuoniolikos ir besirengiąs stoti kariuomenėn.

– Tuomet gal geriau išbandyk save žygyje, – pasiūliau.

– Aai... – nutęsė jis.

Vyrai šoko atgal į automobilį, ir keletą kilometrų ant galinės sėdynės dardėjau viena. Kai pasiekėme vietą, kur Valteris buvo palikęs savo automobilį, jiedu su Karlosu išlipo ir nurūko tolyn, palikę mane su Frenku. Šiam dar buvo likusi gera valanda darbo.

Persėdau į priekinę keleivio vietą, stebėdama Frenką keliui lyginti skirtu traktoriumi pūškuojant pirmyn ir atgal. Kaskart pravažiuodamas pro šalį jis pamojuodavo, o aš, vos spėjus jam nusisukti, imdavau knaisiotis po automobilyje paliktus daiktus. Daiktadėžėje gulėjo sidabrinė gertuvė – pilna viskio. Truktelėjusi nedidelį gurkšnelį padėjau gertuvę į vietą. Rodės, jog lūpas laižo liepsna. Ištiesusi ranką po sėdyne užčiuopiau ir ištraukiau ploną juodą lagaminėlį: atvėrusi jį pamačiau ginklą – tokį pat sidabrinį kaip gertuvė. Užvožusi dangtį, pastūmiau

dėžę atgal po sėdyne. Automobilio rakteliai buvo palikti spynelėje. Tingiai pasvarsčiau, kas nutiktų, jei užvesčiau automobilį ir nurūkčiau sau. Nusiavusi batus, ėmiau masažuoti pėdas. Mažoji kraujosruva ant kulkšnies dar žymėjo vietą, į kurią Portlande leidausi heroiną, bet jos spalva buvo nublyškusi iki gelsvos. Perbraukusi ją pirštu vis dar aiškiai jutau gumbelį ties dūrio vieta. Apstulbinta savo absurdiško elgesio, užsimoviau kojines, kad išdavikė mėlynė nesipainiotų po akimis.

– Kas tu per moteris? – pasiteiravo Frenkas, pagaliau užbaigęs darbus ir įsirioglinęs į automobilį greta manęs.

– Kaip suprasti? – perklausiau. Mudviejų žvilgsniams susitikus, jo akyse blykstelėjo kažkas iki šiol neregėta, tad nusukau savąsias.

– Tu kaip Džeinė? Tokia, dėl kurios Tarzanas pamestų galvą?

– Tikriausiai, – nusijuokiau, nors širdyje ėmė busti keistas nerimas: troškau, kad Frenkas kuo greičiau užvestų variklį ir pajudėtų namų link. Vyro būta iš stuomens ir iš liemens, ryškių veido bruožų, įdegusio. Nors buvo kalnakasys, iš pirmo žvilgsnio veikiau priminė kaubojų. Jo rankos panėšėjo į vyrų, kuriuos regėjau augdama – vyrų, kurie pragyvenimui užsidirbdavo sunkiu fiziniu darbu, vyrų, kurių delnai, kiek bešveistumei, niekada neatrodydavo švarūs. Sėdėdama automobilyje greta jo jaučiausi taip, kaip paprastai jausdavausi tam tikromis aplinkybėmis pasilikusi vienumoje su tam tikro tipo vyriškiais – neapleido jausmas, kad gali nutikti bet kas. Jis gali santūriai ir maloniai pliurpti apie kasdienį darbą, tačiau gali ir akimirksniu pasukti įvykus kita linkme, čiupęs mane vyriška jėga. Kiūtodama Frenko automobilyje stebėjau kiekvieną jo judesį, kiekvieną rankų virptelėjimą. Nors atrodžiau ramutėlė it ką tik iš popiečio snaudulio pabudęs vaikas, iš tikrųjų budravau kiekviena kūno ląstele.

– Turiu mudviem šio bei to, – patikino jis, tiesdamas ranką link daiktadėžės ir čiupdamas gertuvę su viskiu. – Atlygio už sunkų dienos darbą.

Jis atsuko kamštelį ir ištiesė gertuvę.

– Damoms pirmenybė.

Čiupusi indą, priglaudžiau jį prie lūpų ir leidau viskiui laisvai srūti gerkle.

– Aha. Štai kokia moteris esi. Taip nuo šiolei tave ir vadinsiu: Džeine, – jis griebė gertuvę ir kaip reikiant siurbtelėjo.

– Žinai, iš tikrųjų nesu visiškai vieniša, – leptelėjau pirmą į galvą šovusį melą. – Mano vyras, jo vardas Polas, irgi leidosi į žygį. Pradėjo ties Kenedžio Medouzu. Žinai tą miestelį? Abu norėjom pamėginti eiti pavieniui, todėl jis eina į pietus, o aš – šiaurėn. Pusiaukelėje susitiksime ir iki rudens keliausime kartu.

Frenkas linktelėjo ir darsyk šliurptelėjo iš gertuvės.

– Ką gi, vadinasi, jis dar labiau pamišęs nei tu, – sumurmėjo jis, kiek pavarstęs. – Viena yra moteriai užsigeisti iškrėsti ką nors tokio kaip tu, bet visai kas kita – vyrui išleisti žmoną vieną į tokią velniavą.

– Ko gero, – apsimečiau sutinkanti. – Na, bet jau po kelių dienų vėl būsime kartu.

Kartojau melagystes taip įtikinamai, kad bemaž pati patikėjau, jog Polas jau pakeliui pas mane, jog vos prieš porą mėnesių, sniegu nuklotą balandžio dieną, mudu nepasirašėme skyrybų dokumentų, jog jis nepaliks manęs čia. Patikėjau, kad jis bent jau suprastų, jei dėl kokios nors priežasties negalėčiau tęsti žygio. Patikėjau, kad per keletą pirmųjų dienų nuo mano dingimo manęs būtų pasigesta.

Deja, tikrovė buvo priešinga. Mano gyvenimo žmonės veikiau priminė pleistrus, kurie jau pirmąją žygio dieną nuskriejo nešami pirmo stipresnio vėjo gūsio. Pirmiausia atitolo, o paskui ir visai pranyko. Niekas nelaukė mano skambučio pasiekus pirmąją numatytą stotelę. Nei pasiekus antrąją, nei trečiąją...

Frenkas atsilošė ir susireguliavo didžiule metaline sagtimi segamą saugos diržą.

– Yra dar kai kas, kuo mėgstu pasilepinti po ilgos darbo dienos, – išsiviepė jis.

– Kas gi? – paklausiau po drovia šypsena slėpdama visu smarkumu besidaužančią širdį. Rankos, kurias laikiau ant kelių, net dilgčiojo. Aiškiai suvokiau, jog mano kuprinė, gulinti kroviniui skirtoje transporto priemonės dalyje, gerokai per toli nuo manęs. Akimirksniu apsisprendžiau: jei teks atsidaryti duris ir nešti kudašių, paliksiu ją nesukdama galvos.

Frenkas ištiesė ranką po sėdyne – ten, kur mažame juodame lagaminėlyje gulėjo ginklas.

Kai vėl pamačiau ranką, jos pirštai laikė skaidrų plastikinį maišelį. Viduje buvo aiškiai matyti ilgos plonos raudonos saldymedžio skonio lazdelės, susuktos po keletą taip, kad primintų virves. Frenkas ištiesė maišelį man:

– Norit, panele Džeine?

6

KUR BEPASISUKSI, LAUKIA JAUTIS

Frenkui vairuojant, sudorojau kone du metrus jo saldymedžio lazdelių, ir jei kas būtų pasiūlę dar tiek pat, nebūčiau sudvejojusi nė akimirkos.

– Palūkėk, – paprašė jis, sustabdęs automobilį siauručiame dulkėtame įvažiuojamajame keliuke greta namų – tiksliau, priekabos, kėpsančios nedideliame kempinge viduryje dykumos. – Eisiu vidun ir pristatysiu tave Anetei.

Nepraėjo nė keletas minučių, ir pora iškurnėjo laukan drauge. Anetė, žila putni moteriškė, gręžte gręžė mane nesvetingu ir įtariu žvilgsniu.

– Tik tiek tesugebi? – suniurzgėjo ji, Frenkui keliant iš automobilio mano mantą. Nusekiau paskui juos vidun, ir Frenkas akimirksniu pradingo vonioje.

– Jauskis kaip namie, – burbtelėjo Anetė. Tuojau sumojau, jog iš manęs tikimasi, kad nieko nelaukdama įsitaisysiu prie virtuvę nuo likusios priekabos dalies skiriančio pietų stalo ir lauksiu, kol patiekalas bus gatavas. Tolimajame stalo kampe plyšavo nedidukas televizorius: garsas buvo atsuktas taip stipriai, jog vargiai galėjai suvokti žodžius. Dar vienas pasakojimas apie O. Dž. Simpsono teismą. Žiūrėjau laidą

tol, kol atšlepsėjusi Anetė pakišo man po nosimi garuojančią lėkštę ir išjungė televizoriuką.

– Nieko daugiau ir negirdėti. „Simpsonas tą, Simpsonas aną..." – bjaurėjosi moteris. – Nė nepagalvotumei, kad Afrikoje vaikai badauja. Nagi, valgyk, – paragino ji rankos mostu.

– Palūkėsiu, – atsakiau apsimestinai nerūpestingai, nors pilve žarna žarną rijo. Dirstelėjau į lėkštę: visa krūva keptų šonkauliukų su barbekiu padažu, kukurūzai iš skardinės ir bulvių salotos. Pamaniau, jog derėtų pakilti nuo stalo ir prieš valgant nusiplauti rankas, tačiau pabijojau, jog taip tik pavėlinsiu kibimą į vakarienę. Na, tiek jau to. Būtinybė prieš valgį plauti rankas man rodės ne mažiau svetima nei naujienų laida per televiziją.

– Valgyk! – įsakmiu tonu sušuko Anetė, statydama prieš mane plastikinę stiklinaitę vyšnių limonado.

Kilstelėjau prie burnos kąsnelį bulvių salotų. Buvo taip skanu, kad vos nenuvirtau nuo kėdės.

– Studenčiukė?

– Aha, – linktelėjau maloniai nustebinta: netgi šitokia purvina ir dvokianti priminiau jai merginą iš koledžo. – Tiksliau, buvau, baigiau prieš ketverius metus.

Susikišau į burną dar kąsnį salotų suvokdama, kad iš tikrųjų meluoju: nors paskutiniosiomis motinos gyvenimo dienomis žadėjau jai būtinai baigti bakalauro studijas, pažado neįvykdžiau. Mama paskutinį kartą akis sumerkė pavasario atostogų pirmadienį, tad po savaitės man teko grįžti į paskaitas. Paskutiniaisiais mėnesiais, kad ir kaip graužė sielvartas, yriausi per vieną dalyką po kito, tačiau iki diplomo pritrūko vieno vienintelio atsiskaitymo. Turėjau parengti penkių puslapių rašto darbą pažengusiųjų lygio anglų kalbos studentų grupei. Vienas juokas, bet kaskart, prisėdusi rašyti, tik stebeilijau į baltuojantį kompiuterio ekraną. Vilkėjau mantiją ir bakalauranto kepurėlę, lipau ant scenos,

kaip ir visi kiti, gavau į ritinėlį susuktą dokumentą, tačiau jį išvyniojusi perskaičiau tai, ką ir tikėjausi – įspėjimą, jog bakalauro laipsnio negausiu tol, kol baigsiu rašto darbą. Man buvo likusi tik našta sumokėti paskolą už mokslus: jei suskaičiavau teisingai, visiškai ją grąžinsiu tik sulaukusi keturiasdešimt trejų.

Kitą rytą Frenkas paliko mane parduotuvėlėje greta greitkelio, prieš tai primokęs susistabdyti kokį Ridžkresto miestelio link dardantį automobilį. Kiūtojau ant parduotuvės slenksčio tol, kol bulvių traškučius išvežiojęs vyrukas sutiko mane pavėžėti, nepaisydamas, jog įmonės taisyklės griežtai draudė vežti nepažįstamus keliautojus. Buvo vardu Trojus – prisistatė vos man spėjus įkelti koją į sunkvežimį. Penkias dienas per savaitę jis dardėjo po pietų Kaliforniją, išvežiodamas parduotuvėms įvairiausių rūšių ir skonių bulvių traškučius. Pirmąją mokyklinę meilę vedė būdamas septyniolikos, ir jau septyniolika metų jiedu buvo kartu.

– Septyniolika metų laisvėje ir tiek pat – už grotų, – regis, juokavo jis, nors balse buvo girdėti gailesčio gaidelių. – Bet ką atiduočiau, kad tik galėčiau apsikeisti su tavimi vietomis. Aš – laisvas paukštis, kuriam niekada nepakako valios iš tikrųjų paragauti laisvės, – skundėsi vairuodamas.

Trojus išleido mane prie „Todo lauko reikmenų krautuvėlės“, kur pats ponas Todas išardė ir išvalė mano viryklę, pakeitė kuro filtrą, parinko tinkamų dujų ir dėl šventos ramybės pravedė trumpą viryklės užkūrimo pamokėlę. Įsigijau daugiau lipnios juostos ir *Spenco 2nd Skin* pleistrų žaizdoms, tuomet, nucimpinusi į kavinę, užsisakiau šokoladinį pieno kokteilį, sūrainį ir gruzdintų bulvyčių. Kiekvienas kąsnis, lygiai kaip vakarieniaujant pas Frenką ir Anetę, neįtikėtinu garsumu daužė mane į šipulius. Pasisotinusi nukulniavau per miestą. Pro šalį zujo automobiliai, o vairuotojai ir keleiviai smalsiai gręžiojosi į mane. Žings-

niavau pro greito maisto užkandines ir automobilių nuomos punktus svarstydama, ar reikėtų iškelti nykštį ir mėginti susistabdyti pakeleivingą automobilį, ar verčiau pasilikti Ridžkreste ir į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką sugrįžti kitą rytą. Stypsodama prie sankryžos ir dvejodama, kuriuo keliu geriau pasukti, pastebėjau dviračiu prie manęs artėjantį nevalyvą vyriškį su suglamžytu popieriniu maišeliu rankoje.

– Dumi iš miesto? – pasmalsavo.

– Gal, – sumurmėjau. Dviratis vyrui buvo gerokai per mažas, greičiau skirtas vaikui nei suaugusiam žmogui, o jo šonai mirgėjo spalvingais liepsnų piešiniais.

– Į kurią pusę trauki? – paklausė vyriškis. Nuo jo trenkė tokia smarve, kad vos susilaikiau neužsikosėjusi, nors pati, ko gero, kvepėjau ne ką maloniau. Na ir kas, kad iš vakaro pasisotinusi iškart palindau po dušu – vilkėjau tuos pačius purvinus drabužius.

– Galbūt nakčiai apsistosiu svečių namuose, – leptelėjau.

– Nė nemanyk! – subaubė jis. – Aš sykį pamėginau, tai atsidūriau už grotų!

Linktelėjau susipratusi, jog palaikė mane saviške. Valkata. Už visuomenės ribų atsidūrusia atskalūne. Tikrai ne studenčiuke, netgi ne buvusia. Nė neketinau leistis su juo į kalbas apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką.

– Imk, jei nori, – pasiūlė jis, tiesdamas popierinį maišelį man. – Čia duona ir virta dešra. Turėsi kelis sumuštinius.

– Ne, dėkui, – atsisakiau vienu metu bjaurėdamasi ir susižavėjusi jo pasiūlymu.

– Iš kur tu? – nerimo jis, regis, nė neketindamas dumti tolyn.

– Iš Minesotos.

– Ei! – suriko jis, o veide nušvito šypsena. – Mes kaip vienos motinos vaikai! Aš iš Ilinojaus. Ilinojus ir Minesota – kaimynėliai!

– Na, *beveik* – tarp jų dar įsiterpia Viskonsinas, – pataisiau jį ir išsyk pasigailėjau: neketinau sumenkinti jo jausmų.

– Vis tiek beveik vieno kraujo, – atkakliai tikino jis, tiesdamas delną, kad duočiau penkis.

Daviau.

– Sėkmės, – šūktelėjau jam pavymui.

Įžirgliojau į maisto prekių parduotuvę ir dar nespėjusi nieko nė paliesti žvilgsniu pasileidau klajoti po lentynas – nuo viršaus iki grindų. Įsigijau keletą niekučių pakeisti maistui, kurį sudorojau negalėdama pasiruošti karštųjų patiekalų, ir nužingsniavau palei greitkelį – sustojau tik priėjusi tai, kas priminė pačius pigiausius svečių namus visame miestelyje.

– Aš Badas, – prisistatė registratūroje sėdintis vyriškis, kai paprašiau išnuomoti kambarį. Jo veidas priminė beširdžio sukčiaus, o kosulys išdavė ne vienerius rūkymo metus. Raukšlėtą veidą įrėmino įdegę skruostikauliai. Kai prisipažinau einanti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, vyriškis ėmė primygtinai siūlytis išskalbti mano drabužius.

– Mieloji, man tereikės įmesti juos į skalbyklę drauge su paklodėmis ir rankšluosčiais. Dievaži, jokio vargo, – nuramino mano priešinimąsi jis.

Nucimpinau į savo numerį, nusivilkau, užsitempiau neperšlampamo audinio kelnes ir lietpaltį – na ir kas, kad už lango svilino liepos saulė. Nukulniavusi į registratūrą, droviai ištiesiau Badui nedidelę purvinų drapanų krūvelę, nepamiršdama darsyk padėkoti.

– Man patiko tavo apyrankė. Todėl ir pasisiūliau padėti, – prisipažino Basas. Atsismaukiau lietpalčio rankovę, ir abu įsmeigėme akis į papuošalą. Nešiojau apsitrynusią sidabrinę POW/MIA (Prisoners of War / Missing in Action – liet. karo belaisviai ir dingusieji be žinios; 8-ajame dešimtmetyje karo aukoms pagerbti išleista apyrankių serija su dingusiųjų ir žuvusiųjų duomenimis – *vert. past.*) apyrankę, kurią bičiulė Eimė man buvo užmovusi ant riešo prieš keletą savaičių mudviem atsisveikinant Mineapolio gatvėje.

– Nagi, pažiūrėkim, ką čia turi, – ištiesęs ranką, vyras suėmė mano riešą ir pasuko taip, kad galėtų perskaityti užrašą. – Viljamas Dž. Kroketas, – perskaitė ir atleido ranką.

Eimė buvo pasidomėjusi ir man papasakojusi, kas tas Viljamas Dž. Kroketas – dvidešimt šeštuosius gyvenimo metus skaičiavęs oro pajėgų lakūnas, kurio lėktuvą, likus vos porai mėnesių iki jo gimtadienio, Vietname parbloškė sprogimas. Nenusiimdama nė akimirkai šią apyrankę Eimė nešiojo metų metus. Nuo tada, kai užmovė ją man, nešiojau ir aš.

– Aš ir pats – Vietnamo karo veteranas, todėl tokius dalykus išsyk pastebiu. Būtent dėl jos tau paskyriau vienintelį mūsų kambarį su vonia, – išdavė Badas. – Buvau ten išsiųstas 1963-iaisiais, vos sulaukęs aštuoniolikos. Tiesa, dabar nekenčiu karų. Visų, kokie tik verda pasaulyje. Šimtu procentų. Išskyrus tam tikrus, itin retus atvejus.

Plastikinėje peleninėje ant stalelio smilko cigaretė. Badas suėmė ją pirštais, bet prie lūpų nepakėlė.

– Spėju, jau žinai, jog Siera Nevadoje šiemet kalnai sniego.

– Sniego? – perklausiau aš.

– Šiemet pagerintas rekordas. Balta, balta, kur dairais. Miestelyje yra Žemėvaldos centras, jei nori, gali paskambinti ir pasiteirauti apie sąlygas, – pasiūlė jis, įtraukęs į plaučius dūmą. – Po valandos kitos galėsi pasiimti drabužius.

Grįžusi į kambarį, pirmiausia išsimaudžiau duše, tuomet – vonioje. Paršlepsėjusi iš vonios kambario, nutraukiau nuo patalo lovatiesę ir išsitiesiau ant paklodės. Kambaryje nebuvo oro kondicionieriaus, bet vėsumos man pakako. Rodės, jaučiaus geriau nei bet kada anksčiau: kelyje jau buvau spėjusi suvokti, kaip siaubingai iš tikrųjų galiu kentėti. Pakilusi kiek pasikuičiau kuprinėje ir grįžau ant lovos su „Kai aš gulėjau mirties patale" rankose. Deja, bandant skaityti ausyse vis skambėjo Bado perspėjimas apie sniegą.

Speigas man buvo ne naujiena – galų gale, juk užaugau Minesotoje. Man buvo tekę kasti sniegą, spausti gniūžtes delnuose, kad galėčiau

sviesti tolyn, vairuoti apsnigtais keliais... Dienų dienas praleisdavau stebėdama už lango drimbančius sniego kąsnius, kurie, virtę ledu, keletą mėnesių išsilaikydavo ant žemės. Vis dėlto šis sniegas buvo kitoks. Siera Nevadą dengęs sniegas buvo toks nepalenkiamas, kad jo vardu buvo pavadinti ir patys kalnai: ispanų kalba *sierra nevada* reiškia ne ką kita, o „apsnigtąją grandinę".

Rodės absurdiška suvokti, jog iš tikrųjų iki šiol tik ta apsnigtąja kalnų grandine ir keliavau – juk visi tie kaitros išdžiovinti kalnai, kuriuos skersai išilgai raižiau nuo pirmosios dienos Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje, teoriškai priklausė Siera Nevadai. Tiesa, tai nebuvo aukštesnioji grandinės dalis, grėsminga granito viršūnių ir uolų juosta už Kenedžio Medouzo, prieš daugiau nei šimtmetį išgarsinta ją dievinusio keliautojo ir rašytojo Džono Muiro knygų. Prieš leisdamasi į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką nebuvau skaičiusi Muiro pasakojimų apie Siera Nevadą, tačiau buvau girdėjusi apie jo įkurtą Sieros klubą. Gelbėti Siera Nevadą nuo avių augintojų, sprogmenimis apsikaišiusių kalnakasių, turizmo plėtros ir kitos naujausiųjų laikų įtakos buvo ilgametė jo aistra. Jam ir jo pasekėjams reikia dėkoti už tai, jog didžiojoje Sieros Nevados dalyje tebekaraliauja laukinė gamta. Dabar, pasirodo, sniego patalu užklota laukinė gamta.

Negalima sakyti, kad speigas buvo visiška staigmena. Knygos apie kelią autoriai buvo perspėję, kad aukščiausioje Siera Nevados grandinės dalyje galiu susidurti su sniegu, aš tam pasirengiau – bent jau tiek, kiek prieš leisdamasi į žygį buvau įsitikinusi, jog pakaks pasiruošti: įsigijau ledo kirtiklį ir išsiunčiau jį dėžėje, tikriausiai jau laukusioje manęs Kenedžio Medouze. Pirkdama maniau, jog panaudoti jį gali prireikti tik retkarčiais, aukščiausiuose kelio taškuose. Kelionės gide buvo tikinama, jog įprastų metų birželio pabaigoje ir liepą didžiuma sniego jau būna nutirpusi. Tokiu metu į aukščiausiąją Siera Nevados dalį ir išsirengiau, nė nesumojusi pasitikslinti, ar šie metai bent kiek primena įprastus.

Miegamojo stalelyje radusi telefonų knygą, nieko nelaukdama ją perverčiau ir susiradusi vietinio Žemėvaldos centro padalinio telefono numerį priglaudžiau prie ausies ragelį.

– O, taip, sniego čia – pusnis prie pusnies, – patikino mane atsiliepusi moteris. Ji prisipažino neturinti po ranka tikslių duomenų, tačiau esanti tikra, jog Siera Nevadoje šiemet pagerintas sniego rekordas. Kai prisipažinau jai mėginanti įveikti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, moteris paslaugiai pasiūlė mane iki jo pavėžėti. Telefono ragelį padėjau labiau patenkinta, jog nereikės stabdyti pakeleivingų automobilių, nei sunerimusi dėl speigo. Dabar jis rodės esąs kažkur labai toli ir kone netikras.

Jau kitą popietę malonioji moteriškė iš Žemėtvarkos centro pavėžėjo mane iki kelio – tiksliau, iki vietos, vadinamos Žygeivio perėja. Stebėdama tolstantį jos automobilį, jaučiausi rami ir kiek labiau savimi pasitikinti nei tuomet, prieš devynias dienas, pirmąsyk leisdamasi į žygį. Per tas dienas man jau teko akis į akį susidurti su ilgaragiu Teksaso jaučiu, krentant ar ištikus kokiai kitai bėdai nusibrozdinti ir numarginti kūną kraujosruvomis, o apleistu keliu kažkaip sugebėjau nusigauti iki turėjusio po kelių akimirkų į orą išlėkti kalno. Perėjau daugybę kilometrų dykuma, kilau ir leidausi nesuskaičiuojama galybe kalnų, dienų dienas klajojau nesutikdama nė gyvos dvasios. Dėl nuolatinio žingsniavimo nuo kojų jau luposi oda, kuprinės diržai pratrynė ant kūno kraujuojančias žaizdas, o per šiurkščios laukinės gamtos plotus ne tik kulniavau viena, bet dar ir tempiau daugiau nei pusę mano svorio siekiančią mantą. Ir visa tai dariau vienui viena.

Juk tai – jau šis tas, tiesa? – mintijau sau, kulniuodama paprastute stovyklaviete visai greta Žygeivio perėjos ir ieškodama vietos palapinei. Buvo vėlu, tačiau dar deramai nesutemę – birželio mėnuo, paskutiniosios pavasario savaitės (sezonai Šiaurės Amerikoje skiriami kiek kitaip nei Lietuvoje: vasara prasideda birželio 20–21 dieną ir baigiasi rugsėjo 20–22 dieną – *vert. past.*). Susirentusi palapinę, ant jau nepriekaištingai

veikiančios viryklės pasiruošiau pirmąjį karštą žygio patiekalą – ryžių su džiovintomis pupomis. Stebėdama po truputį virš kalnų temstantį dangų, žėrintį visomis vaivorykštės spalvomis, maniausi esanti laimingiausia pasaulyje žmogysta. Nuo Kenedžio Medouzo mane skyrė 84 kilometrai, nuo pirmojo kelyje sutikto vandens šaltinio – 26.

Ryte susikrovusi į kuprinę visas vandens atsargas perėjau 178-ąjį greitkelį. Brėždami žemėlapyje tiesią it styga liniją pastebėtume, jog kitas su Siera Nevados kalnais susikirsiantis kelias lūkuriavo už daugiau nei 240 kilometrų, greta Tuolumno Medouzo. Svilinant rytinei saulei, kiūtinau akmenuotu ir vis aukštyn kopti reikalaujančiu keliu, kur bepasisuksi regėdama kalnus – tolumoje ir visai greta: Skodžius – čia pat pietuose, El Paso – toli rytuose, Kupolo žemės tyrlaukius – šiaurės vakaruose (pastaruosius turėčiau pasiekti per keletą dienų). Nors visi kalnai man atrodė vienodi, kiekvienas išties turėjo savo ypatybių. Ėmiau priprasti nuolat regėti kalnus – nelyginant per prabėgusią savaitę būtų pakitęs mano regėjimas. Pripratau prie keleto kilometrų pločio panoraminių vaizdų, kurių nebuvo matyti nei galo, nei krašto, prisijaukinau mintį, jog minu būtent tą žemės vietą, kur ji susitinka su dangumi. Pačią viršūnę.

Tiesa, didžiumą laiko nežiūrėjau aukštyn. Žingsnelis po žingsnelio mano žvilgsnis sekė tik smėlėtus kelio akmenėlius, ant kurių kopiant aukštyn ir netinkamai pasisukus retsykiais slystelėdavo kojos. Kuprinės rėmas vis dar nenumaldomai cypčiojo su kiekvienu krestelėjimu – garsas sklido iš to paties krepšio lopinėlio, vos sprindis nuo mano ausies.

Žingsniuodama stengiausi kiek įmanydama vyti tolyn mintis apie skaudamas vietas – pečius, mentes, pėdas ir klubus. Deja, pavykdavo neilgam. Kirsdama rytinį Dženkinso kalno šlaitą kelissyk stabtelėjau, norėdama kaip reikiant suvokti neišmatuojamo pločio dykumos, nusidriekiančios tiek toli, kiek tik akys aprėpia, platybes. Dienai persiritus į popietę, sustojau prisiartinusi prie akmenų nuoslankos. Nužvelgiau kildama akimis iki pat kalno viršūnės. Kampuotų kumščio dydžio

metamorfinių uolienų gabalų buvo tokia gausybė, jog vaizdas priminė upę, deja, srūvančią ten, kur kadaise būta bet kokiai žmogystai lengvai praeinamo lygaus kiek daugiau nei pusės metro pločio tako. Aš normalios žmogystos nė nepriminiau: buvau žmogus su klaikiai didele manta ant kupros, neturįs su savimi nė lazdos pasiramsčiuoti ir lengviau išlaikyti pusiausvyrai. Kaip rengiantis į žygį man į galvą nešovė mintis pasiimti tokią lazdą, bet dingtelėjo įsidėti sulankstomą kirvuką, dabar buvo paslaptis. Rasti kokį baslį buvo neįmanoma – aplink žėlė reti žemi medeliukai, iš kurių šiuo atžvilgiu nebuvo jokios naudos. Neliko nieko kita, kaip tik stengtis judėti į priekį.

Pusiau pritūpusi drebančiomis kojomis pamėginau žengti ant nuoslankos, vis nerimaudama, jog man jau įprastas kūprinimasis kuo nors neįtiks akmenims ir jie visi sykiu pasileis ridentis nuo kalno, kartu nusinešdami ir mane. Sykį nukritau ir stipriai susitrenkiau kelį, tačiau atsistojau ir ėmiau dar atsargiau dėlioti kojas, didžiulei vandens talpai nuo bet kokio judesio šlepsint ir kliuksint ant nugaros. Persigavusi per nuoslanką pasijutau taip, lyg nuo širdies būčiau nuritinusi akmenį – na ir kas, kad kruvinas kelis net pulsavo iš skausmo? *Palieku tai už nugaros*, – pamaniau, dėkodama likimui. Deja, klydau.

Tą popietę teko pereiti dar tris tokias nuoslankas.

Nakvoti tą vakarą įsikūriau palyginti aukštoje, tačiau visgi įduboje tarp Dženkinso ir Ovenso kalnų. Įveiktas kelias iki šios vietovės gerokai nuvargino ir sužalojo mano kūną, tačiau nueiti šiandien pavyko vos mažiau nei 14 kilometrų. Tylomis pakeiksnojau save už slinkimą keliu šitaip lėtai, bet visgi, kiūtodama stovyklautojo kėdutėje ir sustirusiomis rankomis šaukštu kabindama vakarienę iš karšto į kelio dulkes tarp pėdų įstatyto puodo, jaučiausi laiminga pajėgusi atkakti, ir tiek. Sėdėjau daugiau nei 2 kilometrų virš jūros lygio aukštyje, iš visų pusių apsupta dangaus. Atsigręžusi į vakarus, galėjau stebėti virš kalvotos žemės brėkštančią saulę, žėrinčią bent dešimčia skirtingų rausvos ir oranžinės

spalvų atspalvių, atsisukusi į rytus – iki pat horizonto nusidriekusią, regis, begalinę dykumą.

Siera Nevada primena didžiulį kilstelėtą žemės plutos bloką. 90 procentų sudaro vakarinis šlaitas, kur švelniai ir laipsniškai leisdamosi viršūnės virsta derlingais slėniais, tolumoje pasibaigiančiais Kalifornijos pakrante – ši, beje, didžiumą laiko driekiasi paraleliai Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takui, maždaug 320 kilometrų į vakarus nuo jo. O štai rytinis Siera Nevados šlaitas visiškai kitoks: jis veikiau primena statų skardį, krentantį tiesiai į didžiulę plokštutėlę dykumą, siekiančią iki pat Didžiojo baseino (didžiausias sausasis regionas Šiaurės Amerikoje – *vert. past.*) Nevadoje. Anksčiau Siera Nevadą buvau regėjusi tik kartą: tuomet, kai išvykę iš Niujorko mudu su Polu po keleto mėnesių nusigavome į vakarus. Nakčiai įsikūrėme Mirties slėnyje, o kitą dieną valandų valandas automobiliu dardėjome per tokią nuošalią dykvietę, jog abu pasijutome atsidūrę už pažįstamo pasaulio ribų. Apie vidudienį horizonte vakaruose pasirodė Siera Nevada – milžiniška ir neįveikiama balta siena, tarytum dygstanti tiesiai iš žemės. Dabar, kiūtant įduboje tarp dviejų kalnų viršūnių, man niekaip nesisekė mintyse pažadinti šio vaizdo. Nebestovėjau kažin kur atokiai nuo tos sienos: tūnojau ant paties jos stuburo. Spitrijausi į žemę apimta visa griaunančio susižavėjimo, pernelyg nuvargusi net pakilti nuo kėdės ir stebėdama temstantį dangų nušlepsėti iki palapinės. Virš galvos ryškiai baltavo mėnuo, o apačioje, toli nuo manęs, žybčiojo Injorkeno ir Ridžkresto miestelių šviesos. Visur gaudė tyla, o tuštuma slėgė pečius. *To čia atkakau*, – pamaniau. Tą ir gavau.

Pagaliau sukaupusi jėgas pakilti ir pasiruošusi palapinę nakčiai suvokiau, jog pirmąsyk per visą žygio laiką saulei nusileidus neužsivilkau pūkinės striukės. Nebuvau išsitrauksi nė ilgarankovių marškinėlių. Nors stypsojau daugiau nei dviejų kilometrų aukštyje, nebuvo justi nė menkiausios vėsos. Tąnakt jaučiausi dėkinga nuogas mano rankas glos-

tančiam šiltam vėjeliui, tačiau apie dešimtą ryto šis geranoriškumas išnyko it dūmas.

Jį iš mano minčių išdegino nežmoniška, svilinanti kaitra.

Iki vidudienio karštis įsismagino taip, kad ėmiau nuoširdžiai dvejoti, ar išgyvensiu – juolab kad apie pavėsį kelyje galima buvo tik pasvajoti. Išvarginta kaitros į priekį judėti pajėgiau tik kas dešimt minučių stabtelėdama atsikvėpti ir gurkštelėti iš butelio šilto it arbata vandens. Žingsniuodama vis sudejuodavau, tarsi nuo to pasijusčiau bent kiek vėsiau, tačiau kur tau: saulė ir toliau negailestingai dėbsojo į mane, nė kiek nesirūpindama, išgyvensiu ar čia pat užversiu kojas. Reti žemi išdžiūvę medeliukai ir krūmokšniai ryžtingai stypsojo sau, tarytum būtų čia želę amžių amžius ir ketintų išstovėti mažų mažiausia dar tiek pat.

Buvau kelio akmenėlis. Lapas. Sulinkusi medžio šakelė. Nereiškiau jiems nieko, bet man jie dabar atstojo visą pasaulį.

Poilsiui prisiglausdavau kiekviename, net menkiausiame pavėsyje, kur kiūtodama mintimis piešdavau ryškiausius šalto vandens vaizdinius. Karštis buvo toks nepakeliamas, jog dabar net nepajėgiu jo prisiminti kaip jausmo: atmintyje išliko tik garsas – dejonė, vis kylančiu nedarniu tonu tartum plėšte plėšianti mano galvą perpus. Kad ir kokie sunkumai kelyje būtų mane ištikę iki šiol, nė sykio nekilo mintis mesti šį sumanymą. Vis dėlto dabar, nuo žygio pradžios praėjus dešimčiai dienų, mano kantrybės taurė buvo perpildyta. Troškau viską baigti.

Svirduliavau Kenedžio Medouzo link, niršdama ant savęs dėl tokios kvailos idėjos. Kažkur toli žmonės ramiai sau vasarojo, kepdami mėsą ant grotelių ir dėl nieko nesukdami galvų, ilsėdamiesi prie ežerų ir snausdami popiečio miegu. Kada panorėję jie galėjo gauti ledo kubelių, limonado ir užsidaryti kambariuose, kurių temperatūra tesiekė 21 laipsnį šilumos. Aš juos pažinojau. Mylėjau tuos žmones ir kartu nekenčiau jų už tai, kaip toli dabar jie buvo nuo manęs, besigaluojančios mirtimi kelyje, apie kurį daugelis nė viena ausimi nebuvo girdėję. Ketinau viską mesti. *Mesiu, mesiu, mesiu,* – kartojau sau žygio, poilsio

ir dejonių akimirkomis (dešimt, penkios, dešimt, penkios...). Planavau nusigauti į Kenedžio Medouzą, atsiimti reikmenų dėžę pašte, sukirsti visus joje rastus šokoladinius batonėlius ir, įšokusi į nepažįstamojo automobilį, nurūkti į bet kurį miestelį, kurio link šis važiuos. Ten jau netruksiu susirasti autobusų stotį, iš kurios galėsiu vykti kur tik panorėjusi.

Į Aliaską – nutariau akimirksniu. Kur jau kur, bet Aliaskoje ledo tikrai nepritrūks.

Apsipratusi su mintimi nutraukti žygį netrukus prisiminiau dar vieną argumentą savo įsitikinimui, jog kelionė Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku buvo neapsakomai kvailas sumanymas, pagrįsti. Į žygį susirengiau vildamasi permąstyti savo gyvenimą ir patirtį, darsyk mintimis perkratyti visa, kas mane daužė į šipulius ir klijavo iš naujo. Tiesa ta, kad jau kol kas visą mano laiką ir jėgas atėmė neišvengiama ir klaiki fizinė kančia. Nuo pirmosios žygio dienos gyvenimo sunkumai sąmonėje šmėstelėdavo tik retsykiais. Kodėl, kodėl mano nuostabiausioji motina turėjo mirti, kaipgi man gyventi ir klestėti be jos? Kaip mano šeima, kadaise tokia vieninga ir stipri, jos mirties akimirką galėjo taip staiga subyrėti? Kas nutiko man, kad šitaip siaubingai suniokojau santuoką su Polu – tvirtu ir geraširdžiu žmogumi, kuris beatodairiškai mane mylėjo? Kodėl įsipainiojau į tą kvailą problemų raizgalynę su heroinu, Džo, seksu su vargiai pažįstamais vyriokais?

Būtent šiuos klausimus tarsi mano sielą slegiančius akmenis visą žiemą ir pavasarį saugojau užantyje, rengdamasi leistis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Būtent juos apraudojau ir dėl jų dejavau, tūkstančius kartų aprašydama dienoraštyje kiekvieną smulkmeną. Žygio metu ketinau šias naštas vieną po kitos nusimesti nuo pečių. Įsivaizdavau nuolatines meditacijas saulei leidžiantis ar žvelgiant į krištolo tyrumo kalnų ežerų paviršių. Tikėjausi kiekvieną kelionės dieną braukti katarsio sielvarto ir džiaugsmo ašaras dėl atgautos ramybės. Deja, užuot ašarojusi, aš dejavau, bet ne dėl širdgėlos: aimanavau dėl

be perstojo skaudančių pėdų, nugaros ir nuolat kraujuojančių atvirų žaizdų ant klubų, o antrąją žygio savaitę – metams jau ritantis per pavasario ir vasaros ribą – ir dėl kaitros, tokios nepakeliamos, jog, rodės, galva skils perpus.

Kai nebyliai neburnodavau apie nepakeliamą fizinę savo būklę, mintyse vis pasigirsdavo amžinas, tačiau visiškai beprasmiškas dainų ir reklamų melodijų fragmentų mišinys – tarytum smegenyse būtų sukusis įrašytų muzikinių kūrinėlių garsajuostė. Į aplink tvyrančią tylą mano sąmonė atsakydavo įvairiausių per gyvenimą nugirstų kūrinių nuotrupomis – frazėmis iš dievintų dainų, kadaise mane iš proto variusių reklamų šaukiniais... Valandų valandas stengiausi nuvyti šalin *Doublemint* kramtomosios gumos ir užkandinės *Burger King* reklamų melodijas, visą popietę sugaišau mėgindama prisiminti Dėdulės Tupelo dainos eilutę, einančią po „falling out the window, tripping on a wrinkle in the rug..." (liet. „krentu per langą, užkliuvęs už kilimėlio raukšlės", – *vert. past.*), kad atmintyje atsirinkčiau visus Liusindos Viljams dainos „Something About What Happens When We Talk" žodžius, prireikė visos dienos.

Kai svilinamai karštą dešimtąją žygio dieną šliaužte nušliaužiau į pavėsį žadančią tuopų ir gluosnių giraitę, gide vadinamą Ispanų adatos įlanka, mano pėdos jau degė iš skausmo, kuprinės diržai kūną nutrynė iki kraujų, raumenis ir sąnarius gėlė nuo nuolatinio krūvio, pirštas, nuo kurio netyčia nudyriau odą gelbėdamasi nuo puolančio jaučio, tvinkčiojo dėl pakliuvusios infekcijos, o galva svilte svilo ir visa burzgė nuo niekuo tarpusavyje nesusijusių muzikos garsų. Priešingai nei daugelis mano knygelėje paminėtų vietovių su tuščiai prieigą prie vandens žadančiu žodžiu „įlanka", Ispanų adatos įlanka išties tokią turėjo – bent jau man to sprindžio vandens, žvilgančio viršum pavėsyje išsirikiavusių akmenų, visai pakako. Nedelsdama nė akimirkos, mečiau šalin savo mantą, batus bei drabužius ir nuogutėlė atsisėdau į vėsią seklumą, van-

deniu šlakstydama veidą ir plaukus. Per dešimt žygio dienų kelyje dar nesutikau nė vieno žmogaus, todėl ilsėjausi nė truputėlio nesijaudindama, kad kas nors gali mane užklupti, ir, kone apsvaiginta malonumo, gėriau butelis po butelio filtru išvalytą vėsų vandenį.

Kitą rytą, pažadinta švelnaus Ispanų adatos įlankos vandens čiurlenimo, kurį laiką dar pasivarčiau palapinėje, per lubų tinklelį stebėdama vis šviesėjantį dangų. Sukirtau avižinį batonėlį ir dar šiek tiek paskaitinėjau gidą, rengdamasi priekyje laukiančiam keliui. Galų gale pakilusi nudūlinau prie įlankos ir darsyk panirau į vandenį, trokšdama pasimėgauti šia reta prabanga. Buvo tik devinta valanda ryto, tačiau karštis jau smelkėsi oru, ir aš beprotiškai bijojau palikti įlankos pavėsį už nugaros. Mirkdama dešimties centimetrų gylio vandenyje nutariau, jog Kenedžio Medouzo nepasieksiu. Jei ir toliau kiūtinsiu į priekį tokiu tempu, kaip iki šiol, šis tikslas bus per toli. Knygoje buvo nurodytas plentas, susikertantis su keliu kone už dvidešimties kilometrų. Štai ten ir pasielgsiu taip, kaip sykį jau teko: eisiu pakraščiu tol, kol pavyks susistabdyti pakeleivingą automobilį. Skirtumas tik toks, jog šįsyk į kelią nebegrįšiu.

Pasirengus žingsniuoti tolyn, mano ausis staiga pasiekė iš pietų pusės sklindantis garsas. Atsigręžusi išvydau keliu manęs link artėjantį barzdotą vyriškį su kuprine ant pečių. Pasiramsčiuoti skirta jo lazda su kiekvienu žingsniu skardžiai kaukštelėdavo į akmenuotą kelią.

– Sveika! – nusišypsojo jis. – Tu tikriausiai Šeril Streid.

– Taip, – išlemenau, vienodai nustėrusi dėl to, kad pagaliau sutikau kitą keliautoją, ir dėl to, kad ką tik išgirdau jį tariant mano vardą.

– Mačiau tavo pavardę registracijos knygoje, – paaiškino jis, suvokęs mano nustebimą. – Dienų dienas seku tavo pėdsakais.

Po kurio laiko įprasiu prie žmonių, pricimpinančių prie manęs laukinėje gamtoje ir išsyk besileidžiančių į tokias bičiuliškas kalbas: registracijos knyga kelyje vasarą tampa tam tikru socialiniu naujienlaiškiu.

– Aš Gregas, – prisistatė jis ir paspaudė man ranką. Tuomet mostelėjo mano kuprinės link: – Rimtai tempiesi visa tai su savimi?

Prisėdome pavėsyje pasišnekučiuoti apie tai, kur keliaujame ir kur jau spėjome pabuvoti. Gregas buvo keturiasdešimtmetis buhalteris iš Takomos Vašingtono valstijoje, iš pažiūros – buhalteriškai tikslus, linkęs griežtai paisyti metodų ir taisyklių. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku jis žingsniavo nuo gegužės pradžios: pradėjo nuo pat pradžių, ties Meksikos pasieniu, ir planavo nueiti visą kelią iki pat Kanados ribos. Jis buvo pirmasis žmogus, su kuriuo susipažinau, pasinėręs į tą pačią veiklą, kaip ir aš – na ir kas, kad pasirinko eiti kur kas ilgesnį atstumą. Jam neprivalėjau aiškintis, ką čia veikiu. Jis suprato.

Mudviem bendraujant, vienu metu džiaugiausi, jog jis palaiko man kompaniją, ir jaučiausi vis labiau triuškinama suvokimo, jog vyras priklauso visai kitai padermei nei aš. Jis kur kas geriau už mane pasirengęs žygiui, kur kas labiau išmanąs dalykus, apie kuriuos aš nė nenumaniau. Savo žygį jis planavo kelerius metus – rinko informaciją bendraudamas su anksčiau vasaromis šiuo keliu ėjusiais žmonėmis, dalyvavo konferencijose, kurias pats vadino „skirtomis ilgų atstumų ėjikams". Jis galėjo be perstojo čiauškėti apie atstumus, aukščius nuo jūros lygio, smulkiai nupasakoti kiekvieną vidinio ar išorinio kuprinės rėmo privalumą ir trūkumą. Keletą sykių jis su visa derama pagarba paminėjo vyrą, kurio pavardę girdėjau pirmąsyk – Rėjų Žardiną: anot Grego, šias vyras buvo legendinis ilgų atstumų žygeivis. Žardinas buvo visų su Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku susijusių dalykų žinovas ir neginčytinas guru, ypač gerai išmanąs, kaip keliauti neapsunkinant savęs nereikalingu kroviniu. Gregas domėjosi, kokį vandens filtrą naudoju, kiek baltymų suvartoju per dieną, kokios firmos kojines mūviu, jam rūpėjo, kaip gydau batų pritrintas pūsles ir kiek vidutiniškai kilometrų įveikiu per parą. Jis pats nužingsniuodavo vidutiniškai trisdešimt penkis. Tą rytą jau buvo nuėjęs vienuolika – tuos pačius, kuriuos aš šiaip taip nušliaužiau per visą praėjusią dieną.

– Tai kur kas sunkiau, nei tikėjausi, – prisipažinau, jusdama širdį brinkstant suvokimu, jog esu kur kas didesnė pusgalvė, nei maniau iki šiol. – Kad ir kiek stengčiausi, nepajėgiu įveikti nė dvidešimties.

Tiesą gerokai pagražinau: prie tokio skaičiaus nė priartėjusi dar nebuvau.

– Ak, žinoma, – nenustebo Gregas. – Iš pradžių ir man taip buvo, Šeril, nesijaudink. Jei nuėjęs dvidešimt keturis krisdavau leisgyvis, laikydavau dieną pasisekusia – o juk treniravausi iš anksto, savaitgaliais išsiruošdavau į žygius su pilna kuprine ant pečių ir panašiai. Kelyje viskas kitaip. Kūnui reikia bent keleto savaičių, kad fizinė būklė taptų pakankamai gera įveikti didelius atstumus.

Linktelėjau nuraminta ne tiek jo atsakymo, kiek apskritai buvimo greta. Kad ir akivaizdžiai skirtingų jėgų, mudu visgi buvome vieno lizdo paukščiai. Tiesa, negalėjau būti tikra, kad taip atrodė ir jam.

– Kaip elgiesi su maistu naktimis? – išlemenau, iš anksto būgštaudama jo atsakymo.

– Paprastai pasidedu greta guolio.

– Ir aš, – atsidusau patenkinta. Prieš išsirengdama į žygį puoselėjau kilnią mintį kasnakt pakabinti maisto produktus ant medžių, kaip buvo patariama kiekvienam geram keliautojui. Deja, iki šiol man stigo jėgų apie tai net pagalvoti. Užuot sukabinusi maistą, įsitempdavau jį į palapinę greta savęs – kur kiekvienas žygeivis įspėjamas maisto produktų nelaikyti – ir pasidėdavau ant krepšio ištinusias kojas.

– Įsitempiu palapinėn, – pakartojo Gregas, ir manyje nelyginant kas nubudo. – Taip elgiasi dauguma keliautojų, klajojančių atokesnėmis vietovėmis. Tik, aišku, niekam tuo nesigiria, nes jei koks lokys užpultų tokio patarimo paklausiusįjį, gerai prisivirtų košės. Kabinsiu produktus ant medžių tose kelio dalyse, kurios arčiau civilizacijos, o lokiai pripratę matyti žmones. Iki tol pernelyg nesuku dėl to galvos.

Narsiai linktelėjau, stengdamasi apsimesti, jog puikiai žinau, kaip teisingai kabinti maistą ant šakos, netrukdant laukinėms meškoms.

– Tiesa, visai gali būti, kad iki tokių vietų nė nenusigausime, – pridūrė Gregas.

– Ne? – netikėtai nuraudau pagalvojusi, jog šis vyrukas perkando mano planą mesti žygį.

– Dėl sniego.

– Tiesa. Sniegas. Girdėjau, kad sniego nemažai.

Šioje kaitroje žinios apie speigą man buvo visiškai išdulkėjusios iš galvos. Badas, moteris iš Žemėtvarkos centro, ponas Todas, duonos ir dešros man siūlęs vyriškis – visa tai dabar atrodė nutikę labai seniai ir ne man.

– Siera Nevadoje balta, balta, kur dairais, – patikino Gregas, tarsi aidu atkartodamas Bado žodžius. – Visas būrys keliautojų metė iš galvos mintis leistis į žygį vos išgirdę, kad šiemet kalnuose pagerintas sniego rekordas. Persigauti kiton pusėn bus nelengva.

– Oho, – išlemenau nusigandusi, tačiau man nuo širdies lyg akmuo nusirito: juk dabar turėjau ne tik pasiteisinimą, kodėl neįveikiau kelio, bet ir įtikinamą frazę. *Norėjau nužingsniuoti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, bet negalėjau! Buvo balta, balta, kur dairais!*

– Kenedžio Medouze mums teks parengti planą, – dėstė Gregas. – Apsistosiu ten keletui dienų pailsėti ir deramai surikiuoti mintis, tad kai atvyksi tu – būsiu ten, ir mudu ką nors sugalvosime.

– Šaunu, – burbtelėjau, nesiryždama prisipažinti, jog kai jis pasieks Kenedžio Medouzą, aš jau patogiai sėdėsiu autobuse į Ankoridžą (miestas Aliaskoje – *vert. past.*).

– Sniegą pasieksime vos paėjėję šiaurėn, o nuo ten kelias bus užklotas ne vieną šimtą kilometrų, – jis pakilo ir akimirksniu užsimetė kuprinę ant pečių. Apžėlusios jo kojos priminė laivams prisišvartuoti skirtus stulpus Minesotos ežere. – Pasirinkome nekokius metus žygiui.

– Tikriausiai, – pritariau, mėgindama lengvabūdiškai kilstelėti kuprinę ir užsinerti jos petnešas ant pečių taip, kaip ką tik padarė Gregas, tarytum nuoširdus troškimas neprisidaryti gėdos staiga būtų užauginęs

man mažiausiai dvigubai stipresnius raumenis. Deja, manta buvo per sunki, ir man nepavyko jos kilstelėti nė keleto centimetrų nuo žemės.

Norėdamas padėti, Gregas priėjo artyn.

– Tai bent manta, – nusistebėjo jis, mudviem stengiantis kaip nors užboginti man ant pečių kuprinę. – Kur kas sunkesnė už maniškę.

– Kaip smagu tave sutikti, – leptelėjau vos užsisegusi kuprinės diržus ir iš visų jėgų stengdamasi neatrodyti susikūprinusi, o tikslingai palinkusi į priekį. – Iki šiol kelyje dar nesutikau nė gyvos dvasios. Tikėjausi, kad žygeivių bus daugiau.

– Į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką leidžiasi retas. Juolab šiemet, kai pagerintas kritulių rekordas. Daugelis, vos išgirdę tokias prognozes, atidėjo žygio planus kitiems metams.

– Įdomu, ar nereikėtų taip pasielgti ir mudviem? – mestelėjau lyg tarp kitko, vildamasi, jog jis sutiks, kad grįžti čia kitąmet būtų puiki mintis.

– Tu vienintelė moteris, kurią iki šiol sutikau kelyje ar pastebėjau registracijos knygoje keliaujančią vieną. Gana šaunu.

Atsakiau jam kažkuo panašiu į šypseną.

– Pasirengusi eiti? – paklausė jis.

– Pasirengusi! – sušukau kur kas energingiau, nei jaučiausi. Sekiau jį keliu taip greit, kaip tik pajėgiau, stengdamasi derinti žingsnių dažnumą su jo pasiramsčiavimo lazdos bilstelėjimais į kelią. Kai po penkiolikos minučių pasiekėme daugybę staigių kelio posūkių, stabtelėjau gurkštelėti vandens.

– Gregai, – sušukau jam, žingsniuojančiam priekyje, pavymui. – Buvo malonu susipažinti.

Jis sustingo ir atsigręžo.

– Iki Kenedžio Medouzo teliko mažiau nei penkiasdešimt kilometrų!

– Aha, – vos pastebimai linktelėjau. Rytojaus rytą jis jau bus ten. Jei eisiu įprastu tempu, man tokiam atstumui įveikti prireiks trijų dienų.

– Ten bus vėsiau, – priminė Gregas. – Būsime 300 metrų aukščiau nei dabar.

– Puiku, – išlemenau.

– Tau puikiai sekasi, Šeril! – paragino jis. – Pernelyg nesijaudink. Tu nepatyrusi, bet gali pasigirti tvirta valia, o būtent jos žygyje reikia labiausiai. Retas pasiryžtų tam, kam ryžaisi.

– Ačiū, – sukuždėjau. Jo žodžiai taip paglostė man širdį, kad pajutau nuoširdaus jausmo gumulą gerklėje.

– Pasimatysime Kenedžio Medouze, – atsisveikino jis ir nužingsniavo tolyn.

– Kenedžio Medouze, – sušukau jam pavymui užtikrinčiau, nei pati jaučiausi.

– Ką nors sugalvosime dėl to sniego, – riktelėjo jis prieš pranykdamas tolumoje.

Per dienos karštį skubėjau apimta naujo ryžto. Įkvėpta Grego pasitikėjimo mano jėgomis, neprisileidau nė minties apie galimybę pasiduoti. Žingsniuodama svarsčiau apie ledo kirtiklį, gulintį miestelio parduotuvėje manęs laukiančioje reikmenų dėžėje. Mano nuosavą ledo kirtiklį: juodos ir sidabrinės spalvų maždaug pusės metro ilgio metalinius ašmenis su trumpesne ir aštresne geležte kitoje jų pusėje. Įsigijusi parsinešiau jį namo, įsidėjau į dėžę su užrašu „Kenedžio Medouzas“ ir nutariau, jog tol, kol pasieksiu šį miestelį, jau puikiai išmanysiu, kaip juo naudotis: iki tol maniausi tapsianti nepalaužiama kalnų žinove.

Dabar košės galvoje turėjau kiek daugiau. Kelias išmokė mane kuklumo. Buvo akivaizdu, jog neišmokyta naudotis ledo kirtikliu veikiau kaip reikiant susižalosiu juo, nei gudriai pasinaudosiu, siekdama apsisaugoti ir nenuslysti nuo apledėjusio kalno. Tądien pertraukėlių metu, svilinant kone keturiasdešimties laipsnių kaitrai, vis čiupdavau vartyti savo knygą ieškodama joje kokios nors naudingos informacijos apie naudojimąsi ledo kirtikliu. Špyga. Tiesa, skyriuje apie ėjimą

sniegu padengta žeme buvo paminėta, jog privaloma su savimi turėti ledo kirtiklį ir kaplių, mokėti nepriekaištingai naudotis kompasu, „pažinoti ir gerbti kalnus" ir, žinoma, turėti išlavintą „kalnų keliautojo nuojautą".

Užverčiau knygą ir pasileidau įkaitusia žeme kulniuoti į Kupolo žemės tyrlaukius, vildamasi, jog kažkur priekyje manęs laukia naudojimosi ledo kirtikliu pamoka, kurią Kenedžio Medouze man dėstys Gregas. Beveik nepažinojau šio vyro, tačiau jis jau atstojo švyturį, šiaurinę žvaigždę, rodančią kelią į šiaurę. *Jei pajėgia jis, pajėgsiu ir aš,* – karštai tikinau save. Jis nebuvo tvirtesnis už mane. *Tvirtesnių už mane nėra pasaulyje,* – kartojau sau, pati netikėdama savo žodžiais. Tomis dienomis šie žodžiai tapo mano mantra: stabtelėjusi priešais begalę staigių posūkių ar nuslydusi šlaitu, kurio šiurkštus paviršius nubrozdindavo kelius, kartu su kojinėmis lupdama nuo kojų odą ar pagaliau sutemus išsitiesusi viena kaip pirštas savo palapinėje klausdavau savęs, neretai garsiai: *Kas tvirtesnis už mane?*

Atsakymas visuomet būdavo toks pat, ir kartodavau jį sau netgi tada, kai puikiai suvokdavau meluojanti: *Niekas.*

Man skinantis kelią į priekį, aplinka iš dykumos po truputėlį ėmė virsti mišku: vis žalesnės medžių viršūnės bolavo vis aukščiau, upių vagose vis dažniau sužvilgėdavo vanduo, o pievose mirgėjo vis daugiau laukinių gėlių žiedų. Dykumoje jų taip pat būta, tačiau kur kas mažiau ir egzotiškesnių, žydinčių it ryškios šventinės girliandos. Laukinės gėlės, kurias pastebėdavau čia, buvo kur kas įprastesnės ir žėlė ištisais žiedų kilimais arba tarsi įrėmindavo kelio pakraščių šešėlį. Dauguma man atrodė matytos – tų pačių rūšių, kuriomis vasarą gėrėdavausi Minesotoje, arba artimos šių giminaitės. Žingsniuodama pro jas taip aiškiai jutau motiną, jog retsykiais net pasirodydavo, jog ji žingsniuoja greta manęs. Sykį net stabtelėjau apsidairyti, ar ji tikrai nekiūtina iš paskos.

Tos dienos, kai sutikau Gregą, popietę pirmąsyk per visą žygį sutikau lokį – tiesa, iš tikrųjų pirmiausia jį išgirdau: to stipraus šniauroji-

mo nebuvo galima su niekuo supainioti. Dirstelėjusi aukštyn, išvydau šaldytuvo dydžio padarą, stovintį keturiomis ant kelio vos per penketą metrų nuo manęs. Susidūrus mudviejų žvilgsniams, abiejų veiduose pasirodė nuostaba.

– Lokys! – surikau tiesdama ranką prie švilpuko. Nespėjus prabėgti nė akimirkai, gyvūnas apsisuko ir nuskuodė sau. Pasigirdus žudančiai garsiam švilpesiui, milžiniškas tolstančio gyvūno pasturgalis jau drebėjo saulėkaitoje.

Prireikė poros minučių sukaupti drąsą ir pagaliau pajudėti į priekį. Negana to, jog žingsniuoti teko ta pačia kryptimi, kuria nudūmė lokys, negalėjau nustoti sukti galvos dėl fakto, jog gyvūnas iš pažiūros nepriminė juodojo lokio. Juodųjų lokių iki tol buvau mačiusi galybę: šiaurės Minesotos giriose jų knibždėte knibžda. Ne kartą buvau juos nustebinusi kėblindama ar skuosdama žvyrkeliu, greta kurio užaugau. Tiesa, tie juodieji lokiai gerokai skyrėsi nuo to, kurį ką tik mačiau. Jų kailis buvo juodut juodutėlis. Juodas kaip derva. Juodas kaip juodžemis daržui, kurį didžiuliais maišais perkame sodo prekių parduotuvėje. Šis lokys atrodė kitaip. Jo kailis buvo rusvas it cinamono lazdelė, kur ne kur netgi dar šviesesnis.

Pagaliau ryžausi nedrąsiai nucimpinti keliu, nebyliai tikindama save, jog padaras tikrai negalėjo būti kuris nors iš plėšresniųjų juodojo lokio giminaičių – grizlis ar rudasis lokys. Žinoma, ne. Žinojau, jog ne. Šių lokių rūšių Kalifornijoje nė su žiburiu nebūtum radęs: jie išnaikinti jau daugybę metų. Vis dėlto kodėl tuomet lokys, kurį sutikau kelyje, buvo toks, toks akivaizdžiai... *ne juodas?*

Apsimesdama, jog švilpsiu, nepaleidau švilpuko iš rankų gerą valandą. Žingsniuodama vis dainavau, kad, netyčia sutikusi velniažin kokios rūšies šaldytuvo dydžio lokį, pernelyg jo nenustebinčiau. Pradėjau nuo apsimestinai drąsiai traukiamų senųjų numylėtųjų melodijų – „Žibėk, žvaigždele“ ir „Grįžtu namo“, – kurių prieš savaitę griebiausi sekama pumos, vėliau jas pakeitė įrašytų muzikinių kūrinėlių garsajuostė, ne-

nutrūkstamai besisukanti mintyse: ėmiau visa gerkle plėšti fragmentus dainų, kurių buvo išsiilgusios mano ausys. „A mulatto, an albino, a mosquito, my libido, yeah!" (grupės „Nirvana" hito „Smells like teen spirit" eilutė – *vert. past.*).

Būtent dėl kurtinamo dainavimo vos neužlipau ant barškuolės: plyšaudama niekaip nepajėgiau suvokti įkyraus tolydžiai vis garsėjančio tarškėjimo, kaip tikro barškučio skleidžiamo triukšmo. Ir ne šiaip barškučio, o pritvirtinto prie už mano dilbį ne ką plonesnės gyvatės uodegos.

– A-a-a! – suklikau, akies krašteliu pastebėjusi ištiestos rankos atstumu priešais mane susirangiusią gyvatę. Jei būčiau pajėgusi, tikrai būčiau stryktelėjusi. Pašokau, bet mano pėdos nuo kelio nepakilo. Staugdama iš baimės nuskubėjau tolyn nuo bukos nedidelės gyvatės galvelės. Praėjo geros dešimt minučių, kol visa drebėdama pagaliau pasiryžau plačiu lanku apeiti gyvatę.

Likusias dienos valandas į priekį slinkau visai pamažėle, kas žingsnelį gerai apžiūrėdama tiek žemę po kojomis, tiek horizontą, būgštaudama dėl kiekvieno garselio ir vis kartodama sau: *Nebijau.* Kad ir kaip nusigandusi buvau, negalėjau nesijausti dėkinga likimui už suteiktą galimybę išvysti bent keletą gyvūnų, įsikūrusių erdvėje, kurią jau buvau bepradedanti laikyti sava. Suvokiau, jog, kad ir kiek sunkumų būtų pastoję man kelią, artėdama prie pirmosios žygio dalies pabaigos buvau bepradedanti pamilti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką. Kad ir kokia sunki buvo mano manta, dabar apie ją mąsčiau tarsi apie gyvą bičiulę. Kuprinė nebepriminė absurdiškojo *Volkswagen Beetle*, kurį prieš keletą savaičių kamuojama siaubingo skausmo šiaip taip užsiritinau ant pečių svečių namų numeryje Mohavėje. Dabar ji turėjo vardą – Pabaisiukas.

Žinoma, taip ją vadinau be jokio pykčio. Vis dar negalėjau atsistebėti, kad viską, ko reikia, galiu nešti ant pečių, o nuostabiausia, kad galiu šią mantą pakelti! Galiu pakelti tai, kas nepakeliama! Tai, ką supratau

apie materialųjį savo gyvenimą, neišvengiamai persidavė mintims apie dvasinę ir jausminę tikrovę. Negalėjau patikėti, jog mano sudėtingas gyvenimas gali būti taip supaprastintas. Man dingtelėjo, jog galbūt nebuvo taip jau blogai, kad per kelyje praleistas dienas nesukau galvos dėl gyvenime patirtų sielvartų – galbūt, privertus kaip reikiant pasikankinti kūną, fizinis skausmas užgožė širdgėlą? Baigiantis antrajai žygio savaitei staiga susiprotėjau kelyje dar nenubraukusi nė vienos ašarėlės.

Paskutiniuosius kilometrus iki siauros lygumėlės, kurioje ketinau pernakvoti prieš pasiekdama Kenedžio Medouzą, nukėblinau vedina skausmu, jau taip gerai pažįstamu, kad ėmiau apie jį galvoti it apie nuolatinį kelionės bičiulį. Nurimau išvydusi, jog mano stovyklavietės kraštelį atitveria nuvirtęs storas medis. Seniai išvirtusio lapuočio kamienas buvo papilkėjęs ir nugludintas laiko, jau kažin kada išsinėręs iš žievės. Jis atstojo puikų aukštą suolelį, ant kurio susirangiusi galėjau be vargo atsisegti kuprinę ir nusimesti mantą nuo pečių. Vos atsiskyrusi nuo savo nešulių, išsitiesiau ant kamieno tarsi ant sofos – tiek naktų miegojus ant žemės, toks gultas atrodė neįtikėtinai patogus. Medžio pločio kaip tik pakako, kad nejudėdama galėčiau ant jo gulėti nevirsdama nė į vieną pusę. Jausmas buvo neįtikėtinas. Buvau sukaitusi, alkana, ištroškusi ir pervargusi, bet visa tai atrodė niekis, palyginti su perštėjimu po menčių oda susidariusiuose mazguose. Palaimingai atsidususi, sumerkiau akis.

Prabėgus keletui minučių, pajutau kažką ant kojos. Dirstelėjusi žemyn supratau, jog mano kūnu ropinėja juodosios skruzdės, ištisa jų armija, vorele skubanti iš angos medžio kamiene ir apspintanti mane. Akimirksniu pašokau nuo rąsto, klykdama garsiau nei išvydusi lokį ir gyvatę, tvatydama beginkles skruzdes, šnopuodama dėl protu nepaaiškinamos baimės. Bijojau visko – ne tik skruzdžių. Bijojau, jog visgi nesu šio pasaulio dalis, nors daug sykių kartojau sau priešingai.

Vakarienę pasiruošiau ir palapinėn įsliūkinau vos tik gavusi progą – iki sutemų dar buvo likę nemažai laiko. Norėjau būti viduje – na ir

kas, kad mane tesupo plonyčio nailono audinys? Prieš leisdamasi į žygį įsivaizdavau, jog palapinės griebsiuosi tik pamačiusi dangumi atslenkančius lietaus debesis – didžiumą naktų tikėjausi tiesiog susirangyti miegmaišyje ant brezento ir sumerkti akis po žvaigždžių nusagstytu dangaus skliautu. Klydau dėl to, kaip ir dėl daugelio kitų dalykų. Kas vakarą ilgėdavausi savo palapinės, tarytum ji būtų galėjusi bent kiek mane apsaugoti nuo plataus išorinio pasaulio – ne tiek nuo pavojų, kiek nuo begalinės jo didybės. Dievinau klampią tirštą prieblandą viduje ir jaukią netvarką, kurią susikurdavau iš kelių niekučių, kasnakt išsidėstomų apie save.

Išsitraukiau „Kai aš gulėjau mirties patale“, įsijungiau prie galvos tvirtinamą lempelę ir pasidėjau po čiurnomis maisto krepšį, tylomis melsdamasi, kad per pietus sutiktas lokys – juodasis, pabrėžiau, juodasis lokys – jį užuodęs neįsiveržtų į palapinę ir visko nenudžiautų.

Kai maždaug vienuoliktą mane pažadino kojotų staugimas, lempelė ant kaktos spindėjo kur kas blausiau, o V. Folknerio romanas, taip ir neatverstas, tysojo man ant krūtinės.

Ryte vos pajėgiau kaip reikiant atsistoti, ir keturioliktosios dienos rytas nebuvo toks pirmasis. Taip nutikdavo visą pastarąją savaitę: vis besikaupiančios bėdos ir aštrėjantis skausmas pirmąsyk po išmiegotos nakties iškišus nosį iš palapinės neleisdavo žmoniškai išsitiesti ir pajudėti. Rodės, tarsi pernakt būčiau virtusi šimtamete senole, šiaip taip dar besikabinančia į paskutiniąsias jai dar likusias dienas. Nelygiu ir dažnai itin stačiu keliu pajėgiau Pabaisiuką neštis ant nugaros daugiau nei šimtą šešiasdešimt kilometrų, tačiau dabar išaušus kiekvienai naujai dienai nebepajėgiau kaip reikiant išlaikyti nė savo svorio: nuo vakarykštės dienos įtampos pėdos vis dar tino ir buvo jautrios prisilietimui, o kelių sąnariai buvo pernelyg sustingę netgi įprastai žingsniuoti.

Šiaip taip basomis apėjusi stovyklavietę, susikrovusi mantą ir susirengusi kulniuoti toliau išvydau porą keliu iš pietų pusės artėjančių

vyriškių. Visai kaip Gregas, jie pašaukė mane vardu dar nespėjus nė išsižioti. Patys prisistatė esantys Albertas ir Metas – tėvas ir sūnus iš Džordžijos valstijos, einą Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku nuo pirmojo iki paskutiniojo kilometro. Albertas skaičiavo penkiasdešimt trečiuosius metus, Metas – dvidešimt penktuosius. Abu priklausė aukščiausiajam skautų rangui – tokius iš pirmo žvilgsnio ir priminė. Buvo nuoširdūs ir atviri, paprasti kaip trys kapeikos ir skrupulingi it kariškiai, papilkėjusiomis barzdomis, storu dulkių sluoksniu padengtomis kulkšnimis ir apgaubti smarvės debesio, kuris rietė nosį vos kuriam krustelėjus bent pusantro metro atstumu.

– Po paraliais, – suakmenėjo Albertas, išvydęs Pabaisiuką. – Ką ten tempies, mergyt? Tikriausiai susigrūdai viską, dar kiek, ir būtų tilpusi virtuvinė kriauklė.

– Ten tik kelionės reikmenys, – nuraudau susigėdusi. Abiejų vyrų kuprinės buvo perpus mažesnės už manąją.

– Tik erzinu tave, – nuramino Albertas, ir mes leidomės į kalbas apie svilinančią kaitrą jau nueitame kelio etape ir speigą, laukiantį priešaky. Mums besišnekučiuojant jaučiausi lygiai taip, kaip anksčiau su Gregu: svaigau iš laimės juos sutikusi, tačiau buvimas greta kitų žygeivių tik dar labiau paryškino prastą mano pasirengimą. Jutau jų žvilgsnius gręžte gręžiant mane ir tuojau sumodavau nužvelgiant milžinišką mano mantą ar suvokiant, kaip silpnai iš tikrųjų laikau kelionės vadžias. Vis dėlto vyrai negalėjo nepripažinti mano žvėriško užsispyrimo, be kurio niekaip nebūčiau viena nusigavusi tiek, kiek sugebėjau iki šiol. Metas buvo vyrukas iš stuomens ir iš liemens – tokio sudėjimo jaunuoliai futbolo aikštėje skiriami gynėjais. Kaštoniniai plaukai švelniai sukosi į garbanas virš ausų, o ant didžiulių kojų saulėje žvilgėjo auksaspalviai šeriai. Nors vos pora metų jaunesnis už mane, vaikinas buvo toks drovus, kad priminė vaiką, stoviniuojantį šalimais ir leidžiantį verčiau kalbėti tėčiui.

– Prašau neįsižeisti, – pasiteiravo Albertas, – bet kiek kartų per dieną šlapiniesi tokioje kaitroje?

– A-a... Neskaičiavau. Ar turėjau? – paklausiau, raudonuodama iš gėdos, jog dar sykį buvau pričiupta tik apsimetinėjanti laukinės gamtos žinove. Vyliausi, jog vyrai nenakvojo kur nors netoliese ir jų ausų praėjusį vakarą nepasiekė beprotiškas mano klyksmas.

– Idealu, kai šlapinamasi septynis kartus, – žvaliai paaiškino Albertas. – Tai sena skautų taisyklė. Deja, šitokioje kaitroje kelyje, kur stinga geriamojo vandens – nepamirškime ir didžiulio nuovargio, – pasiseka, jei ką nors išspaudi bent trissyk per dieną.

– Taip, panašiai ir man, – palinksėjau, nors iš tikrųjų nuo paskutinio karto, kai šlapinausi, jau buvo praėjusi ištisa para – per šitokį nežmonišką karštį! – Kiek piečiau mačiau lokį, – leptelėjau, norėdama pakeisti pokalbio temą. – Rudą, nors, be abejonės, tai buvo juodasis lokys. Tik atrodė rudas. Turiu omeny spalvą, rūšis neabejotinai buvo juodojo lokio.

– Šiuose kraštuose jų kailis neretai primena cinamono lazdelę, – nuramino Albertas. – Manau, Kalifornijos saulė pasidarbuoja juos nušviesindama.

Vyras patapšnojo per savo kepuraitės snapelį.

– Na, panele, pasimatysime Kenedžio Medouze. Malonu buvo susipažinti.

– Priekyje yra dar vienas vyrukas, vardu Gregas, – pridūriau. – Sutikau jį prieš keletą dienų. Žadėjo bent keletą dienų praleisti ten.

Ištarus Grego vardą, regis, kažkas žarnose apvirto aukštyn kojomis – be jokios ypatingos priežasties. Gregas tiesiog buvo vienintelis, kurį pažinojau šiame kelyje.

– Neblogą kelio galą miname jam ant kulnų, bus smagu pagaliau susipažinti, – prisipažino Albertas. – Už mūsų keliauja dar keletas jaunuolių, jie tikriausiai bet kurią minutę gali pasirodyti čia.

Albertas atsigręžė ir mostelėjo į tą kelio pusę, iš kurios atėjome.

– Du vyriokai – Dagas ir Tomas, daugmaž judviejų amžiaus. Jiedu pradėjo žygį vos anksteliau nei tu, tik kiek piečiau.

Pamojau Albertui bei Metui ir keletą minučių sėdėjau svarstydama apie Dagą ir Tomą, tada pakilau ir bent keletą valandų žingsniavau energingiau nei bet kada, mintyse puoselėdama tik vieną tikslą – neleisti vaikinams prisivyti manęs bent jau iki Kenedžio Medouzo. Be abejonės, troškau su jais susipažinti, tačiau troškau, kad jie išvystų tą, kuri privertė juos ryti dulkes, o ne pralenktą slunkę. Albertas su Metu, visai kaip ir Gregas, žygį pradėjo prie pat Meksikos pasienio, tad iki šiol jau buvo spėję kaip reikiant priprasti prie krūvio ir be vargo nušlepsėti po daugiau nei trisdešimt kilometrų per dieną, tačiau Dagas su Tomu – ne. Jiedu, lygiai kaip aš pati, Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje atsidūrė visai neseniai – anot Alberto, *vos anksteliau nei aš* – ir tik *kiek piečiau*. Jo žodžiai mano galvoje kartojosi it užstrigusios plokštelės įrašas, tarytum pergalvojimas galėtų kaip nors įkvėpti gilesnę prasmę ar kitą ypatybę. Tarsi būtent jais matuočiau, kaip greit ar lėtai einu, palyginti su Dagu ir Tomu, tarsi atsakymas į šį klausimą būtų raktas į mano sėkmę ar nesėkmę šiame žygyje – sunkiausiame išbandyme, kokiam iki šiol buvau pasiryžusi.

Vos tik į galvą šovė ši mintis, jog žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku buvo sunkiausias išbandymas, sustojau it įbesta. Akimirksniu nutariau patikslinti šį teiginį. Stebėti motiną lėtai gęstant ir privalėti toliau gyventi be jos – tai buvo sunkiausia iki šiol patirta akimirka. Dėl paprastos, tačiau sunkiai paaiškinamos priežasties – nes *taip reikėjo* – palikti Polą, sugriauti mudviejų santuoką ir atsisakyti iki tol puoselėto gyvenimo taip pat buvo nelengva. Vis dėlto kelionė Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku buvo sunki kita prasme, dėl kurios visi iki tol patirti sunkumai atrodė bent kruopele lengviau pakeliami. Keista, tačiau tokia buvo tiesa, ir beveik neabejojau, kad nebyliai suvokiau tai nuo pat pradžių. Galbūt prieš keletą mėnesių pabudęs

instinktas čiupti knygelę iš parduotuvės lentynos buvo ne kas kita, kaip pasąmonės bandymas griebtis paskutinio šiaudo, paskutinio siūlelio, kuriuo dar rodės įmanoma sutvirtinti eižėjantį gyvenimą.

Tą rytą žingsniuodama į priekį ir retsykiais akies krašteliu vis pastebėdama sniegu baltuojančias aukštesniosios Siera Nevados kalnų viršūnes, jutau tą siūlelį išsivyniojant tarsi ritę: pametusi senąsias gijas, dabar vijau visiškai naujas. Eidama negalvojau apie sniegu užklotus kalnus. Užuot sukusi dėl to galvą, svarsčiau, ką veiksiu tos dienos popietę atvykusi į Kenedžio Medouzo didžiąją parduotuvę. Aiškiai it tikrus įsivaizdavau maisto produktus, kuriuos ten įsigysiu ir sukirsiu: šalto limonado, šokoladinių batonėlių, greitojo maisto, kuriuo taip retai mėgaudavausi įprastomis sąlygomis. Vaizduotėje piešiau akimirką, kai pagaliau gausiu pirmąją savo reikmenų dėžę, kuri dabar atrodė esanti svarbiausias mano tikslas, tam tikra stotelė, kurioje jau aiškiai galėsiu pasakyti nuėjusi bent tiek. *Laba diena,* – repetavau pokalbį pati sau, nekantraudama šiuos žodžius pagaliau ištarti, atvykusi į parduotuvę, – *laba diena, aš keliauju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku ir atvykau čia pasiimti savo dėžės. Mano vardas Šeril Streid.*

Šeril Streid, Šeril Streid, Šeril Streid – šie du žodžiai ant mano liežuvio galo sukosi kažin kaip nepatogiai. Šeril vadinausi nuo pat gimimo, tačiau Streid prie jo prisidėjo visiškai neseniai – oficialiai mano pavardė tokia buvo tik nuo balandžio, kuomet mudu su Polu užpildėme skyrybų dokumentus. Susituokę mudu su Polu pasirinkome vienas kito pavardes, abi tapo viena ilga, keturių brūkšneliu atskirtų skiemenų eile. Niekada jos nemėgau: buvo per sudėtinga ir griozdiška kasdienėje kalboje. Retam pavykdavo ją įsiminti ir užrašyti teisingai, neretai net pati sugebėdavau privelti klaidų. *Šeril Brūkšneli-Brūkšneli,* – suglumintas tikrosios pavardės šaukdavo mane senas niurzga, kuriam kadaise teko dirbti, ir negalėjau apsimesti nesuprantanti jo elgesio.

Kažkurį vakarą tuo metu, kai mudu su Polu jau keletą mėnesių gyvenome atskirai, tačiau dar nebuvome tikri, ar norime nutraukti

oficialią santuoką, susėdome peržvelgti krūvelės nesudėtingų telefonu užsisakytų skyrybų dokumentų – *a la* „pasidaryk pats", – tarytum vien laikant juos rankose mudviejų galvose staiga nušvistų puiki išeitis. Vartydami lapus, aptikome klausimą, kokia pavarde norėtume būti vadinami po skyrybų. Eilutė atsakymui buvo visiškai tuščia: didžiulei mano nuostabai, ten galėjome įrašyti ką tik panorėję. Tapti bet kuo. Tą vakarą skaniai iš to pasijuokėme, prisigalvodami sau begales beprotiškų pavardžių – kino žvaigždžių, animacinių filmų herojų, šiaip keistų žodžių, kurie apskritai nepriminė pavardžių...

Kai vėliau pasilikau bute viena, tuščioji eilutė niekaip nedingo man iš galvos. Buvo akivaizdu, jog išsiskyrus su Polu man reikės kitos pavardės. Neketinau ir toliau vadintis Šeril Brūkšneliu-Brūkšneliu, bet susigrąžinti vidurinės mokyklos laikais nešiotos pavardės ir tapti ta pačia mergina iš praeities irgi negalėjau. Tuos keletą mėnesių, kai mudu su Polu dar blaškėmės santuokos pančiuose, tvirtai nežinodami, į kurią pusę pasukti, mano galvoje nuolat sukosi mintys apie pavardę: svarsčiau apie įvairius žodžius, skambesiu derančius prie Šeril, permąsčiau dievintų romanų veikėjų sąrašus. Niekas nepasirodė tinkama, kol vieną dieną į galvą šovė žodis *strayed* (tariama „streid" – *vert. past.*). Nieko nelaukdama susiradau jį žodyne ir perskaičiusi aprašymą akimirksniu sumojau, jog tai – man. Platus jo paaiškinimas, regis, nusakė mano gyvenimą ir kartu skambėjo poetiškai: ***nuklysti nuo išminto tako, nukrypti nuo tiesiausio maršruto; paklysti; sulaukėti; neturėti tėvo ar motinos; neturėti namų; klajoti be tikslo, ko nors ieškant.***

Buvau nuklydusi, paklydusi, klajojanti ir sulaukėjusi. Priėmiau šį žodį visa širdimi: ne todėl, kad jis apibrėžė didžiausias mano gyvenimo kančias, bet todėl, kad net tamsiausiomis dienomis – būtent tomis, kai rinkausi naują pavardę – tamsoje regėjau galią. Suvokiau, jog iš tikrųjų klajojau, buvau atskalūnė, tačiau laukiniuose kampeliuose, į kuriuos nuklydau, radau tai, ko nebūčiau aptikusi ar sužinojusi niekur kitur.

Šeril Streid – šią pavardę dienoraštyje kraigaliojau tiek kartų, kad pripildžiau visą puslapį, nelyginant paauglė, įsimylėjusi berniūkštį ir įsisvajojusi kada nors už jo ištekėti ir pasivadinti jo pavarde. Skirtumas tik tas, kad berniūkštis neegzistavo. Pati sau atstojau berniūkštį, savo bešaknystės viduryje sodinantį tvirtas šaknis. Tiesa, mane vis dar kamavo dvejonės. Pasirinkti žodį iš žodyno ir prisiskirti jį sau atrodė tarsi apgavystė, vaikiškas ir kvailokas poelgis, negana to, šiek tiek hipokritiškas. Metų metus uždarose bičiulių – kairiųjų pažiūrų hipių, menininkų – kompanijose traukiau per dantį draugus, oficialiai įteisinusius pačių sugalvotus vardus. Dženiferės ir Mišelės tapdavo Mėnulėmis ir Sekvojomis, Maikai ir Džeisonai – Ąžuolais ir Dagiais. Vis dėlto nesikračiau savo sumanymo, užsiminiau apie jį keletui bičiulių, kurių paprašiau vadinti mane naująja pavarde, kad galėčiau ją „pasimatuoti". Išvykau į kelionę ir kaskart, kur nors aptikusi svečių knygą, pasirašydavau Šeril Streid vardu: ranka šiek tiek virpėdavo, o širdį užplūsdavo kaltė, tarytum būčiau padirbinėjusi parašą ant čekio stambiai sumelei.

Iki dienos, kai mudviem su Polu pagaliau teko susėsti pasirašyti skyrybų dokumentų, prie naujosios pavardės buvau pripratusi pakankamai, kad be jokių dvejonių įrašyčiau ją į tuščiąją eilutę, užtat kitos privertė stabtelėti. Kad nutrauktume santuoką, teko pasirašyti jų begalę, visas užpildyti drąsos man stigo kur kas labiau. Iš tikrųjų nenorėjau skirtis, tačiau ir nesiskirti netroškau. Regis, vienodai stipriai tikėjau ir tuo, jog nutraukti santuoką su Polu yra teisingas žingsnis, ir tuo, kad taip pasielgdama sugriausiu tai, kas mano gyvenime liko geriausio. Mano santuoka priminė tą žygio akimirką, kai suvokiau, jog jautis gali laukti bet kurioje pusėje, tad galų gale teko tiesiog patikėti savo jėgomis ir pasistūmėti nauja, dar neištyrinėta kryptimi.

Tądien, kai pagaliau pasirašėme skyrybų dokumentus, snaigių sūkuriai elegantišku savo šokiu, regis, mėgino užburti miestą. Sėdėjome prie stalo priešais moterį, vardu Val, mūsų pažįstamą, kuri, pasirodo,

turėjo notaro licenciją. Per platų jos biuro miesto centre langą stebėjome kąsniais drimbantį sniegą ir kiekvienai progai pasitaikius laidėme įvairiausius juokelius. Prieš tai Val buvau sutikusi vos keletą kartų, žinojau tik vieną kitą faktą apie ją, dabar kaip tik stengiausi mintyse suklijuoti juos į viena. Val buvo miela, kiek kvailoka ir neįtikėtinai mažutė, už mudu vyresnė bent dešimtmečiu. Trumpai kirpti jos plaukai buvo nušviesinti, išskyrus vienintelę ilgesnę sruogą, kuri, nudažyta ryškia rožine spalva, krito ant kaktos it nedidelis sparnelis. Ausyse ji segėjo krūvą sidabrinių auskarų, o rankas it ilgos drabužio rankovės dengė spalvotos tatuiruotės.

Greta viso to ji turėjo normalų darbą tikrame biure miesto centre su didžiuliu langu ir leidimą notariškai tvirtinti sandorius. Skyryboms įteisinti ją pasirinkome norėdami viską atlikti kuo paprasčiau. Troškome, kad tai būtų šaunu. Norėjome tikėti, jog į pasaulį išeisime tokie pat švelnūs ir geraširdžiai žmonės, kad prieš šešerius metus mudviejų vienas kitam ištarti žodžiai nebuvo melas. Ką mes ten apskritai kalbėjome? – suglumome prieš keletą savaičių apgirtę tūnodami mano bute, kur pagaliau tvirtai apsisprendėme nesigręžioti atgal ir padaryti tai, ką privalome.

– Nagi štai, – sušukau gerai pasikuitusi dokumentuose ir radusi mudviejų santuokos įžadus, kuriuos sau parašėme patys – tris išblukusius susegtus lapus. Buvome ir pavadinimą sugalvoję: „Diena, kai pražydo saulutės."

– „Diena, kai pražydo saulutės"! – surikau, ir mudu prapliupome nuoširdžiai juoktis iš savęs ir iš tų, kokie buvome. Nepajėgdama skaityti toliau, įžadus padėjau ant popieriaus krūvos, kurioje ką tik buvau juos aptikusi, viršaus.

Susituokti sumanėme tokie jauni ir taip netikėtai, kad net mudviejų tėvai nenustygdami klausinėjo, kodėl negalėtume tiesiog kartu pagyventi. Negalėjome – na ir kas, kad buvau devyniolikos, o jis dvidešimt

vienerių? Buvome pakankamai pakvaišę iš meilės, kad patikėtume, jog tam parodyti privalome iškrėsti ką nors visiškai neįtikėtina, tad ir padarėme tai, kas tuo metu mudviem atrodė beprotiškiausia, – susituokėme. Vis dėlto net sumainę žiedus negalvojome apie save kaip apie *susituokusią porą* – buvome vienas kitam ištikimi, bet neturėjome nė minties nurimti ir sėsliai gyventi. Likus vos mėnesiui iki mano dvidešimtojo gimtadienio, mudu susipakavome dviračius į dėžes ir nešini jomis išvykome į Airiją. Išsinuomojome butą Golvėjuje, tuomet apsigalvojome ir persikėlėme į Dubliną, kur susiradome itin panašius darbus: jis – picerijoje, aš – vegetariško maisto kavinėje. Po keturių mėnesių išsikėlėme į Londoną, kur po gatves bastėmės kamuojami tokio skurdo, kad ant šaligatvio it išganymo dairėmės pamestų monetų. Galų gale, žinoma, grįžome namo, o neilgai trukus mirė mano motina, po to mudu iškrėtėme tiek visokių eibių, pagaliau atvedusių mus čia – į Val biurą.

Po stalu mudu su Polu laikėmės tvirtai susikibę rankomis. Stebėjome Val, kruopščiai peržiūrinčią mūsų „pasidaryk pats“ skyrybų dokumentus: vieną puslapį po kito, vieną po kito, iš viso gal penkias ar šešias dešimtis, atidžiai tikrinančią, ar niekur nešmėstels kokia klaida. Kol Val tikrino lapus, manyje pabudo ištikimybė: jaučiausi taip, lyg mudu su Polu drauge būtume pajėgę vieningai atremti bet kokį jos argumentą, kad ir ką būtų aptikusi dokumentuose, nelyginant būtume įteikę prašymus leisti mudviem kartu pasenti, o ne atlikti kai ką visiškai priešinga.

– Atrodo, viskas gerai, – santūriai šyptelėjo ji ir dar sykį perverté dokumentus, tik šįsyk – kur kas sparčiau, vieną kitą pažymėdama didžiuliu notaro atspaudu, o tuzinus kitų vis pastumdama pasirašyti mums.

– Aš jį myliu, – netikėtai leptelėjau mums beveik baigus ir pajutau akis prisipildant ašarų. Jau ketinau atsismaukti rankovę ir parodyti jai naujutėlę žirgo tatuiruotę dengiantį pleistrą tarsi įrodymą, bet susilaikiau ir mikčiodama tęsiau tai, ką norėjau išsakyti. – Turiu omenyje, vis-

kas ne dėl to, kad meilė būtų pasibaigusi, – tik norėjau, kad žinotum. Aš myliu jį, o jis mane... – dirstelėjau į Polą, laukdama jo įsikišimo, patvirtinimo ir prisipažinimo, jog mane mylįs, tačiau vyras tylėjo kaip vandens prisisėmęs.

– Tik norėjau, kad žinotum, – pakartojau. – Kad nesusidarytum klaidingo įspūdžio...

– Žinau, – burbtelėjo Val ir nubraukė nuo akių rausvąją sruogelę. Pastebėjau jos akis nervingai lekiojant nuo dokumentų prie manęs ir vėl atgal prie popierių šūsnies.

– Ir dėl visko kalta tik aš, – pridūriau netvirtu virpančiu balsu. – Jis nieko neiškrėtė, tai mano kaltė. Aš pati sudaužiau sau širdį.

Polas ištiesė ranką ir palaikydama spustelėjo mano šlaunį. Negalėjau į jį nė pažiūrėti. Žinojau, kad jei bent dirstelėsiu – pravirksiu. Priėmėme šį sprendimą drauge, tačiau nė neabejojau, kad, jei dabar būčiau atsigręžusi, pasiūliusi mesti iš galvos tas skyrybas ir verčiau susitaikyti, jis būtų sutikęs. Neatsigręžiau. Kažkas manyje nerimo it variklis, kurį pati užvedžiau, bet nė nenumaniau, kaip sustabdyti. Nuleidau plaštaką ir suėmiau mano koją spaudžiančius Polo pirštus.

Retsykiais mudu kartu dvejodavome, ar viskas galų gale būtų baigęsi kitaip, jei kas nors, kas nutiko, iš tikrųjų nebūtų įvykę. Pavyzdžiui, jei mano motina nebūtų mirusi, ar vis vien būčiau sulaužiusi ištikimybę? O jei nebūčiau, ar būtų sulaužęs jis? O jei nebūtų įvykę nieko – jokios mamos mirties, jokių išdavysčių, – ar dabar mudu vis vien skirtumėmės vien dėl to, kad susiejome savo gyvenimus per jauni? Negalėjome to sužinoti, tačiau buvome atviri naujai informacijai. Skyrybų laikotarpiu tapome artimesni, nei buvome kada nors anksčiau, netgi būdami kartu. Pagaliau galėjome vienas kitam išsakyti viską, netgi tokius žodžius, kurių – bent jau taip atrodė mudviem – tikriausiai nė vienas pasaulio žmogus niekuomet nebuvo ištaręs kitam. Mudu taip giliai kapstėmės, taip nuoširdžiai bėrėme viską, kas mūsų širdyse tūnojo gražaus, bjauraus ir tikro.

– Dabar, kai jau visa tai iškentėme kartu, manau, turėtume likti kartu, – pusiau juokais švelniai leptelėjau paskutiniojo širdis veriančio ir sielas apnuoginančio mudviejų pokalbio metu – to, per kurį turėjome priimti galutinį sprendimą, nutrauksime santuoką ar visgi ne. Kiūtojome ant sofos mano bute apsupti tamsos: abu be atokvėpio malėme liežuviais visą popietę ir pavakarį, todėl saulei pagaliau nusileidus buvome pernelyg nuvargę pakelti sėdynes ir įjungti kambaryje šviesą.

– Tikiuosi, vieną dieną su kuo nors kitu galėsi visa tai patirti iš naujo, – pridūriau nesulaukusi jo atsakymo, nors vien mintis apie tai verte vėrė man širdį.

– Tikiuosi, tu taip pat, – atsakė jis.

Sėdėjau prieblandoje greta jo, trokšdama pagaliau patikėti, jog kada nors man pavyks darsyk atrasti tokią meilę, kokią patyriau su juo, ir šį kartą galų gale visko nesugriauti. Kol kas tai rodės neįmanoma. Prisiminiau motiną ir paskutiniąsias jos gyvenimo dienas, per kurias įvyko šitiek bjaurių nutikimų. Smulkių, bet tokių nemalonių... Keisti, klaikūs motinos kliedesiai. Ant nusilpusių rankų dėl nuolatinio tysojimo lovoje atsiradusios juodos užsistovėjusio kraujo dėmės. Prašymas kai ko, ko negalėjai netgi pavadinti malone. Ji alko net ne malonės – regis, žodžiais to išreikšti neįmanoma. Tuo metu buvau įsitikinusi, kad blogiau ir būti negali, tačiau motinos gyvybei pagaliau užgesus, rodės, lyg būčiau sielą pardavusi už galimybę susigrąžinti tas paskutiniąsias dienas. Vieną menkutę, klaikią ir nuostabią dieną po kitos. Tąnakt, kai pagaliau nutarėme išsiskirti, kiūtodama tamsoje šalia Polo dvejojau, ar tik taip nenutiks su juo. Galbūt šioms siaubingoms paskutiniosioms mudviejų dienoms kartu likus praeityje, ilgėsiuos ir jų?

– Apie ką mąstai? – pasmalsavo jis, bet aš tylėjau. Tik palinkau į priekį ir spustelėjau elektros jungiklį.

Išsiųsti notaro patvirtintus skyrybų dokumentus turėjome patys. Abu kartu išcimpinome iš pastato tiesiai ant užpustyto šaligatvio ir žings-

niavome, kol pagaliau pastebėjome pašto dėžutę. Atsirėmę į šaltas pastato plytas, mudu bučiavomės, verkėme ir murmėjome atsiprašymo žodžius, ašaroms maišantis tarp mudviejų veidų.

– Ką mudu čia išdarinėjame? – po valandėlės paklausė Polas.

– Atsisveikiname, – atsakiau. Vieną akimirką jau buvau besižiojanti pasikviesti jį į savo butą – per mudviejų gyvenimo atskirai laikotarpį ne sykį jau buvome šokę į patalus popietei ar vienai nakčiai, tačiau dabar pristigo drąsos.

– Sudie, – atsisveikino jis.

– Sudie, – linktelėjau.

Stypsojome vienas priešais kitą kone liesdamiesi veidais, o aš rankomis laikiausi įsikibusi į jo palto atlapus. Vienoje pusėje jutau bukos pastato sienos šiurkštumą, kitoje it milžiniška tykanti pabaisa manęs laukė pilkutėlis dangus ir sniego nubalintos gatvės. Tarp jų tarsi tunelyje tūnojome mudu. Polo plaukuose tirpo snaigės: jau buvau betiesianti ranką jas paliesti, tačiau susilaikiau. Stypsojome netardami vienas kitam nė žodžio, tik žvelgdami į akis tarytum paskutinį kartą.

– Šeril Streid, – nutraukė tylą jis. Mano naujoji pavardė jo lūpose skambėjo kažin kaip svetimai.

Linktelėjau ir paleidau jo atlapus.

7

VIENINTELĖ MERGIOTĖ GIRIOSE

– Šeril Streid? – nė nemanydama šypsotis perklausė moteris Kenedžio Medouzo didžiojoje parduotuvėje. Man džiugiai linktelėjus, netarusi nė žodžio ji prasmego sandėlyje.

Apsidariau aplink, kone svaiginama įvairių maisto produktų ir gėrimų pakuočių vaizdų. Nekantravau per keletą artimiausių valandų kaip reikiant prisikimšti, jaučiausi atsipalaidavusi – juk mano pečių nebespaudė kuprinė, dabar ji ramiai kėpsojo ant parduotuvės suolelio.

Atsibeldžiau. Nusigavau iki pirmosios stotelės. Dabar tai atrodė lyg stebuklas. Beveik tikėjausi sutikti parduotuvėje Gregą, Metą ir Albertą, tačiau jų niekur nebuvo matyti. Knygelėje buvo pažymėta, jog stovyklavietė dar už penkių kilometrų, tad sumojau ten juos ir rasianti. Galų gale ten pasirodys ir Dagas bei Tomas. Teko gerai paprakaituoti, kad jiedu manęs nepavytų. Kenedžio Medouzas buvo dailus spygliuočių mišku, šalavijais ir plačiomis pievomis apžėlęs žemės plotelis, įsitaisęs tiesiai ant Pietų Forkerno upės kranto beveik dviejų kilometrų virš jūros lygio aukštyje. Jis nepriminė tikro miestelio – veikiau keleto kilometrų pločio civilizacijos salelę, sudarytą iš parduotuvės, „Niurzgos" restorano ir paprastutės stovyklavietės.

– Štai, – tarė moteris, grįžusi iš sandėlio ir šleptelėjusi mano dėžę ant prekystalio. – Vienintelė su užrašytu merginos vardu. Pagal tai ir radau.

Ji persisvėrė per prekystalį.

– Tau dar atėjo šitas.

Rankoje ji tiesė atvirlaiškį. Čiupusi perskaičiau pažįstamą keverzonę: *Tikiuosi, jau sukorei tiek kelio. Vieną dieną norėčiau tapti nuo priklausomybių laisvu tavo gyvenimo draugu. Myliu tave. Džo.* Kitoje atvirutės pusėje mirgėjo viešbučio „Silvijos pliažas" ant Oregono valstijos pakrantės nuotrauka – kadaise buvome ten apsistoję. Per keletą akimirkų, kol spoksojau į nuotrauką, mane užplūdo visa jausmų lavina: dėkingumas gavus žinią iš pažįstamo žmogaus, ilgesys, liūdesys, jog man teparašė vienintelis žmogus, ir nepaaiškinama širdgėla, jog tas žmogus buvo ne Polas.

Nusipirkusi du butelius limonado *Snapple*, milžinišką *Butterfinger* batonėlį ir pakelį traškučių *Doritos*, išcimpinau lauk ir prisėdau ant laiptelių, kur, mėgaudamasi ką tik nusipirktais gardumynais, vis iš naujo skaičiau žodžius atvirutėje. Po valandėlės mano žvilgsnis užkliuvo už dėžės terasos kamputyje, prikimštos daugiausia keliautojų pamėgto maisto pakuočių. Virš dėžės kabojo užrašas:

Nemokamų gėrybių dėželė keliaujantiesiems
Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku!!!
Palik tai, ko tau nereikia,
Pasiimk tai, ko dar gali prireikti!!!

Už dėžės krašto buvo užkišta slidinėjimo lazda – kaip tik tai, ko reikėjo man. Ir ne šiaip lazda, o sukurta tikrai princesei: baltutėlė, su rožiniu kaip kramtomoji guma nailoniniu dirželiu riešui. Žengiau keletą žingsnių, norėdama ją išmėginti. Aukštis man tiko nepriekaištingai.

Naudodamasi lazda, lengviau įveiksiu ne tik sniego pusnis, bet ir upių fjordus ir akmenų nuošliaužas, kurių, be abejonės, priekyje nestigs.

Pasiramsčiuodama lazda po valandos jau sukau dulkėto kelio puslankiu apie stovyklavietę, dairydamasi Grego, Alberto ir Meto. Buvo birželis, sekmadienio popietė, tačiau žmonių teišvysdavau vieną kitą. Praėjau pro reikmenis žūklei besiruošiantį vyriškį, porelę su alaus pilnu šaltkrepšiu ir nešiojamąja magnetola, o galų gale priėjau iškylos stalelį su suoliukais – ant vieno jų sėdintis žilaplaukis vyriškis be marškinėlių, tačiau su išsipūtusiu įdegusiu pilvuku skaitinėjo knygą. Man prisiartinus, jis pakėlė akis.

– Tu tikriausiai garsioji Šeril su milžiniška manta, – šūktelėjo jis.

Pritardama nusikvatojau.

– Aš Edas, – prisistatė vyras ir priėjęs artyn ištiesė ranką. – Tavo draugai jau čia. Visai neseniai pakeleivingu automobiliu išrūko į parduotuvę, tikriausiai atvykdama prasilenkei su jais, bet buvau paprašytas vis pasidairyti tavęs. Jei nori, gali pasistatyti palapinę anava ten. Visi jie įsikūrę čia – ir Gregas, ir Albertas su sūnumi, – vyras rankos mostu parodė į aplink kėpsančias palapines. – Mes jau ir lažintis buvome pradėję, kas pasirodys pirmiau – tu ar tie vyriokai iš rytų, sekantys tavo pėdomis.

– Ir kas laimėjo? – pasmalsavau.

Edas akimirką padvejojo.

– Nė vienas, – staiga prapliupo juokais. – Niekas netikėjo, kad ateisi pirma.

Nutupdžiusi Pabaisiuką ant stalo atsisegiau diržus ir palikau mantą ten kėpsoti, kad vėl prireikus užsimesti ją ant pečių nebereikėtų griebtis to beprotiško siūbavimo ant žemės.

– Sveika atvykusi į kuklų mano būstą, – Edas mostelėjo mažutės automobilio priekabos, kurios brezentinis stogas viename šone buvo pakankamai pailgintas nedidelei virtuvėlei sutalpinti, pusėn. – Tu alkana?

Stovyklavietėje dušų nebuvo, todėl, kol Edas ruošė man pietus, nutariau nukėblinti upėn apsiprausti – tiek, kiek tik pajėgsiu nenusivilkdama drabužių. Nužingsniavus tiek kilometrų išdžiūvusia žeme, upė atėmė žadą. Pietų Forkernas atrodė ne šiaip sau upė: žiauri ir savarankiška, negailestinga ir šaltesnė už ledą, kupina tokios jėgos, kad negalėjai nė abejoti aukštėliau kalnuose stūksančių sniegynų galia. Srovė buvo per stipri įbristi iki kelių, tad nudūlinau paupiu iki nedidelio verpeto kiek tolėliau ir įrėpliojau į vandenį. Nuo šalto vandens kojos akimirksniu suskaudo ir sustiro. Pasilenkiau ir sudrėkinau purvinus plaukus, tuomet apsišlaksčiau vandeniu po drabužiais, trokšdama bent kiek apsiprausti kūną. Nuo suvartoto cukraus ir atvykimo laimės jaučiausi it kibirkščiuojanti lemputė, nekantraudama per keletą artimiausių dienų pabendrauti su daugeliu kitų keliautojų.

Apsipraususi nužingsniavau palei upės srovę, tuomet – skersai plačią, drėgną ir vėsią pievą. Tolumoje mačiau Edą. Artindamasi stebėjau jį žingsniuojant pirmyn atgal nuo savo virtuvėlės prie stalo su maisto pilnomis lėkštėmis, pomidorų padažo bei garstyčių buteliukais ir kolos skardinėmis rankose. Nors pažinojau jį vos keletą minučių, akimirksniu pasijutau it bendraujanti su senu pažįstamu – visai kaip su kelyje sutiktais vyriškiais: rodės, galėjau jiems išsakyti kone bet ką. Susėdome vienas priešais kitą ir kibome į maistą, o Edas leidosi pasakoti apie save. Penkiasdešimtmetis vyras buvo poetas mėgėjas, o vasaromis bastydavosi po Ameriką. Buvo išsiskyręs, vaikų neturėjo. Mėginau valgyti taip pat ramiai ir lėtai kaip jis, drauge kelti prie burnos naują kąsnį – taip pat, kaip prieš keletą dienų stengiausi derinti žingsnius prie Grego, – bet man nesisekė. Buvau išbadėjusi. Nieko nelaukusi susikimšau du dešrainius, kalną keptų pupelių, krūvą bulvių traškučių ir likau sėdėti svajodama sukirsti dar šį tą. Edas tuo metu apatiškai kramsnojo savo porciją, vis stabtelėdamas atsiversti bloknoto ir balsu perskaityti vakar sudėtų posmų. Jis paaiškino didžiąją metų dalį praleidžiąs San Diege,

o kiekvieną vasarą įsikuriąs Kenedžio Medouze pasveikinti keliaujančiųjų Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku ir jiems padėti. Žygeivių žargonu tokie žmonės vadinami *kelio angelais*, bet tuomet to dar nežinojau. Tiesą sakant, nebuvau nieko girdėjusi netgi apie tai, kad keliautojai apskritai turi specifinį žargoną.

– Žiū, vaikinai, mes prakišome lažybas, – iš parduotuvės grįžusiems vyrams riktelėjo Edas.

– Aš neprakišau! – pasišiaušė Gregas ir prisiartinęs spustelėjo mano petį. – Aš buvau tavo pusėje, – atkakliai tikino jis, nors kiti tvirtino pameną kitaip.

Visi susispietėme prie stalelio pasišnekučiuoti apie žygį, o po valandėlės vyrai išsiskirstė pokaičio miego: Edas – į savo priekabą, Gregas, Albertas ir Metas – į palapines. Aš likau sėdėti – pernelyg pakili nuotaika vis vien nebūtų leidusi sudėti bluosto, tad nutariau verčiau apžiūrėti prieš keletą savaičių susipakuotos dėžutės turinį. Pakuotės vidus dvelkė visiškai kitu pasauliu – tuo, kuriame lankiausi praėjusiame gyvenime, persmelktu jostrų ir sandalmedžių kvapo smilkalų aromatu, kurio nuolat prisigėrusios buvo mano buto sienos. Užspaudžiami maišeliai ir maisto pakuotės vis dar tviskėjo kaip nauji. Švarūs marškinėliai dvelkė levandų kvapo skalbinių minkštikliu, kurio butelių buvau urmu prisipirkusi dar Mineapolyje iš kooperatyvo, kuriam priklausiau. Gėlėtame Flanerio O'Konoro „Visų istorijų" viršelyje nebuvo matyti nė vieno įlenkimo.

To paties nebūtum galėjęs pasakyti apie Folknerio „Kai aš gulėjau mirties patale" – tiksliau, apie ploną knygos dalį, kurią turėjau kuprinėje. Viršelį ir perskaitytus puslapius nuplėšusi sudegindavau mažutėje aliuminio kepimo formoje, kurią statydavau po virykle, norėdama išvengti neklusnių kibirkštėlių. Stebint, kaip Folknerio pavardę praryja liepsnos, jaučiausi daranti baisią šventvagystę – niekada nebūčiau nė pagalvojusi, kad teks deginti knygas, – bet žūtbūt turėjau palengvinti

savo nešulį. Taip pat pasielgiau ir su „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos" dalimi, aprašančia jau nueitą kelio dalį.

Taip elgtis nebuvo lengva, bet kito pasirinkimo neturėjau. Įprastame gyvenime dar prieš žygį knygas dievinau, bet kelyje jos įgavo naują, dar didesnę reikšmę. Knygos atstojo man pasaulį, kuriame galėjau prapulti tuomet, kai tikrajame į kampą įspраusdavo vienatvė, sunkumai ar kitos bėdos. Vakarais įsirengusi stovyklavietę visuomet skubindavausi pasistatyti palapinę, filtru išsivalyti pakankamai vandens ir pasiruošti vakarienę, kad galėčiau kuo greičiau su karšto maisto puodu tarp kelių įsitaisyti stovyklautojo kėdutėje po palapinės stogu. Valgydama vienoje rankoje spaudžiau šaukštą, kitoje – knygą, o dangui aptemus, įsijungdavau ant galvos tvirtinamą lemputę. Pirmąją žygio savaitę iki vakaro taip nuvargdavau, jog prieš užmigdama spėdavau perskaityti puslapį ar du, tačiau kūnui kiek sustiprėjus, skaityti pajėgiau vis daugiau. Noras išblaškyti kasdienybės nuobodulį taip pat niekur nedingo. Tai, ką perskaitydavau vakare, kitą rytą paversdavau pelenais.

Man laikant rankose dar nesugadintą O'Konoro trumpų istorijų knygelę, iš palapinės išniro Albertas.

– Regis, galėtum nusikratyti keletu niekniekių, – patarė jis. – Norėtum pagalbos?

– Atvirai pasakius, – gailiai šyptelėjau, – taip.

– Tuomet puiku. Štai nuo ko turėtum pradėti: susikrauk kuprinę taip, lyg dabar turėtum išsiruošti į tolesnę kelio atkarpą. Pradėsime nuo to.

Jis nukurnėjo upės link su puse dantų šepetėlio rankoje – kotelį, žinoma, buvo susiprotėjęs nulaužti, kad šepetėlis kuo mažiau svertų.

Ėmiausi darbo, derindama senus daiktus su naujaisiais, slapčia jausdamasi it mokinukė, laikanti egzaminą, kurio nebuvo lemta išlaikyti. Kai pagaliau baigiau, Albertas priėjo ir metodiškai viską išpakavęs

ėmėsi dalyti daiktus į dvi krūveles: pirmojoje likę daiktai turėjo grįžti į kuprinę, antrojoje, kylančioje ištuštintoje reikmenų dėžėje, kaupėsi daiktai, kuriuos turėjau išsiųsti namo arba palikti keliautojų dėžėje Kenedžio Medouzo didžiosios parduotuvės terasoje. Dėžėn nukeliavo sulankstomas pjūkliukas, miniatiūriniai žiūronai ir atsarginė blykstė fotoaparatui, kurio iki šiol nė nebuvau išsitraukusi. Man stebint Albertas švystelėjo šalin dezodorantą, kurio galią buvau gerokai pervertinusi, vienkartinį skustuvą, kurį pakuodamasi tikriausiai įsivaizdavau, jog kelyje skusiuos kojas ir pažastis, ir – kad mane skradžiai – didžiulę prezervatyvų pakuotę, kiūtojusią vaistinėlėje.

– Tau tikrai šitų reikia? – pasitikslino Albertas, laikydamas prezervatyvus rankoje. Albertas, tėvelis iš Džordžijos valstijos, aukščiausiojo rango skautas, kurio vestuvinis žiedas žvilgėjo saulėje, žmogus, nulaužęs savo dantų šepetėlio kotelį, tačiau, be abejonės, kuprinėje turįs kišeninę Bibliją. Jis žvelgė į mane šaltu it kareivio žvilgsniu, o balta plastikinių tuzino itin plonų ir lubrikantu nesuteptų *Trojan* prezervatyvų pakelių girlianda išsivyniodama šnarėjo jo rankoje.

– Ne, – burbtelėjau mirdama iš gėdos. Vien mintis apie seksą dabar rodės absurdiška. Kai ruošiausi kelionei mantą, man tai atrodė gana tikėtina – tiesa, tuomet dar negalėjau nė numanyti, kaip žygis pakeis mano kūną. Savo atvaizdo nebuvau regėjusi nuo tada, kai nakvojau Ridžkresto svečių namuose, bet vyrams sugulus pasinaudojau proga dirstelėti į Edo automobilio veidrodėlį. Nepaisant to, jog ką tik bandžiau nusiprausti upėje, atrodžiau purvina ir įdegusi. Mano liemuo buvo gerokai sulieknėjęs, o pilkšvi plaukai rodės šviesesni, sudžiūvusio prakaito, vandens ir dulkių tai šiaušiami, tai visiškai priplojami prie kaktos.

Tikrai nepriminiau moters, kuriai reikėtų dvylikos prezervatyvų.

Albertas nestabčiojo apsvarstyti tokių niekų – permiegosiu su kuo nors ar ne, graži esu ar nelabai. Jis skynėsi kelią per mano kuprinėje tūnančius daiktus, klausiamai žvilgtelėdamas į mane kaskart, kai norė-

jo šveisti kurį mano anksčiau laikytą gyvybiškai svarbiu į atsikratytinų daiktų dėžę. Kone kiekvieną kartą, jam kilstelėjus kokį daiktą, aš linktelėdavau sutikdama, jog jau laikas su juo skirtis, tiesa, pasilikau „Visas istorijas“ ir numylėtą, neišdraskytą „Svajonę apie kalbos vienovę“. Pasilikau dienoraštį, kuriame žymėjausi viską, ką tą vasarą teko patirti, o Albertui nusigręžus, iš jo tolyn numestos prezervatyvų girliandos tyliai nusiplėšiau vieną, kurį tuojau paslėpiau užpakalinėje šortų kišenėlėje.

– Tai kas tave čia atvijo? – pasmalsavo Albertas, pagaliau baigęs darbą. Įsitaisęs ant suolelio prie stalo, jis sukryžiavo rankas ant krūtinės.

– Į kelią? – pasitikslinau.

Jis linktelėjo, žvilgsniu varstydamas mane, kemšančią į kuprinę daiktus, kuriuos sutarėme pasilikti.

– Papasakosiu, kodėl žygį pradėjau aš, – suskubo jis, man dar nespėjus nė išsižioti. – Visą gyvenimą apie tai svajojau. Vos pirmąsyk išgirdęs apie šį kelią pamaniau sau: štai ką norėčiau nuveikti prieš susitikdamas su Dievuliu, – jis lengvai dunkstelėjo kumščiu į stalą. – Na, o tu, mergyt? Man regis, visus į šį kelią atveda tam tikros priežastys. Kažkas juos atgena į žygį.

– Kad ir nežinau, – mėginau nesutikti. Nė neketinau į šeštąją dešimtį įkopusiam uoliam krikščioniui, Džordžijos valstijos aukščiausiojo rango skautui pasakoti, kodėl nutariau tris mėnesius ,viena kaip pirštas kulniuoti laukinėmis giriomis, kad ir kaip maloniai būtų žėrėjusios jo akys šypsantis. Mane leistis į žygį paskatinusios priežastys jam būtų pasirodžiusios skandalingos, o man pačiai – kiek abejotinos, be to, išsakius jas garsiai abu suvoktume, kokie velniškai netvirti šių mano pastangų pamatai.

– Iš esmės, – lepteléjau, – pamaniau, jog būtų smagu.

– Tau tai atrodo smagu? – paklausė jis, ir abu prapliupome kvatotis.

Apsigręžusi palinkau prie Pabaisiuko ir perkišau rankas per petnešas.

– Nagi, pažiūrėkite, ar kas pakito, – burbtelėjau segdamasi diržus. Kilstelėjusi mantą nuo stalo apstulbau, kokia lengvutė ji atrodė, nors viduje kėpsojo ir naujutėlis mano ledo kirtiklis, ir ką tik gautos maisto vienuolikai dienų atsargos. Nusišypsojau Albertui.

– Ačiū!

Šis tik sukikeno, purtydamas galvą.

Džiūgaudama pamėginau kiek pasivaikščioti su kuprine ant pečių dulkėtu keliu, puslankiu juosiančiu stovyklavietę. Mano manta vis dar buvo didžiausia iš visų – keliaudama viena privalėjau viską nešti pati, keliaujantieji poromis tuos daiktus, žinoma, pasidalydavo tarpusavyje, tačiau palyginus su tuo, kokia sunki ši našta buvo prieš Albertui pagelbstint man atsikratyti nereikalingų niekniekių, dabar ji atrodė tokia lengvutė, kad jaučiausi galinti strykteleti į orą. Viduryje puslankio stabtelėjau ir pamėginau.

Mano kojos nuo žemės atsiplėšė tik keletą centimetrų, bet man pavyko.

– Šeril? – pasigirdo nepažįstamas balsas. Dirstelėjusi aukštyn, išvydau manęs link kėblinantį dailų jaunuolį su kuprine ant pečių.

– Dagai? – atspėjau. Atsakydamas vaikinas pamojo rankomis ir džiaugsmingai šūktelėjo, tuomet prižirgliojo visai arti ir stvėrė mane į glėbį.

– Matėme įrašą registracijos knygoje ir vis mėginome tave prisivyti.

– Taigi, štai ir aš, – išlemenau kiek apstulbinta entuziazmo ir vyriško žavesio. – Mes visi įsikūrę čia, – mostelėjau stovyklavietės link. – Mūsų ne taip jau mažai. Kur tavo bičiulis?

– Tuojau pasirodys, – atsakė jis ir darsyk šūktelėjo – be jokios priežasties. Jame regėjau visą per gyvenimą sutiktą auksinį jaunimą: klasiki-

nio grožio ir žaviai įsitikinęs, regis, niekada nė nesuabejojęs, jog jo vieta tarp žvaigždžių, o visiškai saugus pasaulis neturi kitos išeities, kaip tik pulti jam po kojų. Stypsodama šalia jo vienu metu pasijutau taip, lyg bet kurią akimirką vaikinas galėtų čiupti mane už rankos, kad kartu stryktelėtume žemyn nuo uolos, kvatodamiesi iš skrydžio palaimos.

– Tomai! – užbaubė jis, išvydęs keliu atkėblinantį siluetą, abu nuskubėjome prie jo. Net iš tolo buvo akivaizdu, jog Tomas – tikra Dago priešingybė, tiek fiziniu, tiek ir dvasiniu atžvilgiu: kaulėtas, perbalęs, nosį pasibalnojęs akiniais. Mudviem prisiartinus jo veidą nutvieskusi šypsena atrodė atsargi ir kiek neužtikrinta.

– Labas, – pasisveikino su manimi tiesdamas ranką, kai prisiartinome pakankamai arti.

Per tas keletą žingsniavimo iki Edo stovyklavietės minučių mudu pasikeitėme gūsiais informacijos apie tai, kas ir iš kur esame. Tomas buvo dvidešimt ketverių, Dagas – trejais metais jaunesnis. *Naujosios Anglijos pižonai*, – būtų leptelėjusi mano mama – supratau tai dar nespėjus jiems nė prasižioti: taip ji visuomet vadindavo turtuolius iš regiono, esančio kiek į rytus nuo Ohajo ir šiauriau Vašingtono valstijų. Per keletą artimiausių dienų apie juos sužinosiu viską. Išgirsiu apie jų tėvus – chirurgus, miestų merus, stambių įmonių finansų direktorius. Apie jų lankytą prašmatnią mokyklą su bendrabučiu – taip gerai žinomą, kad jos vardas pasirodys girdėtas net man. Apie poilsiavimą Nantakete ir privačiose salose greta Meino pakrantės ir pavasario atostogas Veilo slidinėjimo kurorte. Tiesa, kol kas viso to nežinojau ir nė nenumaniau, koks iš tikrųjų nesuprantamas man pasirodys jų gyvenimas, o jiems – manasis. Kol kas žinojau, jog tam tikru atžvilgiu visi trys esame spirti iš vieno kelmo. Vaikinai nebuvo žygiavimo ar jam skirtos įrangos žinovai ir toli gražu nepažinojo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako kaip penkių savo pirštų. Jie nebuvo pradėję žygio ties Meksikos pasieniu, o kelionei suplanuoti negaišo dešimtmečio. Negana to, iki šiol

įveikti kilometrai juos sugniuždė lygiai taip pat, kaip mane. Tiesa, žygiuojant kartu jiedviem neteko iškęsti ištisos dienų virtinės nesutinkant nė gyvos dvasios, o jų kuprinės atrodė gana įprasto dydžio – abejojau, ar kuris nešasi sulankstomą pjūkliuką. Vis dėlto jau pirmąją akimirką, kai susitiko mudviejų su Dagu žvilgsniai, už jo lengvabūdiškumo ir pasitikėjimo savimi šmėkščiojo ženklai, jog šis vaikinas patyrė kai ką *tokio*, o Tomui ištiesus man ranką pasisveikinti, jo veide kone galėjai perskaityti žodžius: *privalau pagaliau nusiauti šiuos nuknistus batus.*

Po keleto minučių, kai pagaliau pasirodėme stovyklavietėje ir aplink susibūrę vyriškiai vienas per kitą ėmė prisistatinėti, prisėdęs ant suolelio prie Edo iškylos stalo jis taip ir padarė. Stebėjau Tomą atsargiai lupant nuo kojų purvinas kojines, su kuriomis nuo pėdų atsiskyrė sutrintų pleistrų gumulai ir odos sluoksniai. Vaikino pėdos priminė manąsias: baltos it žuvys, padengtos gausybe pūliuojančių žaizdų, o kur ne kur kadaravo vis dar skausmingai prikibę nusitrynusios odos lopinėliai. Nusimečiau nuo pečių mantą ir atsegiau kišenę, kurioje laikiau vaistinėlę.

– Ar mėginai šitą? – paklausiau ištraukusi *2nd Skin* pleistrų lakštą: ačiū Dievui, į naujų reikmenų dėžę buvau įsidėjusi jų kiek daugiau.

– Mane jie išgelbėjo, -- paaiškinau. – Nesu tikra, ar jų neturėdama vis dar judėčiau į priekį.

Tomas sielvartingai dirstelėjo į mane ir vangiai linktelėjo. Padėjau ant suolelio greta jo keletą lakštų *2nd* Skin.

– Jei prireiktų, imk nesikuklindamas, – paraginau. Pleistrai permatomose melsvose pakuotėse priminė prezervatyvą užpakalinėje šortų kišenėje. Mintyse ėmiau spėliot, ar Tomas pasiėmė jų į kelionę? O Dagas? Ar išties jų pasiimti buvo kvailas sumanymas? Tomo ir Dago kompanijoje praleistas laikas leido tuo suabejoti.

– Apie šeštą planavome keliauti vakarienės į „Niurzgą", – prisiminė Edas, dirstelėjęs į laikrodį. – Dar liko keletas valandų. Nuvešiu visus

savo automobiliu, – jis nužvelgė Tomą ir Dagą. – O iki tol mielai parūpinčiau judviem kokių užkandžių.

Vyrai susispietė apie iškylos stalą ir kibo į Edo bulvių traškučius ir atšalusias keptas pupas, maldami liežuviais apie pasirinktas kuprines, jų privalumus ir trūkumus. Kažkas atsinešė kortų malką, ir prie stalo prasidėjo pokerio lošimas. Gregas vartė savo gidą stalo gale greta manęs, stypsančios priešais savo kuprinę ir negalinčios atsistebėti jos pokyčiais. Kišenėse, kurios buvo taip perpildytos, kad, rodės, tuojau trūks, dabar netgi atsirado šiek tiek laisvos vietos.

– Dabar tu – tikra *žardinacė*, – paerzino Albertas, pastebėjęs mane vis dėbčiojant į kuprinę. – Taip juokais vadinami Rėjaus Žardino pasekėjai. Mantos svoris jiems – itin svarbi žygio dalis.

– Pasakojau tau apie tą vyruką, – pridūrė Gregas. Ramiai linktelėjau, stengdamasi neparodyti, jog man nusišvilpti ant visų kelio guru.

– Einu, pasirengsiu vakarienei, – mestelėjau ir nukiūtinau į stovyklavietės pakraštį.

Pasistačiusi palapinę, įšliaužiau vidun, ištiesiau ant žemės miegmaišį ir prigulusi ant jo įsispoksojau į žalias nailonines lubas, klausydamasi vos girdimo vyrų pokalbio ir retkarčiais nuskambančio juoko. Ketinau vakarieniauti restorane su šešiais vyrais, bet niūriai suvokiau turinti tik tuos drabužius, kuriuos dėvėjau: trumparankovius marškinėlius, užtemptus ant sportinės liemenėlės, ir ant nuogo kūno užsitemptus šortus. Prisiminiau, jog šiandien atsiimtoje dėžėje buvo nauji, švarūs marškinėliai, tad pašokau ir persivilkau jais. Palaidinės, kurios nebuvau nusivilkusi nuo pat ryto Mohavės dykumoje, nugara nuo begalinių prakaito balų mirgėjo rusvai geltonomis dėmėmis. Sugniaužiau ją į kamuoliuką ir sviedžiau į palapinės kampą: vėliau parduotuvėje išmesiu. Vieninteliai kiti mano turimi drabužiai buvo skirti vėsesniam orui. Prisiminiau pakabutį, kurį nešiojau ant kaklo, kol oras pernelyg įkaito dėvėti papuošalus. Radau jį užspaudžiamame maišelyje šalia vairuo-

tojo pažymėjimo bei pinigų ir užsisegiau ant kaklo. Tai buvo mažutis motinai priklausęs sidabrinis auskaras su turkiu. Antrąjį buvau pametusi, todėl iš šio papuošalų žnyplytėmis padariau pakabutį, kurį nešiojau ant plonos sidabrinės grandinėlės. Pasiėmiau pakabutį į žygį todėl, kad kadaise jį nešiojo motina ir jos papuošalas man labai daug reiškė, tačiau dabar džiaugiausi jį turinti vien todėl, kad segėdama šį pakabutį jaučiausi gražesnė. Perbraukiau pirštais ir nedideliu šepetėliu per plaukus, mėgindama suformuoti iš jų bent kiek patrauklesnę šukuoseną, bet galų gale pasidaviau ir tiesiog užsikišau juos už ausų.

Puikiai žinojau, kad jokio skirtumo, stengiuos ar leisiu sau atrodyti, jaustis ir dvokti taip, kad iki šiol. Vis dėlto, kaip ne visai tiksliai įvardijo Edas, buvau *vienintelė mergiotė giriose*, viena būrio vyriokų apsuptyje. Čia, kelyje, jaučiausi privalanti užgesinti seksualinę sutiktų vyrų energiją tapdama, kiek tik įmanoma, vienu jų.

Niekada gyvenime tokia nebuvau, niekada nebendravau su vyrais šaltai ir abejingai, kaip privalu laikytis esant vienu iš jų. Kiūtant palapinėje, kol vyrai lošė kortomis, tai padaryti visai neatrodė paprasta. Galų gale, visą gyvenimą buvau mergina, puikiai išmananti moteriškumo suteiktą galią ir ja pasikliaujanti, tad būtinybė ją užgniaužti kažkur giliai sužadino niūrų skausmą. Norėdama tapti vienu iš vaikinų, nebegalėjau atskleisti tos savo asmenybės pusės, kurią buvau įpratusi rodyti vyrų kompanijoje. Kalbu apie tą pusę, kurią pirmąsyk pažinau būdama vos vienuolikos, kai, suaugusiems vyriškiams atsigręžiant į mane ir švilptelint ar sumurmant „Ei, mažyte“ kaip tik tokiu garsumu, kad žodžiai pasiektų tik mano ausis, pajutau užplūstant nemalonią galią. Tą, kuria pasiklioviau visus vidurinės mokyklos metus, kai, apsimesdama miela kvailute, badavau dėl lieknesnės figūros vien tam, kad užsitarnaučiau bendramokslių meilę ir populiarumą. Tą, kurios nepaleidau iš rankų nė pirmaisiais metais suaugusiųjų pasaulyje matuodamasi įvairiausius kostiumus – gėlių mergaitės, pankės, kaubojės,

maištininkės, panos *su kiaušais*... Tą, kuri po vis naujų seksualių batų pora, trumpu sijonėliu ar plaukų puošmena rasdavo dureles į tikrąją, nepanašesnę savo versiją.

Dabar versijos tebūta vienos. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje neturėjau kito pasirinkimo, kaip tik ja persiimti ir pademonstruoti plačiajam pasauliui – tegu kol kas jį tesudarė šešetas vyriškių – nevalyvąją savo pusę.

– Šeriiiil, – iš už metro ar dviejų atstumo pasigirdo tylus Dago balsas. – Tu čia?

– Aha, – atsakiau.

– Mes einam prie upės. Eisi kartu?

– Žinoma, – atsiliepiau, vis dėlto jausdamasi pamaloninta. Man sėdantis prezervatyvo pakelis šortų kišenėje sutraškėjo. Ištraukiau jį ir paslėpiau vaistinėlėje, tada išsliaužiau iš palapinės ir nužingsniavau upės link.

Dagas, Tomas ir Gregas buvo įbridę į seklią brastą, kurioje prieš keletą valandų prausiausi. Priešais juos vanduo tūžmingai vijosi į sūkurius, užliejančius akmenis, ne ką mažesnius už mano palapinę. Susimąsčiau apie sniegą, su kuriuo jau greit susidursiu, jei, nešina ledo kirtikliu, kuriuo vis dar nemokėjau naudotis, ir baltąja slidinėjimo lazda su mažu mielu rožiniu dirželiu riešui, pasitaikiusia man kaip aklai vištai grūdas, kulniuosiu toliau. Apie tai, kas laukia dar toliau, kol kas negalvojau: tik klausiausi ir linkčiojau, kai Edas prisipažino, jog didžiuma jo per tris Kenedžio Medouze praleistas savaites sutiktų žygeivių čia nutarė pasitraukti iš kelio, būgštaudami dėl rekordinio sniego sluoksnio, kai kurias kelio vietas – šešis ar aštuonis šimtus kilometrų – pavertusio praktiškai neįžengiamomis. Jis patikino mane, jog jie lipo į autobusus ar pakeleivingus automobilius, žadėdami grįžti į kelią kur nors šiauriau, kur kalnai žemesni. Kai kurie planavo vėliau šią vasarą dar sugrįžti ir pereiti praleistą kelio dalį, kiti nesukdami sau galvos tiesiog ją pralei-

do. Kai kurie, kaip man jau buvo minėjęs Gregas, apskritai nutraukė žygį, ketindami sugrįžti ir leistis į kelią kitais, mažiau rekordų sulaužyti užsigriebusiais metais. Tik nedidelė dalis nukėblino į priekį, užsispyrę įveikti pusnynus.

Negalėdama atsidžiaugti pigiais savo sandalais, nužingsniavau upės pakrantėje tysančiais akmenimis vyriškių link. Vanduo buvo toks šaltas, kad gėlė net kaulus.

– Turiu tau kai ką, – patikino Dagas, man priėjus artyn, ir ištiesė ranką. Joje spindėjo plunksna – gerų trisdešimties centimetrų ilgio ir tokia juoda, kad prieš saulę atrodė net kiek melsva.

– Kam? – paklausiau, imdama plunksną.

– Laimei, – sumurmėjo jis ir palietė mano ranką.

Jam atitraukus pirštus, paliestą vietą nelyginant ugnis nutvilkė – akimirksniu suvokiau, kiek mažai kūniško kontakto jutau per keletą pastarųjų savaičių ir kokia vieniša buvau.

– Svarsčiau apie sniegą, – rankose laikydama plunksną pradėjau garsiau, kad balso neužgožtų šniokščianti upė. – Tie, kurie neišdrįso su juo susiremti, čia atvyko savaite ar dviem anksčiau už mus. Nuo to laiko tikriausiai nutirpo nemažai sniego, galbūt padėtis jau nėra tokia bloga.

Dėbtelėjusi į Gregą, vėl nusukau žvilgsnį į juodąją plunksną, kurią glosčiau pirštų galiukais.

– Sniego sluoksnis ant Bighorno plokščiakalnio birželio pirmąją buvo daugiau nei dvigubai storesnis negu tą pačią dieną pernai, – atsakė jis, sviesdamas upėn akmenuką. – Kai kritulių kiekis toks didelis, savaitė šen ar ten mažai ką pakeis.

Linktelėjau, tarsi būčiau žinojusi, kur tasai Bighorno plokščiakalnis, koks sniego sluoksnis ten buvo pernai ir kiek yra dvigubai daugiau. Vien dalyvaudama šiame pokalbyje jaučiausi esanti apsimetėlė – tarsi pliušinis komandos talismanas tarp profesionalių žaidėjų, tarsi jie būtų

tikrieji keliautojai taku, o aš čia būčiau iš dangaus nukritusi. Tarsi tokia menka mano patirtis, nesusiprotėjimas perskaityti bent vieną Rėjaus Žardino knygos puslapį, juoką keliantis lėtapėdiškumas ir įsitikinimas, jog gudru į žygį pasiimti sulankstomą pjūklą, reikštų, jog ne pati nuėjau nuo Tehačapių perėjos iki pat Kenedžio Medouzo, bet buvau kieno nors atnešta ant rankų.

Vis dėlto tą atstumą nuėjau pati, ir nė neketinau dabar pasiduoti, dar nespėjusi išvysti aukščiausiųjų Siera Nevados viršūnių. Būtent jas, taip išliaupsintas „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos" autorių ir prieš gerą šimtmetį įamžintas gamtininko Džono Muiro, labiausiai nekantravau pamatyti kelyje. Pastarasis šią kalnų dalį buvo skambiai pavadinęs „Šviesos spinduliu". Aukščiausios Siera Nevados viršūnės, siekiančios gerų 4 kilometrų aukštį, lediniai skaidrūs ežerai ir gilūs kanjonai, rodės, ir buvo patraukliausia žygio Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku dalis. Be to, jei būčiau jas aplenkusi, būtų gerokai susijaukę ir tolimesni mano planai – į Ašlandą būčiau nukakusi daugiau nei mėnesiu anksčiau, negu planavau.

– Jei įmanoma, norėčiau keliauti toliau, – leptelėjau lengvai mojuodama plunksna. Kojų skausmo nejutau: ledinis vanduo jas palaimingai apmarino.

– Na, iki paties smagumo dar laukia geri šešiasdešimt penki kilometrai – nuo čia iki Tako perėjos, – susimąstė Dagas. – Ten Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas kertasi su taku, vedančiu stovyklavietėn. Bent jau tiek tikrai galime nueiti, o tuomet jau matysime, kokia padėtis, kiek sniego laukia priešakyje. Tada, jei norėsime, galėsime pasitraukti.

– Ką manai, Gregai? – atsigręžiau į jį. Kad ir kaip elgtis nuspręstų Gregas, jo pavyzdžiu seksiu ir aš.

Jis linktelėjo.

– Man regis, planas neprastas.

– Aš rinksiuos tokį kelią, – įsiterpiau. – Viskas bus gerai. Jau turiu savo ledo kirtiklį.

Gregas dėbtelėjo į mane.

– O tu bent jau moki juo naudotis?

Kitą rytą jis ėmėsi mokyti.

– Štai čia kotas, – parodė jis, delnu braukdamas išilgai kirtiklio. – Čia – durtuvas, – pirštu palietė aštrųjį galą. – O kitoje pusėje – galvutė.

Kotas? Galvutė? Kad ir kaip stengiausi susitvardyti, galų gale vis tiek prapliupau kvatotis it aštuntokė lytinio švietimo pamokoje.

– Kas? – nusistebėjo Gregas, delnu laikydamas kirtiklio kotą, bet aš tik papurčiau galvą. – Žodžiu, yra dvi pusės. Bukoji – tai skaptukas. Jis naudojamas išsiskaptuoti lede vietą pėdai. Kita pusė – kirtiklis. Juo pasinaudoji, kai reikia gelbėtis, kad nenuslystum nuo kalno šlaito.

Gregas kalbėjo tokiu tonu, lyg būtų nė neabejojęs, jog visa tai jau žinau: tarsi prieš pradėdami tikrąją pamoką dar trumpai prisimintume pagrindus.

– Aha. Kotas, galvutė, durtuvas, kirtiklis, skatukas.

– Skaptukas, – pataisė jis. – Su raide P.

Stovėjome ant stataus upės kranto – panašiausios į apledėjusį šlaitą vietos, kurią galėjome rasti čia.

– Tarkime, tu krenti, – tarė Gregas ir šoko į nuolydžio vietą pademonstruoti gelbėjimosi proceso. Krisdamas jis giliai įsmeigė kirtiklį į purvą. – Privalai įsikirsti taip giliai į ledą, kaip tik pajėgi, viena ranka laikydama kotą, o kita – galvutę. Štai šitaip. Kai įsitvirtinsi, stenkis atsistoti ant kojų.

Dėbtelėjau į jį.

– O jei nepavyks atsistoti?

– Na, tuomet taip ir pasilik, – atšovė jis, įsikibęs į kirtiklį.

– O jei nepajėgsiu išsilaikyti? Juk ant mano pečių nelengva kuprinė, o šiaip nesu iš stipriųjų – vargiai tepajėgčiau padaryti bent vieną prisitraukimą.

– Išsilaikysi, – burbtelėjo jis be didelio entuziazmo. – Nebent norėtum nuslysti nuo kalno.

Ėmiausi darbo. Dar ir dar kartą kritau ant vis purvinesnio upės šlaito, apsimesdama, jog slystu ant ledo, dar ir dar kartą smeigiau ledo kirtiklį į žemę. Gregas nenuleido nuo manęs akių ir vis prasižiodavo duodamas kokį patarimą ar sukritikuodamas mano judesius.

Dagas su Tomu sėdėjo netoliese, apsimesdami, jog nekreipia į mudu dėmesio. Žaliuojančio medžio pavėsyje ant mūsų patiesto brezento, greta Edo automobilio, tysojo Albertas ir Metas, jausdamiesi pernelyg prastai net pajudėti – vienintele išimtimi kelissyk per valandą tapdavo lauko išvietė. Vidury nakties jiedu nubudo kamuojami klaikios savijautos, buvome beveik visiškai tikri, jog jiedu susičiupo lambliozę – vandens parazitų *giarda lamblia* platinamą ligą, sukeliančią nuolatinį viduriavimą ir pykinimą. Šiai ligai gydyti būtina vartoti medikamentus, tad apie žygį paprastai tenka pamiršti mažų mažiausiai savaitei. Būtent dėl šios ligos dauguma keliautojų tiek laiko praleisdavo dalydamiesi informacija apie geriausius vandens filtrus ir šaltinių vandens kokybę – taip jie elgėsi bijodami žengti bent vieną neteisingą žingsnį, už kurį tektų skaudžiai sumokėti. Nė neįsivaizdavau, kur Albertas su Metu pasigavo tai, ką pasigavo, tačiau karštai vyliausi, kad mane ši bėda aplenkė. Vėlyvą popietę susispietę apie perbalusius ir leisgyvius vyrukus ėmėme įtikinėti juos, jog pats laikas keliauti į Ridžkresto ligoninę. Per silpni priešintis, jiedu stebėjo mus pakuojant jų reikmenis ir kraunant į Edo automobilio bagažinę.

– Ačiū už pagalbą susikraunant lengvesnę kuprinę, – šnipštelėjau Albertui, kai prieš pat jo išvykimą trumpam pasilikome vienu du. Vyras blausiomis akimis dirstelėjo į mane iš savo brezentinio guolio. – Pati nebūčiau sugebėjusi.

Jis vos pastebimai nusišypsojo ir linktelėjo.

– Beje, – pridūriau. – Norėjau kai ką tau pasakyti... Apie priežastis, atvedusias mane į kelią. Išgyvenau skyrybas. Buvau ištekėjusi ir visai neseniai išsiskyriau, be to, prieš ketverius metus mirė mano mama – buvo sulaukusi vos keturiasdešimt penkerių, kai staiga susirgo vėžiu ir užgeso. Pastarieji metai mano gyvenime buvo nelengvi, tad ir pati, galima sakyti, šiek tiek nukrypau nuo teisingo kelio... – pastebėjau Albertą išpučiant akis ir įsmeigiant jas į mane. – Pamaniau, kad atvykimas čia padės atrasti save.

Mostelėjau rankomis, pristigusi žodžių, bet tuo pat metu ir kiek nustebusi, jog iš mano burnos jų pasipylė tiek daug.

– Nagi, kantrybės tau nestinga, tiesa? – šyptelėjo vyriškis. Jis atsisėdo ir, nors akivaizdžiai stengėsi sutramdyti pykinimą, jo veidas nušvito. Pakilęs nuo brezento, jis lėtai nužingsniavo prie Edo automobilio ir, įlipęs vidun, įsitaisė greta sūnaus. Aš įsitaisiau automobilio gale greta jųdviejų kuprinių ir man nebereikalingų daiktų ir nudardėjau su jais dalį kelio – iki didžiosios parduotuvės. Mums priartėjus prie jos, Edas trumpam stabtelėjo išleisti manęs su dėže rankose. Išlipusi dar pamojau Albertui su Metu ir šūktelėjau, linkėdama sėkmės.

Stebėdama juos tolstant automobiliu, pajutau širdį perveriant meilės bangą. Edas po keleto valandų grįš, bet Alberto ir Meto tikriausiai jau niekada nesutiksiu. Rytojaus dieną su Dagu ir Tomu planavome pajudėti link aukščiausiosios Siera Nevados kalnų dalies, vadinasi, ryte teks atsisveikinti su Edu ir Gregu – šis ketino dar vienai nakčiai pasilikti Kenedžio Medouze, ir nors buvo akivaizdu, kad anksčiau ar vėliau jis mane prisivys, susitikimas tikriausiai ilgai netruks. Nužingsniavęs tolyn, jis taip pat išnyks iš mano gyvenimo.

Nudūlinau prie greta didžiosios parduotuvės kėpsančio suolelio ir į nemokamų daiktų keliautojams dėžę sudėjau viską, išskyrus sulankstomą pjūkliuką, specialiai mano fotoaparatui pritaikytą išorinę blykstę

ir miniatiūrinius žiūronus. Šiuos tris daiktus sudėjau į senąją reikmenų papildymo dėžę ir išsiunčiau Lizai į Portlandą. Edo paskolinta lipnia juosta klijuojant dėžę, manęs ramybėje vis nepaliko jausmas, jog kažką pamiršau.

Kiek vėliau, jau žingsniuodama keliu stovyklavietės link, susiprotėjau, ko trūko: didžiosios prezervatyvų krūvos.

Nebuvo likę nė vieno.

TREČIA DALIS

ŠVIESOS SPINDULYS

Dabar mes – kalnuose,
o jie – mumyse...

DŽONAS MUIRAS,
„Pirmoji mano vasara Siera Nevadoje“

Jei tavoji Drąsa tave nuvils –
Elkis dar drąsiau –

EMILĖ DIKINSON

8

KORVIDOLOGIJA

Kenedžio Medouzas dar vadinamas vartais į didžiąsias Siera Nevados viršūnes, jų slenkstį peržengiau ankstyvą kitą rytą. Pirmąjį puskilometrį žingsniavau drauge su Dagu ir Tomu, tuomet stabtelėjau ir paraginau juos manęs nelaukti, nes turiu kai ką susirasti kuprinėje. Apsikabinę palinkėjome vieni kitiems geros kelionės dar nežinodami, ar išsiskiriame ketvirčiui valandos, o gal amžinybei. Atsirėmiau į didžiulį akmenį, norėdama perkelti jam nors dalį Pabaisiuko svorio, ir nulydėjau bičiulius žvilgsniu.

Nors išsiskyrimas su jais privertė kiek nuliūsti, stebėdama juos pranykstant medžių tankmėje sykiu nusiraminau. Nieko susirasti kuprinėje man nereikėjo – tiesiog norėjau pasilikti viena. Visą gyvenimą vienatvę suvokiau kaip tam tikrą buveinę, kurioje galėjau atsiduoti vien sau. Visiškas atsiskyrimas nuo žmonių kelyje tą jausmą sustiprino. Vienatvė dabar buvo ne kambarys, o visas platus pasaulis, per kurį žingsniavau visiškai viena, kiek tik įmanydama versdama jį savu. Gyvendama šitokioje platybėje ir retsykiais neturėdama nė stogo virš galvos pasaulį ėmiau suvokti kaip milžinišką ir kartu kaip visai mažutį. Iki šiol aiškiai nesuvokiau tikrosios jo platybės – nesupratau nė kilometro reikšmės,

kol numyniau begalę jų pėsčiomis. Tuo pat metu ėmiau jausti kai ką visiškai priešingo – nelyginant keistą bendrumą, intymumą su keliu: kedrai ir puikūnai, pro kuriuos praeidavau rytais, seklūs šaltinėliai, kuriuos tekdavo perbristi – visa tai man atrodė taip sava ir pažįstama, nors niekada anksčiau nebuvau su jais susidūrusi.

Skyniausi kelią per ryto vėsą pritardama naujosios baltutėlės slidinėjimo lazdos kaukšėjimui į kelią, jusdama mažesnį, bet vis dar siaubingą Pabaisiuko svorį ant pečių pakrypstant į šoną ir vėl išsilyginant. Tą rytą išsirengusi į kelią vyliausi, jog dabar jausiuos kitaip, kad eiti bus lengviau: vis dėlto mano manta buvo kur kas lengvesnė ne tik Alberto dėka, bet ir dėl to, kad vienu sykiu nereikėjo neštis daugiau kaip poros butelių vandens: ši kelio atkarpa nebuvo nė perpus tokia sausa, kaip jau pereitoji. Vis dėlto po pusantros valandos stabtelėjau pailsėti, sugriebta jau pažįstamo skausmo. Tuo pat metu jutau kūną stiprėjant – lygiai taip, kaip buvo žadėjęs Gregas.

Buvo pirma trečiosios žygio savaitės diena, paskutinioji birželio savaitė – pati tikriausia vasara, ir mane supo jau ne tik kitas metų laikas, bet ir kitokia aplinka: ties Siera Nevados pietumis kelias buvo aukštėliau jūros lygio. Per šešiasdešimt keturis Kenedžio Medouzą ir Tako perėją skiriančius kilometrus man teko iš 1,85 kilometro aukščio pakilti iki daugiau nei trijų. Netgi po pirmosios popietės sugrįžusi į kelią kaitroje ore jutau vėsą, kuri, be abejonės, apgaubs mane sutemus. Buvo akivaizdu, kad esu Siera Nevadoje – Muiro numylėtame Šviesos spindulyje. Žingsniavau pro milžiniškus medžius, po kuriais dygstantys maži augaliukai tikriausiai niekuomet neišvysdavo saulės šviesos, pro plačias laukinėmis gėlėmis mirgančias pievas. Ramstydamasi slidinėjimo lazda ir šokinėdama nuo vieno nestabilaus akmens ant kito, peržengdavau ištirpusio sniego vandens sroves. Žengiant pėsčiomis, kalnai visai neatrodė neįveikiami. Visuomet galėjau žengti dar ir dar žingsnelį. Savo galimybėmis suabejodavau tik tada, kai išnirusi už posūkio išvysdavau

tolumoje baltuojančias viršūnes, o tikėjimas, kad ten nusigausiu, susvyruodavo prisiminus, kiek kilometrų man dar liko įveikti.

Ant purvino, dulkėto tako retsykiais vis šmėstelėdavo Dago ir Tomo pėdsakai, dienai įpusėjus radau juos sėdinčius greta vandens šaltinio. Man priėjus, jų veiduose aiškiai atsispindėjo nuostaba. Prisėdusi greta, filtru išsivaliau keletą litrų vandens, ir visi kiek pasišnekučiavome.

– Jei mus pasivysi, galėtume įsikurti stovyklavietėje kartu, – pasiūlė Tomas, jiedviem leidžiantis keliauti tolyn.

– Jau pasivijau, – atšoviau, ir visi prapliupome kvatotis.

Tą vakarą priėjau nedidelę proskyną, kurioje jiedu buvo pasistatę palapines. Po vakarienės vaikinai pasidalijo su manimi alumi, kurio po skardinę buvo nusipirkę Kenedžio Medouze – sėdint ant žemės apsivijus drabužiais, tai vienas, tai kitas pasiūlydavo po gurkšnelį. Mėgaudamasi alumi mintyse ėmiau spėlioti, kuris iš jų bus nutvėręs vienuolika mano itin plonų, lubrikantu nesuteptų *Trojan* prezervatyvų, kuriuos prieš keletą savaičių buvau įsigijusi Portlande. Turėjo būti vienas iš jų.

Kitą dieną kulniuodama viena pataikiau užeiti platų sniego ruožą stačioje nuokalnėje, nelyginant milžinišką apledėjusį šarvą. Vaizdas priminė akmenų nuošliaužą, tik dar baisesnę – vietoje akmenų čia buvo ledo skeveldros. Jei mėgindama jį pereiti paslysiu, nučiuošiu kalno šlaitu ir išsitėkšiu į apačioje pilkuojančius akmenis arba, dar blogiau, nukrisiu velniažin kur dar žemiau. Iš čia pajėgiau įžiūrėti tik orą. Jei nemėginsiu pereiti, teks grįžti į Kenedžio Medouzą. Po teisybei, tai visai neatrodė prasta idėja. Vis dėlto stypsojau čia.

Po velnių, pamaniau. Po velnių. Išsitraukiau ledo kirtiklį ir gerai apžiūrėjau kelią – taip sakydama išties turiu omenyje, jog keletą minučių stypsojau, stengdamasi sukaupti jėgas. Aiškiai mačiau, jog Tomui su Dagu pavyko nusigauti į kitą pusę: sniege dar buvo matyti jų išskaptuotos duobutės kojai pastatyti. Jos šią užduotį man ir apsunkino, ir palengvino. Viena vertus, man nereikėjo pačiai darbuotis skaptuku,

kita vertus, vyrų duobutės buvo keistai išsidėsčiusios ir slidžios, o retsykiais tokios gilios, kad mano batai užstrigdavo viduje ir aš krisdavau, praradusi pusiausvyrą. Mano ledo kirtiklis buvo toks griozdiškas, kad iš jo turėjau daugiau vargo nei naudos. *Smeigti*, – vis kartojau mintyse, įsivaizduodama, kaip reikėtų elgtis su kirtikliu, jei staiga pradėčiau slysti šlaitu. Sniegas čia skyrėsi nuo to, kurį prisiminiau mačiusi Minesotoje. Kai kur jis labiau priminė ledą nei snaiges, o storas ir klampus jo sluoksnis buvo panašus į tokį, kuris susidaro kurį laiką neatšildytame šaldiklyje. Kitur, priešingai, buvo minkštesnis, nei atrodė, tad judėti buvo kiek paprasčiau.

Į apačioje kyšančias uolas nežvilgtelėjau tol, kol nusigavau į kitą sniego krūvos pusę ir pajutau po kojomis purviną kelią. Virpėjau, tačiau buvau patenkinta. Žinojau, jog ši mažutė iškyla – tik pavyzdėlis to, kas manęs laukia priekyje. Jei norėdama išvengti sniego neišklysiu iš kelio ties Tako perėja, greitai pasieksiu Miškininkų perėją, aukščiausią – net keturių kilometrų aukščio – Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako tašką, o jei mėgindama ją pereiti nepaslysiu ir nenusirisiu nuo kalno, bent keletą savaičių teks klampoti vien per pusnynus. Sniegas ten bus dar klastingesnis už tą, per kurį ką tik perbridau, tačiau tas nedidelis bandymas vis dėlto leido man aiškiau suvokti, kas laukia priešaky. Supratau, kad neturiu kito pasirinkimo – tik skintis kelią į priekį. Nebuvau kaip reikiant pasirengusi žygiui įprastais metais ir juolab – ne rekordiniais, kuomet žemę kalino dvigubai ar trigubai storesnis sniego sluoksnis nei įprastai. Šitiek sniego kaip šią žiemą nebūta nuo 1983-iųjų ir, ko gero, nebus dar bent tuziną metų.

Negana to, pagalvoti reikėjo ne tik apie sniegą – buvo ir begalė kitų su juo susijusių bėdų: pavojingai patvinusios upės ir srovės, kurias privalėjau pereiti viena, oro temperatūra, galinti sukelti nušalimus ir hipotermiją, mintis, jog ilgus sniegu uždengto kelio kilometrus privalėsiu pasikliauti tik žemėlapiu ir kompasu – visos šios mintys privertė

graužti nagus, jog esu viena kaip pirštas. Neturėjau būtinos įrangos, man stigo pasirengimo ir žinių, o keliaudama viena negalėjau žengti nė vieno neteisingo žingsnelio. Jei aplenksiu aukščiausiąją Siera Nevados kalnų grandinės dalį, kaip dauguma žygeivių, liksiu savo akimis neišvydusi jos didybės, o likdama kelyje rizikuosiu savo gyvybe.

– Ties Tako perėja aš pasitrauksiu, – prisipažinau Tomui ir Dagui tą vakarą per vakarienę. Visą dieną kulniavau viena – tai buvo antroji diena, kai man pavyko nueiti daugiau nei 24 kilometrus, – stovyklavietėje ir vėl juos pasivijau. – Nuvyksiu iki Sieros miesto ir tęsiu žygį nuo ten.

– Mes ketiname eiti toliau, – pasakė Dagas.

– Kalbėjomės apie tai ir manome, kad turėtum prisidėti prie mūsų, – pridūrė Tomas.

– Prie jūsų? – perklausiau dėbsodama į juos iš tamsaus savo sintetinio džemperio gobtuvo. Buvau apsivilkusi visus į žygį pasiimtus drabužius, o temperatūra kėsinosi suriesti mus į ožio ragą. Aplink mus po medžiais, kur nepasiekdavo saulės šviesa, kur ne kur baltavo sniego pusnys.

– Tau nesaugu keliauti vienai, – tarė Dagas.

– Nė vienas iš *mūsų* nesiryžtų įveikti kelio vienas, – papildė Tomas.

– Į sniegynus žengti nesaugu nė vienam iš mūsų. Nesvarbu, kartu ar atskirai, – nustebau.

– Mes norime pamėginti.

– Ačiū, – atsakiau. – Esu sujaudinta jūsų pasiūlymo, bet negaliu jo priimti.

– Kodėl? – apstulbo Dagas.

– Nes visa mano žygio esmė yra nueiti jį vienai.

Valandėlę nė vienas iš mūsų nepratarė nė žodžio. Vakarieniavome laikydami pirštinėtose rankose šiltus ryžių, pupelių ar makaronų skli-

dinus dubenėlius. Liūdėjau privalanti atsisakyti. Ne tik dėl to, kad ketinau aplenkti aukščiausiąją Siera Nevados dalį, bet ir dėl to, jog su kompanija man buvo kiek ramiau, nors labai troškau kelią įveikti vienui viena. Žinant, jog netoliese yra Tomas ir Dagas, naktimis nebereikėjo savęs tikinti, jog nebijau, kaskart, vos išgirdus tamsoje lūžtančią šakelę ar vėjui įsismarkavus taip, kad, rodės, tuojau nutiks kas nors siaubinga. Vis dėlto į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką atkakau ne tam, kad įtikinėčiau save, jog nebijau. Suvokiau, jog čia atsidūriau norėdama pažvelgti baimei į akis, pažvelgti viskam į akis – viskam, ką su savimi padariau pati ir ką – gyvenimas. Nebūčiau įstengusi to padaryti vilkdamasi kam nors iš paskos.

Po vakarienės išsitiesiau palapinėje su Flanerio O'Konoro „Visomis istorijoms" man ant krūtinės, pernelyg nuvargusi laikyti knygą pakeltą. Buvau ne tik sušalusi ir nuvarginta dienos žygio: tokiame aukštyje oras buvo retesnis, tad darėsi sunkiau net kvėpuoti. Vis dėlto užmigti irgi negalėjau. Visiškai sutrikusi svarsčiau apie tai, ką reiškia aplenkti aukštąsias Siera Nevados viršūnes. Toks sprendimas viską vertė šipuliais. Visus mano planus, visą vasaros išdalijimą dėžėmis ir maisto daviniais. Dabar ketinau it varlė strykteléti per daugiau nei 725 kilometrus, kuriuos planavau nueiti savomis kojomis. Užuot pasiekusi Ašlandą rugsėjo viduryje, atsidursiu ten ankstyvą rugpjūtį.

– Dagai? – šūktelėjau į tamsą. Vaikino palapinė kėpsojo ištiestos rankos atstumu nuo manosios.

– A?

– Pamaniau, kad, jei jau aplenksiu šią kelio dalį, galėčiau pereiti visą Oregono valstiją.

Apsiverčiau ant šono, atgręždama veidą į jo palapinę, nebyliai trokšdama, kad jis verčiau ateitų ir prigultų šalia manęs – nebūtinai jis, bet kas. Ta pati alkana tuštuma spaudė mano širdį ir Mohavėje, svečių namuose, kai trūks plyš troškau turėti bent kokį bičiulį šalia. Ne meilei – tiesiog kūnui priglausti.

– Gal žinai, kokio ilgio kelias driekiasi per Oregoną?

– Apie 800 kilometrų, – atsakė jis.

– Puiku, – nurimau, jusdama, kaip vien nuo šios minties spartėja mano širdies dūžiai, užmerkiau akis ir panirau į saldų gilų miegą.

Kitą rytą prieš pat pasiekiant Tako perėją ir taką, nuvesiantį tolyn nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, mane pasivijo Gregas.

– Aš traukiuosi, – nenoriai prisipažinau jam.

– Aš taip pat, – atsakė jis.

– Tikrai? – pasitikslinau nurimusi ir apimta šiokio tokio džiugesio.

– Ten siaubingai daug sniego, – linktelėjo jis, ir mudu apsidairėme: tarp kelio pakraščiuose kėpsančių didžiulių akmenų kur ne kur žaliavo lapuodegės pušys stiprių vėjų nulenktomis viršūnėmis, o tolumoje po žydrutėliu dangumi baltavo kalnai ir uolos. Nuo aukščiausiojo kelio taško mus skyrė tik 56 kilometrai, o Vitnis, aukščiausioji JAV viršukalnė, kėpsojo netgi dar arčiau, ranka pasiekiama nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako.

Drauge perėjoje pasukome tolyn nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako ir pakilome trejetą kilometrų iki stovyklavietės Pasagos Medouze, kur, susitikę su Dagu ir Tomu, susistabdėme pakeleivingą automobilį, judantį Vienišosios Pušies miestelio link. Neketinau ten vykti. Kai kurie žygeiviai čia buvo atsisiuntę reikmenų dėžes, tačiau aš buvau suplanavusi nukakti iki Nepriklausomybės miestelio, kuris kėpsojo už aštuoniasdešimties kilometrų į šiaurę. Nors kuprinėje turėjau maisto atsargų dar bent keletui dienų, vos tik atvykome į miestelį, pirmiausia nudrožiau į maisto prekių parduotuvę jų papildyti. Privalėjau turėti daugiau atsargų ilgesnei nei 150 kilometrų atkarpai nuo Sieros miesto iki Beldeno, į kurią leisiuos išsyk aplenkusi kalnus. Tuomet susiradau telefono automatą, surinkau Lizos numerį ir palikau žinutę jos

atsakiklyje: taip greit, kaip tik pajėgiau, išklojau jai savo naująjį planą, paprašiau nedelsiant išsiųsti mano dėžę, adresuotą į Beldeną, ir pasaugoti kitas, kol pranešiu savo naujo maršruto duomenis.

Pakabinusi telefono ragelį šiek tiek nuliūdau: apsilankymu miestelyje džiaugiausi kur kas mažiau, nei tikėjausi. Nukurnėjau pagrindine gatvele, kol radau vyrukus.

– Mes grįžtame į kelią, – pareiškė Dagas, žvelgdamas tiesiai man į akis. Kai atsisveikindama apglėbiau juodu su Tomu, krūtinėje susitelkė kietas gumulas. Buvau bepradedanti vaikinus pamilti, jaudinausi dėl jų ne ką mažiau.

– Jūs tikri, kad norite grįžti į sniegynus? – paklausiau.

– Tu tikra, kad nenori? – klausimu į klausimą atsakė Tomas.

– Tebeturi savo laimės amuletą, – priminė Dagas ir pirštu parodė į juodąją plunksną, kurią pats įteikė Kenedžio Medouze. Buvau įspraudusi ją į Pabaisiuko rėmą tiesiai virš savo dešiniojo peties.

– Bent toks prisiminimas apie tave, – atsakiau, ir visi nusišypsojome.

Jiems nutolus, mudu su Gregu nukėblinome iki parduotuvės, kurioje buvo įsikūrusi ir miestelio autobusų stotis. Praėjome pro daugybę barų, reklaminiuose plakatuose prisistatančių „Senųjų Laukinių Vakarų salūnais“, ir parduotuvių, kurių vitrinose mirgėjo kaubojų skrybėlės ir įrėminti laukinius mustangus pasibalnojusių šaunuolių paveikslai.

– Kada nors matei filmą „Aukštoji Siera“ su Hamfriu Bogartu? – paklausė Gregas.

Papurčiau galvą.

– Filmavimas vyko čia. Kaip ir daugelio kitų filmų. Vesternų.

Linktelėjau menkai tenustebusi. Aplinka iš tikrųjų priminė holivudinę: aukštais šalavijais kur ne kur apžėlusi lyguma, dauguma vietų visiškai nederlingos, akmenuotos ir be jokio medelio – ir toks pat vaizdas driekėsi kažin kiek. Baltos Siera Nevados viršūnės vakaruose taip

dramatiškai kilo į žydrutėlį dangų, kad atrodė it netikros, tarsi neįtikėtinai kruopščiai pagamintos dekoracijos.

– Štai ir mūsų autobusas, – nudžiugo Gregas ir parodė pirštu į didžiulį *Greyhound* autobusą, kėpsojusį stovėjimo aikštelėje prie jau ranka pasiekiamos parduotuvės.

Deja, jis klydo. Autobusų, vykstančių iki pat Sieros miesto, apskritai nebuvo. Turėjome vakare įlipti į autobusą, kuris septynias valandas dardės iki Ryno Nevadoje, tuomet persėsti į kitą ir dar valandą kratytis iki Trakio Kalifornijoje. Na, o ten jau liks tik viena galimybė – autostopu nukakti paskutiniuosius 72 kilometrus iki Sieros. Nusipirkę po bilietą į vieną pusę ir krūvą užkandžių, susėdome ant šilto šaligatvio greta parduotuvės stovėjimo aikštelės laukti autobuso. Kalbėdamiesi tuštinome vieną traškučių pakelį po kito, vieną gėrimo skardinę po kitos. Pliurpėme apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, apie žygių įrangą ir darsyk – apie rekordinį speigą, apie Rėjaus Žardino „ultralengvos mantos“ teorijas ir praktiką, apie jo pasekėjus, kurie galbūt teisingai suprato savo dievuko patarimų esmę, o galbūt prašovė pro šikšnelę. Galų gale prabilome apie save. Klausinėjau jo apie darbą ir gyvenimą Takomoje. Gregas neaugino jokių naminių gyvūnų nei vaikų, tačiau jau metus susitikinėjo su viena mergina, taip pat aistringa žygeive. Buvo akivaizdu, jog jo gyvenimas kruopščiai apgalvotas ir teisingai sudėliotas į lentynėles. Man jis pasirodė ir nuobodus, ir kartu stulbinantis – tarsi du viename. Nė nenumanau, ką jis pamanė apie manąjį.

Autobusas į Ryną, į kurį pagaliau įsiropštėme, buvo beveik tuščias. Nusekiau Gregą iki jo vidurio, kur mudu užsiėmėme dvi sėdynių poras, atgręžtas į priekį.

– Aš kiek nusnausiu, – tarė jis, autobusui įsukus į greitkelį.

– Aš taip pat, – linktelėjau, nors žinojau, kad taip nebus. Kad ir kokia būčiau pervargusi, niekada nepajėgdavau užmigti jokiose transporto priemonėse, o dabar netgi nebuvau pavargusi – džiūgavau vėl

grįždama į pasaulį. Gregui snaudžiant, nenuleidau akių nuo lango. Niekas, kas mane pažinojo ilgiau nei savaitę, dabar nė nenumanė, kur esu. *Aš pakeliui į Ryną Nevadoje,* – ištariau pati sau ir nusistebėjau. Niekada nebuvau nė kojos įkėlusi į Ryną. Rodės, nebūtum galėjęs rasti absurdiškesnės vietos keliauti dėvint tais drabužiais, kuriuos dėvėjau, ir dar purvinai kaip šuniui. Mano plaukai buvo tokie sulipę, kad priminė drobę. Išsitraukiau iš kišenių pinigus ir suskaičiavau visus banknotus ir monetas, pasišviesdama ant galvos tvirtinama lempele. Turėjau 47 dolerius ir 75 centus. Nuo sumos menkumo mano širdis nusirito į kulnus. Buvau išleidusi kur kas daugiau pinigų, nei ketinau planuodama kelionę. Tiesa, nebuvau pagalvojusi nei apie stoteles Ridžkreste ir Vienišojoje Pušyje, nei apie autobuso bilietą į Trakį. Daugiau pinigų negausiu dar mažiausiai savaitę, kol atsiimsiu kitą reikmenų dėžę Beldene, o ir joje tebus dvidešimt žalių. Su Gregu buvome sutarę Sieroje išsinuomoti po kambarį viešbutuke, kad galėtume bent vieną naktį pailsėti po ilgos kelionės, tačiau manęs neapleido jausmas, jog, užuot išsitiesus minkštoje lovoje, teks dairytis vietos palapinei.

Nieko negalėjau pakeisti. Kreditinės kortelės neturėjau. Privalėjau tiesiog išsiversti su tiek, kiek buvo likę. Keikiau save, kad neįsidėjau į reikmenų dėžes daugiau pinigų, tuo pat metu žinodama, jog to padaryti niekaip nebūčiau įstengusi. Dėžėse buvo visi mano turėti pinigai. Visą žiemą ir pavasarį taupiau arbatpinigius, pardaviau didžiumą daiktų ir iš gautų pinigų įsigijau maisto dėžėms pripildyti ir įrangos, kurią tą vakarą svečių namuose Mohavėje buvau išsidėliojusi ant lovos. Dar išrašiau čekį Lizai, kad padengčiau dėžių siuntimo išlaidas, ir dar vieną bankui, kad sumokėčiau keturių artėjančių mėnesių įmokas dengti studijų paskolai, kurią sumokėjau už taip ir negautą bakalauro laipsnį, o skolinga likau iki keturiasdešimt trečiojo gimtadienio. Viską, kas liko, galėjau išleisti kelyje.

Susikišau pinigus į kišenę, išjungiau lemputę ir spoksojau į plytinčius už lango Vakarus, širdyje jusdama bundant liūdnoką nerimą.

Ilgėjausi, tik nebuvau tikra ko – ankstesniojo gyvenimo ar Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako. Mėnesienos nutviekstame danguje vargiai galėjau įžiūrėti tamsius Siera Nevados kontūrus. Kalnai ir vėl priminė neįveikiamą sieną – lygiai taip, kaip tuomet, kai pirmąsyk ją išvydau drauge su Polu, bet dabar jau žinojau, kad nieko panašaus nėra. Galėjau lengvai įsivaizduoti save ant jos, joje, jos dalimi... Jau žinojau, ką reiškia keliauti, apgalvojant tik vieną artimiausią žingsnelį į priekį. Grįšiu ten iškart, kai tik nusigausiu iki Sieros. Aplenkiau aukščiausiąją Siera Nevados dalį – Sekvojos, Karalių kanjono ir Josemičio nacionalinius parkus, Tuolumno Medouzą, Džono Muiro bei Tuštumos tyrlaukius ir dar begalę visko, tačiau gerus 160 kilometrų visgi keliausiu Siera Nevados kalnais, kol jie susijungs su Kaskadinių kalnų grandine.

Iki ketvirtos ryto, kai autobusas pagaliau sustojo Ryno stotyje, nebuvau sudėjusi bluosto nė minutėlei. Iki Trakio autobuso, į kurį turėjome persėsti, atvykimo buvo likusi dar valanda, tad su Gregu, nešini kuprinėmis, nukėblinome į mažutį kazino, įrengtą autobusų stoties pastate. Nuvargusi, bet kupina emocijų iš plastikinio puodelio gurkšnojau karštą *Lipton* arbatą. Gregas pamėgino sulošti akį ir laimėjo tris dolerius. Išsižvejojusi iš kišenės tris ketvertukus, sumečiau juos į lošimo aparatą ir praradau visus tris.

Gregas šyptelėjo taip, lyg būtų norėjęs ištarti „juk sakiau" – tarsi būtų žinojęs, jog taip nutiks.

– Nagi, juk niekad nežinai, – atšoviau. – Prieš keletą metų buvau Las Vegase, tiesiog keliavau pro šalį, įmečiau penkis centus į lošimo automatą ir laimėjau šešiasdešimt žalių.

Neatrodė, kad būčiau padariusi jam didelį įspūdį.

Nuslinkau į moterų tualetą. Man valantis dantis priešais fluorescencine šviesa nutviekstą veidrodį virš daugybės kriauklių, viena moteris, rodydama į mano kuprinę, tarė:

– Man patinka tavo plunksna.

– Ačiū, – padėkojau, ir mudviejų žvilgsniai susitiko veidrodyje. Išbalusi rudaakė kuprota nosimi ir ilga ant nugaros krentančia kasa vilkėjo batika numargintais marškinėliais ir lopytais džinsais, o pėdas buvo apsiavusi paprastučiais sandalais.

– Draugas padovanojo, – sumurmėjau iš burnos drimbant dantų pastos putoms. Rodės, nebuvau kalbėjusi su jokia moterimi nuo amžių amžinųjų.

– Aiškiai varninių šeimos paukščio, – sumurmėjo ji, tiesdama ranką švelniai paglostyti plunksną vienu pirštu. – Arba juodvarnio, arba varnos. Tuštumos simbolis, – pridūrė paslaptingai.

– Tuštumos? – perklausiau nusiminusi.

– Tai geras ženklas, – nuramino ji. – Iš tuštumos viskas *atsiranda*, nes ji viską *pagimdo*. Pagalvok apie juodąją skylę: juk sugėrusi energiją ji vėliau išleidžia ją kaip visiškai naują gyvybę.

Moteris nutilo ir mįslingai dirstelėjo man į akis.

– Mano buvęs vaikinas – ornitologas, – pridūrė ji kiek įprastesniu balsu. – Labiausiai domisi korvidologija – tai mokslas apie varninių šeimą. Baigiamasis jo darbas buvo apie juodvarnius, tad man, anglų kalbos specialistei, teko tą velniavą skaityti mažiausiai dešimt kartų. Štai kodėl apie tuos paukščius žinau kur kas daugiau, nei man reikia.

Moteris atsigręžė į veidrodį ir delnu palygino susitaršiusias sruogas.

– Gal netyčia trauki į „Vaivorykštės sueigą“ (hipių bendruomenės susirinkimai – *vert. past.*)?

– Ne, aš...

– Turėtum dalyvauti. Ten šaunu. Susirinkimas šiemet prie Rupūžiaus ežero, Šastos valstybinėje girioje.

– Lankiausi susirinkime pernai, kuomet vyko Vajomingo valstijoje, – prisiminiau.

– *Liuuks*, – atsakė moteris taip lėtai, kaip dažnai tariamas šis žodis. – Geros kelionės! – palinkėjo ir, ištiesusi ranką, spustelėjo man

žastą. – Korvidologija! – dar šūktelėjo žirgliodama link durų ir rodydama man ir mano plunksnai iškeltus nykščius.

Aštuntą mudu su Gregu buvome Trakyje, o vienuoliktą jau stypsojome įkaitusio kelio pakraštyje, mėgindami susistabdyti į Sierą dardantį automobilį.

– Ei! – įniršusi surikau pro šalį prazvimbus dar vienam *Volkswagen* autobusiukui. Per pastarąsias keletą valandų tokių pralėkė bent šešetas. Kad nesustojo tokių autobusiukų vairuotojai, mane siutino dvigubai.

– Suknisti hipiai, – burbtelėjau Gregui.

– Maniau, tu hipė, – priminė jis.

– Hipė. Šiokia tokia. Bet tik truputį.

Prisėdau ant pakelės žvyro ir tvirčiau užsirišau bato raištelį, bet baigusi neatsistojau. Iš nuovargio buvau apkvaitusi – nė bluosto nebuvau sudėjusi jau pusantros paros.

– Turėtum paėjėti į priekį ir pastovėti viena, – pasiūlė Gregas. – Aš suprasiu. Jei būtum viena, koks nors automobilis jau seniai būtų sustojęs.

– Ne, – griežtai atsisakiau, nors puikiai žinojau, jog jis teisus: vieniša moteris vairuotojams atrodo mažiau grėsminga nei keliaujanti su vyru. Žmonės nori padėti vienišai moteriai. Na, arba numauti jai kelnes! Vis dėlto dabar buvome dviese, dviese ir likome, kol po valandos pagaliau sustojęs pakeleivingo automobilio vairuotojas sutiko pavėžėti mus iki Sieros. Įsigavome vidun. Siera buvo dailus kaimelis su mažiau nei tuzinu medinių pastatų, 1,3 kilometro aukštyje įsispraudęs tarp Šiaurės Jubos upės ir rusvos Siera Buteso viršukalnės, šiaurinėje pusėje ištįsusios giedrutėlio žydro dangaus link.

Vairuotojas išleido mus prie didžiosios parduotuvės miestelio centre. Šios keistos senoviškos vietelės terasoje, dūzgiančioje nuo prieš liepos ketvirtosios savaitgalį sugužėjusių pirkėjų minios, sėdėjo turistai su ledų rageliais rankose.

– Pirksi ragelį? – paklausė Gregas, traukdamas iš kišenės porą dolerių.

– Ne, gal vėliau, – atsakiau apsimestinai nerūpestingai, stengdamasi neparodyti liūdesio. Žinoma, norėjau ledų, bet iš baimės, jog pinigų neužteks apsistoti viešbutuke, negalėjau sau leisti nė porcijos. Kai įžengėme į mažutę žmonių pilną parduotuvėlę, stengiausi nežiūrėti į maisto produktus lentynose ir verčiau atsistojau greta kasos aparato – kol Gregas apsipirkinėjo, galėjau sutelkti dėmesį į turistinius lankstinukus.

– 1852 metais visą miestelį nušlavė sniego lavina, – leptelėjau jam grįžus, vėduodamasi veidą blizgaus popieriaus brošiūra. – Sniegas neišsilaikė Buteso viršukalnėje.

Gregas linktelėjo, it būtų visa tai jau žinojęs, ir lyžtelėjo šokoladinių ledų. Nusisukau, kad nereikėtų kankintis stebint, kaip jis gardžiuojasi.

– Tikiuosi, tu nieko prieš – man šiąnakt reikia rasti ką nors pigaus. Turiu omeny, vietą nakvynei, – leptelėjau. Tiesą sakant, man reikėjo ko nors nemokamo, bet buvau pernelyg pavargusi statytis palapinę. Kai paskutinį kartą miegojau, dar buvau kelyje, Siera Nevadoje.

– Gal ten? – Gregas parodė į seną medinį pastatą kitoje gatvės pusėje.

Pirmajame aukšte veikė baras ir restoranėlis, antrajame šeimininkai nuomojo kambarius. Vonios kambariu ir tualetu gyventojai turėjo dalytis. Buvo dar tik pusė dviejų, bet moteriškė bare leido mums įsikurti anksčiau. Sumokėjusi už kambarį, likau su vos trylika dolerių rankose.

– Gal norėtum kartu pavakarieniauti apačioje? – paklausė Gregas, mudviem priėjus savo kambarius ir stypsant prie gretimų durų.

– Žinoma, – švelniai nuraudau.

Kaip vyras jis neatrodė patrauklus, bet negalėjau susilaikyti nepasvajojusi, kad jam bent kiek patinku, nors ir žinojau, kaip absurdiška vien apie tai galvoti. Galbūt jis pastvėrė mano prezervatyvus? Vien nuo minties apie tai suvirpėjo visas kūnas.

– Jei nori, gali eit pirma, – bendro aukšto gyventojų vonios kambario link mostelėjo Gregas. Kol kas, regis, vieninteliai gyventojai buvome tik mudu.

– Ačiū, – nusišypsojau ir atsirakinusi kambario duris įžengiau vidun. Prie vienos kambario sienos stovėjo gerokai apsitrynusi senovinė spinta su didžiuliu apskritu veidrodžiu, prie kitos – dvigulė lova, iškleręs naktinis stalelis ir kėdė. Nuo lubų kambario viduryje suposi plika elektros lemputė. Pastačiusi Pabaisiuką ant žemės, atsisėdau ant lovos: baldas sugirgždėjo, įdubo ir nepatikimai suvirpėjo nuo mano svorio, bet jausmas vis vien buvo fantastiškas. Vien paprasčiausiai sėdėti ant lovos buvo taip gera, kad iš malonumo ėmė gelti visą kūną. Kelyje pasirodė, jog mano stovyklautojo kėdutė, kurią ištiesus buvo galima naudoti ir kaip kilimėlį miegui, menkai tepaminkštino paviršių. Didžiumą žygio naktų miegojau giliai kaip vaikas, bet ne dėl patogumo, o dėl to, kad tiesiog buvau pernelyg išsekusi.

Troškau užmigti, bet mano rankos ir kojos nuo purvo atrodė dryžuotos, o smarvė rietė nosį net man pačiai. Tokiai gultis į lovą atrodė kone nusikaltimas. Nebuvau kaip reikiant maudžiusis nuo Ridžkresto svečių namuose prieš porą savaičių praleistos nakties. Nužingsniavau koridoriumi vonios kambario link. Dušo viduje nebuvo – tik didžiulė porcelianinė vonia letenas primenančiomis kojomis ir krūva sulankstytų rankšluosčių ant lentynos. Čiupusi vieną, priglaudžiau prie veido ir įkvėpiau skalbinių minkštiklio gaivos, tuomet nusivilkau ir nužvelgiau save veidrodyje visu ūgiu.

Vaizdelis buvo šokiruojantis.

Labiau priminiau ne pastarąsias tris savaites žygyje per laukinę gamtą su kuprine ant pečių praleidusią moterį, o keisto ir nežmoniškai žiauraus nusikaltimo auką. Mano rankos, kojos, nugara ir užpakalis mirgėjo įvairių tonų – nuo geltono iki juodo – kraujosruvomis, tarsi kas būtų mane kaip reikiant išvanojęs lazda. Klubus ir pečius dengė pleistrai ir bėrimai, uždegimų iškamuoti randai ir tamsūs šašai buvo

įsirėžę tose vietose, kur mano kūną iki kraujo nutrynė kuprinės diržai. Po žaizdomis, mėlynėmis ir purvu ryškėjo raumenų kalvelės, o dar visai neseniai minkšti raumenys buvo maloniai įsitempę.

Pripildžiau vonią vandens, įsirioglinau vidun ir nusišveičiau kūną muiluota kempine. Vos per keletą minučių visas vanduo taip patamsėjo nuo kraujo ir purvo, kad teko išleisti vonią ir pripildyti ją iš naujo.

Antrąsyk prisileidusi pilną vonią, išsitiesiau joje, jausdama didesnį dėkingumą, nei kada buvau kam jautusi. Po valandėlės nutariau apžiūrėti savo pėdas. Šios buvo sumuštos ir pūslėtos, o pora nagų atrodė juodi it anglis. Prilietusi vieną supratau, kad jis jau tuoj tuoj atsiskirs nuo mano piršto: kurį laiką mane kamavo klaikus skausmas ir tinimas – rodės, nagas pokštelės ir nulėks kažin kur, bet dabar gėlimas buvo visai nuslopęs. Vos truktelėjau nagą, ir jis pasiliko mano rankoje – aštrus skausmas tetruko akimirką. Nago vietoje liko tik sluoksnelis kažko, kas nepriminė nei nago, nei odos. Audinys buvo skaidrus ir kiek atspindėjo šviesą, tarytum mažutis maistinės plėvelės gabalėlis.

– Man nukrito kojos nagas, – prisipažinau Gregui per vakarienę.

– Tau krenta nagai? – pasitikslino jis.

– Tik vienas, – sumurmėjau, aiškiai suprasdama, jog tikriausiai laikui bėgant nukris ne vienas, ir jie visi taps mano pusgalviškumo įrodymu.

– Tikriausiai tai reiškia, jog avi per ankštus batus, – patikino jis, kol artinosi padavėja, nešina dviem lėkštėmis spagečių ir krepšeliu česnakinės duonos.

Užsisakydama maisto ketinau pataupyti, juolab kad penkiasdešimt centų popiet jau buvau išleidusi skalbimo automatui, kai drauge su Gregu ėjome išsiskalbti žygio drabužių. Deja, vos tik prisėdome prie stalelio, nepajėgiau susilaikyti neatkartojusi kiekvieno Grego judesio: kaip ir jis, prie vakarienės užsisakiau romo su kola, sutikau užkąsti česnakine duona... Stengiausi neparodyti, jog valgydama mintyse mėginu

apskaičiuoti sąskaitą. Gregas puikiai žinojo, kaip prastai pasirengusi išsiruošiau į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, – jam nebuvo būtina žinoti dar vienos srities, kurioje pasirodžiau esanti buka it bato aulas.

Deja, būtent tokia ir buvau. Kai gavę sąskaitą pridėjome prie jos arbatpinigius ir padalijome sumą pusiau, mano kišenėje liko šešiasdešimt penki centai.

Po vakarienės grįžusi į kambarį atsiverčiau „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, 1 skyrių: Kaliforniją", norėdama paskaitinėti apie tolimesnę kelio atkarpą. Kita mano stotelė turėjo būti Beldeno miestas, kur manęs lauks maisto atsargų dėžės su dvidešimtine viduje. Įstengsiu nusigauti iki Beldeno su šešiasdešimt penkiais centais kišenėje, tiesa? Galų gale, būsiu laukinėje gamtoje, kur netgi nebus progos išleisti pinigų. Nors nuosekliai tikinau save, jog viskas bus gerai, šioks toks nerimas tūnojo širdyje. Parašiau Lizai laišką, prašydama už mano paliktus pinigus nupirkti ir atsiųsti gido tomą apie Oregono valstija besidriekiančią kelio dalį, ir iš naujo suplanavau maisto atsargų dėžių siuntimą į dar likusią man nueiti Kalifornijos teritoriją. Peržiūrėjau sąrašą šimtus kartų, vis patikrindama, ar nieko nesupainiojau, lygindama kilometrus su datomis ir vietovėmis.

Kai pagaliau išjungiau šviesą ir atsiguliau į girgždančią lovą, ketindama miegoti, aiškiai išgirdau kitoje sienos pusėje tokioje pat girgždančioje lovoje besivartantį Gregą. Jo artumas buvo kone ranka apčiuopiamas, kaip, deja, ir mudu skiriantis atstumas. Girdėdama jį staiga pasijutau tokia vieniša, kad vos įstengiau susivaldyti, nes būčiau ėmusi kaukti iš skausmo. Tiksliai nė pati nesupratau kodėl: nieko iš jo nenorėjau, bet tuo pat metu troškau visko. Kaip jis pasielgtų, jei dabar pabelsčiau į jo kambario duris? Kaip elgčiausi, jei man leistų įžengti vidun?

Nė neabejojau, kaip elgčiausi. Tokių vakarų mano gyvenime būta ne vieno.

– Seksualine prasme aš kaip vaikinas, – kartą prisipažinau psichoterapeutui, pas kurį keletą kartų buvau apsilankiusi pernai, – vyrukui, vardu Vincas, savanoriavusiam bendruomenės klinikoje Mineapolio centre, kur tokie kaip aš galėjo už dešimt dolerių užsukti pasikalbėti su tokiais kaip jis.

– O kokie yra vaikinai? – pasitikslino jis.

– Nesusisaistę, – atsakiau. – Bent jau dauguma. Ir aš tokia. Lovos reikaluose galiu išlikti visiškai emociškai neįsipareigojusi.

Dirstelėjau į Vincą. Vyrui buvo apie keturiasdešimt, o tamsūs, per vidurį perskirti plaukai krito ant jo skruostų it du tvarkingi juodi sparnai. Nieko jam nejutau, bet jei staiga būtų pakilęs iš krėslo ir mane pabučiavęs, būčiau atsakiusi tuo pačiu. Būčiau iškrėtusi bet ką.

Jis nepakilo. Tik linktelėjo netardamas nė žodžio, o jo tyloje vienusyk tilpo ir abejonės, ir tikėjimas.

– Kas atsisiejo nuo tavęs? – galų gale paklausė jis.

– Nežinau, – nusišypsojau taip, kaip visuomet šyptelėdavau sutrikusi ir pasijutusi nepatogiai. Neįstengiau žvelgti jam į akis – pasirinkau verčiau dėbsoti į jam už nugaros kabantį plakatą; juodo stačiakampio viduryje baltavo sūkurys, turėjęs pavaizduoti Paukščių Taką. Virš į jo vidurį nukreiptos strėlės žibėjo užrašas: „Tu esi čia“. Pastaruoju metu šio paveikslo buvo pilna visur – ne tik ant plakatų, bet ir ant marškinėlių. Jį išvydusi visuomet šiek tiek susinervindavau. Nebuvau tikra, ar reikėtų suprasti juokais, ar rimtai, ar juo stengiamasi pavaizduoti mūsų gyvenimo didybę, ar trapumą.

– Joks vaikinas nėra manęs palikęs, jei klausi apie tai, – atsakiau. – Paprastai visus santykius užbaigdavau pati.

Staiga mano veidą išpylė karštis. Suvokiau, jog sėdėdama vieną apie kitą stipriai apvijau rankas ir kojas – įsitaisiau jogų erelio poza, susivyniojau į beviltišką mazgą. Stengiausi atsipalaiduoti ir atsisėsti įprastai, bet mano pastangos nuėjo veltui. Nenoromis dirstelėjau Vincui į akis.

– Ar jau priėjome tą pokalbio dalį, kai turiu papasakoti apie tėvą? – apsimestinai nusijuokiau.

Mano gyvenimo centre visuomet buvo motina, bet tūnodama tame kambaryje su Vincu staiga pajutau tėvą it kuolą, ant kurio buvo pamauta mano širdis. *Nekenčiu jo*, – kartojau paauglystėje, bet dabar nė pati nežinojau, ką iš tikrųjų jam jaučiau. Mano prisiminimai panėšėjo į galvoje rodomą namų vaizdajuostę, pasakojančią nenuoseklią ir iš atskirų fragmentų sulipdytą istoriją. Įspūdingos dramatiškos scenos ir visiškai nepaaiškinamos akimirkos plaukiojo mano sąmonėje atsietai nuo laiko, kadangi didžiuma mano prisiminimų apie tėvą apėmė per pirmuosius šešetą gyvenimo metų nutikusius įvykius. Štai tėvas per vakarienę įtūžęs sviedžia maisto pilnas mūsų lėkštes į sieną. Štai jis smaugia mano motiną ir apsižergęs krūtinę daužo jos galvą į sieną. Štai jis viduryje nakties ištraukia penkiametę mane ir seserį iš lovučių paklausti, ar bėgsime iš namų drauge su juo, mano vargšei krauju pasruvusiai motinai stypsant greta su mano dar visai mažutėliu broliuku rankose ir maldaujant jo liautis. Kai, užuot atsakiusios, mudvi pravirkdavome, tėvas krisdavo ant kelių ir prispaudęs kaktą prie grindų taip paleisdavo gerklę, kad nė neabejodavau, jog visi mirsime čia ir dabar.

Per vieną iš isterijos priepuolių jis pagrasino išmesti mano mamą ir jos vaikus nuogutėlius į gatvę – tarsi nebūtume buvę ir jo kūnas, ir kraujas. Tuomet gyvenome Minesotoje. Už lango baltavo žiema, o aš buvau tokio amžiaus, kai viskas suprantama pažodžiui. Maniau, kad būtent taip jis galėtų pasielgti. Įsivaizdavau mus keturis, nuogutėlius ir drebančius nuo šalčio, bėgančius per apledėjusius pusnynus. Kai gyvenome Pensilvanijoje, o mama išeidavo į darbą ir palikdavo jį prižiūrėti Karen, Leifo ir manęs, jis ne sykį buvo mus palikęs už durų, mat užsimanė pertraukėlės. Jis liepdavo mums nešdintis į galinį kiemą ir užrakindavo duris, mudvi su sese laikydavome vos ant kojų pastovintį broliuką už gumines primenančių rankelių. Ašarodami zyliodavome

po pievą, kol galų gale pamiršdavome liūdėti ir leisdavomės žaisti namus ar rodeo karalienes. Vėliau, piktos ir iškamuotos nuobodulio, mes prisiartindavome prie galinių durų ir paleidusios gerkles daužydavome jas kumštukais. Vis dar neįtikėtinai ryškiai prisimenu duris, tris iki jų vedančius cementinius laiptelius ir kaip norėdama bent ką nors įžiūrėti pro langą turėjau pasistiebti ant kojų pirštų galiukų.

Gerųjų prisiminimų nepakako ne tik filmui, bet ir vienam kino juostos ritinėliui. Iš gerų dalykų galėjai sudėti tik eilėraštuką, vargiai ilgesnį už haiku. Prisiminiau, kaip jis mėgo Džonio Kešo ir *Everly Brothers* muziką. Kaip iš darbo maisto prekių parduotuvėje parnešdavo mums šokoladukų. Kaip kūrė didingus ateities planus ir taip apgailėtinai svajojo apie jų išsipildymą, kad net būdama vaikas aiškiai jutau jų tragizmą. Kaip dainuodavo Čarlio Ričo dainą „Ei, ar matei gražiausią pasaulyje merginą?“ ir tikindavo, kad toji daina – apie mane, mano seserį ir motiną, o mes visos trys esame gražiausios merginos pasaulyje. Deja, net ir šie prisiminimai buvo suteršti. Taip jis kalbėdavo tik stengdamasis darsyk laimėti motinos pasitikėjimą, tik mėgindamas įtikinti ją, kad nuo šiol viskas bus kitaip, tik žadėdamas, kad niekada nebesigriebs tokio elgesio, kokį kentėme iki tol.

Griebdavosi visuomet. Tėvas buvo žavus melagis, širdis į šipulius daužantis pabaisa.

Mama susirinkdavo mus, palikdavo jį ir vėl sugrįždavo, palikdavo ir sugrįždavo. Niekada toli nenuskubėdavome. Neturėjome kur dingti. Netoliese negyveno jokie giminaičiai, o prašyti draugų pagalbos mama buvo pernelyg išdidi. Pirmoji prieglauda smurtą patyrusioms moterims JAV atidaryta tik 1974-aisiais – tais pačiais metais, kai motina pagaliau atsisveikino su tėvu visam laikui. Anksčiau mes tiesiog pernakt važinėdavomės automobiliu: mudvi su seserimi, vis suimamos miego ir vėl pažadinamos žalių prietaisų skyrelio lempučių, ant galinės sėdynės, Leifas – priekyje greta mamos.

Rytais visuomet vėl parsirasdavome namo, kur išsiblaivęs tėtis ramiausiai kepdavo plaktą kiaušinienę, o nepraėjus nė valandėlei imdavo ir užtraukdavo tą nelemtą Čarlio Ričo dainą.

Kai nuo mūsų persikraustymo iš Pensilvanijos į Minesotą buvo prabėgę metai, o man sukako šešeri ir mano motina pagaliau pasiryžo nutraukti su juo bet kokius ryšius, bliaudama maldavau jos persigalvoti. Skyrybos man atrodė kone pasaulio pabaiga, baisiausias dalykas, koks tik gali nutikti. Nepaisydama visų jo kliaudų, aš mylėjau savo tėvą ir žinojau, kad jei jiedu su mama išsiskirs, tikrai jo neteksiu. Neklydau. Po to, kai jiems išsiskyrus mes su mama likome Minesotoje, o tėvas grįžo į Pensilvaniją, žinių iš jo sulaukdavome tik retsykiais. Kartą ar du per metus mūsų pašto dėžutėje atsidurdavo Karen, Leifui ir man adresuotas laiškas, kurį nestygdami džiaugsmu tuojau atplėšdavome. Deja, viduje visuomet rasdavome tą patį: piktą tiradą apie motiną, apie tai, kokia ji kekšė, kokia kvailė, vagišė ir *pašalpinė*. Tėvas žadėjo vieną dieną mus pričiupti. Tvirtino, jog ateis laikais, kai skaudžiai už tai sumokėsime.

– Aišku, nesumokėjome, – prisipažinau Vincui mūsų antrojo ir paskutinio susitikimo metu. Kai kitąsyk susitiksime, jis pasisakys išeinąs iš darbo, rekomenduos man kitą puikų specialistą ir duos jo telefono numerį. – Po tėvų skyrybų supratau, kad tėvo dingimas iš mano gyvenimo, deja, buvo pokytis į gera. Man nebereikėjo stebėti smurto scenų... Turiu omeny, pamėginkite įsivaizduoti, koks būtų mano gyvenimas, jei mane būtų užauginęs tėvas.

– Geriau pamėgink įsivaizduoti, koks jis būtų, jei būtum turėjusi kaip pridera mylėjusį tėvą, – įsikišo Vincas.

Kad ir kaip stengiausi, negalėjau priversti savo vaizduotės sukurti tokio paveikslo. Negalėjau sudaryti dalykų, kurie būtų įvykę kitaip, sąrašo. Negalėjau apsiriboti meile, saugumu, pasitikėjimo ar priklausymo kam nors jausmu. Kaip dera vaikus mylinčio tėvo neįmanoma pada-

lyti į atskirus bruožus, jis – kai kas daugiau, tarytum baltas sūkurys už Vinco viršugalvio „Tu esi čia" plakate. Toks tėvas – tai milžiniškas reiškinys, apimantis milijonus kitų, smulkesnių dalykų, ir todėl, kad tokio mano gyvenime niekuomet nebuvo, būgštavau, jog baltasis sūkurys manęs niekada neįtrauks.

– O tavo patėvis? – paklausė Vincas, dėbsodamas į ant kelių gulintį bloknotą ir skaitinėdamas savo iškeverzotus žodžius, ko gero, apie mane.

– Edis. Su juo taip pat nepalaikau jokių ryšių, – leptelėjau rami, tarsi kalbėčiau apie kažką žavaus, bet visiškai nesusijusio su manimi. – Ilga istorija, – tariau laikrodžiui, mušančiam valandas visai greta „Tu esi čia" plakato, – o laiko beveik neturime.

– Pagaliau skambutis, – nusišypsojo jis, ir abu prapliupome juoktis („Pagaliau skambutis" / „Saved by the Bell" – 1989–1993 m. JAV kurtas serialas jaunimui – *vert. past.*).

Į mano kambarį įspindusioje Sieros gatvės žibintų šviesoje galėjau aiškiai matyti Pabaisiuko kontūrus ir Dago įteiktą plunksną, kuri styrojo iš tos kuprinės rėmo vietos, į kurią buvau ją įspraudusi. Mąsčiau apie korvidologiją. Dvejojau, ar plunksna tikrai ką nors reiškia, ar tai tiesiog šis tas, ką gavau kelyje. Tikėti įvairiais mįslingais dalykais man sekėsi nekaip, bet sykiu nesisekė ir visiškai netikėti. Buvau tiek pat skeptiška, kiek ir pasiryžusi ieškoti. Nežinojau, kur dėti savo tikėjimą, ar išvis esama tam tinkamos vietos, dažnai net suabejodavau, ką reiškia tas sudėtingas žodis – „tikėjimas". Viskas galėjo atrodyti tiek tikra, tiek išgalvota.

– Tu – ieškotoja, – patikino mane mama paskutiniąją savaitę prieš mirtį tysodama ligoninės lovoje. – Visai kaip aš.

Tiesa, tvirtai nežinojau, ko ieškojo mama. Ar ji pati žinojo? Ko gero, tai buvo vienintelis klausimas, kurio jai taip ir neuždaviau, bet net jei ir būtų man prisipažinusi, tikriausiai būčiau abejojusi, reikalavusi

papasakoti apie tikinčiųjų karalystę, įrodyti jos egzistavimą... Neretai suabejodavau netgi tuo, ką buvo galima aiškiai pagrįsti. Mamai mirus, visi mane tikino, jog turėčiau apsilankyti pas psichoterapeutą. Galų gale, vienomis tamsiausių savo gyvenimo akimirkų prieš pat žygį aš jų paklausiau. Deja, tikėjimo specialistais užteko neilgam. Vinco rekomenduotam psichoterapeutui niekada nepaskambinau. Mano problemų negalėjo išspręsti joks psichologas – vyras kambaryje buvo bejėgis prieš širdį draskantį gedulą.

Išlipusi iš lovos prisidengiau nuogą kūną rankšluosčiu ir basa išnėrusi į koridorių pracimpinau pro Grego duris. Šmurkštelėjusi į vonios kambarį, užtrenkiau paskui save duris, atsukau vandens čiaupą ir įlipau į vonią. Karštas vanduo veikė it burtai, jo tekėjimas it perkūno griausmas pripildė visą patalpą, o kai pagaliau užsukau čiaupą, tyla pasirodė esanti dar tylesnė nei iki tol. Gulėjau atsirėmusi į tobulai išlenktą porcelianą ir spitrijausi į sieną tol, kol staiga išgirdau beldimą į duris.

– Taip? – šūktelėjau, bet atsakymo neišgirdau – tik koridoriumi tolstančius žingsnius. – Užimta, – darsyk sušukau, nors buvo akivaizdu. Užimta. Tai mano darbas. Aš užėmiau. Nutvilkė jausmas, kurio nebuvau išgyvenusi metų metus: tarsi mažutė aš laikytų užėmusi man vietą neišmatuojamame Paukščių Take.

Čiupau greta vonios gulėjusią kempinę ir, nors buvau visiškai švari, nusišveičiau dar sykį. Nusišveičiau veidą, kaklą, krūtinę, pilvą, nugarą, užpakalį, rankas, kojas ir pėdas.

– Kuriam nors iš jūsų gimus, visų pirma išbučiuodavau kiekvieną jūsų kūno dalį, – pasakodavo mama man, broliui ir seseriai. – Suskaičiuodavau kiekvieną rankų ir kojų pirštelį, kiekvieną blakstienėlę, paglostydavau jūsų delniukų linijas...

Nors iš tikrųjų to neprisiminiau, niekada nebuvau ir pamiršusi. Šis prisiminimas buvo tokia pat mano dalis, kaip tėvo grasinimas išmesti mane pro langą. Dar didesnė!

Atsiguliau ant nugaros, užsimerkiau ir leidau galvai panirti vandenį pakankamai giliai, kad šis užlietų veidą. Apėmė toks pat jausmas, kokį prisiminiau iš vaikystės, kuomet vonioje elgdavausi lygiai taip pat: tarsi pažįstama vonios kambario aplinka būtų išnykusi ir vien dėl tokio paprastučio veiksmo – panirimo po vandeniu – virtusi paslaptinga svetima vietove. Joje įprasti garsai ir pojūčiai dabar rodės prislopinti, tolimi, abstraktūs, tačiau atsirado visai naujų, kurių įprastai nepajustum.

Tai buvo tik pradžia. Žygyje buvau praleidusi trejetą savaičių, bet, regis, viskas manyje spėjo pasikeisti. Tysojau po vandeniu tiek, kiek pajėgiau išbūti nekvėpavusi, viena kaip pirštas naujame, nepažintame krašte, kol tikrasis mane supantis pasaulis skubėjo į priekį.

9

BŪTI SURASTAI

Aplenkiau. Praslinkau. Išvengiau pavojaus. It varlė peršokau sniegynus. Rodės, tolesnis kelias per Kaliforniją buvo vienas juokas. Tuomet keliausiu per Oregono valstiją iki pat Vašingtono. Naujasis mano galutinis tikslas buvo per Kolumbijos upę nutiestas tiltas, žymintis dviejų valstijų ribą. Dievų tiltas. Nuo jo mane skyrė 1 622 kilometrai. Kol kas buvau nuėjusi tik 274, bet eiti sekėsi vis geriau ir greičiau.

Ryte mudu su Gregu išėjome iš Sieros miestelio ir porą kilometrų kulniavome kelio pakraščiu, kol pasiekėme vietą, kur jis kirto Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką. Paėjėję dar keletą minučių, stabtelėjome atsisveikinti.

– Tai vadinama *kalnų kančia*, – mostelėjau į žemus krūmelius, žaliuojančius abipus tako. – Bent jau taip rašoma gide. Tikėkimės, kad perkeltine prasme.

– Nujaučiu, jog ne, – atsakė Gregas ir nesuklydo: per trylika artimiausių kelio kilometrų žygeivis turėjo pakilti kone kilometrą. Buvau nusiteikusi darbingai dienai, o Pabaisiuke nešiausi pakankamai maisto visai savaitei.

– Sėkmės, – palinkėjo Gregas, rudomis akimis dėbtelėjęs į manąsias.

– Ir tau, – stipriai jį apkabinau.

– Laikykis, Šeril, – dar šūktelėjo nusigręždamas eiti tolyn.

– Ir tu, – riktelėjau pavymui, tarsi tas linkėjimas jam būtų reikalingas.

Nepraėjo nė dešimt minučių, ir bičiulis dingo man iš akių.

Džiūgavau vėl atsidūrusi kelyje, 724 kelio kilometrais šiauriau nei pastarąjį sykį. Snieguotų aukščiausiųjų Siera Nevados kalnų viršukalnių ir milžiniškų granitinių uolų aplink nebebuvo matyti, bet kelyje jaučiausi taip pat, kaip iki šiol. Daugeliu atžvilgių jis ir atrodė taip pat. Kad ir kiek begalinių kalnų ir dykumų panoramų teko išvysti, vos daugiau nei pusmetrio pločio išmintas takelis man tapo pačiu artimiausiu vaizdu: būtent prie jo labiausiai priprato akys, nuolat besidairančios šaknų ir šakelių, gyvačių ir akmenų. Kai kur kelią dengė smėlis, kai kur – akmenys, žvyras, purvas ar žingsnius suminkštinantis storas pušų spyglių paklotas. Kai kur jis buvo juodas, kitur – rudas, pilkšvas ar šviesus it šviesi karamelė, bet tai visuomet buvo tas pats Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas.

Žengiau pušų, ąžuolų ir kaliforninių kedročių mišku, praėjau pro žalią didžiųjų pocūgių plotelį, o kelias vis kilo ir kilo. Kopdama visą saulėtą rytą nesutikau nė gyvos dvasios, nors greta visąlaik jutau nematomą Grego artumą. Su kiekvienu nauju kilometru tas jausmas vis blėso – įsivaizdavau jį besilaikantį savo neįtikėtino žygiavimo tempo ir atsiplėšiantį vis toliau nuo manęs. Pagaliau išnirusi iš miško pavėsio į atodangą daugelį kilometrų apačioje galėjau matyti kanjoną, o virš galvos – akmenuotus kalnus plokščiomis viršūnėmis, bet itin stačiais šlaitais. Iki vidudienio pakilau į daugiau nei dviejų kilometrų virš jūros lygio aukštį, o kelias ėmė vesti per purvynus, nors lietaus debesų nebuvo matyti jau ne vieną dieną. Galų gale išnirusi už staigaus posūkio iš-

vydau ištisą sniego lauką. Bent jau man rodės, kad tai laukas – vadinasi, teritorija, kuri turi pabaigą. Stypsodama prie jos krašto dairiausi Grego pėdsakų, bet jų nebuvo matyti. Sniegas dengė ne šlaitą, o tarp plačių girių įsiterpusią lygumėlę – šaunu, nes ledo kirtiklio kuprinėje neturėjau. Tą rytą, prieš pat mudviem su Gregu iškiūtinant iš miesto, buvau jį palikusi žygeiviams skirtų nemokamų daiktų dėžėje Sieros pašte. Išsiųsti jį Lizai pristigo pinigų – gaila, nes kirtiklis kainavo ne taip jau mažai, bet neštis jo tolyn nebuvau pasirengusi, juolab kad buvau tikra, jog jo panaudoti daugiau tikrai nebus kur.

Įsmeigiau į sniegą slidinėjimo lazdą, užčiuožiau ant apledėjusio jo paviršiaus ir pradėjau po truputį judėti į priekį. Tiesa, sėkmingas buvo ne kiekvienas žingsnis. Kai kur galėjau ramiausiai kulniuoti sniegu, bet pasitaikydavo vietų, kuriose mano pėdos prasmegdavo skradžiai, kartais – iki pusės blauzdų. Neilgai trukus mano batai buvo pilnutėliai sniego, o čiurnas nuo speigo ėmė diegti taip, tarsi kas būtų nugremžęs jų odą buku peiliu.

Tiesa, skausmas man rūpėjo mažiau nei tai, kad per sniegą negalėjau aiškiai matyti išminto tako. Nepaleisdama iš rankų gido puslapių ir vis stabtelėdama atidžiai perskaityti vieno ar kito žodžio, raminau save, jog maršrutas atrodo pakankamai aiškus. Po geros valandos iš baimės net suakmenėjau. Ar išties buvau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje? Visą laiką dairiausi mažučių metalinių rombo formos kelio žymeklių, kur ne kur pritvirtintų prie medžių, bet aplink nebuvo matyti nė vieno. Tiesa, tai nebūtinai reiškė pavojų. Jau buvau sumojusi, jog kelio žymekliais pasitikėti neverta: kai kuriose kelio atkarpose jie buvo išdėstyti kas keletą kilometrų, kitose dienų dienas nepastebėdavau nė vieno.

Išsitraukiau iš šortų kišenės topografinį šios vietovės žemėlapį. Drauge su juo lauk išsprūdusi penkių centų moneta akimirksniu pradingo sniege. Pamėginau jos siekti lenkdamasi į priekį, nors dėl sunkios

mantos vargiai išlaikiau pusiausvyrą, bet vos prilièčiau monetą pirštais, ji įsmigo dar giliau ir prasmego amžiams. Kasiau sniegą delnais, bet monetos niekur nebuvo matyti.

Man buvo likę šešiasdešimt centų.

Nejučia prisiminiau tą penkių centų monetą, kurią įmetusi į lošimo automatą Las Vegase tąsyk laimėjau šešiasdešimt dolerių. Mintis mane taip prajuokino, kad garsiai nusikvatojau – kažkodėl rodės, jog tos dvi monetos žūtbūt turi būti kažkaip susijusios, nors ir negalėjau užčiuopti jokio ryšio, išskyrus tai, jog mintis šovė stypsant sniege. Galbūt pamesti monetą buvo geras ženklas – taip pat kaip tuštumą reiškianti plunksna iš tikrųjų žadėjo gera? Gal iš tikrųjų visai nestoviu pačiame viduryje to, ko labiausiai stengiausi išvengti? Galbūt už kito posūkio pasirodys sausa laukymė?

Įsirioglinusi į pusnį tik su šortais ir prakaitu permirkusiais marškinėliais iš šalčio jau virpėjau, bet nė neketinau pajudėti į priekį, kol sukaupsiu pakankamai drąsos. Išsilanksčiau gido puslapius ir perskaičiau, ką apie šią kelio dalį skelbė „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 dalies: Kalifornijos“ autoriai: „Atėję nuo kelio pakraščio pateksite į krūmeliais iš abiejų pusių apžėlusią įkalnę“, – buvo rašoma apie vietą, kurią, kaip supratau, jau buvau palikusi už nugaros. „Galų gale kelias išsilygins ir atves į lygumėlę miško proskynoje...“ Lėtai apsisukau ratu, kad apžiūrėčiau laukymę iš visų pusių. Ar čia ir buvo ta lygumėlė miško proskynoje? Šiaip atsakymas tikriausiai būtų akivaizdus, bet ne dabar. Akivaizdu buvo tai, kad viskas užversta sniegu.

Ištiesiau ranką, ieškodama kompaso, turėjusio kadaruoti kuprinės šone greta garsiausio pasaulyje švilpuko. Nebuvau jo naudojusi nuo pat dienos, kai po pirmosios sunkios žygio savaitės sumaniau kitu keliu pasukti tolyn nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako. Atidžiai vertindama kompaso rodmenis ir žymes žemėlapyje stengiausi kaip įmanydama tiksliau suprasti, kur atsidūriau, ir centimetras po centimetro atsargiai skintis kelią sniegu pirmyn, tai lengvutėliai čiuoždama jo

paviršiumi, tai prasmegdama pusnynuose taip, kad su kiekvienu žingsniu vis smarkiau nusibrozdindavau blauzdas ir čiurnas. Kai po geros valandos išvydau prie sniego užkloto medžio kamieno pritaisytą metalinį rombą su užrašu „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas“, mano kūną užliejo ramybė. Vis dar nebuvau tikra, kur esanti, tačiau bent jau žinojau nenuklydusi nuo kelio.

Vėlyvą popietę pasiekiau skardį, nuo kurio dirstelėjusi žemyn galėjau matyti kažką panašaus į prisnigtą gilų dubenį.

– Gregai! – sušukau, norėdama patikrinti, ar jo nėra kur netoliese. Nors visą dieną nebuvau pastebėjusi nė ženklo, bet tikėjausi, kad jis pasirodys: vyliausi, jog pusnynai sulėtino jo tempą pakankamai, kad galėčiau prisivyti ir toliau galėtume keliauti kartu. Išgirdau silpnus šūksnius ir pastebėjau slidininkų trijulę ant skardžio kitoje prisnigtojo dubens pusėje: kompanija buvo pakankamai arti, kad juos išgirsčiau, bet nusigauti iki jų nebuvo nė menkiausios galimybės. Trijulė plačiai mojo man, o aš – jiems. Dėl didelio mus skiriančio atstumo ir storų slidinėjimo kostiumų negalėjau aiškiai suvokti, vyrai ten ar moterys.

– Kur mes? – surikau išilgai sniego užklotos laukymės.

– Ką? – šiaip taip išgirdau jų šūksnį.

Kartojau žodžius dar ir dar sykį – *kur mes, kur mes, kur mes,* – kol įsiskaudo gerklė. Maždaug įsivaizdavau, kur esanti, bet norėjau išgirsti jų atsakymą vien tam, kad galėčiau būti tikra. Klausiau ir klausiau, nors mano šūksniai jų ausų ir nepasiekė. Sukaupusi visas man dar likusias jėgas, pamėginau paskutinį kartą – iš to smarkumo vos nenuvirsdama nuo skardžio.

– KUR MES?

Akimirkai stojo tyla, leidusi man supranti, jog slidininkai pagaliau suvokė, kokį atsakymą noriu išpešti, tuomet visi trys vienu balsu suriko:

– KALIFORNIJOJE!

Iš to, kaip jie palinko vieni prie kitų, suvokiau, jog trijulė juokiasi.

– Ačiū, – šūktelėjau sarkastiškai, nors mano žodžius tuojau nusinešė vėjas.

Kompanija sušuko man kažką, ko niekaip negalėjau suprasti. Jie kartojo ir kartojo, bet garsas vis nepasiekdavo manęs, kol galų gale jie išrėkė visus žodžius atskirai taip, kad suprasčiau.

– AR...

– ...TU...

– ...PAKLYDAI?

Akimirką apie tai svarsčiau. Jei apsimesiu pasiklydusi, jie mane išgelbės ir galėsiu nusispjauti ant šito Dievo pamiršto kelio.

– NE, – suriaumojau. Nebuvau paklydusi.

Tik kaip reikiant prisivirusi košės.

Nužvelgiau blėstančios dienos šviesos glostomus medžius. Greit sutems ir man teks susirasti vietą nakvynei. Gausiu statyti palapinę pusnyje, pabusti pusnyje ir toliau keliauti per pusnis. Kad ir kaip būčiau stengusis išvengti būtent šito...

Kiek paėjėjusi į priekį aptikau jaukią vietelę palapinei – bent jau tokia atrodė, kai neturi kito pasirinkimo ir nusprendi, kad sniego sluoksnis po medžiu gali būti jaukus. Ant kasdienių drabužių užsivilkus neperšlampamus ir įšliaužus į miegmaišį buvo vėsoka, bet pakenčiama. Bijodama, kad neužšaltų, vandens butelius prispaudžiau prie savęs.

Ryte mano palapinės sienos iš vidaus baltavo šerkšnu: nakties speigas sustingdė į ledą mano iškvėptus garus. Pabudusi valandėlę pagulėjau tylomis – dar nebuvau pasirengusi akis į akį susidurti su sniegu. Klausiausi paukščių, kurių pavadinimų nežinojau. Galėjau pasakyti tik tiek, kad jų čiulbesys man jau rodės pažįstamas. Atsisėdusi atsegiau durų užtrauktuką ir dirstelėjusi lauk nužvelgiau nuo šakos ant šakos lekiojančius paukštelius – tokius paprastus, elegantiškus ir visiškai man abejingus.

Išsitraukiau puodą, įsipyliau vandens ir miltelių „Geriau nei pienas“, sumaišiau ir įbėriau saldžių dribsnių su priedais. Įsitaisiusi pusry-

čiauti visai prie atvirų palapinės durų, vyliausi, jog vis dar esu Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje. Pakilusi išsiploviau puodą sauja sniego ir nužvelgiau aplinką. Mane supo iš apledėjusio sniego kyšantys medžiai ir uolos. Širdyje kirbėjo nerimas dėl esamos padėties ir susižavėjimas vienišos gamtos grožio didybe. Eiti į priekį ar apsigręžti? – susimąsčiau puikiai žinodama, kokį atsakymą pasirinksiu. Jaučiau jį visu kūnu: be abejonės, judėsiu į priekį. Pernelyg stengiausi, kad dabar pasielgčiau kitaip. Apsigręžti būtų buvę logiška. Galėčiau grįžti į Sierą tuo keliu, kuriuo atėjau čia, ir susistabdžiusi pakeleivingą automobilį nukakti dar šiauriau, kur sniego tikriausiai nerasčiau. Taip pasielgti būtų saugiau. Protingiau. Tikriausiai teisinga. Vis dėlto nė viena mano kūno ląstelė nebūtų priėmusi tokio sprendimo.

Visą dieną pamažėle slinkau į priekį, kritau, slidinėjau ir šiaip taip kepurnėjausi, taip stipriai spausdama slidinėjimo lazdą, kad ant delno prisitryniau pūsles. Perėmus lazdą į kitą ranką, pūslės netrukus nusėjo ir ją. Vis tikėjausi, kad jau už kito posūkio, skardžio ar kitapus pievos sniegas baigsis, bet nebuvo matyti nei jo galo, nei krašto – žemės lopinėliai baltumoje šmėstelėdavo tik retkarčiais. *Ar tai kelias?* – sudvejodavau išvydusi žemės paviršių. Niekada negalėjau būti tuo tikra. Tiesą atskleisti galėjo tik laikas.

Einant visas mano kūnas žliaugte žliaugė prakaitu, o kuprinės dengiamas nugaros plotas liko šlapias, nepaisant lauko temperatūros ir mano dėvimų drabužių. Jei stabtelėdavau bent akimirkai, mano prakaituoti drabužiai sušaldavo į ledą, o aš drebėdavau, kęsdama baisų šaltį. Mano raumenys galų gale buvo bepradedą prisitaikyti prie ilgų atstumų ėjimo, bet dabar jiems buvo iškelta dar daugiau naujų reikalavimų – ne tik visąlaik stengtis išsilaikyti stačiomis. Jei tekdavo eiti šlaitu, privalėdavau išsikirsti sniege vietas kojai pastatyti – kitaip būčiau nuslydusi nuo kalno ir išsitėškusi į uolas, medžius ir krūmus arba, dar blogiau, nusiritusi nuo skardžio. Tiksliai ir metodiškai spardžiau suledėjusį sniego paviršių, taip žingsnelis po žingsnelio skaptuodama

naujas vietas žingsniams. Puikiai prisiminiau, kaip tai daryti ledo kirtikliu dar Kenedžio Medouze mane išmokė Gregas. Dabar degte degiau troškimu turėti tą ledo kirtiklį – įsivaizdavau jį niekam nereikalingą tysantį keliautojams skirtų daiktų dėžėje Sieroje. Nuo šitokios įtampos ir nuolatinio spardymo pūslės mano kojas nusėjo ne tik ten, kur iki šiol dar būta sveikos odos, bet ir ten, kur jau buvau prisitrynusi pūsles pirmosiomis žygio dienomis, o Pabaisiuko diržai iki kraujo gremžė mano klubų ir pečių odą.

Kulniavau toliau it atgailaujanti kelio dukra palaidūnė, bet į priekį judėti sekėsi ne kažin kaip. Didžiumą ankstesnių žygio dienų per valandą įveikdavau kiek daugiau nei trejetą kilometrų, bet sniegynuose viskas vyko kitaip: lėčiau, neužtikrinčiau. Tikėjausi Beldeną pasiekti per šešias dienas, bet dabar jau suvokiau, jog dėdamasi į kuprinę maisto atsargų šešioms dienoms tikrai nesuvokiau, į kokią velniavą lendanti. Tokiomis sąlygomis nė kalbos negalėjo būti apie šešias dienas, ir ne tik dėl to, kaip sunku fiziškai skintis kelią per pusnis. Negana to, kiekvienas žingsnis turėjo būti tiksliai apskaičiuota pastanga išlikti ten, kur, maniau, driekiasi Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas. Laikydama rankose žemėlapį ir kompasą stengiausi prisiminti kiek įmanoma daugiau iš kažin kada sudegintos knygos „Būti surastam". Didžiuma naudojimosi kompasu technikų – dalijimas į trikampius, kryželio nešimas, skliausteliai – man atrodė nesuprantamos net laikant knygą rankose, o dabar tikrai nebūčiau įstengusi tvirtai jų prisiminti ir jomis pasinaudoti. Mano protas niekada nebuvo dorai pritaikytas matematikai, negalėjau deramai įsiminti skaičių ir formulių. Šiek tiek suprasti pajėgiau tik logiką. Mano galva, pasaulis nebuvo grafikas, formulė ar lygtis – veikiau jau istorija. Būtent todėl stengiausi pirmiausia pasikliauti gido žodiniais aplinkos aprašymais, skaičiau juos dar ir dar kartą, mėginau pasakojimus lyginti su žemėlapiu, o kiekviename žodyje ir sakinyje pajusti esmę ir kiekvieną atspalvį. Jaučiausi it didžiulio standartizuoto testo klausimo herojė. *Jei Šeril maždaug valandą kops*

skardžiu į šiaurę dviejų kilometrų per valandą greičiu, o tada pasuks į vakarus, prieis balną primenančią įdubą, kurioje stovėdama ir atsigręžusi į rytus matys porą pailgų ežerų. Ar tiesa, kad dabar Šeril stovi ant pietinio 7503-iosios viršukalnės šlaito?

Kiekvieną kartą kuo nors suabejojusi aš spėliojau ir spėliojau, matavau, skaičiau, stabčiojau ir skaičiavau – tik tuomet leisdavau sau patikėti einanti teisinga linkme. Laimei, šioje kelio atkarpoje netrūko ženklų – viršukalnių ir uolų, ežerų ir tvenkinių, dažnai aiškiai matomų nuo kelio. Mano širdį persmelkė tas pats jausmas, kuris nedavė ramybės jau tada, kai įžengiau į Siera Nevadą iš pietinės jos pusės: tarsi pakilusi virš viso plataus pasaulio galėčiau tiek daug regėti sau po kojomis... Kėblinau nuo skardžio prie skardžio, ramiau atsipūsdama kaskart išvydusi švarų žemės lopinėlį, nuo kurio sniegą buvo nutirpdę atkaklūs saulės spinduliai, ir netverdama džiaugsmu teisingai atpažinusi vandens telkinį ar ypatingą uolą, atitinkančią vaizdą žemėlapyje ar gide aprašytosios bruožus. Tokiomis akimirkomis persmelkdavo ramybė ir valia, tačiau netrukus, stabtelėjusi sukirsti dalies maisto atsargų, vis dėlto aiškiai suvokdavau, jog nuspręsdama tęsti kelionę pasielgiau neįtikėtinai kvailai. Vis praeidavau pro medžius, kurie atrodydavo tokie iki skausmo pažįstami, tarsi prieš gerą valandą jau būčiau pro juos kulniavusi. Nužvelgdavau plačias kalnų panoramas, tuojau sumodama, jog jos atrodo lygiai taip, kaip anksčiau regėtosios. Ant žemės vis dairiausi pėdsakų, trokšdama išvysti kokį nors kito žmogaus buvimo netoliese ženklą, kuris akimirksniu būtų mane nuraminęs, – deja, nieko panašaus nepastebėjau. Vieninteliai sniege įspausti pėdsakai buvo gyvūnų: negilūs triušio zigzagai ir skubrūs trikampiai, tikriausiai išminti, svarsčiau sau, dygliakiaulės ar meškėno. Kada ne kada aplinką pažadindavo viršūnes taršančio vėjo ūžimas, kitais kartais rodės, kad sniegas ne tik užkloja žemę, bet ir sugeria bet kokį, net menkiausią, garselį. Šioje laukymėje savimi nepasitikėjau tik aš. Dangui nereikėjo spėlioti, kur, po velnių, atsidūrė.

– Ei! – vis surikdavau, puikiai suprasdama, jog atsakymo nesulauksiu, bet vis vien trokšdama išgirsti balsą – tegu tik savo. Tvirtai tikėjau, jog mano balsas išgelbės mane nuo galimybės amžiams paklysti šiuose laukiniuose pusnynuose.

Žingsniuojant mintyse, tarsi galvoje kas būtų įjungęs radiją, vis pasigirsdavo vienos ar kitos dainos melodija, retsykiais pertraukiama Polo balso, burbančio, jog tik tokia kvaiša kaip aš galėtų leistis į tokius sniegynus vienui viena. Jei iš tikrųjų negrįžčiau iš žygio, viskas, kuo reikėtų pasirūpinti, kristų ant jo pečių. Nepaisant skyrybų, jis vis dar buvo artimiausias man žmogus – bent jau vienintelis, kuriam nepristigtų organizacinių gabumų susitvarkyti su tokia užduotimi. Prisiminiau, kaip praėjusį rudenį išplėšęs iš Džo ir heroino gniaužtų ir veždamasis iš Portlando į Mineapolį keikė mane.

– Negi nežinai, jog taip gali ir mirtį prisišaukti? – bjaurėdamasis klausė jis, tarsi būtų iš dalies troškęs, kad taip ir nutiktų, o jis galėtų įsitikinti buvęs teisus. – Kiekviena heroino dozė – it rusiška ruletė. Priglaudi pistoleto vamzdį prie smilkinio ir spaudi gaiduką. Niekada nežinai, ar lizde yra kulka.

Neturėjau, kaip pasiteisinti. Jis buvo teisus – na ir kas, kad man tuo metu atrodė kitaip?

Visgi ėjimas mano prasimintu taku, kuris, tikėjau, yra ne kas kita, kaip tik Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, buvo kai kas visiškai priešingo kvaišalams. Gaidukas, kurį spaudžiau skaudžiai klampodama į sniegynus, privertė mane jaustis gyvesne nei kada nors. Kad ir kiek dvejojau, ar teisinga linkme judu, jaučiausi besielgianti teisingai vien judėdama – tarsi vien pastangos būtų savaime kažką reiškusios. Tarsi mane supusi žmogaus nepaliesta ir nesužalota laukinė gamta būtų ir mane pavertusi nesužeista, kad ir ko būčiau gyvenime netekusi, kad ir ką būčiau praganiusi, kad ir kokių kvailysčių būčiau iškrėtusi sau ir kitiems, kad ir kokių kiti būtų ištaisę man. Nors į tiek daug dalykų

gyvenime žvelgiau skeptiškai, šiuo nesuabejojau nė akimirką: laukinės gamtos tyrumas persmelkė ir mane.

Tai liūdna, tai pakylėta skyniausi kelią per vėsumą, saulės spinduliams žybčiojant iš medžių lapijos ir ryškiai atsispindint nuo baltutėlio sniego. Nors buvau pasibalnojusi nosį saulės akiniais, blyksniai retsykiais vis viena priversdavo prisimerkti. Kad ir kokie pusnynai būtų pūpsoję aplink, kiekvieną akimirką aiškiai jutau sniegą tirpstant ir blėstant. Savo mirties akimirką jis buvo toks gyvybingas, kaip kasdieniame gyvenime bičių spiečius. Pasitaikydavo, jog eidama naują kelio atkarpėlę išgirsdavau kažką gargaliuojant, tartum po sniegu būtų čiurlenusi nematoma srovė. Kartais didžiuliai šlapio sniego kąsniai nudribdavo žemėn nuo medžių šakų.

Trečiąją dieną nuo išvykimo iš Sieros kiūtodama priešais atsegtas savo palapinės duris ir stengdamasi kaip nors pagydyti pūslėmis nusėtas pėdas suvokiau, jog vakar buvo liepos ketvirtoji. Gebėdama kuo aiškiausiai įsivaizduoti, ką be manęs veikė ne tik mano bičiuliai, bet ir nemaža dalis amerikiečių, pasijutau dar labiau atsiskyrusi nuo pasaulio nei anksčiau. Nė neabejojau, kad toli nuo manęs šurmuliavo vakarėliai ir paradai, saulėje nudegę žmonės žiebė šaltąsias ugneles, o aš vienut vienutėlė tūnojau šaltyje. Akimirksniu išvydau save iš viršaus – mažutėlį taškelį didžiuliame žalumos ir baltumos plote, reikšmingą ne mažiau ir ne daugiau nei bevardžiai paukšteliai medžiuose. Čia galėjo būti liepos ketvirtoji ar gruodžio dešimtoji – kalnai dienų neskaičiavo.

Kitą rytą valandų valandas kulniavusi per sniegą priėjau laukymę, kurios viduryje tysojo didžiulis išvirtęs medis – plikas kamienas be šakų ir sniego apkloto. Nusimečiau nuo pečių mantą ir užsikoriau ant piktai po mano kojomis girgždančio rąsto. Išsitraukusi iš kuprinės keletą džiovintos jautienos gabalėlių, prisėdau užkąsti ir gurkštelėti vandens. Netrukus kairėje išvydau šmėstelint kažką rausvo: į laukymę įcimpino lapė, kurios žingsnių garsą visiškai sugėrė sniegas. Gyvūnas dėbsojo tiesiai priešais save, nė neatsigręždamas į mane, tarsi nebūtų

pastebėjęs, nors buvau tikra, kad taip būti negalėjo. Atsidūrusi tiesiai priešais mane, gal trijų metrų atstumu, lapė staiga sustingo ir pasukusi galvelę taikiai dirstelėjo į mane, uosdama orą. Padaras žvelgė kažkur kitur – ne man į akis. Įsitempęs ir pasirengęs strykteleti tolyn gyvūnas mažu smailiu snukučiu vienusyk priminė ir katę, ir šunį.

Nors širdis ėmė daužytis kaip išprotėjusi, šiaip taip nugynusi tolyn baimę bei norą pašokti ir pasislėpti už medžio, likau sėdėti tvirta it akmuo. Nežinojau, kaip toliau elgsis lapė. Nemaniau, kad sužalos mane, bet negalėjau susilaikyti dėl to nebūgštavusi. Lapė vargiai tesiekė mano kelius, tačiau neabejotinai buvo labai stipri ir kerinčio grožio, kiekvienu nepriekaištingu plaukeliu geresnė už mane. Nepraeitų nė akimirka, ir parverstų mane. Čia juk jos pasaulis. Buvo akivaizdu, kad šiai laukymei ji ne mažiau būtina nei dangaus skliautas.

– Lapute, – sukuždėjau taip tyliai, kaip tik pajėgiau, tarsi gyvūno pavadinimas galėtų mane nuo jo apginti, bet sykiu ir prisišaukti artyn. Lapė kilstelėjo įspūdingą rausvą uodegą, bet liko stovėti, kur stovėjusi, ir keletą sekundžių spitrijosi į mane, kol pagaliau neįspėjusi nusigrįžo ir nukūrė išilgai laukymės pradingdama tarp medžių.

– Grįžk, – pašaukiau tyliai ir staiga surikau: – MAMA! MAMA! MAMA! MAMA!

Kol žodis išsprūdo man iš lūpų, nė nenumaniau jį ištarsianti.

Tuomet taip pat staiga, kaip pratrūkusi šaukti, aš nutilau, išsvaisčiusi jėgas.

Kitą rytą priėjau kelią. Ankstesnėmis dienomis buvau perėjusi ne vieną sniego užklotą, džipų išvažinėtą keliuką, bet nė vieno tokio aiškaus ir plataus kaip šis. Vien išvydusi savo kelią kone puoliau ant kelių. Kalnų sniegynų grožio negalėjai sulyginti su niekuo, bet kelias reiškė žmones. Jei tai buvo tas kelias, apie kurį galvojau, jį pasiekti buvo didžiulis laimėjimas. Tai reiškė, jog nenuklydau nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako. Be to, kad ir kuria kryptimi būčiau pasukusi,

už keleto kilometrų būčiau priėjusi miestelį. Galėjau pasukti kairėn ar dešinėn ir dūlinti juo tol, kol pasieksiu tokią aplinką, kuri atrodys priderantí liepos pradžiai. Nusiėmusi kuprinę atsisėdau ant nelygios sniego pusnies ir susimąsčiau, kaip derėtų pasielgti. Jei išties buvau ten, kur maniausi esanti, vadinasi, per keturias dienas nuo tada, kai išvykau iš Sieros, įveikiau beveik septyniasdešimt kilometrų, nors nužingsniavau tikriausiai daugiau – mano įgūdžiai naudotis kompasu ir žemėlapiu vis dar buvo abejotini. Iki Beldeno dar buvo likę beveik devyniasdešimt sniegu užklotų kilometrų. Nebuvo verta apie tai nė mąstyti: man dar likusių maisto atsargų vargiai tebūtų užtekę daugiau nei keletui dienų. Jei mėginsiu skintis kelią į priekį, nė nepastebėsiu, kaip liksiu tuščiomis. Nutariau kulniuoti keliu Kvinsiu pavadinto miestelio pusėn.

Kelias niekuo nesiskyrė nuo laukinės gamtos, per kurią kėblinau kelias pastarąsias dienas, – aplink tik tyla ir sniegynai, bet dabar bent jau neturėjau kas keletą minučių stabčioti, norėdama išsiaiškinti, kur link einu: tiesiog sekiau kelią, kol sniegą pakeitė purvas. Gide nebuvo tiksliai pažymėta, kaip toli Kvinsis – buvo parašyta, jog turėčiau jį pasiekti po „ilgos dienos žygio". Paspartinau žingsnius, vildamasi pasiekti miestelį iki sutems, nors ir nežinojau, ką ten nuveiksiu su šešiasdešimt centų kišenėje.

Apie vienuoliktą valandą išnirusi iš posūkio pastebėjau žalią džipą, kėpsantį kelio pakraštyje.

– Ei, – šūktelėjau kur kas atsargiau, nei anksčiau rėkiau tą patį žodį visai baltai dykynei. Atsakymo nesulaukiau. Prisiartinusi prie džipo, dirstelėjau pro langą. Ant priekinės sėdynės gulėjo džemperis su gobtuvu, kartoninis kavos puodelis ir keletas kitų širdį suvirpinusių dalykų, taip priminusių ankstesnįjį mano gyvenimą. Leidausi toliau žingsniuoti taku ir po gero pusvalandžio išgirdau man iš nugaros atburzgiantį automobilį. Atsigręžiau.

Žaliasis džipas. Netrukus jis stabtelėjo greta manęs. Prie vairo sėdėjo vyriškis, greta jo – moteris.

– Jei norėtum, kad pavėžėtume, vykstame apsistoti viename nuomojamų namelių greta Pakerio ežero, – šūktelėjo moteris, atidariusi langą. Mano širdis nusirito į kulnus, bet nepamiršau jai padėkoti ir nieko nelaukdama stryktelėjau ant galinės sėdynės. Buvau jau kažin kada savo gide skaičiusi apie tą nuomojamų namukų miestelį. Galėjau jį aplankyti pasukusi į šoną nuo Sieros, kai lankiausi ten, bet nutarusi tęsti žygį šio sumanymo atsisakiau. Dardėdama automobiliu aiškiai jutau, kaip mano pastangos traukti į šiaurę apsigręžė – šitiek vargusi, kad įveikčiau tuos kilometrus, dabar mažiau nei per valandą grįžau į pradinį kelionės tašką, bet sėdėdama mašinoje jaučiausi it rojuje. Nuvaliau delnu garais apsitraukusio lango plotelį ir dirstelėjau į pro šalį skriejančias medžių viršūnes. Dėl begalinių kelio posūkių vargiai tegalėjome judėti greičiau nei 30 km/h, bet man vis tiek rodės, jog skriete skriejame į priekį, atskiri žemės lopinėliai susilieja į vieną, o aš, užuot buvusi jų dalimi, stypsau kažkur nuošaly.

Susimąsčiau apie lapę. Spėliojau, ar ji grįžo prie nuvirtusio kamieno ir mąstė apie mane. Prisiminiau akimirką, kai jai pradingus girioje ėmiau šauktis motinos. Prieš pradedant šūkauti mane supo tokia tyla, kurioje, regis, tilpo visas pasaulis. Paukščių trelės ir medžių šlamėjimas. Mirštantis sniegas ir nematomo vandens gurgėjimas. Saulės žvilgesys. Tikresnis už tikrą dangus. Ginklas, kurio lizde nebuvo kulkos. Ir mama. Visuomet mama. Ta, kuri niekada pas mane nebegrįš.

10

ŠVIESOS SPINDULYS

Vien gyvenvietės prie Pakerio ežero vaizdas man buvo kaip smūgis į paširdžius. Čia stovėjo restoranas. Pilnas maisto. Nelyginant vokiečių aviganis suuodžiau jį vos iškėlusi koją iš automobilio. Padėkojau mane pavėžėjusiai porai ir nudūlinau prie nedidelio pastato, Pabaisiuką palikau terasoje. Viduje knibždėte knibždėjo turistų – dauguma jų buvo išsinuomoję apie restoraną kėpsančius senovinius namelius. Regis, niekas nė nepastebėjo manęs dėbčiojant į jų lėkštes, kol žingsniavau prekystalio link. Krūvos blynų su skrudinta šonine, tobulai išplaktos kiaušinienės kalvelės ir, visų baisiausia, sūrainiai, palaidoti po arkliška porcija skrudintų bulvyčių. Vien į jas žiūrint persmelkė neviltis.

– Ką girdėjote apie sniegą kiek šiauriau nuo čia? – paklausiau moters, stoviniuojančios prie kasos. Akimirksniu sumojau, kad tai savininkė: po restoraną su kavinuku rankoje vaikštinėjančios padavėjos ji nė akimirkai nepaleido iš akių. Pirmąsyk mačiau šią moterį, bet tokioms kaip ji buvau dirbusi tūkstančius kartų. Dingtelėjo mintis, jog galėčiau pasiprašyti čia darbo ir mesti velniop tą Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką.

– Kone viskas šiauriau verste užversta sniegu, – atšovė ji. – Visi keliautojai šiemet nuleido rankas ir nutarė verčiau eiti Auksinio ežero greitkelio pakraščiu.

– Auksinio ežero greitkelio? – nustėrau. – Ar per pastarąsias keletą dienų čia nesilankė toks vyrukas? Jis vardu Gregas, maždaug keturiasdešimties. Rudaplaukis ir su barzdele.

Savininkė papurtė galvą, bet pokalbį nugirdusi padavėja prisiminė kalbėjusi su taip atrodančiu žygeiviu, tik nepasiteiravusi jo vardo.

– Prisėsk, jei nori užkąsti, – mestelėjo moteris.

Ant prekystalio gulėjo meniu. Paėmiau jį, norėdama tik dirstelėti.

– Ar turite ką nors už šešiasdešimt centų ar dar mažiau? – pajuokavau taip tyliai, kad kavinės triukšme mano žodžiai buvo vos girdimi.

– Už septyniasdešimt penkis gali gauti kavos puodelį. Papildymai nemokami, – atsakė ji.

– Tiesą sakant, pietus turiu krepšyje, – atsakiau ir nužingsniavau prie durų, praeidama pro į šoną pastumtas lėkštes, vis dar pilnas maisto likučių, kurių nereikėjo niekam, išskyrus mane, lokius ir meškėnus. Išnirau į terasą ir susirangiau greta Pabaisiuko. Išsitraukusi iš kišenės šešiasdešimt centų žiopsojau į sidabrines monetas delne taip, lyg būčiau įstengusi žvilgsniu jas padauginti. Prisiminiau Beldene manęs laukiančią dėžę su dvidešimt dolerių. Miriau badu. Nors kuprinėje iš tikrųjų turėjau pietus, buvau pernelyg liūdna, kad į juos kibčiau, tad verčiau čiupau gidą, iš naujo mėgindama suręsti protingesnį planą.

– Nugirdau jus viduje kalbant apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, – pakalbino moteris. Ji buvo vidutinio amžiaus, liekna, platinos atspalvio plaukus nusikirpusi stilingu *bob* kirpimu. Kiekvienoje ausyje žibėjo po mažą deimanto akutę.

– Skyriau tam keletą mėnesių, – atsakiau.

– Manau, tai šaunu, – šyptelėjo ji. – Visuomet domėjausi žygeiviais. Žinau, jog kelias kažkur ten, – mostelėjo vakarų pusėn, – bet niekada pati nebuvau nukakusi.

Moteris priėjo arčiau, ir akimirką jau maniau, kad mane apkabins, bet tik patapšnojo man per ranką.

– Tu juk ne viena, tiesa?

Man linktelėjus, ji tik nusijuokė ir prispaudė ranką prie krūtinės.

– Ir ką, po velnių, apie tai galvoja tavo motina?

– Ji mirusi, – atšoviau pernelyg nusiminusi ir alkana, kad stengčiausi suminkštinti šiuos žodžius apgailestavimo gaidele, kaip įprastai.

– Viešpatie. Tai siaubinga...

Jai ant krūtinės kadaravo prie iš blizgių karoliukų suverto raištelio pritvirtinti saulės akiniai. Čiupusi juos, pabalnojo nosį ir prisistatė esanti Kristina, su vyru bei dviem paauglėm dukterimis apsistojusi netoliese, viename nuomojamų namelių.

– Norėtum užeiti pas mus ir nusiprausti po dušu? – pasiūlė ji.

Kol maudžiausi, Kristinos vyras Džefas paruošė man sumuštinį. Išlindusi iš vonios kambario radau jį lėkštėje perpjautą įstrižai, o greta – saują mėlynųjų kukurūzų traškučių ir raugintą agurką.

– Jei nori užsikrauti daugiau mėsos, nesidrovėk, – paragino Džefas, stumdamas man išilgai stalo lėkštę šaltų mėsos pjausnių. Vyriškis buvo patrauklus ir kiek apkūnokas, banguotais tamsiais plaukais, ties smiliniais kiek žilstelėjusiais. Dirbo advokatu – tai man išdavė Kristina, kol mudvi žingsniavome nuo restorano iki jų šeimos namelio. Šeima gyveno San Fransiske, bet pirmąją liepos savaitę visuomet praleisdavo čia.

– Gal tik porą gabalėlių, ačiū, – padėkojau apsimestinai abejingai siekdama kalakutienos.

– Jei svarbu, mėsa ekologiška, – pridūrė Kristina. – Ir užauginta geromis sąlygomis. Kiek tik galime, stengiamės vartoti būtent tokius produktus. Pamiršai sūrį, – burbtelėjo Džefui ir nuskuodė prie šaldytuvo jo atnešti. – Norėtum havarčio (minkštojo sūrio rūšis – *vert. past.*) su krapais, Šeril?

– Dėkui, jau pasisotinau, – atsakiau iš mandagumo, bet moteris vis tiek atpjovė ir atnešė man nemažą sūrio gabalą, kurį sušlamščiau taip greit, kad ji, netardama nė žodžio, grįžo prie šaldytuvo ir atpjovė daugiau. Įkišusi ranką į traškučių pakelį, įbėrė į mano lėkštę dar šiek tiek, tuomet atidarė ir pastatė priešais mane skardinę giros. Jei būtų pastačiusi priešais mane viską, kas dar buvo likę šaldytuve, tikriausiai būčiau sušveitusi iki paskutinio kąsnelio. Ačiū, – dėkojau kaskart moteriai padedant ant stalo ką nors nauja.

Per stiklines stumdomąsias virtuvės duris mačiau Džefo ir Kristinos dukteris. Merginos buvo išsitiesusios terasoje kėpsančiame dvigubame gulte ir vartė naujausius „Seventeen“ ir „People“ žurnalų numerius. Joms iš ausų kyšojo ausinių laideliai.

– Kokio jos amžiaus? – linktelėjau merginų pusėn.

– Šešiolikos ir beveik aštuoniolikos, – atsakė Kristina. – Jaunėlė bus dešimtokė, vyresniosios laukia abitūra.

Pajutusios mūsų žvilgsnius, merginos pakėlė akis nuo žurnalų puslapių. Pamojau joms, ir abi droviai pamojavo man, tuomet sugrįžo prie skaitinių.

– Man taip patiktų, jei jos pasirinktų panašų kelią kaip tu. Jei turėtų tiek stiprybės ir drąsos, kiek tu, – pridūrė Kristina. – Nors tiek drąsos gal verčiau nereikia. Tikriausiai sunku būtų ramiai jaustis, jei kuri iš jų viena žingsniuotų per laukinę gamtą. Negi tau nebaisu vienai kaip pirštui?

– Kartais, – atsakiau. – Bet ne taip baisu, kaip jums atrodo.

Šlapi mano plaukai krito ant purvinais marškinėliais pridengtų pečių. Puikiai suvokiau, kaip dvokia mano drabužiai, – na ir kas, kad pati buvau švaresnė nei kada nors anksčiau. Po ištisų prakaitavimo šaltyje vilkint vis tuos pačius drabužius dienų dušas atrodė it tam tikras stebuklas, nelyginant karštas vanduo ir muilo putos būtų išdeginę iš manęs visą purvą. Pastebėjau ant tolimojo stalo galo gulinčias knygas – Normano Rašo „Poravimąsi“, Džeinės Smaili „Tūkstantį akrų“ ir E. Anės

Pru „Uosto naujienas". Visas jas buvau skaičiusi ir pamilusi, tad vien išvydus jų viršelius it seniai nematytus bičiulių veidus apėmė tokia ramybė, lyg būčiau beveik namuose. Gal Džefas ir Kristina leistų man pasilikti čia drauge, dingtelėjo kvaila mintis. Galėčiau tapti trečiąja jų dukra, skaitinėti žurnalus terasoje, kol saulė įrudintų kūną. Jei pasiūlytų, tikrai neprieštaraučiau.

– Mėgsti skaityti? – paklausė Kristina. – Būtent tuo užsiimame čia atvykę. Taip suprantame poilsį.

– Galimybė skaityti – mano atpildas už iškęstą dieną, – prisipažinau. – Dabar su savimi turiu Flanerio O'Konoro „Visas istorijas".

Kuprinėje išties vis dar turėjau visą knygą – keliaudama nebuvau sudeginusi nė puslapio, nors ir puikiai žinojau, jog dėl sniego ir maršruto pasikeitimų negaliu tiksliai nuspėti, kada gausiu kitą atsargų dėžę. Praėjusią naktį jau buvau baigusi skaityti knygą ir vėl pradėjusi nuo pirmojo puslapio.

– Na, kurią nors iš šių gali pasiimti, – pasiūlė Džefas, pakildamas iš kėdės ir čiupdamas „Poravimąsi". – Mes jas jau baigėme. Arba, jei šios ne tavo skonio, galbūt sudomins ši, – pridūrė jis ir pradingo miegamajame. Po akimirkos sugrįžo, nešinas stora Džeimso Mičenerio knyga plonais viršeliais, kurią padėjo greta ištuštintos mano lėkštės.

Nužvelgiau knygą. Ant viršelio tamsavo pavadinimas „Romanas" – nebuvau nei jos skaičiusi, nei apie ją girdėjusi, nors Džeimsas Mičeneris buvo mėgstamiausias mamos rašytojas. Kol įstojau į koledžą, nemaniau, kad tame esama ko blogo. *Prasiblaškymas masėms,* – paniekinamai purkštelėjo vienas profesorius sužinojęs, kokias knygas skaičiau iki šiol. Mičeneris, jo teigimu, buvo ne tas rašytojas, prie kurio vertėjo gaišti, jei pati norėjau tapti gera rašytoja. Pasijutau kvaila it bato aulas. Visus paauglystės metus panirusi į „Lenkiją", „Klajoklius", „Kosmosą" ir „Sajonarą" jaučiausi esanti intelektuali ir rafinuoto skonio, bet jau per pirmą mėnesį koledže suvokiau, jog ničnieko neišmaniau apie tai, kas iš tikrųjų svarbu ir kas ne.

– Žinai, tai nėra *tikra* knyga, – paniekinamai leptelėjau motinai, kai per tų metų Kalėdas ši nuo kažko dovanų gavo Mičenerio „Teksasą".

– Tikra? – mama apstulbusi įsispitrijo į mane, nesuprasdama, ką noriu pasakyti.

– Turiu omeny, nerimta. Tai nėra tavo laiko vertas skaitinys, – atšoviau.

– Na, jei nori žinoti, mano laikas niekada nebuvo vertinamas itin brangiai, juk niekada neuždirbau didesnės nei minimali algos, o didžiumą laiko apskritai vargau neuždirbdama nė grašio, – nerūpestingai nusijuokė mama ir delnu plekštelėjo man per ranką, kaip visuomet, be jokio vargo sutriuškindama skeptišką mano požiūrį.

Mamai mirus ir į namus įsikrausčius moteriai, kurią po kiek laiko vedė Edis, iš motinos lentynų pasiėmiau visas knygas, kurių norėjau. Susirinkau tas, kurias ji įsigijo devintojo dešimtmečio pradžioje, vos tik įsikrausčiusi į mums priklausantį žemės sklypą: „Ekologiškos sodininkystės enciklopediją" ir „Dvigubą jogą". „Laukines šiaurės gėles" ir „Dygsniuotus drabužius". „Dainas cimbolams" ir „Duonos kepimo pagrindus". „Gydymą augalais" ir „Visada žodyne ieškau žodžio *milžiniškas*". Pasiėmiau tas, kurias mama skaitė man – skyrelį po skyrelio, kol pagaliau užaugau pakankamai didelė, kad perskaityčiau jas pati: nesutrumpintus „Bembį", „Juodąjį gražuolį" ir „Namelį girioje". Susikroviau tas, kurias mama įsigijo studijuodama koledže likus vos keletui metų iki mirties: Polos Gan Alen „Šventąjį žiedą", Aksinos Hong Kingston „Moterį karę", Šeri Moragos ir Glorijos Anzaldua „Šis kalnas – mano nugara". Hermano Melvilio „Mobį Diką", Marko Tveno „Helkberį Finą" ir Volto Vitmano „Žolės lapus". Tiesa, motinos numylėtas Džeimso Mičenerio knygas visas iki vienos palikau lentynose.

– Ačiū, – padėkojau Džefui, laikydama rankose „Romaną". – Jei norite, mainais galiu jums palikti Flanerio O'Konoro knygą – ji puiki.

Jau žiojausi pridurti, kad kitaip vis tiek šiąnakt turėsiu ją sudeginti miške, bet laiku prikandau liežuvį.

– Puiku, – nusikvatojo jis. – Man regis, iš šio sandėrio man kur kas daugiau naudos nei tau.

Po pietų Kristina nuvežė mane į apskrities prižiūrėtojų centrą Kvinsyje, bet darbuotojas, su kuriuo pabendravau nusigavusi ten, apie kelią menkai išmanė. Jis prisipažino šiemet pats nebuvęs tose laukymėse, nes viskas užklota sniegu. Gerokai nustebinau jį prisipažindama ten buvusi. Grįžusi į Kristinos automobilį čiupau gidą ir įnikau skaityti, norėdama sukaupti kuo daugiau drąsos. Vienintelė vieta, tinkama grįžti į kelią, buvo jo sankirta su keliu už kiek daugiau nei dvidešimties kilometrų į vakarus.

– Tos merginos primena tokias, kurios galėtų žinoti šį tą daugiau, – pastebėjo Kristina ir parodė į degalinės stovėjimo aikštelę kitoje kelio pusėje, kur pora jaunų merginų stovėjo greta autobusiuko su stovyklavietės pavadinimu, užrašytu ant šono.

Priėjusi artyn prisistačiau, kas esanti, ir po kelių minučių jau apkabinau Kristiną atsisveikindama ir įsikeberiojau į autobusiuko galą. Jiedvi buvo koledžo studentės, besidarbuojančios vasaros stovykloje, ir keliavo tiesiai pro kelio ir Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako sankryžą. Jos patikino mielai mane pavėžėsiančios, jei tik sutiksiu palūkėti, kol apsipirks. Lūkuriuodama jų maisto prekių parduotuvės stovėjimo aikštelėje prisėdau gremėzdiško stovyklos autobusiuko pavėsyje ir išsitraukiau „Romaną“. Buvo karšta ir tvanku – pati tikriausia vasara, visai neprimenanti tos, per kurią dar tą rytą kėblinau sniegynais. Skaitydama taip aiškiai jaučiau motinos artumą ir buvimą greta, kad negalėjau kaip reikiant susikaupti ir įsigilinti į žodžius. Ir kam pasišaipiau iš jos už tai, kad mėgo Mičenerį? Galų gale, juk jis patiko ir man: būdama penkiolikos „Klajoklius“ perskaičiau bene keturissyk. Vienas iš blogiausių dalykų, kurie nutinka taip anksti netekus motinos, yra tas, kad turi šitiek daug ko gailėtis. Širdį dabar gėlė kiekviena smulkmena: kiekvienas kartas, kai paniekinau jos gerumą užversdama akis ar fiziškai vengdama jos prisilietimo, tas sykis, kai nepagalvojusi paklausiau jos, ar

nesistebi, kad sulaukusi dvidešimt vienerių esu daug labiau išsilavinusi, nei buvo ji... Vien nuo minties apie savo jaunatvišką išdidumą dabar pykino. Kai motina mirė, buvau arogantiška, savim užsiėmusi šiknė. Taip, buvau mylinti dukra, taip, buvau greta jos, kai jai labiausiai manęs reikėjo, bet visuomet galėjau būti dar geresnė. Galėjau būti tokia, kokia jos išsireikalavau mane pavadinti: geriausia dukra pasaulyje.

Užverčiau „Romaną" ir kiūtojau kone paralyžiuota atgailos, kol merginos sugrįžo su produktų pilnu parduotuvės vežimėliu. Kartu jiedvi susikrovė maišus į autobusiuką. Abi buvo ketveriais ar penkeriai metais jaunesnės už mane, skaisčiais veidais ir švarutėliais, žvilgančiais plaukais, abi dėvėjo sportinius šortus ir marškinėlius ant petnešėlių, o ant jų riešų ir čiurnų mirgėjo spalvotos pintų siūlų juostelės.

– Mes kalbėjomės apie tave. Turėtų būti sunku keliauti visai vienai, – pastebėjo viena, kai visi maišai jau gulėjo savo vietose.

– Ką apie tai mano tavo tėvai? – pasmalsavo antroji.

– Nieko. Noriu pasakyti, neturiu tėvų. Mano mama mirusi, o tėčio neturiu – na, teoriškai, žinoma, turiu, bet mano gyvenime jo nėra, – įlipau į autobusiuką ir sugrūdau „Romaną" į Pabaisiuką, kad nereikėtų stebėti sutrikusių jų veidų.

– Oho, – nusistebėjo viena.

– Aha... – nutęsė kita.

– Na, bet gerai tai, jog esu visiškai laisva. Kaip noriu, taip ir elgiuosi.

– Aha, – linktelėjo toji, kuri prieš tai ištarė „oho".

– Oho, – sumurmėjo antroji, prieš tai mykusi „aha".

Merginos įsitaisė autobusiuko priekyje, ir mes nurūkome į priekį. Dirstelėjau pro langą ir, nužvelgusi pro šalį lekiančius aukštus medžius, susimąsčiau apie Edį. Graužė šiokia tokia kaltė, kad nepapasakojau apie jį merginoms. Dabar jis buvo tik kadaise pažinotas žmogus. Vis dar jį mylėjau – pamilau akimirksniu, pirmąsyk jį pamačiusi, kai buvau vos dešimties. Jis nepriminė nė vieno vyro, su kuriuo mama susitikinėjo po skyrybų su tėčiu bėgusiais metais. Dauguma jų mūsų gyvenimuose už-

trukdavo tik keletą savaičių – netrukau sumoti, ko jie išsigąsdavo: susisaistyti su mama taip pat reiškė prisiimti atsakomybę už mane, Karen ir Leifą. O štai Edis nuo pat pradžių mylėjo mus visus keturis. Nors buvo išmokęs dailidės amato, tuo metu plušo automobilių dalių gamykloje. Jo akys buvo švelnaus melsvo atspalvio, nosis – smaili, vokiško tipo, o rudus plaukus paprastai susirišdavo į uodegėlę, kritusią ant nugaros.

Kai pirmąsyk jį išvydau, jis užsuko pavakarieniauti mūsų nuomotame bute daugiabučių kvartale „Namelis medyje". Tai buvo jau trečias kvartalas, kuriame gyvenome po skyrybų. Visi jo pastatai buvo išsidėstę maždaug 800 metrų spinduliu Časkos miestelyje, kėpsančiame maždaug valandos atstumu nuo Mineapolio. Persikraustydavome kaskart, kai tik mamai pavykdavo rasti pigesnį kampelį. Edžiui atvykus mama dar nebuvo baigusi ruošti vakarienės, tad jis prisijungė prie Karen, Leifo ir manęs, žaidžiančių mažutėlėje pievutėje priešais daugiabutį. Jis vaikėsi mus, o pagavęs čiupdavo, apversdavo ir purtydavo, tikrindamas, ar iš kišenių neiškris kokia moneta. Jei kuriam nors iškrisdavo, jis tuojau susirinkdavo jas žolėje ir bėgdavo, o mes vydavomės, cypdami iš to ypatingo džiaugsmo, kurio mūsų gyvenime taip ilgai nebuvo – joks vyras niekada mūsų kaip reikiant nemylėjo. Jis kuteno mus, stebėjo mūsų šokius ir suktukus, mokė šmaikščių dainų ir sudėtingų rankų judesių, vogė mūsų ausis ir nosis, tuomet parodydavo jas simbolizuoti turėjusį tarp pirštų suspaustą nykštį ir galų gale grąžindavo mums, visiems plyštant juokais. Kai mama pagaliau pašaukė mus prie stalo, jo žavesys buvo taip apsukęs man galvą, kad buvau bepamirštanti ir alkį.

Valgomojo mūsų bute nebuvo – tik du miegamieji, vonia ir svetainė, kurios nišoje kampe kėpsojo stalas, viryklė, šaldytuvas ir keletas spintelių. Kambario viduryje stūksojo didžiulis apvalus medinis stalas nupjautomis kojomis, vos siekiantis kelius. Mama buvo už dešimt dolerių jį nupirkusi iš anksčiau čia gyvenusių žmonių. Susėdome ant žemės aplink stalą vakarieniauti. Nežinodami, jog iš tikrųjų susėdę ant žemės prie žemų staliukų užkandžiauja japonai, juokavome, kad esame kinai.

„Namelyje medyje“ mums buvo draudžiama laikyti naminius gyvūnus, bet mes draudimo nepaisėme: auginome šunį Kizį ir kanarėlę, vardu Kanarėlė, kuri laisvai skraidė po butą.

Kanarėlė buvo mandagus paukštis. Tuštintis visuomet atlėkdavo į kamputyje pastatytą katės dėželę, išklotą laikraščiu. Nežinau, ar taip elgėsi sava valia, ar to ją išmokė motina. Prabėgus vos keletui minučių po to, kai susėdome prie stalo, paukštukas nutūpė Edžiui ant galvos. Nutūpęs ant mūsų jis paprastai tuojau nulėkdavo sau, bet ant Edžio galvos pasiliko tupėti. Kikenome. Atsigręžęs į mus ir apsimesdamas, jog nežinome, iš ko juokiamės, Edis vis klausinėjo, ko juokiamės.

– Tau ant galvos kanarėlė, – tikinome.

– Ką? – su apsimestine nuostaba po kambarį dairėsi jis.

– Tau ant galvos kanarėlė, – šaukėme.

– Ką? – ir vėl klausė jis.

– Tau ant galvos kanarėlė! – cypėme iš laimės.

Ant jo galvos tupėjo kanarėlė. Kad ir kaip būtų keista, ten ji pasiliko visą vakarienę ir po jos, kol galų gale ten pat ir užsnūdo.

Pasiliko ir Edis.

Bent jau iki motinos mirties. Jos liga suartino mudu labiau nei kada nors anksčiau. Per jos ligoninėje praleistas savaites tapome puikiais bičiuliais: budėjome palatoje pakaitomis, tarėmės vienas su kitu net dėl menkiausio gydymo sprendimo, kartu raudojome supratę, kad laiko liko nedaug, o po jos mirties drauge susitikome su laidojimo namų direktoriumi. Deja, visai netrukus Edis nutolo nuo manęs, sesers ir brolio. Užuot rūpinęsis mumis kaip tėvas, jis apsimetė mūsų bičiuliu. Gana greit jis pamilo kitą moterį, ir ji su savo vaikais įsikraustė į mūsų namelį. Iki pirmųjų motinos mirties metinių Karen, Leifas ir aš netekome vienintelio mumis pasirūpinti galėjusio žmogaus. Dauguma motinos daiktų tūnojo mano sukrautose ir saugotose dėžėse. Edis tvirtino mus tebemylįs, bet sykiu tikino, jog gyvenimas eina į priekį, ir toliau

atkakliai vadino save mūsų tėvu, bet tai liko tušti žodžiai, nepagrįsti jokiais veiksmais. Kad ir kiek jį plūdau, galų gale man neliko kito pasirinkimo, teko susitaikyti su tuo, kuo virto mano šeima – iš tikrųjų niekuo neprimenančia tikros šeimos.

Kraujo iš ropės neišspausi, dažnai kartodavo mano motina.

Kai merginos sustojo siaaručio greitkelio pakraštyje, aukšti kelią iš abiejų pusių įrėminantys medžiai kone visiškai užstojo besileidžiančią saulę. Padėkojusi už kelionę ir nulydėjusi autobusiuką žvilgsniu apsidairiau aplink. Stovėjau greta miškininkų pastatyto ženklo „Vaithorso stovyklavietė“. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas prasidėjo iškart už jos – taip viena iš merginų mane patikino išlipant. Kol važiavome, nesivarginau žiūrėti į žemėlapį. Po keleto nuolatinio būdravimo dienų nebegalėjau nė pažiūrėti į gidą. Tiesiog mėgavausi kelione, užliūliuota merginų pasitikėjimo savo žiniomis apie apylinkę. Jų teigimu, stovyklavietę su keliu jungė trumputis takelis, kurį lengvai nueisiu pėsčiomis. Nors prietemoje įžiūrėti žodžius nebuvo lengva, žingsniuodama išgrįstu keliu vis dėlto nutariau paskaityti naujus iš gido išsiplėštus puslapius. Pastebėjus žodžius „Vaithorso stovyklavietė“, man širdį persmelkė ramybė – deja, ją tuojau pakeitė nerimas: skaitydama toliau netrukau suvokti, jog nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako mane skiria bemaž trys kilometrai. Žodžiai „iškart už jos“ merginoms autobusiuke tikrai turėjo reikšti kažką kita nei man.

Nužvelgiau vandens čiaupus, rudus lauko tualetus ir didžiulį ženklą su įspėjimu, jog už nakvynę stovyklavietėje būtina sumokėti įdedant pinigus į voką ir per plyšelį įmetant į medinę skrynią. Teritorija atrodė tuštoka ir nyki: čia kėpsojo vos keletas namelių ant ratų ir viena kita palapinė. Sukdama galvą, kaip pasielgti, apsukau ratą išgrįstu keliu. Pinigų susimokėti už nakvynę neturėjau, bet žengti į girią buvo per tamsu. Įkiūtinau į patį stovyklavietės kraštelį, patį tolimiausią nuo apie nakvynės kainas informuojančio ženklo. Kas čia mane pastebės?

Pasistačiau palapinę, pasigaminau ir prabangiai – ant iškylos stalo – sudorojau vakarienę, pasišviesdama tik ant galvos tvirtinama lempele. Patogiai nusišlapinau lauko išvietėje ir, užsidariusi palapinėje, atsiverčiau „Romaną“. Kai buvau spėjusi perskaityti gal trejetą puslapių, palapinę staiga užliejo ryški šviesa. Atsegiau duris ir išnirau lauk pasveikinti pagyvenusios poros, stypsančios akinamai ryškioje sunkvežimio žibintų šviesoje.

– Sveiki, – nedrąsiai pasisveikinau.

– Už šią vietą reikia susimokėti, – atsakydama kiauktelėjo moteris.

– Susimokėti? – apsimečiau apstulbusia naivuole. – Maniau, mokėti reikia tik atvykstantiesiems automobiliu. Aš keliauju pėsčiomis, turiu tik kuprinę.

Netardami nė žodžio abu klausėsi manęs įniršio perkreiptais veidais.

– Ryte iškart dingsiu, vėlų vėliausiai šeštą...

– Jei ketini nakvoti, turi susimokėti, – pakartojo moteris.

– Už naktį – dvylika dolerių, – pridūrė vyras aukštu balsu.

– Matote, – pradėjau aiškinti. – Neturiu su savimi grynųjų. Einu gana ilgą kelią – leidausi į žygį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, tikriausiai žinote tokį? Kalnuose tiek sniego – pagerinti visi kritulių rekordai – žodžiu, man teko trumpam nuklysti nuo kelio. Neplanavau čia atsidurti, bet merginos mane pavėžėjo ir išleido ne ten, kur man reikėjo, tad...

– Visa tai nekeičia reikalo, privalai susimokėti už nakvynę, panele, – netikėtai garsiai suriko vyras. Pabūgusi jo balso it rūką skrodžiančio rago gausmo tuojau prikandau liežuvį.

– Jei neišgali sumokėti, susirink daiktus ir nešdinkis, – mestelėjo moteris. Piešinyje ant jos megztinio buvo pavaizduota pora meškėniukų, droviai dėbsančių iš medžio drevės.

– Čia juk nieko nėra! Dabar vidurys nakties! Kam pakenksiu paprasčiausiai...

– Reikia laikytis taisyklių, – kone dusdamas iškošė vyras. Nusigręžęs jis nudūlino atgal į sunkvežimį – manęs jam jau buvo gana.

– Atleiskite, panele, bet mes esame stovyklavietės šeimininkai ir turime rūpintis, kad visi laikytųsi taisyklių – tokia mūsų pareiga, – dėstė moteris. Jos veidą akimirkai sušvelnino gailestis, bet tuojau papūtusi lūpas pridūrė: – Nesinorėtų kviesti policijos...

Nuleidau akis ir kreipiausi į moters meškėnus:

– Tiesiog... Sunku patikėti, kad darau kokią žalą. Jei manęs čia nebūtų, niekas šiuo žemės ploteliu vis viena nesinaudotų, – sukuždėjau, stengdamasi paskutinį kartą paveikti jos širdį kaip moteris – moters.

– Mes tau neliepiame dingti, – šūktelėjo ji, it tildydama lojantį šunį. – Tik sakome, kad turi susimokėti.

– Bet aš negaliu.

– Iškart už dušų yra kelias, vedantis tiesiai į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, – pasakė moteris mostelėdama sau už nugaros. – Arba gali paėjėti plentu – maždaug pusantro kilometro. Man rodos, plentu keliauti tiesiau nei keliu. Neišjungsime šviesos, kol pakuosiesi daiktus, – pažadėjo ir dingo sunkvežimyje iš paskos vyrui. Akinama žibintų šviesa neleido kaip reikiant įžiūrėti judviejų veidų.

Apstulbusi atsigrįžau į palapinę. Iki šiol kelyje nebuvau sutikusi nė vieno kietaširdžio. Įsmukusi vidun drebančiomis rankomis prisitvirtinau prie kaktos lemputę ir susigrūdau visus išsipakuotus daiktus atgal į kuprinę nė nežiūrėdama, kokia tvarka jie atsidurs viduje. Nė nenumaniau, kaip elgtis. Aplink buvo tamsu, nors į akį durk, o danguje baltavo mėnulio pjautuvas. Vienintelis dalykas, bauginęs mane labiau nei mintis apie ėjimą vienai tamsiu nepažįstamu taku, buvo ėjimas vienai tamsaus nepažįstamo plento pakraščiu. Užsisegiau Pabaisiuko diržus ir pamojavau sunkvežimyje sėdėjusiai porai, aiškiai nematydama, ar jie pamojavo man.

Eidama ant galvos tvirtinamą lempelę nešiausi delne. Ji vargiai apšvietė kelią – elementai sparčiai seko. Nubidzenau iki dušų ir pastebė-

jau moters minėtą kelią, nusidriekusį tiesiai už jų. Žengiau juo keletą atsargių žingsnių. Giriose buvau įpratusi jaustis saugiai, netgi naktimis, bet keliauti naktį buvo visiškai kas kita: kone visiškai nemačiau, kur dedu koją. Galėjau užtikti naktinius gyvūnus ar užkliūti už medžių šaknų, galėjau pražiopsoti svarbų posūkį ir nukėblinti ten, kur nė neketinau atsidurti. Žengiau į priekį lėtai, apimta jaudulio, tarsi pirmąją žygio dieną, kuomet jaučiausi pasirengusi pastebėti už bet kurio posūkio išnyrančią gyvatę barškuolę.

Po kurio laiko prieblandoje ėmiau blausiai įžiūrėti aplinkos kontūrus. Kiūtinau per spygliuočių mišką, pilną aukštų pušų ir eglių, kurių tiesūs pliki kamienai gerokai aukščiau mano galvos žaliavo tankiomis šakomis. Aiškiau girdėjau kairėje gurgiant šaltinėlį, o po kojomis jutau traškant minkštą sausų pušų spyglių paklotą. Žingsniavau susikaupusi kaip niekad, todėl kelią ir savo kūną jutau kur kas aiškiau, nelyginant būčiau ėjusi nuoga ir basa. Prisiminiau, kaip vaikystėje mokiausi joti žirgu. Mama mokė mane jodinėti jos Ledi: pati laikydama prie kumelės apynasrio pritaisytus pakinktus, ji leido man atsisėsti balne. Iš pradžių rankomis tvirtai įsikibau į gyvulio karčius, bijodama net menkiausio krustelėjimo, bet galų gale atsipalaidavau, ir mama pasiūlė užsimerkti, kad galėčiau kaip reikiant pajusti arklį judant po manimi ir drauge judinant mano kūną. Vėliau tą patį stengiausi pajusti išskėtusi rankas į šalis, jodama ratą po rato ir visu kūnu pasiduodama Ledi risnojimui.

Paėjėjusi keliu geras dvidešimt minučių, atsidūriau nedidelėje proskynoje tarp medžių. Nusiėmusi kuprinę, atsiklaupiau keturiomis, kad, pasišviesdama lempute, galėčiau apžiūrėti vietą, kuri rodėsi daugmaž tinkama numigti. Pasistačiau palapinę, įšliaužiau vidun ir užsisegiau miegmaišį, nors visai nebuvau pavargusi: priešingai, išmetimas iš stovyklavietės ir žygis per naktinę girią man tik įkvėpė jėgų.

Atsiverčiau „Romaną“, bet mano lemputė švietė vis blausiau ir didžiumą laiko vos mirksėjo, tad išjungiau ir išsitiesiau tamsoje. Delnais apglėbiau save per žastus, švelniai juos glostydama. Dešiniosios rankos

pirštais aiškiai jutau tatuiruotę: galėjau lengvai užčiuopti kiekvieną žirgo silueto liniją. Piešinį sukūrusi moteris tikino, jog kontūrai bus iškilę dar keletą savaičių, bet tokie jie išliks dar bent keletą mėnesių, tarytum paveikslėlis būtų mano odoje ne išpieštas rašalu, o įspaustas atspaudu. Tatuiruotė nebuvo šiaip žirgas. Tai buvo Ledi – tas pats žirgas, kurį galvoje turėjo apie artėjančią mirtį sužinojusi mano motina, kai Mėjo klinikos gydytojo pasiteiravo, ar dar galės jodinėti. Ledi nebuvo tikrasis kumelės vardas, tiesiog buvome įpratę taip ją vadinti. Tai buvo amerikiečių jojamasis žirgas su veisėjų organizacijos išduotais kilmės dokumentais, kuriuose buvo įrašytas tikrasis įspūdingas, grandiozinis kumelės vardas: Stounvolio aukštumų Nensė, Stounvolio Jausmingojo ir Mako Auksinės karalienės atžala. Nepaisydama jokios logikos, motina sugebėjo įsigyti Ledi tą klaikią žiemą, kai pagaliau amžiams išsiskyrė su mano tėvu. Restorane, kur dirbo padavėja, motina susipažino su porele, norinčia pigiai parduoti grynaveislę savo dvylikos metų kumelę, ir nors jai stigo pinigų tokiai įsigyti netgi palyginti pigiai, ji vis viena nuėjo apžiūrėti žirgo ir šiaip taip susitarė su pora nupirkti išsimokėtinai per pusę metų, kas mėnesį atseikėti po tris šimtus dolerių. Tuomet dar vieną sandorį teko sudaryti su kita pora, kuriai priklausė netoliese kėpsančios arklidės: už darbą jai buvo leista ten laikyti Ledi.

– Ji nuostabi, – sakydavo motina kiekvienąsyk, ir buvo teisi. Maždaug metro šešiasdešimties ūgio liekna ilgakojė žengė aukštai keldama kojas ir elegancija nenusileido karalienei. Ant jos kaktos baltavo žvaigždė, bet likęs kailis buvo tokios pat raudonai kaštoninės spalvos kaip lapė, kurią visai neseniai mačiau sniegynuose.

Kai motina ją nusipirko, man buvo vos šešeri. Tuo metu gyvenome daugiabučių kvartale „Berberų kalva“, rūsyje įrengtame butuke. Mama buvo ką tik paskutinį kartą palikusi tėvą. Mums vargiai pakako pinigų pramisti, bet motina žūtbūt troško turėti tą žirgą. Net būdama tokia mažutė jau suvokiau, kad būtent Ledi ištraukė ją iš gyvenimo bedugnės. Ledi jai ne tik leido nusigręžti nuo tėvo, bet ir paskatino skubėti

į priekį ir palikti jį toli už nugaros. Žirgai mano motinai buvo tarsi tikėjimas. Kai ją dar visai mažutę sekmadieniais puošdavo suknelėmis ir versdavo eiti į mišias, ji svajodavo leisti popietes būtent tarp žirgų. Kad ir kiek kartų būtų mėginusi man pasakoti apie uolią katalikišką savo vaikystę, į istoriją visuomet įsipainiodavo ir šie gyvuliai. Kad galėtų pajodinėti, dažnai būtų atidavusi bet ką. Ji mėžė gyvulių gardus ir blizgino pakinktus, vežiojo šieną ir barstė šiaudus, griebėsi bet kokio pasitaikiusio darbo, kad tik galėtų leisti laiką artimiausiose arklidėse ir jodinėti kieno nors žirgais.

Kaubojiškos jos praeities motyvai retsykiais vis išnirdavo man iš atminties, sustingę nelyginant filmų kadrai, tokie ryškūs ir konkretūs, tarsi būčiau viską apie juos perskaičiusi knygose. Naktinės kelionės žirgais su tėvu per Naująją Meksiką. Beprotiški rodeo triukai, kurių mokėsi ir kuriuos demonstravo žiūrovams su draugėmis. Šešiolikos ji gavo pirmąjį nuosavą žirgą – gelsvį, vardu Palas, su kuriuo dalyvavo varžybose ir rodeo pasirodymuose Kolorado valstijoje. Laimėtus kaspinus motina išsaugojo iki pat mirties. Supakavau juos į dėžę, dabar kėpsojusią Lizos bute Portlande. Geltonas už trečiąją vietą bėgant per kliūtis, rausvas už penktąją vietą už ėjimą, risnojimo ir bėgimo risčia rungtį, žalias už dalyvavimą varžybose ir pasirodymą. Vienintelį mėlyną kaspiną mama buvo gavusi už tai, kad sėkmingai pademonstravo visas jojimo technikas stadione, pilname purvo balų ir siaurų kampelių, besikvatojančių klounų ir garsių sirenų, tuo pat metu ant rankoje ištiesto sidabrinio šaukšto išlaikydama nenukritusį kiaušinį ilgiau nei visi kiti dalyviai.

Arklidėse, kuriose Ledi įsikūrė vos tapusi mūsų, motina dirbo tuos pačius darbus, kurių nevengė būdama vaikas: valė gardus ir klojo juos šiaudais, karučiu vežiojo krovinius pirmyn ir atgal. Dažnai drauge ji pasiimdavo mane, Karen ir Leifą. Kol ji dirbo, mes žaisdavome daržinėje, o po to stebėdavome, kaip ant Ledi nugaros įsitaisiusi mama suka ratą po rato. Jai baigus, po vieną ratą galėdavome apjoti ir kiekvienas iš mūsų. Kol persikraustėme į savo valdas šiaurės Minesotoje, spėjome

įsigyti ir antrą žirgą – kastruotą mišrūną Rodžerį, kurį motina nusipirko beviltiškai įsimylėjusi ir įtikinusi šeimininką parduoti gyvūną už grašius. Abu juos į šiaurę nusigabenome pasiskolinta priekaba. Jų ganyklai paskyrėme ketvirtį savo žemių – vos daugiau nei keturis hektarus.

Kai ankstyvą gruodį, prabėgus trejiems metams po motinos mirties, užsukau aplankyti Edžio, apstulbau išvydusi, kokia silpna ir sulysusi Ledi. Jai buvo beveik trisdešimt vieneri – solidus amžius žirgui. Jei tinkamai rūpinantis jos būklę ir būtų įmanoma bent kiek pagerinti, šios atsakomybės nebuvo kam prisiimti. Edis ir jo mergina pusę laiko praleisdavo mano vaikystės namuose, pusę – priekaboje, kėpsančioje nedideliame miestelyje už Tvin Sičio ribos. Du šunys, dvi katės ir keturios vištos, kurias auginome, kai mirė motina, arba mirė patys, arba rado naujus namus. Liko tik žirgai – Rodžeris ir Ledi. Didžiumą laiko jais paviršutiniškai rūpinosi tik kaimynas, kurį Edis buvo įpareigojęs gyvulius šerti.

Tą ankstyvą gruodį susėdau pasikalbėti su Edžiu apie Ledi būklę. Pirmiausia jis stojo piestu, tvirtindamas, kad tie arkliai apskritai ne jo problema. Man pristigo kantrybės su juo ginčytis ir įtikinėti, jog, kaip mamos našlys, jis privaląs pasirūpinti jos dievintais žirgais. Kalbėjau tik apie Ledi ir nuoširdžiai stengiausi sukurti aiškų planą. Po kurio laiko Edis pagaliau nusileido, ir mudu sutarėme, jog Ledi reikėtų užmigdyti. Gyvulys buvo senas ir ligotas, netekęs klaikiai daug svorio, o spindesio jo akyse seniai buvo neberegėti. Prisipažinau jau aptarusi tai su veterinaru, kuris galėjo atvykti pas mus ir suleisti Ledi reikiamų medžiagų dozę. Na, arba galėjome nušauti ją patys.

Edžio manymu, antrasis variantas skambėjo geriau. Abu kišenėje neturėjome atliekamo dolerio. Taip arklių buvo atsikratoma daugybę metų. Mums abiem tai atrodė keistai tinkamas poelgis: užuot mirusi nepažįstamojo akivaizdoje, Ledi užgestų greta tų, kuriuos mylėjo ir kuriais pasitikėjo. Edis pažadėjo padaryti tai dar prieš mudviem su Polu atvykstant Kalėdoms – iki šventės buvo likę keletas savaičių, bet mes

ne švęsti ruošėmės atvykti: namuose turėjome likti vieni. Edis planavo Kalėdas sutikti su savo moterimi ir jos vaikais tuose namuose. Karen ir Leifas taip pat turėjo asmeninių planų: Leifas ketino praleisti šventes San Paule su mergina ir jos šeima, o Karen planavo švęsti su vyru, su kuriuo tais metais susipažino ir vos po kelių savaičių sumainė žiedus.

Kai po kelių savaičių Kūčių popietę mudu su Polu įvažiavome į kiemą, mane net supykino. Šimtus kartų įsivaizdavau, kaip jausiuos žengdama į mūsų ganyklą ir matydama vienišą Rodžerį, bet kai išlipau iš automobilio, Ledi, iš kurios tebuvo likę kaulai ir oda, vis dar drebėjo savo garde. Oras buvo kaip reikiant atšalęs, termometrai rodė rekordiškai žemą šioms lygumoms temperatūrą – kone keturis laipsnius šalčio, o dėl žvarbaus vėjo buvo dar šalčiau.

Neskambinau Edžiui paklausti, kodėl sulaužė man duotą pažadą. Surinkau senelio iš motinos pusės numerį. Visą gyvenimą jis buvo dirbęs arklininku. Apie Ledi kalbėjomės gerą valandą. Jis uždavė man vieną klausimą po kito ir galų gale neginčijamai patvirtino, jog kumelę laikas užmigdyti. Pažadėjau jam dar pasvarstyti ir ryte nuspręsti, kaip elgsiuos. Telefonas suskambo dar nė nespėjus kaip reikiant išaušti.

Senelis neskambino palinkėti linksmų Kalėdų. Jis skambino paraginti mane nedelsti. Leisti Ledi mirti natūralia mirtimi žiauru ir nehumaniška, tikino jis. Giliai širdyje aš neabejojau, jog jis teisus. Taip pat žinojau ir tai, jog dabar viskas priklauso tik nuo manęs. Neturėjau pinigų sumokėti veterinarui, kad atvyktų pas mus ir suleistų žirgui mirtiną injekciją, – net jei būčiau jų turėjusi, kažin ar specialistas būtų atvykęs per pačias Kalėdas. Senelis kaip įmanoma tiksliau paaiškino man, kaip nušauti žirgą. Pajutęs mano balse baimę, jis nuramino mane, kad taip žirgai buvo marinami daugybę metų. Nežinojau, kaip pasielgti su Ledi lavonu: žemė buvo taip įšalusi, kad apie kasimą negalėjo būti nė kalbos.

– Palik ją, – pamokė senelis. – Kojotai nusitemps kūną tolyn.

– Ką man daryti? – sušukau Polui, padėjusi ragelį. Tuomet dar nežinojome, bet tai buvo paskutinės Kalėdos, kurias praleidome kartu. Po

keleto mėnesių prisipažinau jam apie neištikimybę ir jis išsikraustė. Atėjus kitoms Kalėdoms, mes jau aptarinėjome skyrybų formalumus.

– Elkis taip, kaip tau atrodo teisinga, – paragino jis tą Kalėdų rytą. Sėdėjome prie virtuvės stalo: nors puikiai pažinojau kiekvieną jo griovelį ir duobutę, dabar baldas atrodė toks svetimas, it būčiau buvusi kažin kur toli nuo namų ir vieniša plūduriavusi ant ledo lyties.

– Nežinau, kaip elgtis teisinga, – sumurmėjau, nors iš tikrųjų puikiai žinojau. Nė neabejojau, ką turiu daryti – tai, ką iki šiol turėjau atlikti ne kartą: pasirinkti mažesnę iš dviejų blogybių. Tiesa, negalėjau to padaryti be brolio. Tiek Polas, tiek ir aš buvome mėginę šaudyti – praėjusią žiemą Leifas mus to išmokė, bet nė vienas iš mūsų šioje srityje savimi nepasitikėjome. Leifas nebuvo aistringas medžiotojas, bet tuo užsiimdavo pakankamai dažnai, kad mokėtų puikiai valdyti ginklą. Kai jam paskambinau, jis sutiko dar tą patį vakarą grįžti namo.

Ryte mes aptarėme, kaip turėsime elgtis. Žodis žodin perpasakojau jam viską, ką buvau išgirdusi iš senelio.

– Gerai, – sutiko jis. – Tik paruoškite ją.

Kieme skaisčiai švietė saulė, o dangus buvo giedrut giedrutėlis. Iki vienuoliktos valandos temperatūra nukrito iki aštuonių laipsnių šalčio. Apsivilkome kelis drabužių sluoksnius. Buvo taip šalta, kad pokšėjo sustirę medžiai: praėjusią naktį tysodama lovoje ir negalėdama užmigti aiškiai girdėjau juos sproginėjant nelyginant fejerverkus.

Maudama Ledi apynasrį ir vesdama ją iš gardo kuždėjau, kad labai ją myliu. Polas uždarė duris, kad Rodžeris nesumanytų sekti mums iš paskos. Vedžiau kumelę apledėjusiu sniegu, vis atsigręždama pažiūrėti paskutiniųjų jos žingsnių. Į priekį ji vis dar žengė nenusakomai grakščiai ir energingai, aukštai keldama kojas: Ledi eisena visuomet užgniauždavo motinai kvapą. Pasivedėjau ją prie beržo, kurį abu su Polu buvome išrinkę dar vakar, ir pririšau už pakinktų. Medis buvo pačiame ganyklos pakraštyje – toliau medžiai augo gana tankiai, o nuo namų medį skyrė pakankamas atstumas, kad kojotai nesibaidytų prisiartinti

ir naktį nusitempti jos kūną. Kalbėjausi su žirgu švelniai glostydama kaštoninį jo kailį, kuždėdama apie meilę ir širdgėlą, melsdama jo suprasti ir mums atleisti.

Kai pakėliau akis, priešais stovėjo medžiokliniu šautuvu nešinas mano brolis.

Polas čiupo mane už rankos, ir abu nukiūtinome sniegu atsistoti už Leifo. Nuo Ledi mus skyrė mažiau nei pora metrų. Šiltas jos iškvepiamas oras baltavo it šilkiniai debesėliai. Apledėjęs sniego paviršius dar akimirką išlaikė mūsų svorį, tuomet įlūžo, ir visi įsmukome iki kelių.

– Tiesiai tarp akių, – priminiau Leifui, kartodama senelio man įkaltus žodžius. Jo teigimu, jei pataikysime, vieno šūvio pakaks, kad gyvulys kristų negyvas.

Leifas susigūžė ir pritūpė ant vieno kelio. Ledi atsistojo piestu, priekinėmis kanopomis pakrebždeno ledą ir palenkusi galvą įsispitrijo į mus. Giliai įkvėpiau, ir Leifas paspaudė gaiduką. Kulka pataikė tiesiai Ledi į tarpuakį, į baltosios žvaigždės vidurį – ten, kur ir tikėjomės pataikyti. Gyvūnas sužvigo taip stipriai, kad odinis jos apynasris sutrūko į keletą dalių ir nukrito nuo snukio, o kumelė toliau stypsojo nejudėdama ir apstulbusi žvelgė į mus.

– Šauk dar kartą, – aiktelėjau. Leifas nieko nelaukęs taip ir padarė – vieną po kitos paleido Ledi į galvą dar trejetą kulkų. Kumelė suklupo ir sutrūkčiojo, bet nenukrito – tolyn irgi nemėgino bėgti, nors prie medžio jau nebuvo pririšta. Paklaikusios jos akys kiaurai skrodė mus, buvo akivaizdu, jog savo elgesiu apstulbinome gyvulį, kurio veide tamsavo grupelė nekraujuojančių skylių. Netrukau sumoti, jog suklydome – ne žudydami Ledi, bet nutardami, jog tai galime padaryti patys. Privalėjau išsireikalauti, kad Edis įvykdytų savo pažadą arba sumokėtų veterinarui už injekciją. Ne taip supratau, ką reiškia nužudyti gyvūną. Nėra tokio dalyko kaip vienas tikslus šūvis.

– Nušauk ją, nušauk! – maldavau raudodama gomuriniu balsu, kurio nė pati neatpažinau.

– Nebeturiu kulkų, – suriko Leifas.

– Ledi! – suklikau. Polas čiupo mane už pečių, norėdamas prisitraukti artyn, bet aš nustūmiau jį šalin, dejuodama ir kūkčiodama, tarsi kažkas būtų mirtinai užvanojęs mane pačią.

Ledi drebančiomis kojomis pamėgino žengti dar žingsnelį ir susmuko ant kelių. Visas jos kūnas taip baisiai pasviro į priekį, kad kumelė priminė lėtai į jūrą grimztantį milžinišką laivą. Kinkuodama galva, ji gailiai sudejavo. Iš jos šnervių staiga pasipylė stipri kraujo srovė – tokia karšta, kad užtiškęs ant sniego kraujas net čirškė. Ji nenumaldomai kosėjo, kaskart išspjaudama kibirus kraujo, siaubingai lėtai linkstant galinėms kojoms. Ji dar pasvyravo, iš paskutiniųjų stengdamasi išlikti stačiomis, nors vaizdas buvo gana groteskiškas. Galų gale nuvirtusi ant šono Ledi dar pasispardė kojomis it spragilais, pasuko galvą ir darsyk pakilo kovoti su mirtimi.

– Ledi! – šaukiau. – Ledi!

Leifas čiupo mane.

– Nusisuk! – suriko jis, ir abu drauge nusigręžėme nuo Ledi.

– NUSISUK! – darsyk pakartojo Polui, ir šis pakluso.

– Maldauju, pasiimk ją, – patyliukais mirties kumelei šaukėsi Leifas, o jo veidu sruvo ašaros. – Pasiimk ją, pasiimk, pasiimk...

Kai atsigrįžome, Ledi pagaliau buvo padėjusi galvą ant sniego, nors šonai dar vangiai kilojosi, o kojas tampė traukuliai. Visi trys žengtelėjome artyn, kiekvienu žingsniu pralauždami ledo sluoksnį ir iki kelių prasmegdami į sniegą. Stebėjome, kaip gilus kumelės kvėpavimas po truputį lėtėja, kol galų gale, paskutinį kartą atsidusęs, gyvulys sustingo.

Mūsų motinos kumelė. Ledi. Stounvolio aukštumų Nensė gulėjo nebegyva.

Negaliu pasakyti, ar viskas užtruko valandą, ar penkias minutes. Sniege pamečiau kepurę ir pirštines, bet nepajėgiau nueiti jų pasiimti. Mano blakstienos sustingo į gumulėlius, o plaukų sruogos, kurias vėjas atginė ant ašaromis ir snargliais aptekusio veido, virto varvekliais, skimb-

čiojančiais vos krustelėjus. Vangiai nubraukiau juos nuo veido, nepajėgdama kaip reikiant suvokti šalčio. Suklupusi prie Ledi pilvo, paskutinį kartą panardinau delnus į nuo kraujo sulipusį jos kailį. Gyvulys vis dar buvo šiltas – visai kaip motina, kai įsiveržusi į palatą išvydau jos lavoną ir suvokiau, jog, kai užgeso motinos gyvybė, manęs nebuvo šalia. Dirstelėjau į Leifą ir sudvejojau, ar jis prisimena tą patį. Prišliaužusi prie kumelės galvos paliečiau šaltas ir švelnias it aksomas jos ausis. Uždengiau delnu juodą kulkos paliktą skylę baltutėlėje žvaigždėje ant jos kaktos. Sniegą ištirpdžiusios gausios kraujo srovės aplink ją jau buvo bepradedančios virsti ledu.

Abu su Polu nenuleidome akių nuo Leifo, kai šis, išsitraukęs peilį, nurėžė nuo Ledi karčių ir uodegos keletą šviesiai rausvų sruogų. Vieną ištiesė man.

– Dabar mama gali ramiausiai žengti anapilin, – tarė jis, žvelgdamas man į akis taip, lyg pasaulyje būtume likę vienu du. – Indėnai tikėjo, kad, mirus didžiam kariui, būtina nužudyti ir jo žirgą, kad šis turėtų kuo nujoti kiton upės pusėn. Taip jų bendruomenėje buvo įprasta rodyti pagarbą. Galbūt ir mama dabar galės ramiai joti tolyn.

Įsivaizdavau mamą ant stiprios Ledi nugaros jojančią skersai plačiosios upės, po mirties prabėgus kone trejiems metams pagaliau paliekančią mus vienus. Troškau, kad tai būtų tiesa. Būtent tokį norą sugalvodavau kaskart, pasitaikius progai sugalvoti norą. Ne kad motina parjotų pas mane – žinoma, troškau ir to, – bet kad jiedvi su Ledi pagaliau galėtų risnoti tolyn kartu. Kad tai, ką baisiausio iškrėčiau gyvenime, iš tikrųjų būtų buvusios ne skerdynės, o išganymas.

Tąnakt man pagaliau pavyko sudėti bluostą kažkur girioje netoli Vaithorso stovyklavietės. Kai užmigau, sapne išvydau sniegą. Ne tą, kuriame mudu su broliu nušovėme Ledi – tą, kuriuo dar visai neseniai žengiau per kalnus, nors prisiminimuose jis atrodė kur kas atšiauresnis, nei buvo iš tikrųjų. Visą naktį sapnuose regėjau tai, kas nenutiko, nors galėjo: mačiau

save slystančią nuo klastingos uolos, krentančią nuo šlaito ir atsitrenkiančią į apačioje kyšančius akmenis arba einančią ir niekaip neprieinančią man reikalingojo kelio, užtat paklystančią ir pagaliau mirštančią badu.

Kitą rytą valgydama pusryčius atidžiai skaitinėjau gidą. Jei eisiu toliau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, teks kirsti dar plotelį sniego. Ši mintis mane baugino, o žvelgdama į žemėlapį suvokiau, jog galiu to išvengti. Galėjau grįžti į Vaithorso stovyklavietę ir nukulniuoti iki Bakso ežero. Ten rasčiau džipų išvažinėtą kelią, vedantį į šiaurę ir prie Trimis Ežerais pavadintos vietovės susiliejantį su Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Toks maršrutas buvo panašaus ilgio kaip toji kelio atkarpa, kurią būčiau aplenkusi – maždaug 24 kilometrai, bet eiti tektų per kur kas žemesnes vietoves, tad ir sniego tikimybė būtų kur kas mažesnė. Susikrovusi mantą grįžau tuo pačiu keliu, kuriuo buvau atėjusi naktį, ir tarsi neklusni mergiotė perėjau skersai Vaithorso stovyklavietę.

Visą rytą, kulniuodama iki Bakso ežero, tuomet šiauriau ir vėl į vakarus jo pakrante, kol pagaliau pasiekiau džipų vėžių išvagotą kelią, turėjusį parvesti mane atgal į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, galvojau apie maisto ir kitų reikmenų atsargų dėžę, laukiančią manęs Beldene. Daugiausia mintys sukosi apie viduje turėjusią gulėti dvidešimtinę, ir netgi ne apie patį banknotą, o apie maistą ir gėrimus, kuriuos galėjau įsigyti už tuos pinigus. Valandų valandas praleidau pasinėrusi į pusiau ekstaziškas, pusiau kankinamas svajones apie pyragėlius ir sūrainius, šokoladą ir bananus, obuolius ir žalumynų salotas, o labiausiai – apie limonadą *Snapple*. Nepajėgiau to suvokti. Prieš išsiruošdama į žygį buvau išgėrusi vos keletą jo butelių, ir nors gėrimas man visai patiko, bet nepasirodė kažkuo išskirtinis. Tai nebuvo mano gėrimas, tačiau dabar mintis apie jį nedavė ramybės. Atrodė visai nesvarbu, rožinis jis bus ar geltonas. Nebuvo nė dienos, kurios metu vaizduotė nebūtų ryškiomis spalvomis piešusi butelio mano rankoje ir gėrimo skonio ant lūpų. Kai kada netgi sąmoningai vydavau šalin tokias mintis, bijodama visiškai išsikraustyti iš proto.

Buvo akivaizdu, jog nuo prie Trijų Ežerų vedančio kelio sniegas buvo nutirpęs visai neseniai: jį vis dar vagojo platūs įtrūkimai, o ištirpusio sniego srovelės sruvo plačiais grioveliais pakraščiuose. Žingsniuodama po tankiu medžių lapijos skliautu nesutikau nė gyvos dvasios. Apie pietus pajutau pilve pažįstamą maudimą. Suvokiau, jog tuojau prasidės mėnesinės. Pirmosios žygyje. Buvau beveik pamiršusi, kad jos turi pasirodyti. Nuo žygio pradžios savo kūną buvau ėmusi suvokti visiškai kitaip, ir senieji jo bruožai kone išdilo iš atminties. Man daugiau nerūpėjo, ar šiandien atrodau lieknesnė, ar stambesnė nei vakar, pamiršau, ką reiškia nepaklusnių plaukų dienos. Menkiausius vidinius kūno virpesius užgoždavo nuolatinis išorinis skausmas – geliančios pėdos, nuvargę pečių ir nugaros raumenys, kurių sukietėję mazgai degė taip klaikiai, kad kelissyk per valandą privalėdavau stabtelėti atlikti tam tikros mankštelės, kuriam laikui palengvinančios kančią. Nusiėmiau kuprinę ir, pasikuitusi pirmosios pagalbos vaistinėlėje, susiradau rantytą natūralios kempinės gabalą, kurį prieš leisdamasi į žygį buvau įsidėjusi į užspaudžiamą maišelį. Prieš pasiimdama kempinėlę į kelionę, buvau išbandžiusi ją vos keletą kartų. Dar būdama Mineapolyje maniau, jog įvertinus žygio sąlygas kempinėlė bus tinkamiausia higienos priemonė, bet dabar, laikydama ją rankose, šiek tiek abejojau savo sprendimu. Pamėginau nusiplauti rankas vandeniu iš butelio, tuo pat metu sudrėkindama ir kempinėlę, tuomet išspaudžiau iš jos vandens perteklių, nusimoviau šortus, atsitūpiau ant kelio ir pirštais kišdama kempinėlę taip giliai į makštį, kaip tik pajėgiau, kone įrėmiau ją į gimdos kaklelį.

Vos užsitraukusi šortus išgirdau artėjant automobilį, ir nespėjus prabėgti nė akimirkai už posūkio pasirodė raudonas sunkvežimukas su prailginta vieta kroviniui ir didžiulėmis padangomis. Mane išvydęs vairuotojas apstulbęs tuojau paspaudė stabdžius. Ne ką mažiau apstulbusi buvau ir pati, nebyliai dėkodama likimui, kad netupėjau pusnuogė susikišusi ranką į tarpkojį. Nervingai pamojau ranka vairuotojui, sustabdžiusiam sunkvežimuką greta manęs.

– Sveikutė, – šūktelėjo jis, tiesdamas ranką pro atvirą langą. Čiupau jo ranką ir tvirtai papurčiau, negalėdama nuvyti minties, kur ką tik buvo maniškė. Kabinoje greta jo sėdėjo dar du vyrai – vienas priekyje ir vienas ant galinės sėdynės su pora berniukų. Vyrai atrodė perkopę trisdešimtmetį, vaikai – maždaug aštuonerių.

– Keliauji į Tris Ežerus? – paklausė vairuotojas.

– Aha.

Vyrukas buvo dailus baltaodis trumpai kirptais plaukais, visai kaip ir greta jo sėdintis vyrukas ir berniūkščiai gale. Trečiasis buvo lotynų amerikietis, ilgaplaukis su priešais nosį pūpsančiu išsipūtusiu pilvuku.

– Mes vykstame pažvejoti. Pavėžėtume, bet nelabai turime kur tave įsprausti, – jis mostelėjo į audiniu pridengtą daiktų pilną krovinio vietą.

– Viskas gerai, man patinka vaikštinėti.

– Na, šįvakar vaišinsimės „havajietiškais atsuktuvais" (kokteilis – *vert. past.*), tad nepraeik pro šalį.

– Ačiū, – padėkojau ir nulydėjau tolstantį automobilį žvilgsniu.

Likusią popietės dalį kulniavau galvodama apie „havajietiškus atsuktuvus". Tiksliai nežinojau, kaip jie maišomi, bet skambėjo kiek panašiai į *Snapple* limonadą. Pasiekusi aukščiausiąjį kelio tašką, akies krašteliu pastebėjau ir raudoną sunkvežimiuką bei vyrų įsikurtą stovyklavietę išsyk į vakarus nuo Trijų Ežerų. Iškart už jų turėjo prasidėti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas. Siauručiu takeliu ežero pakrantėje dūlinau į rytus, kol tarp išsibarsčiusių aplink ežerą didžiulių akmenų pagaliau radau atokesnę vietelę. Pasistačiau palapinę ir nėriau į mišką, norėdama išspausti kempinę ir įsikišti ją atgal. Nuėjusi paežerėn, filtru išsivaliau šiek tiek vandens, nusiprausiau veidą ir rankas. Akimirką ketinau nerti išsimaudyti, bet vanduo buvo šaltas kaip ledas, o kalnų oras žvarbos ir šiaip negailėjo. Prieš leisdamasi į žygį įsivaizdavau, jog nuolat maudysiuos ežerų, upių ir šaltinių vandenyse, bet tikrovėje pasinerti galėdavau tik retsykiais. Dienai baigiantis paprastai būdavau tokia pervargusi, kad nuo išsekimo ir vėsos išdžiūvus prakai-

tui imdavau purtytis it apimta karštinės. Didžiumą dienų galėdavau daugių daugiausia apsišlakstyti vandeniu veidą, prieš eidama miegoti nusivilkti prakaitu permirkusius marškinėlius bei šortus ir apsigobti pūkine striuke ir tamprėmis.

Nusiavusi batus nulupau nuo pėdų *2nd Skin* pleistrus bei lipnią juostą ir įmerkiau kojas į ledinį vandenį. Pamėginusi patrinti jas rankomis, netekau dar vieno, jau antrojo pajuodusio nago. Ežeras buvo ramus ir tyras, apsuptas aukštų medžių ir tarp uolų želiančių lapingų krūmų. Purve pastebėjau ryškiai žalią driežiuką: vos mane pastebėjęs jis akimirką sustingo ir žaibo greičiu dingo man iš akių. Vyrų stovyklavietė kėpsojo prie ežero kranto visai greta manosios, bet jie dar nebuvo spėję pastebėti, jog atvykau. Prieš eidama su jais susitikti išsivaliau dantis, patepiau balzamu lūpas ir šepečiu perbraukiau per plaukus.

– Štai ir ji, – šūktelėjo vyras, prieš tai sėdėjęs priekinėje keleivio vietoje. – Kaip tik laiku!

Jis ištiesė man raudoną plastikinį puodelį, pilną geltono skysčio, kuris, galėjau spėti, ir buvo „havajietiškas atsuktuvas“. Čia buvo ledukų. Degtinės. Ananasų sulčių. Gurkštelėjusi akimirką pamaniau, jog tuojau nualpsiu. Ne dėl alkoholio poveikio – dėl nepriekaištingo skystojo cukraus ir svaigalų derinio.

Abu baltieji buvo ugniagesiai, lotynų amerikietis – aistringas tapytojas, dirbantis staliumi. Nors buvo vardu Franciskas, visi jį vadino Pako. Vyras buvo vieno iš baltųjų pusbrolis, atvykęs iš Meksiko aplankyti giminaičio, visi trys buvo užaugę kartu, tame pačiame daugiabutyje Sakramento mieste, kur ugniagesiai gyveno ir dabar. Pako prieš dešimt metų nuvyko į Meksiką aplankyti prosenelės, o viešnagės metu įsimylėjo meksikietę ir nutarė pasilikti. Ugniagesių sūnūs zyliojo aplink mus, sėdinčius ratu apie malkų prineštą ugniakurą, kurio vyrai dar nebuvo spėję įžiebti, ir žaidė karą, protarpiais vis šūktelėdami, aiktelėdami ir mėgdžiodami sprogimo garsus, kai, išnirus iš už akmens, kuriam pasisekdavo plastikiniu ginklu pašauti kitą.

– Turbūt juokauji! *Turbūt juokauji!* – vienas po kito šūkavo ugniagesiai, kai paaiškinau, ką čia veikiu, ir parodžiau kelio nukamuotas pėdas su aštuoniais man dar likusiais kojų nagais. Stebėdamiesi ir purtydami galvas jie apibėrė mane klausimais, tuomet pavaišino dar vienu „havajietišku atsuktuvu“ ir kukurūzų traškučiais.

– Iš tikrųjų kiaušinius turi moterys, – palinksėjo Pako, ruošdamas dubenį gvakamolės padažo. – Mums, vyrams, patinka galvoti, jog tai mūsų ypatybė, bet mes klystame.

Į juodą storą uodegą surišti jo plaukai, per visą ilgį padalyti į paprastutėmis gumelėmis suveržtas sruogas, krito ant nugaros it tamsi gyvatė. Kai ugnis pagaliau buvo įžiebta, o mes sudorojome kažkurio ežere sužvejotą upėtakį ir žvėrienos troškinį su kažkurio iš jų pernai nušauto elnio mėsa, prie laužo likome tik mudu su Pako: kiti vyrukai palapinėse skaitė sūnums knygas.

– Nori pasidalyti suktine? – pasiūlė jis, traukdamas vieną iš marškinių kišenės. Prisidegęs ir įtraukęs dūmą, ištiesė suktinę man. – Vadinasi, čia Siera Nevada? – paklausė, žvelgdamas viršum tamsaus ežero. – Visus tuos metus augdamas netoliese taip ir nebuvau čia atkakęs.

– Tai Šviesos spindulys, – atsakiau, tiesdama atgal suktinę. – Taip šias viršukalnes pavadino Džonas Muiras. Dabar suprantu kodėl. Niekada neteko regėti tokios šviesos, kokia pasirodo čia. Visi tie saulėlydžiai ir saulėtekiai priešais kalnų didybę...

– Esi dvasiniame kelyje, tiesa? – pasmalsavo Pako, įsispitrijęs į liepsną.

– Nežinau, – atsakiau. – Galbūt galima taip pavadinti.

– Taip ir yra, – nusprendė jis, dėbsodamas į mane. Atsistojo. – Turiu šį tą, ką norėčiau tau duoti.

Jis nužirgliojo prie sunkvežimio ir grįžo su marškinėliais rankose. Kai ištiesė juos, paėmiau ir išlanksčiau: priekyje buvo didžiulė Bobo Marlio fotografija – įspūdingus muzikanto dredus supo elektrinės gitaros ir ikikolumbinės Amerikos paveikslai. Ant nugaros buvo Hailo

Selasio, vyro, kurį rastafariai tikėjo esant persikūnijusiu Viešpačiu, paveikslas, įrėmintas raudonų, žalių ir geltonų sūkurių.

– Tai šventi marškinėliai, – patikino Pako, kol laužo šviesoje apžiūrinėjau jų piešinius. – Noriu, kad juos turėtum, nes matau, kad eini lydima gyvūnų dvasių, žemiškųjų ir dangiškųjų sielų.

Linktelėjau, dėl užplūdusių emocijų ir pusiau girto ir visiškai marihuanos svaigulio persmelkto tikėjimo, jog marškinėliai išties šventi, visiškai praradusi amą.

– Ačiū, – pagaliau išlemenau.

Grįžusi prie savo palapinės stabtelėjau su marškinėliais rankose ir jau susirengusi nerti vidun staiga stabtelėjau ir pakėliau akis į žvaigždes. Atokiau nuo Pako ir kiek prablaivinta vėsaus vėjelio susimąsčiau apie ėjimą drauge su dvasiomis. Ką tai reiškė? Ar mane iš tikrųjų lydėjo dvasios? Ar lydėjo mamą? Kur jos siela nuėjo po mirties? Kur buvo Ledi? Ar jiedvi išties nujojo į kitą upės pusę? Sveikas protas aiškiai sakė, jog abi paprasčiausiai mirė, nors nuolat pasirodydavo mano sapnuose. Sapnai apie Ledi buvo visiškai kitokie nei tie, kuriuos sapnuodavau apie motiną. Ši sapne manęs vis iš naujo reikalaudavo nužudyti, bet sapnuose apie žirgą man nereikėjo niekam atimti gyvybės. Užtekdavo priimti didžiulę fantastiškomis spalvomis mirgančią gėlių puokštę, kurią kumelė man atnešdavo švelniai įsikandusi. Snukiu ji švelniai mane baksnodavo, kol priimdavau gėles, o gavusi tą dovaną suprasdavau, jog man atleista. Ar tikrai? Ar man kuždėjo jos siela, ar nerimstanti ir atsakymų ieškanti pasąmonė?

Apsivilkusi Pako dovanotais marškinėliais kitą rytą grįžau į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką ir nudūlinau Beldeno link, pakeliui akies krašteliu vis stebėdama Laseno kalną. Šis sniegu užklotas 3 189 metrų aukščio ugnikalnis stūksojo apie aštuoniasdešimt kilometrų nuo manęs. Jis reikšmingas ne tik dėl savo dydžio ir galybės, bet ir dėl to, kad greit turėjo tapti pirmąja Kaskadinių kalnų grandinės viršukalne, kurią pasieksiu pasukusi vos kiek į šiaurę nuo Beldeno.

Tolyn į šiaurę nuo Laseno tarp šimtų mažesnių kalvelių nelygia eile rikiavosi aukščiausiosios Kaskadinių kalnų viršukalnės: kiekviena jų taps priemone mano kelionės sėkmei matuoti. Mintyse viršukalnes įsivaizdavau lyg karstykles, ant kurių sūpuodavausi būdama mažutė. Vos tik užsikari ant vienos, kitos, regis, neįmanoma pasiekti. Viena po kitos manęs laukė Laseno, Šastos, Maklalino ir Tilseno viršukalnės, tuomet – Trys Seserys – Pietinė, Vidurinė ir Šiaurinė, dar – Vašingtono, Tripirščio Džeko ir Džefersono kalnai, o galų gale – Hudo kalnas, nuo kurio nutolusi dar apie aštuoniasdešimt kilometrų pagaliau pasieksiu Dievų tiltą. Visos šios viršukalnės – ugnikalniai, o jų aukštis svyruoja nuo dviejų su puse iki vos daugiau nei keturių kilometrų. Šie kalnai priklausė Ugnies žiedui – daugiau kaip 40 000 kilometrų ilgio apie Ramiojo vandenyno pakrantę pasagos forma išsidėsčiusiai ugnikalnių ir požeminių griovių eilei, prasidedančiai ties Čile, besitęsiančiai vakarine Centrinės ir Šiaurės Amerikos pakrante, nusidriekiančiai per Rusiją ir Japoniją, Indoneziją ir Naująją Zelandiją ir galų gale nutrūkstančiai Antarktidoje.

Paskutiniąją dieną Siera Nevados kalnuose kelias kone visąlaik leidosi nuokalne. Nuo Trijų Ežerų iki Beldeno tebuvo vienuolika kilometrų, tačiau kelio aukštis per aštuonetą jų nusileido daugiau nei kilometru. Kol nusigavau į Beldeną, buvau spėjusi susižaloti pėdas taip, kaip niekada anksčiau: pūslės nusėjo mano kojų pirštus. Su kiekvienu nauju žingsneliu šiek tiek slystelėdavau žemyn, tad pirštams tekdavo kaip reikiant įsiremti į batų priekius. Diena turėjo būti gana paprasta, bet į Beldeną nusivilkau kęsdama baisias kančias. Galų gale suvokiau, kad Beldenas – ne visai miestelis: čia išsiskėtęs greta geležinkelio bėgių kėpsojo vienintelis pastatas, kuriame glaudėsi baras ir nedidelė parduotuvė, atstojusi paštą, mažutę skalbyklą bei dušinę. Prisėdusi pastato terasoje, nusiaviau batus, įkišau pėdas į stovyklavimo sandalus ir įšlubčiojau vidun pasiimti dėžės. Netrukus jau spaudžiau rankose voką su dvidešimčia dolerių viduje: vien jį pamačius širdį užliejo tokia ramybė,

kad minutėlei kone pamiršau geliančias kojas. Nusipirkusi du butelius *Snapple* limonado įsitaisiau terasoje ir vieną po kito išgėriau abu.

– Šaunūs marškinėliai, – pagyrė moteris trumpais banguotais plaukais, vedina didžiuliu baltu šunimi už pavadėlio. – Čia Odinas.

Ji pasilenkė pakasyti šuniui pasmakrės, tuomet atsistojo, stumtelėjo nedidelius nuo nosies nuslydusius apvalius akinukus aukštyn ir smalsiai dirstelėjo į mane.

– Gal keliauji Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku?

Moteris buvo vardu Trina, penkiasdešimtmetė anglų kalbos mokytoja iš Kolorado valstijos, pradėjusi žygį vos prieš keletą dienų. Išvykusi iš Beldeno ji pasuko keliu šiaurėn, kur aptiko tokią krūvą sniego, kad neliko nieko kita, kaip tik apsigręžti. Jos pasakojimas mane suglumino. Ar kada nors galų gale pabėgsiu nuo sniego? Mudviem besišnekučiuojant priėjo dar viena žygeivė – Steisė, ji taip pat buvo leidusis į žygį tik vakar ir nuo Trijų Ežerų atkulniavusi tuo pačiu keliu kaip ir aš.

Galų gale kelyje sutikau moterų! Širdį užplūdus ramybei ir džiugesiui pasipasakojome viena kitai šį bei tą apie savo gyvenimus. Be žygių su kuprine ant pečių nepraeidavo nė vienas Trinos savaitgalis, o patyrusi keliautoja Steisė Ramiojo vandenyno keliu jau buvo ėjusi pernai, tada įveikė atstumą nuo Meksikos pasienio iki Beldeno. Pasišnekučiavome su ja apie pereitas kelio atkarpas, apie Kenedžio Medouze įsikūrusį Edį, su kuriuo jai taip pat buvo pasisekę susipažinti, apie jos gyvenimą nedideliame miestelyje pietų Kalifornijos dykynėje, kur dirbo buhaltere tėvo įmonėje ir kiekvieną vasarą pasiimdavo atostogų, kad galėtų leistis į žygius. Trisdešimtmetė buvo kilusi iš didžiulės airių šeimos, galėjo didžiuotis itin šviesia oda, varno juodumo plaukais ir dailiu veideliu.

– Šiąnakt įsikurkime kartu ir susiplanuokime, kaip elgsimės toliau, – pasiūlė Trina. – Štai toje pievoje visai nebloga vieta.

Ji parodė iš parduotuvės prieangio puikiai matomą žemės lopinėlį. Nudūlinusios ten, pasistatėme palapines. Kol Steisė ir Trina ant žo-

lės malė liežuviais, aš peržiūrėjau ką tik atsiimtos dėžės turinį. Čiupus bet kurį daiktą ir instinktyviai priglaudus jį prie nosies, mane užplūdo viena malonumo banga po kitos. Naujutėliai *Lipton,* makaronų, džiovintų pupų ir ryžių, kuriuos valgiau vakarienei, pakeliai, žvilgesio nepraradę *Clif* batonėlių popieriukai, begalė į užspaudžiamus maišelius supakuotų džiovintų vaisių ir riešutų. Šių gėrybių buvau atsivalgiusi iki blogulio, bet regėdama juos naujutėlius ir nesuteptus vis vien jaučiausi kur kas geriau. Dėžėje gulėjo nauji marškinėliai, bet dabar man jų nereikėjo – turėjau Bobo Marlio marškinėlius. Dar – dvi naujutėlės poros vilnonių kojinių, Margaretos Drebl knyga „Paukščio narvelis vasarai", kurios dar nebuvau pasirengusi čiupti – sudeginti spėjau tik pusę „Romano" puslapių: ryte įmečiau juos į teberusenantį Pako laužą. Ir visų svarbiausia – dar *2nd Skin* pleistrų.

Nusiavusi batus atsisėdau ir ėmiau kruopščiai apžiūrinėti it apgraužtas savo pėdas. Sulojus Trinos šuniui, kilstelėjau akis ir išvydau šviesiaplaukį jaunuolį – ištįsėlį mėlynomis akimis. Vien pagal tai, kaip vilko kojas, galėjau akimirksniu pasakyti, jog jis taip pat keliauja Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Vaikinas prisistatė esąs Brentas, ir vos išgirdusi jo vardą priėmiau jį it seniai nematytą gerą bičiulį – na ir kas, kad iš tikrųjų niekada nebuvau jo mačiusi? Dar Kenedžio Medouze girdėjau kitus keliautojus pasakojant apie jį. Gregas, Albertas ir Metas sakė, jog jis užaugęs nedideliame Montanos kaimelyje. Sako, kartą jis užėjo į greta kelio pietų Kalifornijoje kėpsančią užkandinę, užsisakė sumuštinį su beveik kilogramu skrudintos jautienos ir surijo visą vos šešiais kąsniais. Kai priminiau jam tą istoriją, vaikinas nusijuokė, tada nusimetė nuo pečių kuprinę ir pritūpė, kad galėtų geriau įsižiūrėti į mano pėdas.

– Tavo batai per maži, – tarsi aidas atkartojo Grego žodžius. Spoksojau į jį tuščiu žvilgsniu. Mano batai *negalėjo* būti per maži. Kitų juk neturėjau.

– Man regis, viskas tik dėl to, kad nuo Trijų Ežerų kone visą laiką leidausi žemyn, – paprieštaravau.

– Čia ir yra bėda, – atsakė jis. – Su tinkamo dydžio batais būtum galėjusi nusileisti nesusižalodama pėdų. Tam juk batai ir skirti, kad galėtum saugiai leistis.

Prisiminiau geruosius *Rei* darbuotojus. Prisiminiau vyrą, kuris būtent dėl šios priežasties privertė mane užlipti ir nusileisti mažute medine pakylėle, įrengta parduotuvės viduje, – kad įsitikinčiau, jog pirštai nesiremia į batų priekius, kai lipu žemyn, o kulnų netrina kopiant aukštyn. Parduotuvėje atrodė, kad viskas gerai, bet dabar buvo akivaizdu, jog pasirinkau neteisingai arba pėdos išsipūtė, o kol avėjau batus, mano kojos degė pragare.

Deja, dabar nieko negalėjau pakeisti. Neturėjau pinigų naujai batų porai, galų gale, čia nė nebuvo tokiais reikmenimis prekiaujančios parduotuvės. Apsiavusi stovyklavietei skirtais sandalais, nucimpinau į parduotuvę, kur sumokėjusi dolerį galėjau nusiprausti po dušu ir persirengti neperšlampamais drabužiais, kol įprastieji žygio apdarai baigs suktis skalbyklėje, o po to – ir džiovyklėje. Belaukdama pamėginau paskambinti Lizai ir negalėjau nustygti iš laimės jai pakėlus telefono ragelį. Aptarėme naujienas jos gyvenime, aš, kiek pajėgdama, išdėsčiau savąsias. Drauge peržiūrėjome naująjį mano maršrutą. Padėjusi ragelį pasirašiau žygeivių registracijos knygoje ir peržvelgiau puslapius norėdama patikrinti, ar nešmėstels Grego vardas. Šio niekur nebuvo matyti. Negalėjau patikėti, kad galėčiau būti jo priešaky.

– Gal girdėjai ką nors apie Gregą? – paklausiau Brento sugrįžusi su švariais drabužiais.

– Jis metė žygį dėl sniego.

Nustėrusi dėbsojau į jį.

– Esi tikras?

– Na, taip man sakė australai. Buvai juos sutikusi?

Papurčiau galvą.

– Jaunavedžiai, atvykę čia praleisti medaus mėnesio. Jie irgi metė planus keliauti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, nutarė veikiau leistis į Apalačių kelią.

Apie Apalačių kelią pirmąsyk išgirdau tik jau apsisprendusi keliauti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Šis kur kas populiaresnis ir geriau išvystytas maniškio tako pusbrolis driekėsi 3 500 kilometrų – kone aštuoniais šimtais kilometrų mažiau nei giminaitis, ir vedė keliautojus Apalačių kalnų viršūnėmis nuo Džordžijos iki Meino valstijos. Tiek Apalačių, tiek ir Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takai oficialų nacionalinių vaizdingų takų vardą užsitarnavo 1968-aisiais.

– Ar Gregas irgi nutarė ten keliauti?

– Ne. Jis nenorėjo per nuolatinius nutolimus nuo kelio ir maršruto keitimus likti neišvydęs didelės kelio dalies, tad nutarė verčiau atidėti žygį kitai vasarai. Na, bent jau taip pasakojo australai.

– Oho, – išlemenau pašiurpinta naujienų. Nuo pat pirmosios dienos, kai vos susiruošusi mesti žygį sutikau Gregą, jis man atstojo kelio talismaną. Jis tikėjo, kad jei pajėgia pats – pajėgsiu ir aš, o dabar kelyje jo nebuvo nė ženklo. Taip pat ir australų, poros, su kuria nespėjau susipažinti, bet vaizduotė netruko nupiešti ryškų jų paveikslą. Man nereikėjo jų nė išvysti, kad žinočiau, jog abu buvo tvirti it buivolai ir energingi it amazonės, dėl savo australiškų genų neįtikėtinai gerai pasirengę sudėtingai kelionei laukymėmis – taip gerai, kaip niekada nepavyktų man.

– Kodėl tu nepasirinkai Apalačių kelio? – paklausiau Brento slapčia baimindamasi, jog vaikinas prisipažins kaip tik ten ir keliaująs.

Jis stabtelėjo akimirką pagalvoti.

– Per daug eismo, – burbtelėjo ir dėbsojo į mane kaip dėbsojęs, tarsi ketintų pasakyti dar ką nors. Ant mano krūtinės tamsavo didžiulis Bobo Marlio portretas.

– Beje, tavo marškinėliai tikrai šaunūs.

Niekada nebuvau įkėlusi kojos į Apalačių kelią, bet vaikinai Kenedžio Medouze buvo šį bei tą papasakoję. Nors jis ir buvo panašesnis į

Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką nei į bet kokį kitą taką, skirtumų taip pat netrūko. Kiekvieną vasarą šiuo keliu nuo pirmojo iki paskutinio kilometro pereiti išsirengdavo daugiau kaip du tūkstančiai keliautojų, ir nors tik keletui šimtų pavykdavo užbaigti maršrutą, šis skaičius vis tiek buvo kur kas įspūdingesnis nei maždaug šimtas kasmet Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką pasirenkančių žygeivių. Dauguma einančiųjų Apalačių keliu naktis leisdavo kelio pakraščiuose įrengtose grupinėse stovyklavietėse ar greta jų. Parduotuves, kur galėjai išsiųsti maisto atsargų dėžes, ten skyrė mažesni atstumai, be to, didžiuma jų kėpsojo tikruose miesteliuose – priešingai nei Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje, kur žemėlapyje pavaizduotą kaimelį retsykiais atstodavo paštas ir baras ar mažutė krautuvėlė. Įsivaizdavau jaunavedžius australus, dabar kemšančius sūrainius ir siurbčiojančius alų vos keletu kilometrų nuo Apalačių kelio nutolusiame bare, o naktį užmiegančius po mediniu stogu. Žygio draugai tikriausiai jau pakrikštijo juos kelio vardais: šis įprotis Apalačių kelyje taip pat buvo kur kas labiau prigijęs nei čia, nors mano sutikti keliautojai taip pat mėgo vienas kitam sugalvoti pravardžių. Kalbėdami apie Brentą, Gregas, Metas ir Albertas pusę laiko vadino jį tiesiog Vaikiu, nors šis tebuvo pora metų jaunesnis už mane. Gregą kas nors vis pavadindavo Statistiku, nes jis ne tik dirbo buhalteriu, bet ir žinojo begalę tikslių kelio duomenų ir faktų. Metą ir Albertą praminėme Skautais, o Dagą ir Tomą – Pradinukais. Nemanau, kad kokia nors pravardė buvo prilipusi man pačiai, bet liūdnai suvokiau, jog net jei ir buvo, kažin ar būčiau troškusi ją išgirsti.

Tą vakarą Trina, Steisė, Brentas ir aš vakarieniavome Beldeno parduotuvės pastate įsikūrusiame bare. Susimokėjus už dušą, drabužių skalbimą, limonadą ir dar keletą užkandžių man liko maždaug keturiolika žalių. Užsisakiau žalumynų salotų ir porciją skrudintų bulvyčių – du pigiausius patiekalus visame meniu, patenkinusius stipriausius mano troškimus: vienu metu geidžiau ko nors šviežio ir ko nors gruz-

dinto – dviejų skirtingiausių dalykų. Už abu sumokėjau penkis dolerius, tad, iki gausiu kitą atsargų dėžę, kišenėje turėjau likusius devynis. Iki Makartūro-Bernio krioklių memorialinio parko, kuriame veikianti koncesininkų parduotuvėlė leido keliautojams ja naudotis kaip atsargų atsiėmimo stotele, buvo likę 215 kilometrų. Kitiems siurbčiojant alų, pamažėle liūdnai gurkšnojau ledinį vandenį. Valgydami aptarėme priekyje mūsų laukiančią kelio atkarpą. Visi liudininkai vienu balsu tvirtino, kad didžiuma kelio vis dar užklota storu sniego sluoksniu. Nugirdęs mūsų pokalbį dailutis barmenas priėjo artyn ir patikino, esą sklinda gandai, jog Lasen Vulkaniko nacionalinis parkas iki šiol palaidotas po penkių metrų storio sniego patalu. Kad bent trumpam atidarytų parką turistams, šeimininkai turėjo sprogdinti keliuose dinamitą.

– Norėtum išgerti? – pasiūlė jis, pastebėjęs mano žvilgsnį. – Baro sąskaita, – pridūrė supratęs, jog dvejoju.

Jis atnešė iki pat kraštų pripildytą šalto baltojo *Pinot gris* vyno taurę. Vos gurkštelėjus iš malonumo apsvaigo galva – visai taip, kaip praėjusį vakarą nutiko siurbtelėjus „havajietiško atsuktuvo“. Kol atėjo laikas apmokėti sąskaitą, buvome spėję nutarti, jog ryte, iškurnėję iš Beldeno, mes maždaug aštuoniasdešimt kilometrų pakaitomis keliausime žemesniaisiais džipų keliais arba Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, tada, susistabdę pakeleivingų automobilių, aplenksime po sniegu prasmegusią kelio dalį, vedančią išilgai Lasen Vulkaniko nacionalinio parko, ir vėl grįšime į kelią ties Senąja Stotimi.

Kai sugrįžome į stovyklavietę, įsitaisiau savo kėdutėje rašyti laiško Džo ant išsiplėšto iš dienoraščio lapo. Artėjo jo gimtadienis, o paragavus vyno širdyje nubudo ilgesys. Prisiminiau, kaip prieš gerus metus vaikštinėjome drauge, aš segėjau tik trumpą sijonuką ir nieko po juo – galų gale mudu pasimylėjome viešame parke, ne kiekvieno akims pasiekiamoje akmeninės sienos įduboje. Prisiminiau svaiginančią jausmų bangą, užliejančią darsyk neatsispyrus heroinui, ir mėlynai dažytus jo plaukus, palikusius dėmę ant mano pagalvės. Žinoma, rašyti laiške

apie tokius dalykus sau leisti negalėjau. Kiūtojau su rašikliu rankose, svarstydama apie šiuos įvykius ir apie tai, ką galėčiau laiške papasakoti apie žygyje praleistą laiką. Rodės neįmanoma aiškiai nupasakoti visko, kas nutiko nuo tada, kai prieš gerą mėnesį paskutinį kartą matėmės Portlande. Prisiminimai iš praėjusios vasaros dabar man atrodė tokie svetimi, kokie jam būtų pasirodę mano pasakojimai apie šią, užuot vardijusi tai, ką patyriau, verčiau uždaviau jam daugybę klausimų: teiravausi, kaip jis laikosi, ką veikia, su kuo leidžia dienas, ar pagaliau ištrūko iš narkotikų pančių, kaip man žadėjo į Kenedžio Medouzą išsiųstoje atvirutėje. Tikėjausi, kad jis įveikė priklausomybę. Ne dėl manęs – dėl savęs. Sulanksčiusi laišką, įkišau jį į Trinos duotą voką. Prieš užklijuodama dar įbrukau vidun keletą šviežiai nuskintų lauko gėlių.

– Einu išsiųsti laiško, – šūktelėjau bičiuliams ir, pasišviesdama kelią per pievą ir dulkėtą taką ant galvos pritvirtinta lempele, nukėblinau prie pašto dėžutės, stovinčios greta jau uždarytos parduotuvės.

– Labas, gražuole, – pakvietė balsas vos man spėjus įmesti laišką į dėžutę. Vyro veido nemačiau – terasos tamsoje žėravo tik smilkstančios cigaretės galiukas.

– Labas, – atsakiau netvirtai.

– Tai aš, barmenas, – prisistatė vyriškis, žengdamas į neryškią šviesą, kad galėčiau išvysti jo veidą. – Patiko vynas?

– O. Sveikas. Taip. Pasielgei labai maloniai. Ačiū.

– Kol kas dar dirbu, – prisipažino jis, kratydamas cigaretės pelenus į vazoną, – bet greitai ištrūksiu. Jei nori užeiti ir pašėlti, mano vagonėlis visai greta. Galiu gauti visą butelį tau patikusio *Pinot gris*.

– Ačiū, – padėkojau. – Bet ryt turėsiu anksti keltis ir nedelsdama leistis į kelią.

Jis įkvėpė dar vieną dūmą, ir cigaretės galiukas žybtelėjo ryškiau. Po to, kai atnešė man taurę vyno, dar kurį laiką jį stebėjau. Su tais džinsais jis atrodė puikiai. Kodėl negalėjau eiti su juo?

– Na, dar turi laiko persigalvoti, – šyptelėjo jis.

– Ryt turėsiu nueiti trisdešimt kilometrų, – pridūriau, tarsi jam tai būtų ką nors reiškę.

– Galėtum miegoti pas mane, – paragino. – Užleisčiau lovą. Jei norėtum, galėčiau miegoti ant sofos. Po šitiek naktų, praleistų ant žemės, tikriausiai būtų smagu išsimiegoti lovoje.

– Kad aš jau pasistačiusi palapinę, – mostelėjau pievos pusėn.

Žingsniuojant stovyklavietės link, mane ėmė pykinti: buvau vienodai suerzinta ir pamaloninta jo dėmesio, o kūnu ritosi grynutėlio geismo banga. Kai grįžau, moterys jau buvo nakčiai užsidariusios palapinėse, bet Brentas dar nemiegojo, stypsojo tamsoje ir žvelgė į žvaigždes.

– Gražu, tiesa? – sukuždėjau, pakeldama žvilgsnį ta pačia kryptimi. Vos tai padariusi staiga suvokiau, kad nuo tada, kai leidausi į žygį, dar nenubraukiau nė vienos ašarėlės. Kaipgi taip? Po šitiekos išverktų ašarų tai atrodė neįmanoma, bet vis dėlto tiesa. Ją suvokusi vos neprapliupau raudoti, bet pagaliau tik nusikvatojau.

– Kas taip juokinga? – pasmalsavo Brentas.

– Nieko, – dirstelėjau į laikrodį, rodžiusį ketvirtį po dešimtos. – Tokiu metu paprastai miegu kaip užmušta.

– Aš taip pat, – prisipažino Brentas.

– Bet šiąnakt visiškai nenoriu miego.

– Tikriausiai todėl, kad mus žavi pagaliau išvystos miesto šviesos, – pareiškė jis.

Abu prapliupome juokais. Nors visą dieną džiūgavau būdama moterų kompanijoje ir pagaliau galėdama aptarti tiek klausimų, apie kuriuos nuo pat pirmosios žygio dienos neturėjau progos nė išsižioti, būtent Brentas man pasirodė keistai artimas, tarytum primintų kažką labai brangaus. Stovėdama greta jo staiga suvokiau, kaip jis primena man brolį, kurį, nepaisant mudu skiriančio atstumo, mylėjau labiau už viską.

– Turėtume sugalvoti norą, – patariau jam.

– Nereikėtų palaukti, kol išvysime krentančią žvaigždę? – nustebo jis.

– Paprastai reikia, bet mes juk galime susigalvoti savo taisykles, – paraginau. – Pavyzdžiui, aš noriu batų, kuriuos avėdama pamirščiau kojų skausmą.

– Juk negalima noro sakyti garsiai! – susierzinęs sušuko jis. – Čia kaip ir pučiant žvakutes ant gimtadienio torto. Negalima niekad prasitarti, kokį norą sugalvojai. Dabar jau tikrai neišsipildys. Tavo kojoms galas.

– Nebūtinai, – pasipiktinau, nors skausmingai suvokiau, kad jis neklysta.

– Na gerai, aš jau sugalvojau. Dabar tavo eilė, – paragino Brentas.

Įsispitrijau į žvaigždę, bet mintys galvoje maišėsi ir sukosi it kaleidoskope.

– Ar anksti rytoj išvyksi? – paklausiau.

– Vos prašvitus.

– Aš taip pat, – atsakiau. Nenorėjau atsisveikinti su juo kitą rytą. Su Trina ir Steise buvome sutarusios keletą dienų eiti drauge, bet Brentas buvo kur kas greitesnis nei mes, tad jam teks keliauti vienam.

– Sugalvojai norą?

– Dar galvoju.

– Puikus metas galvoti norą, – prisiminė jis. – Paskutinioji mūsų naktis Siera Nevadoje.

– Sudie, Šviesos spinduly, – sukuždėjau dangui.

– Gali panorėti žirgo, – pasiūlė Brentas. – Tada bent jau nereikės sukti galvos dėl kojų.

Dėbtelėjau į jį tamsoje. Tiesa, Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku galėjo keliauti tiek žmonės, tiek ir gyvūnai, bet kol kas nebuvau sutikusi nė vieno raitelio.

– Kadaise turėjau žirgą, – atsakiau, nusukdama žvilgsnį į dangų. – Iš tikrųjų netgi du.

– Vadinasi, tau pasisekė, – tarė vaikinas. – Ne kiekvienas gauna žirgą.

Keletą sekundžių stovėjome netardami nė žodelio.

Sugalvojau norą.

KETVIRTA DALIS

LAUKINĖ

Kuomet neturėjau stogo,
prisiglaudžiau po drąsa.

ROBERTAS PINSKIS,
„Samurajaus giesmė“

Niekada, niekada, niekada
nenuleisk rankų.

VINSTONAS ČERČILIS

11

LU IŠ LU

Man bestoviniuojant greitkelio pakraštyje visai netoli Česterio ir mėginant susistabdyti pakeleivingą automobilį, sidabrinio *Chrysler LeBaron* vairuotoja sustabdė mašiną ir išlipo visai greta manęs. Per pastarąsias penkiasdešimt kelias valandas drauge su Steise, Trina ir jos šunimi buvau nupėdinusi aštuoniasdešimt kilometrų – nuo Beldeno iki Stoverio stovyklavietės, bet prieš dešimtį minučių mums teko išsiskirti, kai sustojusiame *Honda Civic* važiavusi pora pareiškė turinti automobilyje vietos tik dviem iš mūsų. *Lipk tu, ne, važiuok tu,* – raginome viena kitą, kol pagaliau užsispyriau, ir Steisė su Trina įlipo vidun, Odinas įsliuogė iš paskos, norėdamas taip pat kur nors įsitaisyti. Patikinau jas, kad man viskas bus gerai.

Žinoma, bus, – pamaniau stebėdama *Chrysler LeBaron* vairuotoją žingsniuojant link manęs žvyruotu greitkelio pakraščiu, nors stengdamasi akimirksniu atspėti jo ketinimus ir pajutau giliai kūne nerimo gumulą. Vyrukas atrodė gana malonus, gal pora metų vyresnis už mane. Išties malonus, pamaniau pastebėjusi lipduką ant automobilio galo: žaliame fone baltavo užrašas „Įsivaizduok žirnių sūkurį“.

Ar pasaulyje kada būta žudiko maniako, galėjusio įsivaizduoti žirnių sūkurį?

– Labas, – šūktelėjau draugiškai. Delne spaudžiau garsiausiąjį pasaulio švilpuką: nė pati nejutau, kaip pirštais nuslinkau iki Pabaisiuko viršaus ir susiradau prie jo rėmo pririštą nailoninę virvelę. Švilpuko nebuvau panaudojusi nuo tada, kai kelyje pirmąsyk akis į akį susidūriau su lokiu, bet nuo tos dienos visąlaik tiksliai intuityviai žinodavau, kur jis yra ir kaip greičiausiai jį pasiekti, tarytum švilpukas būtų pritaisytas ne tik prie kuprinės, bet dar viena nematoma virvele priraizgytas prie manęs.

– Labas rytas, – pasisveikino vyras ir ištiesė ranką pasisveikinti. Ant jo akių krito rusvos sruogos. Jis prisistatė esąs Džimis Karteris, tiesa, jokiais giminystės ryšiais nesusijęs su tokį pat vardą nešiojusiu buvusiu JAV prezidentu, bet pavėžėti manęs negalįs, nes automobilyje neturįs laisvos vietos. Dirstelėjusi vidun supratau, jog nemeluoja: kiekvienas kvadratinis automobilio centimetras, išskyrus tik vairuotojo vietą, buvo kimšte prikimštas knygų, žurnalų, drabužių, sodos skardinių ir kitų daiktų, kurių krūvos aukštis siekė langus. Vis dėlto jis susidomėjo galimybe mane pakalbinti. Jis prisipažino dirbąs žurnalistu laikraštyje „Valkatų naujienos". Važinėdamas po Ameriką jis kalbino „bičiulius", pasirinkusius valkatauti.

– Aš ne valkata, – apstulbau. – Tik leidausi į ilgą žygį.

Paleidau iš rankos švilpuką ir ištiesiau nykštį kelio pusėn, mėgindama susistabdyti pro šalį lekiantį autobusiuką.

– Einu Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, – paaiškinau, dirstelėjusi į jį ir vildamasi, kad tai išgirdęs vyrukas šoks į automobilį ir nurūks savais keliais. Kad pasiekčiau Senąją Stotį, man reikėjo dviejuose skirtinguose greitkeliuose susistabdyti du pakeleivingus automobilius, ir čia stypsodamas jis tik darė man meškos paslaugą. Nors buvau purvina ir vilkėjau dar purvinesnius drabužius, vis dėlto buvau vieniša moteris. Džimio Karterio stoviniavimas greta viską tik apsunkino: vai-

ruotojai, be abejonės, suskubdavo susidaryti klaidingą įspūdį. Puikiai prisiminiau, kaip ilgai teko trypčioti pakelėje, kai stengėmės drauge su Gregu nukakti į Sierą. Jei šalia stypsos Džimis Karteris, joks automobilis nesustos.

– O kiek laiko jau šitaip klajoji? – paklausė jis, traukdamas iš užpakalinės velvetinių kelnių kišenės rašiklį ir ilgą siaurą žurnalisto bloknotą. Susivėlę jo plaukai atrodė senokai netrinkti ir, priklausomai nuo vėjo, tai dengdavo, tai vėl atidengdavo tamsias akis. Vaikinas man pasirodė panašus į tokius, kurie didžiuojasi kokių nors grynai teorinių ir beveik neįmanomų konkrečiai apibūdinti mokslų daktaro laipsniu. Galbūt sąmonės istorijos ar diskurso ir visuomenės komparatyvistikos.

– Juk sakiau, niekur aš neklajoju, – pakartojau ir nusijuokiau. Kad ir kaip troškau greičiau susistabdyti pakeleivingą automobilį, negalėjau nuvyti šalin Džimo Karterio draugijos teikiamo malonumo. – Keliauju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, – pasakiau dar sykį, skrupulingai modama ranka link kelią tarsi tvora įrėminančių medžių, nors iki tako išties buvo likę bent keturiolika kilometrų vakarų pusėn.

Vaikinas dėbsojo į mane visiškai tuščiu žvilgsniu, tarytum nė nesuprasdamas, apie ką kalbu. Buvo vėlyvas rytas ir jau kaip reikiant įkaitę – rodės, bus viena tų dienų, kai vidudienį aplink tvyro svilinanti kaitra. Dvejojau, ar vaikinas užuodžia mane: buvau tokia nešvari, kad galėjau suuosti pati save. Žengtelėjau atgal ir nuleidau kelio pusėn ištiestą ranką žinodama, kad, kol jis nepatrauks savais keliais, vis vien nepajėgsiu nieko susistabdyti.

– Tai oficialus valstybinis vaizdingas maršrutas, – pridūriau, bet vaikinas kantriai žiopsojo į mane kaip žiopsojęs, rankoje spausdamas baltutėlį bloknotą. Aiškindama jam, koks tas kelias ir ką jame veikiu, pastebėjau, kad Džimis Karteris – visai nieko vyriokas. Spėliojau, ar automobilyje turi kokio maisto.

– Jei leidaisi į žygį per laukinę gamtą, ką veiki čia? – pasitikslino jis.

Paaiškinau jam, kad privalėjau lankstu aplenkti giliai po sniegu prasmegusį Lasen Vulkaniko nacionalinį parką.

– Kiek jau laiko klajoji?

– Mano *žygis* trunka jau apie mėnesį, – atsakiau ir pastebėjau, jog vaikinas nieko nelaukdamas užsirašė tai bloknote. Staiga dingtelėjo, kad gal išties esu panaši į benamę – juk šitiek laiko praleidžiu keliaudama autostopu ir aplenkinėdama kelio atkarpas, bet nemaniau, jog būtų protinga jam tai prisipažinti.

– Kiek kartų per tą mėnesį miegojai po tvirtu stogu? – paklausė jis.

– Tris, – atsakiau, apgalvodama kiekvieną nakvynę: viena naktis Franko ir Anetės namuose ir po vieną – Ridžkresto ir Sieros viešbutukuose.

– Tai visi tavo daiktai? – pasmalsavo, rodydamas į kuprinę ir slidinėjimo lazdą.

– Aha. Turiu omeny, dalis mano daiktų saugyklose, bet kol kas turiu tik tiek, – pagloščiau delnu Pabaisiuką. Kuprinė visuomet priminė man bičiulį, bet Džimio Karterio kompanijoje – labiau nei anksčiau.

– Na, tuomet sakyčiau, jog esi benamė! – džiaugsmingai sušuko jis ir paprašė paraidžiui padiktuoti savo vardą ir pavardę. Paklausiau jo ir akimirksniu pasigailėjau.

– Po šimts pypkių! – suriko jis, užsirašęs viską. – Tai tikra tavo pavardė?

– Aha, – atšoviau ir nusigręžiau, tarsi dairyčiausi automobilio, kad vaikinas nepastebėtų mano veide šmėstelint dvejonės. Aplink tvyrojusią nykią tylą staiga perskrodė už posūkio išnirusio miškininkų sunkvežimio riaumojimas. Nekreipdamas dėmesio į maldaujamai ištiestą mano nykštį, vairuotojas nurūko sau.

– Vadinasi, – sunkvežimiui praūžus, pareiškė Džimis Karteris, – galime sakyti, jog esi tikrų tikriausia paklydėlė.

– Taip nepasakyčiau, – sumikčiojau. – Valkata ir žygeivis – labai skirtingi dalykai.

Įkišau riešą į rožinį slidinėjimo lazdos dirželį ir jos galiuku pagremžiau kelio purvą, brėždama niekur nevedančią liniją.

– Nesu šiaip vaikštinėtoja, kaip tau galėtų pasirodyti, – paaiškinau. – Veikiau jau profesionali keliautoja pėsčiomis. Per dieną nueinu 24–32 kilometrus, ir taip diena po dienos, kildama į kalnus ir leisdamasi nuo jų, toli nuo greitkelių, žmonių ir daug ko kito, dažnai dienų dienas nesutikdama kito žmogaus. Gal geriau parenk reportažą apie tai.

Jis kilstelėjo žvilgsnį nuo bloknoto. Vėjo taršomos plaukų sruogos ekstravagantiškai krito jam ant veido. Jis priminė man šitiek pažinotų žmonių, kad akimirką net sudvejojau, ar jam taip neatrodo, žvelgiant į mane.

– Retai sutiksi valkatą moterį, – sukuždėjo puse lūpų, it išduodamas paslaptį. – Taip nerealu!

– Aš ne valkata! – paprieštaravau darsyk, šįsyk jau tvirtesniu balsu.

– Valkatų moterų rasti sunku, – jis laikėsi savo.

Paaiškinau jam, kad taip yra todėl, kad visuomenės spaudimas neleidžia moterims visko mesti ir išeiti valkatauti. Daugelis moterų, kurios galbūt svajojo apie tokį atskalūnišką gyvenimą, priverstos kiūtoti namuose su ištisa gauja vaikų, kuriuos kažkam reikia užauginti. Vaikų, kurių tėvai vieną dieną viską metę velniop pasirinks valkatos gyvenimą.

– O, supratau, – šyptelėjo. – Tu feministė.

– Taip, – linktelėjau. Buvo smagu bent su kuo nors sutikti.

– Mano mėgstamiausia, – sumurmėjo ir užsirašė kažką bloknote, taip ir nebaigęs sakyti, mėgstamiausia *kas*.

– Galų gale, koks skirtumas! – sušukau. – Aš juk ne valkata. Žinai, tai, kuo užsiimu, ne taip jau reta. Nesu vienintelė, keliaujanti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Žmonės leidžiasi į tokius žygius.

Teko ką nors girdėti apie Apalačių kelią? Šis panašus, tik kiek labiau į vakarus, – stypsojau stebėdama jį užsirašinėjant, kaip supratau, kiekvieną mano žodį.

– Norėčiau tave nufotografuoti, – paprašė Džimis Karteris. Jis akimirkai dingo automobilyje ir pasirodė su fotoaparatu rankose. – Beje, tavo šaunūs marškinėliai. Dievinu Bobą Marlį. Ir tavo apyrankė man patinka, žinai, nemažai valkatų – karo veteranai.

Dirstelėjau į apyrankę su Viljamo Dž. Kroketo pavarde ant mano riešo.

– Nusišypsok, – šūktelėjo jis ir paspaudė mygtuką, tuomet pranešė, jog straipsnio apie save galėsiu laukti rudeniniame „Valkatų naujienų" numeryje. Pasiūlė tokiu balsu, lyg būčiau priminusi aistringą leidinio gerbėją. – Beje, ištraukų pasirodo *Harper's* (JAV itin populiarus mėnesinis žurnalas, einantis nuo 1850-ųjų, – *vert. past.*).

– *Harper's*? – apstulbau.

– Taip, tai žurnalas, kuris...

– Žinau, kas yra *Harper's*, – nedelsdama nutraukiau jį. – Bet nenoriu jame atsidurti. Tiksliau, visai norėčiau, bet ne dėl to, kad valkatauju.

– Maniau, sakeisi nevalkataujanti, – pareiškė Džimis ir nusigręžė, norėdamas atsidaryti bagažinę.

– Tiesa, todėl ir būtų kvaila dėl to atsidurti *Harper's*. Tiesą pasakius, apskritai būtų kvaila rengti apie mane straipsnį, nes...

– Standartinis paramos valkatoms rinkinys, – sušuko jis atsigręždamas ir tiesdamas man skardinę šalto *Budweiser* alaus ir sunkų plastikinį maišą su maisto prekių parduotuvės pavadinimu.

– Bet aš ne valkata, – pakartojau paskutinįsyk, nors ir nebe taip piktai kaip pirma, šiek tiek būgštaudama, jog pagaliau patikėjęs mano žodžiais jis atsiims standartinį paramos valkatoms rinkinį.

– Ačiū už pokalbį, – padėkojo jis už užtrenkė bagažinę. – Žiūrėk, pasisaugok.

– Aha, tu taip pat, – leptelėjau.

– Tikriausiai turi ginklą. Bent jau *tikiuosi*, kad turi.

Gūžtelėjau pečiais, vengdama tiesaus atsakymo.

– Na, žinau, kad pietuose jau buvai, bet dabar žygiuoji šiaurėn, tad tuojau pateksi į Didžiapėdžio žemes.

– Didžiapėdžio?

– Aha. Na, žinai, Sniego žmogaus. Patikėk manimi. Nuo čia iki pat sienos su Oregonu ir išilgai jo driekiasi teritorija, kur užfiksuojama daugiausia pranešimų apie Didžiapėdžio pasirodymą, – jis atsigręžė į girią, lyg Sniego žmogus galėtų bet kurią akimirką išnirti tarp medžių ir užpulti mus. – Daugelis tiki, kad jis egzistuoja. Daugelis valkatų – tų, kurie klajoja po *tas* apylinkes. Tų, kurie *žino*. Nesuskaičiuotum, kiek istorijų apie Didžiapėdį man jau teko girdėti.

– Na, man einasi neblogai, bent jau kol kas, – nusijuokiau, nors skrandis vertėsi kūlio.

Savaičių savaites atidžiai planuodama kiekvieną žygio akimirką ir tikindama save, jog dėl nieko neverta būgštauti, galvojau tik apie lokius, gyvates, pumas ir sutiktus keistuolius. Nė į galvą nedingtelėjo, kad turėčiau susimąstyti apie gauruotus dviem kojomis šlepsinčius pabaisiškus humanoidus.

– Tikriausiai nepakliūsi, kur nereikia. Tavo vietoje pernelyg nesukčiau dėl to galvos. Ko gero, Didžiapėdis vis vien paliktų tave ramybėje, ypač jei turi ginklą.

– Aha, – linktelėjau.

– Sėkmės žygyje, – šūktelėjo, lipdamas į automobilį.

– Sėkmės... ieškant valkatų, – burbtelėjau ir pamojau tolstančiam jo automobiliui.

Kurį laiką automobiliams zujant pro šalį tiesiog stypsojau šalikelėje, nė nesistengdama stabdyti. Jaučiausi vienišesnė už bet ką kitą pasaulyje. Saulė kepinte kepino, netgi kiaurai per kepurę. Spėliojau, kur galėtų būti Steisė su Trina. Tasai vyrukas turėjo pavėžėti jas vos mažiau nei

dvidešimt kilometrų į rytus – iki sandūros su kitu greitkeliu, kuriame ketinome susistabdyti kitą pakeleivingą automobilį ir juo nudardėti į šiaurę, tada pasukti šiek tiek į vakarus iki Senosios Stoties, kur būtume galėję grįžti tiesiai į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką. Būtent greitkelių sandūroje ir buvome sutarusios susitikti. Šiek tiek apgailestavau automobiliui sustojus taip ryžtingai skatinusi jas skubėti ir palikti mane. Artinantis dar vienam automobiliui iškėliau nykštį, ir tik jam prazvimbus pro šalį suvokiau, jog laikydama rankoje alaus skardinę tikriausiai atrodau nekaip. Prispaudžiau šaltą skardinę prie įkaitusios kaktos ir staiga užsigeidžiau išgerti. Kodėl gi ne? Kuprinėje juk vis vien būtų netrukus sušilęs.

Užsimetusi Pabaisiuką ant pečių nucimpinau pieva žemyn į griovį ir aukštyn iš jo, į girią, kuri man dabar atrodė taip pat artima, kaip svetimas rodės miestų, plentų ir automobilių pasaulis. Dūlinau, kol aptikau patogią vietelę pavėsyje. Atsisėdusi ant purvinos žemės, atsidariau skardinę. Iš tiesų alaus nemėgau – tiesą sakant, ta *Budweiser* skardinė buvo pirmoji per visą gyvenimą, kurią išgėriau iki galo, bet šįsyk skonis man visai patiko; toks, kokio iš alaus ir tikėtumeisi – šaltas, gaivus, šviežias ir tikras.

Gerdama alų, apžiūrėjau tai, kas gulėjo plastikiniame maiše. Išsitraukusi viską lauk, išsidėliojau kiekvieną smulkmeną priešais save. Ten atsirado pakelis mėtinės gumos, trys po vieną supakuotos drėgnos servetėlės, popierinė aspirino pakuotė su dviem tabletėmis viduje, šeši šviesios karamelės ledinukai skaidriuose auksu tviskančiuose popieréliuose, degtukų dėžutė su užrašu *Dėkui, Staibekai Dragai*, *Slim Jim* dešrelė plastikinėje vakuuminėje pakuotėje, cigaretė organinio stiklo cilindre, vienkartinis skustuvas ir maža plati keptų pupų skardinė.

Pirmiausia sudorojau dešrelę, kurios likučiams nuplauti puikiai tiko paskutiniai alaus gurkšniai, tuomet – karamelinius saldainius, vieną po kito visus šešis, ir – vis dar alkana, visuomet alkana – atsigręžiau į keptas pupas. Siaubingai lėtai atidariau skardinę savo nepritaikytu tin-

kamai panaudoti šveicariško peiliuko atidarytuvu ir, tingėdama knistis kuprinėje, kad rasčiau šaukštą, tuo pačiu peiliu jas iškabinau – visai kaip valkata – ir nuvalgiau tiesiai nuo ašmenų.

Grįžau į kelią lengvai įkaušusi, kramtydama porą mėtinės gumos pagalvėlių, kad greičiau prasiblaivyčiau, ir linksmai tiesdama nykštį kiekvienai pro šalį praskriejančiai transporto priemonei. Vos po kelių minučių sustojo senas baltas moteriškės vairuojamas *Ford Maverick*. Keleivio vietoje sėdėjo vyriškis, ant galinės sėdynės – dar vienas vyras ir šuo.

– Kur keliauji? – paklausė moteris.

– Į Senąją Stotį, – atsakiau, – ar bent jau iki 36-ojo ir 44-ojo greitkelių sankirtos.

– Ir mes ten pat, – pasakė ji, išlipo iš automobilio ir, priėjusi prie jo galo, atidarė bagažinę. Atrodė maždaug keturiasdešimties, pasišiaušusiais nubalintais plaukais, kiek paburkusio veido, išmarginto kur ne kur tamsuojančių senų aknės paliktų randų. Vilkėjo trumpai nukirptais džinsais, segėjo auksinius plaštakių formos auskarus, o pilkšva per kaklą rišama palaidinukė atrodė it sudurstyta iš šepečio grindims plauti juostelių.

– Nemažą kuprinę nešies, vaikeli, – nusijuokė gergždžiančiu balsu.

– Ačiū, ačiū, – kartojau valydamasi prakaitą nuo veido, kai šiaip taip įkėlėme Pabaisiuką į bagažinę. Galų gale įšokome į automobilį – man atiteko vieta prie vyriškio su šunimi. Neįtikėtinai gražus mėlynakis Sibiro haskis stovėjo priešais sėdynę ant nediduko grindų plotelio. Vyriškis buvo liesas ir ne ką vyresnis už vairuotoją, ilgus juodus plaukus susipynęs į ploną kaselę. Ant nuogo kūno jis vilkėjo juodą odinę striukę, o ant galvos ryšėjo baikerišką skarelę.

– Labas, – burbtelėjau jo pusėn, beviltiškai ieškodama saugos diržo, įstrigusio tarpe tarp sėdynių. Nužvelgiau jo tatuiruotes: spygliuotas geležinis rutulys su grandine ant vienos rankos, nuogakrūtės moters,

nežinia, iš malonumo ar iš skausmo atmetusios galvą, biustas ant kitos, lotyniškas žodis, kurio prasmės nežinojau, iškeverzotas ant įdegusios krūtinės. Kai neradusi saugos diržo pagaliau nuleidau rankas, haskis palinko artyn ir švelniu vėsiu liežuviu godžiai lyžtelėjo man kelį.

– To šuns suknistai geras skonis moterims, – išrėžė vyras. – Jis vardu Styvis Rei.

Šuo akimirksniu nuo manęs atsitraukė ir užsičiaupęs nužvelgė mane ledinėmis juodai apvestomis akimis, tarsi suprasdamas, kad jį ką tik pristatė, ir norėdamas elgtis mandagiai. – Aš Voras. Jau susipažinai su Luisa – ją vadiname tiesiog Lu.

– Sveika! – darsyk pasisveikino Lu, akimirkai dirstelėdama į mane per galinio vaizdo veidrodėlį.

– O čia mano brolis Deivas, – Voras mostelėjo priekinėje keleivio vietoje sėdinčio vyriškio link.

– Labas, – pasisveikinau.

– O tu? Turi kokį vardą? – atsigręžė Deivas.

– O, taip, atleiskite... Aš Šeril, – šyptelėjau kiek dvejodama, ar tikrai vertėjo lipti į šį automobilį. Tiesa, dabar nieko negalėjau pakeisti. Jau dūmėme automobiliu į priekį, o karštas per langus ūžiantis vėjas plaikstė mano plaukus. Akies kampučiu stebėdama Vorą, švelniai paglosčiau Styvį Rei.

– Ačiū, kad sustojote manęs paimti, – padėkojau, stengdamasi paslėpti nerimą.

– Ei, nieko tokio, sesut, – atšovė Voras. Ant vidurinio piršto jis nešiojo nedidelį turkio žiedą. – Visi esame stypsoję kelyje. Visi žinome, koks tai smagumas. Gaudžiau pakeleivingą automobilį praėjusią savaitę, kad juos kur galai, rodės, greičiau numirsiu toj suknistoj pakelėj, nei sustos kokie ratai. Užtat ir liepiau Lu sustoti, vos pastebėjau tave. Suknista karma, supranti?

– Aha, – sumurmėjau kišdama plaukus už ausų. Prilietus jie buvo tokie šiurkštūs ir sausi, kad priminė šiaudus.

– Galų gale, ką veiki čia, viduryje greitkelio? – iš priekio šūktelėjo Lu.

Leidausi pasakoti apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, aiškinti apie žygį, rekordiškai storą sniego sluoksnį ir visą sudėtingą planą, kaip pakeleivingais automobiliais ketinu nusigauti iki Senosios Stoties. Visa trijulė klausėsi apimta pagarbaus ir santūraus smalsumo, kol kalbėjau, kiekvienas prisidegė po cigaretę. Kai pagaliau nutilau, Voras prabilo:

– Noriu papasakoti tau vieną istoriją, Šeril. Man regis, ji šiek tiek susijusi su tuo, apie ką kalbi. Prieš kurį laiką skaičiau šį tą apie gyvūnus ir ten buvo istorija apie tokį pusgalvį mokslininką prancūzą, jis dirbo ketvirtajame, penktajame ar velniai žino kelintame dešimtmetyje ir visaip stengėsi išmokyti šimpanzes tapyti, ne šiaip paveiksliukus, bet tikrus meniškus paveikslus, kaip tie suknisti šedevrai, kabantys muziejuose, ir panašiai. Žodžiu, mokslininkas vis rodo ir rodo šimpanzėms paveikslus ir grūda joms į rankas anglinius pieštukus, kad pieštų, kol galų gale vieną dieną kažkuri šimpanzė šį tą iškraigalioja, bet ne meno kūrinį. Ji nupaišo suknisto savo narvo grotas. *Suknisto savo narvo!* Žmogau, tai teisybė gyvenime, ar ne? Jaučiu turįs su ja kai ką bendro, ir tu, sesut, ko gero, turi.

– Tiesa, – atsakiau nuoširdžiai.

– Visi galime, žmogau, – pridūrė Deivas ir atsigręžė, kad abu su Voru galėtų ore rankomis atlikti daugybę kraujo brolių motociklininkų gestų.

– Nori sužinoti apie šitą šunį? – paklausė Voras, kai jiedu baigė. – Įsigijau jį tą dieną, kai mirė Styvis Rei Vonas (bliuzo gitaristas – *vert. past.*). Taip ir jis gavo savo suknistą vardą.

– Man patinka Styvis Rei, – atsakiau.

– Patinka *Texas Flood*? – pasmalsavo Deivas.

– Žinoma, – vien pagalvojus apie tą albumą kūnu nuvilnijo malonumo banga.

– Turiu ją štai čia, – atsakė jis ir, išsitraukęs kompaktinį diską, įkišo į tarp savęs ir Lu įspraustą nešiojamąją magnetolą. Nepraėjo nė akimirka, ir automobilį užliejo elektrinės Vono gitaros melodijos. Muzika man priminė maistą ir visus kitus dalykus, kurių kadaise nemokėjau vertinti, dabar virtusius palaimos šaltiniu, nes nebegalėjau jų gauti kada užsigeidusi. Prasmegusi dainoje *Love Struck Baby* (angl. Įsimylėjusi mažytė – *vert. past.*) stebėjau pro šalį skriejančius medžius.

Dainai pasibaigus, Lu pranešė:

– Ir mudu įsimylėję, Deivas ir aš. Kitą savaitę mūsų vestuvės.

– Sveikinu, – nuoširdžiai atsakiau.

– Nori tekėti už manęs, širdele? – paklausė Voras, akimirką atgaliu delnu braukdamas per nuogą mano šlaunį. Oda jutau kietą jo turkio žiedą.

– Nekreipk į jį dėmesio, – nuramino Lu. – Jis tik senas ištvirkėlis.

Moteris nusijuokė ir dirstelėjo man į akis galinio vaizdo veidrodėlyje.

Aš ir pati sena ištvirkėlė, – pamaniau vienam Styviui Rei – šuniui – vis lyžtelint mano kelį, o kitam nepriekaištingai atliekant *„Pride and Joy"*. Šlaunies lopinėlis, kurį visai neseniai buvo prilietęs Voras, regis, pulsavo. Nors puikiai suvokiau, kaip tai absurdiška, slapčia troškau, kad jis taip pasielgtų dar sykį. Ant galinio vaizdo veidrodėlio greta laminuotos kortelės su kryželiu kabojo išblukęs eglutės formos oro gaiviklis, kuriam pasisukus išvydau kitoje pusėje priklijuotą mažo berniuko fotografiją.

– Tai jūsų sūnus? – paklausiau Lu, dainai pasibaigus rodydama į veidrodėlį.

– Tai mano mažasis Lukas, – atsakė moteris ir ištiesė ranką paglostyti fotografijos.

– Ar jis dalyvaus vestuvėse? – pasmalsavau, bet atsakymo nesulaukiau. Moteris tik pritildė muziką – taip akimirksniu supratau užsiminusi apie tai, apie ką verčiau reikėjo patylėti.

– Jis žuvo prieš penkerius metus, būdamas vos aštuonerių, – po keleto sekundžių išlemeno Lu.

– Labai jus užjaučiu, – sukuždėjau ir, palinkusi į priekį, patapšnojau per moters petį.

– Važiuojantį dviračiu jį partrenkė sunkvežimis, – pasakojo Lu bejausmiu balsu. – Lukas nežuvo vietoje. Dar visą savaitę kovojo su mirtimi ligoninėje. Nė vienas gydytojas netikėjo, kad jis išgyveno smūgį.

– Stiprus buvo šikniukas, – pridūrė Voras.

– Dievaži, – linktelėjo Lu.

– Visai kaip motina, – Deivas suėmė delnu Lu kelį.

– Labai jus užjaučiu, – pakartojau.

– Žinau, – atsiliepė moteris ir vėl pagarsino muziką. Važiavome netardami nė žodžio, tik klausydamiesi Vono elektrinės gitaros melodijų, susipynusių į kultinį albumą *Texas Flood*. Muzikos garsai nenumaldomai gniaužė man širdį.

Po keleto minučių Lu šūktelėjo:

– Štai ir tavo sankirta.

Ji sustojo, užgesino automobilio variklį ir dirstelėjo į Deivą.

– Gal jūs, vyrai, eikite pavedžioti Styvio Rei?

Visi išlipo drauge su manimi. Kol išsikėliau iš bagažinės mantą, prisidegė po cigaretę. Deivas su Voru nulydėjo Styvį Rei tarp šalikelėje žaliuojančių medžių, o mudvi su Lu likome stovėti pavėsyje greta automobilio, kol užsisegiau kuprinės diržus. Lu klausė manęs, ar turiu vaikų, kiek man metų, ar esu ir kada nors buvau ištekėjusi.

– Ne, dvidešimt šešeri, ne, taip, – atsakiau.

– Tu graži, kad ir kaip gyvenime elgtumeisi, tau seksis, – palingavo ji. – Štai su manimi bendraudami žmonės privalo viltis, kad bent jau turiu gerą širdį. Dailia išvaizda niekuomet negalėjau pasigirti.

– Netiesa, – paprieštaravau. – Manau, jūs graži.

– Tikrai? – nustebo ji.

– Taip, – linktelėjau, nors norėdama ją apibūdinti kažin ar pirmiausia būčiau griebusis šio žodžio.

– Tikrai? Ačiū. Malonu girdėti. Paprastai taip sako tik Deivas, – ji nužvelgė mano kojas. – Po galais, mergyt, tau ne prošal būtų nusiskusti! – šūktelėjo ir nusikvatojo tokiu pat gergždžiančiu balsu kaip tuomet, kai leptelėjo, kokią didelę kuprinę nešuosi. – Et, – numojo ranka, išpūsdama dūmus. – Tik erzinu tave. Manau, šaunu, kad elgiesi, kaip tik panorėjusi. Man regis, reta mergiotė tam pasiryžtų – pasiųsti visuomenę susikišti savo lūkesčius, kur nesueina. Jei taip elgtųsi daugiau moterų, gyventume kitaip. Geriau, – ji truktelėjo cigaretę lūpomis ir išpūtė stiprią tiesią dūmų srovę. – Žinai, kalbant apie mano sūnaus mirtį... Tai tarsi nužudė mane. Viduje, – moteris paplekšnojo sau per krūtinę ranka, kuria laikė cigaretę. – Gal atrodau taip pat, bet čia visiškai pasikeičiau. Noriu pasakyti, gyvenimas nesustojo, bla bla bla, bet Luko mirtis atėmė kai ką iš manęs. Stengiuos to nedemonstruoti, bet taip jau nutiko. Ta diena išplėšė Lu iš Lu, ir to, ko netekau, niekada nebeatgausiu. Supranti, ką turiu omeny?

– Suprantu, – prisipažinau, žvelgdama į rusvas jos akis.

– Taip ir maniau, – linktelėjo. – Nujaučiau.

Atsisveikinusi su trijule perėjau greitkelių sankirtą ir nužingsniavau keliu, turėjusiu atvesti mane iki Senosios Stoties. Kaitra buvo tokia nežmoniška, kad buvo aiškiai regėti nuo žemės kylantys garai. Prisiartinusi prie plento, išvydau tris tolumoje linguojančius siluetus.

– Steise! – sušukau. – Trina!

Mane pastebėjusios moterys ėmė mojuoti rankomis. Odinas pasisveikindamas sulojo.

Kartu pakeleivingu automobiliu nusigavome į Senąją Stotį – vieną kaimelį, veikiau primenantį pastatų sambūrį nei tikrą gyvenvietę. Trina nudūlino į paštą išsiųsti keleto niekučių, o mudvi su Steise likome jos

lukteleti kavinėje su oro kondicionieriumi, kur užsisakiusios limonado aptarinėjome mūsų laukiančią kelio atkarpą. Tai buvo Modoko plokščiakalnio dalis, vadinama Skrybėlės pakraščio įlanka, negyvenama ir pavėsio bei vandens stoka garsėjanti vieta, žygeivių paversta tikra tako legenda. Sausą ir karštą dykynę 1987-aisiais švariai nusvilino gaisras. „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija" įspėjo mane, jog, nors kone penkiasdešimtyje Senąją Stotį nuo Roksspringso įlankos skiriančių kilometrų nėra jokio patikimo vandens šaltinio, 1989-aisiais, rengiant knygą spaudai, miškininkai buvo jau besirengią dvidešimt penktajame atkarpos kilometre, visai greta senojo apžvalgos bokšto griuvėsių, įrengti vandens talpyklą. Žinoma, knygos autoriai įspėjo, jog prieš leidžiantis į žygį, būtina išsiaiškinti naujausią informaciją. Netgi jei talpykla buvo įrengta, nepasikliauti vien ja, nes neretai pasitaiko vandalizmo atvejų, kai vandens talpos peršaunamos kulkomis.

Svarsčiau apie tai vieną po kito čiulpdama limonado stiklinėje likusius ledo kubelius. Lanksčiąją savo vandens talpą buvau palikusi dar Kenedžio Medouze, kadangi šiauriau nusidriekusiose kelio atkarpose šaltinių paprastai buvo pakankamai. Bauginama išdžiūvusios Skrybėlės pakraščio įlankos, jau buvau ėmusi svarstyti, ar nevertėtų įsigyti didžiulio vandens ąsočio ir prisitvirtinti prie Pabaisiuko, bet dėl ribotų tiek finansinių, tiek ir fizinių išgalių vyliausi, jog to griebtis neprireiks. Verčiau jau būčiau išleidusi paskutinius skatikus maistui kavinėje nei vandens ąsočiui, o apie tai, kad reikėtų jį temptis su savimi kone pusšimtį kilometrų, nenorėjau nė galvoti. Štai kodėl Trinai sugrįžus iš pašto su naujiena, jog pietų pusėn traukiantys keliautojai registracijos knygoje paminėjo ne tik įrengtą, bet ir netuščią vandens talpyklą, man tarsi akmuo nuo širdies nusirito, iš laimės kone nukritau nuo kėdės.

Džiugiai nukūrusios į vos už pusantro kilometro įsikūrusią stovyklavietę palapines paskutiniajai nakčiai kartu pasistatėme vieną prie kitos. Trina ir Steisė ketino jau kitą rytą traukti toliau, o aš nutariau

dienai pasilikti – ne tik todėl, kad troškau vėl keliauti viena, bet ir norėdama pailsinti kojas, dar nespėjusias kaip reikiant atsigauti nuo pūslių, išmarginusių kojas leidžiantis nuokalne greta Trijų Ežerų.

Kai kitą rytą prasimerkiau, stovyklavietėje buvau likusi viena kaip pirštas. Prisėdusi prie iškylos stalo gurkšnojau puode išsivirtą arbatą ir deginau paskutiniuosius „Romano" puslapius. Mičenerį keikęs profesorius iš dalies neklydo – jis, žinoma, nebuvo toks didis rašytojas kaip Viljamas Folkneris ar Flaneris O'Konoras, bet, nepaisant to, knyga mane kaip reikiant įtraukė, dėl to buvo kaltas ne tik rašymo stilius. Romano tema užkliudė manyje tam tikrą stygą. Istorija pasakojo apie daugelį dalykų, bet pirmiausia – apie vieno romano likimą, pasakojamą rašytojo, redaktoriaus, kritikų ir skaitytojų balsais. Kad ir kiek visko būčiau nuveikusi per gyvenimą, kad ir kiek skirtingų savo versijų būčiau mėginusi įkūnyti, visuomet būta vienos nekintamos ir tvirtesnės už uolą: buvau rašytoja. Vieną dieną ketinau pati parašyti romaną. Gėdijausi nesukūrusi jo iki šiol. Jei prieš dešimt metų manęs būtų paklausę, kokią įsivaizduoju save ateityje, būčiau nedvejodama atsakiusi, jog tokio amžiaus jau turėsiu savo knygą. Buvau parašiusi keletą trumpų novelių ir rimtai mėginusi sukurti romaną, bet iki jo užbaigimo vis dar buvo toli kaip iki mėnulio. Praėjusių metų subruzdimai kurį laiką buvo privertę manyti, jog įkvėpimas mane apleido amžiams, bet žingsniuodama aiškiai jutau romaną po truputį formuojantis mano mintyse, o jo balsą įsiterpiant tarp galvoje nuolat skambančių dainų fragmentų ir reklamų šaukinių. Tą rytą Senojoje Stotyje, plėšydama Mičenerio knygą į penkių dešimties puslapių krūveles, kad lengviau degtų, ir gūždamasi prie stovyklos laužavietės, nutariau pradėti. Priešakyje vis vien laukė tik ilga kaitri diena, tad įsitaisiau prie iškylos stalo ir rašiau iki vėlyvos popietės.

Kilstelėjusi žvilgsnį aukštyn pastebėjau burunduką, graužiantį skylę mano palapinės durų tinklelyje: gyvūnėlis aiškiai norėjo įsigauti į viduje tysantį mano maisto atsargų krepšį. Nuvijau jį tolyn plūsdama

visais į galvą atėjusiais žodžiais, o padariukas, įsliuogęs į medį, atkakliai čirškė man atgalios. Stovyklavietėje apie mane jau buvo spėję prisirinkti keliautojų: ant daugumos iškylų stalelių kėpsojo šaltkrepšiai ir *Coleman* viryklės, o siauručiuose išgrįstuose įvažiuojamuosiuose keliuose stovėjo sunkvežimiukai ir nameliai ant ratų. Išsitraukiau iš palapinės maisto krepšį ir juo nešina nukulniavau pusantro kilometro atgal į kavinę, kurioje vakardienos popietę sėdėjome su Steise ir Trina. Nesukdama galvos, jog tai – paskutiniai mano pinigai, užsisakiau mėsainį. Kita mano atsargų dėžė laukė Bernio krioklių memorialiniame parke, už šešiasdešimt septynių kilometrų, bet jaučiausi užtikrinta, jog galiu tiek nukakti per dvi dienas: keliaudama iš Beldeno dvi dienas iš eilės buvau sukorusi po trisdešimt. Buvo penkta valanda tokią vasaros dieną, kai prieblanda neatsėlina iki devintos ar dešimtos, o aš, vienintelė kavinės klientė, godžiai lyg vilkas kimšau vakarienę.

Iškiūtinau iš restorano teturėdama keletą smulkių monetų kišenėje. Praėjusi pro telefono automatą, netrukus sugrįžau prie jo, pakėliau ragelį ir spustelėjau nulį. Iš baimės ir jaudulio, regis, net žarnos virpėjo. Kai pasigirdo operatorės, turinčios padėti man paskambinti, balsas, padiktavau jai Polo telefono numerį.

Jis atsiliepė po trečio signalo. Taip susijaudinau išgirdusi jo balsą, kad vos tepajėgiau pasisveikinti.

– Šeril! – sušuko jis.

– Polai! – išlemenau galų gale ir pratrūkau pasakoti jam, kur buvusi ir ką patyrusi nuo tada, kai paskutinįsyk buvome susitikę. Kalbėjomės kone valandą, ir kiekvienas mudviejų žodis dvelkė džiugesiu ir meile, parama ir gerumu. Neatrodė, jog kalbuosi su buvusiu sutuoktiniu, – veikiau su geriausiu draugu. Pagaliau užbaigusi pokalbį, dirstelėjau į ant žemės tysantį maisto atsargų krepšį. Šis buvo vamzdžio formos, pustuštis ir žydras it strazdo klajoklio kiaušinis, pasiūtas iš perdirbtos medžiagos, prilietus primenančios gumą. Pakėliau jį nuo žemės, priglaudžiau prie kūno ir užsimerkiau.

Grįžusi į stovyklavietę ilgai sėdėjau prie stalo, rankose spausdama „Paukščio narvelį vasarai", pernelyg įsiaudrinusi skaityti. Žiūrėjau, kaip žmonės aplink ruošėsi vakarienę, o saulė savo geltonį danguje keitė į rausvą, oranžinį ir alyvinį tonus. Ilgėjausi Polo. Ilgėjausi savo gyvenimo. Tiesa, grįžti į jį netroškau. Retsykiais mane it banga užplūsdavo prisiminimas apie tą siaubingą akimirką, kai man prisipažinus tiesą abu su Polu parkritome ant grindų, dabar jau aiškiai suvokiau, jog tai, ką pradėjau tardama prisipažinimo žodžius, privedė mane ne tik prie skyrybų slenksčio, bet ir prie šito – vienatvės Senojoje Stotyje, Kalifornijoje, prie iškylos stalo po neįtikėtino grožio dangumi. Nejutau nei liūdesio, nei džiaugsmo, nei pasididžiavimo ar gėdos. Suvokiau tik tai, jog, nepriklausomai nuo gyvenime padarytų klaidų, atkakti čia buvo teisingas sprendimas.

Nucimpinau prie Pabaisiuko ir išsitraukiau organinio stiklo cilindre įpakuotą cigaretę, kurią buvo davęs Džimis Karteris. Šiaip nerūkiau, bet vis vien atsidariau pakuotę ir atsisėdusi ant stalo prisidegiau cigaretę. Kelyje buvau praleidusi kiek daugiau nei mėnesį. Palyginti ilgas laiko tarpas, bet manęs neapleido jausmas, jog mano kelionė tik prasideda, nelyginant tik dabar būčiau prisikasusi prie tikrojo tikslo. Tarsi vis dar būčiau ta moteris, kurios širdyje žioji tuštuma, bet toji tuštuma laikui bėgant susitraukė iki begalybės sykių mažesnės.

Įtraukiau ir išpūčiau dūmą, prisimindama tą rytą, kai Džimis Karteris automobiliu nurūko tolyn, o aš pasijutau vienišiausiu žmogumi visame plačiame pasaulyje. Galbūt iš tikrųjų buvau vienišiausias žmogus pasaulyje.

Galbūt tai nieko blogo.

12

TAIP TOLI

Nubudusi auštant savo užimtą plotelį apleidau tiksliai kaip laikrodis. Dabar susikrauti daiktus man pakakdavo penkių minučių. Kiekvienas daiktas, tysojęs toje neįtikėtino dydžio niekniekių krūvoje Mohavės svečių namuose, kurio dar nebuvau spėjusi išmesti ar sudeginti, dabar turėjo kuprinėje tikslią vietą, kurią galėjau nurodyti net pažadinta vidurnaktį. Man nereikėjo galvoti, kaip elgtis: rankos judėjo instinktyviai ir veikė kone visiškai savarankiškai nuo proto. Pabaisiukas buvo mano pasaulis, mano nejudrioji papildoma galūnė. Nors jo dydis ir svoris vis dar stulbino, jau spėjau suprasti, kad tokia man skirtoji našta, nuo jos pabėgti neturėjau jokios galimybės. Nebesipriešinau jam, kaip prieš mėnesį. Užuot buvę nesutaikomi priešai, dabar mudu veikėme kaip vienas.

Pabaisiuko svorio nešiojimas ant kupros gerokai pakeitė ir mano kūną. Kojos sutvirtėjo nelyginant akmenys, o raumenims, kurių kontūrai po oda ir išplonėjusiu riebalų sluoksniu išryškėjo labiau nei kada nors anksčiau, atrodė pakankamai stiprūs ištverti bet kokią kančią. Šimtus kartų Pabaisiuko dirželių iki kraujo ir šašų nutrinti odos lopinėliai ant klubų, pečių ir uodegikaulio pagaliau prisitaikė ir sustorėjo,

virto kažkuo tarp medžio žievės ir negyvos vištos, panardintos į verdantį vandenį ir nupeštos plikai.

Pėdos? Neverta nė kalbėti – šios vis dar buvo siaubingai sužalotos. Didieji abiejų kojų pirštai niekada kaip reikiant neatsigavo po slydimo negailestinga nuokalne tarp Trijų Ežerų ir Beldeno. Abiejų nagai atrodė vos gyvi. Mažuosius pirštelius batai buvo nutrynę taip stipriai, kad jau spėliojau, ar nenutiks taip, kad vieną dieną ant pėdų jų apskritai nebeliks. Kažkas panašaus į amžinas, negyjančias pūsles dengė kojas nuo kulnų iki pat čiurnų. Vis dėlto tą rytą Senojoje Stotyje atsisakiau net galvoti apie kojas. Einant Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, siaubingai daug lėmė minčių valdymas ir ryžtingas sprendimas, kad ir kas benutiktų, judėti į priekį. Užklijavau žaizdas lipnia juosta ir *2nd Skin* pleistrais, užsimoviau kojines bei batus ir nusvyravau prie stovyklavietės čiaupo prisipildyti abiejų vos mažiau nei litro talpos vandens butelių; tiek man turėjo pakakti dvidešimt keturiems svilinamai karštiems Skrybėlės pakraščio kilometrams.

Man kulniuojant iki vietos, kur takas kirtosi su Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, buvo ankstyvas rytas, bet oro temperatūra jau kaip reikiant pakilo. Jaučiausi stipri ir pailsėjusi, puikiai pasirengusi dienos iššūkiui. Stengdamasi kuo rečiau stabčioti atsigerti vandens, visą rytą bidzenau per išdžiūvusias upelių brastas ir kietus it kaulai griovius. Iki pietų mano kelias virto stačiu kelių kilometrų pločio šlaitu, didžiuliu sausu žolynų ir laukinių gėlių, nesuteikiančių nė lopinėlio pavėsio, lauku. Praėjau pro vos keletą medžių, ir tie patys buvo prieš keletą metų nugalėti gaisro ugnies – sudžiūvę jų kamienai juodavo anglimi arba, priešingai, baltavo storu pelenų sluoksniu, o nulaužytos šakos buvo taip susvilusios, jog priminė durklus. Atšiaurus jų grožis, į kurį žiūrint širdį spaudė kančia, nebyliai ragino nedelsti ir judėti į priekį.

Man virš galvos kabojo giedras žydrutėlis dangus, o ryški negailestinga saulė svilino kiaurai kepuraitę ir ant prakaituoto veido ir rankų užteptą apsauginio kremo sluoksnį. Galėjau matyti daugybę kilometrų

į priekį: netoliese pietuose – sniegu užklotą Laseno kalną, šiaurėje – aukštesnę ir dar speiguotesnę Šastos viršukalnę. Regėdama ją priešaky, galėjau lengviau atsipūsti. Ėjau ten. Ketinau pereiti ją ir nukakti dar toliau – iki pat Kolumbijos upės. Pagaliau išsisukus iš sniego žabangų atrodė, kad niekas nebegalėtų priversti manęs nuklysti nuo kelio. Vaizduotėje netrukus nupiešiau lengvai ir energingai likusius kilometrus žingsniuojančios savęs vaizdinį, tačiau jį netrukus ištrynė alinama kaitra, privertusi prisiminti, jog žinau per daug, kad leisčiau sau būti naivuole. Nė neabejojau, kad, jei man ir pavyks pasiekti Vašingtono ir Oregono valstijų ribą, teks iškęsti kulniavimo pėsčiomis pragarą, liejant prakaitą po arkliško svorio manta.

Pėdinimas pėsčiomis neįtikėtinai skyrėsi nuo anksčiau man buvusių įprastų kelionės būdų. Kilometrai nebeskriejo pro šalį, nepalikdami jokio įspūdžio: dabar jie reiškė tolyn nusidriekusias žolių bei žemės grumstų sąvėlas, žolės lapelių ašmenis ir vėjo prie žemės lenkiamus gėlių žiedus, milžiniškus nuo kaitros net spragsinčius medžių kamienus. Jie reiškė mano įkvėpimų garsą, pėdas, po žingsnelį judančias keliu pirmyn, ir slidinėjimo lazdos trinksėjimą į kelio akmenis. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas išmokė mane suprasti, kas yra kilometras. Kiekvieną jų pasitikdavau kukliai nusižeminusi, ir kukliau nei bet kada man teko laikytis tą dieną Skrybėlės pakraščio įlankoje, kai oras iš karšto virto šutra, o vėjas tepajėgė kilstelėti nuo kelio ir paleisti sūkuriuoti po mano kojomis besiilsinčias dulkes. Vieno tokių gūsių metu išgirdau garsą – pernelyg atkaklų, kad būtų sukeltas vėjo, ir suvokiau, jog visai netoliese savo barškučiu mane atokiau laikytis garsiai įspėja barškuolė. Žengtelėjusi atgal, išvydau ją susirangiusią ant kelio vos keletas žingsnių priešaky manęs, atkakliai keliančią viršun barškutį it barantį pirštą ir buku snukiu dėbsančią mano pusėn. Dar pora žingsnių, ir būčiau roplį užmynusi. Ši gyvatė buvo jau trečioji, kurią sutikau kelyje. Apėjau ją juokingai plačiu puslankiu ir nudūlinau tolyn.

Atslinkus popietei man pavyko aptikti siaurutį pavėsio ruoželį, kuriame nedelsdama įsitaisiau pavalgyti. Nusimovusi kojines ir nusiavusi batus atsilošiau ant žemės, kad galėčiau užkelti pėdas ant kuprinės, – taip elgdavausi kone kiekvieną pietų pertrauką. Įsispitrijusi į dangų stebėjau erelius ir vanagus, ramiai sukančius ratus man virš galvos, bet atsipalaiduoti sekėsi nekaip. Ne tik dėl gyvatės. Nederlinga laukymė buvo pakankamai plika, kad matyčiau toli į priekį, bet manęs niekaip nepaliko ramybėje jausmas, jog kažkas visai greta mane stebi, pasiruošęs pulti. Atsisėdusi apsidairiau, ar kur neišvysiu pumos, tuomet vėl atsiguliau, tikindama save, jog neturiu ko bijoti, nors vos po minutėlės vėl pašokau – pasirodė, jog netoliese išgirdau trakštelint šakelę.

Nieko čia tokio, – raminau save. – *Nebijau.* – Čiupau vandens butelį ir kaip reikiant atsigėriau, buvau tokia ištroškusi, kad akimirksniu ištuštinau visą butelį, tuomet atsidariau antrąjį ir, nepajėgdama susivaldyti, gerokai truktelėjau iš jo. Ant kuprinės užtrauktuko kadaruojantis termometras pavėsyje rodė trisdešimt aštuonių laipsnių karštį.

Nors žingsniuodama į priekį stengiausi dainuoti linksmas dainas, saulė vanojo mane taip, lyg be kaitros dar būtų turėjusi ir tikrus galingus kumščius. Apie akinius nuo saulės susikaupęs prakaitas sruvo į akis ir taip graužė, kad privalėdavau vis stabtelėti ir šluostytis veidą. Atrodė absurdiška net galvoti, kad vos prieš savaitę apsivilkusi visus turėtus drabužius skyniausi kelią per sniegu užverstus kalnus, o pabudusi rytais išvysdavau kaip reikiant apšerkšnijusias palapinės sienas. Rodės, nepavyko nė iki galo to prisiminti. Tos dienos atmintyje bolavo it sapnas, tarsi visą šį laiką būčiau svyravusi šiaurės link per šią siaubingą kaitrą – dabar, penktąją kelionės savaitę, mane sekino toks pat nežmoniškas karštis, kaip ir antrąją savaitę, kai dėl kaitros vos susilaikiau nemetusi žygio. Stabtelėjau ir dar sykį atsigėriau. Vanduo buvo toks įkaitęs, kad beveik skaudėjo jį ryjant.

Plačią lygumą dengė šalavijų ir ištvermingų laukinių gėlių kilimas. Eidama į priekį jutau nepažįstamus augalus aštriais lapeliais braižant

man čiurnas. Kiti, kuriuos įstengiau atpažinti, regis, kalbėjo su manimi, prisistatydami motinos balsu. Kol šie pavadinimai aiškiai kaip dieną išniro mintyse, nė neprisiminiau juos mokanti: paprastoji morka, laibažiedė kastilėja, lubinas... Visi šie augalai žaliavo ir Minesotoje – balti, oranžiniai, violetiniai. Kai pravažiuodavome pro juos automobiliu, mama neretai sustodavo prisiskinti laukinių gėlių puokštės.

Stabtelėjau ir nužvelgiau dangų. Plėšrieji paukščiai vis dar suko ratus, regis, nė neplasnodami sparnais. *Niekada negrįšiu namo*, – pasakiau sau taip tvirtai, kad net pačiai užgniaužė kvapą. Tada ir vėl leidausi į kelią, stengdamasi išstumti iš galvos bet kokias mintis, neturinčias nieko bendra su pastangomis priversti kūną ištverti skurdžią žygio rutiną. Kelyje nebuvo nė dienos, kad toji monotonija galų gale nebūtų manęs nugalėjusi: retsykiais nepajėgdavau nieko daugiau, kaip tik spėlioti, kas vis dėlto reikalauja daugiausia fizinės ištvermės. Tokios mintys veikė it kankinantis vaistas. Skaičiuodavau žingsnius iki šimto ir vėl pradėdavau nuo pradžių – kaskart, pasiekusi triženklį skaičių, jausdavausi it pasiekusi nedidelį laimėjimą. Ateidavo laikas, kuomet šimtas jau imdavo priminti nerealią svajonę, tad skaičiuoti mėgindavau iki penkiasdešimties, dvidešimt penkių, galų gale – dešimties.

Vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimt.

Stabtelėjusi pasvirau visu kūnu į priekį ir įsirėmiau delnais į kelius, norėdama bent trumpai pailsinti nugarą. Prakaitas nuo veido lašėjo ant kelio dulkių nelyginant ašaros.

Modoko plokščiakalnis labai skyrėsi nuo Mohavės dykumos, bet žygiuodama jaučiausi beveik taip pat. Abiejuose buvo klaikios sąlygos gyventi žmonėms, užtat puikios dykumų augalams, kurių žėlė kiekviename pakrašty. Man artinantis miniatiūriniai pilkšvi bei rusvi driežiukai arba perskuosdavo kelią, arba sustingę lūkuriuodavo, kol nukulniuosiu sau. Iš kurgi jie gauna vandens? – spėliojau, stengdamasi nuvyti mintis apie tai, kokia esu sukaitusi ir ištroškusi. Iš kur aš gausiu?

Spėjau, jog nuo vandens talpyklos mane skyrė beveik penki kilometrai. Vandens teturėjau 230 mililitrų.

Netrukus – 177.

Paskui – 120.

Šiaip taip prisiverčiau susilaikyti neišgėrusi paskutiniojo gurkšnio tol, kol priešaky išvysiu vandens talpyklą. Apie pusę penkių tolumoje pagaliau pasirodė apdegusio apžvalgos bokšto kojos, o netoliese pritvirtinta prie stulpo stūksojo metalinė talpykla. Vos ją įžiūrėjusi, išsitraukiau vandens butelį ir susipyliau gerklėn paskutiniuosius man dar likusio vandens lašus, negalėdama atsidžiaugti, jog vos po kelių minučių jau galėsiu pripildyti butelius vandeniu iš talpos. Priėjusi arčiau pamačiau, jog medinis greta talpyklos stirksantis stulpas padengtas kažkuo, kadaruojančiu vėjyje. Pirmiausia pamaniau, jog tai suplėšyti kaspinai, vėliau jie ėmė panėšėti į skudurus. Tik prislinkusi visai arti supratau, jog tai mažutės popieriaus skiautelės – lipnia juosta prie stulpo prikabinti rašteliai, brazdenami vėjo. Palinkau perskaityti užrašų juose, nors dar prieš išvysdama žodžius jau spėjau suvokti, kokią žinią jie neša. Rašteliuose mirgėjo skirtingi žodžiai ir frazės, bet visais buvo stengtasi pranešti tą pačią žinutę: vandens neliko.

Akimirką stovėjau nė nekrustelėdama, paralyžiuota siaubo. Dėbtelėjau į talpyklą, norėdama įsitikinti, jog tai tiesa. Vandens išties nebuvo. Vandens nebeturėjau ir aš. Nė gurkšnelio.

Vandensnelikovandensnelikovandensnelikovandensneliko.

Spyriau koja į žemę, čiupau rankomis šalavijus ir sviedžiau juos tolyn, įsiutusi, kad ir vėl pasielgiau ne taip, kaip derėjo, kad per savo kvailumą ir vėl prisiviriau košės – visai kaip pirmąją dieną, vos įkėlusi koją į taką. Per tą patį kvailumą, kuriuo vadovaudamasi nusipirkau per mažus batus, pasilikau beviltiškai mažai pinigų vasaros išlaidoms, gal net tą patį kvailumą, kuris paskatino patikėti, jog galiu įveikti šį kelią.

Išsitraukiau iš šortų kišenės išsiplėštus gido puslapius ir perskaičiau juos dar sykį. Dabar nebūgštavau taip, kaip prieš keletą valandų, kai ro-

dėsi, jog kažkas tūno netoliese. Dabar buvau persigandusi, ir tai nebuvo tik jausmas – tai buvo faktas: kone keturiasdešimties laipsnių kaitroje likau mažiausiai kelių kilometrų atstumu nuo vandens. Suvokiau, jog ši padėtis – sudėtingiausia, į kokią lig šiol buvau pakliuvusi kelyje, kur kas grėsmingesnė už besiartinantį jautį ir kamuojanti baisiau nei sniegynai. Man žūtbūt reikėjo vandens. Greitai. Dabar. Jaučiau drėgmės stoką kiekviena kūno pora. Prisiminiau Alberto klausimą, kiek kartų per dieną šlapinuosi, man užduotą vos susipažinus. Nebuvau šlapinusis nuo ryto, kuomet palikau Senąją Stotį. Tiesiog neprireikė. Kiekvienas mano nurytas gurkšnis kūno buvo panaudotas. Buvau tokia ištroškusi, kad neįstengiau nė nusispjauti.

„Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos“ autorių teigimu, artimiausias patikimas vandens šaltinis buvo Rokspringo įlankoje, už dvidešimt keturių kilometrų, nors jie neslėpė, jog būta ir artimesnio rezervuaro, tiesa, gerti jo vandens „itin nepatartina“, o jo kokybė įvardyta kaip „daugių daugiausia abejotina“. Užtat nuo šio vandens mane skyrė tik aštuoni kilometrai.

Nebent, žinoma, rezervuaras taip pat būtų išdžiūvęs.

Puikiai supratau, jog tokia tikimybė gana didelė, bet nenuilsdama bėgau rezervuaro link – deja, dėl mantos svorio ir kojų būklės mano spurtas veikiau priminė kiek smarkesnį ėjimą. Rodės, jog nuo rytinio Skrybėlės įlankos skardžio akys užmato visą pasaulį. Po mano kojomis iki pat horizonto driekėsi platus slėnis, tiek šiaurėje, tiek ir pietuose dar pusiaukelėje sustabdytas ugnikalnių. Netgi šitaip nerimaudama negalėjau susilaikyti nesižavėjusi gamtos grožiu ir didybe. Taip, buvau klaiki pusgalvė, visai realiai rizikuojanti pakratyti kojas nuo dehidracijos ir išsekimo dėl karščio, tačiau bent jau buvau apsupta grožio – to, kurį, nepaisant visų sunkumų, buvau spėjusi pamilti, kurį pasiekiau naudodamasi tik savomis kojomis. Taip ramindamasi slinkau į priekį, nors nuo troškulio jau pykino ir kamavo silpni karštinės simptomai. *Viskas*

bus gerai, – kartojau, – *tik dar truputėlį*. Tikinau save ties kiekvienu posūkiu ar įkalne, kol saulei jau besislepiant už horizonto pagaliau išvydau rezervuarą.

Stabtelėjau ir įsispitrijau į jį. Klaikiai atrodanti purvina pelkė buvo maždaug teniso korto dydžio, užtat pilnutėlė vandens. Kvatodama iš džiaugsmo pasileidau šlaitu nedidelio purvino rezervuarą juosiančio paplūdimo link. Man pirmąsyk per vieną dieną pavyko įveikti trisdešimt du kilometrus. Atsisegiau Pabaisiuko diržus, palikau jį ant žemės ir nukėblinusi prie dumblino kranto pritūpiau, norėdama įmerkti delnus į vandenį. Jis buvau pilkas ir šiltas it kraujas. Man judinant rankas purvas nuo dugno žolėtomis bangomis kilo viršun, kol vanduo kone pajuodo.

Išsitraukiau vandens filtrą ir ėmiau pumpuoti abejotinos kokybės skystį į butelį. Naudotis filtru visuomet buvo ne ką lengviau nei pirmą sykį, kai išsitraukiau jį prie Auksinio ežero šaltinio, tačiau čia sekėsi dar sunkiau nei įprastai. Tirštas nuo purvo vanduo beregint užkimšo filtrą. Kol prisipyliau pilną butelį, iš nuovargio jau buvo ėmusios drebėti rankos. Prikiūtinau prie vaistinėlės, išsitraukiau keletą jodo tablečių ir įmečiau jas į vandenį. Būtent tam ir buvau jų įsigijusi – papildomai apsisaugoti tuo atveju, jei kada tektų gerti galimai užteršto vandens. Net Albertas, Kenedžio Medouze be jokio pasigailėjimo svaidęs mano daiktus į krūvą atsikratyti, sutiko, kad jodo tabletės – puiki mintis. Tas pats Albertas, kurį jau kitą dieną palaužė vandens mikrobų sukelta liga.

Kad jodas atliktų savo darbą ir vanduo taptų saugus vartoti, teko lukteléti gerą pusvalandį. Nors buvau klaikiai ištroškusi, šiaip taip įstengiau nukreipti mintis kita linkme ir išsivalyti dar vieną butelį vandens. Galų gale baigusi pasiklojau ant purvino kranto brezentą, atsistojau ant jo ir išsirengiau. Silpnėjant šviesai, po truputį rimo ir vėjas. Lengvi gūseliai vėsino įkaitusios odos lopinėlius man ant klubų. Man

nė nedingtelėjo, jog kas nors galėtų ateiti keliu. Per visą dieną nebuvau sutikusi nė gyvos dvasios, o jei kas nors išties būtų prisiartinęs, dėl dehidracijos ir pervargimo man jau būtų buvę vis viena.

Dirstelėjau į laikrodį. Nuo tada, kai įmečiau į vandenį jodo tabletes, buvo praėjusios dvidešimt septynios minutės. Paprastai vakarais jausdavausi išbadėjusi, bet dabar mintis apie maistą atrodė visiškai svetima. Troškau tik vandens.

Sėdėdama ant mėlyno brezento, išgėriau pirmiausia vieną, tuomet – antrą butelį vandens. Šilto vandens skonis priminė geležį ir purvą, tačiau sykiu atrodė, jog niekada nesu gėrusi nieko gardesnio. Aiškiai jutau jį srūvant mano kūnu, nors geros savijautos visiškai nesugrąžino net išgerti beveik du vandens litrai. Apie valgį vis dar nenorėjau nė galvoti. Jaučiausi visai kaip pirmosiomis žygio dienomis, kai dėl siaubingo nuovargio įstengiau norėti tik vieno – užmigti. Dabar kūnas alko tik vandens. Darsyk prisipildžiusi abu butelius, išvaliau vandenį jodu ir visą išgėriau.

Kol pagaliau pasisotinau, sutemo, o danguje sužibo mėnesiena. Nepajėgiau sukaupti pakankamai jėgų nė palapinei susiręsti – ne daugiau kaip dviejų minučių reikalavusi užduotis tą akimirką rodės įveikiama tik Herakliui. Galų gale, palapinės man ir nereikėjo – lietaus nebuvau regėjusi nuo pirmųjų žygio dienų. Apsivilkau ir ištiesiau ant brezento miegmaišį, tačiau oras buvo pernelyg įkaitęs lįsti vidun, tad tiesiog priguliau ant jo. Buvau pernelyg nuvargusi skaityti, rodės, net žiopsojimas į mėnulį reikalavo tam tikrų pastangų. Nuo tada, kai prieš keletą valandų čia pasirodžiau, buvau išgėrusi kone keturis litrus abejotino švarumo vandens, tačiau šlapintis vis dar nenorėjau. Išsiruošti pereiti Skrybėlės pakraščio įlanką turint tiek mažai vandens buvo neįtikėtinai kvailas sprendimas. Niekada daugiau neleisiu sau elgtis taip nerūpestingai, prisiekiau mėnuliui prieš sudėdama bluostą.

Po poros valandų mane pažadino keistai malonus jausmas, it visą mano kūną būtų švelniai plekšnoję mažučiai vėsūs delniukai. Jutau

juos ant nuogų kojų, rankų, veido, plaukų, pėdų, gerklės ir delnų. Per marškinėlius vėsų jų svorį jutau ant krūtinės ir pilvo. *Mmm*, – sumurmėjau pasigręždama šalin, bet pagaliau prasimerkusi po truputį suvokiau keletą faktų.

Pirmiausia, išvydusi danguje mėnulį supratau užmigusi ant brezento po atviru dangumi.

Tuomet prisiminiau pažadinta jausmo, tarsi mane būtų švelniai plekšnoję maži vėsūs delniukai, ir supratau, jog mane *iš tikrųjų* plekšnojo maži vėsūs delniukai.

Galų gale suvokiau kai ką kur kas įspūdingesnio už mėnesieną – tie delniukai buvo visai ne delniukai, o šimtai miniatiūrinių šaltų juodų varlyčių.

Skersai išilgai visą mano kūną šokinėjo gličios ir šaltos mažos juodos varlytės.

Kiekviena jų buvo ne ką didesnė už bulvių traškutį. Tai buvo ištisa amfibijų armija, drėgnų švelniaodžių kariuomenė, didžiulė migruoti susirengusių plėviapėdžių kompanija, o aš pasipainiojau joms, šokinėjančioms, besikeberiojančioms, stryksinčiomis ir nešančioms savo mažus kresnus kūnelius lenktomis kojomis tolyn nuo rezervuaro į purvo juostą, kurią varlės neabejotinai laikė asmeniniu paplūdimiu, ant kelio.

Neprireikė nė minutėlės, ir pati tapau viena jų – šokinėjančia, besiskeryčiojančia, besikeberiojančia, stryksinčia ir nešančia save, mantą, brezentą ir visus ant jo tysojusius daiktus į atokiau nuo kranto stirksojusius krūmynus, su kiekvienu žingsneliu tvatijančia plaukuose ir marškinėlių klostėse užsilikusias varlytes. Nė nespėjau sureaguoti, kai bent keletą jų sutrypiau basomis kojomis. Galų gale išsigelbėjusi stypsojau saugiu atstumu nuo varlių kompanijos ir stebėjau tamsių mažų jų kūnelių skubrų lapsėjimą mėnesienoje. Patikrinau, ar kokia varlė nebus užsilikusi šortų kišenėse, susitempiau daiktus į nedidelį pliką

lauko lopinėlį, kuris atrodė pakankamai plokščias palapinei susiręsti, ir išsitraukiau ją iš kuprinės. Matyti, ką darau, man nebereikėjo – vienas tikslus judesys riešu, ir palapinė jau kėpsojo ant žemės.

Nosį iš palapinės iškišau pusę devintos kitą rytą. 8:30 dabar man atrodė vėlyvas metas, panašiai, kaip anksčiau – vidudienis. Rodės, lyg iki paryčių būčiau lėbavusi ir girtuokliavusi. Pusiau atsistojau ir svyruodama apsidairiau aplink. Šlapintis vis dar nenorėjau. Susikroviau mantą, išsivaliau dar šiek tiek vandens ir lydima svilinančios saulės nudūlinau į šiaurę. Kaitra buvo dar baisesnė nei vakar. Nepraėjus nė valandai, vos neužlipau ant dar vienos barškuolės, kad ir kaip mandagiai ši stengėsi mane įspėti barškučiu.

Vėlyva mano žygio pradžia, drebančios ir pūslėmis nusėtos kojos bei nežmoniška kaitra iki vėlyvos popietės privertė atsisakyti net minties apie tai, kad iki vakaro įstengsiu pasiekti Makartūro-Bernio krioklių memorialinį parką. Užuot mėginusi žūtbūt ten nukakti, verčiau trumpam nutolau nuo kelio ir pasukau į Kaselį, kur gido autoriai žadėjo stovėsiant nemažą parduotuvę. Iki jos nusigavau beveik trečią valandą. Kone purtydamasi nuo kaitros, nusimečiau nuo pečių kuprinę ir prisėdau ant medinės kėdės senamadiškoje parduotuvės terasoje. Didžiulis lauko termometras pavėsyje rodė trisdešimt devynis laipsnius karščio. Graudindamasi suskaičiavau likusius pinigus nė neabejodama, jog turimų monetų tikrai neužteks buteliui *Snapple*. Geidžiau jo taip stipriai, kad žodis „norėti“ šiam jausmui nusakyti buvo per silpnas: rodės, kad iš mano kūno tuoj tuoj išdygs nauja butelį čiupti pasirengusi galūnė. Butelis kainavo gal 99 centus, gal dolerį ir penkis centus, gal dolerį ir penkiolika – nežinojau tikslios kainos. Žinojau tik tiek, kad turiu 76 centus, kurių tikrai bus per maža. Vis dėlto nesusilaikiau neįkišusi nosies į parduotuvę bent apsižvalgyti.

– Eini Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku? – paklausė už prekystalio stypsojusi moteris.

– Taip, – nusišypsojau.

– Iš kur atvykai?

– Iš Minesotos, – šūktelėjau šlepsėdama pro stiklines šaldytuvų duris, už kurių tvarkingomis eilėmis rikiavosi vėsūs gėrimų buteliai. Praėjau pro ledinio alaus ir gazuotų gėrimų skardines, mineralinio vandens ir sulčių butelius, bet prie *Snapple* krūvos stabtelėjau. Priglaudžiau delną prie stiklo, už kurio kėpsojo limonado buteliai, – čia buvo ir geltonų, ir rožinių. Dabar jie man priminė deimantus ar pornografinius filmus: žiūrėti galima, bet liesti – nevalia.

– Jei šiandien toliau nekeliausi, gali apsistoti lauke už parduotuvės, – pasiūlė moteris. – Leidžiame ten įsikurti visiems žygeiviams.

– Ačiū, taip ir padarysiu, – atsakiau, neatitraukdama žvilgsnio nuo gėrimų. Galbūt galėčiau bent palaikyti vieną rankose? Bent akimirkai prispausti prie kaktos. Pravėrusi duris išsitraukiau rožinio limonado butelį – tokį šaltą, kad net perštėjo ranką.

– Kiek kainuoja? – nesusilaukiau nepaklaususi.

– Mačiau, kaip kieme skaičiavai monetas, – nusijuokė moteris. – Kiek turi?

Šimtus kartų padėkojusi atidaviau jai viską iki paskutinio cento ir išsinešiau *Snapple* į terasą. Su kiekvienu gurkšneliu kūnu nusirisdavo malonumo banga. Spaudžiau butelį abiem rankomis, norėdama pajusti kiekvieną vėsos lašelį. Vis atvykdavo automobilių, iš kurių išlipę žmonės nukėblindavo į parduotuvę, vėliau grįždavo ir nurūkdavo savais keliais. Išgėrusi *Snapple* ir it kvaišalų apsvaiginta palaimos, stebėjau juos gerą valandą. Po kurio laiko pro parduotuvę riedėjęs sunkvežimiukas sulėtino greitį kaip tik tiek, kad vyrukas galėtų saugiai išlipti iš kėbulo ir išsikeltų lauk kuprinę, dar spėdamas pamojuoti vairuotojui. Atsigręžęs į mane jis tuojau pastebėjo mano mantą.

– Sveika! – rausvą mėsingą jo veidą nušvietė plati šypsena. – Po velnių, kaitri dienelė žygiui, ar ne?

Vyriškis buvo vardu Reksas – stambus bičiuliškas raudonplaukis, trisdešimt aštuonerių homoseksualas. Išsyk pamaniau, jog jis iš tų, kurie mėgsta stverti visus į glėbį. Įšlepsėjęs į parduotuvę jis nusipirko trejetą skardinių alaus ir iki vakaro ištuštino visas sėdėdamas greta manęs terasoje ir maldamas liežuviu. Jis gyveno Finikse ir užėmė tokias pareigas verslo įmonėje, kurių, kad ir kaip stengėsi paaiškinti, nepajėgiau deramai suvokti, bet užaugęs buvo nedideliame miestelyje pietų Oregone. Pavasarį jis nuėjo kelio dalį nuo Meksikos pasienio iki Mohavės – pasitraukė būtent ten, kur aš savąjį žygį pradėjau – ir šešioms savaitėms grįžo į Finiksą sutvarkyti kažkokių verslo reikalų. Tuomet, elegantiškai aplenkęs sniegynus, tęsė žygį nuo Senosios Stoties.

– Man regis, tau praverstų nauji batai, – atkartojo Grego ir Brento susirūpinimą išvydęs mano pėdas.

– Bet aš negaliu nusipirkti naujų. Neturiu iš ko, – atsakiau pagaliau to nesigėdydama.

– O kur pirkai šituos?

– *Rei*.

– Paskambink jiems. Jų prekybos taisyklės garantuoja nemokamą prekės pakeitimą, jei nesi visiškai patenkintas įsigytąja.

– Tikrai?

– Paskambink 1-800 numeriu (telefono numeris, kurio gavėjas sumoka už skambučius, – *vert. past.*), – patarė jis.

Ši mintis nedavė man ramybės visą vakarą mudviem su Reksu statant palapines už parduotuvės nusidriekusiame lauke ir visą kitą dieną, kai skusdama priekin greičiau nei kada nors anksčiau įveikiau beveik dvidešimt maloningai paprastų kilometrų ir pasiekiau Makartūro-Bernio krioklių memorialinį parką. Vos atvykusi nedelsdama atsiėmiau iš parduotuvės atsargų dėžę ir nuskuodžiau prie telefono automato paskambinti *Rei*. Nepraėjus nė penkioms minutėms, moteris, su kuria kalbėjausi, jau buvo pažadėjusi skubiuoju paštu išsiųsti man porą naujų, vienu dydžiu didesnių batų be jokio papildomo mokesčio.

– Jūs tuo įsitikinusi? – perklausiau jos šimtus kartų, skųsdamasi dėl visų bėdų, kurios ištiko dėl per mažų batų.

– Taip, – ramiu balsu patvirtino ji. Dabar jau galėjau drąsiai tvirtinti *Rei* dievinanti labiau nei *Snapple* limonado gamintojus. Padiktavau jai memorialinio parko parduotuvės adresą, kurį perskaičiau ant dar nespėtos atplėšti dėžės. Jei mano kojos nebūtų sužalotos, vos pakabinusi telefono ragelį būčiau pašokusi iš džiaugsmo. Atplėšusi dėžę radau dvidešimt dolerių ir atsistojau į parduotuvėje nusidriekusios turistų eilės galą, nebyliai vildamasi, kad niekas neužuos nuo manęs sklindančios smarvės. Nusipirkusi porciją ledų, sunkiai tramdydama džiaugsmą prisėdau prie iškylos stalelio ir kibau į skanėstą. Man besėdint prisiartino Reksas, o po kelių minučių pasirodė Trina ir didysis baltasis jos šuo. Apsikabinome, tuomet supažindinau juodu su Reksu. Trina ir Steisė buvo atvykusios vakar. Trina jau buvo nutarusi pasitraukti iš tako ir grįžti į Koloradą, kur iki vasaros pabaigos ketino leistis į keletą trumpesnių žygių. Steisė neketino keisti ankstesnių planų.

– Esu tikra, kad nudžiugtų, jei prisidėtum prie jos, – pridūrė Trina. – Ryte ji keliaus toliau.

– Negaliu, – papurčiau galvą ir džiugiai paaiškinau laukianti naujų batų.

– Labai jaudinomės dėl tavęs Skrybėlės pakraščio įlankoje, – prisiminė ji. – Jokio vandens...

– Žinau, – atsakiau, ir abi gailiai palinksėjome.

– Eime, – paragino ji mudu su Reksu. – Parodysiu, kur mūsų palapinės. Reikia paeiti apie dvidešimt minučių, bet nors atokiau nuo viso šito, – ji paniekinamai mostelėjo į turistus, užkandžių barą ir parduotuvę. – Be to, nemokama.

Mano kojų būklė buvo tokia apgailėtina, kad kiekvieną sykį stabtelėjus pailsėti vėl pajudėti darėsi vis sunkiau – kiekvienas krustelėjimas iš naujo pradrėksdavo jau trauktis bepradedančias žaizdas. Šlubčioda-

ma sekiau Triną ir Reksą per mišką vedančiu taku, grąžinusiu mus į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, kur tarp medžių pagaliau pasirodė nedidelė proskyna.

– Šeril! – sušuko Steisė ir čiupo mane į glėbį.

Aptarėme Skrybėlės pakraščio įlanką ir kaitrą, kelią, vandens stoką ir užkandžių baro pasiūlymus vakarienei. Nusiavusi batus ir kojines įsispyriau į stovyklavimo sandalus, tuomet pasistačiusi palapinę visiems šnekučiuojantis griebiausi malonaus dėžės išpakavimo ritualo. Steisė ir Reksas netruko susidraugauti ir nusprendė tolesnę kelio dalį žingsniuoti sykiu. Kai pagaliau susirengiau kulniuoti atgal į barą pavakarieniauti, didieji mano kojų pirštai buvo tokie sutinę ir išraudę, kad priminė burokus – neįstengiau nė kojinių apsimauti, tad nušlepsėjau iki baro avėdama sandalais. Nešini popierinėse valtelėse patiektais dešrainiais, gruzdintomis įdarytomis chalapos paprikomis ir kukurūzų traškučiais, aplietais kone švytinčiu oranžiniu per indelio kraštus drimbančiu sūriu, susėdome aplink iškylos stalą. Vakarienė priminė šventinę puotą. Iškėlę limonado pilnas popierines stiklines prapliupome siūlyti, už ką išgerti.

– Už Trinos ir Odino kelionę namo! – sušukome ir susidaužėme stiklinaitėmis.

– Už Steisės ir Rekso žygį tolyn! – rėkėme.

– Už naujus Šeril batus! – klykėme.

Nuoširdžiai išgėriau už tai.

Kai kitą rytą prasimerkiau, tarp medžių jau kėpsojo tik mano palapinė. Nupėdinusi iki oficialiojoje parko teritorijoje apsistojusiems keliautojams skirtų vonios kambarių, nusimaudžiau po dušu ir grįžau prie savo palapinės, kur valandų valandas ramiausiai kiūtojau kėdutėje. Papusryčiavau ir vienu prisėdimu perskaičiau pusę „Paukščio narvelio vasarai". Apie pietus nukurnėjau į greta baro veikiančią parduotuvę patikrinti,

ar dar neatkeliavo mano batai, bet prie kasos dirbanti moteris patikino, jog tos dienos paštas dar neatvežtas.

Netekusi vilties iščimpinau lauk ir, avėdama sandalais, nušlepsėjau trumpu išgrįstu taku iki apžvalgos aikštelės, norėdama išvysti didžiuosius krioklius, kurių vardu pavadintas parkas. Užrašas ant ženklo tikino, jog didžiąją metų dalį Bernio kriokliai gali didžiuotis būdami patys plačiausi visoje Kalifornijoje. Žvelgdama į galingas vandens sroves, tarp minios šortais iki kelių mūvinčių ir pinigines-diržus juosinčių žmonių su fotoaparatais rankose pasijutau kone nematoma. Kiūtodama ant suolelio dėbsojau į porelę, ką tik sušėrusią visą saldainių maišelį pulkui pernelyg draugiškų voverių, šmirinėjančių apie ženklą, įspėjantį nemaitinti laukinių gyvūnų. Bežiūrint širdį suspaudė įniršis, bet netrukus suvokiau jį kylant ne tik dėl to, kad taip elgdamiesi turistai išbalansuoja natūralią voverių mitybos sistemą. Siutau todėl, kad jiedu buvo pora. Žiūrėti, kaip palinkę artyn jiedu susiima už rankų ir drauge nupėdina išgrįstu taku, atrodė nepakeliama. Vienusyk ir bjaurėjausi jais, ir beprotiškai jiems pavydėjau. Poros buvimas čia man atstojo įrodymą, jog pati romantiškos meilės niekada nepatirsiu. Vos prieš keletą dienų Senojoje Stotyje kalbėdamasi su Polu telefonu jaučiausi tokia tvirta ir patenkinta savo gyvenimu, bet dabar abi šios emocijos man atrodė svetimos. Viskas, kas tą akimirką manyje snaudė, dabar susidrumstė.

Nušlubčiojusi atgal į stovyklavietę, apžiūrėjau sumaitotus didžiuosius kojų pirštus. Užtekdavo juos priliesti, kad atsidurčiau pragare. Tiesiogine šių žodžių prasme stebėjau juos virpant: po oda vienodu ritmu pulsuojantis kraujas nagus nušviesdavo tai baltai, tai rausvai, tai baltai, tai rausvai... Pirštai buvo tokie ištinę, jog, rodės, nagai tuojau ims ir paprasčiausiai nulėks tolyn it bombų skeveldros. Staiga man dingtelėjo, kad juos nulupti išties būtų neprasta mintis. Suėmusi vieną nagą, staigiai truktelėjau jį į viršų, ir po akimirkos veriančio skausmo nagas pasidavė. Palengvėjo akimirksniu, tad nedelsdama pakartojau procedūrą su kitu nagu.

Supratau, kad kova dėl nagų tarp kelio ir manęs kol kas vyksta mano naudai.

Rezultatas buvo 6:4, tad pergalė iš mano rankų galėjo išslysti bet kurią minutę.

Iki sutemų mažutėje mano stovyklavietėje įsikūrė dar keturi žygeiviai. Jie pasirodė, kai aliumininėje kepimo skardoje deginau paskutiniuosius „Paukščio narvelio vasarai" puslapius, – dvi maždaug mano amžiaus poros, įveikusios visą kelią nuo pat Meksikos pasienio, išskyrus tik po sniegu palaidotą Siera Nevados dalį, kurią buvau aplenkusi ir aš. Poros į kelią leidosi atskirai, bet susitiko ir tapo bendrakeleiviais pietų Kalifornijoje. Visi kartu jie aplenkė sniegynus ir leidosi į tolesnį kelią tarsi kelių savaičių dvigubą pasimatymą laukinėje gamtoje. Džonas ir Sara buvo atvykę iš Albertos miesto Kanadoje, prieš leisdamiesi į žygį jie nebuvo kartu praleidę nė metų. Semas ir Helena prisistatė esą sutuoktiniai iš Meino. Kitą dieną jie ketino praleisti stovyklavietėje, patikinau juos, kad planuoju išvykti vos gavusi naują batų porą.

Kitą rytą susikroviau Pabaisiuką ir nužingsniavau iki parduotuvės avėdama sandalais, batus prisirišusi prie kuprinės rėmo. Prisėdau prie vieno netoliese kėpsojusių iškylos staliukų laukti pašto automobilio. Nekantravau leistis į kelią ne tik todėl, kad buvau nusiteikusi pėdinti tolyn, bet ir todėl, kad tiesiog neturėjau kito pasirinkimo. Kad kiekvieną atsargų dėžę pasiekčiau maždaug tuo metu, kaip buvau suplanavusi, privalėjau griežtai laikytis žygio grafiko. Nepaisydama visų maršruto pasikeitimų ir pavojingų vietų aplenkimų, finansinių ir oro problemų, turėjau laikytis savo plano baigti žygį įpusėjus rugsėjui. Valandų valandas sėdėjau skaitydama naujausioje dėžėje rastą knygą – Vladimiro Nabokovo „Lolitą" – ir laukiau, kada pagaliau gausiu batus. Būriais atvykdavo ir išvykdavo žmonės, retsykiais, pastebėję mano mantą, jie susispiesdavo apie mane pakamantinėti apie Ramiojo vandenyno pa-

krantės viršūnių taką. Pasakodama trumpam nuvydavau šalin abejones, ar tikrai buvau pasirengusi atsidurti kelyje, ir pamiršdavau, kokia pusgalve save neretai laikydavau. Apipilta malonaus aplink susirinkusių klausytojų dėmesio, jaučiausi ne tik žygių su kuprine ant pečių žinove: jaučiausi mažų mažiausiai suknista kietuole Amazonės karaliene.

– Patariu įtraukti tai į savo gyvenimo aprašymą, – pasiūlė pagyvenusi moteris iš Floridos su ryškiai rožiniu snapeliu nuo saulės ir galybe auksinių grandinėlių. – Kadaise dirbau darbuotojų atrankose. Darbdaviai atkreipia dėmesį į tokius dalykus. Žygiai įrodo, jog nesi skystablauzdė. Išskiria iš minios.

Paštininkas pasirodė apie trečią valandą. *UPS* kurjeris – dar po valandos. Nė vienas jų neatgabeno mano batų. Širdis nusirito į kulnus, tad nedelsdama nuskubėjau prie telefono aparato ir paskambinau į *Rei*.

Ragelį pakėlęs vyriškis mandagiai informavo mane, jog batų darbuotojai dar neišsiuntė. Pasirodo, sužinoję, kad skubos siuntos į valstijos parką išsiųsti negalės, jie ketino išsiųsti batus įprastuoju paštu, bet nežinodami, kaip su manimi susisiekti ir apie tai informuoti, galų gale nutarė nieko nedaryti.

– Nemanau, kad jūs teisingai mane suprantate, – paaiškinau jam. – Aš keliauju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Naktis leidžiu giriose. Savaime aišku, jog su manimi susisiekti negalėjote. Aš negalėčiau čia laukti... Kiek, sakėte, užtruktų atsiųsti batus įprastu paštu?

– Maždaug penkias dienas, – nė kiek nesujaudintas mano irzlumo atsakė jis.

– Penkias dienas? – perklausiau.

Tikriausiai neturėjau teisės jaustis nusivylusi – juk kompanija man visiškai dykai norėjo atsiųsti naują porą batų. Vis dėlto negalėjau atsiginti suirzimo ir baimės. Negana to, kad privalėjau laikytis grafiko, paskutinėje dėžėje gauto maisto man reikėjo tolesnei kelio atkarpai – 133

kilometrams, skyrusiems mane nuo Kestlo Uolų. Jei būčiau pasilikusi greta Bernio krioklių laukti batų, būčiau turėjusi sudoroti visas atsargas: kišenėje likus vos penketui dolerių, niekaip nebūčiau įstengusi maitintis užkandžiais parko bare. Atsisegusi kuprinę, išsitraukiau gidą ir susiradau Kestlo Uolų adresą. Neįstengiau nė įsivaizduoti, kaip 133 pūsles trinančius kilometrus pavyks įveikti avint per mažus batus, tačiau neturėjau kito pasirinkimo. Teko paprašyti *Rei* išsiųsti paketą būtent ten.

Padėjusi ragelį, jau nebesijutau esanti suknista kietuolė Amazonės karalienė.

Maldaujamai įsispitrijau į batus, tarsi dar galėtume kaip nors susitarti. Dulkėtais raudonais raišteliais pririšiota prie kuprinės avalynė tik siutinio mane savo abejingumu. Vos gavusi naujus batus, senuosius planavau palikti nemokamų daiktų keliautojams dėžėje. Sugriebiau juos, bet niekaip negalėjau prisiversti apsiauti. Galbūt protingiau būtų trumpus atstumus įveikti avint plonyčiais sandalais... Buvau sutikusi žygeivių, pakeliui kaitaliojusių sandalus ir žygio batus, bet jų sandalai buvo kur kas tvirtesni už maniškius. Pirkdama sandalus, neketinau jais avėdama žygiuoti: jie buvo skirti leisti kojoms pailsėti nuo uždarų žygio batų dienai baigiantis, todėl pigių nevardinių prekių parduotuvėje įsigijau juos už maždaug 19,99 dolerio. Nusiavusi paėmiau juos į rankas, tarsi atidžiai apžiūrinėdama būčiau galėjusi kažin kaip įpūsti jiems taip trūkusios tvirtybės. Dulkėmis apkibę užsegimo lipdukai vos laikėsi ant nudriskusių juodų dirželių galų. Mėlynus padus galėjau minkyti it tešlą – jie buvo tokie lankstūs ir minkštučiai, kad žingsniuodama keliu aiškiai jutau kiekvieną akmenuką ir šapelį. Avėti juos buvo tik šiek tiek geriau, nei kulniuoti basomis. Ir taip man teks pasiekti Kestlo Uolas?

Galbūt neturėčiau taip elgtis, – pamaniau. – *Gal ir nepasielgsiu. Pakankamai toli nueita. Galėsiu įtraukti tai į gyvenimo aprašymą.*

– Po velnių, – nusikeikiau. Čiupusi ant žemės gulėjusį akmenį, kaip įmanydama stipriau šveičiau jį į sieną, tuomet dar vieną, po to dar vieną...

Prisiminiau moterį, apie kurią visuomet pagalvodavau tokiomis akimirkomis: astrologę, kuri, kai buvau dvidešimt trejų, sudarė horoskopą pagal mano gimimo dieną ir laiką. Būrimą, kaip dovaną išleistuvių iš Minesotos į Niujorką proga, man buvo padovanojusi bičiulė. Astrologė, kvailysčių netauzijanti vidutinio amžiaus moteris, vardu Pat, pasisodino mane prie virtuvės stalo, ant kurio gulėjo paslaptingų žymių prikraigaliotas popiergalis ir diktofonas, kuriame vos girdimai sukosi kasetė. Nedėjau į tai daug vilčių. Maniau, bus smagi, širdį paglostysianti popietė, kurios metu astrologė lemens kiekvienam lengvai pritaikomus bendro pobūdžio dalykus, pavyzdžiui, *tavo gera širdis*.

Ir visgi ne. Na, ji minėjo tokių dalykų, bet taip pat pasakė ir neįtikėtinai specifinių faktų – tokių tikslių ir konkrečių, tokių vienusyk paguodžiančių ir priverčiančių nukabinti nosį, kad pastangos nebliauti iš sielvarto ir sutikimo su kiekvienu jos žodžiu pareikalavo nemenkos valios. *Kaip sužinojote?* – be perstojo reikalavau pasiaiškinti. Tuomet, kiūtodama ir klausydamasi jos aiškinimų apie planetas, saulę ir mėnulį, „aspektus“ ir konkrečią jų padėtį mano gimimo akimirką, apie tai, ką reiškia gimti po Mergelės ženklu, mėnesiui esant Liūto ženkle, o Dvyniams kylant dangumi, linkčiojau ir mąsčiau, jog tai ne kas kita, kaip krūva beprotiško neintelektualaus Naujojo Amžiaus mėšlo. Tada moteris vėl mestelėdavo dar šį tą apie mane – šį tą tokio teisingo, kad mano smegenys sprogdavo į septynis tūkstančius dalių.

Kol galų gale ji pradėjo pasakoti apie mano tėvą.

– Ar jis dalyvavo Vietnamo kare? – staiga paklausė. *Ne*, – atsakiau. Nedalyvavo. Septintojo dešimtmečio viduryje kurį laiką tarnavo armijoje – tiesą sakant, toje pačioje Kolorado Springso bazėje, kurioje tarnavo mano motinos tėvas, ten mano tėvai ir susipažino, bet Vietname niekada nesilankė.

– Atrodo, jis buvo Vietnamo karo veteranas, – atkakliai savo laikėsi ji. – Galbūt netiesiogine prasme, bet kažką bendro su tais vyrais tikrai

turėjo. Jo širdyje žioji gilios žaizdos. Jis sužalotas, o patirtas skausmas stipriai paveikė tiek jo gyvenimą, tiek ir tave pačią.

Nė nemaniau linktelėti. Viskas, kas per mano gyvenimą buvo spėję man nutikti, susimaišė į cementą, laikiusį mano galvą tvirtutėlę tą akimirką, kai astrologė nutarė man pranešti, jog mane paveikė tėvo skausmas.

– Gilios žaizdos? – pajėgiau išlementi tik tiek.

– Taip, – linktelėjo Pat. – Tokias pačias nešiojiesi ir tu. Taip jau nutinka, kai tėvai nesugeba išsigydyti savo žaizdų: tokias pat jie palieka vaikų likimuose.

– Hm, – numykiau abejingai.

– Galiu ir klysti, – ji dirstelėjo į tarp mūsų gulintį popierėlį. – Žvaigždžių ženklai ne visuomet turi būti suprantami tiesiogiai.

– Tiesą sakant, nuo tada, kai man sukako šešeri, tėvą mačiau tik trissyk, – prisipažinau.

– Tėvo užduotis – išmokyti savo vaikus kovoti, išugdyti jiems tokį pasitikėjimą savimi, kad prireikus nedvejodami šoktų ant žirgo ir išjotų į mūšį. Jei to neįkvėpė tėtis, privalai tą padaryti pati.

– Bet... Manau, jau padariau, – burbtelėjau. – Aš stipri, nebėgu nuo savo problemų... Aš...

– Ne stiprybė svarbiausia, – atsakė Pat. – Kol kas galbūt ir pati to nesuvoki, bet gyvenime gali ateiti akimirka – galbūt po daugelio metų, – kai, privalėdama sėsti į balną ir joti į mūšį, sudvejosi. Svyruosi ir abejosi savo jėgomis. Kad išgydytum tėvo tau paliktas žaizdas, privalėsi šokti ant to žirgo ir kaip tikra karė išsirengti į kovą.

Tuomet jos žodžiai man pasirodė juokingi: stengdamasi susiturėti nenusikvatojusi, tik prunkštelėjau, bet iš šono tai nuskambėjo labiau liūdnai nei linksmai. Žinau, nes grįžusi namo su garso kasete rankose klausiausi jos ne sykį ir ne du. *Kad išgydytum tėvo tau paliktas žaizdas, privalėsi šokti ant to žirgo ir kaip tikra karė išsirengti į kovą.* Prunkšt.

Atsukti. Pakartoti.

– Nori į dantis? – klausinėdavo įtūžęs tėvas, laikydamas prikišęs didžiulį vyrišką kumštį prie mano – trimetės, keturmetės, penkiametės, šešiametės – veido. – Nori? Ar nori?

– Atsakyk!

Apsiavusi suknistus sandalus, išsirengiau Kestlo Uolų link.

13

BEGALĖ MEDŽIŲ

Mintis apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką pirmiausia šovė moteriai – į pensiją išėjusiai buvusiai mokytojai iš Belingemo Vašingtono valstijoje, Katerinai Montgomeri. Šnekučiuodamasi su alpinistu rašytoju Džozefu T. Hazardu ji užsiminė, jog vieną JAV pasienį su kitu turėtų jungti „kalnų kelias, neaplenkiąs nė vienos aukštesniosios Vakarų viršukalnės". Buvo 1926-ieji. Nors nedidelė žygeivių grupelė akimirksniu įsikibo į Montgomeri pasiūlymą, aiški Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako vizija nepradėjo formuotis dar šešerius metus, kol planas pakliuvo Klintonui Čerčiliui Klarkui į rankas. Klarkas, naftos gręžinių savininkas iš Pasadenos, galėjo sau leisti nedirbti ir švaistytis pinigais į visas puses, bet aktyviam laisvalaikiui laiko negailėjo. Pasibjaurėjęs karta, kuri „per daug laiko leidžia minkštose automobilių sėdynėse ir kino salių kėdėse", Klarkas nenuilsdamas tikino vyriausybę palikti laukinėje gamtoje nepaliestą teritoriją keliui įrengti. Jo vaizduotės sukurta vizija siekė kur kas toliau, nei aprėpė Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas – vyras tikėjosi, kad šis tebus dalis kur kas ilgesnio „Amerikų kelio", sujungsiančio Aliaską su Čile. Jis buvo įsitikinęs, jog laukinėje gamtoje praleistas laikas turi „ilgalaikį

gydomąjį ir civilizuojantį poveikį", tad dvidešimt penkerius metus praleido aistringai atstovaudamas Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takui – deja, mirė 1957-aisiais, kai realus kelias dar buvo tik svajonė.

Tikriausiai svarbiausias Klarko indėlis į kelio kūrimą buvo pasiūlymas prie jo rengimo prisijungti Varenui Rodžersui, kuris, jiedviem susitikus 1932-aisiais, buvo vos dvidešimt ketverių ir dirbo Krikščionių vyrų organizacijoje Alhambroje, Kalifornijoje. Klarkas įtikino, kad jis padėtų sudaryti maršruto žemėlapį skirdamas organizacijos savanorių komandas išmatuoti ir kai kuriais atvejais įrengti tam, kas vėliau tapo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Nors iš pradžių Rodžersas neslėpė dvejonių, netrukus aistringai įsitraukė į tako įrengimo veiklą ir visą likusį gyvenimą paskyrė kovai su visomis teisinėmis, finansinėmis ir logistinėmis problemomis, pasitaikiusiomis jo kelyje. Rodžersui pasisekė sulaukti 1968-ųjų, kuomet JAV Kongresas taką oficialiai patvirtino kaip Nacionalinį vaizdingą Ramiojo vandenyno pakrantės maršrutą, bet mirė 1992-aisiais, likus vos metams iki oficialaus jo atidarymo.

Knygos skyrių apie tako istoriją buvau perskaičiusi dar žiemą, tačiau tik dabar – numynusi keletą kilometrų nuo Bernio krioklių, pavakario kaitroje žingsniuodama į priekį avėdama tik plonučiais sandalais – iš tikrųjų ją perpratau. Tai, ką suvokiau, smigo į mano širdį it strėlė, nors nuskambės absurdiškai, bet man pasirodė, kad galvodami apie žmones, kurie eis tuo kalnų keliu, neaplenkiančiu nė vienos aukštesniosios Vakarų viršukalnės, Katerina Montgomeri, Klintonas Klarkas, Varenas Rodžersas ir šimtai kitų, prisidėjusiųjų prie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako kūrimo, įsivaizdavo mane. Na ir kas, kad viskas, ką dėvėjau ar nešiausi su savimi, pradedant pigiais sandalais ir baigiant žygio batais – vertinant pagal 1995-ųjų standartus, itin moderniais – ir kuprine, jiems būtų pasirodę svetima – tai, kas svarbiausia, buvo amžina. Tos pačios paskatos, kurios padėjo jiems nepaisyti jokių kliūčių ir kautis dėl tako, pačiomis sudėtingiausiomis dienomis skatino mane ir kitus ilgų atstumų žygeivius nesustoti ir nepasiduoti. Ir tai nebuvo susiję

nei su įranga, nei su avalyne, nei su kokio konkretaus laikotarpio žygių filosofijomis ar madomis – netgi ne su nusigavimu iš taško A į tašką B.

Tai buvo jausmas, persmelkdavęs gavus progą pasijusti išties laukiniu. Turint galimybę žingsniuoti daugybę kilometrų be jokios kitos priežasties, kaip tik savo akimis išvysti begales medžių ir pievų, kalnų ir dykumų, šaltinių ir uolų, upių ir žolynų, saulėlydžių ir aušrų... Rodės, žmogus laukinėje gamtoje visuomet turėjo jaustis būtent taip. Kol laukinė gamta gyvuos, tas jausmas nepakis. *Montgomeri tai žinojo*, – pamaniau. Žinojo ir Klarkas, ir Rodžersas, ir tūkstančiai kitų, kurie jais tikėjo ir sekė. Žinojau ir aš – regis, šis suvokimas visuomet glūdėjo mano pasąmonėje, daug anksčiau, nei sužinojau, koks iš tikrųjų sudėtingas ir įspūdingas bus Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas ir kaip jis ne tik suteiks man pastogę, bet ir sudaužys mane į šipulius.

Mąsčiau apie tai šeštąją savo žygio savaitę kulniuodama drėgnu geltonųjų pušų ir didžiųjų pocūgių pavėsiu. Kiaurai plonyčių sandalų padus jutau kiekvieną žvyrkelio akmenuką. Čiurnų raumenys, netekę tvirtos batų atramos, kentė klaikią įtampą, tačiau bent jau nereikėjo su kiekvienu žingsniu kęsti skausmingo pirštų trinksėjimo į batų priekį. Ėjau tol, kol prisiartinau prie nutiesto per nedidelį upelį tilto. Neįstengdama rasti netoliese pakankamai plokščios vietos, pasistačiau palapinę tiesiai ant tilto – per jį kelias vedė tolyn. Naktį snausdama girdėjau nenutrūkstamą nedidelio kriokliuko griausmą.

Pabudusi su aušra keletą valandų skubėjau į priekį avėdama sandalais ir užkopiau kone pusę kilometro aukštyn. Kiekvienąsyk, išnirusi iš pocūgių ir pušų pavėsio, pietuose akies krašteliu vis pastebėdavau Bernio viršukalnę. Stabtelėjusi papietauti ir nenoriai atrišusi batus nuo kuprinės suvokiau, jog vienintelis mano pasirinkimas – juos apsiauti. Išvydau įrodymus to, apie ką „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, 1 skyriaus: Kalifornijos“ autoriai įspėjo skyrelio įžangoje, kalbėdami apie kilometrus, skiriančius Bernio krioklius nuo Kestlo Uolų. Ši kelio atkarpa buvo įvardinta kaip itin prastai prižiūrėta, o kur ne kur

ja žingsniuoti buvo „ne ką lengviau, nei leistis į žygį skersai šalį". Nors tokių vietų dar nebuvau užėjusi, toks įspėjimas mano sandalams skambėjo negailestingai. Jau dabar jie buvo bepradedą pasiduoti, o po truputį plyštantys padai su kiekvienu žingsneliu šlepsėjo man iš paskos, pakeliui vis prisiberdami žvyro ar prisirinkdami šakelių.

Įspraudžiau kojas į batus ir leidausi į kelią nekreipdama dėmesio į skausmą, užklupusį kopiant įkalne pro niūrią elektros stulpų porą, traškančią tarytum ne šio pasaulio padarai. Keletą sykių per dieną šiaurės vakaruose išvydau Plikąją ir Grizlio viršukalnes – tamsžalius ir rusvus kalnus, apžėlusius vėjo išdraikytais medžiais ir krūmynais, bet didžiumą laiko kulniavau tankiu mišku, kur ne kur peržengdama paprastus keliukus, išmarginus gilių traktorių vėžių, kurių einant į priekį vis daugėjo. Praėjau pro keletą po truputį atželiančių apleistų kirtimų, perėjau didžiulius kelmų, šaknų ir ne ką už mane aukštesnių žalių medelių laukus – kai kur kelio buvo kone neįmanoma įžiūrėti, šitiek daug rąstų ir vėjo išlaužytų šakų mėtėsi ant jo. Nors žingsniavau pro tokius pat medžius, kaip iki šiol, miškas atrodė kitoks – padrikas ir, regis, tamsesnis, nepaisant retsykiais vis atsiskleidžiančių plačių panoramų.

Vėlyvą popietę stabtelėjau pailsėti kelio lopinėlyje, nuo kurio atsivėrė vaizdas į bekraštį žalią lauką. Sėdėjau ant šlaito, tad man virš galvos kalnas stiebėsi link dangaus, o po kojomis staigiai leidosi žemyn. Neradusi kitos vietos pailsėti, įsitaisiau tiesiai ant kelio – taip pasielgti teko jau nebe pirmąsyk. Nusiavusi batus ir kojines ėmiau masažuoti pėdas, žvilgsniu klajodama medžių viršūnėmis ir stengdamasi užmatyti miško pakraštį. Negalėjau atsidžiaugti pakilusi aukščiau medžių ir regėdama jų lapiją iš viršaus lyg paukštelis. Spoksodama į mišką jutau visus savo rūpesčius dėl kojų ir sudėtingo priešaky laukiančio kelio pamažu rimstant.

Šitaip įsisvajojusi ištiesiau ranką šoninės kuprinės kišenės link. Man truktelėjus užtrauktuką, Pabaisiukas užvirto tiesiai ant mano batų, vieną užkliudydamas taip, kad šis pakilo į orą it tyčia mano sviestas tolyn.

Stebėjau jį atšokant – viskas vienusyk vyko žaibo greičiu ir sulėtintai it kine – ir nusiritant nuo skardžio, kurio apačioje batas tylutėliai pranyko tarp medžių. Apstulbusi net žioptelėjau, čiupau antrąjį batą, prispaudžiau jį prie krūtinės ir laukiau, kada gi laikas atsisuks arba kas nors purtydamas galvą išnirs iš miško prisipažinti, jog tai tebuvo pokštas.

Deja, niekas nesijuokė. Nebuvo iš ko. Visata, kaip jau supratau, turi prastą humoro jausmą. Ji bet kada gali pasiimti ką panorėjusi ir nė negalvoti to daikto sugrąžinti. Dabar man iš tikrųjų buvo likęs vienas batas.

Atsistojau ir šveičiau antrąjį nuo skardžio. Nuleidau žvilgsnį į savo plikas pėdas ir valandėlę į jas dėbsojau, tuomet kaip įmanoma geriau sutvirtinau sandalus lipnia juostele: suklijavau suplyšusias padų dalis, o dirželius papildomai apvyniojau visur, kur tik, rodės, galėtų atsiskirti nuo padų. Kad juostelė nenutrintų pėdų, apsimoviau kojines ir nukėblinau tolyn, kone bloguodama vien nuo minties apie naująjį kompromisą su keliu, bet vis tikindama save, kad ties Kestlo Uolomis manęs, be abejonės, laukia nauji batai.

Vakarop iš miško išnirau į platų ruožą, kurį galima buvo pavadinti tik laukinės gamtos nuolauža, – Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas vedė laukymės pakraščiu. Rodės, ją kažkas išdraskė per visas siūles ir nuo žemės paviršiaus nušlavė viską, kas tik ten žaliavo. Kelissyk stabtelėjau vien tam, kad įsitikinčiau, kur driekiasi kelias: įžiūrėti trukdė šakos ir didžiuliai dirvos grumstai. Styroti palikti medžiai kirtimo pakraščiuose atrodė it panirę į gedulą, netikėtai priversti apnuoginti šiurkščius šonus ir absurdiškais kampais išrietę rantytas galūnes. Niekada nebuvau giriose mačiusi nieko panašaus. Rodės, lyg kas būtų atgabenęs čia griaunamąjį rutulį ir paleidęs jį suktis ant grandinės, naikinant viską, kas tik pasitaikys ant kelio. Ar būtent taip Kongresas, atskirdamas takui paskirtą plotą, įsivaizdavo nepaliestą laukinės gamtos teritoriją? Regis, ne, bet aš kiūtinau per nacionalinio miško teritoriją, kurioje, kad ir ką žadėtų skambus vardas, galingiesiems buvo atrištos

rankos elgtis taip, kaip jie mano esant geriausia visuomenei. Kartais tai reiškė, jog žemė išliks nepaliesta, kaip daugumoje Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako kilometrų, o kartais – kad senovę menančius medžius būtina iškirsti ir paversti gamybine kėdžių ir tualetinio popieriaus medžiaga.

Išniekintos bevaisės žemės vaizdas mane sukrėtė. Liūdėjau ir siutau, bet negalėjau apsimesti nesuvokianti nemalonios tiesos: pati prie to prisidėjau. Galų gale, juk naudojausi stalais, kėdėmis, tualetiniu popieriumi... Kulniuodama per dykynę suvokiau, kad šiandienai pakaks. Palypėjusi stačiu šlaitu, atsidūriau plokščiame kirtime ir susirentusi palapinę tarp kelmų ir išverstos žemės kauburių netikėtai pajutau retsykiais kelyje mane vis prisivydavusią vienatvę. Norėjau su kuo nors pasikalbėti, tačiau ne su bet kuo.

Norėjau pasikalbėti su Karen, Leifu ar Edžiu. Norėjau vėl turėti šeimą, būti dalimi kažko. Tikėjausi, kad jie gali apsaugoti mane nuo skausmo. Deja, visai greta ilgesio kiekvienam jų mano širdyje pabudo ir neapykanta. Įsivaizdavau didžiulę žemės ūkio mašiną – tokią, kokia tikriausiai prarijo šią laukymę – ryjančią šešiolika mūsų šeimai priklausančių Minesotos girios hektarų. Visa širdimi troškau, kad taip nutiktų. Rodės, tik tuomet būčiau išsilaisvinusi: nuo tada, kai mirė motina, nė vienas iš mūsų nebuvome apsaugotas nuo skausmo, tad visko sunaikinimas vienu ypu būtų leidęs visiems ramiau atsipūsti. Šeimos ir namų netektis buvo asmeninis mano kirtimas: teliko šlykštūs įrodymai, jog to, kas kadaise gyvavo, nebėra.

Namuose paskutinį kartą buvau pasirodžiusi likus savaitei iki kelionės. Atvykau į šiaurę norėdama atsisveikinti su Edžiu ir aplankyti motinos kapą, nes puikiai žinojau, kad žygiui pasibaigus į Minesotą nebegrįšiu. Baigiau paskutinę padavėjos darbo pamainą Mineapolio kavinėje ir tris valandas dardėjau automobiliu į šiaurę. Kai atvykau, buvo pirma valanda nakties. Rezgiau planą pasistatyti automobilį šalikelėje ir numigti ant galinės sėdynės, kad nieko nepažadinčiau, bet kai

pasirodžiau, viduje ūžė vakarėlis. Visame name degė šviesos, o kieme žaižaravo laužas, aplink kėpsojo palapinės, o žolėje pastatytos didžiulės kolonėlės garsiai grojo. Buvo šeštadienis, Atminimo dienos savaitgalis. Iššokusi iš automobilio, praėjau pro būrius žmonių – daugelį jų regėjau pirmąsyk. Nors neapstulbau, buvau nustebusi – tiek dėl vakarėlio betvarkės, tiek dėl to, kad pati nebuvau pakviesta. Tai tik prisidėjo prie įrodymų, jog mūsų gyvenime daug kas pakito negrįžtamai.

– Šeril! – šūktelėjo Leifas, man įkiūtinus į žmonių prikimštą garažą. Šiaip taip prasibroviau per minią ir mudu apsikabinome. – Aš apsinešęs, prisirijau grybukų, – linksmai pranešė brolis, gerokai per stipriai kibdamasis į parankę.

– Kur Edis? – paklausiau.

– Nežinau, bet noriu tau kai ką parodyti, – patikino brolis, kažkur tempdamas mane. – Dievaži, išprotėsi.

Nusekiau paskui jį į kiemą, laipteliais į namą, kol galų gale mudu stypsojome priešais virtuvinį stalą. Tai buvo tas pats stalas, prie kurio būdami vaikai valgėme bute „Namelyje medyje“, tas pats, kurį mama nupirko už dešimt žalių, tas pats, prie kurio ką tik susipažinę pirmąsyk vakarieniavome su Edžiu, kai sėdėdami ant grindų sakėmės esą kinai. Dabar jis buvo įprasto stalo aukščio. Kai iš „Namelio medyje“ išsikėlėme pas Edį į normalų namą, jis nupjovė trumputes stalo kojas ir viduryje pritaisė statinę, tad visus šiuos metus galėjome valgyti sėdėdami ant kėdžių. Stalas niekada nebuvo prašmatnus, o metai visai nusinešė jo dailumą – kur ne kur vis pasirodydavo koks įtrūkimas, kurį Edis tuojau užglaistydavo medienos glaistu, bet vis dėlto jis buvo *mūsų*.

Bent jau toks buvo iki to vakaro, likus savaitei iki mano išvykimo į žygį.

Dabar stalo paviršius buvo išvagotas šviežiai išraižytų žodžių ir sakinių, vardų ir inicialų, sujungtų pliusiukais ir įrėmintų širdelėmis – akivaizdžiai vakarėlio dalyvių darbas. Mums dar nespėjus atsitraukti, nepažįstamas paauglys įsikirto į stalviršį karišku peiliuku.

– Baik, – liepiau, ir berniukas nustėręs dirstelėjo į mane. – Šis stalas...

Neįstengiau užbaigti pradėto sakinio. Nusigręžusi puoliau pro duris. Leifas vilkosi man iš paskos pro palapines ir laužą, pro vištidę, kurioje nebekudakavo vištos, tolyn nuo gardų, kuriuose nebežvengė žirgai, taku, vedusiu į miške kėpsojusią pavėsinę, kurioje susigūžusi puoliau į ašaras. Brolis netardamas nė žodžio stovėjo šalia. Buvau pasibjaurėjusi Edžio elgesiu, bet savuoju – dar labiau. Aš deginau žvakeles ir kraigaliojau drąsius pareiškimus dienoraštyje, šiaip taip išmokau deramai priimti gyvenimo pokyčius ir būti dėkinga, įsisąmoninau, kas yra likimas, atleidimas ir sėkmė. Mažutėje įniršio pilnoje širdies dalelėje pagaliau įstengiau paleisti iš savo gyvenimo mamą, tėvą ir, galų gale, Edį. Stalas buvo kas kita. Man nė į galvą nebuvo šovę, jog teks pamiršti ir jį.

– Kaip džiaugiuosi, kad nešu kudašių iš Minesotos, – išspjoviau iš burnos karčius žodžius. – Kaip džiaugiuosi!

– Na, aš nesidžiaugiu, – atsiliepė Leifas. Jis priglaudė ranką man prie pakaušio ir tuojau atitraukė.

– Nenoriu pasakyti, kad džiaugiuosi palikdama čia *tave*, – paaiškinau, atgalia ranka valydamasi veidą ir nosį. – Bet tavęs, šiaip ar taip, beveik nesutinku.

Tai buvo tiesa: nors ne sykį tikino, jog esu svarbiausias žmogus jo gyvenime – kartais net vadindavo mane antrąja motina, – proga jį išvysti pasitaikydavo retai. Leifas buvo silpnas ir išsiblaškęs, neatsakingas ir dažnai nepasiekiamas, kai jo prireikdavo. Jo telefonas vis būdavo išjungtas, o gyvenimo vietos nuolat keitėsi.

– Galėsi mane aplankyti, – pasiūliau.

– Aplankyti kur? – nustebo jis.

– Ten, kur nuspręsiu įsikurti rudenį. Kai su Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku bus baigta.

Mąsčiau apie tai, kur norėčiau gyventi. Nė neįsivaizdavau, kur galėčiau įleisti šaknis. Rodės, bet kur – buvau tikra tik dėl to, kad nenoriu

palikti čia. *Tik ne čia! Tik ne čia!* – sutrikusi paskutiniosiomis gyvenimo dienomis tikino mane mama, raginama išduoti, kur turėtume išbarstyti jos pelenus. Taip niekada iki galo ir neišpešiau iš jos, ką reiškė „ne čia" – ar nenorėjo, kad jos pelenus išbarstytume Minesotoje, ar nesiryžo apie tai kalbėti ten, ligoninės lovoje, kur tysojo šitokia silpna ir išsekusi.

– Gal Oregono valstijoje, – pridūriau Leifui, ir mudu akimirkai nutilome.

– Kaip šauniai naktį atrodo pavėsinė, – sukuždėjo jis po kelių minučių, ir mudu apsidairėme, nužvelgdami kiekvieną jos pašalį tokioje ryškioje mėnesienos šviesoje, kad daiktai metė šešėlį. Čia vyko mudviejų su Polu vestuvės. Prieš beveik septynerius metus specialiai vestuvėms susirentėme ją kartu, padedami mamos ir Edžio. Tai buvo kukli naivios ir galų gale liūdno galo sulaukusios mudviejų meilės pilaitė. Stogą uždengėme gofruota skarda, šonus surentėme iš nešlifuotos medienos: perbraukęs per juos delnu, galėjai lengvai įsivaryti rakščių. Grindis suplojome iš žemės ir plokščių akmenų, kurių apieškoję mišką prisirinkome į žydrą mano šeimos per amžius saugotą karutį. Kai pavėsinėje sumainėme žiedus su Polu, ji virto ta mūsų girios vieta, kurios link traukdavo išėjusieji pasivaikščioti, o viduje susirinkdavo tie, kuriems norėdavosi susiburti. Išilgai pavėsinės vidaus Edis pakabino platų virvinį hamaką, kadaise dovanotą motinai.

– Įsikarkim į šitą, – pasiūlė Leifas, mostu rodydamas į hamaką. Susirangėme ant jo, ir aš švelniai mus pasupau, koja atsispirdama būtent nuo to akmens, ant kurio stovėdama prisiekiau Polui amžiną meilę.

– Dabar aš – išsiskyrusi moteris, – sumurmėjau bejausmiu balsu.

– Maniau, išsiskyrėte jau senokai.

– Taip, bet dabar – jau oficialiai. Turėjome išsiųsti užpildytus prašymus valstijos metrikacijos biurui, kad visi procesai būtų įteisinti. Tik praėjusią savaitę gavau galutinius dokumentus su teisėjo atspaudu.

Jis tylomis linktelėjo. Rodės, manęs ir skyrybų košės, kurios pati sau prisiviriau, jis menkai tegailėjo. Tiek jam, tiek Edžiui ir Karen Polas pa-

tiko. Niekaip nepajėgiau jiems paaiškinti, kodėl man reikėjo sudaužyti tai, ką turėjome. „Bet juk atrodėte tokie laimingi", – tik tiek sugebėjo išlementi jie. Tai buvo tiesa: išties atrodėme. Visai taip pat, kaip atrodžiau visai neblogai besitvarkanti su savo emocijomis mirus motinai. Širdgėla veido neturi.

Supdamiesi hamake mudu su Leifu pro medžius vis išvysdavome šviesas namuose ir laužą. Mus pasiekdavo prislopinti vakarėlių dalyvių balsai, iki siautulys po truputį užgeso. Visai netoli buvo motinos kapas – žengtelėjęs pro pavėsinę vedančiu taku gal trisdešimt žingsnių, būtum užėjęs mažutę proskyną, kurioje sukasėme gėlių lysvelę, palaidojome jos pelenus ir pastatėme paminklėlį. Aiškiai jutau jos dvasią esant su mumis ir žinojau, jog ją jaučia ir Leifas, bet nenorėjau prasitarti apie tai garsiai – bijojau žodžiais nuvyti trapų jausmą. Nė nepajutau, kaip užsnūdau, ir nubudau tik su aušra: atsigręžusi į Leifą akimirką sustingau – ne išsyk prisiminiau, kur esanti.

– Buvau užmigusi, – prisipažinau.

– Žinau, – atsakė jis. – Aš nemiegojau. Žinai, grybukai.

Atsisėdau hamake ir pasisukusi šonu įsmeigiau į jį žvilgsnį.

– Man neramu dėl tavęs, – patikinau. – Dėl narkotikų.

– Tau tik ir kalbėti.

– Man buvo kitaip. Tai buvo trumputis etapas, ir tu puikiai tą žinai, – atsakiau stengdamasi, kad balsas neskambėtų taip, lyg ginčiausi. Žaidimėlių su heroinu gailėjausi dėl daugelio priežasčių, bet labiausiai dėl to, kad praradau brolio pasitikėjimą.

– Eime pasivaikščioti, – pasiūlė jis.

– Kiek valandų? – paklausiau.

– Koks skirtumas?

Nusekiau jį takeliu pro tylias palapines ir automobilius, tuomet pro įvažiuojamąjį keliuką į kiemą nužingsniavome pro namą vedančiu žvyrkeliu tolyn. Natūrali šviesa buvo švelni ir vos rausva – tokia graži, kad pamiršau kamavusį nuovargį. Netardami vienas kitam nė žodžio,

nukėblinome į apleistą namą, riogsojusį greta kelio kiek tolėliau, – ten eidavome vaikystėje, kai dar buvome per jauni vairuoti, o kaitrios vasaros dienos nuobodžiai prailgdavo. Jau tuomet tuščias namelis atrodė tuojau sugriūsiąs – dabar buvo dar labiau sukumpęs.

– Man regis, čia gyvenusi moteris buvo vardu Violeta, – pasakiau broliui, prisiminusi kadaise iš pagyvenusių suomių girdėtą istoriją. Užlipome laiptais į terasą. Priekinės durys niekuomet nebūdavo užrakintos – nebuvo ir dabar. Stumtelėjome jas ir įkišome nosis vidun, atsargiai apeidami vietas, kur trūko grindlenčių. Neįtikėtina, bet čia išliko kiekviena smulkmena, gulėjusi name prieš tuziną metų – tik, žinoma, nepagailėta laiko. Kilstelėjau pageltusį žurnalą ir perskaičiau, kad jį 1920-ųjų spalį išleido Minesotos komunistų partija. Nuskilęs puodelis su rausvų rožių piešiniu ant šono gulėjo nuvirtęs ant šono, tad pasilenkiau jo pastatyti. Namelis buvo toks mažytis, kad, norint apžvelgti jo vidų, tereikėjo žengti porą žingsnelių. Paėjėjusi iki namelio galo, sustojau prie medinių durų, kadaruojančių šonu ant vienintelių vyrių. Viršutinę durų pusę puošė palyginti švarus stiklas.

– Neliesk, – sukuždėjo Leifas. – Sudaužyti – blogas ženklas.

Atsargiai praėjome pro duris ir nucimpinome į virtuvėlę. Čia nestigo įdubimų ir skylių, o ten, kur kadaise riogsojo viryklė, ant sienos juodavo didžiulė dėmė. Kamputyje kėpsojusiam mažučiam mediniam staleliui stigo vienos kojos.

– Išpjaustinėtum savo vardą ant tokio? – paklausiau Leifo, rodydama į stalą. Staiga užklupusios emocijos privertė balsą suvirpėti.

– Baik, – nukirto Leifas ir čiupęs mane už pečių kaip reikiant papurtė. – Pamiršk, Šeril. Tokia tiesa. Tokią privalome priimti, patinka tau ar ne.

Linktelėjau, ir brolis mane paleido. Stovėjome vienas šalia kito, pro langus žvelgdami į kiemą. Ten kėpsojo apgriuvusi pašiūrė, kurioje kadaise kaito sauna, ir gelda, visa užžėlusi augalais ir samanomis. Už jų

platus raistą primenantis laukas driekėsi iki pat tolumoje baltavusių beržų. Už jų, žinojau, žaliavo pelkė, bet jos žvilgsnis nepasiekė.

– Žinoma, nepjaustinėčiau stalo. Ir tu nepjaustinėtum, – pridūrė Leifas po kurio laiko atsigręžęs į mane. – Žinai kodėl? – paklausė.

Papurčiau galvą, nors atsakymą žinojau.

– Nes mudu užaugino mama.

Iš stovyklavietės kirtime iškulniavau sulig pirmaisiais saulės spinduliais ir visą rytą nesutikau nė gyvos dvasios. Dienai įpusėjus, kelio nė nebemačiau. Praganiau jį tarp begalės vėjo plikai nupūstų vietų ir laikinų takelių, besikryžiuojančių su keliu taip dažnai, kad galų gale išvis ištrynė jį iš mano akiračio. Iš pradžių pernelyg nebūgštavau ir tikėjau, jog takas, kuriuo pėdinu, kur nors galų gale parvingiuos link Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, tačiau taip nenutiko. Išsitraukusi žemėlapį ir kompasą, šiaip taip užfiksavau savo koordinates – ar bent jau taip maniau: mano orientaciniais gabumais vis dar buvo nelengva pasitikėti. Pasukau kitu taku, bet šis mane nuvedė prie dar vieno, o tas – prie dar vieno, kol galų gale pati nebeskyriau, kuriuo pradėjusi eiti.

Vidudienio kaitroje stabtelėjau papietauti, nors beprotišką alkį buvo numalšinusios neramios dvejonės, kur esu. Tylomis keikiau save už tokį nerūpestingumą, už atkaklų dūlinimą priekin susierzinus, užuot stabtelėjus pasitikrinti maršruto – deja, dabar nieko negalėjau pakeisti. Nusitraukusi Bobo Marlio marškinėlius, užmečiau juos ant šakos išdžiūti, o pati, išsitraukusi iš kuprinės naujus marškinėlius, apsivilkau jais. Nuo tada, kai Pako atidavė man marškinėlius su Bobo Marlio nuotrauka, visuomet turėjau jų porą ir per dieną galėjau keletąsyk pasikeisti – taip pat kaip kojines, nors žinojau, kad dėl tokios prabangos tenka temptis sunkesnę mantą.

Gerai išstudijavusi žemėlapį, leidausi keliauti toliau – pirmiausia vienu nelygiu miškininkų taku, tuomet kitu, kiekvienąsyk širdyje sukrebždant vilčiai, jog dabar jau tikrai būsiu suradusi kelią atgal. Deja,

pavakare takas, kuriuo kulniavau, atvedė į buldozerio suverstą purvo, šaknų ir šakelių krūvą, ne ką mažesnę už gyvenamąjį namą. Užsikorusi ant viršaus, kad geriau matyčiau aplink, pastebėjau už iškirstos pelkės vingiuojant dar vieną kelią. Šlepsėjau iki jo tol, kol pamečiau vieną sandalą: nuo pado atsiskyrė ne tik lipni juosta, bet ir dirželis, laikęs apavą man ant kojos.

– A-a-a-a! – surikau ir apsidairiau, išgirdusi atokiau baltavusius beržus keistai nutylant. Jie priminė gyvą dvasią – žmones, sargus, galinčius ištraukti mane iš šios painiavos, nors viskas, ką sugebėjo – tai tyliai dėbsoti į mane.

Atsisėdusi ant žemės tarp žolių ir kelius tesiekiančių medelių, ėmiausi rimtesnio už rimtą apavo remonto. Vyniodama lipnią juostelę apie kojines ir griaučius primenančias sandalų liekanas, susikonstravau porą metalo pilkšvumo batų, veikiau primenančių įtvarus lūžusioms kojoms. Kruopščiai stengiausi juos vynioti pakankamai tvirtai, kad einant batai nesmukčiotų, bet sykiu pakankamai laisvai, kad vakare galėčiau juos nusiauti nesugadindama. Avėdama jais, turėjau pasiekti Kestlo Uolas.

Tiesa, dabar nė nenumaniau, kiek tiksliai kilometrų mane skyrė nuo jų ar kaip ten nusigauti.

Avėdama savo lipnios juostelės batais, perėjau kirtimą iki matytojo iš tolo kelio ir apsidairiau. Nė nežinojau, į kurią pusę turėčiau pasukti. Aplink apsidairyti galėjau tik kirtimuose ir takuose – miškai buvo tirštai prižėlę pocūgių, privirtę nukritusių šakų, o per dieną spėjau įsitikinti, kad miškininkų keliai priminė neišpainiojamo labirinto linijas: pirmiausia vedę į vakarus, jie tuojau pasisukdavo į šiaurės rytus, o galų gale gerą atkarpą driekdavosi pietų link. Negana to, Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako atkarpa nuo Bernio krioklių iki Kestlo Uolų ne tiek vedė šiaurėn, kiek plačiu lanku rietėsi link vakarų. Nebesiryžau nė apsimetinėti vis dar minanti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką. Dabar tetroškau rasti kelią iš velniažin kur. Žinojau, kad jei eisiu nosies tiesumu į šiaurę, galų gale vis tiek prieisiu 89-ąjį greitke-

lį. Kulniavau taku kone iki sutemų, kol, galų gale radusi miške greta jo pakankamai lygų plotelį, susirenčiau palapinę.

Paklydau, bet baimės nejaučiu, – kartojau sau, gamindama vakarienę. Maisto ir vandens turėjau pakankamai. Viską, ko man reikėjo ištverti savaitei ar kiek daugiau, turėjau kuprinėje. Jei nenustodama skinsiuos kelią į priekį, anksčiau ar vėliau vis tiek prieisiu civilizaciją. Vis dėlto įšliaužusi į palapinę ir išvydusi pažįstamą žalio nailono pastogę ir tinklelio sienas, jau spėjusias tapti mano namais, net suvirpėjau iš laimės ir dėkingumo. Atsargiai nusikrapščiau nuo kojų batus ir pastačiau juos palapinės kampe. Susinervinusi ir vis mažiau pasitikėdama savimi šimtąjį kartą tądien apžiūrėjau į gidą įtrauktus žemėlapius. Galų gale nuleidau rankas ir pasimėgavau šimtu „Lolitos“ puslapių, taip pasinerdama į tragikomišką jos realybę, kad beveik pamiršau savąją.

Pakirdusi ryte susigriebiau nebeturinti Bobo Marlio marškinėlių. Vakar pakabinusi juos ant šakos išdžiūti, ten ir palikau. Netekti batų buvo blogai, bet marškinėlių – dar blogiau. Tai ne kažkokia sena palaidinukė – tai, bent jau pasak Pako, buvo šventieji marškinėliai, reiškę, jog kiekvieną mano žingsnį lydi gyvūnų, žemės ir dangaus dvasios. Nežinojau, ar išties tuo tikiu, bet tas drabužis jau buvo spėjęs tapti ženklu kažko, ko neįstengiau deramai nusakyti žodžiais.

Dar vienu lipnios juostelės sluoksniu sutvirtinusi batus, leidausi žingsniuoti dar vieną drėgną dieną. Praėjusį vakarą buvau nutarusi, jog eisiu keliu ten, kur jis mane nuves. Kad ir kokie įdomūs ar daug žadantys atrodytų manišį kertantys keliai, nekreipsiu į juos nė menkiausio dėmesio. Įtikinau save, kad jei elgsiuos kitaip, tik minsiu begalinį labirintą. Pagaliau mano pasirinktas kelias išplatėjo, ėmė mirgėti vis daugiau automobilių ir sunkvežimių vėžių, o tolumoje pasirodė miškas. Išnirusi iš už posūkio, galų gale išvydau vienišą traktorių, už kurio driekėsi išgrįstas dviejų eismo juostų kelias. Perėjusi jį pasukau kairėn ir nukurnėjau šalikele. Galėjau tik spėti pasiekusi 89-ąjį greitkelį. Išsitraukiau žemėlapius ir radusi maršrutą, kuriuo pakeleivingu au-

tomobiliu būčiau galėjusi nusigauti iki Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, pamėginau susistabdyti automobilį, nepamiršdama, jog aviu metalo pilkumo batais, pagamintais beveik vien iš lipniosios juostelės. Automobiliai pasirodydavo po du ar tris, ir kiekvieną kompaniją nuo kitos skyrė palyginti ilgas laiko tarpas. Ištiesusi nykštį ir šalikelėje prastypsojusi gerą pusvalandį pajutau augantį nerimą, bet pagaliau šalia manęs sustojo furgonėlį vairavęs vyriškis. Nuskubėjau prie priekinių keleivio pusės durelių ir jas atsidariau.

– Savo mantą gali šveisti į galą, – pasiūlė vairuotojas. Buvo vyras iš stuomens ir iš liemens, spėjau – kone penkiasdešimties.

– Ar tai 89-asis greitkelis? – paklausiau.

Vyras apstulbęs nužvelgė mane.

– Nė nežinai, kokiame kelyje esi?

Papurčiau galvą.

– Kas, dėl Dievo, tau ant kojų? – paklausė jis.

Kone po valandos jis išleido mane ten, kur Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas kirto miško žvyrkelį, kone identišką tiems, kuriais nužioplinusi paklydau vakar. Kitą dieną, vedina troškimo iki vakaro pasiekti Kestlo Uolas, skuodžiau sau rekordiniu greičiu. Gide buvo aiškinama, jog šįkart, kaip paprastai, pasieksiu ne visai miestelį: kelias vedė pro valstijos parką, kuriame kėpsojo parduotuvėlė ir pašto skyrius. To man pakako: pašte turėjau atsiimti naujuosius batus ir atsargų dėžę, o parduotuvėje veikė ir nedidelis restoranėlis, kuriame, vos išsitraukusi iš atsargų dėžės dvidešimtinę, galėsiu nuraminti bent kai kuriuos maisto ir gėrimų įnorius. Be to, parke Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako žygeiviams buvo siūloma apsistoti nemokamoje stovyklavietėje, kurioje galėjau palįsti po karštu dušu.

Kai trečią valandą nusigavau prie Kestlo Uolų, buvau beveik basa – savadarbiai mano batai jau byrėjo į gabalus. Iš paskos velkantis purvu aplipusiai lipniai juostelei nušlepsėjau į paštą ir pareikalavau savo pašto.

– Man turėtų būti dvi dėžės, – pridūriau, vis nerimaudama dėl siuntinio iš *Rei*.

Laukdama pašto darbuotojos sugrįžtant iš sandėlio, prisiminiau, kad galiu būti gavusi ir ką nors daugiau nei batus ir maisto atsargas. Laiškų. Į visas suplanuotas aplankyti stoteles, kurias teko aplenkti, buvau išsiuntusi pranešimus ir prašymą būtent čia nukreipti viską, kas bus gauta mano vardu.

– Prašom, – darbuotoja ant stalo padėjo sunkią mano atsargų dėžę.

– Bet juk turėtų būti... Ar nėra nieko iš *Rei*? Turėtų bū...

– Po vieną, – nuramino moteris ir nukūrė atgal į sandėlį.

Iš pašto išplasnojau kone cypdama iš džiaugsmo ir palengvėjimo. Kartu su naujutėle kartonine dėže, kurios viduje gulėjo nauji batai – *mano batai!* – rankose spaudžiau devynis laiškus, adresuotus man į įvairias vietas, kurių taip ir nepasiekiau, užrašytų man pažįstamomis rašysenomis. Atsisėdau ant cementinio bloko greta mažo pastatėlio ir ėmiau sklaidyti vokus, pernelyg susijaudinusi, kad kurį nors atplėščiau. Vienas buvo nuo Polo. Vienas – nuo Džo. Dar vienas – nuo Karen. Likusieji – nuo po visą šalį išsibarsčiusių bičiulių. Atidėjusi laiškus į šalį, peiliu atplėšiau *Rei* atsiųstą dėžę. Viduje rūpestingai suvynioti į popierių gulėjo mano rudos odos batai.

Tokie pat, kokie visai neseniai nulėkė nuo skardžio, tik nauji ir vienu dydžiu didesni.

– Šeril! – pasigirdo moters balsas. Pakėlusi akis pažinau Sarą – vienos iš dviejų ties Bernio kriokliais sutiktų porų merginą, stypsančią be kuprinės ant pečių. – Ką čia veiki? – pasmalsavo ji.

– O *tu* ką čia veiki? – atsakiau. Maniau, kad ji kažkur kelyje už manęs.

– Pasiklydome. Galų gale teko nusigauti iki greitkelio ir susistabdyti automobilį.

– Ir aš pasiklydau! – maloniai nustebau ir nudžiugau, kad ne man vienai užteko žioplumo pamesti kelią iš akių.

– Visi pasiklydo, – pridūrė ji. – Eime, – ji pamojo pastato gale įsikūrusio restorano link. – Visi viduje.

– Tuojau, – linktelėjau. Vos jai pradingus, išsitraukiau iš dėžės batus, paskutinįsyk nusilupau nuo pėdų lipnios juostos kaliošus ir nusviedžiau juos į netoliese kėpsojusią šiukšlių dėžę. Atidariusi atsargų dėžę radau porą švarių, nėsyk nedėvėtų kojinių, kurias nieko nelaukdama užsitempiau ant kojų ir susivarsčiau batus. Man žingsniuojant stovėjimo aikštele, šie atrodė nepriekaištingai švarūs – tobuli it meno kūrinys. Nenudėvėtų siūlių stebuklas, nenumindytų pirštų didybė... Batai atrodė kietoki, bet pakankamai erdvūs – rodės, kad puikiai tiks, nors kiek ir jaudinausi, kad teks leistis į kelią su naujutėliais, nepranešiotais batais. Nieko negalėjau pakeisti, tad beliko tikėtis geriausio.

– Šeril! – nudžiugo Reksas, man pasirodžius restorane. Greta jo sėdėjo Steisė, o šalia jų – Semas, Helena, Džonas ir Sara. Šešetukas užėmė kone visą mažo restoranėlio erdvę.

– Sveika atvykusi į rojų, – pasveikino Džonas, rankoje laikydamas butelį alaus.

Dorojome sūrainius ir gruzdintas bulvytes, tuomet, dar neišsisklaidžius pietų malonumui, nudūlinome į parduotuvę ir apsikrovėme bulvių traškučiais, sausainiais, alumi ir dvigubo dydžio pigaus raudonojo vyno buteliais. Už viską mokėti sutarėme po lygiai. Leipdami juokais visi septyni užkopėme į kalvelę, ant kurios buvo įrengta valstijos parko stovyklavietė. Susirentę palapines nedideliu rateliu vieną prie kitos, praleidome vakarą prie iškylos stalo nuoširdžiai kvatodamiesi ir pasakodami vieni kitiems istorijas tol, kol išblėso paskutiniai saulės spinduliai. Mums šnekučiuojantis už stovyklavietę supusių medžių išniro porelė juodųjų lokių – iš tikrųjų juodų. Kai šūktelėjome jiems, kad rėplintų sau, šie per daug nepabūgo.

Visą vakarą vis pildžiau iš parduotuvės parsineštą popierinį puodelį, gurkšnodama šilko švelnumo vyną it vandenį, kol šio skonis man tapo ne ką ypatingesnis nei vandens. Neatrodė, kad kone trisdešim-

ties laipsnių karščio persmelktą dieną dvidešimt septynis kilometrus būčiau nupėdinusi su kuprine ant pečių ir lipnia juosta apsivyniojusi pėdas. Rodės, mane čia atnešė srovė, o iškylos stalelis – geriausia vieta, kokioje kada buvau atsidūrusi ar galėjau atsidurti. Nesuvokiau esanti girta tol, kol visi nutarėme gulti. Pakilusi iš vietos staiga supratau, jog nebeišmanau meno išlikti stačiomis. Nepraėjus nė akimirkai jau riogsojau keturpėsčia ir siaubingai vėmiau ant žemės viduryje mūsų stovyklavietės. Nepaisant visų mano gyvenime pastaraisiais metais nutikusių beprotybių, nuo alkoholio manęs dar niekada nebuvo supykinę. Kai pagaliau baigiau, murmėdama, jog man reikia atsigerti, Steisė pastatė greta manęs butelį vandens. Miglos aptraukta tikroji aš puikiai žinojo, jog mergina teisi: buvau ne tik girta, bet ir gerokai netekusi skysčių. Nė gurkšnelio burnoje nebuvau turėjusi nuo pat popietės kaitriame kelyje. Šiaip taip prisiverčiau atsistoti ir gurkštelėti vandens.

Vos siurbtelėjus mane tuojau supykino dar sykį.

Ryte nubudau anksčiau už kitus ir pasistengiau kaip įmanydama geriau pocūgės šaka pravalyti vėmalus. Nucimpinau į dušą, nusivilkau purvinus drabužius ir stypsojau cementinėje kabinoje po karšto vandens srove jausdamasi taip, it vakare kas nors mane būtų skaudžiai prikūlęs. Pagirioms laiko neturėjau: iki vidudienio ketinau grįžti į kelią. Apsivilkau. Grįžusi į stovyklavietę prisėdau prie iškylos stalelio ir, kol kiti miegojo, gerdama tiek vandens, kiek tik pajėgiau, vieną po kito ėmiau skaityti visus devynis laiškus. Polas rašė filosofiškai ir, nepaisant skyrybų, su meile. Džo – romantiškai ir paskubomis, lyg tyčia nutylėdamas, ar lankėsi reabilitacijos klinikoje. Karen trumpai it stropi darbuotoja nupasakojo svarbiausias savo gyvenimo naujienas. Laiškuose nuo bičiulių aptikau meilės ir gandų, naujienų ir linksmų istorijų krislelių. Kol baigiau skaityti devintąjį laišką, kiti ėmė kišti nosis iš palapinių ir šlubčioti pirmuosius žingsnius, kaip ir aš kas rytą, dar nespėjus apšilti sąnariams. Jutau dėkingumą pastebėjusi, kad visi iki vieno atrodė ken-

čią bent perpus tokias smarkias pagirias, kaip aš. Nustebę ir nelaimingi šypsojomės vieni kitiems. Helena, Semas ir Sara nukurnėjo nusiprausti po dušu, Reksas su Steise darsyk apsilankė parduotuvėje.

– Yra cinamoninių bandelių, – paerzino Reksas, mėgindamas prisivilioti mane eiti kartu, bet tik numojau ranka – ne tik todėl, kad vien nuo minties apie maistą mano žarnos vertėsi aukštyn kojomis. Vakarykštę popietę nusipirkus mėsainį, vyno ir kitų užkandžių, man vėl tebuvo likę mažiau nei penki doleriai.

Visiems išsiskirsčius, perrinkau savo ką tik gautą atsargų dėžę ir susidėjau maistą į krūvelę, kad galėčiau patogiai susikrauti į Pabaisiuką. Kitą kelio atkarpą ant pečių teks gabentis sunkoką maisto kalną: laukė viena ilgiausių Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako dalių – 251 kilometras, vedantis iki Sajado slėnio.

– Gal judviem su Sara reikia pusgaminių vakarienei? – paklausiau vienintelio su manimi stovyklavietėje likusio žmogaus – prie stalo sėdinčio Džono. – Šitų turiu daugiau, nei man reikia.

Kilstelėjau pakelį kažko, pavadinto „Fiestos makaronais“: pirmosiomis dienomis šis patiekalas man atrodė visai nieko, bet dabar nė pažiūrėti jo pusėn negalėjau.

– Ne, dėkui, – atsakė jis.

Išsitraukiau Džeimso Džoiso „Dubliniečius“ žaliu apiplyšusiu viršeliu ir prikišau prie nosies. Malonus kiek pelėsiais trenkiąs aromatas priminė skaitytų knygų knygyną Mineapolyje, kur prieš keletą mėnesių buvau įsigijusi šią knygą. Atsivertusi pastebėjau, kad būtent šis egzempliorius dienos šviesą buvo išvydęs keletu dešimtmečių anksčiau nei aš pati.

– Kas tai? – paklausė Džonas, tiesdamas ranką į atviruką, kurį vakar buvau išsirinkusi parduotuvėje: benzininiu pjūklu išpjaustinėtos Sniego žmogaus figūros fotografiją su užrašu „Didžiapėdžių šalis“, iškeverzotu viršuje. – Tiki, kad jie egzistuoja? – paklausė, grąžindamas atviruką.

– Ne, bet tie, kurie tiki, atkakliai tvirtina, jog būtent čia – pasaulio Didžiapėdžių sostinė.

– Žmonės daug ko prišneka, – linktelėjo jis.

– Na, jei jų kur nors ir yra – tai tikriausiai čia, – atsakiau, ir mudu apsidairėme aplink. Už mus supančių medžių stirksojo senovę menantys pilki akmenys – Kestlo Uolos, kurių dantytos viršūnės stirksojo viršum mudviejų it katedrų bokštai. Praeiti pro jas turėjome visai netrukus – išsyk nusigavę į ne vieno kilometro ilgio granito ir ultrabazinių uolienų juostą, mano gide aprašytą kaip „vulkaninės kilmės ir magminės prigimties", kad ir ką tai turėjo reikšti. Geologija niekada per daug nesidomėjau, bet norėdama suvokti, jog aplinka netrukus kardinaliai pasikeis, būtinai turėjau išsiaiškinti žodžio *ultrabazinė* reikšmę. Į Kaskadinius kalnus nusigavau taip pat, kaip kiek anksčiau į Siera Nevados: tiek vienuose, tiek kituose prakulniavau ne vieną dieną, kol galų gale priėjau tai, kas atitiko mano sąmonėje susikurtą paveikslą.

– Teliko vienas žingsnelis, – pasakė Džonas, perskaitęs mano mintis. – Dabar tereikia pasiekti Sajado slėnį, o tuomet – jau tiesiai į Oregoną. Nuo pasienio mus skiria tik kokie 320 kilometrų.

Linktelėjusi nusišypsojau. Nemaniau, kad žodelis *tik* turėtų būti vartojamas tame pačiame sakinyje, kuriame kalbama apie *320 kilometrų*. Neleidau sau mąstyti apie ką nors daugiau nei artimiausia stotelė.

– Oregonas! – šūktelėjo jis, ir džiugesys jo balse bemaž užvaldė mane, kone privertė patikėti, kad tik vienas du – ir su tais 320 kilometrų bus baigta, bet puikiai žinojau, jog taip nebus. Žygyje dar nebuvo savaitės be klaikių išbandymų.

– Oregonas, – pripažinau, ir mano veidas surimtėjo. – Bet pirmiausia – Kalifornija.

14

LAUKINĖ

Retsykiais man pasirodydavo, jog visas Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas – tai tik vienas didžiulis kalnas, į kurį be perstojo privalau kopti, o kelionei besibaigiant ties Kolumbijos upe prieisiu ne žemiausiąjį kelio tašką, bet, priešingai, pačią viršūnę. Nuolatinis kilimo jausmas nebuvo tik metafora: nors ir žinojau, kad taip būti negali, man iš tikrųjų rodės, kad kone visą laiką rėplioju aukštyn. Būdavo dienų, kai negailestinga kelio prigimtis spaudė ašaras, o plaučiai ir raumenys dėl nuolatinės įtampos bet kurią akimirką atrodė galį sprogti. Tik tada, kai ėmiau dievagotis daugiau neįstengsianti aukštyn žengti nė žingsnelio, kelias iš tikrųjų išsilygino ir ėmė po truputėlį vesti žemyn.

Kaip nuostabu buvo leistis keletą pirmųjų minučių! Žemyn, žemyn ir žemyn kėblinau tol, kol žemyn eiti pasirodė neįmanoma, taip skausminga ir žiauru, jog ėmiau melstis, kad kelias vėl nuvestų mane aukštyn. Pamaniau, jog žingsniavimas žemyn priminė megztinio, kuriam sumegzti iššvaistei valandų valandas, čiupimą už laisvo siūlelio – po truputį traukdamas jį į save išardai mezginį, paversdamas jį siūlų krūva. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas buvo iš proto varanti

užduotis vis iš naujo ir iš naujo sumegzti ir vėl išardyti tą mezginį, neišvengiamai pradanginant visa, kas buvo pasiekta.

Antrą valandą – valanda vėliau nei Steisė su Reksu, bet keliomis valandomis anksčiau už poreles – leidausi į kelią nuo Kestlo Uolų, avėdama visu palaimingu dydžiu didesnius batus. *Tai aš – Didžiapėdis!* – kvatojausi atsisveikindama su įsimylėjėliais. Svilinamai karštą dieną slinkau vis aukščiau, stumdamasi į priekį ir negalėdama atsidžiaugti, jog vėl esu kelyje ir sėkmingai iš organizmo išprakaitavau paskutines pagirių nuosėdas. Visą popietę ir kitą dieną kilau vis aukštyn, tačiau mano džiugesys dėl naujų batų išgaravo kur kas greičiau – jį pakeitė blankus suvokimas, jog, kalbant apie pėdas, didelių naujienų tikėtis neverta. Batai tik šviežiai nutrynė užsitraukti vos spėjusias žaizdas. Žingsniavau per neįtikėtino grožio žemę, kurią jau ėmiau priimti kaip savaime suprantamą vertybę, o mano kūnas pagaliau priprato prie ilgų atstumų, bet dėl nuolatinio kojų skausmo niekaip nepajėgiau išsikapstyti iš niūrios nevilties. Prisiminiau norą, sugalvotą po žvaigždėmis su Brentu Beldene. Ko gero, išties užkeikiau save, ištardama šį norą garsiai. Galbūt mano kojoms niekada nebebus viskas gerai.

Įtraukta karčių minčių sūkurio, antrąją dieną po pasitraukimo nuo Kestlo Uolų vos neužlipau ant dviejų barškuolių, susirangiusių ant kelio kelių kilometrų atstumu. Kiekviena jų nuvijo mane tolyn, barškučiu įspėjusi tik paskutinę akimirką. Sudrausminta stengiausi suimti save į rankas. Eidama į priekį, įsivaizdavau tiesiog neįsivaizduojamus dalykus: pavyzdžiui, kad mano kojos išties visai nėra mano dalis, kad tai, ką jaučiu, iš tikrųjų ne skausmas, o tiesiog *pojūtis*.

Sukaitusi, įsiutusi ir perpykusi pati ant savęs stabtelėjau papietauti medžio pavėsyje, pasitiesiau ant žemės brezentą ir prisėdau ant jo. Ankstesnę naktį buvau susirentusi palapinę greta Rekso ir Steisės, tad planavau prisivyti juos ir tą vakarą. Porelės vis dar vilkosi kažkur užpakaly mūsų. Visą dieną kulniavau į priekį, nesutikdama nė gyvos

dvasios. Stebėjau aukštai virš uolų viršūnių ratus sukančius plėšrūnus paukščius, retsykiais dangumi lėtai praslenkantį vieną kitą baltą plunksninį debesėlį, kol pagaliau, visai to neplanavusi, ėmiau ir užsnūdau. Po gero pusvalandžio prasimerkiau sykiu žioptelėdama iš baimės: mane išgąsdino sapnas – toks pat, kokį buvau sapnavusi ir vakar. Jame mane pagrobė Didžiapėdis. Tiesa, pagrobė palyginti mandagiai – prisiartino ir čiupęs už rankos įsitempė į girią, kurioje gyvavo visas platus Didžiapėdžių kaimelis. Sapne juos išvydusi sykiu ir nusigandau, ir apstulbau. *Kaip įstengėte taip ilgai pasislėpti nuo žmonių?* – klausiau savo Didžiapėdžio pagrobėjo, bet šis tik urzgė. Geriau į jį įsižiūrėjusi suvokiau, jog tai visai ne Didžiapėdis, o tiesiog vyras su kauke ir gauruotu kostiumu. Už kaukės kraštelio šmėstelėjusi balta žmogaus oda mirtinai mane įbaugino.

Tą rytą nubudusi nustūmiau mintis apie sapną, kaltindama greta Kestlo Uolų pirktą atvirutę, bet dabar, kai tas pats sapnas buvo mane aplankęs jau dusyk, rodės, kad reikėtų skirti jam daugiau dėmesio – tarsi išties tai būtų buvęs ne tik sapnas, bet ir nuojautos persmelktas ženklas. Tiesa, apie ką jis įspėjo, neįstengiau suprasti. Pakilusi užsisegiau Pabaisiuko diržus ir persmelkta silpnučio nerimo nužvelgiau uolų viršūnes bei aukštus pilkšvai rusvus skardžius, kurių nestigo aplink. Kai vakare pagaliau sutikau Reksą ir Steisę, nuo širdies it akmuo nusirito. Valandų valandas buvau praleidusi strykčiodama nuo bet kokio iš krūmų atsklidusio garselio ir susierzindama po kiekvieno ilgesnio tylos periodo.

– Kaip tavo pėdos? – paklausė Steisė, man besistatant palapinę greta jos. Užuot atsakiusi balsu, tiesiog įsitaisiau ant žemės ir, nusimovusi kojines ir nusiavusi batus, parodžiau jai kojas.

– Po velnių, – sukuždėjo ji. – Atrodo tragiškai.

– Spėk, ką vakar ryte išgirdau parduotuvėje, – mestelėjo iš nuovargio nuraudęs Reksas, maišydamas kažką puode virš ugnies. – Pasirodo, prieky, netoli Rupūžiaus ežero, vyksta „Vaivorykštės sueiga“.

– Rupūžiaus ežero? – pasitikslinau, staiga prisiminusi moterį, sutiktą Ryno autobusų stoties tualete. Ji keliavo būtent ten.

– Aha, – linktelėjo Reksas. – Mažiau nei kilometras į šalį nuo kelio, apie penkiolika kilometrų nuo čia. Manau, turėtume užsukti.

Nudžiugusi suplojau rankomis.

– Kas ta „Vaivorykštės sueiga"? – nesuprato Steisė.

Kol vakarieniavome, pasakojau jiems, ką žinanti, – keletą ankstesnių vasarų dalyvavau tuose renginiuose. „Vaivorykštės sueigą" organizuodavo Gyvosios Vaivorykštės Šviesos Šeima – neapibrėžto dydžio laisvamanių kompanija, vedina bendro tikslo sėti žemėje meilę ir taiką. Kiekvieną vasarą jie įkurdavo kurioje nors nacionalinėje girioje laikiną stovyklavietę, kurioje susirinkdavo tūkstančiai žmonių. Šventės kulminacija paprastai vykdavo Liepos ketvirtosios savaitę, bet atgarsiai netildavo iki pat vasaros pabaigos.

– Būna būgnų pasirodymų, laužų, vakarėlių, – aiškinau Reksui ir Steisei. – Bet visų šauniausios yra neįtikėtinos lauko virtuvėlės, kur žmonės kepa įvairiausių rūšių duoną, troškina daržoves, ruošia įvairiausius troškinius, verda ryžius... Visi norintieji gali prisijungti užkąsti.

– Visi? – skausmingu balsu perklausė Reksas.

– Aha, – patvirtinau. – Tereikia turėti savo indelį ir šaukštą.

Kol šnekučiavomės, nutariau keletą dienų pasilikti „Vaivorykštės sueigoje", velniai trauktų mano grafiką. Privalėjau leisti bent kiek sugyti kojoms ir atsigauti mintimis, be to, reikėjo kaip nors nusipurtyti tą kraupią baimę, jog mane bet kada gali pastverti mitinė dvikojė į žmogų panaši pabaisa.

Be to, galbūt, tik galbūt, pavyktų pasidulkinti su kokiu dailiu hipiu.

Kiek vėliau pasikuitusi krepšyje radau visą laiką saugotą prezervatyvą – tą patį, kurį paslėpiau Kenedžio Medouze, kai likusius Albertas išmetė lauk. Jis gulėjo naujutėlis mažoje baltoje pakuotėje – rodės, jau

pats laikas jį panaudoti. Per šešetą savaičių kelyje nebuvau net pati savęs patenkinusi: kas vakarą į miegmaišį įšliauždavau pernelyg nuvargusi, kad pajėgčiau daugiau, nei tik skaityti, ir pernelyg atgrasyta savo smarvės, kad mintys suktųsi apie ką nors kita, o ne miegą.

Kitą dieną, kiekvieną žingsnį palydėdama aimana, roviausi į priekį greičiau nei kada nors anksčiau, o 2–2,2 kilometrų aukštyje nusidriekęs kelias žavėjo nepaliestų kalnų ežerų ir begalinių kalnų aplink bei toli priešakyje atsiveriančiomis panoramomis. Kai pasiekėme siaurą takelį, vedusį nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako į Rupūžiaus ežerą, buvo vidudienis.

– Neatrodo, kad ten šurmuliuotų didelė šventė, – pastebėjo Reksas, kai pagaliau išvydome šimtu metrų žemiau mūsų tyvuliavusį ežerą.

– Neatrodo, kad ten išvis kas nors šurmuliuotų, – patikslinau. Čia tebuvo retų pušelių apsuptas ežeras, o rytuose dangun kilo Šastos viršukalnė – nors pirmąsyk jos siluetą šiaurėje išvydau stypsodama Skrybėlės pakraščio įlankoje, tik dabar pagaliau kulniavau pro įspūdingą daugiau nei 4 kilometrų aukščio jos viršūnę.

– Gal sueiga vyksta kiek atokiau nuo vandens, – spėjo Steisė, bet pasiekę ežerą smagios stovyklavietės ir minios besilinksminančių, narkotikus vartojančių ir gardžius troškinius gaminančių žmonių ten neradome nė ženklo. Nebuvo nei juodos duonos, nei seksualių hipių.

„Vaivorykštės sueiga“ mums neįvyko.

Prislėgti papietavome prie ežero, dorodami tuos pačius nusibodusius patiekalus, kaip visuomet. Po to Reksas išsiruošė paplaukioti, o mudvi su Steise, palikusios kuprines, nudūlinome stačiu keliu žemyn link gide aprašyto džipų išvažinėto tako. Nepaisydamos akivaizdžių įrodymų, mes vis dar atsisakėme visiškai patikėti, kad nerasime „Vaivorykštės sueigos“, – deja, nelygiu purvinu keliu paėjėjusios apie dešimtį minučių, vis dar nieko neužtikome. Nė gyvos dvasios. Tik medžius, žemę, akmenis ir žoles, tokius pat, kokie supo kiekviename žingsnyje.

– Tikriausiai mus pasiekė neteisinga informacija, – dairydamasi nutarė Steisė. Aukštame jos balso tone buvo aiškiai justi tas pats įtūžis ir pasigailėjimas, kokie virė manyje. Buvau taip didžiai ir vaikiškai pasipiktinusi, kad, rodės, tuojau pratrūksiu bliauti taip, kaip nebliovіau nuo trejų. Prikiūtinusi prie didžiulio šalia kelio stūksojusio akmens, išsitiesiau ant jo ir užsimerkiau, kad daugiau nematyčiau priešais save to kvailo pasaulio, o kvailas nesusipratimas netaptų priežastimi, dėl kurios pirmąsyk kelyje praliesiu ašaras. Akmuo buvo platus ir lygus, platumo it stalas. Atsiremti į jį nugara buvo velniškai malonu.

– Pala, – po valandėlės subruzdo Steisė. – Regis, kažką išgirdau.

Atsimerkiau ir įsiklausiau į aplinką.

– Tikriausiai tik vėjas, – nieko neišgirdusi gūžtelėjau pečiais.

– Tikriausiai.

Steisė dirstelėjo į mane, ir abi blausiai viena kitai nusišypsojome. Ji dėvėjo kepuraitę nuo saulės, surišamą po smakru, mūvėjo trumpučius šortus ir kelius siekiančias blauzdines – tokia jos apranga man visuomet primindavo merginų skaučių uniformas. Kai susipažinome, akimirką buvau nusivylusi, kad ji ne tokia jau panaši į mane ir mano bičiulius. Steisė buvo ramesnė, tylesnė, mažiau domėjosi feminizmu, menais ir politika, geriau išmanė populiariąją kultūrą. Jei būtume susipažinusios kur nors kitur, ne žygyje, kažin ar būtume susidraugavusios, bet dabar šita mergina buvo betampanti artima mano širdžiai.

– Ir vėl išgirdau, – staiga prabilo ji, žvelgdama tolyn į kelią.

Vos spėjau atsistoti – už posūkio išniro mažutis gyvenimo vėtytas ir mėtytas sunkvežimukas, kimšte prikimštas keleivių. Numeriai buvo Oregono valstijos. Atriedėjęs iki mūsų, sunkvežimis cyptelėjęs sustojo it įkaltas per gerą metrą. Vairuotojui dar nespėjus užgesinti variklio, laukan išvirto septynetas žmonių ir du šunys. Susivėlę ir purvini neįtikėtinais hipiškais apdarais pasidabinę atvykėliai, be jokios abejonės, buvo Vaivorykštės šeimynos nariai. Šunys, ir tie buvo neįmantriai pa-

puošti skarelėmis ir karoliukais. Ištiesiau ranką, norėdama paglostyti gauruotas jų nugaras, bet gyvūnai praskuodė pro mane it pro tuščią vietą ir akimirksniu dingo pievoje.

– Sveiki, – vienu balsu sušukome mudvi su Steise ketvertui vyrų ir trims moterims, stypsantiems priešais mus, bet šie atsakė tik kandžiais primerktų akių žvilgsniais, tartum būtų ką tik išsiritę ne iš lovos ar sunkvežimio kabinos, o iš urvinio žmogaus olos. Rodės, buvo visą naktį nemiegoję arba apsvaigę nuo haliucinogenų, o gal ir viena, ir kita.

– Ar čia vyksta „Vaivorykštės sueiga“? – griežtai paklausė už vairo kiūtojęs įdegęs smulkių kaulų vyriškis. Keistas baltas apšepęs lankelis, dengęs didesnę dalį jo galvos, laikė ilgus banguotus plaukus toliau nuo akių.

– Mes irgi atvykome jos ieškoti, bet čia esame vieni, – atsakiau.

– Trauk juos VELNIAI! – užbaubė perbalusi benamę primenanti moteris nuogu kaulėtu juosmeniu, išmargintu ištisu keltiškų raštų tatuiruočių koliažu. – Šitiek kelio nuo Ašlando sukorėme dėl *nieko*? – moteris nucimpino prigulti ant akmens, kur ką tik ilsėjausi. – Dievaži, iš bado tuojau pakratysiu kojas.

– Man irgi žarna žarną ryja, – sudejavo kita moteris – juodaplaukė neūžauga, susijuosusi iš juostelių supintu diržu, apkabinėtu mažučiais varpeliais. Priėjusi prie pirmosios, ji švelniai patapšnojo jai per galvą.

– Suknisti organizatoriai! – pasipiktino vyriškis su lankeliu.

– Tikrai, velniop juos, – sumurmėjo vaikinas žalia skiautere ir didžiuliu sidabriniu žiedu nosyje – tokiu, kokius retsykiais matai bulių snukiuose.

– Žinot, ką aš padarysiu? – paklausė tasai su lankeliu. – Imsiu ir susiorganizuosiu savo sueigą prie Kraterio ežero. Nereik man tų suknistų planuotojų ir jų aiškinimo, kur vykti ir ką veikti. Čia visi žino, kas aš toks.

– Ar Kraterio ežeras toli nuo čia? – australų akcentu paklausė paskutinioji moteris – aukšta žavi blondinė. Kiekvienas jos bruožas traukė

akį: didžiulis ant viršugalvio surištas dredų kuodas, į ausis įverti, rodės, patys tikriausi paukščių kauleliai, o pirštai, visi iki vieno, padabinti ekstravagantiškais žiedais.

– Netoli, pupa, – leptelėjo lankeliuotasis.

– Nevadink manęs pupa, – atšovė ji.

– Ar Australijoj *pupa* – koks nepadorus žodis?

Mergina atsiduso ir tyliai suurzgė.

– Gerai, mažut, nevadinsiu tavęs pupa, – sukikeno jis dangui. – Bet „mažute“ vadinsiu, jei taip labiau patinka. Kaip sakė Džimis Hendriksas – „aš *visas* vadinu mažutėm“.

Mudviejų su Steise žvilgsniai susitiko.

– Mes irgi mėginome rasti sueigą, – leptelėjau. – Girdėjome, kad vyks čia.

– Mes einame Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, – pridūrė Steisė.

– Man. Reikia. Maisto! – subliovė valkatėlė ant akmens.

– Aš turiu šiek tiek, galiu pasidalyti, – pasiūliau jai. – Bet jis ten, prie ežero.

Mergina tik dėbtelėjo į mane stiklinėmis akimis ir bejausme veido išraiška. Spėliojau, kokio amžiaus ji galėtų būti. Atrodė mano bendraamžė, bet tuo pat metu būčiau lengvai patikėjusi, kad jai dvylika.

– Gal jūsų automobilyje yra laisva vieta? – pasitikinčiu balsu paklausė australė. – Jei vykstate Ašlando link, mielai vykčiau drauge.

– Mes keliaujame pėsčiomis, – atsakiau jai, tačiau mano žodžius mergina sutiko tik šaltai spoksodama. – Turime kuprines, bet dabar palikome jas prie ežero.

– Tiesą sakant, vykstame į Ašlandą, – pridūrė Steisė, – bet ten nusigauti mums prireiks bent dvylikos dienų.

Nusikvatojome, bet nė vienas iš atėjūnų nė nešyptelėjo. Po kelių minučių visi sulipo atgal į sunkvežimuką ir nudardėjo tolyn, o mudvi su Steise grįžome prie Rupūžiaus ežero. Kai pasirodėme, drauge su Reksu

sėdėjo ir abi porelės, tad į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką sugrįžome septyniese. Deja, netrukus jau šliaužiau gerokai atsilikusi nuo visų – į sutemų gaubiamą stovyklavietę įkėblinau paskutinė, o nuo katastrofiško kojų skausmo temo akyse.

– Nemanėm, kad ateisi iki čia, – nusistebėjo Sara. – Jau galvojom, pasistatei palapinę kur nors anksčiau.

– Na, aš čia, – atsakiau įsižeidusi, nors ir suvokiau, kad mergina tenorėjo įvertinti mano pėdų skausmą. Kai prie Kestlo Uolų vakarojome su vyno stiklinaitėmis ir linksmomis istorijomis, pasakojau visiems apie nesibaigiančias savo bėdas, ir Semas nusprendė, kad mano kelio pravardė turėtų būti Vaikščiojanti Bėda. Tuomet juokiausi drauge su visais – Vaikščiojanti Bėda gana teisingai apibūdino mano patirtį, – bet aš nenorėjau būti tokia žygeive. Norėjau būti suknista kietuolė Amazonės karalienė.

Ryte nubudusi anksčiau už visus tyliai maišiau „Geriau nei pienas" miltelius ir kiek pasenusius dribsnius su priedais bei razinas šaltame vandenyje. Buvau pakirdusi iš dar vieno sapno apie Didžiapėdį, kone identiško pirmiesiems dviem. Pusryčiaudama sugavau save ištempus ausis besiklausančią kiekvieno menkiausio iš prieblandoje vis dar paskendusių medžių atsklindančio garselio. Leidausi į kelią, kitiems dar nespėjus nė iškišti galvų iš palapinių, ir džiūgavau pradėjusi dieną pirmoji. Pervargusi, vos velkanti sužalotas kojas Vaikščiojanti Bėda – netgi šitokia neatsilikau nuo kitų, tų, kuriuos laikiau tikrais žygeiviais. Dvidešimt septyni ar trisdešimt kilometrų per dieną jau buvo tapę mano kasdienybe.

Po geros valandos išgirdau priešais mane žaliuojančiuose krūmynuose ir medžiuose garsų smūgį. Sustingau nežinodama, kaip pasielgti protingiau: paleisti gerklę ar prikąsti liežuvį. Nieko negalėjau sau padaryti: nors ir atrodė kvailystė, mano mintyse akimirksniu išniro Didžiapėdžio kostiumu persirengęs žmogus iš sapno.

– A-a-a! – surikau gauruotai pabaisai išnirus prieš mano akis – taip arti, kad galėjau aiškiai jį užuosti. Po minutėlės suvokiau, jog tai lokys. Abejingai apsidairęs ir pernelyg neatkreipęs į mane dėmesio, žvėris prunkštelėjo, pasisuko ir nurisnojo keliu į šiaurę.

Kodėl lokiai visuomet nuskubėdavo tuo pat keliu, kuriuo reikėjo eiti man?

Luktelėjusi keletą minučių, kiek būgštaudama leidausi kėblinti toliau, plyšaudama į galvą šovusių dainų eilutes.

– *Oh I could drink a case of youuuu, darling, and I would still be on my feet* (liet. *galėčiau išgerti visą tave, mielasai, ir vis vien pastovėčiau ant kojų*; Džoni Mičel dainos „A Case of You“ fragmentas – *vert. past.*), – plėšiau visa gerkle.

– *She was a fast machine, she kept her motor clean...* (liet. *ji buvo greita mašina visuomet švariu varikliu – AC/DC* hito „You shook me all night long“ eilutė – *vert. past.*), – šaukiau.

– *Time for tiny little tea leaves in Tetley Tea* (liet. *laikas mažutėliams Tetley arbatos lapeliams* – „Tetley“ arbatos reklaminis šūkis – *vert. past.*)! – čirpiau it paukštelis.

Pavyko. Daugiau lokio nebesutikau. Nė Didžiapėdžio.

Užtat užėjau kai ką, ko iš tikrųjų reikėjo baimintis: platų apledėjusio sniego skydą, uždengusį 40 laipsnių statumo įkalnę. Nors tvyrojo karštis, šiaurės pusėn atsigręžusiuose šlaituose kur ne kur sniegas dar laikėsi. Mačiau, kur sniegas baigiasi, – kone galėjau permesti akmenį į kitą pusę. Deja, savęs permesti negalėjau. Sniegą reikėjo pereiti. Žvilgsniu nusekusi šlaito pasvirimo kampą, dirstelėjau žemyn, norėdama sužinoti, kas manęs lauktų, jei slystelėčiau ir nukrisčiau. Apačioje stirksojo krūva didžiulių rantytų akmenų. Dar toliau regėjau tik orą.

Pradėjau po truputį skintis kelią į priekį, batais spirdama į sniegą ir taip išsikirsdama duobutę pėdai, kiek tvirčiau pasiramsčiuodama slidinėjimo lazda. Nors Siera Nevadoje jau buvau patyrusi, ką reiškia

žygiuoti sniegu, savimi nepasitikėjau labiau – priešingai, dar stipriau būgštavau žinodama, kas manęs laukia nesėkmės atveju. Vienai pėdai slystelėjus, atsirėmiau į sniegą rankomis. Po truputį įstengiau atsistoti keturiomis. *Nukrisiu*, – dingtelėjo mintis. Vien apie tai pagalvojusi sustingau ir nužvelgiau apačioje stūksančias uolas, įsivaizduodama, kaip darsyk paslydusi išsiteškiu ant jų. Dirstelėjau ten, iš kur atėjau, ir ten, kur turėjau nukakti: rodės, esu pačiame viduryje tarp abiejų taškų. Nė vienas neatrodė ranka pasiekiamas, tad nutariau judėti į priekį. Atsirėmiau į sniegą rankomis ir likusį kelią nušliaužiau keturiomis, nors kojos visą laiką nesuvaldomai virpėjo, o slidinėjimo lazda kadaravo šone, rausvu nailoniniu raišteliu pritvirtinta prie mano riešo.

Kitoje sniego lopinio pusėje pagaliau pasiekusi kelią, pasijutau silpnute kvaiša ir man pagailo savęs, tokios pažeidžiamos, kokia dar nė vieną kelio dieną sau neatrodžiau. Mane užvaldė pavydas porelėms, kurios turėjo vienas kitą, Reksui ir Steisei, kurie taip greit ir paprastai nutarė keliauti kartu – kai Reksas pasitrauks iš kelio Sajado slėnyje, Steisė susitiks su bičiule Di ir abi patrauks per Oregono valstiją, o aš taip ir liksiu vieniša. Kodėl? Ką man davė toji vienatvė? *Nebijau*, – norėdama nusiraminti kartojau sau senąją mantrą, bet anksčiau ją lydėdavęs jausmas neatsėlino. Galbūt todėl, kad mano kartojami žodžiai labai skyrėsi nuo tiesos.

Galbūt jau buvau sukorusi pakankamai kelio, kad man nebestigtų drąsos bijoti.

Stabtelėjusi papietauti luktelėjau, kol mane prisivijo likusieji žygeiviai. Jie papasakojo sutikę tolimųjų girių eigulį, įspėjusį saugotis miško gaisto vakaruose ir šiaurėje, netoli Laimingojo slėnio. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako gaisras dar nebuvo pasiekęs, bet vyras patikino keliautojus, jog atsarga gėdos nedaro. Leidau jiems kulniuoti į priekį ir, pažadėjusi prisivyti iki sutemų, viena nucimpinau per vidudienio kaitrą. Po kelių valandų užėjau pasakiškoje pievutėje gurgantį

šaltinį ir stabtelėjau prisipilti vandens. Vietelė buvo tokia graži, kad gaila rodės ir pėdinti tolyn, tad pasirūpinusi vandeniu dar pasilikau ir sumerkiau basas kojas į šaltinio vandenį. Staiga mano ausis pasiekė vis garsėjantis varpelių tilindžiavimas. Vos spėjusi ištraukti iš vandens kojas, išvydau už posūkio tiesiai manęs link atidundančią baltąją lamą, iššiepusią didžiulius dantis.

– A-a-a! – surikau ne ką tyliau nei išvydusi lokį, bet vis vien ryžausi ištiesti ranką ir čiupti nuo apynasrio kadaruojančius pakinktus: kai kurie greta žirgų vaikystėje įgauti įpročiai taip lengvai neišgaruoja. Lama nešė kuprinę, aptaisytą sidabro varpeliais, labai panašiais į tuos, kuriais prie Rupūžiaus ežero sutikta mergina buvo apsikabinėjusi diržą.

– Ramiai, – sukuždėjau gyvūnui basa ir apstulbusi, nė nenumanydama, kaip elgtis toliau.

Gyvūnas taip pat atrodė apstulbęs, o griežta jo snukio išraiška kėlė juoką. Man dingtelėjo, kad padaras gali man įkąsti, bet iš tiesų to žinoti negalėjau. Niekada nebuvau stovėjusi taip arti lamos. Nebuvau stovėjusi ir toli nuo lamos. Apskritai turėjau tiek nedaug patirties su lamomis, kad nė negalėjau tvirtai pasakyti, ar tas padaras apkritai priklausė jų giminei. Nuo jo trenkė džiutu ir rytiniu burnos kvapu. Atsargiai timptelėjau gyvulį savo batų link, įkišau į juos pėdas ir energingai paglosčiau šeriuotą kaklą, vildamasi, kad mano tvirtus judesius jis suvoks kaip įsakymą. Po keleto minučių pasirodė pagyvenusi moteris į dvi kaseles supintais žilais plaukais.

– Sugavai ją! Ačiū, – plačiai nusišypsodama padėkojo moteris žibančiomis akimis. Jei ne mažutė kuprinėlė ant pečių, elfiška putli raudonskruostė būtų priminusi pasakos heroję. Jai iš paskos pasirodė mažas berniukas ir milžiniškas rusvas šuo.

– Paleidau tik minutėlei, o ji ir nurūko, – nusijuokė moteris, perimdama iš manęs lamos pavadį. – Taip ir maniau, kad sugausi, – pakeliui buvome sutikę tavo draugus, jie sakė, kad žingsniuosi šiuo keliu. Aš

Vera, o čia mano bičiulis Kailas, – mostelėjo ji į berniuką. – Jam penkeri.

– Labas, – iš aukšto dirstelėjau į vaiką. – Aš Šeril.

Buvo keista matyti ant vaiko peties tuščią stiklinį klevų sirupo butelį, pripildytą vandens ir aprištą stora per petį permesta virve, – kelyje retai teišvysdavau stiklo. Keista buvo regėti ir jį patį: jau kažin kada buvau nebendravusi su jokiu vaiku.

– Sveika, – atsakė berniukas, pilkšvomis it jūros vanduo akimis įsispitrijęs į manąsias.

– Na, o su Krentančia Žvaigžde jau susipažinai, – per lamos kaklą patapšnojo Vera.

– Dar pamiršai Mirijam, – moteriai priminė Kailas ir mažute rankele palietė šuns galvą. – Čia Mirijam.

– Labas, Mirijam, – pasisveikau. – Ar jums smagu žygyje? – paklausiau berniuko.

– Mes puikiai leidžiame laiką, – keistai oficialiu tonu atsakė vaikas ir nukūrė prie upelio įmerkti delnų.

Kol Kailas svaidė lapelius į vandenį ir stebėjo, kaip juos nusineša srovė, mudvi su Vera šnekučiavomės. Ji prisipažino gyvenanti nedideliame miestelyje Oregono valstijos centre ir kaip įmanoma dažniau besileidžianti į žygius su kuprine ant pečių. Prislopinusi balsą ji papasakojo man apie Kailą ir jo motiną, atsidūrusius siaubingoje padėtyje ir priverstus gyventi gatvėje. Vera su jais buvo susipažinusi prieš keletą mėnesių kažkokios „Svarbiausių gyvenimo principų“ organizacijos susitikime. Kailo motina buvo prašiusi Veros pasiimti berniuką į žygį, kol pati išspręs gyvenime iškilusius sunkumus.

– Juk pažadėjai niekam nepasakoti apie mano bėdas! – piktai suriko vaikas, artindamasis prie mūsų.

– Aš ir nepasakoju apie tavo bėdas, – draugiškai atsakė Vera, nors tai buvo netiesa.

– Turiu nemažų bėdų ir visai nenoriu apie jas pasakoti nepažįstamiesiems, – paaiškino Kailas, žvelgdamas tiesiai man į akis.

– Daugelį kamuoja nesėkmės, – pamėginau nuraminti jį. – Man irgi tokių nestinga.

– Kokių nesėkmių patyrei? – paklausė jis.

– Pavyzdžiui, susijusių su tėčiu, – netvirtai atsakiau ir išsyk pasigailėjau apie tai prasitarusi. Nebuvau praleidusi pakankamai laiko su vaikais, kad žinočiau, kaip sąžiningai reikia bendrauti su penkiamečiais. – Tiesą sakant, tėvo nė neturėjau, – paaiškinau kiek linksmesniu balsu.

– Ir aš neturiu, – linktelėjo Kailas. – Na, visi turi, bet aš savojo nepažįstu. Pažinojau, kai buvau kūdikis, bet nieko neprisimenu.

Vaikas ištiesė delnus ir žvilgtelėjo į juos. Rankose gulėjo krūva mažutėlių žolės lapelių aštriais it skustuvai kraštais. Abu stebėjome, kaip juos nusinešė vėjas.

– O tavo mama? – paklausė Kailas.

– Ji mirė.

Vaikas sukrėstas kilstelėjo veidą manojo link, bet netrukus nurimo.

– Mano mamai patinka dainuoti, – tarė jis. – Nori, padainuosiu dainą, kurią ji išmokė?

– Žinoma, – sutikau, ir berniukas nedelsdamas nė akimirkos nuo pirmojo iki paskutinio žodžio sudainavo visus „Raudonosios upės slėnio“ posmelius tokiu tyru balsu, kad man suspaudė širdį.

– Ačiū, – padėkojau kone sutriuškinta, kai pagaliau nutilo. – Ko gero, per visą gyvenimą man dar neteko girdėti nieko gražesnio.

– Mama išmokė mane daug dainų, – pridūrė vaikas. – Ji – dainininkė.

Vera mane nufotografavo, o aš užsisegiau Pabaisiuko diržus.

– Sudie, Kailai, sudie, Vera, sudie, Krentanti Žvaigžde, – šūktelėjau toldama keliu.

– Šeril! – riktelėjo Kailas, kai jau buvau bedingstanti už horizonto.

Stabtelėjau ir atsisukau.

– Šuns vardas Mirijam.

– *Adios*, Mirijam, – atsisveikinau.

Vakarop priėjau iškylos stalelį, kėpsantį šešėlyje – tokią retą prabangą kelyje. Prisiartinusi išvydau ant stalo gulintį persiką ir juo prispaustą raštelį.

Šeril!
Gavome tau šitą iš vienadienių žygeivių. Pasigardžiuok!
Semas ir Helena

Be abejonės, džiūgavau gavusi persiką – švieži vaisiai ir daržovės mano svajonėse buvo rimčiausi *Snapple* limonado konkurentai, – bet dar labiau širdį paglostė mintis, jog jį paliko Semas ir Helena. Žinoma, svajonės apie maistą kvaršino jiems galvas ne mažiau nei man. Sėdėdama ant iškylos stalo su didžiausiu malonumu suleidau dantis į persiką, kurio gardžios sultys, regis, pasiekė kiekvieną kūno ląstelę. Persikas palengvino mano kojų – virpančių minkštimo gabalų – skausmą. Gerumas, dėl kurio jį gavau, išblukino dienos kaitrą ir nuovargį. Valgydama supratau tikriausiai niekada negausianti progos padėkoti Semui ir Helenai už paliktą persiką. Buvau pasirengusi likti vienumoje, vakarą palapinę ketinau statytis tuščioje laukymėje.

Sviesdama tolyn persiko kauliuką pastebėjau, jog mane supa šimtai azalijų, mirgančių begale skirtingų rausvos ir švelniai oranžinės spalvos atspalvių, kurių keletas žiedlapių ramiai suposi vakaro vėjyje. Rodės, tai buvo planetos dovana man – visai kaip persikas ir Kailo sudainuotas „Raudonosios upės slėnis“. Nors kelias buvo sudėtingas ir retsykiais vesdavo mane iš proto, retai tepasitaikydavo diena, kad nepastebėčiau

ko nors, ką Ramiojo vandenyno viršūnių kelio žygeiviai savo žargonu vadino *kelio magija*. Šiais žodžiais nusakomi mieli netikėti įvykiai, savo įspūdžiu gerokai palengvinantys kelio sunkumus. Dar nespėjusi atsistoti ir užsimesti ant pečių Pabaisiuko, išgirdau žingsnius ir atsigręžiau. Link manęs taku artėjo stirna, regis, nė nepastebėjusi manęs priešaky. Išleidau tylutėlį garsą, kad neišgąsdinčiau gyvūno, bet, užuot nudūmęs šalin, šis tik stabtelėjo ir įsižiūrėjo į mane, švelniai uosdamas orą, kol pagaliau nutarė žingsniuoti kur žingsniavęs. Su kiekvienu žingsneliu gyvūnas akimirkai stabtelėdavo įvertinti, ar turėtų judėti toliau, ir kaskart nutardavo dar šiek tiek žengtelėti į priekį, kol galų gale atsidūrė ne daugiau kaip trijų metrų atstumu nuo manęs. Stirna atrodė rami ir šiek tiek smalsi, o snukį mano pusėn tiesė taip arti, kaip tik leido drąsa. Ramiai stovėjau stebėdama padarą ir nė trupučio nebūgštaudama – visai taip, kaip prieš keletą savaičių jaučiausi sniegynuose akis į akį susitikusi lapę.

– Viskas gerai, – sukuždėjau stirnai. Kokius žodžius ištarsiu toliau, nežinojau ir pati, kol jie patys išsprūdo man iš lūpų: – Šiame pasaulyje tu saugi.

Prabildama, regis, sulaužiau kažkokį užkeikimą. Nors stirna nespruko tolyn, jai tapau visiškai nebeįdomi. Gyvūnas tik kilstelėjo galvą ir nubidzeno į priekį, švelniomis kanopėlėmis skindamasis kelią pro azalijas ir kur ne kur krimstelėdamas kokį augalą.

Artimiausias keletą dienų keliavau viena – aukštyn, žemyn, aukštyn, žemyn, per Etnos viršūnę ir Marmurinius kalnus, kuriais ilgai ir sekinančiai kiūtinau per kaitrą iki Sajado slėnio, pro ežerus, kur mane užpuolė uodai ir pirmąsyk per visą žygį pagaliau prireikė kaip reikiant išsipurkšti vabzdžius atbaidančiu skysčiu. Sutikau vienadienių žygeivių, kurie vis pranešdavo apie miško gaisrą, plintantį į vakarus, bet vis dar nesiekiantį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako.

Vieną vakarą nakčiai įsikūriau pievutėje, iš kurios aiškiai galėjau regėti gaisrų pasekmes: vaizdą iš vakarų pusės gerokai dengė migloti

dūmų debesys. Gerą valandą sėdėjau kėdutėje ir žvelgiau į tolius, kur į dūmų patalus švelniai leidosi saulė. Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje man buvo tekę stebėti ne vieną kvapą gniaužiantį saulėlydį, bet šis iš tikrųjų buvo ypatingas – dūmų pritemdyta saulės šviesa tirpo į tūkstančius gelsvų, rausvų, oranžinių ir alyvinių tonų, bangomis užliejančių žalsvą žemę. Galėjau skaityti „Dubliniečius“ ar ramiai pūsti į akį miegmaišio kokone, bet šiąnakt dangus atrodė per daug tobulas, kad pajėgčiau nusukti nuo jo žvilgsnį. Stebėdama vaizdą supratau jau įpusėjusi žygį. Kelyje buvau praleidusi daugiau kaip penkiasdešimtį dienų. Jei viskas eisis, kaip buvau suplanavusi, dar po penkiasdešimties su Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku bus baigta. Viskas, kas man nutiks kelyje, jau bus už nugaros.

– O, prisiminki raudonosios upės slėnį ir kaubojų, kurs mylėjo taip karštai... – dainavau, bet mano balsas skambėjo vis tyliau: nemokėjau visų dainos žodžių. Prisiminiau mažą Kailo veidelį ir rankutes, nepriekaištingo jo balselio skambesį... Spėliojau, ar kada tapsiu motina, kokia siaubinga padėtis ištiko Kailo motiną, kur galėtų būti jo tėvas ir kur dienas leido maniškis. Ką jis veikia šią akimirką? – klausdavau savęs įvairiais gyvenimo etapais, bet niekada nepajėgiau įsivaizduoti atsakymo. Nieko nenumaniau apie tėvo gyvenimą. Nors egzistavo, jis buvo nematomas tarsi miško šešėliuose slypinti pabaisa, tarsi laužas, liepsnojantis taip toli, kad žvilgsnis teužgriebia dūmus.

Štai koks buvo mano tėvas: vyras, kuris manęs tėviškai nemylėjo. Kiekvieną kartą tai suvokusi apstulbdavau dar ir dar sykį. Iš visų neįtikėtinų pasaulio dalykų jo nesugebėjimas manęs mylėti taip, kaip priderėjo, man visuomet atrodė pats beprotiškiausias. Vis dėlto tą naktį, penkiasdešimt kažkelintą Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje, žvelgdama išilgai prieblandos bepasiglemžiamos laukymės, suvokiau neprivalanti tuo stebėtis.

Pasaulyje nestigo kitų kvapą gniaužiančių dalykų.

Mintys apie juos mano galvoje patvino it upė, tarsi būčiau nežinojusi, kad galiu kvėpuoti, ir staiga įkvėpusi. Kvatojausi iš džiaugsmo, o nepraėjus nė akimirkai išliejau pirmąsias ašaras per visą žygio laiką. Verkiau, verkiau ir verkiau – ne todėl, kad džiaugiausi, ir ne todėl, kad liūdėjau. Liejau ašaras ne dėl motinos, ne dėl tėvo ir ne dėl Polo. Ašarojau, nes mano širdyje viskas nebetilpo. Buvau pripildyta daugiau nei penkiasdešimties sunkių žygio dienų ir 9 760-ties buvusių prieš tai.

Kai kur įėjau, kai ką palikau už nugaros. Kalifornija driekėsi man už nugaros it ilgas šilko nuometas. Nesijutau esanti pusgalvė, bet suknista kietuole Amazonės karaliene savęs taip pat nebelaikiau. Buvau nusiteikusi nuožmiai, bet kukliai. Ėjau į priekį sukaupusi visas jėgas, nes šiame pasaulyje saugi buvau ir aš.

PENKTA DALIS

DĖŽUTĖ LIETAUS

Galbūt einu lėtai, bet visuomet – į priekį.

ABRAOMAS LINKOLNAS

Pasakyk, kaip elgtis ketini
Su laukiniu puikiu gyvenimu, kuris tau duotas?

MERI OLIVER,
„Vasaros diena“

15

DĖŽUTĖ LIETAUS

Priešpaskutiniąją naktį Kalifornijoje tamsoje mane pažadino vėjo plakamų šakų čaižesys ir lietus, švelniai barbenantis į palapinės stogą. Visą vasarą buvo taip sausa, kad neperšlampamo palapinės apdangalo nė nenaudojau: miegojau tarp savęs ir dangaus nutiesusi tik platų tinklelį. Norėdama užtempti apdangalą, basa išlindau į tamsą. Nors buvo rugpjūčio pradžia, visa virpėjau. Keletą savaičių temperatūra nebuvo nukritusi žemiau trisdešimt dviejų laipsnių, retsykiais pasiekdavo ir kone keturiasdešimt, bet pasirodžius vėjui ir krituliams, oras staigiai pasikeitė. Palapinėje užsitraukiau sintetines tampres ir striukę, įšliaužiau į miegmaišį ir užsisegiau jį iki pat smakro, ant galvos tvirtai užsismaukdama gobtuvą. Kai septintą ryto pramerkiau akis, termometras ant kuprinės rodė du laipsnius šilumos.

Apsivilkusi kone visus turėtus drabužius, pėdinau per lietų aukštu kalvos pakraščiu. Kaskart stabtelėjusi vos daugiau nei keletui minučių taip sustirdavau, kad imdavau kalenti dantimis kaip linksmo filmuko herojė, tad tuojau vėl leisdavausi į kelią ir netrukus apsipildavau prakaitu. Gide buvo rašoma, jog giedromis dienomis Oregono valstija ryškiai matoma šiaurėje, bet per tirštą rūką, užklojusį viską, kas kėpsojo toliau

nei už trijų metrų nuo manęs, taip toli neįžiūrėjau. Man ir nereikėjo matyti Oregono: jutau jo didybę priešaky. Jei pasieksiu Dievų tiltą, būsiu perėjusi išilgai visą valstiją. Kas būsiu, jei įstengsiu? O jei ne?

Ankstyvą popietę iš miglos išniro pietų pusėn kulniuojanti Steisė. Praleidusios naktį stovykloje drauge su Reksu ir porelėmis, vakar mudvi leidomės į kelią nuo Sajado slėnio. Ryte Reksas įšoko į autobusą ir grįžo į kasdienybę, o mes, likusieji, nukurnėjome toliau, bet vos po kelių valandų išsibarstėme kas sau. Buvau kone tvirtai įsitikinusi, kad porelių kelyje nebesutiksiu, bet su Steise buvome sutarusios pasimatyti Ašlande: ten ji ketino dar keletą dienų laukti savo draugės Di, su kuria planavo leistis į kelią per Oregoną. Išvydusi ją nustėrau: Steisė priminė pusiau žmogų, pusiau vaiduoklį.

– Grįžtu į Sajado slėnį, – pareiškė ji ir paaiškino, jog klaikiai sušalo, batai pritrynė pūsles, o miegmaišio, kuris praėjusią naktį peršlapo kiaurai, ji neturėjo nė menkiausios vilties išdžiovinti.

– Ašlandą pasieksiu autobusu, – patikino ji. – Kai nusigausi ten, susirask mane svečių namuose.

Mudvi apsikabinome atsisveikindamos, o po minutėlės ją prarijo rūkas.

Kitą rytą nubudau anksčiau nei įprastai. Dangus buvo itin šviesaus pilkšvo atspalvio, lietus – pagaliau nustojęs, o temperatūra – spėjusi pakilti. Džiugiai susijaudinusi užsisegiau Pabaisiuko diržus ir leidausi į kelią: tai buvo paskutinieji mano kilometrai Kalifornijoje.

Kai iki valstijos pasienio buvo likęs vos daugiau nei kilometras, mano apyrankė su Viljamo Dž. Kroketo pavarde užkibo už pakelėje kybojusios šakelės ir nuskriejo į tankų krūmyną. Eidama iš proto, kruopščiai apžiūrėjau kiekvieną akmenį, krūvą ir medį, nors netrukus supratau, kad vargstu veltui. Apyrankės niekaip nebūčiau radusi. Nė nemačiau, kur ji pradingo. Išgirdau tik silpnutį skimbtelėjimą jai nuskriejant. Rodės absurdiška pamesti apyrankę kaip tik dabar, tarsi taip

planeta būtų mėginusi įspėti mane apie priešaky laukusius pavojus. Karštligiškai stengiausi nukreipti mintis kita linkme ir paversti šį įvykį reiškiančiu ką nors visiškai priešingo, tarsi netektis galėtų simbolizuoti ką nors gero – pavyzdžiui, apsivalymą nuo nereikalingų smulkmenų ar naštos nusimetimą nuo pečių, bet mintims susigulėjus įstengiau galvoti tik apie patį Viljamą Dž. Kroketą, vyriškį iš Minesotos, kuris, būdamas maždaug mano amžiaus, žuvo Vietnamo kare, o jo šeima nuoširdžiai gedėjo, nors kūno iki šiol nepavyko rasti. Mano apyrankė buvo ne kas kita, kaip tik per anksti iš rankų paleisto gyvenimo simbolis, o visata paprasčiausiai nuplėšė ją nuo manęs savo amžinai alkanais ir negailestingais nasrais.

Man teliko kulniuoti toliau.

Vos po kelių minučių priėjusi pasienį, stabtelėjau, norėdama geriau suvokti naujieną: Kalifornija ir Oregonas, kaktomuša susidūrusios pabaiga ir pradžia. Tokio didingo pavadinimo nusipelniusi vieta pati kažkodėl visai neatrodė didingai. Žvilgsnį čia traukė tik ruda metalinė dėžutė, kurios viduje gulėjo registracijos knyga, o išorėje kabėjo ženklas „Vašingtonas – 801 km“: apie Oregoną – nė žodžio.

Vis dėlto žinojau, ką reiškia tas 801 kilometras. Kalifornijoje buvau praleidusi du mėnesius, bet atrodė, jog jau praėjo daugybė metų nuo akimirkos, kai stovėjau Tehačapių perėjoje viena kaip pirštas, tik su kuprine ant pečių, ir įsivaizdavau kada nors pasieksianti šią vietą. Priėjau prie metalinės dėžutės, išsitraukiau registracijos knygą ir perverčiau jos puslapius, skaitinėdama paskutiniųjų kelių savaičių įrašus. Čia būta žmonių, kurių pavardes mačiau pirmąsyk, žmonių, kurių niekada nebuvau sutikusi, bet kuriuos jaučiausi šiek tiek pažįstanti, nes sekiau jų pėdomis visą vasarą. Paskutinieji įrašai buvo abiejų porelių – Džono ir Saros, Helenos ir Semo. Po džiaugsmingomis jų kraigalionėmis įterpiau ir savąją. Taip viriau emocijomis, kad nutariau verčiau rašyti trumpai: *Man pavyko!*

Oregonas. Oregonas. *Oregonas.*

Buvau čia. Atėjau, pietuose vis regėdama didingą Šastos viršukalnę, o šiaurėje – žemesnį, bet tarsi griežtesnį Maklalino kalną. Dūlinau aukštais skardžiais, prieidama nedidelius ledu padengtus plotelius, kuriuos šiaip taip įveikdavau pasiramstydama slidinėjimo lazda. Netoliese apačioje žaliuojančioje plačioje pievoje išvydau ganantis karves – dideli kampuoti varpeliai joms po kaklais skambėjo su kiekvienu judesiu.

– Sveikos, Oregono karvės, – šūktelėjau joms.

Tą vėsią naktį miegoti įsitaisiau po giedru pilnaties nušviestu dangumi. Atsiverčiau Dž. M. Kutsės „Barbarų belaukiant“, bet perskaityti įstengiau tik keletą puslapių – niekaip negalėjau susikaupti, nes mano mintys, kur buvusios, kur nebuvusios, vis pakrypdavo Ašlando link. Pagaliau buvau pakankamai arti, kad leisčiau sau apie tai galvoti. Ašlande bus maisto, muzikos, vyno ir niekada apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką nė viena ausimi negirdėjusių žmonių. Visų svarbiausia – ten bus pinigų, ir ne įprasta dvidešimtinė. Į Ašlando dėžę buvau įsidėjusi 250 dolerių vertės kelionės čekių: žygio pradžioje juk tikėjau čia būsiant mano paskutinę stotelę ir maniau, jog ši dėžė turės tapti asmeniniu sveikinimu įveikus visą kelią. Maisto ar kitų reikmenų joje nebuvo – tik kelionės čekiai ir drabužiai persirengti prieš sugrįžtant į *kasdienį pasaulį*: mano mėgstamiausi šviesiai melsvi *Levi's* džinsai, juodi aptempti marškinėliai, naujutėlė juodų nėrinių liemenėlė ir prie jos derančios kelnaitės. Prieš keletą mėnesių maniau, jog vilkėdama būtent šiais drabužiais atšvęsiu kelionės pabaigą ir išvyksiu į Portlandą. Kai mano maršrutas pakito, paprašiau Lizos mažąją Ašlandui skirtą dėžutę įdėti į vieną iš dėžių, kuriose buvo maisto ir reikmenų, ir, užuot išsiuntus ją į kažkurią stotelę Siera Nevadoje, kurios man nebuvo lemta pasiekti, užrašyti Ašlando adresą. Nekantravau gauti tą dėžutę iš dėžės ir visą savaitgalį dėvėti ne kelioninius drabužius.

Ašlandą pasiekiau kitą dieną apie pietus – mane pavėžėjo grupelė *AmeriCorps* savanorių.

– Girdėjai didžiąsias naujienas? – paklausė vienas jų, vos man spėjus įkelti koją į autobusiuką.

Papurčiau galvą nesiveldama į kalbas, jog pastaruosius du mėnesius naujienų išvis žinau nedaug, didelės ar mažos jos bebūtų.

– Žinai grupę *Grateful Dead*? – paklausė jis, ir aš linktelėjau. – Džeris Garsija rastas negyvas.

Stovėdama ant šaligatvio miesto centre pasilenkiau iš arčiau žvilgtelėti į psichodelinėmis spalvomis mirgančią Garsijos nuotrauką pirmajame vietinio laikraščio puslapyje ir perskaityti, kiek tik galėjau įžiūrėti per skaidrų plastikinį kiosko langą: pinigų turėjau per mažai, kad galėčiau nusipirkti leidinį. Mėgau keletą *Grateful Dead* kūrinių, bet niekada nerinkau gyvų jų pasirodymų vaizdajuosčių ir nesekiojau po visą šalį, kaip kai kurie mano draugai, aistringi šios grupės gerbėjai. Metais anksčiau pasaulį sukrėtusi Kurto Kobaino mirtis mane paveikė stipriau – liūdna ir žiauri istorija tapo perspėjimu ne tik visai į kraštutinumus linkusiai mūsų kartai, bet ir man asmeniškai. Vis dėlto Garsijos mirtis atrodė reikšmingesnė, tarsi būtų pasibaigusi ne tik akimirka, bet ir visą mano gyvenimą trukusi era.

Ant pečių nešina Pabaisiuku perėjau keletą kvartalų iki pašto. Parduotuvių vitrinose mirgėjo rankų darbo plakatai su užrašais „Mylime tave, Džeri, ilsėkis ramybėje“. Gatvėse knibždėte knibždėjo žmonių – čia maišėsi savaitgaliui atvykę brangiais drabužiais pasidabinę turistai ir radikalusis Šiaurės vakarų Ramiojo vandenyno pakrantės jaunimas, besibūriuojąs šalikelėse ir dėl šiurpių naujienų dūzgiąs kiek garsiau nei įprastai. *Ei,* šūktelėjo keletas man praeinant, kai kurie dar pridėdavo *sese*. Jų amžius svyravo nuo paauglių iki pensininkų, originalūs drabužiai vertė lipdyti hipių, anarchistų, pankų ar fanko muzikantų etiketes.

Atrodžiau visai kaip jie: apšepusi, įdegusi ir su tatuiruote ant peties, visą mantą susikrovusi ant pečių – netgi dvokiau panašiai kaip jie, tik, be abejonės, dar baisiau: paskutinį kartą kaip reikiant maudžiausi prieš keletą savaičių Kestlo Uolų stovyklavietėje, kamuojama pagirių. Vis dėlto jaučiausi jiems tokia svetima, lyg būčiau nusileidusi iš visai kitos planetos ir kito laikotarpio.

– Sveikas! – šūktelėjau nustebusi, praeidama pro vieną iš tyliųjų vyriškių, buvusių prie Rupūžiaus ežero sustojusiame sunkvežimuke tą dieną, kai mudvi su Steise ieškojome „Vaivorykštės sueigos", bet šis atsakė tik šaltu linktelėjimu, tikriausiai nė neprisimindamas manęs.

Nusigavusi iki pašto, stumtelėjau duris ir nekantriai šypsodamasi įkėblinau vidun, bet kai padiktavau prie stalo sėdėjusiai darbuotojai savo vardą ir pavardę, ji grįžo nešina tik nedideliu paminkštintu voku, adresuotu man. Jokios dėžės. Jokios dėžės dėžėje. Jokių *Levi's* džinsų nei juodų nėrinių liemenėlės, jokių 250 dolerių vertės kelionės čekių ar maisto, gyvybiškai būtino man, kad galėčiau pasiekti Kraterio ežero nacionalinį parką.

– Man turėtų būti adresuota dėžė, – pasakiau, spausdama rankose vokelį.

– Turėsi sugrįžti rytoj, – atšovė moteris, nesukdama dėl manęs galvos.

– Jūs tuo tikra? – sumikčiojau. – Turiu omeny... Tikrai turėčiau būti ją gavusi.

Moteris be jokios užuojautos papurtė galvą. Aš jai mažiausiai rūpėjau – juk buvau purvina dvokianti radikaliojo jaunimo atstovė iš kokio užkampio Šiaurės vakarų Ramiojo vandenyno pakrantėje.

– Kitas, – šūktelėjo ji vyrui, laukusiam eilėje už manęs.

Išsvirduliavau lauk apakinta įsiūčio ir baimės. Buvau Ašlande, Oregone, su vos 2,29 dolerio kišenėje. Tąnakt man reikėjo susimokėti už kambarį svečių namuose. Kad leisčiausi į kelią, turėjau gauti maisto.

Vis dėlto labiau už viską – po šešiasdešimties dienų kūprinimosi po sunkia manta, sotinimosi džiovintais produktais, skoniu primenančiais pašildytą kartoną, ir dūlinimo kalnais aukštyn ir žemyn, nuolat kintant aplinkai ir temperatūrai, kartais savaitę ar daugiau nesutinkant nė gyvos dvasios – aš troškau, kad viskas būtų paprasta. Bent keletą dienų. *Maldauju.*

Nušlepsėjau prie gretimo taksofono, nusimetusi nuo pečių Pabaisiuką nutupdžiau jį ant žemės ir uždariau telefono būdelėje. Tūnoti viduje buvo taip nuostabu, kad užsigeidžiau niekada neiškišti nosies iš šios miniatiūrinės patalpėlės. Dirstelėjau į voką: jį atsiuntė mano bičiulė Laura iš Mineapolio. Atplėšusi voką, radau į laišką įvyniotą pakabutį, kurį ji pagamino naujajai mano pavardei paminėti. Ant sujungtos iš burbuliukų grandinėlės kabėjo iš stambių raidžių sudėliotas užrašas „Strayed". Tiesa, iš pirmo žvilgsnio jis kiek priminė „Starved" (angl. išbadėjusi – *vert. past.*): raidė Y kiek skyrėsi nuo kitų, buvo stambesnė ir, ko gero, išlieta visai kito šrifto formelėje, todėl kiek priminė V. Protas akimirksniu perdėliojo raides į pažįstamą žodį. Užsisegiau grandinėlę ir nužvelgiau iškraipytą savo krūtinės atspindį ant metalinio telefono korpuso. Pakabutis kadaravo visai greta to, kurį segėjau nuo pat atvykimo į Kenedžio Medouzą – turkio ir sidabro auskarėlio, kadaise priklausiusio motinai.

Pakėlusi telefono ragelį, surinkau Lizos numerį – ketinau pasiteirauti apie dėžę, bet telefonu niekas neatsiliepė.

Nusiminusi dūlinau gatvėmis, stengdamasi užgniaužti bet kokį širdyje kilusį troškimą – pietų, parduotuvių vitrinose išdėliotų keksiukų ir sausainių, kavos su pienu popieriniuose puodeliuose, kokius švarutėlėse rankose nešėsi turistai. Nukėblinau iki svečių namų, kur tikėjausi rasti Steisę, bet prie registracijos stalo dirbęs vyrukas pranešė man, jog ji kažkur išėjusi, bet žadėjusi greit grįžti – už nakvynę tąnakt jau buvo susimokėjusi.

– Norėtum ir tu užsisakyti kambarį? – paklausė jis, bet aš tik papurčiau galvą.

Nupėdinau prie kooperatyvinės natūralių maisto produktų parduotuvės, kurios priekyje radikalusis jaunimas iš Šiaurės vakarų Ramiojo vandenyno pakrantės buvo įsikūręs kažką panašaus į dienos stovyklavietę – visi būriavosi ant pievos ir priešais parduotuvę pilkuojančio šaligatvio. Kone akimirksniu atpažinau dar vieną vyruką, matytą tądien prie Rupūžiaus ežero – tą, kuris plaukus juosė lankeliu ir, kaip Džimis Hendriksas, visas vadino *mažytėmis*. Jis kėpsojo ant šaligatvio greta įėjimo į parduotuvę, laikydamas nedidelį kartono lakštą su iškeverzotu prašymu paaukoti pinigų. Priešais buvo pasistatęs tuščią kavos skardinę, kurioje žvilgėjo monetos.

– Sveikas, – stabtelėjau priešais jį džiaugdamasi, kad išvydau bent vieną pažįstamą veidą – tegu ir jo. Ant vaikino galvos vis dar bolavo keistas platus lankelis.

– Labuks, – mestelėjo jis, aiškiai manęs neatpažindamas. Pinigų neprašė. Ko gero, neatrodžiau kaip ta, kuriai nestigtų atliekamų monetų. – Keliauji kur? – pasmalsavo.

– Einu Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, – atsakiau, tikėdamasi pažadinti jo prisiminimus.

Vaikinas linktelėjo, it šis pavadinimas jam nebūtų sakęs visiškai nieko.

– Daug žmonių atvyksta dalyvauti *Grateful Dead* minėjimo renginiuose.

– Vyks renginiai? – paklausiau.

– Vakare kažkas planuojama.

Spėliojau, ar jis suorganizavo mažąją „Vaivorykštės sueigą“ prie Kraterio ežero, kaip tuomet planavo, bet klausti nesiryžau.

– Ramybės, – palinkėjau žingsniuodama sau.

Įcimpinus į parduotuvę iš oro kondicionierių sklindantis oras neįtikėtinai keistai glostė nuogas mano rankas ir kojas. Kelio stotelėse

buvau užėjusi į nedideles parduotuvėles, skirtas vietos gyventojams ir turistams, bet į tokią didelę neteko užsukti nuo tada, kaip pradėjau žygį. Sukau ratus apie lentynas, dėbsodama į daiktus, kurių negalėjau įpirkti, apstulbinta neįtikėtinos jų gausos. Kaipgi galėjau kadaise visa tai suvokti kaip savaime suprantamą dalyką? Marinuotų agurkėlių stiklainiai, prancūziški batonai – tokie švieži, kad supakuoti į papras-čiausius popierinius maišelius, apelsinų sulčių buteliai ir kartoninės šerbeto pakuotės, tačiau visų svarbiausia – švieži vaisiai ir daržovės, sukrautos į dėžes ir taip traukusios akį, kad pasijutau kone apakinta. Stypsojau uosdama prekes: pomidorus, salotas, nektarinus ir žaliąsias citrinas. Vos susilaikiau slapčia neįsibrukusi ko į kišenę.

Nuskubėjusi į sveikatos ir grožio prekių skyrių įsispaudžiau į delną keletą nemokamų skirtingų rūšių kūno losjonų mėginėlių ir išsitepiau jais kūną, apsvaiginta subtilių aromatų – persikų, kokosų, levandų ir mandarinų. Atidžiai apžiūrėjau lūpų dažų mėginukus ir galų gale natūraliu, organišku, iš perdirbtų medžiagų pagamintu vatos pagaliuku pasidažiau spalva, pavadinta „Slyvų migla“. Perteklių nusivaliusi natūralia, organiška, iš perdirbtų medžiagų pagaminta servetėle, nužvelgiau savo atspindį nedideliame apskritame veidrodėlyje, pastatytame ant lentynėlės lūpų dažų skyriuje. „Slyvų miglą“ pasirinkau todėl, kad prieš pradėdama žygį dažiausi gana panašiu atspalviu, bet dabar pasidažiusi priminiau klouną: neskoningos ir maniakiškos lūpos klaikiai netiko prie vėjo nugairinto veido.

– Ar galiu jums padėti? – pasisiūlė moteris, pabalnojusi nosį senučių pamėgto tipo akiniais ir prisisegusi kortelę su vardu „Džen G.“.

– Ne, dėkui, – atsakiau. – Tik dairausi.

– Ši spalva labai jums tinka. Išryškina akių mėlį.

– Taip manote? – staiga susidrovėjau. Darsyk dirstelėjau į atspindį veidrodėlyje, tarsi iš tikrųjų būčiau svarsčiusi, ar pirkti „Slyvų miglą“.

– Man patinka ir jūsų pakabutis, – pridūrė Džen G. – „Išbadėjusi“. Šmaikštu.

Pridėjau prie grandinėlės ranką.

– Iš tikrųjų tai *Strayed*. Tokia mano pavardė.

– O, tikrai, – nustebo Džen G. žengtelėjusi artyn. – Ne taip pasižiūrėjau. Abiem atvejais šmaikštu.

– Optinė apgaulė, – linktelėjau.

Pro lentynas nudūlinau į paruošto maisto skyrių, kur iš laikiklio išsitraukusi šiurkščią servetėlę, nusibraukiau „Slyvų miglą" nuo lūpų ir patraukiau į gaiviųjų gėrimų skyrių. Dideliam mano susivylimui, *Snapple* čia neprekiavo, tad išsirinkau natūralų, organišką, iš šviežių sulčių paruoštą limonadą be konservantų, nusipirkau jį už paskutinius pinigus ir iškišusi nosį lauk prisėdau priešais parduotuvę. Norėdama kuo greičiau pasiekti miestelį, iš susijaudinimo buvau pamiršusi papietauti, tad išsitraukiau iš kuprinės baltyminį batonėlį bei pasenusių riešutų ir ėmiau juos kramsnoti, vydama tolyn mintis apie pietus, apie kuriuos svajojau visą kelią: Cezario salotas su ant grotelių kepta vištienos krūtinėle, krepšelį traškios prancūziškos duonelės, kurią būčiau vilgiusi į alyvuogių aliejų, stiklinę dietinės kolos, o desertui – banano valtelėje patiektų ledų. Siurbčiodama limonadą, maliau liežuviu su visais, kas tik prisiartindavo. Kalbėjau su vyriškiu iš Mičigano, kuris persikėlė į Ašlandą mokytis vietiniame koledže, su muzikinės grupės būgnininku, su keramike, daugiausia kuriančia deivių skulptūras, ir moterimi, kuri europietišku akcentu manęs paklausė, ar vakare eisiu į Džerio Garsijos atminimo vakarą.

Ji ištiesė man skrajutę su užrašu „Prisimenant Džerį".

– Vakaras vyks klube visai greta svečių namų, visai netoli, jei ten apsistojai, – patikino. Mergina buvo putli, bet daili, lininius plaukus susirišusi į laisvą kuodelį ant pakaušio.

– Mes irgi keliaujame, – pridūrė ji, rodydama į mano kuprinę. Nesupratau, ką reiškė „mes", kol greta jos išdygo vyras, tikra jos priešingybė: aukštas ir iki skausmo liesas, segintis vyšniniu sujuosiamu sijonu,

vos siekusiu kaulėtus jo kelius, o trumpus plaukus susirišęs į keturias ar penkias netvarkingai po galvą išsibarsčiusias uodegėles.

– *Atitranzavai*? – paklausė vyras. Amerikietis.

Paaiškinau jiems apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką ir prisipažinau ketinanti savaitgalį praleisti Ašlande. Vyriškis atrodė abejingas, bet moteris neslėpė nuostabos.

– Aš vardu Suzana, atvykau iš Šveicarijos, – prisistatė ji, suėmusi mano ranką. – Tai, ką darai, mes vadiname piligrimine kelione. Jei norėtum, mielai pamasažuočiau tau pėdas.

– O, tai labai miela, bet tikrai nebūtina, – atsakiau.

– Aš *noriu*. Man būtų didelė garbė. Taip elgiamasi Šveicarijoje. Tuojau grįšiu.

Man šūktelėjus, kad ji pernelyg maloni, mergina nusigręžė ir dingo parduotuvės tarpduryje. Atsigręžiau į jos vaikiną. Dėl šukuosenos jis priminė man *Kewpie* lėlę (raudonskruostės lėlytės su viena stambia garbana viršugalvyje – *vert. past*.).

– Nesijaudink, jai tikrai patinka, – pasakė jis ir atsisėdo prie manęs.

Po akimirkos Suzana pasirodė laikydama ištiestas rieškutes, pilnas kvapnaus aliejaus.

– Pipirmėtė, – nusišypsojo ji. – Nusiauk batus ir kojines!

– Bet mano kojos... – sudvejojau. – Jų būklė tikrai gana prasta, be to, nešvarios...

– Toks mano pašaukimas! – riktelėjo ji, ir aš paklusau. Netrukus mergina jau šlakstė mano pėdas pipirmėčių aliejumi. – Tavo kojos labai stiprios, – murmėjo ji. – Tarsi gyvūno. Jaučiu jėgą delnais. Jaučiu, kokios jos sužalotos. Matau, netekai kelių nagų.

– Taip, – burbtelėjau ir atsilošiau į žolę pasiremdama alkūnėmis ir užmerkdama akis.

– Taip elgtis man liepė dvasios, – patikino ji ir nykščiais stipriai spustelėjo mano padus.

– Liepė dvasios?

– Taip. Vos tik tave išvydusi išgirdau dvasias kuždant, kad privalau tau kažką duoti, todėl ir priėjau nešina skrajute, bet tuomet suvokiau, jog to per maža. Šveicarijoje mes labai gerbiame tuos, kurie pasirenka piligrimystę.

Sukamaisiais pirštų judesiais masažuodama vieną mano kojos pirštą po kito ji kilstelėjo žvilgsnį ir pasmalsavo:

– O kaip suprasti tavo pakabuką? Tu išbadėjusi?

Šitaip man kiūtant priešais parduotuvę prabėgo keletas valandų. Iš tikrųjų buvau išbadėjusi. Nebesijutau pati savimi – tik alkanu, suvytusiu geidulių kibiru. Vienas praeivis pasiūlė man veganišką keksiuką, kitas – bolivinių balandų salotų su vynuogėmis. Keletas priėjo norėdami pagirti mano tatuiruotę ar pasmalsauti apie kuprinę. Apie ketvirtą valandą pasirodė Steisė, ir aš jai nupasakojau, į kokią keblią situaciją papuolusi. Bičiulė pasiūlė paskolinti man pinigų, kol gausiu dėžę.

– Gal darsyk pamėginsiu nueiti į paštą, – patikinau. Nors jaučiausi dėkinga už pasiūlymą, bet nė pagalvoti nenorėjau apie pinigų skolinimąsi. Grįžau į pašto skyrių ir nusivyliau – prie stalelio vis dar kėpsojo ta pati darbuotoja, tvirtinusi, kad mano dėžės sandėlyje nėra. Vis vien atsistojau į eilę. Prisiartinusi prie darbuotojos paprašiau savo dėžės, tarsi nebūčiau čia užsukusi vos prieš keletą valandų. Nudūlinusi į sandėlį, ji tuojau pasirodė su dėže rankose ir nė neatsiprašydama stumtelėjo ją per stalą mano pusėn.

– Vadinasi, ji čia gulėjo visą laiką, – pyktelėjau, bet moteriai tai nerūpėjo: tik burbtelėjo, esą tikriausiai jos nepastebėjusi.

Kulniuodama su Steise svečių namų link džiūgavau per stipriai, kad įstengčiau pykti. Užsisakiusi nakvynę nusekiau paskui Steisę laiptais aukštyn, tuomet – pro pagrindines moterų pastato pusės dalis, kol pagaliau pasiekiau nedidelę atskirą nišą namo pakraigėje. Čia stovėjo trys

vienvietės lovos. Vieną buvo užsiėmusi Steisė, kitą – jos bičiulė Di, o trečiąją jiedvi saugojo man. Steisė supažindino mane su Di, o kol mudvi šnekučiavomės, pagaliau atsidariau gautąją dėžę. Joje gulėjo mano švarūs senieji džinsai, naujutėlaitė liemenėlė ir kelnaitės, be to, daugiau pinigų, nei kada turėjau nuo pat žygio pradžios.

Nuskubėjusi į vonios kambarį atsistojau po karštu dušu ir ėmiau kaip reikiant šveisti kūną. Nebuvau maudžiusis dvi savaites, per kurias temperatūra svyravo nuo kone keturiasdešimties laipsnių kaitros iki vieno dviejų laipsnių šalčio. Jutau, kaip vanduo plovė nuo manęs prakaitą, tarytum šis būtų sutvirtėjęs ir tapęs nauju mano odos sluoksniu. Išsimaudžiusi nužvelgiau nuogą savo kūną veidrodyje: šis atrodė lieknesnis nei paskutinįsyk, kai jį mačiau, plaukai – šviesūs it vaikystėje. Užsisegiau juodą liemenėlę, apsimoviau kelnaites, apsivilkau marškinėliais ir šviesiais džinsais, kurie dabar man buvo gerokai per laisvi, nors prieš tris mėnesius vargiai pajėgiau juos užsisegti. Tuomet sugrįžau į nišą ir apsiaviau batais. Šie nebeatrodė nauji – buvo gana purvini, įkaitę, sunkūs ir kėlė skausmą – bet kitų neturėjau.

Kai su Steise ir Di nuėjome pavakarieniauti, užsisakiau visko, apie ką buvau svajojusi. Vėliau nukūriau į avalynės parduotuvę ir nusipirkau juodai mėlynus *Merrell* sportinius sandalus – tokius, kokiems verčiau jau būčiau nepagailėjusi pinigų planuodama žygį. Mes grįžome į svečių namus, bet vos po valandėlės su Steise ir vėl išdundėjome lauk: palikusios Di pasnausti, nutarėme apsilankyti Džerio Garsijos atminimo vakare, surengtame gretimo klubo. Prisėdusios prie staliuko stora virve nuo šokių aikštelės atskirtoje zonoje gurkšnojome baltąjį vyną ir stebėjome įvairiausio amžiaus, figūros ir stoto moteris bei vieną kitą vyrą sukantis pagal vieną po kitos pasigirstančias *Grateful Dead* dainas. Už jų nugarų didžiuliame ekrane keitėsi vaizdai: kai kurie buvo abstraktūs, psichodeliniai raštai, kituose aiškiai regėjai Džerį ir kitus grupės narius.

– Mylime tave, Džeri! – suriko moteris, sėdėjusi prie gretimo staliuko, pasirodžius muzikanto nuotraukai.

– Eisi šokti? – paklausiau Steisės. Ši tik papurtė galvą.

– Turiu grįžti į viešbutį. Ryte anksti išvykstame.

– Manau, dar trumpam pasiliksiu, – prisipažinau. – Jei rytoj jums išeinant dar miegosiu, pažadink, kad galėtume atsisveikinti.

Jai išėjus užsisakiau dar vieną taurę vyno ir ramiai sėdėdama ir klausydamasi muzikos stebėjau žmones. Jaučiausi nuoširdžiai laiminga, kad vasaros vakarą galiu praleisti patalpoje su būriu žmonių ir muzikos garsais. Kai po gero pusvalandžio jau rengiausi eiti, nuskambėjo pirmieji dainos „Box of Rain“ (liet. „Lietaus dėžė“ – *vert. past.*) akordai. Tai buvo mano mėgstamiausia *Grateful Dead* daina. Kadangi jau buvau kiek įkaušusi, kaip kulka šoviau į šokių aikštelę ir leidausi šokti – deja, kone akimirksniu to pasigailėjau. Nuo vaikščiojimo sustingę mano keliai kone gergždė, o klubai atrodė keistai nelankstūs, bet vos tik susiruošiau pasitraukti iš aikštelės, priešais mane it iš po žemių išdygo vyriškis iš Mičigano, su kuriuo buvau bendravusi tądien. Vyras ėmė šokti kartu, tai pasirodydamas, tai vėl dingdamas iš mano akiračio it keistas hipiškas giroskopas, pirštų galais ore piešdamas nematomas dėžes ir linkčiodamas mano pusėn, tarsi būčiau turėjusi aiškiai suvokti, ką jis norįs pasakyti. Pasitraukti ir dingti atrodė nemandagu.

– Išgirdęs šią dainą, visada prisimenu Oregoną, – perrėkė muziką jis, man apsimetinėjant, kad moku šokti. – Supranti? *Dėžutė lietaus*? Oregonas kaip dėžutė lietaus, ar ne?

Linktelėjusi nusijuokiau, vaidindama, jog linksmai leidžiu laiką, bet vos tik daina baigėsi, it strėlė nulėkiau prie artimiausios sienos, kuri pasirodė esanti greta baro.

– Sveika, – po kurio laiko pakalbino vyras, ir aš atsigręžiau. Jis stovėjo kitoje juosmenį siekiančios sienelės pusėje su žymekliu ir žibintuvėliu rankose – klubo darbuotojas, akivaizdžiai stebintis teritoriją,

kurioje buvo leidžiama vartoti alkoholį, bet iki šiol jo nebuvau pastebėjusi.

– Labas, – atsakiau. Žavus vyrukas atrodė kiek vyresnis už mane, tamsios jo garbanos krito ant pečių, o ant marškinėlių baltavo užrašas *Wilco*. – Man patinka ta grupė, – mostelėjau į marškinėlius.

– *Žinai* juos? – nustebo jis.

– Aišku, žinau, – linktelėjau.

Jam šyptelėjus rudos akys kiek susiaurėjo.

– Šaunu, – tarė jis. – Aš Džonatanas.

Jis čiupo mano ranką ir stipriai ją papurtė. Pati prisistatyti nespėjau – klubą vėl užliejo garsi muzika, bet vaikinas palinko man prie ausies negarsiu šūksniu paklausti, iš kur atvykau. Rodės, išsyk suprato, jog nesu ašlandietė. Šūkavau kaip įmanoma trumpiau paaiškindama apie Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką. Palinkęs prie manęs, jis išrėkė ilgą sakinį, kurio per muzikos triukšmą visai nesupratau. Vis dėlto per daug neėmiau į galvą – man pakako neįtikėtino jo lūpų prisilietimo prie mano plaukų ir švelniai mano kaklą kutenusio kvėpavimo – rodės, it banga nusirito visu mano kūnu.

– Ką? – riktelėjau vaikinui nutilus, tad jis pakartojo šįsyk lėčiau ir garsiau. Pagaliau supratau, jog jis mėgina man pasakyti šįvakar dirbąs iki vėlumos, bet rytoj galėsiąs išeiti vienuoliktą, ir siūlo man užsukti paklausyti klube grosiančios grupės, o vėliau praleisti kartu vakarą.

– Žinoma! – šūktelėjau, nors vos susilaikiau neprivertusi pakartoti, kad jo lūpos darsyk taip maloniai pakutentų mano plaukus ir kaklą. Ištiesęs man žymeklį, jis gestais paprašė manęs užrašyti jam ant delno savo pavardę, kad galėtų įtraukti į svečių sąrašą. *Šeril Streid* – nors rankos virpėjo, užrašiau kaip įmanydama aiškiau. Kai baigiau, jis dirstelėjo į užrašą ir parodė iškeltą nykštį, tad pamojusi jam nukiūtinau prie durų, sunkiai slėpdama susijaudinimą.

Man buvo paskirtas pasimatymas.

Ar tikrai pasimatymas? Vaikštinėdama šiltomis gatvėmis, ėmiau dvejoti. Galbūt mano pavardės visai nebus svečių sąraše. Galbūt ne taip išgirdau jo žodžius. Galbūt kvaila eiti į pasimatymą su kažkuo, su kuo beveik nebuvau bendravusi, o susižavėjau tik dailia jo išvaizda ir tuo, kad mėgsta grupę *Wilco*. Žinoma, su vyrais esu dar ne to išdarinėjusi ir vedama dar menkesnių priežasčių, bet šįsyk buvo kitaip. *Aš* buvau kitokia. Nejaugi ne?

Grįžusi į svečių namus, tyliai praėjau pro lovas, kuriose snaudė nepažįstamos moterys, ir nukiūtinau į nišą, kur pūtė į akį Di ir Steisė. Nusirengusi įsmukau į tikrą lovą, kuri – neįtikėtina – nakčiai buvo mano vienos. Gerą valandą neįstengiau sudėti bluosto ir švelniai glamonėdama savo kūną spėliojau, koks šis pasirodytų Džonatanui, jei kitą naktį jam tektų prie jo prisiliesti: krūtų kauburėliai ir pilvuko lyguma, raumeningos kojos ir šiurkštūs gaktos plaukeliai – visa tai atrodė įprasta ir patenkinama, bet vos palietusi delnų didumo odos lopinėlius ties klubais, savo šiurkštumu priminusius kažką tarp medžio žievės ir nupeštos negyvos vištos, supratau, jog, kad ir kas ryt nutiktų, savo kelnių rytojaus kavalieriui numauti neleisiu. Tikriausiai taip ir buvo geriausia. Dievai žino, kelnes prieš vaikinus buvau nusimovusi tiek daug kartų, kad neįstengčiau suskaičiuoti. Ir tai nebuvo išėję į gera.

Kone visą kitos dienos laiką praleidau stengdamasi atkalbėti save nuo susitikimo su Džonatanu. Visąlaik – skalbdama drabužius, puotaudama restoranuose, klajodama gatvėmis ir stebėdama praeivius – klausinėjau savęs: *Kas toks man tasai dailutis* Wilco *gerbėjas?* Vis dėlto tuo pat metu nepajėgiau nuvyti minčių apie tai, ką galėtume nuveikti.

Žinoma, man nenusimovus kelnių.

Tą vakarą nusiprausiau po dušu, apsirengiau ir nucimpinau į parduotuvę pasidažyti nemokamu „Slyvų miglos“ mėginuku bei pasitepti kvapiųjų kanangų aliejumi. Priėjusi prie greta įėjimo į klubą, kuriame dirbo Džonatanas, stovinčios apsaugos darbuotojos, nerūpestingai

mestelėjau: „Turėčiau būti įtraukta į sąrašą“, padiktavau savo pavardę ir pasirengiau būti pavaryta šalin.

Netarusi nė žodžio, mergina pažymėjo mano riešą raudonu atspaudu.

Mudu su Džonatanu pastebėjome vienas kitą vos man įžengus vidun: jis pamojo nuo lankytojams nepasiekiamos pakylos, kur reguliavo pasirodymo apšvietimą. Užsisakiusi taurę vyno, atsistojau greta žemos sienelės, prie kurios praėjusią naktį buvau susipažinusi su Džonatanu, ir ėmiau klausytis koncertuojančios grupės, gurkšnodama gėrimą taip, kaip man pasirodė elegantiška. Ant scenos muzikavo palyginti žinoma *bluegrass* (viena iš akustinių kantri muzikos atšakų – *vert. past.*) stiliaus grupė iš San Fransisko įlankos. Vieną kūrinį jie skyrė Džeriui Garsijai. Muzika skambėjo visai neblogai, tačiau niekaip neįstengiau skirti jai pakankamai dėmesio: stengiausi vaizduoti patenkintą ir visiškai nerūpestingą, tarsi būčiau atėjusi į šį klubą pasiklausyti koncerto, nepriklausomai nuo to, ar Džonatanas būtų mane pakvietęs, ar ne. Visų svarbiausia, stengiausi neatrodyti nei nė trupučio nežvilgtelinti, nei nuolat spoksanti į Džonataną, kurio žvilgsnį sugaudavau kaskart, dirstelėjusi jo pusėn: tai vertė mane jaudintis, kad vaikinas pagalvos, jog varvinu į jį seilę be atvangos – mąsčiau sau: kas, jei tai atsitiktinumas, kad vos tik atsigręžusi, pastebėdavau jį žvelgiant į mane, nors iš tiesų visai manęs nestebėjo ir pažiūrėdavo tik tomis akimirkomis, kai dirstelėdavau į jį, ir susimąstydavo: *Ko gi ši mergiotė nenuleidžia nuo manęs akių?* Sunerimusi nutariau ištisas tris ilgas dainas nė neatsigręžti jo pusėn: vienos metu smuikininkas pasinėrė į, regis, begalinę improvizaciją, kurią pagaliau baigė tik publikai ėmus audringai ploti. Nebeištvėriau – dirstelėjau į jį, ir vaikinas ne tik spoksojo į mane, bet ir mojo man.

Pamojau jam atgal.

Nusigręžiau ir sustingau itin tiesia nugara, aiškiai suvokdama, jog esu karšta įspūdinga gražuolė, ir jusdama Džonatano žvilgsnį glostant

mano tvirtą, raumeningą užpakaliuką ir kojas, krūtis po aptemptais marškinėliais, subtiliai pakeltais žavios liemenėlės, itin šviesias garbanas, bronzinę odą ir melsvas akis, kurių mėlį dar labiau paryškino „Slyvų miglos" lūpų dažai, – deja, šis jausmas tetruko maždaug tiek, kiek vienas grupės kūrinys: tuomet supratau, jog išties esu tik pasibjaurėtina pabaisa, kurios klubus dengia pusiau medžio žievė, pusiau negyvos ir nupeštos vištos oda, vėjo nugairintą veidą bjauroja per tamsus įdegis, plaukai nuo saulės ir vėjo klaikiai nušiurę, o pilvas, nepaisant fizinio krūvio, badavimo ir du mėnesius jį giliai rėžusio kuprinės diržo, vis dar apvalokas – geriau atrodydavo tik tuomet, kai jį įtraukdavau ar atsigulдavau. Žvelgiant iš šono, mano nosis atrodė tokia didelė, kad viena bičiulė kartą buvo pavadinusi mane panašia į ryklį, o lūpos – absurdiškos, pamaivіškos lūpos! Garsiai skambant muzikai slapčia prispaudžiau jas prie plaštakos, kad bent kiek nublukinčiau „Slyvų miglos" atspalvį.

Ačiū Dievui, muzikantai nutarė tarp dainų įterpti pertraukėlę. Džonatanas tuojau išdygo greta manęs ir, rūpestingai spausdamas mano ranką, patikino besidžiaugiąs, kad atėjau, ir paklausė, ar nenorėčiau dar vyno.

Nenorėjau. Tetroškau, kad laikrodis kuo greičiau išmuštų vienuoliktą, mudu galėtume išeiti, o man nebereikėtų jaudintis, ar atrodau žaviai, ar atstumiančiai, ir ar jis vis dėlto žiūrėjo į mane, ar mano, kad pati nenuilsdama spoksau į jį.

Dar buvo likę pusantros valandos.

– Ką veiksime po to? – paklausė jis. – Jau vakarieniavai?

Atsakiau, kad esu pavalgiusi, bet tuojau pridūriau pasirengusi nuveikti bet ką. Nutylėjau, kad tuo metu mano skrandis lengvai būtų sudorojęs bent keturias vakarienes.

– Gyvenu ekologiškame ūkyje už maždaug 24 kilometrų. Ten gana žavu naktimis tiesiog vaikštinėti. Galėtume nuvykti ten – kai norėsi, parvešiu.

– Gerai, – linktelėjau, švelniai traukydama mažąjį savo iš turkio ir sidabro auskarėlio pagamintą pakabuką ant plonytės jo grandinėlės. Šįvakar buvau nutarusi nesegėti savo pakabuko su pavarde – būgštavau, kad Džonatanas taip pat pamanys, jog užrašas skelbė, jog esu „išbadėjusi“.

– Tiesą sakant, manau, išeisiu pakvėpuoti grynu oru, – patikinau jį. – Bet apie vienuoliktą grįšiu.

– Šaunu, – atsakė jis, siekdamas mano rankos, kad darsyk ją spustelėtų, tuomet grįžo į savo darbo vietą. Netrukus vėl pasigirdo grupės melodijos.

Džiugi iščimpinau lauk, nuo riešo kadaruojant mažyčiui raudono nailono maišeliui, kuriame paprastai laikydavau viryklę. Didžiumą tokių talpų ir pakuočių buvau išmetusi jau Kenedžio Medouze, kai troškau atsikratyti kuo daugiau nereikalingo mantos svorio, bet šį krepšelį pasilikau, nes maniau, jog viryklę visgi reikėtų pasaugoti. Dienomis, kurias planavau praleisti Ašlande, naudojau maišelį vietoj rankinės – na ir kas, kad niekaip neišsigaruodavo benzino kvapelis. Vidun susikrautus daiktus buvau susikišusi į užspaudžiamą maišelį, kuris dabar man atstojo itin neprašmatnią delninukę: joje gulėjo mano pinigai, vairuotojo pažymėjimas, lūpų balzamas, plaukų šepetys bei kortelė, kurią man buvo davę svečių namų darbuotojai: ja naudodamasi galėjau iš saugyklos bet kada atsiimti Pabaisiuką, slidinėjimo lazdą ir maisto atsargas.

– Sveikutė, – šūktelėjo vyriškis, stypsojęs ant šaligatvio greta baro. – Patinka grupė? – paklausė tyliai.

– Aha, – mandagiai šyptelėjau. Vyras atrodė kone penkiasdešimties, vilkėjo džinsus su petnešomis ir nuskalbtus marškinėlius. Ilga šiurkšti barzda siekė krūtinę, o žemiau plikutėlio viršugalvio kupolo želę tiesūs žilstantys plaukai įrėmino veidą iki pat pečių.

– Atkeliavau iš kalnų. Kartais mėgstu pasiklausyti muzikos, – prisipažino jis.

– Aš irgi. Turiu omeny, irgi atėjau iš kalnų.

– Kur gyveni?

– Keliauju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku.

– O, tiesa, – linktelėjo jis. – Viršūnių kelias. Esu ten lankęsis. Aš čia atvykstu iš kitos pusės. Turiu ten vigvamą, kuriame praleidžiu keturis ar penkis mėnesius per metus.

– Gyvenate vigvame? – nustebau.

Jis linktelėjo.

– Aha. Aš vienas. Visai patinka, nors retsykiais užklumpa vienatvė. Beje, aš Klaidas, – ištiesė ranką vyriškis.

– Aš Šeril, – papurčiau jo ranką.

– Norėtum išgerti drauge arbatos?

– Dėkui, bet iš tikrųjų laukiu draugo, kuris netrukus baigs darbą, – dirstelėjau į klubo įėjimą, tarsi Džonatanas būtų galėjęs bet kada išvirsti pro duris.

– Mano sunkvežimis visai greta, tad niekur toli nereikėtų eiti, – jis mostelėjo seno pienininkų sunkvežimio, kėpsančio stovėjimo aikštelėje, pusėn. – Štai kur leidžiu dienas, kai negyvenu vigvame. Metų metus mėginau gyventi atskalūno gyvenimą, bet retsykiais malonu atvykti į miestą ir pasiklausyti kokios grupės koncerto.

– Suprantu, – atsakiau. Man patiko šis vyras ir jo santūrumas. Bendraudama su juo, prisiminiau keletą kadaise šiaurės Minesotoje pažinotų vyriškių – mamos ir Edžio bičiulių, nuolat kažko ieškojusių atlapaširdžių, tvirtai neigusių populiariąją kultūrą. Nuo tada, kai mama mirė, retai juos išvysdavau, tad rodės, kad niekada išties jų nepažinojau, o dabar jau buvau netekusi paskutinio šanso pažinti. Rodės, kad viskas, kas kadaise egzistavo mano vaikystės mieste, dabar buvo neapsakomai toli ir neįmanoma pasiekti.

– Malonu susipažinti, Šeril, – šyptelėjo Klaidas. – Eisiu užsikaisti virdulio. Kaip jau sakiau, esi mielai kviečiama prisijungti.

– Žinoma, – nedelsdama atsakiau. – Mielai išgersiu puodelį arbatos.

Niekada nebuvau mačiusi sunkvežimio viduje įrengto būsto, kuris nebūtų man atrodęs žaviausias dalykas visame pasaulyje, – ne išimtis buvo ir Klaido kampelis. Tvarkingas ir praktiškas, elegantiškas ir meniškas, neįprastas ir sykiu visai paprastas. Čia kėpsojo židinys ir mažutė virtuvėlė, o pasakiškus šešėlius visoje patalpoje kūrė daugybė žvakių ir kalėdinių lempelių girlianda. Knygomis nukrauta lentyna driekėsi per tris sienas, o greta vienos stūksojo plati lova. Kol Klaidas kaitė virdulį, nusispyrusi naujuosius sandalus išsitiesiau ant lovos ir ėmiau traukti iš lentynos knygas. Čia būta leidinių apie vienuolystę ir apie urvuose gyventi nutarusius žmones, apie Arkties, Amazonės girių ir salų greta Vašingtono pakrantės gyventojus.

– Tai ramunėlės – pats užauginau, – patikino Klaidas, pildamas pagaliau užvirusį vandenį į arbatinuką. Kol arbata nusistovėjo, jis spėjo uždegti keletą žvakelių ir įsitaisyti ant lovos greta manęs, tysančios ant pilvo ir vartančios iliustruotą knygą apie hinduistų dievus ir deives.

– Tikite reinkarnacija? – paklausiau mudviem apžiūrinėjant sudėtingus paveikslus ir skaitinėjant trumpus kiekviename puslapyje išspausdintus jų aprašymus.

– Ne, – atsakė jis. – Tikiu, kad esame žemėje tik kartą, todėl svarbu, kaip elgsimės. Kuo tiki tu?

– Vis dar mėginu išsiaiškinti, – sumurmėjau, suimdama rankomis man ištiestą arbatos puodelį.

– Turiu mums dar kai ko, jei norėtum – kai ko, ką pats užsiauginau girioje, – jis išsitraukė iš kišenės gumbuotą šaknį, kiek primenančią imbierą, ir parodė man pasidėjęs ant delno. – Kramtomas opijus.

– Opijus? – perklausiau.

– Na, jis kur kas švelnesnis. Labiau atpalaiduoja, nei išties svaigina. Nori?

– Žinoma, – atšoviau kone automatiškai ir stebėjau, kaip atpjovęs nedidelį gabalėlį tiesia man, o pats atsipjauna dar vieną ir įsikiša į burną.

– Tereikia kramtyti? – paklausiau, o jis linktelėjo. Įsidėjau gabalėlį į burną ir ėmiau kramtyti. Jausmas buvo toks, it būčiau kramsnojusi medieną. Prireikė valandėlės, kad susiprasčiau, jog galbūt protingiau būtų atsisakyti opijaus ar bet kokios kitos nepažįstamo vyriškio pasiūlytos keistos šaknies, kad ir koks malonus ir nepavojingas šis atrodytų. Išspjoviau opijų į delną.

– Nepatiko? – nusijuokė jis ir kilstelėjo nedidelę šiukšlių dėžę, kad išmesčiau gabalėlį.

Šnekučiavausi su Klaidu jo sunkvežimyje iki pat vienuoliktos, tada jis palydėjo mane iki klubo įėjimo.

– Sėkmės giriose, – palinkėjo jis, ir mudu apsikabinome atsisveikindami.

Po minutėlės pasirodęs Džonatanas pasivedėjo mane iki savo automobilio – seno *Buick Skylark*, kurį vadino Beatriče.

– Kaip sekėsi darbas? – pasmalsavau. Pagaliau sėdėdama greta jo nesinervinau nė perpus tiek, kiek stypsodama bare jam nenuleidžiant nuo manęs akių.

– Gerai, – atsakė jis.

Mudviem skrodžiant tamsą ir tolstant nuo Ašlando vaikinas papasakojo, jog gyvena draugams priklausančiame ekologiniame ūkyje, kur jam leido apsistoti nemokamai: mainais teturėjo atlikti kai kuriuos ūkio darbus. Į mane vis žvilgčiojančio jaunuolio veidą vos vos apšvietė automobilio skydelio skleidžiama šviesa. Jis pasuko į vieną kelią, tuomet – į kitą, kol galų gale suvokiau nė velnio nesuprantanti, kurioje pusėje liko Ašlandas. Tiesa, man tai iš tikrųjų reiškė nežinojimą, kaip toli atsidūriau nuo Pabaisiuko. Apgailestavau jo nepasiėmusi drauge. Šitaip toli nuo kuprinės nebuvau atitrūkusi nuo pat pirmosios žygio

dienos, tad jaučiausi keistokai. Džonatanas pasuko į keliuką, pravažiavo pro neapšviestą namą, kurio kieme sulojo šuo, ir nurūko išvažinėtu dulkinu taku, nuvedusiu mus tarp kukurūzų lysvių ir gėlynų, kol automobilio žibintai galų gale apšvietė ant medinės pakylos pastatytą didelę dėžę priminusią palapinę. Tada jis sustabdė automobilį.

– Štai ir mano būstas, – pranešė jis, kai mes išlipome.

Oras atrodė kiek vėsesnis nei Ašlande. Suvirpėjau, ir Džonatanas apkabino mane taip nerūpestingai, tarsi jau būtų taip daręs bent šimtąsyk. Vaikštinėjome tarp mėnesienos apšviestų kukurūzų ir gėlių lysvių, maldami liežuviais apie vieno ar kito dievintas grupes ir atlikėjus, dalydamiesi istorijomis apie aplankytus koncertus.

– Dalyvavau trijuose Mišelės Šokt koncertuose, – pasigyrė Džonatanas.

– Trijuose?

– Vienąsyk visą kelią teko važiuoti per pūgą. Iš viso susirinko gal tik dešimt žmonių.

– Oho, – sumurmėjau suvokdama, jog, nepaisant bjaurios mano klubų odos, niekaip neįstengsiu išlikti su kelnėmis priešais vyrą, kuris tris kartus lankėsi Mišelės Šokt koncertuose.

– Oho, – pakartojo jis, rudas akis prieblandoje įsmeigdamas į manąsias.

– Oho, – atsakiau.

– Oho, – it aidu atkartojo jis.

Kartojome tik vieną žodį, bet kažkodėl pasijutau sutrikusi. Rodės, kalbamės nebe apie Mišelę Šokt.

– Kokios čia gėlės? – netikėtai pabūgusi, kad jis mane pabučiuos, paklausiau, rodydama į visur aplink mus žiedais mirgėjusius stiebus. Negalėjau tvirtinti netroškusi jo bučinio – tiesiog nuo tada, kai prieš porą mėnesių mane bučiavo Džo, nebuvau bučiavusi nieko kito, o kiekvienąsyk ilgesnį laikotarpį praleidusi be bučinių imdavau karštai

tikėti pamiršusi, kaip tai daroma. Norėdama atidėti bučinį, puoliau klausinėti jo apie pareigas ūkyje ir darbą klube, apie gimtuosius kraštus ir šeimyną, apie paskutiniąją merginą, kaip ilgai juodu buvo kartu ir kodėl išsiskyrė. Džonatanas atsakinėjo tik vienu kitu žodeliu, o pats visiškai nesmalsavo apie mane.

Man tai menkai terūpėjo. Man patiko jausti jo ranką ant peties, dar labiau nudžiugau, kai ši nuslydo iki mano juosmens. Kai apėję ratą pasiekėme ant pakylos suręstą jo palapinę ir jis atsisuko manęs pabučiuoti, supratau puikiai prisimenanti, kaip bučiuotis. Visi neatsakyti ir neužduoti klausimai prapuolė į užmarštį.

– Buvo šaunu, – tarė jis, ir mudu nusišypsojome – taip kvailai, kaip moka tik ką tik pirmąsyk pasibučiavusieji. – Džiaugiuosi, kad atvykai.

– Ir aš, – linktelėjau. Per plonytį marškinėlių audinį išsyk virš džinsų aiškiai jutau jo delnų kaitrą. Stovėjome tarp Džonatano automobilio ir palapinės, tad pasukti galėjau dviem kryptimis: arba vienui viena į savo lovą Ašlando svečių namų pakraigėje, arba drauge su Džonatanu – į jo guolį.

– Pažiūrėk į dangų, – sukuždėjo jis. – Šitiek žvaigždžių.

– Nuostabu, – atsakiau nė nekilstelėjusi žvilgsnio į dangų. Užuot nužvelgusi jį, dairiausi po prieblandoje skendinčią teritoriją – kur ne kur švytėjo mažučiai po slėnį išsibarsčiusių namų ir ūkių žiburėliai. Prisiminiau Klaidą, sunkvežimyje po tuo pačiu dangumi vieną kaip pirštas skaitinėjusį puikias knygas. Nebyliai spėliojau, kur ir kaip toli driekiasi Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas. Rodės, gana toli. Staiga suvokiau nieko Džonatanui apie jį nepapasakojusi: tik tiek, kiek aną naktį išrėkiau į ausį, aplink skambant trankiai muzikai. Jis ir neklausė.

– Nežinau, kas nutiko, – prabilo Džonatanas. – Vos tave išvydęs supratau, kad privalau prieiti ir pakalbinti. Žinojau, kad būsi nereali.

– Tu irgi nerealus, – atsakiau, nors niekada anksčiau nieko nebuvau vadinusi *nerealiu*.

Jis palinko artyn ir darsyk mane pabučiavo, į jo bučinį atsakiau dar aistringiau nei prieš tai, tad stovėjome tarp jo automobilio ir palapinės negalėdami atitraukti vienas nuo kito lūpų, o aplink mus žaliavo kukurūzai, žydėjo gėlės, baltavo žvaigždės ir mėnuo, rodės, jog pasaulyje nebegali nutikti nieko įstabesnio. Pirštais švelniai šiaušiau banguotus jo plaukus, delnais nuslydau tvirtais jo pečiais ir stipriomis rankomis, tuomet apsivijau rankomis raumeningą nugarą ir priglaudžiau nuostabų vyrišką kūną prie savojo. Mano gyvenime dar nebuvo pasitaikę akimirkų, kuomet taip elgdamasi nebūčiau prisiminusi, kaip labai myliu vyrus.

– Nori užeiti vidun? – pasiūlė Džonatanas.

Aš linktelėjau, ir jis paprašė manęs akimirką luktelėti lauke, kol įsmukęs vidun įjungs šviesą ir šildymą. Po valandėlės pasirodęs praskleidė man palapinės atvartus, ir aš įžengiau vidun.

Palapinė nepriminė nė vienos, kurioje kada būčiau lankiusis anksčiau, – tokios prabangos čia atrasti nesitikėjau. Šildoma nedideliu šildytuvu ir pakankamai aukšta stovėti išsitiesus, gana erdvi vaikštinėti dvigulės viduryje stūksojusios lovos neužimtame plote. Kiekvienoje lovos pusėje stovėjo po nedidelę kartoninę spintelę, ant kurių blykčiojo pora baterijomis maitinamų žvakelių pavidalo lempučių.

– Žavu, – patikinau stypsodama greta jo nedideliame plotelyje tarp durų ir lovos kojūgalio. Džonatanas trūktelėjo mane artyn ir darsyk pabučiavo.

– Keistoka to klausti, – išlemeno jis po valandėlės. – Nenoriu daryti išankstinių išvadų, nes aš nieko prieš, kad mudu, na, žinai, tiesiog praleistume kartu laiką – būtų nerealu – arba, jei norėtum, kad parvežčiau tave į svečių namus, galiu ir dabar pat, jei norėtum, nors viliuosi, jog pasiliksi. Bet... prieš – noriu pasakyti, mes nebūtinai turime tuo užsiimti, bet jei vis dėlto... Turiu omeny, niekuo nesergu, jokiomis užkrečiamomis ligomis ar panašiai, bet jei mes... Gal turi prezervatyvą?

– O tu neturi? – nustebau.

Jis papurtė galvą.

– *Aš* prezervatyvo neturiu, – išlemenau galvodama, kad nieko kvailesnio nutikti negalėjo: juk nešiojausi prezervatyvą keliaudama po svilinamai karštas dykumas ir apledėjusius šlaitus, skersai išilgai raižydama girias, kalnus ir upes, netgi tomis dienomis, kai manęs ramybėje nė akimirkai nepaliko nuovargis ir akinamas skausmas, – ir viskas tik tam, kad atsibelsčiau į prabangią šildomą palapinę su dvigule lova ir baterijomis maitinamomis žvakelių pavidalo lemputėmis ir spoksočiau į rudas neįtikėtinai karšto, mielo egocentriško Mišelės Šoks gerbėjo akis, neturėdama su savimi to nelemto prezervatyvo. Ir tik dėl to, kad ant mano klubų buvo du delno didumo klaikiai šiurkščios odos lopinėliai, ir aš taip tvirtai dievagojausi nenusimausianti kelnių, kad, užuot pasielgusi protingai ir įsidėjusi jį į mažąją netikrąją benzinu dvelkusią rankinę, tyčia palikau vaistinėlėje, kuprinėje, kuri liko velniai žino kurioje pusėje likusiame mieste.

– Nieko tokio, – sukuždėjo jis, suimdamas mano delnus. – Galime tiesiog pabūti sykiu. Juk pilna dalykų, kuriais galime užsiimti.

Taigi mes grįžome prie bučinių. Bučiavomės, bučiavomės ir bučiavomės, jo rankoms keliaujant visu drabužiais pridengtu mano kūnu, o maniškėms – jo.

– Gal norėtum nusirengti marškinėlius? – sušnibždėjo jis po valandėlės, kiek atsitraukęs nuo manęs. Aš nusijuokiau – norėjau apsinuoginti, tad tuojau nusitraukiau drabužį. Jis stovėjo ir žvelgė į mane, dėvinčią juodą nėriniuotą liemenėlę, kurią prieš keletą mėnesių buvau susipakavusi manydama, kad pasiekusi Ašlandą tikriausiai norėsiu tokią apsivilkti. Prisiminusi tai, prapliupau juokais.

– Kas taip juokinga? – paklausė jis.

– Tiesiog... Tau patinka mano liemenėlė? – žaismingai mostelėjau rankomis, tarsi ją demonstruočiau. – Ji sukorė nemenką kelią.

– Džiaugiuosi, kad galų gale ji rado kelią čia, – ištarė jis ir ištiesęs ranką labai atsargiai palietė pirštu vienos petnešėlės kraštelį greta mano raktikaulio. Tiesa, užuot nusmaukęs ją nuo peties, kaip tikėjausi, jis švelniai piršto galiuku nuslydo viršutiniu priekiniu liemenėlės kraštu, o tuomet perbėgo apatinį. Visą tą laiką stebėjau jo veidą. Kažkodėl tai atrodė kur kas intymiau, nei bučiuotis. Nors iš tikrųjų manęs beveik nelietė, kai pagaliau baigė, buvau tokia drėgna, kad vos įstengiau pastovėti.

– Eikš čia, – sumurmėjau, prisitraukdama jį artyn ir parsiversdama ant lovos, pakeliui dar nusispirdama nuo pėdų sandalus. Abu vis dar mūvėjome džinsus, bet netrukus jis nusiplėšė marškinėlius, o aš atsisegiau liemenėlę, kurią nušveičiau į palapinės kampelį. Mudu bučiavomės, vienas ant kito aistringai raičiodamiesi po lovą, kol pagaliau nurimome, bet lūpų vienas nuo kito neatitraukėme. Tą valandėlę jo rankos keliavo nuo mano plaukų iki krūtų ir juosmens, o galų gale pritykino atsegti mano džinsų: tuomet, prisiminusi bjauriąją savo klubų odą, nusiritau tolyn nuo jo.

– Atleisk, – išlemeno jis. – Maniau, tu...

– Problema ne čia. Tiesiog... Pirmiausia turiu tau kai ką pasakyti.

– Tu ištekėjusi?

– Ne, – atšoviau, nors prireikė minutėlės susivokti, jog nemeluoju. Atmintyje iškilo Polo veidas, ir aš atsisėdau. – O tu vedęs? – paklausiau atsigręžusi į ant lovos šalia manęs tysantį Džonataną.

– Nevedęs. Ir vaikų neturiu, – atsakė jis.

– Kiek tau metų? – paklausiau.

– Trisdešimt ketveri.

– Man dvidešimt šešeri.

Sėdėjome apie tai mąstydami, man ėmė rodytis taip egzotiška ir nuostabu, kad jam jau trisdešimt ketveri. Nepaisant to, kad jis taip ir nesugebėjo užduoti man nė vieno klausimo, vis dėlto buvau lovoje su tikru vyru – nebe jaunuoliu.

– Ką nori man pasakyti? – paklausė jis ir priglaudė delną prie nuogos mano nugaros. Tik jam taip pasielgus suvokiau, jog virpu. Sudvejojau, ar jis taip pat tai pajuto.

– Tiesiog dėl vieno dalyko negaliu visiškai atsipalaiduoti. Mano klubų oda, ji tokia... Na, prisimeni, kaip aną naktį minėjau, jog įpusėjau žygį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku? Taigi visą laiką privalau ant pečių neštis savo mantą, ir ten, kur kuprinės diržai trinasi į mano klubus, ji tapo... – ėmiau ieškoti tinkamesnio paaiškinimo nei *medžio žievė* ar *nupešta negyvos vištos oda*. – Šiurkštesnė. Nuo tiek vaikščiojimo ten susidarė tarsi nuospaudos. Nenoriu, kad nemaloniai nustebtum, jei...

Nutilau – kiekvienas dar mano neištartas žodis prapuolė palaimoje, sukeltoje mano nugara lėtai kilusių jo lūpų, kol mane apsivijusios rankos lėtai tęsė užduotį atsegti mano džinsus. Jis atsisėdo ir nuoga krūtine prisiglaudė prie manęs, švelniai stumdamas šalin mano plaukus, kad galėtų pabučiuoti kaklą ir pečius, kol neištvėrusi atsigręžiau ir prisitraukusi jį prie savęs išsirangiau iš kelnių. Jis lūpomis nukeliavo mano kūnu nuo ausies link kaklo, raktikaulių, krūtų, bambos ir galų gale kelnaičių nėrinių, kuriuos švelniai stumtelėjo žemyn artindamasis prie tų odos lopinėlių ant mano klubų, kurių, tikėjausi, niekada nepalies.

– O, mažute, – sukuždėjo jis tokiomis švelniomis prie šiurkščiausių mano kūno vietų priglaustomis lūpomis. – Tau dėl nieko nereikėtų sukti galvos.

Buvo smagu. Netgi daugiau nei smagu – tartum festivalis palapinėje. Užmigę apie šešias, pramerkėme akis vos po dviejų valandų – nuvargę, bet nebe mieguisti, o kūnai tokie išsiblaškę, kad užmigti nebeįstengėme.

– Šiandien man laisva diena, – pranešė Džonatanas sėsdamasis. – Nori užsukti į paplūdimį?

Sutikau nė nežinodama, kur galėtų būti tasai paplūdimys. Man taip pat buvo laisva diena – jau paskutinioji. Rytoj ketinau grįžti į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką ir pasukti Kraterio ežero link. Apsivilkę mudu šokome į automobilį ir nurūkome ilgu kiek išlenktu keliu, keletą valandų vedusiu mus skersai miškus ir pakrantės kalvas. Važiuodami gurkšnojome kavą, skanavome pyragaičius ir klausėmės muzikos, pasilikdami prie tos pačios pokalbio temos, kurią buvome aptarę vakar vakare, – rodės, muzika buvo vienintelė tema, apie kurią maldami liežuviais rasdavome bendrą kalbą. Kai sustojome Brukingse, nedideliame pakrantės miestelyje, jau buvau bepradedanti gailėtis, jog sutikau čia vykti: ne tik dėl to, kad mano susižavėjimas Džonatanu jau po truputėlį blėso, bet ir dėl geras tris valandas trukusios kelionės. Atrodė keista būti taip toli nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako – jaučiausi kone jį išduodanti.

Paplūdimio didybė šį jausmą nuramino. Vaikštinėdama vandenyno pakrante šalia Džonatano supratau kadaise jau lankiusis šiame paplūdimyje su Polu. Per ilgąją savo kelionę, išvykę iš Niujorko – tą, kurios metu aplankėme Didįjį Kanjoną, Las Vegasą, Big Surą ir San Fransiską, o galų gale atsidūrėme Portlande, – buvome nakčiai apsistoję gretimos valstijos parko stovyklavietėje. Stabtelėję paplūdimyje apsinakvoti, mes užsidegėme laužą, pasiruošėme vakarienę ir sulošėme keletą kortų partijų ant iškylos stalelio, tuomet įšliaužėme į mano sunkvežimuką ir pasimylėjome ant kroviniui skirtoje vietoje tysojusio čiužinio. To vakaro prisiminimai gaubė mane it apsiaustas – prisiminimai apie tai, kokia buvau, kai čia lankėmės su Polu, kaip tuomet įsivaizdavau ateitį, ir mintys apie tai, kas vėliau nutiko iš tikrųjų, kokia tapau ir kaip viską pakeitė laikas.

Nors nutilau, Džonatanui nė nedingtelėjo paklausti, apie ką susimąsčiau. Tylomis žingsniuodami greta vienas kito, praėjome tik pro keletą žmonių – keista, nes buvo sekmadienio popietė – ir dūlinome tolyn tol, kol likome visiškai vieni.

– Gal čia? – paklausė jis, mudviem priėjus didžiulių tamsių akmenų atitvertą pliažo lopinėlį. Stebėjau, kaip jis tiesė ant smėlio užtiesalą, dėliojo ant šio *Safeway* prekybos centre įsigytus užkandžius ir pagaliau prisėdo pats.

– Jei tu nieko prieš, aš dar šiek tiek pasivaikščiosiu, – sumurmėjau ir nusispyriau sandalus greta užtiesalo. Atrodė nuostabu būti vienai – vėjas šiaušė man plaukus, o smėlis švelniai glostė pėdas. Vaikštinėdama rinkau dailius akmenėlius, kurių puikiai žinojau negalėsianti pasiimti su savimi. Kai jau buvau nuėjusi taip toli, kad horizonte nebeįstengiau įžiūrėti Džonatano, palinkau ir užrašiau smėlyje Polo vardą.

Šitaip praeityje buvau elgusis begalę kartų. Metų metus, nuo tada, kai būdama devyniolikos įsimylėjau Polą, taip elgiausi kiekviename aplankytame paplūdimyje, nesvarbu, ar buvome kartu, ar ne. Vis dėlto rašydama jo vardą šįsyk jau žinojau, kad tai – paskutinis kartas. Nebenorėjau dėl jo kentėti ir vis dvejoti, ar palikusi vyrą nepadariau didžiulės klaidos, nenorėjau kankinti savęs dėl kiekvieno sykio, kai pasielgiau su juo neteisingai. *O jei pagaliau sau atleisčiau?* – pamaniau. *Jei atleisčiau netgi žinodama, kad pasielgiau taip, kaip nederėjo? Jei melavau ir laužiau ištikimybę neturėdama jokio kito pasiteisinimo, tik pildydama užgaidą ir pasinaudojusi galimybe? O jei gailėčiausi dėl to, ką iškrėčiau, bet gavusi galimybę grįžti į praeitį būčiau viską pakartojusi lygiai taip, kaip pirmąsyk? Gal iš tikrųjų troškau pasidulkinti su visais tais vyrukais? Gal heroinas man tapo vertinga pamoka? Gal teisingiau buvo atsakyti „taip", o ne „ne"? O jei ta pati priežastis, dėl kurios elgiausi taip, kaip visi aplink tvirtino esant nederama, paskatino mane galų gale atsidurti čia? O jei niekada neįstengsiu atsakyti už savo kaltes? O gal jas jau išpirkau?*

– Nori? – paklausiau Džonatano grįžusi, tiesdama jam surinktus akmenėlius.

Šyptelėjęs jis papurtė galvą ir nužvelgė mane, išberiančią juos ant smėlio.

Prisėdau ant užtiesalo greta vaikino, ir jis ėmė traukti iš *Safeway* maišo pirkinius: raguolius ir sūrį, nedidelį plastikinį meškiuko formos buteliuką medaus, bananus ir apelsinus, kurių tuojau mums nulupo. Šlamščiau juos, kol jis palinko artyn ir meduotu pirštu perbraukęs per mano lūpas nubučiavo saldumą, prieš pat atsitraukdamas švelnutėliai krimstelėdamas.

Taip prasidėjo mūsų pajūrio medaus šėlionės. Aš, jis, medus, į kurį neišvengiamai įsimaišė smėlio smiltelių. Mano lūpos, jo lūpos, švelnioji mano rankos pusė ir takelis nuo čia iki mano krūtų. Plati nuogų jo pečių lyguma, žemyn link jo spenelių, bambos ir šortų kraštelio... Netrukus pasijutau nebegalinti ilgiau tverti.

– Oho, – aiktelėjau. Rodės, šis žodis priklausė tik mudviem. Stengiausi juo išreikšti viską, ko nesiryžau ištarti garsiai: palyginti prastas pašnekovas buvo kvapą gniaužiantis meilužis. Tiesa, mes dar nė nebuvo pasidulkinę.

Netardamas nė žodžio, Džonatanas ištraukė iš *Safeway* maišelio pakuotę prezervatyvų ir ją atplėšė. Atsistojęs jis ištiesė man ranką ir stipriu trūktelėjimu pastatė ant kojų. Neprieštaravau jam vedantis mane smėlėta pakrante prie skliauto forma stirksojusių uolų. Mudu įsukome vidun – plyšys tarp tamsių akmenų viešame paplūdimyje saulės nutviekstą vidudienį atrodė esanti uždariausia vieta. Niekada pernelyg nemėgau mylėtis lauke. Esu tikra, jog žemėje esama moters, kuri mieliau rinktųsi kiemą nei bet kokią laikiną ir skubotai susirastą pašiūrę, bet aš tokios nepažįstu. Tiesa, tą dieną visgi nusprendžiau, jog uolų apsaugoti nuo smalsių žvilgsnių turės pakakti. Vis dėlto per pastaruosius keletą mėnesių lauke jau buvau užsiėmusi kone visais kitais įmanomais dalykais. Mudu nurengėme vienas kitą, ir aš, nuogu užpakaliu atsirėmusi į išlinkusią uolą, apsivijau kojomis Džonatano juosmenį. Po valandėlės jis mane apgręžė, ir aš įsikibau rankomis į akmenį. Greta medaus likučių aiškiau jutau jūros sūrumo dvelksmą ir nendres kiek priminusį samanų ir planktono kvapą. Neprireikė daug laiko, kad pa-

mirščiau ir medų, ir tai, kad buvome lauke, ir tai, ar jis man uždavė bent vieną klausimą, ar visgi ne...

Mudviem dardant automobiliu atgal į Ašlandą kalbėtis nebuvo apie ką. Šiaip ar taip, buvau tokia nuvarginta sekso, miego trūkumo, smėlio, saulės ir medaus, kad sunkiai būčiau įstengusi apversti liežuvį. Tyliai ir ramiai važiavome kartu, visą kelią iki pat svečių namų visu garsu klausydamiesi Neilo Jango muzikos. Sustoję prie įėjimo be didelių ceremonijų užbaigėme savo dvidešimt dviejų valandų trukmės pasimatymą.

– Ačiū už viską, – padėkojau jam bučiniu. Buvo jau sutemę – devinta sekmadienio vakaro valanda, o miestas – kur kas tylesnis nei praėjusią naktį: nurimę miestelėnai tūnojo užsidarę namuose, o didžiuma turistų jau spėjo išvykti.

– Užrašyk savo adresą, – paprašė jis ir ištiesė man rašiklį bei popieriaus skiautę. Užrašiau Lizos adresą, negalėdama nusikratyti vis augančio jausmo – ne visai liūdesio, ne visai atgailos, ne visai ilgesio: veikiau jau visų trijų mišinio. Žinoma, mudu puikiai praleidome laiką, bet dabar sau atrodžiau kažkokia tuščia, tarytum būtų kažkas, ko troškau pati to nežinodama, ir tik to trūkstamo daikto gavimas galėtų atverti akis ir padėti suvokti įgeidį.

Ištiesiau jam popierėlį.

– Nepamiršk rankinės, – priminė jis, kilstelėjęs mano mažą raudoną viryklės maišelį.

– Iki, – atsisveikinau paimdama jį ir tiesdama ranką atidaryti dureles.

– Ne taip greit, – prisitraukė mane Džonatanas. Jis aistringai mane pabučiavo, o aš dar aistringiau atsakiau į bučinį, tarsi tą akimirką būtų pasibaigusi visą mano gyvenimą trukusi era.

Kitą rytą apsivilkau žygio drabužiais: ta pačia sena dėmėta sportine liemenėle ir nutrintais tamsiai mėlynais šortais, kuriuos nešiojau nuo

pirmosios žygio dienos, naujutėle vilnonių kojinių pora ir paskutiniais švariais marškinėliais, kuriais tikriausiai persivilksiu tik baigusi žygį – šviesiai pilkais, su geltonu užrašu „Kalifornijos Berklio universitetas" ant krūtinės. Užsimetusi ant pečių Pabaisiuką, užsinėrusi ant riešo slidinėjimo lazdos dirželį nukėblinau į parduotuvę su dėže rankose ir užsiėmiau stalelį kavinukėje: turėjau susitvarkyti mantą.

Kai baigiau, tvarkingai sukrautas Pabaisiukas ramiai gulėjo šalia dėžutės su mano džinsais, liemenėle ir kelnaitėmis – juos ketinau išsiųsti Lizai – ir plastikinio maišelio su maisto produktais, į kuriuos nebeįstengiau nė pažiūrėti, tad nutariau išvykdama iš miesto palikti nemokamų daiktų žygeiviams dėžėje pašto skyriuje. Kita mano stotele turėjo tapti už 177 kilometrų kėpsantis Kraterio ežero nacionalinis parkas. Privalėjau grįžti į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, tačiau Ašlando palikti netroškau. Pasikuitusi krepšyje susiradau pakabutį su pavarde ir užsisegiau jį ant kaklo. Ištiesusi ranką paglosčiau Dago dovanotą plunksną: ši, dabar jau gerokai apsitrynusi ir pasišiaušusi, vis dar stirksojo iš mano kuprinės rėmo toje pačioje vietoje, kur buvau ją pritvirtinusi vos gavusi. Atsegusi šoninę kišenę, išsitraukiau ir atidariau joje laikytą vaistinėlę. Prezervatyvas, kurį gabenausi su savimi nuo pat Mohavės, vis dar gulėjo čia it naujutėlis. Ištraukusi įmečiau jį į plastikinį maišelį su maistu, kurio nebenorėjau, tuomet užsikėliau Pabaisiuką ant pečių ir išpėdinau iš parduotuvės su dėže ir plastikiniu maišeliu rankose.

Paėjėjusi vos keletą žingsnių, išvydau vyriškį su lankeliu, kurį anuomet buvau sutikusi prie Rupūžiaus ežero: šis sėdėjo ant šaligatvio ten pat, kur buvau jį pastebėjusi ir anksčiau, priešais pasidėjęs kavos skardinę ir mažąjį kartono lakštą su prašymu paaukoti.

– Išvykstu, – tariau stabtelėjusi prie jo.

Jis dirstelėjo į mane ir linktelėjo. Akivaizdžiai neprisiminė manęs nei iš susitikimo prie Rupūžiaus ežero, nei iš pokalbio prieš keletą dienų.

– Buvome susitikę, kai ieškojote „Vaivorykštės sueigos“, – pridūriau. – Buvau ten su dar viena mergina, vardu Steisė. Mes kalbėjomės su tavimi.

Jis darsyk linktelėjo, žvangindamas skardinėje monetas.

– Jei nori, turiu šiek tiek maisto, kurio man nereikia, – pasiūliau ir padėjau plastikinį maišelį greta jo.

– Ačiū, mažute, – atsakė jis, man nueinant.

Aš stabtelėjau ir atsigręžiau.

– Ei, – riktelėjau. – Ei! – šaukiau, kol jis pagaliau dėbtelėjo į mane.

– Nevadink manęs mažute, – paprašiau.

Jis suglaudė delnus it maldai ir linktelėjo.

16

MAZAMA

Kraterio ežeras kadaise buvo kalnas ir vadinosi Mazama. Jis menkai teišsiskyrė iš visos snaudžiančių ugnikalnių grandinės, kurią turėjau pereiti žingsniuodama Ramiojo vandenyno pakrantės keliu Oregone – Maklalino, Trijų Seserų, Vašingtono, Tripirščio Džeko, Džefersono ir Hudo viršukalnių, – tik buvo kur kas aukštesnis už jas visas ir siekė maždaug trijų su puse kilometrų aukštį. Mazamos ugnikalnis tragiškai išsiveržė prieš 7 700 metų, jo sprogimas paveikė keturiasdešimt du kartus platesnę teritoriją nei Šv. Elenos kalno viršūnę nusinešęs išsiveržimas 1980-aisiais. Manoma, kad didesnio išsiveržimo Kaskadiniuose kalnuose nebūta bent milijoną metų. Pabudus Mazamos ugnikalniui, storu lavos ir pelenų sluoksniu buvo užkloti 1,3 milijono kvadratinių kilometrų. Visoje dabartinės Oregono valstijos teritorijoje neliko švaraus kampelio, o atkakliausieji pelenai pasiekė net Albertos miestą Kanadoje. Indėnų klamatų gentis, kurios pirmtakai regėjo išsiveržimą savo akimis, tikėjo, jog tai buvusi arši požemių dievo Lao ir dangaus dievo Skelo kova. Mūšiui pasibaigus, Lao buvo išvytas atgal į požemius, o Mazamos viršukalnė virto tuščiu dubeniu, vadinamu kaldera – tarytum išvirkščiu kalnu. Kalnu, netekusiu pačios širdies. Per

šimtus metų rinkdama Oregono lietaus lašus ir tirpstantį sniegą kaldera lėtai prisipildė vandens ir virto tokiu ežeru, koks ten tyvuliuoja dabar. Giliausia Kraterio ežero vieta siekia 579 metrų gylį, tad ežeras laikomas giliausiu visose JAV ir vienu giliausių pasaulyje.

Buvau kilusi iš Minesotos, tad šį tą apie ežerus žinojau, bet kulniuodama tolyn nuo Ašlando neįstengiau įsivaizduoti, ką išvysiu prisiartinusi prie Kraterio ežero. Spėjau, kad jis kiek primins Aukštutinį ežerą, tą, šalia kurio geso mano motina, ir beribe žydryne drieksis iki pat horizonto. Gide buvo rašoma, jog pirmasis žvilgsnis į ežerą nuo beveik tris šimtus metrų virš jo iškilusio krašto „privers nepatikėti savo akimis".

Dabar turėjau naują knygą. Naują Bibliją. „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 2 skyrius: Oregonas ir Vašingtonas" – tiesa, ruošdamasi mantą kelionei Ašlando parduotuvėje paskutiniuosius 130 puslapių buvau išplėšusi: dalies apie Vašingtoną man nereikėjo. Pirmąją naktį prieš užmigdama už Ašlando ribų varčiau knygą, skaitinėdama po truputį tai šen, tai ten – visai kaip dalį apie Kaliforniją pirmąją naktį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje.

Per keletą pirmųjų dienų išėjusi iš Ašlando kelissyk akies krašteliu mačiau pietuose Šastos viršukalnę, bet didžiumą laiko teko žingsniuoti giriomis, užstojusiomis plačius vaizdus. Žygeiviai Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako Oregono atkarpą neretai vadindavo žaliuoju tuneliu: progų išvysti vaizdingų panoramų čia pasitaikydavo kur kas rečiau nei Kalifornijoje. Nesijutau žingsniuojanti viršum viso pasaulio ir aplink besidairanti iš aukšto, tad nematyti plačių apylinkių atrodė keista. Kalifornijoje buvau pripratusi aplinką stebėti visai kitaip nei anksčiau, bet Oregone šis tas vėl pasikeitė – žvilgsniui teko apsiriboti kur kas artimesniais vaizdais. Žingsniavau pro didžiųjų pocūgių, kvapiųjų ir kaliforninių kėnių girias, pro krūmynais apžėlusius ežerėlius, braudamasi vis pirmyn per kelią užstojusias pievas ir aukštus dagius. Įžengusi į Rogo upės nacionalinę girią kulniavau milžiniškų senovę menančių medžių šešėlyje. Kai išnirau į kirtimus, priminusius tuos,

kuriuos buvau išvydusi prieš keletą savaičių – plačias atviras kelmų ir medžių šaknų pilnas erdves, apnuogintas tankaus miško kirtėjų. Gerą pusvalandį klaidžiojau tarp medžių nuolaužų, kol po kelių valandų pagaliau pasiekiau išgrįstą taką ir vėl atradau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką.

Dienos buvo saulėtos ir giedros, tačiau oras – palyginti vėsus, o artinantis prie Dangaus ežerų tyrlaukių, kur kelias driekėsi 1,8 kilometro aukštyje, kasdien vis labiau vėso. Žingsniuojant vulkaninėmis uolomis ir didžiuliais akmenimis nusėtais skardžiais, prieš mano akis vėl atsivėrė platumų vaizdai. Retsykiais man pavykdavo išvysti žemiau kelio tyvuliavusius ežerus ir žaliavusias lygumas. Nors plieskė saulė, oras veikiau priminė ankstyvą spalio rytą nei popietę rugpjūčio vidury. Kad nesušalčiau, privalėjau nuolat judėti. Jei stabtelėdavau daugiau nei penketui minučių, prakaitu permirkusi marškinėlių nugara sustingdavo į ledą. Nuo tada, kai išvykau iš Ašlando, nebuvau sutikusi nė gyvos dvasios, bet dabar jau pastebėdavau vienadienių žygeivių ir vienai nakvynei gamtoje išsiruošusių keliautojų, pasiekusių Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką kuriuo nors su juo susikertančiu taku, vedančiu aukštyn prie viršūnių arba žemyn prie ežerų pakrančių. Didžiumą laiko leidau viena – buvau prie to pratusi, bet kelias dėl šalčio atrodė kur kas tuštesnis, o vėjas be atvangos braškino atkaklių medžių šakeles. Atrodė šalta – netgi šalčiau nei sniegynuose greta Sieros miestelio, nors pasitaikydavo išvysti tik menkučius kur ne kur baltuojančius sniego lopinėlius. Netrukau suvokti, jog tada kalnai dar tik rengėsi vasarai, o dabar, prabėgus vos šešioms savaitėms, jie jau stengėsi ją pamiršti ir kuo geriau pasiruošti rudeniui, – deja, man čia vietos vis mažėjo.

Vieną vakarą sustojusi nakvynei nusivilkau prakaitu permirkusius drabužius, apsirengiau visais kitais dar turėtais apdarais ir paskubomis pasiruošusi prarijau vakarienę. Sustirusi į ožio ragą nedelsdama susirangiau miegmaišyje, jaučiausi pernelyg sušalusi net skaityti. Visą naktį su kepure ir pirštinėmis gulėjau susirietusi it kūdikis įsčiose, neįstengdama

nė bluosto sudėti. Pagaliau pakilus saulei, lauke buvo trys laipsniai šalčio, o mano palapinę dengė plonytis šerkšno sluoksnis. Nors vandens butelius buvau įsinešusi į palapinę, šis buvo pavirtęs ledu. Neturėjau nė gurkšnelio vandens atsigerti, tad pusryčiams vietoje įprastų dribsnių su priedais ir mišinio „Geriau nei pienas“ sukirtau baltyminį batonėlį rengdamasi palikti stovyklavietę. Tada darsyk prisiminiau motiną. Nuo Ašlande praleistų dienų ji vis šmėstelėdavo mano mintyse – tai menkai, tai itin reikšmingai, o dabar, kai pasirodė sniegas, mama neginčytinai buvo čia.

Atėjo rugpjūčio aštuonioliktoji. Jos gimimo diena. Jei mama būtų gyvenusi, šiandien jai būtų sukakę penkiasdešimt.

Ji nebegyveno. Nesulaukė penkiasdešimties. Niekada nesulauks penkiasdešimties, – kartojau sau, dūlindama po ryškia ir šalta rugpjūčio saule. *Būk penkiasdešimties, mama, būk suknistų penkiasdešimties*, – galvojau kėblindama į priekį ir vis labiau tūždama. Nė pati negalėjau patikėti, kaip siutau ant motinos, kad ši nesulaukė penkiasdešimtojo gimtadienio. Net nagus niežtėjo, kaip troškau vožtelėti jai per srėbtuvę.

Per ankstesnius jos gimtadienius tokio pykčio nejutau – vien liūdesį. Per pirmąją gimimo dieną po jos mirties – tuomet jai būtų suėję keturiasdešimt šešeri – aš, Edis, Karen, Leifas ir Polas išbarstėme jos pelenus greta mažutės akmenimis įrėmintos gėlių lysvelės, kurią pasodinome nedidelėje proskynoje mūsų sklype. Kitas tris jos gimimo dienas įstengiau tik lieti ašaras ir ramiai sėdėti, klausydamasi Džudės Kolins albumo *Colors of the Day* taip atidžiai, kad galų gale imdavo rodytis, jog kiekviena jo nata virto mano kūno ląstele. Kasmet prisiversdavau jį išklausyti tik vieną kartą – dėl prisiminimų apie motiną, besiklausančią albumo man esant dar visai mažai. Klausantis tų kūrinių atrodydavo, kad mama stovi čia pat kambaryje, visai greta manęs, – deja, jos ten nebūdavo ir jau niekada nebus.

Šiandien Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių take negalėjau sau leisti prisiminti nė eilutės. Ištryniau visas iki paskutinės to albumo

dainas iš galvoje nuolat tarškėjusios radijo stoties grojaraščio, desperatiškai sugrabaliojau mygtuką ir priverčiau mintis akimirkai stabtelėti. Tai nebuvo mano mamos penkiasdešimtasis gimtadienis ir jokios dainos jam nereikėjo. Kulniuodama pro kalnų ežerus ir milžiniškas vulkanines uolas, ant kurių pernakt iškritęs sniegas tirpdamas girdė tvirtas laukines gėles, žydėjusias tarp akmenų, skubėjau labiau nei kada nors anksčiau, o negailestingos mintys apie mamą nepaliko manęs ramybėje. Mirti keturiasdešimt penkerių buvo baisiausia jos klaida. Skindamasi kelią į priekį, galvoje uoliai dėliojau kitų sąrašą:

1. Būta laikotarpio, kai ji reguliariai, nors ir nedažnai, rūkė marihuaną ir nė kiek nesuko galvos taip elgdamasi mano, brolio ir sesers akivaizdoje. Kartą kaip reikiant apsvaigusi ji dar leptelėjo: „Tai tik augalas, kaip arbata."

2. Kai gyvenome įvairiuose daugiabučių kvartaluose, kur knibždėte knibždėjo vienišų motinų, mane, seserį ir brolį ne taip jau retai palikdavo vienus. Mama tikindavo mus, kad esame pakankamai dideli keletą valandų praleisti vieni, nes pinigų auklei neturėjo. Be to, tikindavo ji, visur aplink pilna motinų, kurių galėtume prašyti pagalbos nutikus nelaimei. Deja, mums reikėjo *mūsų* mamos.

3. Tuo pat laikotarpiu gerai įsiutusi dažnai grasindavo išperti mus mediniu šaukštu – keletą kartų savo pažadą ištesėjo.

4. Vienąsyk ji pareiškė, kad visai neprieštarautų, jei, užuot kreipęsi į ją „mama", vadintume vardu.

5. Nors mylėjo savo draugus, visuomet su jais bendravo šaltai ir išlaikė tam tikrą atstumą. Nemanau, kad ką nors kada nors buvo prisileidusi kaip reikiant arti. Ji tvirtai laikėsi įsitikinimo, kad „kraujas tirštesnis už vandenį". Deja, mūsų šeima beveik neturėjo giminaičių, gyvenusių arčiau nei kelių šimtų

kilometrų atstumu. Ji visuomet laikėsi atokiau kitų ir saugojo savo privatumą. Nors dalyvavo draugų susiėjimuose, aiškiai skyrė juos nuo mūsų šeimos. Būtent todėl jai mirus niekas nesiveržė mums padėti, būtent todėl, buvau tikra, jos bičiuliai paliko mane gedėti neišvengiamoje vienumoje. Mama neprisileido draugų artyn, todėl vėliau jie neprisileido manęs. Žinoma, jie linkėjo man gero, bet nė vienas nekvietė dalyvauti Padėkos dienos vakarienėje ir nė vienas neprisimindavo per mamos gimtadienį paskambinti man bent pasisveikinti.

6. Mamos optimizmas dažnai pasiekdavo erzinančias aukštumas, ji nuolat kartodavo savo kvailystes: *Mes nesame vargetos – mes turime daug meilės! Kai užsidaro durys, atsiveria langas!* Tokios kalbos visuomet sukeldavo man protu nepaaiškinamą norą ją pasmaugti – netgi tada, kai, artinantis paskutiniajai, jos optimizmas kurį laiką buvo nubudęs ir ėmė reikštis atkakliu tikėjimu, kad ji nemirs, jei tik kasdien didžiuliais kiekiais gers kviečių želmenų sultis.

7. Man bebaigiant vidurinę mokyklą, ji nė sykio nepaklausė, į kokį koledžą norėčiau stoti. Mudvi nekeliavome po mokymo įstaigas, nesilankėme atvirų durų dienose. Kol įstojau į koledžą ir išgirdau bendramokslių pasakojimų apie iš anksto, prieš pildant dokumentus aplankytus koledžus, nė nežinojau, kad taip elgtis bemaž įprasta. Viską išsiaiškinti turėjau pati, ir galų gale parašiau prašymą stoti tik į Šv. Pauliaus koledžą – vienintele mano pasirinkimo priežastimi tapo žavus reklaminis lankstinukas ir patrauklus mokyklos pristatymas, be to, nuo namų ją skyrė vos trys valandos kelio automobiliu. Tiesa, vidurinėje mokykloje išties buvau kiek per stipriai atsipalaidavusi, pernelyg įsikibusi į kvailutės blondinės vaidmenį, kurio man gyvybiškai reikėjo, kad netapčiau bendruome-

nės atstumtąja: juk buvau kilusi iš šeimos, kuri vietoje unitazo naudojo kadaise medaus pakuote buvusį kibirą, o namus šildėsi židiniu. Mano ilgaplaukis patėvis su krūmyną primenančia barzda vairavo metalo laužą primenantį automobilį, kurį pats, naudodamasis dujiniu degikliu, benzininiu pjūklu ir keletu tik priekiniais ratais varomų automobilių nuolaužų, buvo pavertęs sunkvežimiuku, o pažastų nesiskutanti motina karštakraujams, ginklus dievinantiems vietiniams vis leptelėdavo ką nors panašaus į „man regis, medžioklė – tai paprasčiausias žudymas". Vis dėlto ji žinojo, kad košės galvoje turiu kur kas daugiau, nei parodau. Jai buvo ne paslaptis, kad nuolat alkstu žinių, ir per dieną lengvai ryte prarydavau knygą. Laikant kiekvieną standartizuotą testą, mano rezultatai visuomet patekdavo tarp geriausiųjų, ir mudvi su mama būdavome vienintelės, kurių ši žinia neapstulbindavo. Kodėl ji niekada nepaklausė manęs: *Ei, gal tau vertėtų pamėginti patekti į Harvardą? Galbūt norėtum užpildyti prašymą stoti į Jeilio universitetą?* Minčių apie Harvardą ar Jeilį man tuomet nė nekildavo, šie universitetai atrodė kone išgalvoti, egzistuojantys tik istorijose. Tik po kurio laiko kaip reikiant suvokiau, jog Harvardas ir Jeilis – tikros aukštosios mokyklos. Nors puikiai žinojau, kad niekaip nebūčiau įstengusi ten patekti – tikrai nebūčiau atitikusi jų reikalavimų – kažkas manyje sudužo vien pagalvojus, kad niekam niekada neatėjo į galvą bent pasiūlyti išmėginti laimę ir užpildyti stojimo prašymą.

Deja, dabar jau buvo per vėlu, o kaltinti dėl visko teliko mano mirusią atsiskyrėlę, perdėtai optimistišką, koledžui kaip reikiant paruošti neįstengusią, retsykiais vaikus be priežiūros palikdavusią, marihuaną rūkiusią, mediniu šaukštu mojavusią ir vardu ją vadinti prašiusią motiną. Jai nepavyko. Nepavyko. Ji nuvylė mane taip stipriai, kaip tik galėjo.

Velniop ją, – pamaniau ir sustingau iš įtūžio.

Tuomet prapliupau bliauti. Ašaros veidu netekėjo – tik garsi rauda draskė kūną taip skausmingai, kad nepajėgiau pastovėti ant kojų. Rypaudama palinkau į priekį ir įsirėmiau delnais į kelius. Ant mano nugaros gulėjo sunki kuprinė, iš paskos purvu vilkosi slidinėjimo lazda, o iš gerklės veržėsi visas mano kvailas gyvenimas.

Taip neteisinga. Atimti iš manęs motiną atrodė neįtikėtinai žiauru. Neįstengiau net kaip reikiant jos nekęsti. Aš netekau galimybės užaugusi atsiplėšti nuo mamos ir skųstis ja bičiuliams, priekaištauti dėl visų akimirkų, kai pasielgė ne taip, kaip man atrodė teisinga, o tada, šiek tiek subrendus ir suvokus, kad ji stengėsi kaip įmanydama ir išties buvo velniškai gera mama, ištiesti rankas ir vėl priimti ją į širdį. Jos mirtis atėmė iš manęs tokią galimybę, atplėšė nuo manęs mane pačią. Mamos netektis privertė akimirksniu suaugti ir atleisti jai už kiekvieną nusižengimą ar kliaudą, tuo pat metu amžiams liekant vaiku: tą per anksti atėjusią akimirką, kai mudviem teko išsiskirti, mano gyvenimas vienusyk ir baigėsi, ir prasidėjo. Ji buvo mano motina, aš likau našlaite. Kiūtojau ir jos, ir nuolatinės vienatvės spąstuose. Mama amžiams liks tuščiu dubeniu, kurio niekas kitas neįstengs pripildyti. Turėsiu pati jį pildyti vis iš naujo ir iš naujo...

Velniop ją, kartojau žingsniuodama artimiausius keletą kilometrų, iš įtūžio vis greitindama žingsnį, tačiau netrukus stabtelėjau ir prisėdau ant akmens. Palei mano pėdas žėlė pievelė žemų gėlių, kurių švelniai rausvi žiedlapiai rėmino akmenų kraštelius. *Krokai,* – prisiminiau motinos man įskiepytą pavadinimą. Tokie pat žiedai mirgėjo ten, kur išbarstėme jos pelenus. Ištiesusi ranką delnu perbraukiau per vienos gėlelės žiedlapius ir pajutau pyktį nuslūgstant.

Kai pagaliau pakilau ir vėl leidausi į kelią, motinai nebejutau nė menkiausios pagiežos. Nepaisant visko, ji išties buvo nuostabi mama. Žinojau tą augdama, žinojau skaičiuodama jos paskutiniąsias dienas, žinau ir dabar. Supratau, jog tai šį tą reiškė – tiesą sakant, netgi labai

daug. Turėjau begalę draugų, kurių mamos, kad ir kokį ilgą gyvenimą joms pasisekė nugyventi, niekada neapdovanojo savo atžalų tokia visa apimančia meile, kokia mane apgaubė manoji. Pagaliau supratusi, jog mirs – ir palyginti greit, – ji pasikliovė būtent meile. Toji meilė padėjo jai susitaikyti su mintimi, kad teks palikti mane, Leifą ir Karen.

– Aš atidaviau jums viską, ką turėjau, – vis tikino paskutiniosioms savo gyvenimo dienomis mama.

– Taip, – sutikau. Tai buvo tiesa – iš tikrųjų atidavė. Tikrai. Tikrai. Tikrai. Mumis ji visada rūpinosi vedama neįtikėtinai stipraus motiniško instinkto: niekada nieko mums negailėjo, nė menkiausio meilės prisilietimo.

– Visada būsiu greta jūsų, kad ir kas nutiktų, – kartojo.

– Taip, – pritariau, glostydama švelnias jos rankas.

Kai liga motiną surietė taip, kad nekilo nė menkiausios abejonės, jog ji tikrai mirs, kai visi jautėmės esą pakeliui į patį tikriausią pragarą, o mintys, jog kažkoks kviečių želmenų sulčių kiekis galėtų įstengti ją išgelbėti, liko toli praeityje, paklausiau jos, kaip turėtume pasielgti su jos kūnu – kremuoti ar palaidoti. Tiesa, motina į mane žvelgė taip, lyg būčiau kalbėjusi olandiškai.

– Norėčiau, kad viskas, kas gali būti paaukota, būtų paaukota, – po valandėlės pratarė ji. – Turiu omenyje, mano organai. Atiduokite jiems viską, ką dar bus galima panaudoti.

– Gerai, – linktelėjau. Apie tai galvoti, suvokti, jog nebegalime kurti tolimų neįtikėtinų planų, įsivaizduoti motinos kūno dalis gyvuojant nepažįstamųjų kūnuose atrodė keisčiau nei keista. – O tada? – mygiau toliau, nors iš skausmo vos susilaikiau nedejavusi. Privalėjau žinoti. Atsakomybė neabejotinai turėjo kristi ant mano pečių. – Kaip norėtum, kad pasielgtume su tuo... kas liks? Norėtum būti kremuota ar palaidota?

– Man nerūpi, – atsakė ji.

– Žinoma, rūpi, – nenurimau.

– Tikrai nerūpi. Elkitės taip, kaip jums pasirodys tinkamiausia. Rinkitės tą būdą, kuris jums mažiau kainuos.

– Ne, – prieštaravau. – Privalai pasakyti. Noriu žinoti, koks mūsų sprendimas pasirodytų priimtinesnis tau.

Pakako minties, kad nutarti tektų man, ir mane persmelkė baimė.

– O, Šeril, – ištarė mano kalbų išvarginta motina, mudviejų žvilgsniai susitiko tarsi dviejų gedinčių varžovų. Daugybę kartų troškau ją pasmaugti už nepamatuotą optimizmą, bet ji tikriausiai ne ką rečiau svajojo pasmaugti mane, kai niekaip nepasiduodavau neišgavusi atsakymo.

– Sudeginkite mane, – pagaliau prabilo ji. – Paverskite mane pelenais.

Taip mes ir pasielgėme, nors jos kūno pelenai buvo visai kitokie, nei tikėjausi. Jie nė nepriminė šilko švelnumo ir smėlio smulkumo pelenų, liekančių išblėsus laužui, – veikiau jau šviesius akmenėlius, sumišusius su šiurkščiu pilkšvu žvyru. Kai kurie gabalėliai buvo tokie dideli, kad vien juos išvydęs galėjai aiškiai suprasti, kad dar visai neseniai tai buvo žmogaus kaulai. Dėžė, kurią man atidavė laidojimo namų darbuotojas, buvo keistai adresuota mano mamai. Parsinešusi ją namo, pastačiau spintelėje, kur mama laikė gražiausius savo daiktus. Buvo birželis. Čia dėžutė stovėjo iki pat rugpjūčio aštuonioliktosios – taip pat ir mūsų užsakytas paminklas, kurį gavome tą pačią savaitę, kaip ir pelenus. Paminklas stovėjo svetainės pakraštyje – tikriausiai svečius toks vaizdelis kiek išmušdavo iš vėžių, bet mane jis keistai ramino. Jis buvo tamsiai pilkas su baltutėlėmis raidėmis užrašyta mamos pavarde, gimimo ir mirties datomis bei sakiniu, kurį vis labiau glemžiama ligos ir gulėdama mirties patale ji vis kartojo mums: *Visada būsiu greta jūsų.*

Ji troško, kad prisimintume jos žodžius. Aš niekada jų nepamiršau. Man iš tikrųjų rodės, kad ji visuomet yra šalia manęs – bent jau perkeltine prasme, tačiau iš dalies ir tiesiogine. Kai pagaliau pastatėme paminklą ir sumaišėme jos pelenus su žeme, aš visų neišpyliau. Keletą didžiausių

gumulėlių pasilikau delne. Stovėjau prie kapelio gana ilgai, vis nesiryždama grąžinti jų žemei. Tuomet to nepadariau. Ir niekada nepadarysiu.

Sudegusius motinos kaulus aš įsidėjau tarp lūpų ir prarijau.

Atėjus penkiasdešimtojo motinos gimtadienio nakčiai aš vėl tryškau meile jai, nors Džudi Kolins dainų į mintis įsileisti vis dar nepajėgiau. Buvo šalta, bet šiek tiek šilčiau nei praėjusį vakarą. Kiūtojau palapinėje susirietusi bei apsimovusi pirštines ir skaitinėjau pirmuosius naujos knygos – „Geriausių 1991-ųjų metų amerikiečių esė“ – puslapius. Paprastai norėdama sudeginti vakare perskaitytus knygos puslapius sulaukdavau ryto, bet tąnakt, vos užvertusi knygą, išsliūkinau lauk ir įkūriau ką tik perskaitytų puslapių lauželį. Stebėdama liepsnos liežuvius pasiglemžiant popierių, garsiai ištariau motinos vardą, tarsi būčiau dalyvavusi kokiame jos garbei suplanuotame rituale. Tikras mamos vardas buvo Barbara, bet paprastai ji prisistatydavo tiesiog Bobi, todėl būtent tokiu vardu tąnakt ją vadinau. Užuot sakius *mama,* tarti *Bobi* buvo tarsi išsilaisvinimas: rodės, pirmąsyk iš tikrųjų supratau, kad ji buvo daugiau nei mano motina. Mamai mirus, netekau ir Bobi – moters, kuria ji buvo atskirai nuo tos, man priklausiusios. Atrodė, kad tik tuomet iš tikrųjų atsiskleidė tobula ir sykiu kliaudų nestokojusi jos žmogiškumo galia, tarsi jos gyvenimas būtų prilygęs nepriekaištingai nutapytai freskai, kurią tik dabar pirmąsyk įstengiau aprėpti žvilgsniu. Pamatyti tai, kas ji buvo ir kas nebuvo su manimi. Išvysti, kaip nuoširdžiai ji priklausė ir tuo pat metu nepriklausė vien man.

Paskutinis Bobi noras – kad jos organai būtų paaukoti ir galėtų padėti kitiems – taip ir nebuvo išpildytas, bent jau išpildytas ne taip, kaip ji tikėjosi. Vėžys ir morfijus dar prieš mirtį buvo spėję keturiasdešimt penkerių metų kūną suėsti taip, kad jis veikiau būtų galėjęs kitą organizmą užnuodyti, nei jam padėti. Galų gale jiems pavyko panaudoti tik jos akių ragenas. Puikiai žinojau, kad ta akies dalis primena tik plonytę

skaidrią plėvelę, bet galvodama apie tai, ką atidavė mano mama, nepajėgiau apie jas galvoti taip paprastai. Mano vaizduotė visuomet piešdavo įspūdingas dangaus mėlynumo mamos akis nepažįstamojo veide. Prabėgus keletui mėnesių po jos mirties, pašto dėžutėje radome padėką nuo Nacionalinio transplantacijos biuro. Laiške buvo rašoma, jog tik jos dosnumas leido kažkam matyti pasaulį. Degiau noru sutikti tą žmogų, įsispitryti į jo arba jos akis – žmogui būtų nereikėję tarti nė žodelio. Tenorėjau, kad tas žmogus, kad ir kas jis ar ji būtų, žvilgtelėtų į mane. Paskambinau laiške nurodytu telefono numeriu, bet mano prašymas buvo nedelsiant atmestas. Mane patikino, jog atliekant transplantaciją svarbiausia – konfidencialumas. Negalėjau pažeisti paciento teisių.

– Norėčiau paaiškinti jums apie jūsų motinos auką, – kantriai puolė mane raminti telefonu atsiliepusi moteris. Guodžiantis jos balsas priminė begalę socialinių darbuotojų, psichologų, ligoninės savanorių, slaugių, gydytojų ir laidojimo namų darbuotojų, bendravusių su manimi paskutiniosiomis mamos gyvenimo savaitėmis ir pirmosiomis dienomis jos gyvybei užgesus. Visų jų balsai buvo kupini sąmoningos, kone įkyrios užuojautos, tuo pat metu vis primenančios, kad viską išgyvenu tik aš viena.

– Persodinta buvo ne visa akis, – aiškino moteris. – Tik ragena, kuri yra...

– Pati žinau, kas yra ragena, – riktelėjau. – Vis dėlto norėčiau žinoti, kas jas gavo. Jei įmanoma, pamatyti jį ar ją. Manau, bent jau tiek esate man skolingi.

Įtūžusi padėjau telefono ragelį, bet mažutė blaiviai mąstyti dar įstengusi mano dalis puikiai žinojo, jog moteris teisi. Mano motinos tame žmoguje nebuvo. Nebebuvo jos mėlynų akių, ir aš jau niekada į jas neįsižiūrėsiu.

Kai mano knygos puslapius prarijusi liepsna pagaliau užgeso, atsistojau kėblinti atgal į palapinę, bet mano ausis iš rytų pusės pasiekė aukšto

pasiutusio lojimo ir kauksmo triukšmas – artinosi kojotų gauja. Šiaurės Minesotoje buvau šiuos garsus girdėjusi tiek kartų, kad jie manęs nė nebaugino – priešingai, priminė namus. Nužvelgiau dangų: tamsoje visur aplink mane ryškiai žibėjo didingos žvaigždės. Suvirpėjau aiškiai suvokdama, kokia laimė mane aplankė čia atsidūrus – buvo taip gražu, kad nė nesinorėjo išsyk pasislėpti palapinėje. Kur būsiu po mėnesio? Netilpo galvoj, kad laiką jau leisiu ne kelyje, tačiau tokia buvo tiesa. Greičiausiai būsiu Portlande, jei ne dėl kokios kitos priežasties, tai dėl tuštutėlių kišenių. Dar turėjau šiek tiek pinigų, gautų Ašlande, bet tikrai ne tiek daug, kad jų pakaktų nusigauti iki Dievų tilto ir dar liktų.

Mąsčiau apie Portlandą dar keletą dienų, per kurias spėjau išdūlinti iš Dangaus ežerų tyrlaukių ir atsidurti Oregono dykumoje – aukštoje dulkių nusėtoje lygumoje, žaliavusioje suktaspyglėmis pušimis. Mano knygoje buvo paaiškinta, jog kadaise dykuma buvo nusėta ežerais ir šaltiniais, bet per Mazamos ugnikalnio išsiveržimą visą teritoriją nuklojo lava ir pelenai. Kai pasiekiau Kraterio ežero nacionalinį parką, buvo šeštadienio rytas. Ežero niekur nebuvo matyti – pasiekiau tik stovyklavietę, įkurtą vienuolika kilometrų piečiau nuo ežero kranto.

Tai buvo ne šiaip stovyklavietė – greičiau jau pašėlęs kompleksas turistams, kuris apėmė stovėjimo aikštelę, parduotuvę, viešbutuką ir nedidelį monetą įmetus veikti pradedantį skalbimo aparatą. Regis, čia variklius riaumoti vertė ir garsiai automobilio radijo grojamos muzikos klausėsi bent trys šimtai žmonių, per šiaudelius iš milžiniškų popierinių puodelių siurbčiojusių gaiviuosius gėrimus ir šlamštusių traškučius iš didžiulių parduotuvėje pirktų pakuočių. Vaizdelis vienusyk ir prikaustė mano dėmesį, ir privertė pasibaisėti. Jei nebūčiau dar prieš atvykdama žinojusi, kad tereikia įveikti bent pusę kilometro bet kuria kryptimi, ir atsidursiu visai kitame pasaulyje, niekaip nebūčiau įstengusi tuo patikėti. Apsinakvojau stovyklavietėje, palaimingai nusimaudžiau po dušu ir jau kitą rytą išsirengiau Kraterio ežero link.

Apibūdinimas knygoje buvo visiškai teisingas: vos išvydusi ežerą, kurį laiką negalėjau patikėti savo akimis. Stypsojau ant vos daugiau nei dviejų kilometrų aukščio skardžio, o vandens paviršius žvilgėjo beveik trimis šimtais metrų žemiau. Kiek nelygaus skritulio formos ežeras tiesiai man po kojomis žibėjo žodžiais nenusakomo tyrumo ultramarino žydruma – tokios iki tol niekur nebuvau regėjusi. Ežeras driekėsi apie dešimtį kilometrų į priekį, o mėlį vieninteléje vietoje skrodė nedidelio ugnikalnio viršūnėlė – Burtininko sala, išnirusi iš vandens vos daugiau nei du šimtus metrų. Kūgio formos salelėje žėlė suktos lapuodegės pušys. Kalvota ir kone bevaisė ežero pakrantė kur ne kur žaliavo tokiomis pat pušimis, o iš tolėliau vandens telkinį supo kalnai.

– Ežeras toks tyras ir gilus, nes sugeria visas mums regimos šviesos spalvas, išskyrus mėlyną, todėl mūsų tinklainės jį suvokia it švarią tamsią mėlynę, – prabilo man už nugaros stovėjusi nepažįstamoji, atsakydama į klausimą, kurio iš nuostabos vos neištariau garsiai.

– Ačiū, – atsakiau jai.

Tokia ežero gelmė ir tyrumas, sugeriantis kiekvieną mums regimos šviesos spalvą, išskyrus mėlyną, atrodė visiškai logiškas ir moksliškai teisingas paaiškinimas, bet manęs nepaliko ramybėje mintis, jog Kraterio ežere slypėjo kažkokia nepaaiškinama paslaptis. Klamatų gentis šio ežero apylinkes iki šiol laikė šventa vieta, ir jį išvydusi aiškiai suvokiau kodėl. Nė nesirengiau to vertinti skeptiškai. Atrodė visiškai nesvarbu, kad dešimtys turistų aplink stengėsi kuo gražiau nufotografuoti ežerą ar važiavo automobiliais pro šalį sumažinę greitį. Ežero galia buvo akivaizdžiai juntama. Viduryje šių sausumos platybių ežeras atrodė it stebuklas – neįveikiamas, atsiskyręs ir vienišas, toks, koks visuomet buvo ir bus per amžius, sugerdamas visas mums regimos šviesos spalvas, išskyrus mėlyną.

Užfiksavau fotoaparatu keletą kadrų ir nužingsniavau ežero pakrante link keleto nedidelių namelių, suręstų turistams. Neturėjau

kito pasirinkimo, reikėjo praleisti čia dieną: buvo sekmadienis, ir pašto skyrius nedirbo. Norėdama atsiimti dėžę privalėjau sulaukti rytojaus. Dienos pagaliau vėl buvo saulėtos ir šiltos, cimpinant į priekį staiga dingtelėjo, kad, jei nebūčiau nutraukusi nėštumo, apie kurį sužinojau Su Folso viešbučio kambaryje diena anksčiau, nei nutariau leistis į žygį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, maždaug dabar būčiau turėjusi gimdyti. Mano kūdikio gimimo diena būtų išpuolusi tą pačią savaitę, kaip ir motinos gimtadienis. Skaudus datų sutapimas man priminė smūgį žemiau juostos, bet abejoti sprendimu nutraukti nėštumą visgi nepriverte – tik paskatino mane maldauti visatos duoti man dar vieną galimybę ir leisti prieš tampant motina virsti tuo, kuo privalėjau virsti: moterimi, kurios gyvenimas visiškai skyrėsi nuo mamos.

Kad ir kaip būčiau mylėjusi ir dievinusi motiną, jau vaikystėje rezgiau planus, norėdama žūtbūt netapti tokia kaip ji. Puikiai žinojau, kodėl vos devyniolikos ji sumainė žiedus su mano tėvu: dėl nėštumo ir vos menkučio trupinėlio meilės. Ši istorija buvo viena tų, kurias po žodelį iš jos lūpų ištraukiau be atvangos klausinėdama, jai purtant galvą ir nesuvokiant, kodėl man visa tai įdomu. Kamantinėdavau mamą tol, kol ji pagaliau pasiduodavo. Sužinojusi, kad laukiasi, ji svarstė dvi galimybes: neteisėtai nutraukti nėštumą Denveryje arba iki gimdymo pasislėpti atokiame mieste ir vėliau atiduoti mano seserį motinai, kuri buvo pasisiūliusi užauginti mažylę kaip savą. Vis dėlto mano motina nutarė nesiimti nė vienos iš šių išimčių. Ji nusprendė užauginti savo kūdikį, tad ištekėjo už mano tėvo ir tapo Karen motina. Tuomet – mano, o kiek vėliau ir Leifo.

Mūsų.

– Niekada nespaudžiau rankose savo gyvenimo vairo, – virkavo ji vieną dieną po to, kai sužinojo netrukus mirsianti. – Visuomet elgiausi taip, kaip norėjo kas nors kitas. Visada buvau kieno nors dukra, žmona arba motina. Niekada negalėjau paprasčiausiai būti savimi.

– O, mama, – tik tiek teįstengiau ištarti, glostydama jos ranką.
Buvau per jauna, kad pasakyčiau ką nors daugiau.

Dienai įpusėjus nukėblinau į viename netoliese stūksojusių pastatų veikusią valgyklėlę ir papietavau, tuomet pro automobilių stovėjimo aikštelę nuėjau į Kraterio ežero viešbutuką ir su Pabaisiuku ant pečių dūlindama elegantišku kaimiško stiliaus vestibiuliu akimirkai stabtelėjau dirstelėti į valgomąjį. Prie staliukų sėdėjo būreliai žmonių, dailios kompanijos, rankose it blyškiai gelsvus brangakmenius spaudusios *Chardonnay* ir *Pinot gris* vyno taures. Išnirusi lauk į terasą, nuo kurios atsivėrė stulbinamas ežero vaizdas, nukurnėjau prie didžiulių supamųjų krėslų ir susiradau vieną, kėpsojusį kiek tolėliau nuo kitų.

Likusią popietės dalį praleidau ten kiurksodama, nenuleisdama žvilgsnio nuo ežero. Nuo Dievų tilto mane vis dar skyrė 537 kilometrai, bet ramybėje nepaliko širdį užvaldęs jausmas, jog kai kur jau atvykau, – tarsi tasai skaisčiai mėlynas vanduo būtų kuždėjęs man kažką, ką išgirsti norėdama įveikiau visą šį kelią.

Turėjau nuolat sau priminti, jog kadaise čia būta Mazamos. Kadaise čia stūksojo daugiau nei pusketvirto kilometro aukščio ugnikalnis, vieną dieną netekęs širdies. Kadaise viskas aplink buvo palaidota po lavos ir pelenų sluoksniu. Kadaise čia būta tuščio dubens, kuriam pripildyti prireikė ne vieno šimto metų. Vis dėlto, kad ir kaip atkakliai būčiau stengusis, mano fantazija buvo bejėgė nupiešti šiuos vaizdinius. Nei kalno, nei išdegintų apylinkių, nei tuščio dubens – jų čia tiesiog nebuvo. Teliko tik vandens tyla ir ramybė – tai, kuo kalnas, išdegintos apylinkės ir tuščias dubuo virto prasidėjus gijimui.

17

PIRMYKŠTĖS BŪSENOS

Oregonas mano mintyse priminė „klases“: mintimis nuo Kraterio ežero iki Dievų tilto akimirksniu nukeliavau kažką peršokdama, kažkur pasukdama ir stryktelėdama... 137 kilometrai iki kitos maisto atsargų dėžės Šelter Kovo poilsiavietėje. 230 kilometrų nuo ten iki paskutinės dėžės, laukusios manęs greta Olalijo ežero. Tuomet būtų likęs kelio galelis iki Kolumbijos upės: 170 kilometrų iki Kaskadinio Loko miestelio su trumpute stotele šios atkarpos viduryje – Timberlaino poilsiavietėje ant Hudo kalno šlaito, kur jau manyčiau – po velnių, negaliu patikėti, jog beveik atvykau!

Atrodė, vienas juokas, bet viską sudėjus susidarydavo 537 kilometrai.

Netrukus suvokiau vieną gerą naujieną: kad ir kas nutiktų stengiantis įveikti tuos 537 kilometrus, kone visą kelią netoliese galėsiu rasti šviežių uogų. Šilauogės, mėlynės, gervuogės – visos jos, išpampusios ir pasirengusios būti nuskintos, lūkuriavo manęs kelio pakraščiuose. Ramiausiai žingsniuodama nuo Tilseno viršukalnės link Deimanto viršūnės tyrlaukio, rankomis raškiau jas nuo krūmynų, retsykiais stabtelėdama prisirinkti pilną kepurėlę.

Baugino šaltis. Svilino kaitra. Ant medžio žievę ir negyvą nupeštą vištą primenančių mano klubų odos lopinėlių užaugo dar vienas storos odos sluoksnis. Nors pėdos vis dar pragariškai perštėjo, jos bent jau nekraujavo – neiškilo naujų pūslių. Kad bent kiek nuraminčiau skausmą, keletą kartų nutariau sustoti paėjusi vos pusdienį ir įveikusi gal tik vienuolika ar dvylika kilometrų, bet nieko gero iš to neišėjo: skausmas buvo persmelkęs pėdas iki kaulų smegenų. Kartais skinantis kelią į priekį atrodydavo, kad jos iš tikrųjų lūžusios ir turėtų būti aptvarstytos ir sugipsuotos, o ne apautos batais. Versdama jas negailestingu keliu nešti šitokį svorį jaučiausi, tarsi būčiau iškrėtusi ką nors siaubingo ir neatitaisomo. Nepaisant viso to, buvau stipresnė nei kada nors anksčiau. Netgi nešina milžiniška manta įstengdavau per dieną įveikti gana įspūdingą atstumą – na ir kas, kad pradėjus temti jausdavausi it sudaužyta.

Žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku man atrodė kiek lengvesnis, bet nuo lengvos kelionės jis vis dar skyrėsi kaip diena nuo nakties.

Pasitaikydavo malonių rytų ir smagių popiečių, kai penkiolika šešiolika kilometrų nupėdindavau nepajutusi praktiškai nieko. Dievinau galimybę užsimiršti žingsnių ir slidinėjimo lazdos kaukšėjimo į kelią ritme, galvoje skambant amžinam tylos, dainų ir atsitiktinių frazių kratiniui. Dievinau kalnus, akmenis, elnius, triušius, kurie, vos mane išvydę, pranykdavo tarp medžių, vabalus ir varles, šleivojusius skersai kelio. Vis dėlto kiekvieną dieną ateidavo laikas, kuomet mano meilė visam kam išgaruodavo, o protas sugrįždavo prie tos pirmykštės būsenos, kai nerūpėdavo niekas, išskyrus judėjimą į priekį. Pėdindavau tiek, kiek pajėgdavau, kol nuoširdžiai patikėdavau nebeįstengsianti žengti daugiau nė žingsnelio į priekį. Tuomet sustojusi įsirengdavau stovyklavietę ir nedelsdama atlikdavau visus nakvynei pasirengti būtiniausius darbus: tik tam, kad kuo greičiau ateitų palaimos kupina akimirka, kai visiškai suniokota galėsiu išsitiesti palapinėje paslika.

Būtent taip jaučiausi pasiekusi Šelter Kovo poilsiavietę: išsekusi, išvarginta žygio nuobodulio ir nepajėgi jausti ką nors daugiau nei dėkingumą pagaliau pasiekus dar vieną kelio stotelę. Peršokau dar vieną Oregono „klasių" žaidimo langelį. Šelter Kovo poilsiavietėje stovėjo parduotuvėlė, apsupta saujelės paprastučių medinių nuomojamų namelių, išsibarsčiusių plačioje žaliuojančioje pievoje ant didžiulio miškų apsupto Odelo ežero kranto. Įkėblinusi į parduotuvės terasą nėriau vidun, kur išvydau tik keletą trumpučių žvejybinio jauko ir užkandžių lentynėlių bei gėrimų prikrautą šaldytuvą. Susiradau butelį *Snapple*, čiupau pakelį traškučių ir nužingsniavau prie kasos.

– Keliauji Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku? – paklausė ten dirbęs vyriškis. Man linktelėjus, jis pamojo lango parduotuvės gale pusėn. – Pašto skyrius atsidarys tik rytojaus rytą, bet gali nemokamai apsistoti netoliese. Ten yra ir dušai, kainuos tik dolerį.

Kišenėje teturėjau dešimt žalių – kaip jau buvau beįprantanti tikėtis, stabtelėjimai Ašlande ir Kraterio ežero nacionaliniame parke atsiėjo kiek brangiau, nei buvau planavusi, bet žinojau, jog dėžėje, kurią ketinau atsiimti kitą rytą, laukia dar viena dvidešimtinė, todėl tiesdama vyrui pinigus už gėrimą ir traškučius paprašiau dalį grąžos atiduoti smulkiomis monetomis, kad galėčiau susimokėti už dušą.

Kieme atsidariau limonado butelį bei traškučių pakelį ir užkandžiaudama patraukiau link nedidelio medinio dušo namelio, kurį buvo parodęs parduotuvės darbuotojas. Įžengusi vidun maloniai nustebau: nameliu vienusyk galėjo naudotis tik vienas keliautojas. Užrakinusi duris už nugaros tapau vienintele šios vietos karaliene. Jei šeimininkai būtų leidę, mielai būčiau čia miegojusi. Nusivilkusi drabužius, dirstelėjau į savo atspindį apsitrynusiame veidrodyje. Kelias suniokojo ne tik mano pėdas – kaip reikiant nukentėjo ir plaukai: tapo gerokai šiurkštesni, o dėl juos nuklojusių sudžiūvusio prakaito ir kelio dulkių sluoksnių atrodė ir kelissyk storesni. Rodės, lėtai, bet užtikrintai virstu

keistu viduriuku tarp Faros Foset (XX a. amerikiečių aktorė – *vert. past.*) didingiausiomis jos šlovės akimirkomis ir Gungos Dino (Radjardo Kiplingo eilėraščio ir vėliau pagal jį sukurto filmo veikėjas indas – *vert. past.*) klaikiausiomis jo dienomis.

Įmetusi monetų į nedidelę skrynelę, įžengiau į dušą ir ėmiau mėgautis karšto vandens prabanga, trindama kūną kažkieno anksčiau duše palikto muilo gabalėliu, kol šis visiškai ištirpo mano delnuose. Išlipusi nusišluosčiau kūną ta pačia skarele, kuria ežeruose ir vandenynų įlankose šveisdavau puodą ir šaukštą, ir vėl apsivilkau purvinais drabužiais. Šiaip taip užsikėlusi ant pečių Pabaisiuką nukėblinau atgal, jausdamasi bent tūkstantį kartų geriau. Priešais parduotuvėlę buvo plati terasa, kurios pakraščiais driekėsi ilgas suolelis. Įsitaisiusi ant jo įsmeigiau žvilgsnį į Odelo ežerą ir ėmiau pirštais švelniai sklaidyti drėgnus plaukus. Olalijo ežeras, tuomet – Timberlaino poilsiavietė ir Kaskadinis Lokas, maniau sau.

Strykt, pastrykt – ir baigta.

– Ar tu – Šeril? – paklausė iš parduotuvės išniręs vaikinas. Nepraėjus nė minutėlei, paskui jį pasirodė dar du. Nors ant jų pečių nesimatė kuprinių, dirstelėjusi į prakaitu permirkusius marškinėlius akimirksniu sumojau, jog jie taip pat keliauja Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Jauni dailūs barzdočiai buvo įdegę ir purvini, sykiu neįtikėtinai liesi ir pasakiškai raumeningi. Vienas jų buvo aukštas, kitas – šviesiaplaukis, o trečiasis žavėjo skvarbiu žvilgsniu.

Negalėjau atsidžiaugti spėjusi nusimaudyti po dušu.

– Taip, – atsakiau.

– Jau kurį laiką sekėme tavo pėdomis, – nudžiugo šviesiaplaukis, ir liesutį jo veidą nušvietė šypsena.

– Žinojome, kad šiandien pagaliau tave pasivysime, – patikino skvarbiaakis. – Pastebėjome ant kelio pėdsakus.

– Sekėme tavo įrašus registracijos knygose, – pridūrė aukštaūgis.

– Mėginome atspėti tavo amžių, – prisipažino šviesiaplaukis.

– Ir kiekgi, manėte, man metų? – paklausiau išsiviepusi it beprotė.

– Dvejojome – manėme, kad būsi arba mūsų bendraamžė, arba maždaug penkiasdešimties, – atsakė skvarbiaakis.

– Tikiuosi, nenusivylėte, – atsakiau, ir visi nuraudę prapliupome juokais.

Vaikinai buvo vardu Rikas, Džošas ir Ričis, visi trejais ar ketveriais metais jaunesni už mane ir kilę iš Portlando, Judžino bei Naujojo Orleano. Trijulė kartu lankė uždarą Minesotos laisvųjų menų koledžą, kiurksantį geros valandos atstumu nuo Tvin Sičio.

– Aš iš Minesotos! – sušukau išgirdusi jų pasakojimą, bet vaikinai jau žinojo: buvau tai paminėjusi įrašuose registracijos knygose.

– Dar neturi kelio pravardės? – pasmalsavo kažkuris.

– Bent jau neteko apie tokią girdėti, – prisipažinau.

Trijulė pravardę turėjo – prisipažino, jog pietų Kalifornijoje kiti žygeiviai buvo juos pakrikštiję Trimis Jaunais Smarkuoliais. Pravardė puikiai tiko: jaunuolių išties būta ne iš kelmo spirtų. Žygiuoti jie pradėjo nuo Meksikos pasienio. Priešingai nei visi kiti, neaplenkė sniegynų – įveikė visus po pusnynais palaidotus kilometrus, būtent todėl tarp šiemet ketinusiųjų įveikti atstumą nuo Meksikos iki Kanados liko vieni paskutiniųjų, o dabar, tokią vėlyvą vasaros dieną, sutiko mane. Jiems neteko sutikti Tomo, Dago, Grego, Meto, Alberto, Brento, Steisės, Trinos, Rekso, Semo, Helenos, Džono ir Saros. Jie nė nestabtelėjo Ašlande. Jie nešoko skambant *Grateful Dead* kūriniams, nekramtė opijaus ir prispausti prie uolos neužsiiminėjo seksu. Jie tiesiog skynėsi kelią į priekį, kasdien įveikdami daugiau kaip trisdešimt penkis kilometrus ir sparčiai vydamiesi mane nuo pat tos akimirkos, kai atvykusi į Sierą it varlė stryktelėjau į šiaurę pro pat jų nosis. Jie nebuvo šiaip jaunų smarkuolių trijulė: veikiau trys jaunos neįveikiamos žygių mašinos.

Jų kompanijoje praleistas laikas priminė atostogas.

Nukūrėme į parduotuvės šeimininkų mums paskirtą stovyklavietę, kur Trys Jauni Smarkuoliai jau buvo numetę kuprines, pasigaminome vakarienę ir leidomės pliurpti apie tiek su keliu susijusius, tiek ir visai kitus dalykus. Akimirksniu juos pamėgau. Bendrai kalbai rasti pakako poros akimirkų. Vaikinai buvo mieli geraširdžiai linksmuoliai, ir jų draugijoje netrukau pamiršti, kokia sužlugdyta dar visai neseniai sau atrodžiau. Jų garbei paruošiau sausai užšaldyto aviečių pyrago, kurį jau šitiek savaičių nešiausi su savimi, laukdama ypatingos progos. Pagaliau pasiruošę desertą, kabinome jį iš mano puodo keturiais šaukštais, o vėliau sugulėme į eilę ir užsnūdome po atviru dangumi.

Rytui išaušus visi atsiėmėme savo atsargų dėžes ir parsinešę jas į stovyklavietę kibome ruošti mantos tolesniam žygiui. Atsidariusi savąją, tuojau sukišau delnus tarp švelnių užspaudžiamų maisto maišelių, stengdamasi užčiuopti voką su dvidešimtine. Nors, ieškant vokelio su pinigais, širdį užliejo jau pažįstamas jaudulys, tąsyk man jo rasti nepavyko. Išmečiau viską iš dėžės ir pirštų galiukais patikrinau dėžės kraštelius, bet pinigų nebuvo. Nežinojau, kodėl – tiesiog nebuvo. Mano kišenėje liko šeši doleriai ir dvylika centų.

– Mėšlas, – nusikeikiau.

– Kas? – paklausė vienas Jaunųjų Smarkuolių.

– Nieko, – atsakiau. Gėdijausi prisipažinti, jog vis keliauju tuščiomis, o už manęs nestypso jokia nematoma jėga su kreditine kortele rankose ar pilna banko sąskaita.

Susikroviau gautą maistą į mėlynąjį krepšį, siusdama vien nuo minties, kad 230 iki kitos atsargų dėžės man likusių kilometrų teks sukarti vos su šešias doleriais ir dvylika centų kišenėje. Raminau save vis vien kulniuojanti ten, kur grynųjų man neprireiks, – turėjau skintis kelią pačios Oregono širdies link: per Viljametės, Makenzio ir Santjamo perėjas, skersai Trijų Seserų, Vašingtono ir Džefersono viršukalnių tyrlaukius. Ten juk vis tiek nebus kur išleisti nė tų šešių dolerių ir dvylikos centų, tiesa?

Po geros valandos drauge su Trimis Jaunais Smarkuoliais iškėblinome iš stovyklavietės. Mūsų keliai vis susitikdavo, o retsykiais stabtelėdavome kartu pailsėti. Negalėjau atsistebėti, išvydusi, ką ir kaip jie valgo: nors buvo plonyčiai it stagarai, stabtelėję jie staiga virsdavo nesuvaldomais barbarais, per vieną penkiolikos minučių pertraukėlę susikemšančiais į burnas bent po trejetą *Snickers* batonėlių. Vaikinams nusivilkus marškinėlius, po oda aiškiai matydavosi kiekvienas šonkaulis. Aš taip pat buvau netekusi svorio, nors ir mažiau nei vyrai – stebėdama kitų keliautojų kūnus, per vasarą jau buvau suvokusi, kad žygis moterų ir vyrų figūras keičia nevienodai – bet jau nebesukau galvos, ar atrodžiau liekna, ar rubuilė. Man terūpėjo gauti kuo daugiau maisto: kaip ir vaikinai, tapau nesuvaldomo rajumo barbare. Jau buvau pasiekusi tokią būseną, kai skaitomo romano herojui kibus į maistą turėdavau praleisti dalį teksto: pernelyg skausminga atrodė skaityti apie tai, ko taip troškau, bet niekaip negalėjau gauti.

Su Trimis Jaunais Smarkuoliais atsisveikinau dar tą pačią popietę: vaikinai ketino įveikti dar keletą kilometrų tolyn nuo vietos, kur jau buvau sumaniusi įsikurti nakčiai. Visgi jie nebuvo tik trys jaunos neįveikiamos žygių mašinos – jaunuoliams rūpėjo kuo greičiau pasiekti Santjamo perėją, kur kelias dienas ketino padaryti žygio pertraukėlę ir aplankyti šeimą bei draugus. Kol jie šiek tiek pagyvens kaip žmonės, maudysis po dušu, miegos tikrose lovose ir mėgausis tokiu maistu, kokio neįstengiau nė įsivaizduoti, aš ir vėl išsiveršiu į priekį, ir grįžę į kelią vaikinai vėl gaus sekti mano pėdsakais.

– Pavykite mane, jei įstengsite, – paraginau tikėdamasi, jog taip ir nutiks, nes išsiskiriant su trijule širdį suspaudė liūdesys. Tą vakarą rengdamasi nakvoti šalia nedidelio tvenkinėlio vis dar švytėjau iš laimės juos sutikusi, o po vakarienės masažuodama pėdas iš naujo permąsčiau kiekvieną jų pasakotą istoriją. Dar vienas pajuodęs kojos nagas rodės jau beatsiskiriąs nuo piršto. Staigiai jį timptelėjau, ir nagas pasiliko mano rankoje. Nusviedžiau jį į žolę.

Dabar tarp kelio ir manęs nusistovėjo lygiosios. Rezultatas – 5:5.

Įsitaisiau palapinėje, kojas užsikėlusi ant maisto krepšio, ir įnikau į dėžėje rastą naują knygą – Marijos Dermo „Dešimt tūkstančių dvasių“. Skaičiau iki pat akimirkos, kai pajutau nebeįstengianti išlikti atsimerkusi. Išjungiau lempelę ir išsitiesiau tamsoje. Vos ėmusi snausti, tiesiai virš galvos išgirdau medyje ūbaujančią pelėdą. U-uuuu, u-uuuu, šaukė paukštis vienusyk taip garsiai ir taip švelniai, kad mano sapnai tuojau išsilakstė.

– U-uuuu, – šūktelėjau, bet pelėda tylėjo.

– U-uuuu, – pamėginau darsyk.

– U-uuuu, – atsiliepė paukštis.

Įžengiau į Trijų Seserų tyrlaukį, taip pavadintą Pietinės, Šiaurinės ir Viduriniosios Seserų viršukalnių garbei. Kiekviena Sesuo siekė daugiau kaip trijų kilometrų aukštį ir buvo pripažinta trečia, ketvirta arba penkta pagal aukštį Oregono viršukalne. Tarp gana arti vienas kito susispraudusių vulkaninių viršūnių, kurias turėjau įveikti artimiausią savaitę, šios trys spindėjo it karūnos brangakmeniai. Deja, kol kas jų nemačiau: Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku jų link artinausi iš pietų, tad mintyse traukdama dainas ir deklamuodama eilėraščių nuotrupas žingsniuoti turėjau aukštų didžiųjų pocūgių, veimutinių pušų ir juodųjų cūgų giria, kur ne kur praeidama pro ežerėlius ir tvenkinius.

Praėjus keletui dienų nuo atsisveikinimo su Trimis Jaunais Smarkuoliais pasukau beveik porą kilometrų šalin nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako, mano gide aprašyto Elko ežero poilsiavietės link vedusiu takeliu. Čia paežerėje kėpsojo nedidelė krautuvėlė žvejams – panaši į tą, kurioje lankiausi Šelter Kove, tik čia dar būta mėsainiais prekiavusios kavinės. Nebuvau iš anksto suplanavusi nukrypti nuo žygio maršruto, bet pasiekus tako ir miestelio pusėn vedusio

šunkelio susikirtimo tašką, nenugalimas alkis mane nugalėjo. Kai ten atkakau, dar nebuvo nė vienuoliktos ryto, ir aplink neišvydau nė gyvos dvasios, išskyrus darbuotoją. Peržvelgusi meniu ir mintyse atlikusi keletą matematinių veiksmų užsisakiau sūrainį, skrudintų bulvyčių ir nedidelę porciją kolos. Gavusi savo užkandžius, susižavėjusi kibau į juos, apsupta žvejybiniais jaukais apkabinėtų sienų. Mano sąskaita siekė šešetą dolerių ir dešimt centų. Pirmąsyk per visą gyvenimą negalėjau palikti arbatpinigių. Palikdama vienintelius man likusius du centus būčiau greičiau jau įžeidusi darbuotoją. Išsitraukiau iš užspaudžiamo maišelio, kuriame laikiau vairuotojo pažymėjimą, pluoštelį pašto ženklų ir padėjau juos greta lėkštės.

– Atleiskite, neturiu laisvų monetų, bet palikau jums kai ką kita, – prisipažinau, gėdydamasi garsiai ištarti, ką palikusi.

Vyriškis tik papurtė galvą ir sumurmėjo kažką, ko suprasti man nepavyko.

Nužingsniavau tuščios siaurutės Elko ežero pakrantės link, spausdama delne du centus ir dvejodama, ar nevertėtų sviesti jų į vandenį ir sugalvoti noro. Vis dėlto nutariau nuo to susilaikyti ir paslėpiau monetas kišenėje tam atvejui, jei jų netyčia prireiktų kur nors pakeliui nuo čia iki Olalijo ežero eigulių stotelės, įsikūrusios už mintis išblaivinsiančių 160 kilometrų. Turėti vos du centus man atrodė ir klaiku, ir šiek tiek juokinga – kartais tuščios kišenės mano veide įžiebdavo netikėtą šypseną. Stypsodama ten ir žvelgdama į ežero paviršių staiga pirmąsyk suvokiau, kad skurdi vaikystė man išėjo tik į naudą. Jei nebūčiau užaugusi be cento kišenėje, tikrai nebūčiau taip narsiai pasiryžusi jokiai panašiai kelionei su tiek pinigų, kiek tuo metu turėjau. Mūsų šeimos ekonominę padėtį visuomet vertinau pagal tai, ko neturėjau galimybės gauti: aš nevykdavau į vasaros stovyklas, nelankiau papildomų pamokų, nekeliavau, niekas nesumokėjo už mano mokslus koledže, negavau patirti ir žodžiais nenusakomo gyvenimo paprastumo, įteikiamo

jaunuoliui į rankas drauge su kreditine kortele, kurios išlaidas padengia kas nors kitas. Vis dėlto dabar įstengiau susieti tašką A su tašku B: vaikystę, praleistą stebint mamą ir patėvį vis naujai skinantis kelią į priekį su vos keliais centais kišenėje, ir mano tikėjimą, kad taip gyventi galėčiau ir pati. Prieš leisdamasi į kelią neskaičiavau, kiek maždaug turėtų kainuoti mano žygis, nesusitaupiau tokios sumos ir juo labiau neatsidėjau tam tikros sumelės juodai dienai. Jei būčiau taip pasielgusi, dabar nebūčiau skaičiavusi beveik devyniasdešimtos žygio dienos ir stovėjusi čia beveik tuščiomis kišenėmis, bet visai patenkinta, galėdama leisti sau elgtis taip, kaip panorėjusi, nors įprastas žmogus ir būtų tvirtinęs, jog tam neturiu pinigų.

Žingsniuodama tolyn ėmiau kopti į dviejų kilometrų aukščio viršūnę, nuo kurios atsivėrė vaizdai į visas įspūdingiausias viršukalnes šiaurėje ir rytuose: Viengungio kalnas, ledu padengta Brokeno viršūnė ir už visus aukštesnė Pietinė Sesuo, pasistiebusi 3 157 metrus aukštyn. Gide buvo rašoma, jog ši viršukalnė – jauniausia, aukščiausia ir simetriškiausia iš visų Seserų. Ją sudarė daugiau nei dviejų tuzinų rūšių vulkaninės uolos, bet mano akiai ji priminė vientisą plytos raudonumo kalną, kurio aukštesniuosius šlaitus dengė sniegas. Įdienojus oras kiek pakito ir atšilo, tad pasijutau lyg grįžusi į Kaliforniją, kur svilino kaitra, o nuo kelio atsivėrė plačios akmenuotų ir žalių laukymių panoramos.

Dabar, kai oficialiai kulniavau per Trijų Seserų teritoriją, kelias nepriklausė man vienai. Aukštose akmenuotose pievose sutikdavau vienadienių žygeivių, trumpų atstumų keliautojų su kuprinėmis ant pečių, sykį susidūriau net su berniukų skautų būreliu, išsirengusiu į žygį su viena nakvyne laukinėje gamtoje. Su kai kuriais sutiktaisiais stabtelėdavau persimesti žodeliu kitu. *Ar turi ginklą? Negi nebijai?* – klausinėjo jie, it aidu atkartodami visą vasarą mano girdėtus klausimus. *Ne, ne,* – kikendama purčiau galvą. Sutikau porą mano amžiaus vyrukų, dalyvavusių Kuveito išlaisvinimo operacijoje bei Irake ir vis

dar tarnaujančių armijoje, – abu turėjo kapitonų laipsnius. Trumpai apsikirpę augaloti gražuoliai atrodė it nužengę tiesiai iš armijos agitacinių plakatų. Vieną popietę ilgokai praleidome drauge ilsėdamiesi greta įlankėlės, kur jiedu į vandenį atvėsti pamerkė porą skardinių alaus. Tai buvo paskutinysis jų penkias dienas trukusio žygio vakaras. Tas dvi skardines vyrai nešėsi visą laiką, kad mėgaudamiesi alumi galėtų atšvęsti paskutinįjį vakarą.

Jiedu norėjo sužinoti viską apie mano kelionę. Koks jausmas šitiek dienų praleisti kelyje, ką mačiau pakeliui, kokius žmones sutikau, kas, po velnių, nutiko mano pėdoms. Abu užsispyrė pamėginti pakelti nuo žemės mano mantą ir kone suakmenėjo iš siaubo supratę, jog ši sunkesnė už tas, kurias nešėsi patys. Galų gale jie susiruošė keliauti tolyn, o aš vis dar ilsėdamasi įlankos saulėkaitoje palinkėjau jiems sėkmės.

– Ei, Šeril, – šūktelėjo vienas jų atsigręžęs, kai jau vargiai teįstengiau juodu įžiūrėti tolumoje. – Palikome vandenyje tau skardinę alaus. Tyčia taip pasielgėme, kad negalėtum atsisakyti. Norime, kad juo pasimėgautum, nes esi kur kas tvirtesnė nei mudu.

Nusijuokiau ir padėkojusi jiems nucimpinau prie vandens pasiimti gėrimo. Komplimentas man kaip reikiant paglostė širdį ir pakylėjo nuotaiką. Išgėriau alų tą vakarą greta Obsidiano krioklių, taip pavadintų neįtikėtinai žaviai kelią nuklojusių smalos juodumo mineralo skeveldrų garbei. Kiekvienas žingsnelis už nugaros palikdavo uolienų gabalėlių barškesį, tarsi būčiau žingsniavusi porceliano šukėmis.

Kur kas menkiau mane sužavėjo kitą dieną kirtus Makenzio perėją pasiektas Vašingtono viršūnės tyrlaukis. Kelią ten dengė vis didesni akmenys, kol galų gale pasiekus Belknapo kraterį ir Mažąjį Belknapą į priekį teko skintis per bazalto krūveles. Tai nebebuvo po pavasariškai žalią pievą išsibarstę mažučiai žvilgantys uolienų kristalai: rodės, jog žingsniuoju juoda, aštuonių kilometrų pločio vulkaninių uolienų juosta, akmenų dydis svyravo nuo teniso kamuoliuko iki futbolo ka-

muolio. Eidama vis nikstelėdavau čiurnas ir kelius. Sukandusi dantis kulniavau atvira dykyne Vašingtono viršukalnės link, kol saulė negailestingai svilino odą. Šiaip taip nusigavusi į kitą kraterių pusę, dėkinga nudūlinau tarp medžių ir netikėtai suvokiau, kad aplink nė gyvos dvasios: mudu su keliu vėl buvome pasilikę vienu du.

Kitą dieną įveikusi Santjamo perėją įžengiau į Džefersono viršūnės tyrlaukį, taip pavadintą tamsios didingos šiauriau stūksančios viršukalnės garbei. Praėjusi pro akmenuotą keletu viršūnių it lūžusiais pirštais dangaus siekusį Tripirštį Džeką, skubėjau tolyn, kol saulė pasislėpė po debesų apklotu, o mane po truputį apgaubė tirštas rūkas. Diena buvo kaitri, bet vakare pakilus ir staiga nurimus vėjui temperatūra per pusvalandį nukrito daugiau nei dešimčia laipsnių. Ieškodama nakvynei tinkamos vietos, kopiau keliu aukštyn taip sparčiai, kaip tik įstengiau. Nors aplink buvo kur kas vėsiau nei prieš keletą valandų, visu mano kūnu netrukus jau ritosi prakaito lašeliai. Bet kurią akimirką galėjo sutemti, o aplink nebuvo jokios pakankamai plokščios ar plynos vietos palapinei išskleisti. Kai prie nedidelio ežerėlio pagaliau pastebėjau tinkamą laukymę, niūri tyla ir ramybė jau vertė jaustis it debesies viduryje. Kol pasistačiau palapinę ir nepakenčiamai lėtai veikusiu filtru išsivaliau butelį vandens, staiga nubudęs vėjas trumpais galingais gūsiais ėmė vanoti viršum manęs nusidriekusias medžių šakas. Niekada anksčiau nebuvau patekusi į audrą kalnuose. *Nebijau*, – kartojau sau šliaužդama į palapinę be vakarienės: lauke jaučiausi pernelyg pažeidžiama, nors palapinės sienos apsaugoti įstengė tik minimaliai. Tūnodama tarp jų persmelkta nuostabos ir baimės laukiau galingosios audros, kuri taip ir nepakilo.

Prabėgus gerai valandai po saulės laidos oras staiga nurimo, ir tolumoje išgirdau viauksint kojotus, tarsi švenčiant ramybės ir saugumo sugrįžimą. Rugpjūtis virto rugsėju, ir stingdantis šaltis sugrįždavo kone kasnakt. Užsitempusi kepurę ir pirštines, iškišau nosį lauk, norėdama

nusišlapinti. Apšvietusi medžius ant galvos tvirtinama lempele kažką pastebėjau ir sustingau: tiesiai į mane žvelgė dvi ryškios poros akių.

Niekada taip ir nesužinojau, kieno jos buvo. Tepraėjus akimirkai, jos it skradžiai žemę prasmego.

Kitas rytas išaušo kaitrus ir saulėtas, tarsi keistą praėjusios nakties audrą būčiau tiesiog susapnavusi. Pražiopsojusi kelio išsišakojimą po kiek laiko suvokiau dūlinanti nebe Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, bet Oregono horizonto keliu, kuris driekėsi visai greta manojo, tik maždaug pusantro kilometro tolėliau į vakarus. Mano gide šis kelias buvo plačiai aprašytas kaip alternatyvus, tad nesukdama sau galvos ramiai žingsniavau juo į priekį. Rytojaus dieną kelias privalėjo mane parvesti atgal į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką, o dar po dienos turėjau pasiekti Olalijo ežerą.

Strykt, pastrykt – ir baigta.

Visą popietę kulniavau tankia giria, kur sykį, išnirusi už posūkio, išvydau milžiniškų elnių trijulę: mane pastebėję gyvūnai garsiai kaukšėdami kanopomis nėrė tarp medžių. Vakare, prabėgus vos keletui minučių po mano stabtelėjimo įsirengti stovyklavietę greta ežero, kelio pašonėje pasirodė pora medžiotojų su lankais. Jie žingsniavo pietų link.

– Gal turi vandens? – akimirksniu prabilo vienas jų.

– Iš ežero gerti juk negalime, ar ne? – nerimo antrasis nevilties perkreiptu veidu.

Abu atrodė įpusėję ketvirtąją dešimtį: vienas – šviesiaplaukis ir, nors liesas, su nedideliu apvaliu pilveliu, antrasis – aukštas ir pakankamai įmitęs žaisti futbolą gynėjo pozicijoje. Abu mūvėjo džinsus, prie kurių diržų pritvirtinti kabėjo dideli medžiokliniai peiliai, ant pečių nešėsi milžiniškas kuprines, apkabinėtas lankais ir strėlėmis.

– Galite gerti ir ežero vandenį, tik pirmiausia reikėtų jį išvalyti, – patikinau.

– Neturime kuo, – atšovė smėliaplaukis, nusimesdamas nuo pečių kuprinę ir dėdamas ją ant akmens, riogsojusio nedidelėje dykynėlėje tarp ežero ir kelio, kur ketinau įsikurti nakčiai. Vyras pasirodė kaip tik tą akimirką, kai ant žemės pasidėjau savąją mantą.

– Galite pasinaudoti mano filtru, – pasiūliau. Atsegusi Pabaisiuko kišenę ištraukiau filtrą ir ištiesiau jį smėliaplaukiui, kuris, čiupęs filtrą, nuskubėjo prie dumblino ežero kranto ir pritūpė.

– Kaip juo naudotis? – šūktelėjo jis man.

Parodžiau jam, kaip vamzdelį su plūde įleisti į vandenį ir kaip spaudyti rankenėlę prie filtro kasetės.

– Reikės jūsų vandens butelio, – pridūriau, bet vyras ir raudonplaukis jo bičiulis tik apgailestaudami susižvalgė ir prisipažino tokio neturį. Vyrai buvo išsiruošę tik vienai medžioklės dienai. Jų sunkvežimis kėpsojo miško kelyje už gerų penkių kilometrų, gretimame takelyje, kurį ne taip jau seniai buvau praėjusi. Jiedu tikėjosi iki šiol jau būti jį pasiekę.

– Nejaugi visą dieną nieko negėrėte? – apstulbau.

– Turėjome *Pepsi*, – atsakė smėliaplaukis. – Abu po šešias skardines.

– Iš čia trauksime tiesiai prie automobilio, tad mums nereikia daug vandens, bet dabar abu kone mirštame iš troškulio, – prisipažino raudonplaukis.

– Štai, – ištraukusi iš kuprinės atidaviau jiems visą man dar likusį vandenį – maždaug ketvirtį butelio. Ištiesiau jį raudonplaukiui, ir šis, trūktelėjęs didelį gurkšnį, perdavė gėrimą bičiuliui, kuris išplempė iki paskutinio lašo. Gailėjau jų, bet dar labiau – savęs, atsidūrusios jų kompanijoje. Buvau išsekusi. Tetroškau nusiauti batus ir persirengti prakaitu dar nepermirkusiais drabužiais, susiręsti palapinę ir pasiruošti vakarienę, kad pagaliau galėčiau pasinerti į „Dešimtį tūkstančių dvasių“. Be to, mane neramino keista nuojauta apie šiuos du vyriškius, nešinus

Pepsi, lankais ir didžiuliais medžiokliniais peiliais, šitaip puolusius prie manęs. Kažkas manyje vertė akimirką stabtelėti – kaip pirmąją žygio savaitę, sėdint Frenko sunkvežimyje ir dvejojant, ar tik jis nenori man pakenkti, nors galų gale iš po sėdynės vyras išsitraukė saldymedžio lazdelių. Nutariau sutelkti mintis į saldymedį.

– Mes turime tuščių *Pepsi* skardinių, – prisiminė raudonplaukis. – Galbūt galėtume išsivalyti vandens, naudodamiesi tavo buteliu, ir tuomet įsipilti į porą skardinių.

Smėliaplaukis pritūpė prie kranto su tuščiu buteliu ir vandens filtru rankose, o raudonplaukis nusimetė kuprinę ir ėmė kuistis, ieškodamas tuščių *Pepsi* skardinių. Stovėjau nenuleisdama nuo jų akių, apsivijusi savo juosmenį rankomis ir kas akimirką vis labiau žvarbdama. Drėgni šortai, marškinėliai ir liemenėlė stingdė mano odą it ledas.

– Labai sunku pumpuoti, – po valandėlės pasiskundė smėliaplaukis.

– Reikia šiek tiek padirbėti raumenimis, – sutikau. – Tiesiog toks jau mano filtras.

– Nežinau, – numykė šis. – Regis, niekas neprateka.

Priėjusi artyn išvydau, jog plūdė buvo pakilusi iki pat filtro kasetės, o atviroji vamzdelio dalis – nugrimzdusi į dumblą ežero seklumoje. Čiupusi filtrą jam iš rankų patraukiau vamzdelį švaraus vandens link ir pamėginau pumpuoti. Filtras buvo visiškai užsikimšęs – tirštas dumblas užblokavo vamzdelį it kamštis.

– Nereikėjo leisti vamzdeliui šitaip nugrimzti į purvą, – paaiškinau. – Reikėjo laikyti jį vandenyje.

– Mėšlas, – burbtelėjo jis, nė neatsiprašydamas.

– Ką dabar darysime? – paklausė jo draugas. – Privalau iš kur nors gauti atsigerti.

Nukėblinusi prie kuprinės išsitraukiau vaistinėlę ir susiradau jodo tablečių buteliuką. Jomis naudotis nebuvo tekę nuo pat varlinos die-

nos Skrybėlės pakraščio įlankoje, kai dėl skysčių trūkumo pati kone išėjau iš proto.

– Galime pasinaudoti šitomis, – pridūriau, niūriai mintydama, jog jodu valytą vandenį gausiu plempti tol, kol pagaliau susitaisysiu filtrą – jeigu apskritai dar įmanoma jį sutaisyti.

– Kas čia? – nustebo smėliaplaukis.

– Jodas. Įmetus tabletes į vandenį, reikia luktelėti pusvalandį, tada vanduo tampa saugus gerti.

Nudūlinusi prie ežero, pamerkiau abu butelius ten, kur vanduo atrodė skaidriausias, o aš dar galėjau jį pasiekti, o ištraukusi į kiekvieną įmečiau po porą tablečių. Vyrai atskubėjo iš paskos, nešini *Pepsi* skardinėmis, ir aš įmečiau po vieną į kiekvieną.

– Ką gi, – burbtelėjau, žiūrėdama į rankinį laikrodį. – Dešimt minučių po septintos vanduo bus tinkamas gerti.

Tikėjausi, jog, man ištarus šiuos žodžius, jie nukėblins sau, bet vyrai ramiausiai sėdėjo kur sėdėję.

– Ką čia veiki visai viena? – pasmalsavo smėliaplaukis.

– Keliauju Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, – atsakiau ir akimirksniu pasigailėjau tai ištarusi. Man ne itin patiko jo žvilgsnis, atvirai varstantis mano kūną.

– Visiškai viena?

– Aha, – abejodama burbtelėjau, tuo pat metu nenorėdama išduoti tiesos ir bijodama suregzti kokį melą, į kurį netrukus įsipainiočiau labiau, nei jau buvau spėjusi įsipainioti.

– Negaliu patikėti, kad tokia mergina galėtų čia klajoti viena kaip pirštas. Man regis, tu per daili kiūtoti čia vieniša. Kaip ilgai jau keliauji? – paklausė jis.

– Ilgai, – atšoviau.

– Netikiu, kad tokia jauna lėlytė galėtų čia būti visai viena, o tu? – paklausė vyras raudonplaukio savo bičiulio, tarsi manęs čia nė nebūtų buvę.

– Ne, – įsiterpiau šiam dar nespėjus nė prasižioti. – Juk bet kas gali leistis į žygį. Turiu omeny, tai tik...

– Jeigu būtum mano mergina, tikrai neleisčiau tau čia zylioti, po velnių, tiek galiu patvirtinti, – pareiškė raudonplaukis.

– Jos nebloga figūra, a? – postringavo smėliaplaukis. – Moteriška, su neblogais apvalumais. Tokia, kokias mėgstu.

Išleidau keistą apsimestinai patenkintą garselį – tarsi pusiau sukikenau, nors gerklę staiga užėmė siaubas.

– Ką gi, vyrai, buvo malonu susipažinti, – tariau cimpindama Pabaisiuko link. – Šiandien ketinu paėjėti kiek toliau, – sumelavau. – Tad geriau jau trauksiu į priekį.

– Mums irgi reikėtų paskubėti. Nesinorėtų pėdinti per tamsą, – atsakė raudonplaukis, kraudamasis ant pečių kuprinę. Netrukus jo pavyzdžiu pasekė ir smėliaplaukis. Akies krašteliu juos stebėdama apsimečiau besirengianti judėti tolyn, nors visiškai netroškau niekur eiti. Buvau išsekusi, ištroškusi, peralkusi ir sužvarbusi. Sparčiai temo, o susiręsti palapinę greta šio ežero buvau nutarusi todėl, kad gide, kuriame ši kelio atkarpa, nepriklausanti Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takui, aprašyta šykščiai, buvo minima, jog nemažą kelio galą nuo čia tinkamos vietos palapinei pasistatyti gali nepasitaikyti.

Jiems nutolus valandėlę stypsojau, kol gerklę užgniaužęs gumulas išsisklaidė. Viskas gerai. Buvau saugi. Leidau sau prisigalvoti kvailysčių. Tie moterų gerbti niekada neišmokę savimylos sugadino mano vandens filtrą, bet man pačiai nieko neiškrėtė. Jie neketino man pakenkti. Kai kurie tiesiog nemoka deramai elgtis... Išmečiau iš kuprinės reikalingus daiktus, prisipildžiau puodą ežero vandens, užsikūriau viryklę ir palaukiau, kol vanduo užvirė. Nusilupusi nuo kūno prakaitu permirkusius drabužius, išsitraukiau iš kuprinės raudonas sintetines tampres ir marškinėlius ilgomis rankovėmis, persivilkau jais. Kai pasitiesusi ant žemės brezentą buvau bepurtanti iš dėklo palapinę, priešais

it iš po žemių išdygo smėliaplaukis. Jį išvydusi supratau, kad anksčiau mane sunerimti privertusi nuojauta buvo teisinga. Priežasties būgštauti iš tikrųjų būta. Jis sugrįžo manęs.

– Kas nutiko? – paklausiau apsimestinai ramiu tonu, nors vos išvydusi jį be draugo jau dėjau į kelnes. Jaučiausi tarsi pagaliau susidūrusi akis į akį su puma, tačiau prisiminiau, kad, nepaisant visų instinktų, bėgti nereikia. Negalima kurstyti jo staigiais judesiais, erzinti aiškiai rodomu pykčiu ar jaudinti neslepiama baime.

– Maniau, eisi tolyn, – atšovė jis.

– Persigalvojau, – atsakiau.

– Mėginai mus apmauti.

– Ne, tiesiog persigalvojau...

– Dar ir persirengei, – mįslingai nutęsė vyras, ir jo žodžiai pasklido mano kūnu it šūvio sukelta banga. Supratus, kad man nusirenginėjant jis kiūtojo netoliese ir nenuleido nuo manęs akių, nukaito visas kūnas.

– Man patinka tavo kelnės, – šyptelėjo jis. Nusimetęs nuo pečių kuprinę, pastatė ją ant žemės. – Ar tamprės, jeigu jos taip vadinasi.

– Nesuprantu, apie ką kalbi, – šaltai sumurmėjau, pati beveik negirdėdama savo žodžių: juos užgožė nepaliaujamas skambėjimas galvoje – suvokimas, jog visas mano žygis Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku atvedė mane čia. Nepaisant to, kokia stipri, tvirta ar narsi buvau, kaip patogiai jaučiausi likusi vienumoje, mane visuomet lydėjo sėkmė. Jeigu jai būtų lemta išsekti būtent dabar, viskas, kas nutiko iki šiol, netektų prasmės: vienas vakaras nubrauktų visas drąsos dienas.

– Kalbu apie tai, kad man patinka tavo kelnės, – atšovė kiek susierzinęs vyriškis. – Tau tinka. Išryškina kojas ir klubus.

– Prašau, nekalbėk taip, – rėžiau taip ryžtingai, kaip tik įstengiau.

– Kas? Juk giriu tave! Ar vaikinas negali mergiotei komplimento pasakyti? Turėtum jaustis pamaloninta.

– Ačiū, – padėkojau, stengdamasi jį nuraminti ir pati savęs už tai nekęsdama. Staiga prisiminiau Tris Jaunus Smarkuolius, tikriausiai dar

nė nespėjusius grįžti į kelią. Prisiminiau garsiausią pasaulio švilpuką, kurio garsas dabar pasiektų tik raudonplaukio ausis. Prisiminiau šveicarišką peiliuką, paslėptą kiek per toli nuo manęs, viršutinėje kairiojoje kuprinės kišenėje. Prisiminiau dar užvirti nespėjusį vandenį puode be rankenų, kėpsojusį ant viryklės. Tuomet pastebėjau iš smėliaplaukio kuprinės kyšojusias strėles. Nematomą liniją, skyrusią mane nuo strėlių, jutau it karštą siūlą. Jei tik vyras pamėgins ką nors man padaryti, žengsiu artyn prie strėlių ir suvarysiu vieną jam į gerklę.

– Man regis, tau vertėtų paskubėti, – pratariau ramiai. – Greit sutems.

Sukryžiavau rankas ant krūtinės, kaustoma nerimo, jog nedėviu liemenėlės.

– Čia laisva šalis, – atšovė jis. – Kai susiruošiu eiti, tada ir eisiu. Žinai, turiu tokią teisę.

– Ką, po velnių, čia išdirbinėji? – pasigirdo vyro balsas, ir po akimirkos išvydau artinantis raudonplaukį. – Turėjau visą kelią kėblint atgal, kad tave susirasčiau. Maniau, pasiklydai! – Jis piktai nužvelgė mane, tarsi būčiau prisikalbinusi smėliaplaukį pasilikti ir buvusi dėl visko kalta. – Jei iki sutemų norim pasiekti automobilį, turim paskubėti!

– Būk atsargi, – mestelėjo man smėliaplaukis, čiupdamas kuprinę.

– Iki, – sukuždėjau, nenorėdama nei atsakyti, nei supykdyti tylėjimu.

– Ei, jau dešimt po septintos, – šūktelėjo jis. – Jau saugu gerti vandenį.

Kilstelėjęs *Pepsi* skardinę, jis pasiūlė tostą.

– Už jauną mergiotę, visai vieną girioje, – sušukęs gurkštelėjo ir nusigręžė sekti draugo pėdomis.

Valandžiukę pastovėjau visai taip, kaip jiems nutolus pirmąsyk, kol baimės kumštis atgniaužė gerklę. *Nieko nenutiko,* – kartojau sau. – *Viskas gerai. Tai tebuvo šiurpus nemandagus ištvirkėlis, bet jis jau išnešė kudašių.*

Vis dėlto nedelsdama susigrūdau palapinę atgal į kuprinę, išjungiau viryklę, išliejau beveik užvirusį vandenį ant žolės ir panardinau puodą į ežerą, kad greičiau atvėstų. Siurbtelėjusi joduoto vandens susikimšau vandens butelį, drėgnus marškinėlius, liemenėlę ir šortus į kuprinę. Kilstelėjusi Pabaisiuką, užsisegiau diržus, žengiau ant sutemų po truputį pasiglemžiamo kelio ir leidausi kulniuoti į šiaurę. Ėjau ir ėjau, kol protas sugrįžo prie tos pirmykštės būsenos, kai nerūpėjo niekas, išskyrus judėjimą į priekį. Pėdinau tiek, kiek pajėgiau, kol nuoširdžiai patikėjau neįstengsianti žengti daugiau nė žingsnelio į priekį.

Tada puoliau bėgti.

18

TAKO KARALIENĖ

Kai saulei pradėjus po truputį kopti dangumi nubudau, lauke lijo. Tysojau palapinėje, pasistačiau ją vos didesniame nei pusmetrio pločio kelio duburyje – vieninteliame pakankamai lygiame žemės lopinėlyje, kurį tamsoje pavyko aptikti praėjusią naktį. Lietus prapliupo vidurnaktį ir pylė visą naktį, o kai ryte leidausi į kelią, jis nurimdavo ir vėl prasidėdavo. Mąsčiau apie tai, kas vakar nutiko, galėjo nutikti, o gal niekuomet nebūtų nutikę vyrų kompanijoje. Drebėjau ir vos tramdžiau pykinimą vis iš naujo pergalvodama susitikimą. Vis dėlto dienai įpusėjus įstengiau nemalonų nuotykį palikti už nugaros ir ramiai sugrįžti į Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką – takas, kuriuo netyčiomis buvau pasukusi vakar, pagaliau privingiavo prie tikrojo mano maršruto.

Vanduo pliaupė iš dangaus ir varvėjo nuo medžių šakų, pakelės grioveliuose virsdamas srovelėmis. Žingsniavau tarp milžiniškų medžių, kurių lapija žaliavo aukštai virš galvos, o į kojas su kiekvienu žingsneliu plakėsi kiaurai permirkę krūmynai ir kiti žemaūgiai augalai, želę kelio pakraščiuose. Kad ir kaip buvo liūdna ir šlapia, miškas užbūrė mane žavesiu: žalia gotiška jo didybė vienusyk švytėjo ir tamsavo, tokia der-

linga ir gausi, kad atrodė netikra – regėjosi, jog skinuosi kelią ne per tikrą pasaulį, o keliauju per pasaką.

Visą tą ir kitą dieną lietus tai nurimdavo, tai vėl prapliupdavo. Kai rytojaus pavakare pasiekiau kone kvadratinio kilometro dydžio Olalijo ežerą, vis dar lijo. Tarsi akmeniui nuo širdies nusiritus klampojau purvu ir drėgna žole pro užrakintą ūkvedžių stotelę ir keletą vienas greta kito suręstų iškylos stalelių link saujelės tamsių medinių pastatų, sudariusių Olalijo ežero poilsiavietę. Prieš išilgai pereidama visą Oregono valstiją poilsiavietes įsivaizdavau visai kitaip. Aplink nemačiau nė gyvos dvasios. Dešimt paprastučių trobelių ežero pakrantėje atrodė tuštutėlės, o mažutė tarp jų kėpsojusi krautuvėlė nakčiai buvo uždaryta.

Man stypsant po suktaspygle pušimi greta parduotuvės vėl prapliupo lyti. Užsimovusi ant galvos gobtuvą, nužvelgiau ežerą. Kažkur pietuose turėjo stirksoti Džefersono viršukalnė, o šiaurėje – drūta Olalijo kalva, bet nė vienos jų kol kas nemačiau: ką nors įžiūrėti trukdė tolydžiai tirštėjusi tamsa ir rūkas. Neregint kalnų viršūnių, pušys ir platus ežeras man priminė šiaurinės Minesotos girias. Oras taip pat priminė Minesotą. Nuo Visuotinės darbo dienos buvo praslinkusi savaitė – ruduo dar nebuvo atkiūtinęs, tačiau laukti buvo likę neilgai. Viskas atrodė pamiršta ir apleista. Pasikuitusi lietpalčio kišenėse, išsitraukiau išsiplėštus gido puslapius ir ėmiau skaitinėti apie artimiausią apsistoti tinkamą stovyklavietę – plotelį už eigulių stotelės, nuo kurio buvo aiškiai matyti Hedo ežeras, kur kas už Olaliją mažesnis jo kaimynas.

Pasistačiusi ten palapinę po lietumi pasigaminau vakarienę, tuomet įšliaužiau vidun ir, vilkėdama drėgnus drabužius, susirangiau drėgname miegmaišyje. Lempelės elementai buvo visiškai išsekę, todėl negalėjau nė skaityti, tad tiesiog klausiausi lietaus lašų barbenimo į palapinės nailoną vos metru aukščiau veido.

Dėžėje, kurią turėjau atsiimti rytojaus rytą, turėjo gulėti nauji elementai. Dar – *Hershey's* šokoladukai, kuriais po truputėlį ketinau le-

pintis visą artėjančią savaitę. Paskutinioji sausų maisto produktų porcija ir po keletą maišelių trūnyti jau pradėjusių riešutų bei sėklų. Mintis apie tai mane ir kankino, ir raminančiai liūliavo. Susiriečiau į kamuoliuką, kad miegmaišis nesiliestų prie palapinės kraštų ir nesušlaptų, jei į vidų patektų vandens, bet užmigti neįstengiau. Kad ir kokia niūri buvo padėtis, mano kūne blaškėsi vilties spindulėlis: vis prisimindavau, kad teliko savaitė, ir mano žygis bus baigtas. Grįšiu į Portlandą ir vėl gyvensiu kaip normalus žmogus. Susirasiu padavėjos darbelį vakarams, o dienomis rašysiu. Nuo pat dienos, kai mintis apie gyvenimą Portlande įleido šaknis mano planuose, valandų valandas svajodavau apie sugrįžimą į pasaulį, kuriame kada tik panorėjusi galėčiau gauti maisto, vyno, kavos ir pasiklausyti muzikos.

Žinoma, ten būčiau galėjusi gauti ir heroino – dingtelėjo staiga. Vis dėlto apie jį nenorėjau nė pagalvoti. Galbūt niekada jo negeidžiau. Pagaliau įstengiau suvokti, kas tai buvo iš tikrųjų: tik bandymas rasti būdą ištrūkti, nors iš tikrųjų man reikėjo patekti vidun. Ten dabar ir buvau. Arba visai arti.

– Norėčiau atsiimti dėžę, – šūktelėjau eiguliui kitą rytą, vydamasi jį jau pradėjusį tolti automobiliu.

Vyras sustabdė automobilį ir pravėrė langą.

– Tu Šeril?

Linktelėjau.

– Norėčiau atsiimti dėžę, – pakartojau, iškišusi nosį iš susmirdusių neperšlampamų drabužių.

– Tavo draugai man apie tave pasakojo, – pasakė jis, išlipęs iš automobilio. – Vyras ir žmona.

Mirktelėjusi nusimoviau gobtuvą.

– Semas ir Helena? – pasitikslinau, ir eigulys linktelėjo. Vien pagalvojus apie juodu mane užliejo švelnumo banga. Vėl prisidengusi galvą

gobtuvu, nucimpinau paskui vyriškį link garažo. Gyvenamasis būstas buvo sujungtas su eigulio stotele, o greta kiūtojo garažas.

– Dabar vykstu į miestelį, bet popiet grįšiu, jei ko reikėtų, – pranešė jis, tiesdamas man dėžę ir tris laiškus. Rudaplaukis eigulys su ūsais, spėjau, buvo bebaigiąs ketvirtąją dešimtį.

– Ačiū, – padėkojau glausdama prie širdies dėžę ir laiškus.

Lauke vis dar klaikiai lijo, tad nužingsniavau į mažąją krautuvėlę, kur iš seno pardavėjo nusipirkau puodelį kavos: susimokėti pažadėjau vos atplėšusi gautą dėžę. Sėdėdama kėdėje prie židinio gurkšnojau kavą ir skaičiau laiškus. Pirmasis buvo nuo Eimės, antrasis – nuo Polo, paskutinysis, didžiai mano nuostabai – nuo Edo, kelio angelo iš Kenedžio Medouzo. *Jei gavai šį laišką, vadinasi, tau pavyko, Šeril. Sveikinu!* – rašė jis. Jo žodžiai taip mane sujaudino, kad garsiai nusijuokiau, ir seniokas dirstelėjo į mane pro kasos aparatą.

– Geros naujienos iš namų? – pasmalsavo.

– Aha, – atsakiau. – Panašiai.

Atplėšusi dėžę radau ne tik voką su dvidešimtine, bet ir antrą voką su kita dvidešimtine – tą patį, kuris turėjo atsidurti mano Šelter Kovo poilsiavietėje atsiimtoje dėžėje: prieš keletą mėnesių tikriausiai susipainiojau kraudama dėžes. Dabar man jau buvo vis tiek. Įveikiau kelio atkarpą su dviem centais kišenėje ir gavau atpildą – su keturiasdešimčia dolerių ir dviem centais jaučiausi esanti tikra turtuolė. Susimokėjau už kavą, nusipirkau sausainį ir paklausiau vyriškio, ar čia nėra dušų, bet šis tik papurtė galvą, o aš nusiminusi dėbsojau į jį. Čia būta poilsiavietės be jokių dušų, be restorano, lauke kliokė siaubinga liūtis, o temperatūra siekė daugiausia dvylika laipsnių šilumos.

Prisipildžiusi kavos puodelį susimąsčiau, ar tądien dar vertėjo leistis į kelią. Pasilikti nebuvo dėl ko, bet grįžti į girią su peršlapusia manta buvo ne tik nemalonu, bet ir pavojinga: neišvengiamas šaltukas galėjo nesunkiai sukelti hipotermiją. Čia bent jau galėjau kiūtoti šiltoje krau-

tuvėlėje. Pastarąsias trejetą dienų kelią į priekį skyniausi arba drebėdama iš šalčio, arba pasruvusi prakaitu. Tiek psichiškai, tiek fiziškai buvau išsunkta it citrina. Keletą kartų buvau sustojusi stovyklavietėje vos dienai įpusėjus, bet nebuvau paskyrusi poilsiui visos dienos nuo pat Kraterio ežero pakrantėje praleistų dienų. Be to, kad ir kaip laukiau akimirkos, kai prieš mano akis iškils Dievų tiltas, neprivalėjau niekur skubėti. Buvau pakankamai arti, kad galėčiau neabejoti iki gimtadienio pasieksianti galutinį tikslą. Taupyti laiką nebuvo jokios būtinybės.

– Dušų čia nėra, panele, – prabilo senukas. – Bet jei penktą valandą norėtumėte prisijungti prie manęs ir mano kolegų, mielai pavaišinčiau jus vakariene.

– Vakariene?

Akimoju nutariau pasilikti.

Grįžusi į stovyklavietę, stengiausi lietui nurimus kiek įmanoma geriau išsidžiovinti savo mantą. Pasišildžiusi puode vandens nuogutėlė susigūžiau prie jo ir apsiprausiau vietoje plaušinės naudodamasi skarele. Išsiardžiusi vandens filtrą išpurčiau iš jo dumblą, kurio buvo pritraukęs smėliaplaukis vyras, ir perploviau pompą švariu vandeniu, kad galėčiau toliau naudotis filtru. Likus vos porai minučių iki to laiko, kuomet buvau pakviesta ateiti vakarienės į mažąjį pastatą, pasirodė Trys Jauni Smarkuoliai – peršlapę kiaurai ir dailesni nei kada nors anksčiau. Vos juos išvydusi stryktelėjau iš džiaugsmo. Paaiškinau vaikinams keliaujanti vakarieniauti ir patikinau, kad jie tikriausiai galės prie mūsų prisidėti. Pažadėjau, kad, jei galėsiu, sugrįšiu jų pasikviesti, bet kai nukiūtinau į pastatą ir pasiteiravau, už pietus atsakinga moteris nė kiek nenudžiugo dėl vaikinų atvykimo.

– Mes neturime tiek maisto, – pareiškė ji.

Sėdantis prie stalo mane graužė kaltė, bet pilve jau žarna žarną rijo. Vakarienė buvo patiekta šeimyniškai, iš vieno didelio indo – taip vai-

kystėje tūkstančius kartų buvau vakarieniavusi Minesotoje. Čederio sūriu pabarstyta maltos jautienos, konservuotų kukurūzų ir bulvių apkepėlė su aisbergo salotomis. Prisikrovusi maisto į lėkštę, susikimšau viską gal penkiais kąsniais ir mandagiai paprašiau moters atpjauti gundančiai ant stalo stūksojusio geltono torto, pertepto baltutėliu kremu. Jai taip ir padarius, sudorojau gabalėlį, bet vėliau patyliukais grįžau pasiimti dar vieno – pačio didžiausio skardoje, kurį susivyniojau į popierinę servetėlę ir paslėpiau lietpalčio kišenėje.

– Ačiū, – padėkojau. – Dabar jau verčiau grįšiu pas draugus.

Nužingsniavau drėgna žole, lietpalčio kišenėje atsargiai laikydama torto gabalėlį. Buvo dar tik pusė šeštos, bet taip tamsu ir niūru, kad lengvai būčiau patikėjusi, jei kas būtų mane patikinęs, jog dabar vidurnaktis.

– Štai kur tu! Ieškojau tavęs, – pasigirdo vyriškas balsas. Tai buvo eigulys, iš kurio tą rytą buvau atsiėmusi dėžę ir laiškus. Jis vis tapšnojo lūpas popieriniu rankšluosčiu. – Aš kiek keistai kalbu, – prisipažino, man priėjus artyn. – Man šiandien operavo burną.

Dangus vėl prapliupo lyti, tad užsimoviau gobtuvą. Rodės, jog vyriškis ne tik kentė burnos problemas, bet ir buvo lengvai įkaušęs.

– Gal norėtum užeiti pas mane išgerti? Galėsi pasislėpti nuo lietaus, – pasiūlė jis iškraipytu balsu. – Aš gyvenu štai ten, kitoje stotelės pusėje. Židinyje kūrenasi ugnis, galėčiau sumaišyti kokteiliuką ar porą.

– Dėkui, bet negaliu. Ką tik atvyko mano draugai, ir visi jau susirentėme palapines, – pamojau kalvelės pakelėje, už kurios stirksojo mano ir Trijų Jaunų Smarkuolių palapinės. Parodžiusi suvokiau kone tiksliai žinanti, ką dabar veikia vaikinai – gūžiasi po lietpalčiais, norėdami išvengti lietaus, stengiasi sočiai pavalgyti arba vieniši kiūto palapinėje, nes daugiau tiesiog nebuvo kur pasidėti. Tuomet man šovė mintis apie tą šiltą liepsną, alkoholį ir vyrus, kurių buvimas greta padėtų išvengti bet kokių nederamų eiguliui kilti galėjusių minčių.

– Bet galbūt... – nutęsiau, eiguliui valantis smakru nutekėjusią seilę. – Galbūt užsukčiau, jei galėtume ateiti visi drauge.

Nešina skanėstu grįžau į stovyklavietę. Trys Jauni Smarkuoliai jau buvo užsidarę palapinėse. Man riktelėjus, kad turiu torto, jie akimirksniu pasirodė ir apstoję mane kibo valgyti pirštais tiesiai man iš delnų. Nebyliai dalijomės gardumyną taip, kaip buvo išmokę nuolatinio bado ir vienybės mėnesiai.

Rodės, per devynetą nuo mūsų išsiskyrimo praėjusių dienų tapome tik artimesni ir geriau vieni kitus pažinome, tarsi laiką būtume leidę kartu, o ne atskirai. Nors man jie vis dar buvo Trys Jauni Smarkuoliai, mintyse po truputį ėmiau juos skirti. Linksmuolis Ričis buvo keistokas, apsigaubęs patrauklios paslapties šydu. Džošas – mielas ir gudrus, kiek santūresnis už anuodu. Rikas, nors pokštininkas, pasižymėjo aštriu protu ir gera širdimi, o pašnekovas buvo nepakartojamas. Stypsodama ten su tortu rankose ir stebėdama, kaip vaikinai kemša jį į burnas, suvokiau, jog nors man patiko visi trys, kiek žavesnis už kitus atrodė Rikas. Pati puikiai žinojau, kad ši simpatija absurdiška. Vaikinas buvo beveik ketveriais metais jaunesnis už mane, o mudu buvome tokio amžiaus, kai tie beveik ketveri metai reiškė labai daug. Skirtumas tarp jo patirties ir manosios buvo toks ženklus, kad aš labiau panėšėjau į jo vyresniąją seserį nei į merginą, kuriai derėtų svajoti pasilikti su juo palapinėje vienudu, tad stengiausi vyti tokias mintis šalin, nors negalėjau apsimesti nejuntanti vis sparčiau pilve plazdančių drugelių kiekvienąsyk susidūrus mudviejų žvilgsniams. Neįstengiau apsimesti nereginti ir tomis akimirkomis jo akyse žybtelinčių kibirkštėlių.

– Apgailestauju dėl vakarienės, – pridūriau papasakojusi, kas nutiko. – Ar bent kiek užkandote? – paklausiau, kamuojama kaltės. Visi linktelėjo, laižydami kremą nuo pirštų.

– Buvo skanu? – pasmalsavo Ričis Naujojo Orleano akcentu, dėl kurio, nepaisant mano simpatijos Rikui, atrodė dar patrauklesnis.

– Tik apkepėlė ir salotos.

Trijulė sužiuro į mane taip, lyg būčiau juos įžeidusi.

– Todėl ir atnešiau jums torto! – šūktelėjau iš po neperšlampamo gobtuvo. – Be to, žinau dar kai ką, kas galėtų jus sudominti. Eigulys pasikvietė mane į svečius išgerti, patikinau galinti ateiti tik su jumis. Turėčiau jus įspėti – jis kiek keistokas: šiandien jam operavo burną ar kažką panašaus, tad, man regis, jis kiek apsvaigęs nuo nuskausminamųjų ir jau spėjęs įkaušti, bet ten kūrenasi židinys, be to, būtume *viduje*. Norėtumėte nueiti?

Trys Jauni Smarkuoliai dirstelėjo į mane nesuvaldomų barbarų žvilgsniais, ir po poros minučių mes jau stovėjome ant eigulio durų slenksčio.

– Štai kur tu, – neaiškiai numykė jis, įleisdamas mus vidun. – Jau maniau, kad nepasirodysi.

– Čia mano draugai – Rikas, Ričis ir Džošas, – pristačiau, nors eigulys tik atvirai niekinamai dėbsojo į juos, nuo lūpų vis dar nenuleisdamas rankšluostėlio. Iš tikrųjų jis nebuvo su džiaugsmu sutikęs žinios, jog juos atsivesiu: tiesiog neparodė prieštaraująs, kai pasakiau, jog pasirodysime tik visi keturi.

Trys Jauni Smarkuoliai suvirto vidun ir susėdę ant sofos priešais židinio liepsną sukrovė šlapius batus ant žaizdro.

– Norėtum gėrimo, gražute? – pasiūlė eigulys, man nusekus paskui jį į virtuvę. – Beje, aš vardu Gajus. Nepamenu, ar jau tai sakiau.

– Malonu susipažinti, Gajau, – atsakiau, stengdamasi stovėti taip, kad atrodyčiau ne leidžianti laiką su juo virtuvėje, o jungianti dvi vieno didelio vakarėlio apimamas erdves – šią ir tą prie židinio, kur sėdėjo vaikinai.

– Ruošiu kai ką specialiai tau.

– Man? Ačiū, – padėkojau. – Vaikinai, norite išgerti? – šūktelėjau Trims Jauniems Smarkuoliams. Šiems linktelėjus, įsmeigiau žvilgsnį į

Gajų, kuris į didžiulę taurę pylė ledo kubelius ir įvairių rūšių alkoholį, ant kurių dar užliejo vaisinio punšo iš šaldytuvo.

– Beveik savižudybė, – atsakiau, kai ištiesė man gėrimą. – Taip koledže vadindavome gėrimus, paruošus sumaišant įvairiausių rūšių alkoholį.

– Paragauk ir pasakysi, ar skanu, – mirktelėjo jis.

Gurkštelėjau kokteilio. Skonis pasirodė velniškas, bet gerąja prasme: gardžiau, nei kėpsoti merkiamai šalto lietaus.

– Niam! – šūktelėjau kiek per džiugiai. – Beje, manau, vaikinai – Rikas, Ričis ir Džošas – taip pat norėtų paragauti. Norėtumėt, bičiuliai? – darsyk paklausiau, skubėdama prie sofos.

– Žinoma, – atsakė visi vienu balsu, bet Gajus apsimetė neišgirdęs. Ištiesiau Rikui stiklinę su gėrimu ir įsispraudžiau ant sofos greta jo. Visi keturi susėdę eilute kiūtojome pliušinėje sofos stebuklų šalyje greta spragsinčio židinio – laisvo neliko nė plyšelio, o žavaus Riko kūno šonas spaudėsi prie manojo. Židinio liepsna džiovino mus it asmeninė saulė.

– Užsiminei apie savižudybę, mieloji. Aš kai ką papasakosiu apie savižudybę, – prabilo Gajus, prisiartinęs ir atsirėmęs į židinio atbrailą priešais mane. Rikas gurkštelėjo iš taurės ir perdavė šią greta sėdėjusiam Džošui, šis siurbtelėjęs ištiesė Ričiui, kiūtojusiam ant krašto. – Deja, čia mums tenka susidurti su savižudžiais. Štai čia darbas ir įgyja įdomumo.

Nors žemiau ūsų Gajaus veidą dengė rankšluostėlis, jo žvilgsnis atgijo. Taurė po truputį grįžo į mano rankas – gurkštelėjusi grąžinau ją Rikui. Gėrimu it milžiniška skysta suktine dalijomės toliau. Mums siurbčiojant kokteilį, Gajus leidosi smulkmeniškai pasakoti apie vieną popietę išvystą vaizdelį: gretimoje girioje kėpsojusiame biotualete vyrukas ginklu išsitaškė smegenis.

– Po velnių, jo smegenys pilkavo visur, kur tik pažvelgsi, – iškošė jis per rankšluostį. – Daugiau, nei manytum. Įsivaizduok patį bjauriausią

dalyką, kokį tik esi kada mačiusi, Šeril, ir maždaug suvoksi, koks vaizdelis ten laukė, – jis stovėjo priešais įsmeigęs žvilgsnį tik į mane, tarsi Trijų Jaunų Smarkuolių kambaryje nė nebūtų. – Ir ne tik smegenys. Dar kraujas, kaukolės skeveldros, mėsos atplaišos... Visur aplink per jo dalis nė sienų nesimatė.

– Negalėčiau nė įsivaizduoti, – sumurmėjau, barškindama ledą stiklinėje. Išsiurbčioję gėrimą, vyrai man paliko tik tiek.

– Nori dar, lėlyte? – paklausė Gajus. Ištiesiau jam stiklinę, ir vyras nukėblino atgal į virtuvę. Atsigręžiau į vaikinus, susižvalgę iškalbingomis veido išraiškomis prapliupome kikenti taip tyliai, kaip tik įstengėme, šildomi židinio liepsnos.

– Galiu papasakoti apie dar vieną nutikimą, – pareiškė Gajus, grįžęs į kambarį su pilna stikline rankose. – Tik tuomet susidūrėme su žmogžudyste. Nužudymu. Čia smegenys nesitaškė, užtat kraujas... Galonai kraujo, Šeril, turiu omeny, ištisi kibirai kraujo.

Ir šitaip – visą vakarą.

Pagaliau grįžę į stovyklavietę sustojome rateliu greta palapinių ir kiek įkaušę leidomės šnekučiuotis tol, kol vėl prapliupo lietus – tuomet neliko nieko kita, kaip tik palinkėti vienas kitam labos nakties ir išsiskirstyti. Įšliaužusi į palapinę išvydau jos krašte susikaupusią balutę. Iki ryto ji virto nedideliu ežeru, o mano miegmaišis peršlapo kiaurai. Ištraukusi jį lauk, pamėginau išpurtyti ir apsidairiau, ieškodama tinkamos vietos padžiauti, bet veltui: lietui vis nesiliaujant miegmaišis būtų tik dar labiau sušlapęs. Kai su Trimis Jaunais Smarkuoliais nukėblinome į parduotuvę, nešiausi miegmaišį drauge: kol mėgavomės kava, laikiau jį kuo arčiau židinio.

– Mes sugalvojome tau kelio pravardę, – prabilo Džošas.

– Kokią? – abejingai paklausiau žvilgčiodama iš peršlapusio žydro miegmaišio, tarsi šis būtų galėjęs lyg skydas apsaugoti mane nuo išlėksiančių žodžių.

– Tako Karalienė, – pristatė Ričis.

– Todėl, kad žmonės tau vis padeda ar ką nors pasiūlo, – pridūrė Rikas. – Mes niekada nieko negavome. Po velnių, dėl mūsų niekas nė pirštelio nepajudino.

Nuleidusi miegmaišį žemiau dirstelėjau į juos, ir visi prapliupome kvatotis. Nuolat sulaukdavau klausimų, ar nebijau keliauti viena – vieniša moteris daugeliui atrodė kaip patrauklus grobis nusikaltėliams, bet iš tikrųjų keliaudama tik rinkau vieną malonę po kitos. Nepaisant nemalonaus nuotykio su smėliaplaukiu, užkimšusiu mano vandens filtrą, ir porele, išvariusia mane iš stovyklavietės Kalifornijoje, patyriau vien tik nepažįstamųjų dosnumą. Pasaulis ir jo gyventojai kiekviena pasitaikiusia proga priimdavo mane į glėbį.

Kaip tyčia, visai netrukus senasis pardavėjas, persisvėręs per kasos aparatą, sukuždėjo:

– Panele, norėjau pasakyti, kad jei ketinate pasilikti dar bent vienai nakčiai, mielai už grašius leistume jums įsikurti viename tuščių namelių.

Klausiamai dirstelėjau į Tris Jaunus Smarkuolius.

Nepraėjus nė penkiolikai minučių, visi įsikėlėme į namelį ir pasikabinome šlapius miegmaišius ant dulkėtų gegnių. Namelyje tebuvo vienas medžio lentelėmis iškaltas kambarys, kurio beveik visą plotą užėmė pora prieštvaninių geležinių dvigulių lovų, klaikiai girgždėjusių vien į jas pasirėmus.

Įsikūrę per lietų nukėblinome atgal į parduotuvę nusipirkti užkandžių. Vos įžengusi vidun, greta židinio išvydau stovinčią Lizą. Lizą, kuri gyveno Portlande. Lizą, kuri visą vasarą siuntinėjo man atsargų dėžes. Lizą, pas kurią po savaitės ketinau persikraustyti.

– Sveika! – kone sukliko ji, mudviem apsikabinus. – Žinojau, kad tokiu metu turėtum būti netoliese, – pridūrė kiek nuslūgus nuostabai. – Nutarėme atvažiuoti ir patikrinti.

Ji atsigręžė į savo vaikiną Džeisoną, ištiesiau jam ranką: prieš pat išvykdama į žygį buvau su juo akimirkai susitikusi Portlande – tuomet jie dar vaikščiojo į pirmuosius pasimatymus. Regėti veidus iš senojo savo gyvenimo vienusyk atrodė siurrealistiška ir liūdna. Širdį užliejo džiaugsmas ir nepasitenkinimas – bičiuliams pasirodžius kelionės pabaiga atrodė kur kas arčiau. Nors man nukakti į Portlandą reikėjo dar savaitės, jų atvykimas priminė, jog automobiliu įveikti tuos pusantro šimto kilometrų – vienas juokas.

Vakare sušokę į Džeisono sunkvežimuką vingiuojančiais miško takais visi nudardėjome Begbio karštųjų srovių link. Begbis priminė rojų girioje: ant karščiu garuojančios įlankos, vos pora kilometrų nuo Hudo kalno nacionalinio miško, kėpsojo suręstos trijų aukštų terasos, nukrautos įvairių formų voniomis. Čia nebuvo jokios įmonės, kurorto ar poilsiavietės: tiesiog vieta, kur bet kas kada tik panorėjęs – dieną ar naktį – galėjo atvykti ir išsimaudyti vandenyje iš gamtos šaltinio po didžiųjų pocūgių, cūgų ir kedrų skliautu. Jų egzistavimas man dar labiau priminė sapną nei Lizos atvykimas.

Regis, Begbyje be mūsų nebuvo nė gyvos dvasios. Aš drauge su Trimis Jaunais Smarkuoliais nukėblinau į žemesniąją terasą, kur po aukštomis medinėmis lubomis stūksojo didžiulės, rankomis iš kedrų kamienų išskobtos vonios, didumo sulig kanojomis. Lietui švelniai pliekiant tankias didžiulių aplink žaliavusių medžių šakas, ėmėme nusirenginėti, akies krašteliu prieblandoje vis nužvelgdavau vaikinų kūnus. Įšokę į gretimas vonias mudu su Riku atsukome čiaupus ir kone sudejavome iš malonumo pajutę karštą, mineralų kupiną vandenį tekant oda. Prisiminiau vonią Sieroje, kur maudžiausi prieš išsirengdama į sniegynus. Rodės visai teisinga dabar, telikus savaitei kelio, atsidurti čia, tarsi iškentus neįtikėtinai sunkų, bet žavų sapną.

Važiuojant į Begbį sėdėjau priekyje, greta Lizos ir Džeisono, bet grįžtant visa švari, šilta ir apgaubta palaimos šokau su Trimis Jaunais

Smarkuoliais į kėbulą, kur ant grindų buvo patiestas minkštas čiužinys.

– Beje, čiužinys tavo, – pranešė Liza, užtrenkdama bortelį. – Paėmiau iš tavo automobilio ir paklojau tam atvejui, jei nutartume pasilikti.

– Sveiki atvykę į mano lovą, vaikinai, – nusivaipiau apsimestinai gundančiu balsu, trokšdama nuslėpti sumišimą, atsliūkinusį prisiminus, jog čia iš tikrųjų būta mano lovos. Šiuo čiužiniu mudu su Polu buvome dalinęsi ne vienerius metus. Mintis apie jį kiek pagadino mano džiaugsmingą nuotaiką. Nors paprastai gautus laiškus atplėšdavau netverdama džiaugsmu, dar nebuvau perskaičiusi jo atsiųsto laiško. Šįsyk vos išvydusi pažįstamą raštą kažkodėl nutariau palūkėti. Ketinau jį perskaityti grįžusi į kelią – tikriausiai tam, kad susilaikyčiau neišsiuntusi skuboto ir kaip reikiant neapgalvoto atsakymo, kupino aistringų kvailysčių, kurios nė iš tolo nepriminė tiesos. „Širdyje visuomet liksiu tavo žmona“, – tikinau jį tą dieną, kai išsiuntėme skyrybų dokumentus. Nors tai buvo nutikę vos prieš penkis mėnesius, jau dabar dvejojau tuo, ką pažadėjusi. Nors mano meilė jam buvo neginčijama, ištikimybės neliko. Mes nebebuvome šeima, ir rangydamasi greta Trijų Jaunų Smarkuolių ant lovos, kuria kadaise dalinausi su Polu, pajutau galinti tai suprasti. Ten, kur dar neseniai tvyrojo neužtikrintumas, atradau aiškumą.

Sunkvežimiui dardant tamsiais keliais, visi keturi spaudėmės ant čiužinio: aš, Rikas, Džošas ir Ričis – būtent tokia tvarka. Neliko nė laisvo plyšelio – visai kaip aną vakarą ant išprotėjusio eigulio sofos. Rikas šonu spaudėsi prie manojo, vos pastebimai pasisukęs manęs link ir atsukęs Džošui nugaros kraštelį. Dangus pagaliau išsigiedrijo, ir tamsoje suspindo išpampęs priešpilnis.

– Žiū, – paraginau Riką, pro langelį rodydama į dangų. Patyliukais aptarėme mėnesienas, matytas kelyje, vietas, kuriose jas išvydome, ir priešaky tebelaukiantį kelią.

– Turėsi man duoti Lizos telefono numerį, kad galėtume susitikti Portlande, – paprašė jis. – Baigęs žygį, taip pat apsistosiu ten.

– Žinoma, būtinai pasimatysime, – atsakiau.

– Kaipgi kitaip, – pritarė jis ir nužvelgė mane taip švelniai, kad akimirkai apmiriau, puikiai suvokdama, kad, nors jis patiko man tūkstantį kartų labiau nei dauguma vaikinų, su kuriais buvau miegojusi, neketinau nė piršteliu jo paliesti, kad ir kaip troškau. Liesti Riką atrodė taip pat realu, kaip įkelti koją į Mėnulį, ir ne tik todėl, kad buvo jaunesnis, o porelė jo bičiulių gulėjo greta ant čiužinio, prisispaudę jam prie nugaros. Neketinau jo paliesti todėl, kad pirmąsyk po ilgo laiko man visiškai pakako paprasčiausiai tysoti ir nebyliai žavėtis mielu, seksualiu, protingu ir geros širdies vyriškiu, kuris niekada netaps man kuo nors daugiau nei draugu. Pagaliau man netrūko sugulovo. Pagaliau mano mintyse nebegriaudėjo frazė „moteris, kurios širdyje žioji tuštuma". Šio sakinio mano širdyje nebeliko.

– Džiaugiuosi, kad susipažinome, – prisipažinau.

– Ir aš, – linktelėjo Rikas. – Kas gi nesidžiaugtų susipažinęs su Tako Karaliene?

Šyptelėjusi nusigręžiau darsyk per mažąjį langelį dirstelėti į mėnulį, mudviem tyčia gulint visiškai nebyliai, aiškiai jusdama šiltutėlį jo šoną greta.

– Nuostabu, – po valandėlės prabilo Rikas. – Nuostabu, – pakartojo dar labiau pabrėždamas kiekvieną skiemenį.

– Kas? – pasmalsavau atsisukdama į jį, nors pati gerai žinojau atsakymą.

– Viskas, – atsakė vaikinas.

Ir jis neklydo.

19

SVAJONĖ APIE KALBOS VIENOVĘ

Kitą rytą dangaus žydrynės neslėpė nė menkiausias debesėlis, ant Olalijo ežero paviršiaus žvilgėjo saulės spinduliai, o vaizdą tobulai įrėmino pietuose stirksantis Džefersono kalnas ir šiaurėje dangaus siekianti Olalijo viršukalnė. Priėjau prie vieno iškylos staliuko netoli eigulių stotelės susikrauti Pabaisiuko paskutiniajai kelio atkarpai. Trys Jauni Smarkuoliai buvo leidęsi į kelią su aušra – jie skubėjo pasiekti Kanadą, kol aukščiausiųjų Kaskadinių kalnų viršūnių Vašingtono valstijoje dar nebuvo užklojęs sniegas. Aš taip toli kėblinti neketinau, tad ir skubėti nebuvo kur.

Iš susimąstymų mane pažadino išsiblaivęs Gajus, staiga išdygęs priešais mane su dėže rankose.

– Gerai, kad spėjau rasti tave prieš išvykstant. Ką tik gavai šitą, – patikino jis.

Paėmusi iš jo rankų dėžę nužvelgiau siuntėjo adresą. Siuntinys buvo nuo bičiulės Gretchen.

– Ačiū už viską, – padėkojau tolstančiam Gajui. – Už gėrimus aną vakarą ir svetingumą.

– Būk atsargi kelyje, – perspėjo jis ir pranyko už pastato kampo. Atplėšusi dėžę ir išvydusi, kas slypėjo viduje, net aiktelėjau: greta tuzino kokybiškų šokoladinių saldainių, susuktų į blizgius popierėlius, gulėjo butelis raudonojo vyno. Keletą saldainių susikimšau į burną nedelsdama, bet dėl vyno sudvejojau. Kad ir kaip troškau jį atkimšti kelyje įsikūrusi nakčiai, nė neketinau vėliau temptis tuščio butelio iki pat Timberlaino poilsiavietės. Susikrovusi paskutiniuosius daiktus užsisegiau Pabaisiuko diržus, čiupau vyną ir tuščią dėžę ir nukėblinau eigulio stotelės link.

– Šeril! – pasigirdo balsas, aš atsigręžiau.

– Štai kur tu! Štai kur *tu!* Pasivijau tave! *Pasivijau!* – šaukė manęs link dūlinęs vyras.

Jam pergalingai iškėlus kumščius į viršų ir džiugiai riktelėjus – tą riksmą atpažinau, bet neįstengiau akimirksniu mintimis susieti jo su konkrečiu žmogumi – man iš nuostabos iš rankų iškritusi dėžė šleptelėjo ant žolės. Jauno vyro veidą dengė barzda, oda buvo įgavusi auksinį atspalvį. Vienusyk jis atrodė visiškai kitaip ir taip pat, kaip paskutinįjį kartą, kai matėmės.

– Šeril! – sušuko jis daryk, kone parsiversdamas mane į glėbį.

Laikas, kurio man prireikė suvokti, kas jis toks, rodės, slinko lėčiau nei įprastai. Tik tuomet, kai vaikinas čiupo mane į glėbį ir stipriai suspaudė, kaip reikiant susivokiau jį atpažinusi ir surikau: „DAGAI!“

– Dagai, Dagai, Dagai! – nesilioviau kartojusi.

– Šeril, Šeril, Šeril! – šaukė jis man.

Nutilę mudu žengtelėjome atgal ir nužvelgėme vienas kitą.

– Gerokai sulysai, – pastebėjo jis.

– Tu taip pat, – linktelėjau.

– Kaip reikiant pripratinai kūną prie krūvio, – tarė Dagas.

– Tiesa! Tu taip pat.

– Man barzda užaugo, – pridūrė jis, timpčiodamas plaukelius. – Turiu tau šitiek papasakoti!

– Ir aš! O kur Tomas?

– Jis keliais kilometrais atsiliko. Turėtų vėliau pasirodyti.

– Ar perėjote sniegynus? – pasmalsavau.

– Tik dalį: vėliau pasidarė per sunku skintis kelią į priekį, tad aplenkėme tą atkarpėlę.

Papurčiau galvą dar neatsigavusi nuo nuostabos, kad Dagas stovi priešais mane. Papasakojau jam, kad Gregas nutraukė žygį, ir paklausiau apie Albertą su Metu.

– Nieko apie juos negirdėjau nuo tada, kai paskutinįsyk matėmės, – pasakė jis, žiūrėdamas į mane ir šypsodamasis. Vaikino akyse sužibo kibirkštėlės. – Visą vasarą sekėme tavo įrašus registracijos knygose. Jie mus įkvėpė neprarasti jėgų: troškome tave pasivyti.

– Kaip tik buvau besirengianti eiti, – prisipažinau ir pasilenkiau pakelti iš džiaugsmo išmestos dėžės. – Dar akimirka, ir būtume prasilenkę – vienas Dievas težinojo, kad mane pasivysi.

– Bet pavijau! – nusijuokė jis tuo auksinio jaunimo juoku, kurį taip aiškiai prisiminiau, nors dabar balsas skambėjo kiek kitaip: atrodė šiurkštesnis, kiek labiau drebėjo, tarsi per keletą pastarųjų mėnesių Dagas būtų keleriais metais pasenęs. – Gal palūkėtum, kol susidėsiu daiktus? Galėtume leistis į kelią drauge.

– Žinoma, – nė nesudvejojau. – Paskutiniąsias dienas iki Kaskadinio Loko norėčiau nueiti viena – na, žinai, kad baigčiau žygį taip, kaip pradėjusi, bet iki Timberlaino poilsiavietės galime paėjėti kartu.

– Po velnių, Šeril, – jis vėl čiupo mane į glėbį. – Negaliu patikėti, kad esame čia drauge. Ei, tu išsaugojai tą juodą plunksną, kurią daviau? – nustebo jis ir ištiesė ranką paliesti susitaršiusio jos krašto.

– Tai juk mano talismanas, – atsakiau.

– Ką veiksi su tuo vynu? – pasidomėjo Dagas, rodydamas į butelį, kurį spaudžiau rankose.

– Ketinu atiduoti eiguliui, – atsakiau, kilstelėdama nešulį. – Nenoriu temptis iki pat Timberlaino.

– Gal proto netekai? – apstulbo jis. – Duok šen tą butelį.

Tą vakarą apsistoję greta Vormspringso upės atsidarėme butelį mano šveicariško peiliuko kamščiatraukiu. Dieną temperatūra buvo pakilusi vos aukščiau dvidešimties laipsnių šilumos, bet vakarop atvėso. Apsidairę aplink galėjome aiškiai justi metus ritantis rudeniop. Medžių lapijos po truputėlį retėjo, o aukšti laukinių gėlių stiebeliai ėmė atsargiai lenktis prie šaknų. Kol virė vakarienė, mudu įsikūrėme laužą ir susėdome pavalgyti, pirmyn atgal siuntinėdami vyno butelį, iš kurio gėrėme tiesiai – puodelių nė vienas neturėjome. Vynas, liepsnos šiluma ir Dago draugija po šitiek laiko priminė tam tikro etapo užbaigimą – ceremoniją žygio pabaigai pažymėti.

Po valandėlės abu staiga atsigręžėme į tamsą: kojotų lojimas pasigirdo kažkur netoliese.

– Nuo to garso visuomet plaukai pasišiaušia, – prisipažino Dagas. Gurkštelėjęs vyno, jis ištiesė butelį man. – Vynas visai neblogas.

– Išties, – linktelėjau ir siurbtelėjau iš kaklelio. – Šią vasarą kojotus išgirsdavau gana dažnai, – prisipažinau.

– Ir nebijojai? Argi ne tuo nuolat save tikinai?

– Tiesa, tikinau, – pritariau. – Išskyrus tas retas akimirkas, kuomet išties pabūgdavau, – pridūriau.

– Aš taip pat kartais dėdavau į kelnes, – ištiesęs ranką jis apkabino mane per pečius, o aš taip pat apkabinusi spustelėjau jo petį.

Dagas man buvo kaip brolis, nors tikrojo brolio nė kiek nepriminė. Jis atrodė kaip žmogus, kurį visuomet jausiuosi pažįstanti, net jei mudviem nebus lemta daugiau susitikti.

Kai baigėme vyną, nukėblinau prie Pabaisiuko ir ištraukiau iš jo užspaudžiamą maišelį su knygomis.

– Norėtum ko nors paskaityti? – paklausiau Dago, kilstelėjusi „Dešimt tūkstančių dvasių“, bet jis tik papurtė galvą. Knygą buvau baigusi jau prieš keletą dienų, bet dėl nuolat pliaupusio lietaus niekaip negalėjau jos sudeginti. Priešingai nei didžiumą knygų, kurias buvau pasiėmusi į žygį, „Dešimt tūkstančių dvasių“ buvau skaičiusi anksčiau. Itin lyriškas romanas, kurio veiksmas vyko Molukų salose Indonezijoje, šis kūrinys buvo 1955-aisiais parašytas olandų kalba ir išliaupsintas kritikų, bet dabar skaitytojų kone visiškai pamirštas. Niekada nebuvau sutikusi kito šią knygą skaičiusio žmogaus, išskyrus kūrybinio rašymo dėstytoją koledže, kuris liepė man perskaityti šią knygą kūrybinėms dirbtuvėms, į kurias užsirašiau vos susirgus motinai. Pareigingai skaitydama ją ligoninės palatoje dar kaip reikiant nesuvokiau pavadinimo reikšmės. Stengdamasi nuvyti šalin baimę ir liūdesį, verčiau save susikaupti ties ištraukomis, kurias turėjome aptarti koledže kitą savaitę, tačiau viskas veltui. Neįstengiau negalvoti apie motiną. Be to, jau žinojau, kas buvo dešimt tūkstančių dvasių: visi vardus turintys ir jų dar laukiantys gyvi padarai pasaulyje, kurie visi kartu negalėjo išreikšti visos motinos meilės – taip pat ir maniškės jai. Todėl kraudamasi daiktus į žygį nutariau duoti knygai dar vieną šansą. Šįsyk susikaupti man netrukdė niekas, supratau kiekvieną žodį nuo pat pirmojo puslapio. Kiekviena Dermo frazė it durklu smeigė man į širdį, piešdama mano vaizduotėje tolimą kraštą, artimą it giminaitį visoms mano per gyvenimą mylėtoms vietovėms.

– Manau, ko gero, slinksiu miegoti, – prabilo Dagas, laikydamas tuščią vyno butelį. – Rytoj mus tikriausiai prisivys ir Tomas.

– Užgesinsiu laužą, – pasisiūliau.

Jam užsidarius palapinėje, ėmiau plėšti „Dešimties tūkstančių dvasių“ puslapius nuo gumuoto popierinio viršelio ir nedideliais gniužulėliais mesti į ugnį. Baksnojau lazdele, kol liepsna juos pavertė pelenais. Stebėdama šokančią ugnį, prisiminiau Edį – taip pat, kaip ir kiekvie-

nąsyk, įsitaisiusi priešais laužą. Būtent jis išmokė mane juos įkurti. Tai Edis pirmasis nusivežė mane stovyklauti. Jis išmokė pasistatyti palapinę ir tvirtai surišti mazgą. Iš jo sužinojau, kaip kišeniniu peiliuku atidaryti skardinę, irkluoti kanoją ir permesti akmenį į kitą ežero pusę. Pirmuosius trejus metus, praleistus su mūsų motina, jis kone kiekvieną savaitgalį nuo birželio iki rugsėjo veždavosi mus stovyklauti ir plaukioti kanojomis Minesotos, Šv. Kryžiaus ir Namekagono upėmis ar greta jų, o kai persikėlėme į savo sklypą, kurį šeima įsigijo už kompensaciją, gautą Edžiui susižeidus nugarą, jis išmokė mus dar daugiau girių paslapčių.

Neįmanoma sužinoti, dėl ko nutinka viena ar kita. Kas ką nulemia. Kas ką pražudo. Kas ką priverčia suklestėti, užgesti ar pasukti kitapus. Vis dėlto tą vakarą kiūtodama prie laužo aiškiai suvokiau, jog be Edžio pamokų nebūčiau leidusis į žygį Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Nors tai, ką dabar jam jutau, spaudė širdį nelyginant akmuo, šis suvokimas naštą gerokai palengvino. Galbūt su laiku jo meilė man išblėso, bet kai to labiausiai reikėjo, jis būdavo šalia manęs.

„Dešimčiai tūkstančių dvasių“ virtus pelenais, išsitraukiau iš užspaudžiamo maišelio kitą knygą – „Svajonę apie kalbos vienovę“. Nešiausi ją kuprinėje visą žygio laiką, nors nuo pirmosios nakties kelyje taip ir nebuvau atsivertusi. To ir nereikėjo. Puikiai prisiminiau viską, kas joje rašoma. Knygos ištraukos vis pasigirsdavo mano galvoje be perstojo tarškėjusioje radijo stotyje: kartais tai būdavo eilėraščių eilutės, kartais – pats knygos pavadinimas, kuris, beje, taip pat buvo eilėraščio fragmentas: *svajonė apie kalbos vienovę*. Atsivertusi knygą ėmiau sklaidyti jos puslapius ir šiek tiek palinkau į priekį, kad laužo šviesoje galėčiau įskaityti rašmenis. Perskaičiau po eilutę ar dvi iš gero tuzino kūrinių: kiekviena man pasirodė tokia artima, kad širdį netikėtai užplūdo ramybė. Skindamasi kelią į priekį, ištisas dienas patyliukais deklamuodavau jas sau, neretai tiksliai nesuvokdama prasmės ir kartu

giliai išgyvendama kiekvieną skiemenį, tarsi žodžiai būtų plevenę man po nosimi, bet niekaip nebūčiau įstengusi jų pasiekti – it žuvų vandens paviršiuje, gaudomų plikomis rankomis: tokių artimų ir aiškiai matomų, kad kone galėjau laikyti jas savomis, kol galų gale ištiesusi ranką akimirksniu jas nubaidydavau.

Užvertusi knygą dirstelėjau į smėlio rusvumo jos viršelį. Nebuvo jokios priežasties palikti ją nesudegintą.

Vis dėlto, užuot metusi knygą į laužą, prispaudžiau ją prie krūtinės.

Timberlaino poilsiavietę pasiekėme po keleto dienų. Tuomet jau žingsniavome ne tik mudu su Dagu: mus jau buvo pasivijęs Tomas, be to, prisijungė pora moterų – dvidešimt kelerių buvusios mylimosios, nutarusios pereiti Oregono valstiją ir dalį Vašingtono. Keliavome tai po du, tai po tris, kartais – visi penki viena eilute, bet keliauti čia buvo palyginti nesunku – dienos buvo vėsios, bet nešykštėjo saulės, o didelėje kompanijoje visi jautėmės tvirčiau ir smagiau. Per ilgas pertraukėles žaisdavome futbegą (žaidimas, kai ratu sustoję dalyviai spardo nedidelį kruopų prikimštą kamuoliuką, – *vert. past.*), nuogi maudėmės ledo šaltumo ežeruose arba įsiutinę vapsvų spiečių klykdami ir kvatodamiesi bėgdavome tolyn. Kol pasiekėme 1,8 kilometro aukštyje ant pietinio Hudo kalno šlaito įsitaisiusią Timberlaino poilsiavietę, tapome kone viena šeima: mus siejo toks ryšys, kokiu, manau, galėjo pasigirti šutvė vaikų, savaitę kartu praleidusių vasaros stovykloje.

Poilsiavietėje pasirodėme dienai įpusėjus. Susirangę ant poros viena į kitą atgręžtų sofų poilsio kambaryje, tarp kurių kėpsojo žemas medinis stalelis, užsisakėme klaikiai brangių sumuštinių, o sukirtę juos pasiskolinome iš barmeno kortas ir siurbčiodami *Baileys* likeriu pagardintą kavą ėmėme pliekti pokerį ir „šlapią vištą“. Tiesiai už kambario langų virš mūsų dangun tiesėsi Hudo kalnas. 3 426 metrų aukščio viršukalnė buvo laikoma aukščiausia visame Oregone. Nors ugnikalnis niekuo

pernelyg nesiskyrė nuo kitų, kuriuos teko pereiti nuo tada, kai dar liepą įžengusi į pietinę Laseno kalno papėdę atsidūriau Kaskadinių kalnų grandinėje, jis buvo paskutinysis iš didžiųjų kalnų, kuriuos turėjau įveikti žygio metu, ir man atrodė išskirtinesnis už kitus – ne tik todėl, kad kaip tik kiūtojau visai greta jo pamatų. Buvau įpratusi jį matyti: didinga Hudo viršukalnė giedromis dienomis buvo aiškiai matoma iš Portlando. Vos ją pasiekus į širdį po truputį ėmė sliūkinti jausmas, jog grįžau namo. Nuo Portlando, kuriame – nepaisant visko, kas ten nutiko per aštuonis ar devynis mėnesius, praleistus paskutiniais metais – iš tikrųjų negyvenau, mane skyrė vos mažiau nei šimtas kilometrų.

Žvelgiant iš tolo Hudo kalnas visuomet užimdavo man kvapą, bet prisiartinus jis paliko kitokį įspūdį – taip pat, kaip ir didžiuma dalykų. Čia jis atrodė nė perpus ne toks didingas ir kur kas paprastesnis, bet nelygios jo platumos rodės neišmatuojamos. Žvelgdamas pro šiaurėn atgręžtus pastato langus, išvysdavai ne baltuojančią viršūnę, regimą už daugybės kilometrų, bet pilkšvą nederlingą šlaitą, kur ne kur žaliuojantį apšepusiomis pušelėmis ir tarp uolų vietomis marguojančiais lubinų ir astrų žiedais. Natūralią aplinką skrodė slidinėtojams skirtas keltuvas, kuriuo buvo galima pasiekti apledėjusius sniegynus kalno viršūnėje. Tą akimirką jaučiausi laiminga, galėdama pasislėpti nuo kalnų ir patogiai įsitaisyti prašmatniame poilsio kambaryje nelyginant šiurkščioje laukymėje kėpsojusioje stebuklų šalyje. Didžiulį pastatą iš medienos ir akmens ketvirtajame dešimtmetyje rankomis buvo pastatę amerikiečiai, kuriems už nusikaltimus buvo skirta atlikti viešųjų darbų. Už kiekvieno niekučio čia slypėjo istorija. Paveikslai ant sienų, pastato architektūra, namudiniai baldų gobelenai – viskas buvo rūpestingai sukurta, siekiant kuo tiksliau atspindėti šiaurės vakarų Ramiojo vandenyno pakrantės istoriją, kultūrą ir parodyti gamtos suteiktus turtus.

Atsiprašiusi kitų, lėtai nucimpinau išilgai poilsio kambario ir išėjau į plačią pietų pusėn atgręžtą terasą. Diena buvo saulėta ir giedra, tad

galėjau žvilgsniu aprėpti daugiau nei 160 kilometrų. Panorama apėmė bent keletą kalnų, kuriuos neseniai buvau įveikusi, – mačiau dvi iš Trijų Seserų, Džefersono kalną ir Lūžusį pirštą.

Strykt, pastrykt – ir baigta, – pamaniau. Buvau čia. Beveik galutiniame kelionės taške. Vis dėlto dar ne pabaiga. Nuo Dievų tilto mane skyrė aštuoniasdešimt kilometrų.

Kitą rytą atsisveikinusi su Dagu, Tomu ir abiem merginomis leidausi į kelią viena. Užkopiau nedidele įkalne, vedusia nuo poilsiavietės iki Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako. Praėjusi pro slidininkų keltuvą žingsniavau Hudo viršukalnės vakarų ir šiaurės pakraščiais, keliu, nusėtu kažkuo panašiu į uolienų nuotrupas, šaltų žiemų paverstas akmenuotu smėliuku. Kai po dvidešimties minučių pasiekiau Hudo kalno tyrlaukį, mane jau supo giria, ir tyla nusileido ant mano pečių it apsiaustas.

Vienumoje man buvo gera. Nuostabu. Buvo rugsėjo vidurys, bet ryški saulė negailėjo šilumos, o žydras dangus spindėjo gražiau nei kada nors anksčiau. Netrukus kelias išplatėjo taip, kad žvilgsniu galėjau aprėpti kelių kilometrų pločio panoramą – po valandėlės mane apsupo tanki giria, bet netrukus ji vėl išretėjo. Šešiolika kilometrų nuėjau nė nestabtelėdama, o tuomet, perėjusi Sendės upę, sustojau atsikvėpti ir prisėdusi ant nedidelio plokščio akmens nužvelgiau ją iš kito kranto. „Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių kelyje, 2 skyriuje: Oregone ir Vašingtone“ buvo telikę keletas puslapių, kuriuos susilanksčiusi nešiausi šortų kišenėje. Išsitraukusi perskaičiau juos darsyk, šįsyk – iki pat galo. Mintis, jog netrukus pasieksiu Kaskadinį Loką, mane vienusyk ir žavėjo, ir liūdino. Nesuvokiau, kaip gyvenimas be tvirtos pastogės, nuolatinis miegojimas ant žemės palapinėje ir kulniavimas vienai kaip pirštui per laukinę gamtą nuo ryto iki vakaro galėjo tapti mano kasdienybe, bet taip jau nutiko. Dabar mane labiau gąsdino mintis, kaip reikės gyventi be to.

Priėjusi prie upės pritūpiau ir apsišlaksčiau vandeniu veidą. Upė šioje vietoje buvo sekli ir siaurutė, vos didesnė už šaltinį – juk tekėjo aukštai kalnuose, o aplink kaito vėlyva vasara. *Kur mano motina?* – sudvejojau. Šitaip ilgai nešiausi ją su savimi, linkdama nuo naštos svorio.

Kitame upės krante, – leidau sau pamanyti.

Sulig tais žodžiais kažkas manyje išsprūdo į laisvę.

Artimiausiomis dienomis man pavyko įveikti Ramonos krioklius ir įžengti bei vėliau palikti už nugaros Kolumbijos tyrlaukius. Toli šiaurėje akies krašteliu vis išvysdavau Šv. Elenos, Reinyro ir Adamso kalnus. Pasiekusi Vahtumo ežerą, nutolau nuo Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių tako – pasirinkau kitą keliuką, rekomenduotą gido autorių ir turėjusį nuvesti mane prie Erelio įlankos, tuomet – į siaurą tarpeklį netoli Kolumbijos upės ir pagaliau prie pačios upės. Keliaudama paupiu turėjau pasiekti Kaskadinį Loką.

Paskutiniąją visą žygio dieną kelias mane vedė vis žemyn: įveikusi dvidešimt penkis kilometrus jau žingsniavau 1,2 kilometro žemiau nei iki tol. Visos mano peržengtos ir pereitos įlankėlės, šaltiniai ir iš uolienų besisunkę upeliai taip pat leidosi tik žemyn. Aiškiai jutau upės jėgą: tarsi magnetas ji traukė mane apačion ir vedė į šiaurę. Negalėjau apsimesti nejuntanti, jog artėjau prie žygio pabaigos. Stabtelėjau apsinakvoti Erelio įlankos pakrantėje. Buvo penkta valanda vakaro, o nuo Kaskadinio Loko mane teskyrė mažiau nei dešimt kilometrų. Jei būčiau nesustojusi ir kulniavusi toliau, iki sutemų būčiau pasiekusi miestelį, bet nenorėjau kelionės užbaigti šitaip. Troškau nesiversdama per galvą, ramiai apžiūrėti upę, o kitą dieną ryškioje dienos šviesoje išvysti Dievų tiltą.

Tą vakarą įsitaisiusi greta Erelio įlankos įsistebeilijau į akmenimis srūvantį vandenį. Ilgą atstumą paėjėjus šlaitu mane palaužė pėdų skausmas. Netgi įveikus šitiek kilometrų ir sustiprinus kūną taip, kaip jis niekuomet nebuvo sustiprėjęs, Ramiojo vandenyno pakrantės vir-

šūnių taku žingsniuoti be menkiausio skausmo man nepavyko. Tuos kojų pirštų odos lopinėlius, kurie keliaujant per nedaug stačių nuokalnių teturintį Oregoną buvo spėję sušvelnėti, dabar vėl buvo nuklojusios pūslės. Švelniai priglaudusi prie jų pirštus, prisilietimu stengiausi nuraminti gėlimą. Dar vienas nagas rodėsi jau pasirengęs nukristi, tad švelniai trūktelėjau jį, ir jis tuojau pasiliko mano delne – jau šeštasis. Ant mano kojų buvo likę keturi nagai.

Lygiosios tarp manęs ir kelio baigėsi. Rezultatu 6:4 kelias mane nugalėjo.

Miegojau ant brezento – nenorėjau praleisti paskutiniosios nakties pasislėpusi po stogu, o trokšdama išvysti virš Hudo kalno patekančią saulę ryte pakirdau dar neprašvitus. *Viskas baigta,* – pamaniau – *Nebėra kelio atgal, nebėra galimybės išsaugoti šią akimirką. Jos niekada ir nebuvo.* Valandėlę sėdėjau nenuleisdama akių nuo skliautą palaipsniui užliejusios šviesos, kuri aprėpdama vis daugiau dangaus prasiskverbė tarp medžių viršūnių. Užsimerkusi įsiklausiau į Erelio įlankos vandens čiurlenimą.

Jis skubėjo į Kolumbijos upę – visai kaip aš.

Regis, šešetą mylių iki mažutės greta Erelio įlankos kelio įrengtos stovėjimo aikštelės nuskriejau it ant sparnų, širdyje be perstojo tvinksint tyram nuoširdžiam jausmui, kurį pati galėjau pavadinti džiaugsmu. Skersai perėjusi pustuštę aikštelę ir prakulniavusi pro tualetus pasukau kitu takeliu, kuriuo paėjėjusi tris kilometrus turėjau pasiekti Kaskadinį Loką. Keliui staigiai pasisukus dešinėn, prieš pat mano akis pasirodė Kolumbijos upė: aiškiai ją mačiau per tinklinę tvorą, kuria takelis buvo atskirtas nuo vos žemėliau nutiesto 84-ojo greitkelio. Stabtelėjusi įsikibau į tvorą ir įsmeigiau žvilgsnį į upę. Regėti ją priešais rodės tikras stebuklas, tarsi po ilgo ir sudėtingo gimdymo į mano delnus pagaliau būtų įslydęs naujagimis. Saulėje žvilgantis tamsus vanduo buvo gražesnis, nei galėjau pasvajoti kulniuodama visus tuos kilometrus į priekį, kad pasiekčiau šią vietą.

Nudūlinau rytų pusėn tankiu žaliu miško koridoriumi – seniai apleistu ir taku paverstu Kolumbijos upės greitkeliu. Kur ne kur dar išvysdavau asfalto lopinėlius, bet didžiumą kelio jau buvo pasiglemžusios pakelės akmenis užklojusios samanos. Medžiai, palyginti neaukštai išskėtę plačias ir sunkias savo lapijas, ir vorai, per visą kelio plotį mezgę savuosius tinklus. Nesyk voratinkliai pastojo man kelią ir gavau pirštais traukti juos iš plaukų, bet prie mano veido prigludusios balkšvos jų gijos priminė burtus. Aiškiai girdėjau kairėje tarp manęs ir upės nutiestu greitkeliu burzgusius automobilius, bet jų nemačiau – ausis pasiekė tik įprastas garsas – garsios švilpiančios ir gaudžiančios dejonės.

Išnirusi iš miško, atsidūriau Kaskadiniame Loke, kuris, priešingai nei daugelis mano kelyje užeitų miestelių, buvo tikras miestas su daugiau nei tūkstančiu gyventojų. Buvo penktadienio rytas, ir kulniuodamas pro gyvenamuosius namus galėjai tai justi ore. Praėjusi greitkelį, leidausi žingsniuoti gatvėmis, slidinėjimo lazda kaukšėdama į šaligatvį, ir išvydusi tolumoje tiltą pajutau spartėjant širdies plakimą. Elegantiškas iš plieninių santvarinių konsolių suręstas tiltas savo vardą perėmė iš natūraliai dėl didžiulės nuošliaužos prieš tris šimtus metų susidariusio ir Kolumbijos upės krantus sujungusio tilto. Vietiniai indėnai jį pavadino Dievų tiltu, vėliau šis vardas atiteko žmonių suręstam vos daugiau nei pusės kilometro ilgio statiniui, sujungusiam du Kolumbijos upės krantus, Oregono ir Vašingtono valstijas, Kaskadinio Loko ir Stevensono miestelius. Oregono pusėje kėpsojo rinkliavų būdelė, kurioje dirbusi moteris man prisiartinus leido pereiti tiltą nesumokėjus nė cento.

– Per tiltą neisiu, – atsakiau. – Noriu tik jį paliesti.

Nucimpinusi pakele priėjau cementinį tilto turėklą ir, palietusi jį delnu, nužvelgiau po kojomis gargančią Kolumbijos upę. Tai buvo pati didžiausia upė šiaurės vakarų Ramiojo vandenyno pakrantėje ir ketvirtoji šalyje. Ant jos kranto tūkstančius metų gyveno ir sužvejotomis lašišomis sočiai mito indėnai. Per garsiąją ekspediciją 1805-aisiais pačių išsiskobtomis kanojomis Kolumbijos upe čia atplaukė Meriveveris

Liuisas ir Viljamas Klarkas. Po šimto devyniasdešimties metų, likus tik porai dienų iki dvidešimt septintojo gimtadienio, čia stovėjau aš.

Atvykau. Man pavyko. Vienusyk tai atrodė menkutis žingsnelis ir toks žygdarbis – it paslaptis, kurią visąlaik sau kuždėjau nė nesuvokdama jos reikšmės. Pro šalį zujant automobiliams ir sunkvežimiams, keletą minučių stypsojau ant tilto. Rodės, tuoj pravirksiu, bet nė vienos ašaros neišliejau.

Prieš keletą savaičių kelyje buvau nugirdusi žmones kalbant, kad atvykus į Kaskadinį Loką tiesiog privalu apsilankyti *East Wind* kioske ir paragauti jų garsiųjų didžiulių ledų ragelių. Būtent tam Timberlaino poilsiavietėje buvau atsidėjusi keletą dolerių. Palikusi tiltą už nugaros, nužingsniavau triukšminga gatve, nutiesta greta upės ir greitkelio: gatvė ir didžiuma miestelio buvo čia įsprausta it sumuštinio įdaras tarp dviejų duonos riekelių. Palyginti ankstyvą rytą kioskas dar buvo uždarytas, tad prisėdau ant mažo baltai nudažyto medinio suolelio luktelėti, greta pasistačiusi Pabaisiuką.

Iki vakaro turėjau nukakti į Portlandą, kėpsojusį už septyniasdešimties kilometrų į vakarus. Naktį akis sumerksiu po stogu ant senojo savo čiužinio. Išsipakuosiu kompaktinius diskus bei magnetolą ir kada tik panorėjusi klausysiuos tos dainos, kurios panorėsiu. Vilkėsiu juodų nėrinių liemenėlę, kelnaites ir mėlynus džinsus. Dorosiu visus neįtikėtinus patiekalus ir gėrimus, kuriuos bus galima sudoroti. Sėdusi prie vairo galėsiu nukakti kur tik panorėjusi. Susiremontavusi kompiuterį pagaliau imsiuos rimtai rašyti romaną. Pasiimsiu knygas, kurių pilnas dėžes atsivežiau iš Minesotos, ir jau kitą dieną parduosiu jas *Powell's* knygų komise, kad pasipildyčiau kišenes sumele šlamančiųjų. Išparduosiu nereikalingus daiktus, kad turėčiau iš ko gyventi, kol susirasiu darbą. Ištiesiu priešais namą ant žolės savo dėvėtas sukneles, miniatiūrinius žiūronėlius ir sudedamą pjūklą ir parduosiu juos praeiviams už tiek, kiek jie ryšis sumokėti. Vien mintys apie tai apsuko man galvą.

– Mes pasirengę, – šūktelėjo moteris, iškišusi galvą iš kiosko langelio.

Užsisakiau šokoladinių ir vanilinių ledų ragelį. Vos po kelių akimirkų moteris man ištiesė porciją. Sumokėjusi du dolerius, gavau du dešimtcenčius grąžos. Tai buvo paskutinieji man dar likę šiame pasaulyje pinigai. Dvidešimt centų. Įsitaisiusi ant baltojo suolelio iki paskutinio trupinio sukirtau ledus ir vėl įsispitrijau į pro šalį zvimbusius automobilius, kol greta sustojo *BMW* ir iš jo išlipo jaunuolis elegantišku kostiumu. Buvau vienintelė kiosko klientė.

– Labas, – pasisveikino jis praeidamas. Vaikinas atrodė esąs mano bendraamžis, želė sutepti jo plaukai buvo kruopščiai sušukuoti atgal, o batai – nepriekaištingai nublizginti. Nusipirkęs ledų porciją, jis stabtelėjo greta manęs.

– Regis, buvai žygyje.

– Taip, keliavau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Pėsčiomis įveikiau kiek daugiau nei 1 770 kilometrų, – atsakiau neįstengdama suvaldyti džiugesio. – Šįryt kaip tik baigiau kelionę.

– Tikrai?

Linktelėjusi prapliupau kvatotis.

– Neįtikėtina. Visuomet troškau patirti ką nors panašaus... Leistis į didžiulę kelionę.

– Juk gali. Ir turėtum. Patikėk, jei įstengiau aš, įstengtų kiekvienas.

– Negaliu ištrūkti iš darbo – esu advokatas, – atsakė jis. Išmetęs pusę nesuvalgytos porcijos į šiukšlių dėžę, jis servetėle nusišluostė rankas. – Ką ketini veikti dabar?

– Vyksiu į Portlandą. Kurį laiką ten apsistosiu.

– Aš irgi ten gyvenu. Kaip tik ten važiuoju, jei nori, galiu pavėžėti. Mielai išleisčiau tave bet kur, kur tau būtų patogu.

– Ačiū, – padėkojau. – Bet noriu dar kurį laiką pasilikti čia. Noriu kaip reikiant suvokti naujienas.

Išsitraukęs iš piniginės vizitinę kortelę, vaikinas ištiesė ją man.

– Paskambink, kai įsikursi. Mielai pavaišinčiau tave pietumis ir pasiklausyčiau pasakojimo apie tavo kelionę.

– Gerai, – linktelėjau, žiūrėdama į kortelę. Baltas popierėlis įspaustomis mėlynomis raidėmis priminė kitą pasaulį.

– Man buvo didelė garbė pasipainioti tavo kelyje, – tarė jis.

– Man taip pat buvo malonu susipažinti, – papurčiau ištiestą jo ranką.

Jam nurūkus tolyn, atsilošiau ir užmerkiau akis priešais saulę. Iš akių ėmė birti ašaros, kurių tikėjausi ankstėliau ant tilto. *Ačiū,* – kartojau mintyse. – *Ačiū, ačiū, ačiū...* Ne tik už ilgą kelionę – už viską, ką pagaliau pajutau susikaupus manyje, už viską, ko mane išmokė kelias, ir už viską, ko dar pati nesupratau, bet žinojau tūnant manyje. Už tai, kad *BMW* vairavusio vyro niekada nesutiksiu, bet po ketverių metų pereisiu Dievų tiltą su kitu vyru ir sumainysiu su juo žiedus toje vietoje, kurią dabar galėjau matyti sėdėdama ant suolelio. Už tai, kad po devynerių metų su tuo vyru susilauksiu sūnaus Karverio, o dar po pusantrų metų – dukrelės Bobi. Už tai, kad po penkiolikos metų atsivešiu savo šeimą čia ir, mums sėdint ant to paties balto suolelio ir kertant ledų ragelius, pasakosiu jiems istoriją apie dieną, kai kadaise sėdėjau čia ką tik baigusi ilgą kelionę žmonių vadinamu Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku. Už tai, kad tik tuomet manyje iš tikrųjų atsiskleis žygio prasmė ir prieš akis atsivers visą gyvenimą sau kartota paslaptis.

Ji mane paskatins šiai išpažinčiai.

Tuomet dar nežinojau, kad tolesniais gyvenimo metais mintimis vis grįšiu prie šio kelio patirčių, kad kai kurių jame sutiktų žmonių ieškosiu ir rasiu, o kai kurių, kad ir kaip stengčiausi, man rasti nepavyks. Nežinojau, kad ieškodama vieno žmogaus aptiksiu tai, ko mažiausiai tikėsiuosi – nekrologą. Dago. Nė nenumaniau, kad prabėgus devyneriems metams po mudviejų atsisveikinimo kelyje perskaitysiu apie jo tragišką žūtį. Nelaimingas atsitikimas pasiglemžė vaikiną besistengiantį suvaldyti jėgos aitvarą Naujojoje Zelandijoje. Dar nežino-

jau, kad apraudojusi auksiniam jaunimui būdingą jo žavesį pasislėpsiu tolimiausiame rūsio kamputyje, kur ant poros aprūdijusių vinių kabės Pabaisiukas, ir išvysiu Dago kadaise man dovanotą varno plunksną – jau lūžusią ir nusišėrusią, bet vis dar stirksančią iš kuprinės rėmo, kur įsmeigiau ją prieš daugelį metų.

Tada, ką tik užbaigusi žygį ir susirangiusi ant balto suolelio, apie tai dar nė nenumaniau. Žinojau tik, kad numanyti man ir nereikia – užtenka patikėti, jog tai, ką įstengiau, yra tikra. Suvokiau kelionės prasmę, nors ir nesugebėjau tiksliai jos nusakyti žodžiais – visai kaip tų „Svajonės apie kalbos vienovę" eilučių, nedavusių man ramybės dienomis ir naktimis, reikšmės. Patikėjau, jog plikomis rankomis man nebereikia nieko siekti. Žinojau, kad pakanka žuvį matyti vandens paviršiuje. Tai ir yra viskas. Tai mano gyvenimas, toks pat paslaptingas, nepakeičiamas ir šventas kaip ir kitų. Toks artimas, toks tikras šią akimirką, toks nuosavas.

Koks laukinis jausmas yra jį gyventi.

PADĖKOS

Miigwech – indėnų odžibvių genties žodis, kurį taip dažnai girdėjau augdama šiaurės Minesotoje, kad jaučiuosi privalanti jį įterpti. Tai padėkos žodis, bet jo prasmė apima daugiau: greta dėkingumo jis išreiškia dėkojančiojo nuolankumą. Būtent taip jaučiuosi, norėdama padėkoti visiems, kurių pagalba buvo itin vertinga man rengiant šią knygą: sykiu dėkinga ir kukli.

Patį didžiausią *miigwech* esu skolinga savo vyrui Brajanui Lindstriomui, kuris tiek kūrybiniame, tiek asmeniniame gyvenime mane mylėjo be galo, be krašto. Ačiū, Brajanai.

Amžinai liksiu skolinga Oregono menų komisijai, Regioninių menų ir kultūros tarybai bei organizacijai *Literary Arts* už didžiulę finansinę ir moralinę paramą ne tik knygos rengimo laikotarpiu, bet ir per visą mano kūrybinę karjerą, *Wordstock* festivalio organizatoriams Gregui Netzeriui ir Lariui Koltonui už nuolatinius kvietimus pasirodyti, *Bread Loaf* ir *Sewanee* rašytojų konferencijoms už nuolatinę itin man reikšmingą paramą.

Didžiumą knygos parašiau kiūtodama prie valgomojo stalo, bet keletas itin svarbių skyrių buvo parengti už namų ribų. Esu dėkinga *Soapstone* už leidimą naudotis jų patalpomis, o ypač – Rutai Gandl, buvusiai *Soapstone* direktorei, kuri parodė ypatingą dosnumą pradedant rašyti knygą. Nuoširdžiai dėkoju Selei ir Konui Ficdžeraldams, kurie bebaigiant „Laukinę“ taip maloniai mane priėmė savo žaviame ramia-

me „nameliūkštyje“ Oregono Varnerio slėnyje. Ačiū nepakartojamajai Džeinei O'Kyf, padėjusiai man apsistoti Varnerio slėnyje, paskolinusiai automobilį ir aprūpinusiai maisto produktais.

Dėkoju savo agentei Dženetai Silver ir jos kolegoms iš *Zachary Shuster Harmsworth* agentūros. Dženete, tu esi mano draugė, čempionė ir tikrai literatūrai artima siela. Amžinai liksiu tau dėkinga už paramą, gudrius patarimus ir meilę.

Skolinga liksiu daugybei *Knopf* darbuotojų, tikėjusių „Laukinės“ sėkme jau pirmaisiais rašymo etapais ir nuoširdžiu darbu padėjusių išleisti ją į pasaulį. Itin dėkinga esu savo redaktorei Robin Deser, kuri niekuomet nesiliovė manęs raginusi sukurti šią knygą geriausią, kokia ji galėjo būti. Ačiū, Robin, už tavo protą ir gerumą, už dosnią prigimtį ir neįtikėtinai ilgus laiškus siauručiais tarpais tarp eilučių. Be tavęs ši knyga nebūtų tapusi tokia, kokia yra dabar. Taip pat dėkoju Gabrielei Bruks, Erinai Hartman, Sarai Rotbard, Siuzanai Sturgis ir Liu Anai Valter.

Žemai lenkiuosi savo vaikams Karveriui ir Bobi Lindstriomams, kurie mandagiai ir linksmai elgėsi kiekvienąsyk, kai privalėdavau likti viena ir atsidėti rašymui. Jie man padėjo nepamiršti, kad svarbiausia – gyvenimas ir meilė.

Ačiū mano garsiesiems bičiuliams rašytojams: Čelsei Kein, Monikai Dreik, Dianai Peidž Džordan, Erinai Leonard, Čakui Palahniukui, Siuzei Vitelo Sole, Merei Wisong-Heri ir Lidijai Juknavič. Kiekvienam iš jūsų amžinai liksiu skolinga už išmintingus patarimus, sąžiningas pastabas ir puikų *Pinot noir* vyną.

Nuoširdžiai dėkoju mane auklėjusiems ir mylėjusiems bičiuliams. Jų per daug, kad visus čia paminėčiau. Galiu tik patikinti, jog patys žinote, kas esate, ir esu be galo laiminga, kad gyvenime man pasitaikė proga jus sutikti. Vis dėlto esama keleto žmonių, kuriems noriu padėkoti ypač smarkiai – tai tie, kurie daugybe konkrečių būdų prisidėjo prie knygos rengimo: Sarai Beri, Elenai Urbani, Margaretai Malon,

Brajanui Padianui, Laurei Foks, Bridžitai Volš, Krisui Lovenšteinui, Sarai Hart, Gartui Stainui, Eimei Hart, Taileriui Roudžiui ir Houp Edelman. Lenkiu galvą prieš jūsų draugystę ir gerumą. Taip pat dėkoju Artūrui Rikidokui Flauersui, Džordžui Saundersui, Merei Kaponegro ir Pauletei Beits Alden, kurių ankstyvi pamokymai ir beribė gera valia man reiškė visą pasaulį.

Ačiū *Wilderness Press* leidyklai už knygų, kurios buvo ir tebėra pavyzdiniai gidai keliaujantiesiems Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taku, išleidimą. Be knygelių autorių Džefrio P. Šaiferio, Tomo Vineto, Beno Šifrino ir Rubės Dženkins tikrai būčiau pražuvusi.

Dauguma žmonių, kuriuos sutikau Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių take, mano gyvenime nepasiliko, bet kiekvienas jų kuo nors mane praturtino. Jie mane juokino, vertė susimąstyti, skatino žengti į priekį, o visų svarbiausia – išmokė patikėti gera nepažįstamųjų valia. Itin dėkinga esu Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių taką 1995-aisiais, kaip ir aš, perėjusiems Si Džei Maklenanui, Rikui Topinkai, Katerinai Gatri ir Džošuai O'Brajanui, kurie nepagailėjo laiko ir gerai apgalvoję atsakė į daugelį man rūpėjusių klausimų.

Galų gale norėčiau prisiminti savo bičiulį Dagą Visorą, kurį aprašiau knygoje. Jis žuvo 2004-ųjų spalio šešioliktąją, sulaukęs vos trisdešimt vienerių. Šis puikus vyras į kitą krantą nukako gerokai per anksti.

Miigwech.

KNYGOS, KURIAS SUDEGINAU KELYJE

„Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 1 skyrius: Kalifornija." Jeffrey P. Schaffer,

Thomas Winnett, Ben Schifrin, and Ruby Jenkins. Ketvirtasis leidimas. *Wilderness Press*, 1989-ųjų sausis.

„Būti surastam: naudojimosi žemėlapiais ir kompasais vadovėlis." June Fleming.

* „Svajonė apie kalbos vienovę." Adrienne Rich.

„Kai aš gulėjau mirties patale." William Faulkner.

** „Visos istorijos", Flannery O'Connor.

„Romanas." James Michener.

„Paukščio narvelis vasarai." Margaret Drabble.

„Lolita." Vladimir Nabokov.

„Dubliniečiai." James Joyce.

„Barbarų belaukiant." J. M. Coetzee.

„Ramiojo vandenyno pakrantės viršūnių takas, 2 skyrius: Oregonas ir Vašingtonas." Jeffrey P. Schaffer, Andy Selters. Penktasis leidimas. *Wilderness Press*, 1992-ųjų gegužė.

„Geriausios 1991 metų amerikiečių esė." Sudarė Robert Atwan ir Joyce Carol Oates.

„Dešimt tūkstančių dvasių." Maria Dermoût.

*Nesudeginta – visą kelią išgulėjo kuprinėje.
** Nesudeginta – išmainyta į „Romaną".

Strayed, Cheryl

St271 Laukinė / Cheryl Strayed ; iš anglų kalbos vertė Vaida Jėčienė. – Kaunas : Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO, 2015]. – 430, [2] p.

ISBN 978-609-403-774-0

Nepaprastai atviras ir sąžiningas jaunos moters pasakojimas apie gyvenimo paklydimus, netektis ir alinamą kelionę per laukinę Ramiojo vandenyno pakrančių viršūnių gamtą, kuri privertė patirti fizinių galimybių ribas ir... neišsenkamą sielos platybę.

UDK 821.111(73)-94

Cheryl Strayed

LAUKINĖ

Iš anglų kalbos vertė *Vaida Jėčienė*
Redagavo *Raimonda Kavaliauskienė*
Tekstą tvarkė *Rūta Bagdanavičiūtė*
Viršelį pritaikė *Andrius Morkeliūnas*
Maketavo *Alma Liuberskienė*

27 sp. l. Tiražas 3000 egz. Užsakymas Nr.
Išleido OBUOLYS®
(OBUOLYS yra registruotas leidybinis ženklas,
kurį pagal sutartį naudoja UAB MEDIA INCOGNITO)
Butrimonių g. 9, LT-50220 Kaunas
knygos@obuolys.lt | www.obuolys.lt

Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė",
Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas

Nuotrauka: Graeme Mitchell

Sulaukusi dvidešimt dvejų Cheryl Strayed tarėsi netekusi visko. Be laiko mirus motinai išsibarstė šeima, sugriuvo jos pačios santuoka. Po ketverių metų, neturėdama daugiau ko prarasti, ji padarė impulsyviausią gyvenimo sprendimą: be patirties ir treniruočių, vedina vien aklos valios, ji nutarė vienui viena įveikti 4 285 kilometrų Ramiojo vandenyno viršūnių taką nuo Mohavių dykumos per Kaliforniją ir Oregoną į Vašingtono valstiją. Tai įtampos, humoro ir šilumos persmelkti memuarai apie tai, kaip jauna moteris nepaisydama nieko atlieka žygį, kuris varė ją iš proto, stiprino ir galiausiai išgydė.

***Tomis dienomis šie žodžiai tapo mano mantra: stabtelėjusi priešais begalę staigių posūkių ar nuslydusi šlaitu, kurio šiurkštus paviršius nubrozdindavo kelius, kartu su kojinėmis lupdama nuo kojų odą ar pagaliau sutemus išsitiesusi viena kaip pirštas savo palapinėje klausdavau savęs, neretai – garsiai:* Kas tvirtesnis už mane? *Atsakymas visuomet būdavo toks pat, ir kartodavau jį sau netgi tada, kai puikiai suvokdavau meluojanti:* Niekas.**

Cheryl Strayed (g. 1968 m.) yra tarptautinio bestselerio *Laukinė*, esė rinkinio *Maži gražūs dalykėliai* ir romano *Deglas* autorė, jos darbai spausdinami leidiniuose *The Best American Essays*, *The New York Magazine*, *The Rumpus*, *The Washington Post Magazine*, *Vogue*, *The Missouri Review*, *The Sun* ir kt. Vos tik perskaičiusi rankraštį aktorė ir

TIKRŲ IŠBANDYMŲ KELIONĖ, KURI PADĖJO ATRASTI SAVE, IŠVADAVO NUO PRAEITIES DEMONŲ IR IŠMOKĖ PAMILTI GYVENIMĄ

Skaityk komentarus, patikrink kainą!

Kas yra QR kodas? Sužinok: www.knygos.lt/qr

OBUOLYS
ISBN 978-609-403-774-0
9 786094 037740
facebook.com/obuolys.lt